

Journal of Roi Kaensarn Academi

ISSN 2697-5033 (Online)

Journal of Roi Kaensarn Acadami

ISSN 2697-5033 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 11 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2564

วัตถุประสงค์

Journal of Roi Kaensarn Academi เป็นวารสารวิชาการ ราย 1 เดือน (ปีละ 12 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม, ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 3 มีนาคม, ฉบับที่ 4 เมษายน, ฉบับที่ 5 พฤษภาคม, ฉบับที่ 6 มิถุนายน, ฉบับที่ 7 กรกฎาคม, ฉบับที่ 8 สิงหาคม, ฉบับที่ 9 กันยายน, ฉบับที่ 10 ตุลาคม, ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน, และ ฉบับที่ 12 ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ด้านศาสนา ปรัชญา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ Journal of Roi Kaensarn Acadami ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami ไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ เริ่มตั้งแต่ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป

- ฉบับที่ 1 มกราคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มกราคม)
- ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
- ฉบับที่ 3 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)
- ฉบับที่ 4 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
- ฉบับที่ 5 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)
- ฉบับที่ 6 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
- ฉบับที่ 7 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)
- ฉบับที่ 8 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
- ฉบับที่ 9 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)
- ฉบับที่ 10 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
- ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)
- ฉบับที่ 12 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทฤษฎีความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

บรรณาธิการ

ดร.ธีรดนัย กัปโก

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

ผศ.ดร.ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์คชศร

ผศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ

ผศ.ดร.ญาณกร ไท้ประยูร

ผศ.ดร.โยตะ ชัยวรรณกุล

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญ, ดร.

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ดร.รุ่งโรจน์ สรสระบุญ

ดร.ธันยรัตน์ จันทรทรงพล

ดร.จันทนา อุดม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยสยาม

สถาบันรัชต์ภาคย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

รศ.ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

รศ.ดร.ศิวัช ศรีโศคนกุล

รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ

ผศ.ดร.กุลจิรา รักษนคร

ผศ.ดร.วิเชียร แสนมี

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.อภิญวัณน์ โพธิ์สาน

ผศ.ดร.สมศักดิ์ จันทรผ่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา

พระปลัดสมชาย ปโยโค,ดร.

พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปญโญ,ดร.

ดร.เกศสุตา โภคานิตย์

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

ดร.สมควร นามสีฐาน

ว่าที่ร้อยตรี ดร. สุริยะ หาญพิชัย

ดร.ภาณุวัฒน์ กิตตกรวรรณท์ รัตนพิมลพลแสน

ดร.ลักขณา อินทร์บึง

ดร.ปรัชญา มีโนนทองมหาศาล

ดร.รัชดา ภักดียิ่ง

ดร.กิตติพงษ์ พิพิธกุล

ดร.สาคร มหาหิงค์

ดร.อดิสร หนั่นคำจรร

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักวิชาการอิสระ

วิทยาลัยพิษณุพนธ์

นักวิชาการอิสระ

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวนิราวรรณ บุตรจันทร์

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

สารบัญ

บทความวิจัย

- ➔ มาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ 1
ทนง เพิ่มพูล และ สัญญพวงค์ ลิ้มประเสริฐ
- ➔ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา 13
ชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
จิราภรณ์ ประชุมแดง, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และ มิตภาณี พุ่มกล่อม
- ➔ ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหาร 29
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาากาญจนบุรี
ภิญโญ วงศ์สามี่, มิตภาณี พุ่มกล่อม และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์
- ➔ การผลิตมะละกอแกะสลักแช่อิ่ม 42
ภพณภัทร ทองแย้ม และ พรดารา เขตต์ทองคำ
- ➔ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัด 52
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาากาญจนบุรี เขต 3
สุภารัตน์ แซ่สั่ว, นิพนธ์ วรรณเวช และ สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
- ➔ การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 65
มัธยมศึกษาากาญจนบุรีและราชบุรี
ดารารัตน์ ไชยสาร, สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และ นิพนธ์ วรรณเวช
- ➔ การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 79
ประถมศึกษาากาญจนบุรี เขต 3
พิมพ์ภา โพธิจันทร์, นิพนธ์ วรรณเวช และ สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
- ➔ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี 93
ที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction)
วริษฐา มากสุข และ อรุณช ลิ้มศิริ
- ➔ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัด 106
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาากาญจนบุรี เขต 1
จันทิมา รักดี, พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และ มิตภาณี พุ่มกล่อม
- ➔ การถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก 117
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2
ปิยะสันต์ วรรณภพ, ชัชภูมิ สีชมภู และ เขาวฤทธิ์ จั่นจั่น

- ➔การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิง 135
วิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ณัฐพล อยู่เป็นสุข, นฤมล หลายประเสริฐพร และ หนึ่งฤทัย คำหงษา
- ➔การออกแบบการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุยุคความปกติใหม่ : กรณีศึกษาจาก 147
กิจกรรมตรวจสอบสุขภาพทางกายภายใต้งานบริการวิชาการ แก่ชุมชนปิ่นเจริญ 1-2 และชุมชนสิน
วงศ์
วณัฐพงศ์ เบญจพงศ์, กฤษฎา พุ่มพิน และ วิมลมาลย์ สมคะเน
- ➔สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ 165
รังสรรค์ ทบวอ, ชุติมา พรหมผุย และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี
- ➔การวิเคราะห์ผังมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 181
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ภัทรา อุ่นทินกร, วิษณุ สมัญญา, แคทเธีย เจริญสุข และ วีรยุทธ พลายเล็ก
- ➔การศึกษาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษของ 197
นักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและ
การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน
ธีราภรณ์ พลายเล็ก
- ➔การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาอาน 210
อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
เลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง
- ➔ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 223
รัฐนันท์ รถทอง และ มลรัักษ์ เลิศวิไลย์
- ➔ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย 235
ศรัญกร ศิลปประเสริฐ และ หทัยชนก วงศ์กาฬสินธุ์
- ➔การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 242
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษา
บ้านแก่งส้มพัง จังหวัดสระแก้ว
ศิระเศรษฐ์ โสภาศรี, ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ และ ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์

บทความวิชาการ

- ➔ มาตรการการเยียวยาของรัฐต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาด ของการติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 259
นัชชา เกิดอินทร์, กาญจนพร วงศ์อาจ และ โชติ บดีรัฐ
- ➔ ชีวิตวิถี : การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 273
วรรณภา คัยแคะ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 288
กุลสตรี กุลสุนทร, เกศรินทร์ วิงพัฒน์ และ โชติ บดีรัฐ
- ➔ หลักธรรมาภิบาลกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ภายใต้สถานการณ์โควิด 19 303
พีรพงษ์ แสงแก้ว และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัย 317
ศุภวิชญ์ มีศิริพันธ์ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ การวิเคราะห์แบบเรียนประถม ก กา ฉบับเจ้าหมื่นศรีศรีรัศมิ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สัทสน์) รวบรวม 332
ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ และ ธัญญการต์ บึงทอง
- ➔ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน 350
กฤษณะ เนียมหอม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
- ➔ การบริหารจัดการวัดต่อสถานการณ์โควิด 19 364
พระพิพิธพัชโรดม และ มะลิ ทิพย์ประจง
- ➔ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับกิจกรรมพหุปัญญา 370
สิริพัชร เกษฏาวิโรจน์
- ➔ การบูรณาการหลักปรัชญาธรรมในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา 385
พระมหาประยุทธิ์ ปยุตโต (ยาวิชัย), พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และ วรกฤต เกื้อนช้าง
- ➔ การบันทึกกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นภายใต้ TFRS พ.ศ. 2563 399
สุชาติ เหล่าปรีดา และ สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ

ภาคผนวก

417

มาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์

Regulations on use of New Technology for Reducing Danger on use of Moter Car

ทนาง เพิ่มพูล และ สัญญพงศ์ ลิ้มประเสริฐ

มหาวิทยาลัยรังสิต

Tanong Phempool and Sanyapong Limprasert

Rangsit University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: barisri009@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย และ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาวิจัยค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานด้านจราจรของต่างประเทศ ตลอดจนเอกสารข้อมูล การศึกษาวิจัยการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือผู้ขับขี่และผู้ใช้รถใช้ถนนของต่างประเทศ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสาร บทความ คำพิพากษาของศาลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้รถยนต์ในประเทศไทยเป็นไปตามกฎหมายฉบับหลัก ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ไม่เอื้อต่อการให้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ โดยมีปัญหาและอุปสรรค 4 ประการ ได้แก่ 1) ความยุ่งยากในการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจร 2) การขาดบทลงโทษที่รุนแรงและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด 3) การขาดความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการระบบการจราจร และ 4) การขาดการสนับสนุนนโยบายด้านเทคโนโลยีจราจรจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายโดยจัดให้มีกฎหมายกำหนดให้ต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นอุปกรณ์ส่วนควบเข้ามาติดตั้งในรถยนต์ การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายให้มีความรุนแรงขึ้นควบคู่ไปกับการบังคับใช้มาตรการการตัดคะแนนและการเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่รถยนต์อย่าง

* วันที่รับบทความ: 21 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 24 กรกฎาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2564

Received: July 21, 2021; Revised: July 24, 2021; Accepted: July 25, 2021

เคร่งครัด และภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการจราจรอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจในการบริหารจัดการระบบข้อมูลการจราจรและบูรณาการงานด้านจราจรกับหน่วยงานอื่นอย่างเป็นเอกภาพ

คำสำคัญ: กฎหมายจราจร; เทคโนโลยีการจราจร; การใช้รถยนต์

Abstracts

This research is a document research. with purpose 1) to study the problem of legal measures in the use of modern technology to reduce the dangers of using cars in Thailand and 2) to propose ways to improve legal measures in the use of modern technology to reduce the dangers of using cars. cars in Thailand It is a qualitative research. by conducting research studies Collect data from relevant documents (Documentary Research) such as the Road Traffic Act B.E. 2522 and its amendments. Car Act, B.E. 2522 and its amendments as well as guidelines for foreign traffic operations. as well as data sheets Study and research on the use of technology to assist drivers and road users in foreign countries, books, textbooks, theses, documents, articles, judgments of courts in Thailand and abroad Information from the Internet The research results were analyzed using content analysis. The results showed that Legal measures relating to the use of cars in Thailand are in accordance with the main laws, namely the Road Traffic Act B.E. 2522 and the Motor Vehicle Act B.E. 2522 (1979). This does not facilitate the adoption of modern technology to reduce the dangers of motor vehicle use. use a car There are four problems and obstacles: 1) Difficulty in amending traffic laws; 2) Lack of severe penalties and strict enforcement of the law; 3) Lack of unity of agencies involved in managing the traffic system; and 4) Lack of concrete support for traffic technology policies from the government and guidelines for improving legal measures by providing a law requiring the introduction of modern technology as an accessory to be installed in the vehicle The imposition of harsher penalties for law enforcement along with strict enforcement of cut-off and revocation of driver's licenses. And the government should have a concrete policy to support traffic technology. as well as establishing a central authority that has the power to manage traffic information systems and integrate traffic work with other agencies in a unified way.

Keywords: Traffic Laws; Technology on use of Motor Car; Use of Motor Car

บทนำ

รถยนต์เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการเดินทางของผู้คนในปัจจุบัน หากไม่มีการควบคุมการใช้รถที่เหมาะสมก็อาจก่อให้เกิดสภาพที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้รถยนต์ รวมทั้งผู้ใช้รถใช้ถนนด้วยเช่นกัน ประกอบกับปริมาณรถยนต์ในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาสมรรถนะของเครื่องยนต์ให้มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนให้มีความเร็วสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นเหตุให้เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและอาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินต่อผู้ขับขี่เอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อมอย่างร้ายแรงได้ จึงมีความจำเป็นต้องมี

การกำหนดกฎเกณฑ์ อุปกรณ์และส่วนควบของรถยนต์ ระเบียบการจราจรในการใช้ถนนสาธารณะร่วมกัน เพื่อให้การจราจรเป็นไปด้วยความสะดวก มีมาตรฐานและเกิดความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้ใช้รถใช้ถนน โดยประเทศไทยได้ตรากฎหมายจราจรขึ้นใช้บังคับในสังคม คือ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อ ควบคุมการใช้รถยนต์ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและให้เกิดความปลอดภัยกับตัวผู้ขับขี่ คนใช้ถนน รวมทั้งรถยนต์คันอื่นๆ ทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562)

แม้ว่าจะมีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้ว แต่สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ยังคงมีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุก ๆ ปี อุบัติเหตุรวม 3,421 ครั้ง บาดเจ็บรวม 3,499 ราย เสียชีวิตรวม 373 ราย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2563 : ออนไลน์) แม้ภาครัฐจะมีการรณรงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ เมาไม่ขับ ง่วงไม่ขับ แต่ก็ไม่สามารถลดปริมาณการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนลงได้ เกิดความสูญเสียไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินหรือแม้แต่ชีวิต ร่างกาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ขับขี่รถยนต์ มิได้เกรงกลัวต่อบทลงโทษที่ตนจะได้รับตามกฎหมายจราจร และพร้อมที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งนี้ อาจเกิดจากการไม่มีมาตรการการลงโทษทางอาญาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่เป็นที่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง อีกทั้ง เมื่อเกิดอุบัติเหตุ ก็มักจะประสบกับปัญหาการหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ยืนยันการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรทางบกของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุของทั้งสองฝ่าย เพื่อประกอบการพิจารณาลงโทษหรือรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : 65)

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีได้ก้าวไกลเป็นอย่างมาก หลายประเทศได้นำเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือผู้ขับขี่ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนเป็นสำคัญและส่งเสริมการลดอุบัติเหตุบนท้องถนนโดยจัดเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่เรียกว่า Advanced Driver Assistance Systems หรือ ADAS ([http://crvlab.com/wp-content/uploads/2017/07/Binder1. pdf](http://crvlab.com/wp-content/uploads/2017/07/Binder1.pdf)) โดยติดตั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ เพิ่มเติมเข้าไปในรถยนต์เป็นอุปกรณ์เสริม เพื่อช่วยให้ผู้ขับขี่สามารถขับรถได้อย่างปลอดภัยมากขึ้นกว่าการขับแบบทั่วไป ผ่านการสื่อสารด้วยระบบเสียงหรือสัญญาณกับผู้ขับขี่รถยนต์ โดยพื้นฐานความเชื่อว่า นอกจากความปลอดภัยในด้านตัวรถแล้ว ผู้ขับขี่ยังถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ

ประเทศไทย ได้ริเริ่มใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือในการขับรถมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลายมากนัก อาทิ การติดตั้งกล้องในรถยนต์ การติดตั้งสัญญาณอินฟราเรด การติดตั้งกล่องดำเพื่อบันทึกข้อมูลสำคัญขณะที่มีการใช้รถ หรือการใช้ระบบการหาตำแหน่งทั่วโลก หรือ GPS (Global Positioning System) โดยอาศัยการนำทางด้วยดาวเทียม เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รถใช้ถนนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ หากมีการนำความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้มีการขับขี่รถยนต์อย่างปลอดภัย ผสมผสานเพิ่มเติมเข้าไปในกฎหมายจราจรทางบกที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะเป็นการป้องกัน ฝ่าละเมิดและลดอุบัติเหตุจากการจราจร ลดต้นทุนของ

ปัญหาความสูญเสียต่าง ๆ จากอุบัติเหตุบนท้องถนน รวมทั้ง เป็นการควบคุมพฤติกรรมการใช้รถยนต์และควบคุมสภาพรถยนต์ให้มีลักษณะปลอดภัยต่อผู้ใช้รถใช้ถนน รวมไปถึงทำให้เกิดความเที่ยงตรงในการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้รถยนต์ในประเทศไทยซึ่งปัจจุบันมีกฎหมายฉบับสำคัญ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ยังไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หากประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการทางกฎหมายโดยนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ร่วมด้วยแล้วก็จะย่อมจะเป็นการบังคับให้ผู้ขับขี่รถยนต์รวมถึงผู้ใช้ถนนจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการใช้รถยนต์ใช้ถนนให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดอันจะช่วยลดอันตรายที่เกิดจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

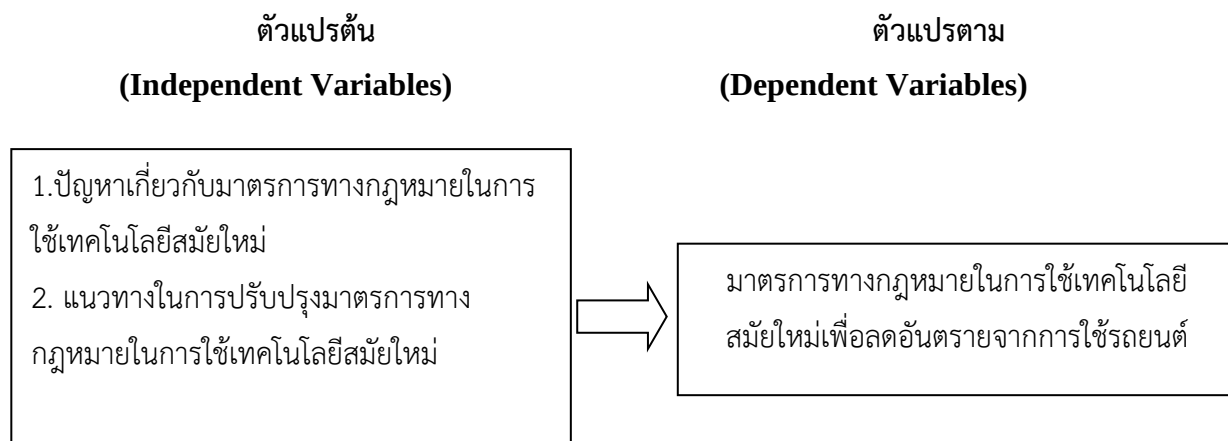
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย
2. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมจากบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป รวมทั้งตำราวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความในวารสารต่าง ๆ สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงและอ้างอิงประกอบเนื้อหาจนได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อค้นหามาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย พบว่า

1.1 ความยุ่งยากในการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจรอัตราการเกิดอุบัติเหตุ ไม่ได้ลดน้อยลง ในทางตรงกันข้ามกลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากปริมาณรถที่เพิ่มมากขึ้นและสภาพการณ์ที่เป็นเหตุให้กระทำผิดกฎจราจรไม่ว่าจะเป็นการขับรูดด้วยความเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ขับรูดฝ่าฝืนสัญญาณจราจร แชนในที่คับขัน กลับรถในทางร่วมทางแยก ขับรถในขณะมีเมฆาสุรา ทำให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน นอกเหนือจากนี้ ยังพบว่ามาตรการบังคับใช้โทษทางอาญา ยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดเคารพกฎหมาย และเกิดความเกรงกลัว นอกจากนั้น กรณีที่ผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดได้พบเห็นผู้ที่กระทำความผิด แล้วไม่ถูกลงโทษทางอาญาตามมาตรการที่เหมาะสม ก็อาจทำให้เกิดความคิดไม่เกรงกลัวที่จะกระทำความผิด ทำให้เจตนาธรรมที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจร ไม่สัมฤทธิ์ผล ประกอบกับฝ่ายภาครัฐใช้เวลาในการตรวจสอบข้อมูลและมูลฐานการกระทำความผิดเป็นเวลานาน การลงโทษที่ผ่านมาจึงไม่เป็นไปตามเจตนาธรรมของกฎหมายฯ การฝ่าฝืนกฎจราจรยังมีอยู่มาก

1.2 ยังไม่มีการกำหนดบทลงโทษและการบังคับใช้กฎหมายกฎหมายจราจรทางบกที่มีอยู่ ไม่สามารถนำไปสู่การบังคับใช้ได้จริง เนื่องจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ความเหลื่อมล้ำทางสังคม คนมีสถานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินดี ปัจจัยเหล่านี้ทำให้มาตรการทางกฎหมายไม่ได้ผล มีการฝ่าฝืนกฎหมายจราจรอย่างโจ่งแจ้ง ไม่เกรง

กลัวและกระทำความผิดซ้ำๆ ได้อย่างบ่อยครั้ง เพราะมาตรการทางกฎหมายที่ลงโทษด้วยการปรับ ไม่สามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นเกรงกลัวเพราะสามารถเสียค่าปรับได้บ่อยครั้งและไม่จำกัดจำนวนเงินซึ่งต่างจากคนที่มีฐานะทางการเงินไม่ดีการใช้โทษปรับจะได้ผลมากกว่า ในส่วนของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ จำเป็นต้องประสานงานกันมากขึ้นเพื่อทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาคและมีโทษที่เหมาะสม

1.3 ขาดความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการระบบการจราจร ปัญหาการบริหารจัดการระบบการจราจรและขนส่งในประเทศไทยที่ผ่านมาหลายหน่วยงานที่ดำเนินการและมีลักษณะงานที่ซ้ำซ้อนกัน แม้ว่าสังคมปัจจุบันเชื่อในความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แต่การจัดลำดับความสำคัญเพื่อความเป็นเอกภาพหรือการมอบหมายหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานหลักในการบริหารงานและการบริหารจัดการปัญหาการจราจรในประเทศไทย ยังไม่มีความชัดเจน อาทิ สำนักงานนโยบายและแผนเทคโนโลยีการขนส่งและจราจรในประเทศไทย พัฒนาระบบบูรณาการข้อมูลการจราจรและขนส่งอัจฉริยะ ดำเนินการติดตั้งอุปกรณ์กล้องระบบอิมเมจโพรเซสซิงและอุปกรณ์ขดลวดแบบเหนี่ยวนำบนโครงข่ายถนนในกรุงเทพมหานคร

1.4 ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมภาครัฐยังไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาส่งเสริมการใช้มาตรการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าจะมีการณรงค์ส่งเสริมให้คนทั่วไปติดตั้งอุปกรณ์ในรถเพื่อช่วยเหลือในการขับขี่รถยนต์อย่างปลอดภัย แต่ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการเอาจริงเอาจังและความเที่ยงธรรมในการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์เทคโนโลยีดังกล่าวยังมีอยู่จำกัด

2. แนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย พบว่า

2.1 การปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจราจรโดยเสนอแนะให้ออกประกาศหรือข้อบังคับหรือกฎกระทรวงกำหนดให้นำเทคโนโลยีติดตั้งเป็นอุปกรณ์ส่วนควบเพิ่มเติมในรถยนต์ ซึ่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมไว้แล้ว โดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเทคโนโลยีการจราจรให้มีความสอดคล้องและรองรับสำหรับการพัฒนาและการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในประเทศไทยในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความถูกต้องในการนำเทคโนโลยีมาใช้และการบังคับใช้กฎหมาย โดยเสนอให้เพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ.2551 ออกตามความในพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 โดยให้แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้ “ข้อ 3 (29) ติดตั้งระบบเทคโนโลยี ดังนี้ ระบบเบรกฉุกเฉินอัจฉริยะ ระบบตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ผู้ขับขี่ ระบบตรวจวัดความง่วง และความพร้อมของผู้ขับขี่ ระบบป้องกันการรบกวนผู้ขับขี่ กล้องบันทึกข้อมูลการใช้งานของรถ (กล่องดำ) สัญญาณเตือนเมื่อเบรกฉุกเฉิน ระบบควบคุมความเร็วอัจฉริยะ ระบบป้องกันการถอยออกนอกเลน (ยกเว้นรถบรรทุก และรถโดยสารประจำทาง) ระบบป้องกันการ

กระแทกจากเสาด้านข้างกล้องหน้ารถ และระบบเซ็นเซอร์สัญญาณเตือนเมื่อใกล้วัตถุหรือสิ่งกีดขวางรอบคัน กล้องมองหลังหรือเซ็นเซอร์ระยะ ระบบตรวจเช็คลมยาง ให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา”

2.2 ภาครัฐควรกำหนดบทลงโทษควบคู่ไปกับการออกมาตรการทางกฎหมายให้ใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยเหลือด้านความปลอดภัยในการขับขี่รถยนต์ ด้วยการบังคับโทษปรับในอัตราที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการตัดคะแนน เพื่อให้มีผลต่อการพักใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ ทั้งนี้ ไทยได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถรวมทั้งการพักใบอนุญาตไว้แล้วตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2562 มาตรา 142/1 แต่ยังไม่ได้นำมาบังคับใช้อย่างจริงจัง จึงเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ในเรื่องบทกำหนดโทษ มาตรา 148 โดยเพิ่มข้อความว่า “หากฝ่าฝืน มาตรา 6 ที่เกี่ยวกับเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบที่เป็นเทคโนโลยี ต้องระวางโทษ ปรับตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 20,000 บาท”

2.3 ภาครัฐควรมีความชัดเจนในการสนับสนุนนโยบายด้านเทคโนโลยีการจราจร อย่างเป็นรูปธรรมจริงจังและต่อเนื่อง ตลอดจนพิจารณามาตรการสนับสนุนที่เหมาะสม อาทิ มาตรการลดภาษี ส่วนลดในการซื้ออุปกรณ์ ส่วนลดค่าเบี้ยประกันภัย หรือการกำหนดมาตรการให้ภาครัฐหรือผู้ประกอบการรับภาระค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์ส่วนควบ หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัยในรถยนต์ โดยการควบคุมราคารถยนต์ไม่ให้ราคาสูงมากเกินไปจนเกินไป นอกจากนี้ ภาครัฐควรกำหนดคุณสมบัติขั้นต่ำของอุปกรณ์ติดตั้งในรถยนต์ไว้ด้วยเพื่อให้เกิดมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่เหมาะสม

2.4 ภาครัฐควรปรับแก้ไขกฎหมายให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการระบบข้อมูลการจราจร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นฐานข้อมูลกลาง มีความน่าเชื่อถือ บูรณาการข้อมูลมาจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานสถิติ กรมทางหลวง กรุงเทพมหานคร องค์การขนส่งมวลชน การทางพิเศษแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยเทคโนโลยีที่ใช้รองรับ จะต้องมีความรวดเร็ว เชื่อถือได้และประชาชนสามารถเข้าถึงบริหารได้ง่าย โดยหน่วยงานกลางควรรับผิดชอบการประเมินผลรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายให้นำเทคโนโลยีเข้ามาติดตั้งเพิ่มเติมในรถยนต์ รวมไปถึงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือด้านความปลอดภัยในการใช้รถยนต์ เพื่อร่วมกันลดอุบัติเหตุจากการจราจร และส่งเสริมความมีวินัยในการใช้รถใช้ถนนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึง มาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ความยุ่งยากในการปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจราจรอัตราการเกิดอุบัติเหตุ ไม่ได้ลดน้อยลง ในทางตรงกันข้ามกลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากปริมาณรถที่เพิ่มมากขึ้นและสภาพการณ์ที่เป็นเหตุให้กระทำผิดกฎจราจรไม่จะเป็นการขับรุดด้วยความเร็วเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ขับรุดฝ่าฝืนสัญญาณจราจร แซงในที่คับขัน กลับรถในทางร่วมทางแยก ขับรถในขณะมีเมฆาสุรา ทำให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และคณะ (2555 : 23-28) ผลการวิจัยพบว่า การเกิดอุบัติเหตุมีสาเหตุหลักจากผู้ขับขี่ หรือผู้ประสบเหตุในเรื่องพฤติกรรม การขับรุดโดยเฉพาะการใช้ความเร็วรถเกินกำหนด การไม่สวมหมวกนิรภัย และการดื่มสุรา จึงได้นำใช้รูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหาค่าการเสียชีวิตด้วย MIS โดยใช้ข้อมูล Dead case conference และข้อมูลเชิงประจักษ์อื่นมาเป็นจุดเชื่อม และสร้างความมีส่วนร่วมของหน่วยงานนั้น สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรในจุดเสี่ยงได้ ซึ่งเห็นได้จากการดำเนินการกิจกรรมการแก้ไขปัญหาค่าการเสียชีวิตจากข้อมูลจากการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางการแก้ไข/ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจราจรในจุดเสี่ยง ทำให้จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรในปี 2552 ลดลงจากปี 2550 ร้อยละ 30 (จาก 200 คน เหลือ 140 คน)

1.2 ยังไม่มีการกำหนดบทลงโทษและการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายจราจรทางบกที่มีอยู่ ไม่สามารถนำไปสู่การบังคับใช้ได้จริง เนื่องจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ความเลื่อมล้ำทางสังคม คนมีสถานะทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้มาตรการทางกฎหมายไม่ได้ผล มีการฝ่าฝืนกฎหมายจราจรอย่างโจ่งแจ้ง ไม่เกรงกลัวและกระทำความผิดซ้ำๆ ได้อย่างบ่อยครั้ง เพราะมาตรการทางกฎหมายที่ลงโทษด้วยการปรับ ไม่สามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นเกรงกลัวเพราะสามารถเสียค่าปรับได้บ่อยครั้ง และไม่จำกัดจำนวนเงินสอดคล้องกับการศึกษาของสุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และ คณะ (2555 : 23-28) ศึกษาโครงการ การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาค่าการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม โดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ วงรอบที่ 3 จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการแก้ไขปัญหาค่าการเสียชีวิตจราจร ฯ มีการเพิ่มความเข้มข้นการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของเมาแล้วขับ และการใช้ความเร็วขณะขับขี่ และงานวิจัยการศึกษาของ Lacey JH. และคณะ (2006 : 213-8) ที่พบว่า เมื่อผู้ขับขี่เห็นจุดตรวจจะเพิ่มความระมัดระวังจากมาตรการบังคับใช้กฎหมายได้ โดยเฉพาะการตั้งจุดตรวจเพื่อตรวจวัดแอลกอฮอล์ การควบคุมความเร็ว เป็นมาตรการที่สำคัญของการบังคับใช้กฎหมาย ในประเทศอเมริกา

และออสเตรเลีย มีการศึกษาผลของการตั้งด่านตรวจแบบสุ่มในการลดการดื่มแล้วขับ หรืออุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ 14 ฉบับ พบว่า การตั้งด่าน ตรวจแบบสุ่มมีประสิทธิภาพในการลดการเสียชีวิตและการบาดเจ็บได้ร้อยละ 8-71

1.3 ขาดความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการระบบการจราจร ปัญหาการบริหารจัดการระบบการจราจรและขนส่งในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนกัน การจัดลำดับความสำคัญเพื่อความเป็นเอกภาพหรือการมอบหมายหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานหลักในการบริหารงานและการบริหารจัดการปัญหาการจราจรในประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของวสุเชษฐ์ โสภณเสถียร (2554 : 56) การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยจราจรทางบก ประเทภรณ โดยสารสาธารณะท้องเที่ยว ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยจราจรทางบก ด้านความมั่นคงต่อการให้บริการ ปัจจุบันมีการดำเนินการ เพื่อความปลอดภัยจราจรทางบก คือ องค์กรได้มีการวางแผน การขับรถในช่วงเวลาปกติและในช่วงเทศกาล สอดคล้อง กับ Schermerhorn (1999: 7) ที่กล่าวว่า การจัดองค์การประกอบด้วย การระบุและอธิบายงานที่ถูกนำไป ดำเนินการ, การกระจายงาน ออกเป็นหน้าที่ การอธิบาย สิ่งที่เป็นจำเป็นหรือความต้องการของตำแหน่งงานและการ มอบหมายงาน ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่

1.4 ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม ภาครัฐยังไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาส่งเสริมการใช้มาตรการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าจะมีการณรงค์ส่งเสริมให้คนทั่วไปติดตั้งอุปกรณ์ในรถ เพื่อช่วยเหลือในการขับขี่รถยนต์อย่างปลอดภัย แต่ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการเอาจริงเอาจังและความเที่ยงธรรมในการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์เทคโนโลยีดังกล่าวยังมีอยู่จำกัด สอดคล้องกับโครงการของพุตตาน พันธุเณร และ เฉลิมภัทร พงษ์อาจารย์ (2562 : 65) ทำการศึกษา โครงการทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยเรื่องของการประเมินผลการตอบแทนทางสังคม กรณีศึกษาการลงทุนด้านความปลอดภัยบนถนน ผลการศึกษาพบว่า การใช้กลยุทธ์เพื่อจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการใช้กลยุทธ์ในรูปของการให้แรงจูงใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจด้านการเงิน ซึ่งงานศึกษาอย่างของ Geller et al. (1987 : 1-17) ชี้ว่าการ ใช้เงินรางวัลจูงใจสามารถเพิ่มจำนวนการใช้เข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขี่จาก 12% เป็น 28.5%

2. จากการศึกษาแนวทางในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจราจรโดยเสนอแนะให้ออกประกาศหรือข้อบังคับหรือกฎกระทรวงกำหนดให้นำเทคโนโลยีติดตั้งเป็นอุปกรณ์ส่วนควบเพิ่มเติมในรถยนต์ ซึ่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สอดคล้องและรองรับสำหรับการพัฒนาและการนำ

ระบบเทคโนโลยีมาใช้ในประเทศไทย โดยเสนอให้เพิ่มเติมกฎกระทรวง กำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ.2551 “ข้อ 3 (29) ติดตั้งระบบเทคโนโลยี ดังนี้ ระบบเบรกฉุกเฉินอัจฉริยะ ระบบตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ผู้ขับขี่ ระบบตรวจวัดความง่วง และความพร้อมของผู้ขับขี่ ระบบป้องกันการรบกวนผู้ขับขี่ กล้องบันทึกข้อมูลการใช้งานของรถ (กล่องดำ) สัญญาณเตือนเมื่อเบรกฉุกเฉิน ระบบควบคุมความเร็วอัจฉริยะ ระบบป้องกันการถอยออกนอกเลน (ยกเว้นรถบรรทุก และรถโดยสารประจำทาง) ระบบป้องกันการกระแทกจากเสาตึกรถข้ามกล้องหน้ารถ และระบบเซ็นเซอร์สัญญาณเตือนเมื่อใกล้วัตถุหรือสิ่งกีดขวางรอบคัน กล้องมองหลังหรือเซ็นเซอร์ระยะ ระบบตรวจเช็คลมยาง ให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา” สอดคล้องกับการวิจัยของสุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และ คณะ (2555 : 23-28) ศึกษาโครงการ การพัฒนารูปแบบการแก้ไข ปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม โดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ วงรอบที่ 3 จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุจราจร ๆ มีการเพิ่มความเข้มข้นการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องของเมาแล้วขับ และการใช้ความเร็วขณะขับขี่ และงานวิจัยการศึกษาของวีระ กสานติกุล และ คณะ (อ้างในมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2549 : 89) พบว่า รถจักรยานยนต์ที่ได้รับอุบัติเหตุมีความบกพร่องของอุปกรณ์รถที่ช่วยด้านความปลอดภัย ได้แก่ การไม่ติดตั้งไฟหน้า หรือ ไฟหลัง เบรกชำรุด ไม่มีกระจกมองหลัง ไม่มีแผ่นสะท้อนแสง ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุร่วมที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุมากขึ้น

2.2 ภาครัฐควรกำหนดบทลงโทษควบคู่ไปกับการออกมาตรการทางกฎหมายให้ใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยเหลือด้านความปลอดภัยในการขับขี่รถยนต์ ด้วยการบังคับโทษปรับในอัตราที่สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการตัดคะแนน เพื่อให้มีผลต่อการพักใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Lacey JH., et al. (2006 : 98) พบว่า ในประเทศยุโรปและอเมริกามีวิธีการป้องกันที่ใช้และพบว่ามีประสิทธิภาพ ได้แก่ เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมายโดยระดับแอลกอฮอล์ไม่เกิน 0.08% BAC สำหรับกลุ่มอายุน้อย กว่า 21 ปี ระดับแอลกอฮอล์ไม่เกิน 0.0% BAC พักใช้ใบอนุญาตขับขี่หากเมาแล้วขับ จัดตั้งจุดตรวจแอลกอฮอล์แบบไม่เปิดเผย และสร้างกระแสเพื่อขับเคลื่อนทั้งระดับชุมชน โรงเรียน องค์กร และระดับนโยบาย

2.3 ภาครัฐควรมีความชัดเจนในการสนับสนุนนโยบายด้านเทคโนโลยีการจราจร อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ มาตรการลดภาษี ส่วนลดในการซื้ออุปกรณ์ ส่วนลดค่าเบี้ยประกันภัย หรือการกำหนดมาตรการให้ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการรับภาระค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์ส่วนควบ หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัยในรถยนต์ สอดคล้องกับการศึกษาของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (2549 : 57) ผลการศึกษาพบว่า การติดตั้งกล้องในรถยนต์ และการติดตั้งป้ายสัญญาณเตือนบนเส้นทางเข้าสู่ทางแยก การหมุนเวียนกล้องถ่ายภาพอัตโนมัติ ระหว่างบริเวณทางแยกต่างๆ ที่เป็นจุดเสี่ยง การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางให้ประชาชนเห็นรูปธรรมของการดำเนินมาตรการอย่างจริงจัง การติดตั้งกล้องหลอก (มีแต่แสงจากแฟลช) ให้ประจักษ์แก่สายตาในที่ที่ไม่มีกล้องจริงตั้งอยู่ หรือการใช้อุปกรณ์บันทึกภาพแบบดิจิตอลมาใช้

2.4 ภาครัฐควรปรับแก้ไขกฎหมายให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการระบบข้อมูลการจราจร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นฐานข้อมูลกลาง มีความน่าเชื่อถือ บูรณาการข้อมูลมาจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเทคโนโลยีที่ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรวดเร็ว เชื่อถือได้และประชาชนสามารถเข้าถึงบริหารได้ง่าย มีการบังคับใช้กฎหมายให้นำเทคโนโลยีเข้ามาติดตั้งเพิ่มเติมในรถยนต์ รวมไปถึงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือด้านความปลอดภัยในการใช้รถยนต์ เพื่อร่วมกันลดอุบัติเหตุจากการจราจร และส่งเสริมความมีวินัยในการใช้รถใช้ถนนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับหัวข้อ Management information system (MIS) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) หรือ MIS คือ ระบบที่มีการเก็บรวบรวมประเมินผล และกระจายข้อมูลอย่างมีแบบแผนในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการ รวมถึงการรายงานกิจกรรมในรูปแบบเอกสารของแผนงาน และกระบวนการบริหารงาน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการวางแผนการควบคุม และการปฏิบัติการขององค์กรได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และ คณะ (2555 : 23-28) ศึกษาโครงการ การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม โดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ วงรอบที่ 3 จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ระบบการจัดการข้อมูลด้านอุบัติเหตุมีหลายระดับและการใช้ประโยชน์แตกต่างกัน การศึกษานี้ในวงรอบ 2-3 ได้มีการใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูล IS ของโรงพยาบาลใช้วิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุความรุนแรงและแนวโน้มของการเสียชีวิตในภาพรวมของจังหวัด ข้อมูลจากศูนย์วิทยุตำรวจใช้วิเคราะห์เพื่อหาจุดเสี่ยง การสำรวจการสวมหมวกนิรภัยเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผล เป็นต้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนจึงควรมีการจัดระบบการจัดการด้านอุบัติเหตุ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดอันตรายจากการใช้รถยนต์ในต่างประเทศ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือในการขับรถของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมกับกฎหมายต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2563). การประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลปีใหม่ พ.ศ. 2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา: www.disaster.go.th . All Rights Reserved.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *สรุปผลการดำเนินงานโครงการขับเคลื่อนความปลอดภัยบนท้องถนน*. กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค: กระทรวงสาธารณสุข.
- พุดตาน พันธุ์เนตร และ เณลิมาภรณ์ พงษ์อาจารย์. *โครงการทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยเรื่องของการประเมินผลการตอบแทนทางสังคม กรณีศึกษาการลงทุนด้านความปลอดภัยบนถนน*. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์. คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. (2549). *ทางเลือกในการกำหนดวาระแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุจราจร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา.
- วสุเชษฐ์ โสภณเสถียร. (2554). *รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยจราจรทางบก ประเภทรถโดยสารสาธารณะท้องเที่ยว ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และ คณะ. (2555). *โครงการการพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม โดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ วงรอบที่ 3 จังหวัดภูเก็ต*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต 3. คณะแพทยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Geller ES, Rudd, J. R. , Kalsher, M. J. , Streff, F. M. , & Lehman, G. R. , (1987). *Employer-based programs to motivate safety belt use: A review of short-term and long-term effects*. Journal of Safety Research. 18 (1), 1-17.
- Lacey JH., Ferguson SA., Kelley-Baker T. and Rider RP. (2006). *Low-manpower checkpoints: can they provide effective DUI enforcement in small communities?* Traffic Inj Prev 2006 Sep; 7 (3), 213–8.
- Nathakorn Homruean. (2019). สรุปกฎหมายความปลอดภัยทางถนน 15 ข้อ ที่ยุโรปบังคับใช้ รวมถึงติดกล้องดำ-เครื่องวัดแอลกอฮอล์. Online. Retrieved on: 2019 December, 5. Available: URL: <https://www.magcarzine.com/eu-car-law-007/>,
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2000). *Organization behavior*. (7th ed.). New York: Von-Hoffman.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

**Relationship Between Academic Administration and Promotion of Reading
Habit Activities in Basic Education Schools under Kanchanaburi
Primary Educational Service Area Office 3**

จิราภรณ์ ประชุมแดง,

พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Jeeraporn Prachumdang,

Pongsak Ruamchomrat and Mitparnee Pumklom

Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Enujyluj0706@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาจำนวน 289 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
2. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา

นวัตกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน รองลงมาคือ ด้านส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ด้านปลูกจิตสำนึกให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการสร้างนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษา; ครูผู้สอนในโรงเรียน

Abstracts

The purposes of this research were to study academic administrations the promotion of reading habit activities, and the relationship between academic administration and promotion of reading habit activities in basic education schools under Kanchanaburi primary educational service office 3. The sample consisted of 286 teachers in basic education schools under Kanchanaburi primary educational service office 3, obtained by stratified simple random sampling. And treated by a 5 level rating. The level of content validity was between 0.67-1.00 and reliability at 0.95. The statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation and Pearson's correlation coefficient analysis.

The research findings were as follows:

1. The level of the academic administration of basic educational schools, was overall and each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as sorted in order of average value was the aspect of learning process development followed by the teaching and learning management in educational institutions. development and promotion of learning resources and selection of textbooks for use in educational institutions.

2. The level of the promoting reading habits in primary schools, was overall and each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as performed at a high level. Sorted in order of averages, which was the support for research and development innovations to promote reading habits followed by the promotion, honoring and honoring students in terms of raising awareness among students to have sustainable reading habits. Encourage network partners to participate in promoting reading habits. And the one with the least mean is the atmospheric aspect. environment and to integrate reading with curriculum-based teaching.

3. The relationship between academic administration and the promotion of reading habit activities in basic education schools In general, there was a positive relationship with statistical significance at 0.01.

Keywords: Academic Affairs Administrations; Learning Promotion of Reading Habit Activities; Teachers In Basic Education School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 โดยระบุไว้ในมาตรา 39 ว่ากำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นการบริหาร

และการจัดการศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิดอันเป็นพื้นฐานการศึกษาของทุกระดับการที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะ ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิดจะต้องอาศัยการบริหารงาน ด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหาร และการจัดการสถานศึกษาไว้ 4 งาน ดังนั้น 1) การบริหารงานวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551 : 9-37) ดังนั้น งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกับคุณภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 9)

แต่ในปัจจุบันประชากรไทยที่ไม่อ่านหนังสือถึงเกือบ 14 ล้านคน ในจำนวนนั้นมีคนที่บอกไม่ชอบและไม่สนใจอ่านถึงร้อยละ 25.2 ถ้าคิดเป็นจำนวนประชากรก็ประมาณ 3,450,000 คน เมื่อจำแนกตามช่วงวัย พบว่า เด็กอายุระหว่าง 6-14 ปี มีแนวโน้มการอ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งนั่นหมายถึงว่าการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านในกลุ่มนี้ค่อนข้างได้ผล แต่เมื่อไปดูในเด็กอายุ 15-24 ปี กลับพบว่าไม่ชอบการอ่านหนังสือถึงร้อยละ 34.9 ซึ่งให้เห็นว่า ต้นเหตุที่สะท้อนให้เห็นเยาวชนไทยไม่ให้ความสำคัญกับการอ่านเท่าที่ควร ประการแรก คือ การเข้ามาอย่างรวดเร็วและทรงประสิทธิภาพของ “อินเทอร์เน็ต” ที่แม้จะมีประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นสื่อที่ทำให้เด็กไทยซึ่เกียจมากขึ้น เป็นเพราะอินเทอร์เน็ตกลายเป็นแหล่งข้อมูลหลักสำหรับเด็ก เพียงแต่ “คลิก” ก็สามารรถได้ข้อมูลที่ต้องการ ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นก็ไม่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลบางประเภทก็ขาดแหล่งที่มา ตลอดจนขาดความสำคัญของเนื้อหาในการค้นหาข้อมูล โดยเยาวชนไทยให้ความสำคัญกับการค้นคว้าจากสื่อสิ่งพิมพ์ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวภาพปรากฏในโรงเรียน คือ จำนวนนักเรียนที่เข้าห้องสมุด แต่จำนวนลูกค้าในร้านอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ร้านอินเทอร์เน็ตที่มีการให้บริการครบวงจรทั้งการหาข้อมูลหรือเล่นเกม กลายเป็นแหล่งชุมนุมของกลุ่มแทนที่จะเป็นห้องสมุดเหมือนในอดีต บทบาทของห้องสมุดลดลง แม้อินเทอร์เน็ตจะใช้คู่แข่งของหนังสือ แต่มีส่วนทำให้หนังสือถูกลดบทบาทและความสำคัญลง หากครูไม่มีมาตรการหรือแรงจูงใจให้นักเรียนต้องอ่านหนังสือก็เป็นไปได้ว่านักเรียนส่วนหนึ่งอาจจะไม่อ่านหนังสือเลย (ปริญญา คงด้วง, 2556 : 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 (2563 : 13-21) เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ การบริหารเพื่อให้เอื้อต่อการบริหารงานวิชาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนชุมชนและองค์กรทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันและจากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของผลการสอบ NT ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2562 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวม พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศ พบว่า มีค่าเฉลี่ย ต่ำกว่าทุกระดับ

ในทุกด้าน โดยด้านภาษาไทยระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ย 47.95 ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ย 49.07 ต่ำกว่า 1.12 ด้านภาษาอังกฤษระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ย 30.86 ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ย 34.42 ต่ำกว่า 3.56 ด้านคณิตศาสตร์ระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ย 31.60 ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ย 32.90 ต่ำกว่า 1.30 และด้านวิทยาศาสตร์ระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ย 34.30 ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ย 35.55 ต่ำกว่า 1.25 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการจัดกิจกรรมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์หลายกิจกรรมและให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งร่วมลงนามในข้อตกลงร่วมกันที่จะพยายามยกผลสัมฤทธิ์ให้ได้ตามเป้าที่ตั้งไว้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทางวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของผู้เรียนในสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 1,152 คน จากโรงเรียน 80 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3, 2563 : 21)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970 : 607-610) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้จำนวน 289 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามพื้นที่การจัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เกี่ยวข้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิเคราะห์ค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถามจำนวน 289 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการและการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อรายด้านและรวมทุกด้านโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย Best (1981 : 195) ดังนี้

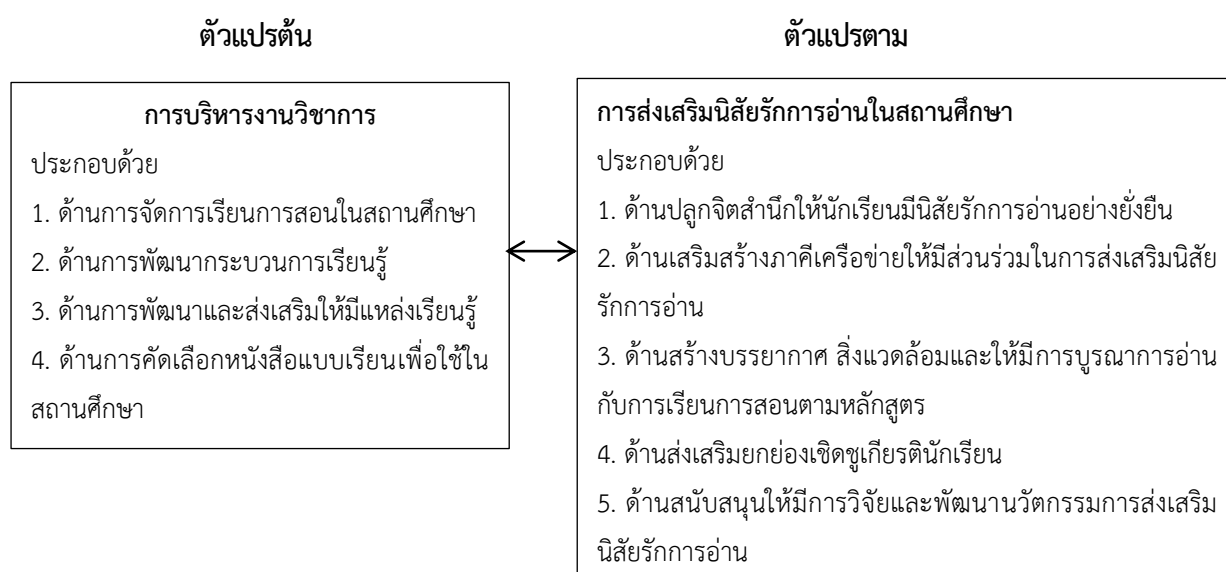
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.00-1.50 หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.51-2.50 หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 2.51-3.50 หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3.51-4.50 หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.51-5.00 หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับการบริหารงานวิชาการด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (pearson's product moment correlation coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550 : 314) ดังนี้

0.90 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
0.70 - 0.89	มีความสัมพันธ์ระดับสูง
0.30 - 0.69	มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
ต่ำกว่า 0.30	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทางวิชาการกับการสร้างนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ใช้กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ เรืองกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารงานและการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 25) ประกอบด้วย 4 ด้านคือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาและได้ใช้กรอบแนวคิดการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (2561 : 1) ประกอบด้วย 5 ด้านคือ ด้านปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน และด้านสนับสนุนส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน แสดงแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกรายด้านและโดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.11	0.50	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.14	0.50	มาก
3. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.11	0.54	มาก
4. ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	4.11	0.54	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$, S.D.=0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}=4.14$, S.D.=0.50) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{x}=4.11$, S.D.=0.50) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($\bar{x}=4.11$, S.D.=0.54) และด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{x}=4.11$, S.D.=0.54)

2. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกรายด้านและโดยภาพรวม

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน	4.10	0.50	มาก
2. ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	4.01	0.56	มาก
3. ด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร	4.01	0.56	มาก
4. ด้านส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน	4.11	0.54	มาก

5. ด้านสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	4.17	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย	4.09	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ($\bar{x}=4.17$) รองลงมาคือ ด้านส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ($\bar{x}=4.11$) ด้านปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน ($\bar{x}=4.10$) ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ($\bar{x}=4.01$, S.D.=0.56) และ ด้านสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร($\bar{x}=4.01$, S.D.=0.56)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกรายด้านและในภาพรวม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)						
การบริหารงานวิชาการ	การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					Y _{รวม}
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	
X ₁	0.74**	0.59**	0.59**	0.68**	0.71**	0.76**
X ₂	0.80**	0.66**	0.66**	0.71**	0.74**	0.81**
X ₃	0.73**	0.57**	0.67**	0.67**	0.64**	0.73**
X ₄	0.74**	0.66**	0.67**	0.65**	0.61**	0.75**
X _{รวม}	0.87**	0.72**	0.72**	0.78**	0.78**	0.88**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.88$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม ($y_{รวม}$) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้านอยู่ในระดับสูง เรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ่าน (X_2) ($r=0.81$) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (X_1) ($r=0.76$) ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา (X_4) ($r=0.75$) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (X_3) ($r=0.73$)

อภิปรายผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด มานะคิด (2554 : 94) ได้ศึกษาการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า โดยภาพรวมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพนัส ดัวงเอก และคณะ (2555 : 68-84) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี แผ่นประโคน (2556 : 84) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เกี่ยวกับการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรินทร์ สุขพัฒน์ (2558 : 75) ได้ศึกษาการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิตยา ภีระบัน (2561 : 94) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในภาพรวมระดับมาก

1.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้การประกันคุณภาพการจัดการศึกษา การพัฒนา ครู-นักเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ มีการจัดเตรียมการสอนที่ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ แบบบูรณาการตามความเหมาะสมและหลากหลาย และต้องส่งเสริมให้

ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ กมล (2554 : 84) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนกร พรหมวังขวา (2558 : 104) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวมและรายข้อการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

1.3 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการค้นหาแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานที่ ชุมชน ท้องถิ่น จัดทำเอกสาร เผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน จัดตั้งและพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาณัฐ สุภาพ (2555 : 89) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นนคร พูนกลาง (2559 : 78) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนัก และเห็นความสำคัญในการศึกษา วิเคราะห์ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้พื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นเรียน ผู้บริหาร และครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหนังสือที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิทยาภรณ์ อรชัย (2559 : 96) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดยา ภีระบัน (2561 : 91) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่าการบริหารงานวิชาการ ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2561 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนา

นวัตกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ด้านส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ด้านปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และด้านสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงานเกี่ยวข้องต่าง ๆ มีการติดตามผลการดำเนินงานการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา คุณที (2555 : 143) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาส เทว (2558 : 109) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมี ระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ด้านปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเลือกอ่านหนังสือและสื่อสารเรื่องที่อ่านให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยการพูด เขียน แสดงความคิดเห็น สรุปความ และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาส เทว (2558 : 110) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านกระตุ้นและปลูกฝังให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอ่านอย่างต่อเนื่อง โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 9) ที่กำหนดให้สถานศึกษาที่มีอยู่ให้จัดหาหนังสือมาก ๆ หลาย ๆ อย่างอยากมองดูให้รอบและรู้จักซึ่ง เปิดความคิดให้กว้าง เมื่ออ่านเรื่องหนึ่งแล้วก็อยากอ่านเรื่องอื่นต่อไป มีความรู้สึว่าการอ่านเป็นกิจกรรมประจำวันที่ขาดเสียมิได้ เกิดความรู้สึกว่าหนังสือท้าทายให้อ่าน ให้วิจารณ์ ให้ประเมินค่า ให้อยากนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้อย่างเหมาะสม

2.2 ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การเสริมสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน เช่น รับบริจาคหนังสือและสื่อ สนับสนุนจากองค์กรภายนอก และทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ พร้อมทั้งตระหนักถึงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา คุณที (2555 : 64) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน พบว่า ด้านเสริมสร้างภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 3)

ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้สื่อการอ่านที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ในการมีส่วนร่วมดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2.3 ด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของ ห้องสมุดให้เอื้อต่อการอ่านของนักเรียน มีหนังสือ มีวารสารวิชาการ หรือวารสาร ทั่วไป สำหรับนักเรียนค้นคว้าครบทุกประเภทและให้มีการบูรณาการการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 4) ที่ได้กำหนดให้ห้องสมุดโรงเรียนมีสื่อการอ่าน และนวัตกรรมการอ่านที่มีคุณภาพ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพและมีการบูรณาการการอ่านในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นนคร พูนกลาง (2559 : 101) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการและการจัดสภาพแวดล้อม ทาง การเรียนของสถานศึกษาและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการและการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการส่งเสริมยกย่องและมอบเกียรติบัตรเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ นักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลงานเกี่ยวกับการอ่านจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างหลากหลาย โดยให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนร่วมกันทำกิจกรรมสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 4) ที่ได้มีการประกาศเกียรติคุณ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์นักเรียนรักการอ่าน ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์พัฒนาตนเองผ่าน เทปออนไลน์ (tape online)

2.5 ด้านสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการวิจัย จัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการอ่านเป็นกระบวนการเรียนรู้ พัฒนานวัตกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 4) ที่ได้กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้นอ่านหนังสือ สื่อที่หลากหลายประเภทอย่างสม่ำเสมอ ห้องสมุดโรงเรียนมีสื่อการอ่านและนวัตกรรมการอ่านที่มีคุณภาพ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและจัดทำข้อมูลสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของสังวาลย์ เยียว (2554 : 81) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการอ่านเป็นกระบวนการเรียนรู้และกำหนดกิจกรรมการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการสร้างนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาการอ่านเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของห้องสมุดให้เอื้อต่อการอ่าน มีการส่งเสริมยกย่อง สนับสนุนส่งเสริมให้มีการวิจัย พัฒนานวัตกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของปัญญา แจ่มกังวาล (2554 : 79) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก สอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัยของประยูร คุณนาม (2557 : 119) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับสุธิณี แซ่ชิน (2561 : 111) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและให้มีการบูรณาการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้น้อยไม่เพียงพอต่อการศึกษา อีกทั้งการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของห้องสมุดยังไม่เอื้อต่อการอ่านของนักเรียนเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยสายทอง ประยูรคำ (2558 : 135) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นนคร พูนกลาง (2559 : 104) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และนำไปสู่การปฏิบัติจริง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนโดยคำนึงถึงความสนใจและพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยให้เหมาะสม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานที่ชุมชน ท้องถิ่น จัดตั้งและพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเสริมสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของห้องสมุดให้เอื้อต่อการอ่านของนักเรียน สำหรับนักเรียนค้นคว้าครบทุกประเภทและให้มีการบูรณาการการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านกับการบริหารงานวิชาการ

2.3 ควรมีการศึกษาศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างนิสัยรักการอ่านตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550ก). *กฎกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

แก่นนคร พูนกลาง. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- จันจิรา คุณที. (2555). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- จุฑาณัฐ สุภาพ. (2555). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเขาค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุฑามาส เทว. (2558). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ธิตยา ภิระบัน. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุกรินทร์ สุขพัฒน์. (2558). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประยูร คุณนาม. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัญญา แจ่มกัवाल. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ปริญญา คงด้วง. (2556). แนวทางส่งเสริมการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนัส ด้วงเอก และคณะ. (2555). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วารสารการบริหารบริหารและพัฒนา. 4 (1), 68-84.

- พิทยาภรณ์ อรชัย. (2559). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.*
- ภาณุวัฒน์ กมล. (2554). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีจังหวัดชลบุรี. นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- รัตน์กร พรหมวังชา. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.*
- สายทอง ประยูรคำ. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- สังวาลย์ เยียว. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนในเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- สมคิด มานะคิด. (2554). *การบริหารด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *กิจกรรมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการพัฒนาห้องสมุด. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2563. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.*
- สุธินี แซ่จีน. (2561). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของ ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. ปริญญาโททางการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- อัญชลี แป้นประโคน. (2556). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.*

Best, J. W. (1981). *Research in education*. London: Prentice-Hall International.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากาญจนบุรี

**The Relationship Between the Emotional Intelligence of School
Administrator and School Administration under
the Secondary Educational Service
Area Office Kanchanaburi**

ปิยโย วังศ์สามิ,
มิตภาณี พุ่มกล่อม และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

**Pinyo Wongsamee,
Mitparnee Pumklom and Pongsak Ruamchomrat**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Pinyo.wongsamee2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 315 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสุข ด้านเก่ง และด้านดี
2. การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา; การบริหารสถานศึกษา; ความสัมพันธ์

Abstracts

The purposes of this research were to study the emotional intelligence of school administrator, the school administration, and the relationship between the emotional intelligence of school administrator and the school administration under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. The samples consisted of 315 school administrators and under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, obtained by simple random sampling. The research instrument was a five-level- rating scale questionnaire with the reliability at 0.98. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results of the study were as follows:

1. The emotional intelligence of school administrator under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as follows: efficient, good and happy.

2. The school administration under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as follows: academic affairs administration, budget administration, general administration and personnel administration.

3. The relationship between the emotional intelligence of school administrator and the school administration under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi was found high positive and moderate at a significant 0.01.

Keywords: The Emotional Intelligence of School Administrator; The School Administration; The Relationship

บทนำ

มนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และชุมชนซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและความวุ่นวายในการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่มนุษย์มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเราประสบความสำเร็จนั้นประกอบไปด้วยหลายปัจจัย แต่มีปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ คือ ปัจจัยทางด้านอารมณ์ การควบคุมอารมณ์

ของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสมจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2556 : 9-10)

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่บุคคลควรจะมีหรือพัฒนาให้มากขึ้น เพื่อชีวิตการทำงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากโลกการทำงานในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงมากเมื่อเทียบกับแต่ก่อน องค์กรต่าง ๆ จะมีขนาดเล็กลง จำนวนคนทำงานจึงถูกจำกัดให้น้อยลง และคนทำงานที่อยู่ในองค์กร ถูกคาดหวังว่าจะต้องมีคุณภาพมากไม่เพียงแต่มีความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นในการทำงานดีเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจและเอื้ออาทรผู้ร่วมงาน มีความกระตือรือร้นตื่นตัวที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงเท่านั้นจึงจะสามารถดำรงตนอยู่ในโลกการทำงานปัจจุบันได้ดีกว่าคนที่มีความโอหังสูงแต่โอหังต่ำ ความฉลาดทางอารมณ์จึงเข้ามามีบทบาทต่อคนทำงานในปัจจุบัน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2556 : 5) ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครู และบุคลากร ทางการศึกษา ต้องตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพ และหน้าที่ของตน โดย ครูต้องมีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมและจริยธรรม พัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “coach” หรือผู้อำนวยการ การเรียนรู้ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรม และสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และนโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา เป็นนโยบายจุดเน้นที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563 : 11-36) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 16) ได้กำหนดให้สถานศึกษามีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบการบริหารงานของโรงเรียนที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่ม หรือฝ่ายหรืองาน ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต่อนอกจากความสามารถทางด้านสติปัญญาแล้วผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เช่น การที่ผู้บริหารสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ องค์กรประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามที่ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2556 : 7) ได้เสนอไว้ เมื่อเทียบกับการปฏิบัติงานจริงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน ทั้งด้าน

วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป งานทุกงานมีความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับผลการกระทำที่บรรลุ เป้าหมายในการบริหารงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ นอกจากจะช่วยในการพัฒนาตนเองแล้ว ยังสามารถสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพลดการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ลดความผิดพลาดในการบริหารงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนของตน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีในปัจจุบันสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีมักประสบกับปัญหานานัปการ ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหามาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และประชากรก็เป็นชาวเขา บุคลากรในสถานศึกษาก็มาจากต่างพื้นที่ และต้องอยู่ร่วมกันตลอด ทำให้การแสดงออกในเรื่องพฤติกรรมการบริหารทางการศึกษาแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางพัฒนาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพอันจะก่อประโยชน์ต่อการศึกษานาชาติ ต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเยาวชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1,755 คน จากสถานศึกษาจำนวน 29 แห่ง

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 315 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มอย่าง ง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ คือ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ด้านดี	จำนวน 10 ข้อ
2.2) ด้านเก่ง	จำนวน 10 ข้อ
2.3) ด้านสุข	จำนวน 10 ข้อ

แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating & Scale) 5 ระดับ ของ Likert (1976 : 19) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1) ด้านการบริหารวิชาการ	จำนวน 11 ข้อ
3.2) ด้านการบริหารงบประมาณ	จำนวน 7 ข้อ
3.3) ด้านการบริหารงานบุคคล	จำนวน 6 ข้อ
3.4) ด้านการบริหารทั่วไป	จำนวน 6 ข้อ

แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating & Scale) 5 ระดับ ของ Likert (1976 : 19) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ทุกข้อ กระทั่งคำถามได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิเคราะห์ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 60 ข้อ นำไป ทดลองใช้และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 315 ฉบับ และเก็บรวบรวม แบบสอบถามด้วยตนเอง สามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้ 315 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม ทั้งหมด โดยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืนจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มาตรวจสอบความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์ในการตอบ

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4) วิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปล ความหมายของ Best (1981 : 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.00-1.50 หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีระดับความ คิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.51-2.50 หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 2.51-3.50 หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3.51-4.50 หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.51-5.00 หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

5) วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.00-1.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.51-2.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 2.51-3.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3.51-4.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.51-5.00 หมายถึง การบริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

6) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้วยการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

สูงกว่า 0.90 ขึ้นไป หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

0.71 - 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

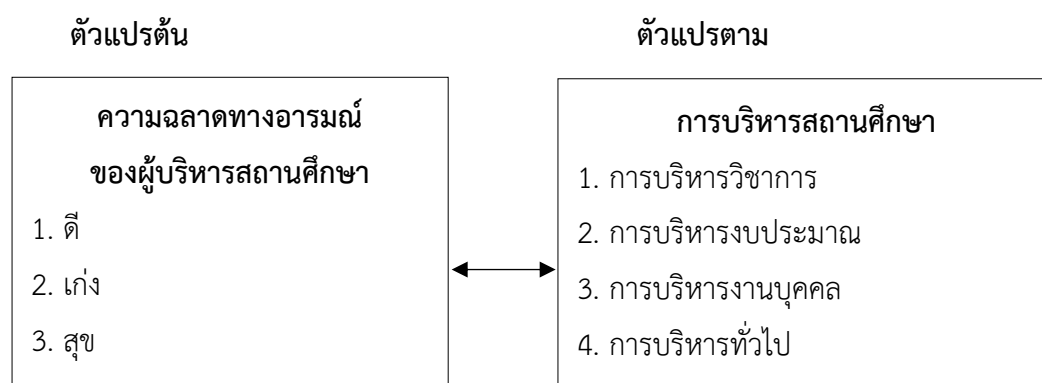
0.30 - 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ต่ำกว่า 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามเกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2556 : 4-5) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ดี เก่ง และสุข สำหรับการบริหารสถานศึกษาได้ศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 29-121) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

ความฉลาดทางอารมณ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านดี	3.91	0.66	มาก
2. ด้านเก่ง	3.92	0.66	มาก

3. ด้านสุข	3.99	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	3.94	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสุข ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือ ด้านเก่ง ($\bar{X} = 3.92$) และด้านดี ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

2. การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.10	0.68	มาก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.06	0.68	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.02	0.70	มาก
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.06	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.06	0.63	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.86) ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.86) และด้านบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ความ ฉลาดทาง อารมณ์	การบริหารสถานศึกษา				
	ด้านการ บริหารวิชาการ	ด้านการ บริหาร งบประมาณ	ด้านการ บริหาร งานบุคคล	ด้านการ บริหาร ทั่วไป	รวม เฉลี่ย
ด้านดี	0.71**	0.69**	0.73**	0.68**	0.76**
ด้านเก่ง	0.74**	0.74**	0.79**	0.68**	0.80**
ด้านสุข	0.76**	0.72**	0.78**	0.73**	0.81**
รวมเฉลี่ย	0.78**	0.76**	0.81**	0.73**	0.83**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.83$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความฉลาดทางอารมณ์กับการบริหารสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้านอยู่ในระดับสูง เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($r=0.81$) ด้านการบริหารวิชาการ ($r=0.78$) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($r=0.76$) และด้านการบริหารทั่วไป ($r=0.73$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านสุข รองลงมา คือ ด้านเก่ง และด้านดี ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนได้ดี มีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพื่อนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่โกลแมน (Goleman, 1998 : 317) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการตระหนัก

รู้ถึงความรู้สึกของตนและของผู้อื่นเพื่อสร้างแรงจูงใจในตัวเอง บริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเอง และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตะวัน คงทวน (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ชูมี (2560 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร โพธิณิ (2562 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการบริหารทั่วไป และด้านบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีงานรับผิดชอบหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการที่ถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุด ส่วนงานอื่น ๆ นั้นเป็นงานสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และทำให้การบริหารสถานศึกษามีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวีณา แสงกระจาญ (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐสุดา ตะเกาพงษ์ (2563 : 16-25) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี นอกจากความสามารถทางด้านสติปัญญาแล้วผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เช่น การที่ผู้บริหารสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ เมื่อผู้บริหารสถานศึกษานำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ

บริหารทั่วไป งานทุกงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี ได้มีประสิทธิภาพ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สร้อยกัญญา โพธิสมภาพวงษ์ (2557: บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความ ฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทาง อารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผู้บริหารไม่ควรปฏิบัติกิจวัตรได้ดั่งเดิมโดยไม่ปรับเปลี่ยนเป็นปัญหาเล็กน้อยหรือรุนแรง ดังนั้นสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่บุคลากรของสถานศึกษาที่มีผลงาน ดีเด่น

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามมาตรฐานการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี
3. ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

กนกพร โพธิณิ. (2562). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *คู่มือการจัดกิจกรรม “ฝึกคิดแก้ปัญหาพัฒนา E.Q.” สำหรับอาสาสมัครแกนนำ ศูนย์เพื่อนใจ To be number one ฉบับปรับปรุง ปี 2556*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- ตะวัน คงทวัน. (2560). *การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในอำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อุไรวรรณ ชูมี. (2561). *การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประวีณา แสงกระจาย. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ณัฐสุดา ตะเภาพงษ์. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี เขต 1*. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 12 (2), 16-25.
- สร้อยกัญญา โปธิสมภาพงษ์. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. Englewood cliff: Prentice Hall.
- Goleman, D. (1998) a. *What makes a leader*. *Harvard business review*. 93-102.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1976). *Management styles and the human component*. New York: AMACOM.

การผลิตมะละกอแกละสลักแช่อิ่ม

The Production of papaya Carved Osmotic Dehydration

ภพนภัทร ทองแย้ม และ พรดารา เขตตต๋องคำ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Phopnaphat Thongyaem and Porndara Ketthongkam

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: porndara.kk@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความเข้มข้นของน้ำเชื่อมในการแช่อิ่มมะละกอแกละสลัก 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของมะละกอแกละสลักแช่อิ่มได้แก่โปรตีน, ไขมัน, เกลือ, ความชื้น, คาร์โบไฮเดรต, ปริมาณเส้นใยอาหาร, ปริมาณน้ำตาล, ปริมาณน้ำที่จุลินทรีย์นำไปใช้ได้ a_w (water activity) และจุลินทรีย์ และ 3. เพื่อศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อมะละกอแกละสลักแช่อิ่มงานวิจัยนี้ใช้มะละกอดิบแกละสลักพันธุ์แขกดำในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ขนาด 3x4 ซม. นำไปแช่น้ำปูนแดงที่ความเข้มข้น ปูนแดง:น้ำ เท่ากับ 1:30 แช่เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วนำไปแช่อิ่มในน้ำเชื่อมที่ความเข้มข้นแตกต่างกัน 3 ระดับ ได้แก่ 40° บริกซ์, 50° บริกซ์ และ 60° บริกซ์ แช่อิ่มใช้เวลา 7 วัน โดยนำน้ำเชื่อมมาอุ่นทุกวัน นำไปทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหาร 10 คน พบว่า ที่ระดับความเข้มข้นของน้ำเชื่อม 50° บริกซ์ ได้คะแนนปัจจัยคุณภาพด้าน สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวมมากที่สุด โดยมีค่าเท่ากับ 7.8 ± 1.55 , 7.2 ± 1.03 , 8.2 ± 0.79 , 8.4 ± 0.52 และ 8.7 ± 0.48 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ชอบปานกลางถึงชอบมากที่สุด ลักษณะที่ได้มีสีเขียวอ่อน ซีด มีความใสเป็นมันเงา มีกลิ่นมะละกอดิบเล็กน้อยปนกลิ่นของกรดซิตริก มีเนื้อสัมผัสที่กรอบเปราะ เนื้อแน่น รสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อยเมื่อนำมะละกอแกละสลักแช่อิ่มที่ความเข้มข้นของน้ำเชื่อม 50° บริกซ์ ไปทดสอบกับผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง 160 คน ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างให้คะแนนปัจจัยคุณภาพด้านลักษณะปรากฏ สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม มีคะแนนเท่ากับ 8.08 ± 1.01 , 7.29 ± 1.31 , 6.66 ± 1.59 , 6.56 ± 1.63 , 7.57 ± 1.30 และ 7.30 ± 1.18 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ชอบเล็กน้อยถึงชอบมาก ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ พบว่า มะละกอแช่อิ่มมีโปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน ใยอาหาร ปริมาณน้ำตาลทั้งหมด ความชื้น และเกลือ เท่ากับ 0.27, 58.76, 0.07, 1.05, 56.60, 39.90 และ 1.00 g./100 g. ตามลำดับ มีปริมาณแบคทีเรีย ยีสต์ และรา (Aerobic Plate Count) มีค่าเท่ากับ <10 cfu/g. ค่า Water Activity ที่ T. 25°C เท่ากับ 0.87

* วันที่รับบทความ: 21 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ: 26 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 28 กรกฎาคม 2564

Received: July 21, 2021; Revised: July 26, 2021; Accepted: July 28, 2021

คำสำคัญ : แกะสลัก; แห่อีม; มะละกอ

Abstracts

There were 3 purposes in producing. Firstly, to study a syrup concentration that uses for crystallize the carved papaya. Secondly, to study a chemical element of crystallized carved papaya including protein, fat, ash, moisture, carbohydrate, quantity of fiber, quantity of sugar, quantity of water which microbe can make use of them a_w (water activity) and microbe. Finally, to study a preference of the consumers on crystallized carved papaya. This research used raw khaek-dum papayas which were carved into a wasp's nest appearance on a size of 3 x 4 cm. soaked in limewater on a proportion of red limewater equal to 1:30 for one hour. After that crystallized it on 3 different levels of syrup concentration included 40°Brix, 50°Brix and 60°Brix. Crystallized for 7 days while each day preheat the syrup continuously. We had brought the 3 models to conduct a sensory acceptance with 10 food experts. As a result, at the 50°Brix of syrup concentration derived the highest score of quality factors in colour, odor, taste, texture and overall acceptance were 7.8 ± 1.55 , 7.2 ± 1.03 , 8.2 ± 0.79 , 8.4 ± 0.52 and 8.7 ± 0.48 respectively, which had a score in moderate to the most preferable scale. The appearance had light green colour, pale and glazed mirror. It had soft odor of raw papaya mixed with citric acid odor. In addition, it had crispy and firm texture with a little sweet and sour. Therefore, we chose the 50°Brix of syrup concentration model to conduct a sensory acceptance again with 160 sample of consumers. The sample of consumers gave the score in quality factors of appearance, colour, odor, taste, texture and overall acceptance as 8.08 ± 1.01 , 7.29 ± 1.31 , 6.66 ± 1.59 , 6.56 ± 1.63 , 7.57 ± 1.30 and 7.30 ± 1.18 respectively. The result had a score on slight to much preferred scale. The nutrition analysis reveals that crystallized papaya has a protein, carbohydrate, fat, fiber, all quantity of sugar, moisture and ash equals to 0.27, 58.76, 0.07, 1.05, 56.60, 39.90 and 1.00 g./100g. respectively,. It has a quantity of bacteria, yeast, and mold (Aerobic plate Count) as <10 cfu/g. In addition, water activity at T.25°C equals to 0.87.

Keywords :Carve; Osmotic Dehydration; Papaya

บทนำ

มะละกอ ไม้ผลที่อยู่ในความสนใจของเกษตรกรอย่างมากอีกชนิดหนึ่ง มะละกอดิบส่วนใหญ่ใช้ในการประกอบอาหารประเภทส้มตำ เป็นรายการอาหารยอดนิยมของคนทุกระดับ ร้านส้มตำในประเทศไทยมีจำนวนมากหลายร้าน ความต้องการมะละกอดิบซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักย่อมมีปริมาณการใช้มาก ตลาดมะละกอดิบในช่วงที่ผ่านมานับว่าราคาดีมาตลอด แหล่งใหญ่ของมะละกอดิบอยู่ที่เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายจังหวัด บางพื้นที่ปลูกกันทั้งหมู่บ้าน ข้อดีของการปลูกมะละกอเก็บผลดิบก็คือ การปลูกในพื้นที่ขนาดใหญ่ได้ใช้เวลาเพียง 4-5 เดือนก็เก็บผลผลิตขายได้แล้ว การเก็บก็ไม่ต้องพินิจพิเคราะห์เหมือนมะละกอสุก จึงประหยัดแรงงานในการเก็บเกี่ยวมากกว่ามะละกอสุก อีกทั้งยังสามารถทำรายได้เร็วกว่าเพราะไม่ต้องรอให้มะละกอสุกแล้วค่อยเก็บ ปกติการเก็บมะละกอดิบจะเก็บกันเป็นชุดใหญ่ๆ เก็บผลผลิตกันประมาณ 2 ครั้ง/เดือน ราคาดิบมะละกอในช่วงที่ผ่านมาอยู่ที่ 7-10 บาทต่อกิโลกรัม จนมาเมื่อปี 2559 จนถึงปัจจุบันนี้ มะละกอดิบราคาลดลงมามาก

เหลือเพียง 2-3 บาทต่อกิโลกรัม พันธุ์มะละกอดิบที่นิยมปลูกกันมากคือแขกดำ ซึ่งเป็นมะละกอผลใหญ่ ทรงผลสวย เนื้อกรอบ ร่องลงมาเป็นพันธุ์แขกนวล ชาวสวนบางรายที่จะเก็บมะละกอดิบเพื่อขาย ก็ยืดระยะเวลาการเก็บเกี่ยวออกไป เพื่อรอให้มะละกอสุกก่อน แล้วจึงเก็บเพื่อขายสู่ตลาด โรงงานหรือโรงปอก ซึ่งจะได้ราคาที่สูงขึ้น (หนึ่งฤทัย แพรสีทอง, 2561 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตามมะละกอดิบ ยังเป็นพืชที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ทั้งการประกอบเป็นอาหารสด และการถนอมอาหาร นอกจากนี้ยังเป็นวัสดุสำหรับการฝึกปฏิบัติด้านแกะสลักผักและผลไม้ได้ดี เนื่องจาก ราคาไม่สูงมากนัก การแกะสลักผักและผลไม้ยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้มีเอกลักษณ์เป็นที่น่าสนใจ เป็นการแสดงถึงศิลปะและวัฒนธรรมของไทยได้ดี การนำมะละกอแกะสลักมาผ่านกระบวนการถนอมอาหาร จึงเป็นสิ่งที่จะทำให้เพิ่มมูลค่าให้กับมะละกอ และมีคุณค่าทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมไทย ทางด้านการแกะสลักผักผลไม้ของไทย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จะมีประโยชน์ต่อการเพิ่มมูลค่าให้กับมะละกอ และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยด้านการแกะสลักผักและผลไม้ อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้มข้นของน้ำเชื่อมในการแช่ส้มมะละกอแกะสลัก
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีและปริมาณจุลินทรีย์ของมะละกอแกะสลักแช่อิ่ม
3. เพื่อศึกษาการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อมะละกอแกะสลักแช่อิ่ม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แกะสลักมะละกอดิบพันธุ์แขกดำในรูปแบบรังแตน ขนาด 3x4 ซม. น้ำหนักชิ้นละ 10 กรัม นำไปแช่ในสารละลายปูนแดง (สัดส่วน ปูนแดง:น้ำ = 1:30) เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วจึงนำมาล้างน้ำสะอาด พักให้สะเด็ดน้ำ
2. นำมะละกอแกะสลักลงในน้ำเดือดที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 10 นาที นำมะละกอแกะสลักไปแช่ในน้ำเย็นที่อุณหภูมิ 5 องศาเซลเซียส ทันที เป็นเวลา 10 นาที นำมะละกอแกะสลักพักให้สะเด็ดน้ำ
3. เตรียมน้ำเชื่อมที่ความเข้มข้น 3 ระดับ (ดังตารางที่ 1) ต้มจนเดือด แล้วนำมาวัดค่าความหวานด้วยเครื่องมือวัดค่าความหวาน (Brix Refractometer) 3 ระดับ ได้แก่ 40, 50 และ 60°Brix จากนั้นเติมกรดซิตริกลงในน้ำเชื่อมแต่ละระดับปริมาณร้อยละ 1 ของน้ำหนักน้ำ คนให้เข้ากัน

ตารางที่ 1 แสดงความเข้มข้นของน้ำเชื่อมที่ใช้ในการแช่อิ่มมะละกอแคะสลัก

ค่าความหวาน ($^{\circ}\text{Brix}$)	สัดส่วน น้ำตาลทรายขาว : น้ำสะอาด (กรัม)
40	1,250 : 1,500
50	1,750 : 1,500
60	2,250 : 1,500

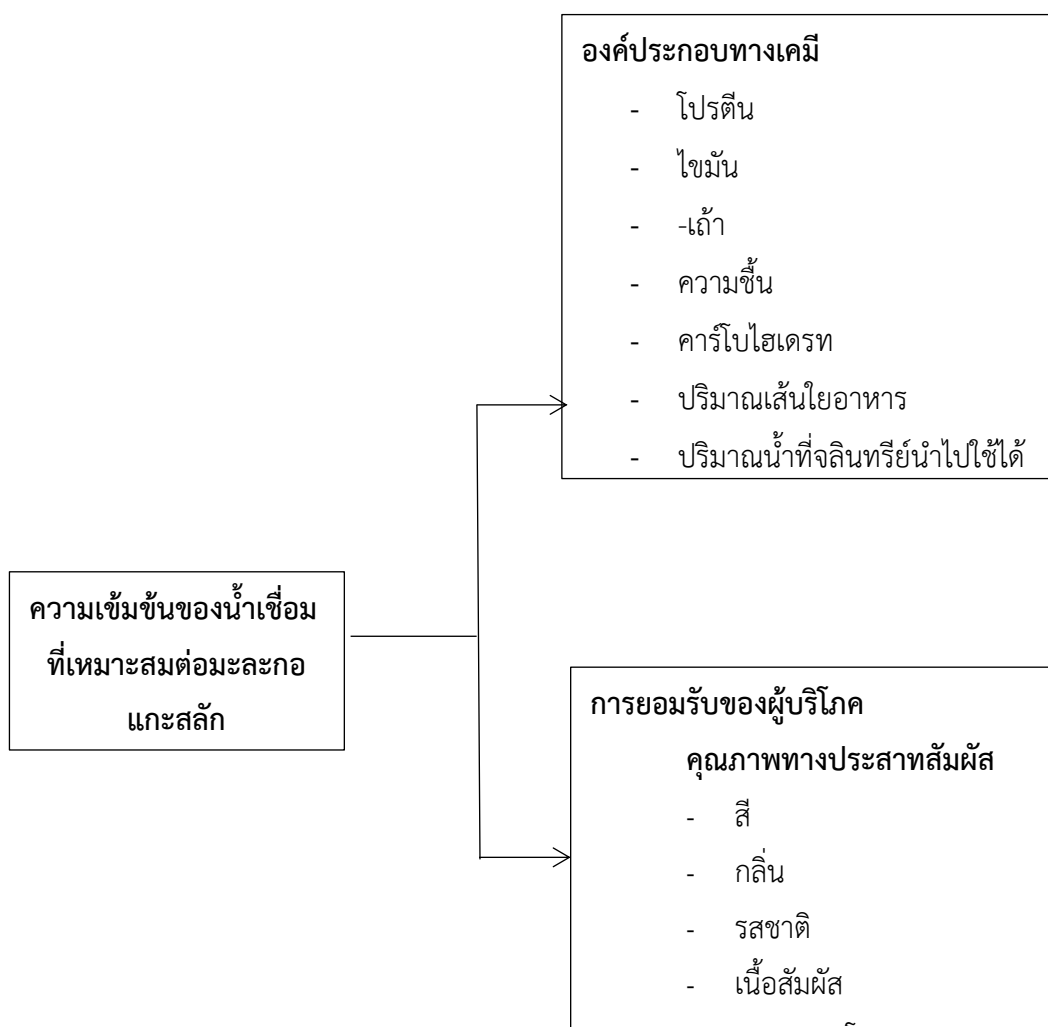
4. นำมะละกอแคะสลัก เรียงใส่กล่องพลาสติกสำหรับใช้ในการแช่อิ่ม กล่องละ 700 กรัม จำนวน 3 ใบ เทน้ำเชื่อมขณะร้อนที่ความเข้มข้นระดับต่าง ๆ ได้แก่ ใบที่ 1, 2 และ 3 น้ำเชื่อมเข้มข้น 40, 50 และ 60 $^{\circ}\text{Brix}$ ตามลำดับนำน้ำเชื่อมที่มีความเข้มข้นเท่ากับความเข้มข้นของน้ำเชื่อมแต่ละภาชนะบรรจุใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุงให้แน่นกดทับด้านบนของมะละกอเรียงแน่น ป้องกันมะละกอเรียงแน่นลอย ปิดฝาภาชนะให้สนิท วางพักไว้ในอุณหภูมิห้อง เป็นเวลา 1 คืน (24 ชั่วโมง) นำน้ำเชื่อมออกมาต้มให้เดือดและตรวจสอบค่าความหวานของแต่ละตัวอย่างให้คงที่ทุกวัน ทำการทดลองเช่นเดิมรวมเป็นเวลา 7 วัน

5. เมื่อครบกำหนดจึงนำมะละกอเรียงแช่อิ่มขึ้นจากน้ำเชื่อม และพักให้สะเด็ดน้ำเชื่อมบนตะแกรงสแตนเลสเป็นเวลา 30 นาที นำมะละกอเรียงแช่อิ่มที่ความเข้มข้นของน้ำเชื่อมทั้ง 3 ระดับ มาทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัส โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหารทั้งชายและหญิงจำนวน 10 คน โดยให้ตัวอย่างแก่ผู้ทดสอบ 3 ตัวอย่าง ตัวอย่างละ 1 ชิ้น ให้คะแนนการยอมรับแบบ 9-point hedonics scale (1=ไม่ชอบมากที่สุด ถึง 9=ชอบมากที่สุด) คุณลักษณะที่ประเมิน ได้แก่ สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม โดยวางแผนการทดลองแบบ CRD (Complete Randomized Design) (อนวัตร แจ้งชัด, 2552 : 53) นำผลของตัวอย่างที่ได้รับคะแนนการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด 1 ตัวอย่าง ไปทดสอบทางประสาทสัมผัสและส่งตรวจวิเคราะห์ทางเคมีและจุลินทรีย์ โดยทดสอบกับผู้บริโภคทั่วไป จำนวน 160 คนด้วยวิธี Central Location Test (CLT) (เพ็ญขวัญ ชมปรีดา, 2552 : 99) โดยให้คะแนนความชอบแบบ 9-point hedonics scale (1=ไม่ชอบมากที่สุด ถึง 9=ชอบมากที่สุด) (เพ็ญขวัญ ชมปรีดา, 2552 : 95) และนำตัวอย่างส่งตรวจวิเคราะห์ทางเคมี ได้แก่ ปริมาณโปรตีน, ไขมัน, เกลือ, ความชื้น, คาร์โบไฮเดรต, ปริมาณเส้นใยอาหาร, ปริมาณน้ำตาล, ปริมาณน้ำที่จุลินทรีย์นำไปใช้ได้ a_w (water activity) และจุลินทรีย์

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลด้านคุณภาพใช้การสังเกตและจดบันทึกเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญต่อมะละกอแคะสลักแช่อิ่ม ระหว่าง 3 ตำรับด้วย F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way Analysis of Variance, ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยวิธี Duncan's New Multiple Range Test (DMRT) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้คาดว่า ความเข้มข้นของน้ำเชื่อมมีผลต่อการยอมรับทางประสาทสัมผัสด้าน สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม ของมะละกอเกะสลักแช่อิ่ม และมีผลต่อปัจจัยคุณภาพทางเคมี และ จุลินทรีย์

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ลักษณะของมะละกอแช่อิ่มที่ความหวานต่างกันทั้ง 3 ตำรับ

การทำมะละกอแช่อิ่มที่ความหวานต่างกันทั้ง 3 ตำรับ ได้แก่ ตำรับที่ 1 ความหวาน 40°Brix ตำรับที่ 2 ความหวาน 50°Brix และ ตำรับที่ 3 ความหวาน 60°Brix ลักษณะของมะละกอแช่อิ่มที่ได้ ตำรับที่ 2 ผู้ทดสอบชิมซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหารให้คะแนนในทุกปัจจัยคุณภาพมากที่สุด ผลิตรสชาติที่ได้มีสีเขียวอ่อน ชีต มีความใสเป็นมันเงา มีกลิ่นมะละกอดิบเล็กน้อยปนกลิ่นของกรดซิตริก มีเนื้อสัมผัสที่กรอบเปราะ เนื้อแน่น รสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย ซึ่งคะแนนเฉลี่ยคุณภาพทางประสาทสัมผัสของมะละกอแช่อิ่มทั้ง 3 ตำรับ ดังแสดงในตารางที่ 2

2. ผลการทดสอบคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาหาร

จากตารางที่ 2 พบว่า ตำรับที่ 2 (ความหวาน 50°Brix) เป็นตำรับที่มีคะแนนเฉลี่ยทุกปัจจัยคุณภาพมากที่สุด ได้แก่ สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.8 ± 1.55 , 7.2 ± 1.03 , 8.2 ± 0.79 , 8.4 ± 0.52 และ 8.7 ± 0.48 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่าทุกตำรับถึงแม้ผลคะแนนเฉลี่ยทางสถิติจะไม่แตกต่างจากตำรับที่ 3 ยกเว้นปัจจัยคุณภาพด้านความชอบโดยรวมซึ่งผู้บริโภครับให้คะแนนตำรับที่ 2 มากที่สุด จึงนำตำรับที่ 2 ไปทำการทดสอบกับผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบบังเอิญจำนวน 160 คน ต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อมะละกอแช่อิ่มที่ความหวานต่างกันทั้ง 3 ตำรับ

ปัจจัยคุณภาพ	ตำรับที่ 1	ตำรับที่ 2	ตำรับที่ 3
	40°Brix	50°Brix	60°Brix
สี*	$5.9^b \pm 1.79$	$7.8^a \pm 1.55$	$7.3^{ab} \pm 1.42$
กลิ่น*	$5.9^b \pm 0.88$	$7.2^a \pm 1.03$	$6.8^{ab} \pm 1.32$
รสชาติ*	$5.4^b \pm 1.51$	$8.2^a \pm 0.79$	$7.4^a \pm 0.84$
เนื้อสัมผัส*	$5.8^b \pm 1.55$	$8.4^a \pm 0.52$	$8.1^a \pm 0.74$
ความชอบโดยรวม*	$5.9^c \pm 1.66$	$8.7^a \pm 0.48$	$7.3^b \pm 1.57$

หมายเหตุ ตัวอักษรที่เหมือนกันอยู่ในแนวนอนเดียวกันไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

ภาพที่ 2 มะละกอแช่อิ่ม จากซ้ายไปขวาดำรับที่ 1 (40°Brix), ดำรับที่ 2 (50°Brix) และดำรับที่ 3 (60°Brix)

3. ผลคุณภาพทางประสาทสัมผัสมะละกอแช่อิ่ม ดำรับที่ 2 (ความหวาน 50°Brix) ของผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยคุณภาพทางประสาทสัมผัสของมะละกอแช่อิ่ม ดำรับที่ 2 (ความหวาน 50°Brix)

n=160

ปัจจัยคุณภาพ					
ลักษณะปรากฏ	สี	กลิ่น	รสชาติ	เนื้อสัมผัส	ความชอบโดยรวม
8.08±1.01	7.29±1.31	6.66±1.59	6.56±1.63	7.57±1.30	7.30±1.18

จากตารางที่ 3 ผู้บริโภคกลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน ให้คะแนนปัจจัยคุณภาพด้าน ลักษณะปรากฏ สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม เท่ากับ 8.08±1.01, 7.29±1.31, 6.66±1.59, 6.56±1.63, 7.57±1.30 และ 7.30±1.18 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ชอบปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของมะละกอแช่อิ่ม ดำรับที่ 2 (ความหวาน 50°Brix)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการของมะละกอแช่อิ่ม (ความหวาน 50°Brix)

รายการ	หน่วย (g./100g.)
โปรตีน (%Nx6.25)	0.27
คาร์โบไฮเดรต	58.76
ไขมัน	0.07
ใยอาหาร (Dietary Fiber)	1.05
ปริมาณน้ำตาลทั้งหมด	56.60

ความชื้น (moisture)	39.90
เถ้า	1.00

จากตารางที่ 4 พบว่า มะละกอเชื่อมมีโปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โยอาหาร ปริมาณน้ำตาลทั้งหมด ความชื้น และเถ้า เท่ากับ 0.27, 58.76, 0.07, 1.05, 56.60, 39.90 และ 1.00g./100 g. ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับตารางคุณค่าทางโภชนาการในส่วนที่รับประทานได้ 100 กรัม

5. ผลการวิเคราะห์จำนวนเชื้อจุลินทรีย์ และค่า **Water Activity**ของมะละกอเชื่อมดำรับที่ 2 (ความหวาน 50°Brix)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์จำนวนเชื้อจุลินทรีย์ และค่า **Water Activity**ของมะละกอเชื่อมดำรับที่ 2 (ความหวาน 50°Brix)

รายการ	ผลการวิเคราะห์
Aerobic Plate Count	<10 cfu/g.
Water Activity ที่ T. 25°C	0.87

จากตารางที่5พบว่า ปริมาณแบคทีเรีย ยีสต์ และรา (Aerobic Plate Count) มีค่าเท่ากับ <10 cfu/g. ส่วนค่า Water Activityที่ T. 25°C เท่ากับ 0.87

อภิปรายผลการวิจัย

1. การทำมะละกอรังแตนเชื่อมใช้มะละกอดิบพันธุ์แขกดำอายุ 4-5 เดือนและมะละกอแต่ละผลต้องมีความหนาใกล้เคียงกันจึงจะได้ขนาดชิ้นงาน สี กลิ่น และเนื้อสัมผัสที่ใกล้เคียงกันพบว่าอายุการเก็บเกี่ยวแหล่งที่ปลูก ความอุดมสมบูรณ์ การบำรุงรักษา สิ่งต่าง ๆ ที่ยากจะควบคุมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้มะละกอรังแตนเชื่อมที่ได้ มีขนาด สี กลิ่น และเนื้อสัมผัสไม่เท่ากัน จึงทำให้บางชิ้นสีเขียวอ่อน บางชิ้นสีเข้ม บางชิ้นกลิ่นมะละกอดิบแรง บางชิ้นกลิ่นมะละกอดิบอ่อนอย่างไรก็ตามการทำมะละกอรังแตนเชื่อมต้องนำมะละกอที่ทำเป็นรังแตนแล้วมาลวกน้ำร้อนเพื่อให้เนื้ออ่อนตัวลง ทำให้น้ำเชื่อมสามารถซึมเข้าไปในเซลล์ได้ง่าย ช่วยลดปริมาณการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ นอกจากนี้การลวกยังช่วยในการทำลายเอนไซม์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนสีหรือเกิดสีน้ำตาลในมะละกอรังแตนเชื่อมได้ การลวกใช้นาน10 นาที เพื่อไม่ให้เนื้อมะละกอเละ และช่วยทำลายกลิ่นของมะละกอไประดับหนึ่ง การแช่กับสารละลายปูนแดง เนื่องจากสารละลายดังกล่าวมีแคลเซียมไฮดรอกไซด์ซึ่งจะทำปฏิกิริยากับสารเพคตินแอซิด ที่มีอยู่ในโครงสร้างของเซลล์เป็นแคลเซียมแพคเตท ทำให้ผลไม้เชื่อมคงรูปอยู่ได้และมีความกรอบ มีเนื้อสัมผัสแน่นส่วนการแช่ในน้ำเชื่อมคือจุดประสงค์เพื่อดึงเอาน้ำออกจากมะละกอให้

มีปริมาณลดต่ำลงและเพิ่มปริมาณน้ำตาลในผลิตภัณฑ์ควรมีน้ำตาลสูงมากกว่า 65°Brix จึงจะสามารถเก็บได้นาน อย่างไรก็ตามการแช่สารละลายน้ำตาลที่มีความเข้มข้นสูง ๆ มักจะเกิดปัญหาของการตกผลึกน้ำตาล จึงได้ทำการป้องกันปัญหานี้โดยการเติมกรดซิตริกความเข้มข้นร้อยละ 1 ของน้ำหนักน้ำ (จินตนา ศรีผุย, 2546 : 58-64) จึงทำให้มะละกอแช่อิ่มมีกลิ่นของกรดซิตริกเล็กน้อย

2. มะละกอแช่อิ่มมีโปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โยอาหาร ปริมาณน้ำตาลทั้งหมด ความชื้น และเถ้า เท่ากับ 0.27, 58.76, 0.07, 1.05, 56.60, 39.90 และ 1.00g./100 g. ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับตารางคุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย (2561)

3. ปริมาณแบคทีเรีย ยีสต์ และรา (Aerobic Plate Count) มีค่าเท่ากับ <10 cfu/g. ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าที่ประกาศกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2560 : 98) เรื่อง เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร ฉบับที่ 3 ในข้อ 2.2 อาหารปรุงสุกหรืออาหารที่ผ่านกรรมวิธีเก็บรักษา ซึ่งกำหนดให้ขนมหวาน ผัก ผลไม้ (ดอง แช่อิ่ม เชื่อม กวน แห้ง) ต้องมีจำนวนยีสต์และรา/กรัม น้อยกว่า 1,000 cfu/g. ส่วนค่า Water Activity ที่ T. 25°C เท่ากับ 0.87 ซึ่งเกินค่ามาตรฐานตามที่มาตราฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช. 161/2558) ระบุไว้ว่าต้องไม่เกิน 0.85 สามารถบอกได้ว่าถ้าผลิตภัณฑ์ใดมีค่าที่ได้ใกล้เคียงกับ 1.0 แสดงว่าผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีแนวโน้มจะเสียได้ง่าย ต้องเก็บรักษาไว้ในห้องเย็น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

- 1.1 ควรศึกษาอายุการเก็บรักษามะละกอแช่อิ่มแบบไม่แห้งที่สภาวะในตู้เย็นและนอกตู้เย็น
- 1.2 ควรศึกษาภาชนะบรรจุและรูปแบบการบรรจุเพื่อยืดอายุการเก็บรักษา

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 มะละกอแช่อิ่มที่แกะสลักเป็นหลายรูปแบบสามารถนำมาใช้ในการจัดตกแต่งจานอาหารทั้งคาวและหวานได้

2.2 มะละกอแกะสลักแช่อิ่มสามารถรับประทานร่วมกับขนมหวานได้หลายชนิด เช่น ลอยแก้ว

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 3.1 ในการทดลองครั้งต่อไปควรศึกษาการทำมะละกอแช่อิ่มแบบแห้ง
- 3.2 ในการทดลองครั้งต่อไปควรทำมะละกอให้มีหลากหลายรูปแบบ เช่น ไข่ไม้ ดอกไม้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2560). *เกณฑ์คุณภาพทางจุลชีววิทยาของอาหารและภาชนะสัมผัสอาหาร*. (ฉบับที่ 3). นนทบุรี : โรงพิมพ์ บริษัทพิทู ดีไซน์ แอนด์ พรินท์ จำกัด.
- จินตนา ศรีผุย. (2546). การแปรรูปผักและผลไม้แช่อิ่ม. *วารสารศูนย์บริการวิชาการ*.ปีที่ 11 (1), 58-64.
- เพ็ญขวัญ ชมปรีดา.(2552). การทดสอบผู้บริโภคในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์. *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หนึ่งฤทัย แพร่สีทอง. (2561). 5 เหตุผลทำไมมะละกอถึงนำลงทุน ราคาถูกแค่ไหนก็ยังมีกำไร จริงหรือไม่. *ออนไลน์*. สืบค้น 12 มกราคม 2562. แหล่งที่มา: <https://www.kasetkaoklai.com/home/2017/03/5>
- อนุวัตร แจ่มชัด. 2552. วิธีการทางสถิติและการประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์. *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
**School Administration in Accordance with Sufficiency Economy
Philosophy of Schools under Kanchanaburiprimary
Educational Service Area Office 3**

สุภารัตน์ แซ่สัว,
นิพนธ์ วรรณเวช และ สาโรจน์ เผ่าวงศากุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
**Suparat Seasua,
Nipon Wonnawed and Saroch Pauwongsakul**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: somsomjeeds@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา และเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 293 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยคือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และจากการทดสอบรายคู่ พบว่า อำเภอ

ไทรโยคมีการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา แตกต่างกับอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี ส่วนอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; การบริหารสถานศึกษา; ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา

Abstracts

The purposes of this research were to study the administration of educational institutions according to the philosophy of sufficiency economy of educational institutions. and to compare the administration of educational institutions according to the philosophy of sufficiency economy of educational institutions Under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 3, classified by educational management area.

The sample group used in this research consisted of 293 administrators and teachers in educational institutes under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 3, using a randomized method to classify the landscape according to the educational management area. The research instrument was a questionnaire with a confidence value of 0.98. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. One-way analysis of variance and Scheffe's double mean test. The statistical significance level was set at 0.01 level.

The research findings revealed that:

1. Administration of educational institutions according to the philosophy of sufficiency economy of educational institutions. Under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 3, overall and in each aspect, the practice was at a high level. Sorted from the mean is in organizing student development activities Curriculum and teaching management School management and personnel development of educational institutions

2. The results of the comparison of educational institution administration according to the philosophy of sufficiency economy of educational institutions Under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 3, classified by educational management area, overall, it was found that there was a statistically significant difference at 0.01. Philosophy of Sufficiency Economy of Educational Institutions Different from Thong Pha Phum District and Sangchalaburi District Thong Pha Phum District and Sangkhlaburi District No difference was found.

Keywords: Accordance with Sufficiency Economy Philosophy; School Administration; Administrators and Teachers in Basic Education School

บทนำ

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาไทย นับเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการพัฒนาคนไทยให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และสร้างจิตสำนึกที่มั่นคงเข้มแข็งในหลักการดำเนินชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงในถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 10) ได้เริ่มดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 โดยร่วมกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนอาทิต คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชนโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานอื่นที่เป็นภาคีร่วมดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกำหนดนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมดำเนินการโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขอันประกอบด้วย พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความรู้มีคุณธรรมซึ่งจะนำสู่ชีวิตเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้นในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการใน 3 ระดับคือระดับชาติระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและระดับปฏิบัติการ อาศัยกรอบแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 9-10) ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยกำหนดขอบข่ายในการบริหารใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กล่าวไว้ว่าการพัฒนาประเทศจะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมี หลักการสำคัญ ข้อที่ 1 ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดการบูรณาการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพสร้างโอกาส และมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม ข้อที่ 3 ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทย วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วย การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดย ที่วิสัยทัศน์ดังกล่าวสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่ง เขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและ ประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหารและน้ำ

ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม ระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ประเทศไทยไม่เป็นภาระของโลกและสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทาง เศรษฐกิจดีกว่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 4-6)

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 1-5) ได้ส่งเสริมให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ในการบริหารการดำเนินงานของสถานศึกษาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนและการบริหารจัดการสถานศึกษารวมทั้งการพัฒนาบุคลากร โดยพัฒนาเครือข่ายและขยายผล สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาค้นพบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิผล ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี สามารถนำข้อมูลที่ค้นพบไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา ในแต่ละอำเภอภายใต้ความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การจัดการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 1,229 คน จากโรงเรียน 80 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970 : 607-612) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 98 ได้จำนวน 293 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามพื้นที่การจัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับข้อมูลสถานศึกษาของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ คือ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และพื้นที่การจัด การศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิเคราะห์ค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถามจำนวน 293 คน

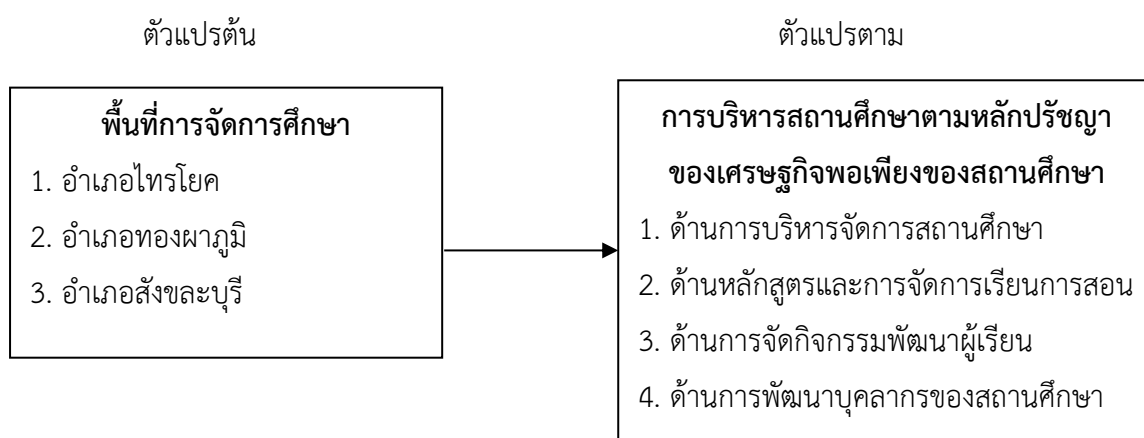
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายด้าน รายข้อ และรวมทุกด้านโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย Best (1981 : 195) จำแนกเป็นรายด้าน รายข้อ และรวมทุกด้าน
3. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) กรณีพบว่ามีความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 9-10) ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยกำหนดขอบข่ายในการบริหารใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาคุอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี สามารถนำข้อมูลที่ค้นพบไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา ในแต่ละอำเภอภายใต้ความรับผิดชอบของเขตพื้นที่การศึกษา แสดงภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม

การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.85	0.65	มาก
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	3.88	0.66	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.96	0.66	มาก
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	3.82	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	3.88	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x}=3.96$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x}=3.88$) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x}=3.85$) และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ($\bar{x}=3.82$)

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ตามพื้นที่การจัดการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ของสถานศึกษา	พื้นที่การจัดการศึกษา						F	Sig.
	อำเภอ ไทรโยค		อำเภอ ทองผาภูมิ		อำเภอ สังขละบุรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษา	3.39	0.65	4.07	0.50	4.14	0.50	53.71**	0.000
2. ด้านหลักสูตรการจัดการ เรียนการสอน	3.45	0.71	4.19	0.45	4.29	0.43	66.21**	0.000
3. ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	3.45	0.71	4.19	0.45	4.29	0.43	66.21**	0.000

4. ด้านการพัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษา	3.37	0.66	4.01	0.54	4.10	0.61	42.05**	0.000
รวมเฉลี่ย	3.40	0.66	4.09	0.46	4.18	0.48	59.05**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม

พื้นที่จัดการศึกษา	$\bar{x}$	อำเภอ ไทรโยค (Sig.)	อำเภอ ทองผาภูมิ (Sig.)	อำเภอ สังขละบุรี (Sig.)
		3.40	4.09	4.18
อำเภอไทรโยค	3.40	-	-0.69** (0.000)	-0.78** (0.000)
อำเภอทองผาภูมิ	4.09	-	-	-0.09 (0.563)
อำเภอสังขละบุรี	4.18	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม ระหว่างสถานศึกษาอำเภอไทรโยคกับสถานศึกษาอำเภอทองผาภูมิและสถานศึกษาอำเภอสังขละบุรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 นั่นคือ สถานศึกษาอำเภอทองผาภูมิและสถานศึกษาอำเภอสังขละบุรี มีการบริหารมากกว่าสถานศึกษาอำเภอไทรโยค

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยคือด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้นเป็นนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง และทุก ๆ โรงเรียนได้สนองนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จึงต้องมีการขับเคลื่อนใน 2 ส่วน ได้แก่ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการสถานศึกษา และส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประกอบด้วยหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการพัฒนาทักษะผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย (2556 : ง) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเรไร สุวรรณเทพ (2558 : ง) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง บึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาและด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามขนาด

โรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ระหว่างสถานศึกษาอำเภอไทรโยคกับสถานศึกษาอำเภอดงมะดางและสถานศึกษาอำเภอสองขันบุรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 นั่นคือ สถานศึกษาอำเภอดงมะดางและสถานศึกษาอำเภอสองขันบุรี มีการบริหารมากกว่าสถานศึกษาอำเภอไทรโยค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พื้นที่การจัดการศึกษาในแต่ละอำเภอมีสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและบริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างกัน อาทิเช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งความเชื่อ และค่านิยมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาใน แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุมมองในด้านของผู้เรียนและชุมชนที่มีลักษณะเน้น乎วัฒนธรรม กล่าวคือ ในบางสถานศึกษาของพื้นที่การจัดการศึกษาอำเภอดงมะดาง และอำเภอสองขันบุรี เด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาติพันธุ์ บางคนมีเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยงอยู่เป็นจำนวนมาก โดยอาศัยและพึ่งพาธรรมชาติในการดำรงชีวิต มีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีวัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาข้อมูลทางสถิติแล้วอาจกล่าวได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาอำเภอไทรโยคกับสถานศึกษาอำเภอดงมะดางและสถานศึกษาอำเภอสองขันบุรี มีผลการปฏิบัติที่แตกต่างกันในเรื่องของการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และในด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษามีการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน ดังที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 (2563 : 38-40) ได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาไว้ 6 กลยุทธ์ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ ตัวชี้วัดที่ 5 จำนวนสถานศึกษาที่น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี

ศรีสินทร มหาวชิราลงกรณ พระวิชรเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและค่าเป้าหมาย ไว้ 80 แห่ง ซึ่งได้กำหนดโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยมีกิจกรรม และค่าเป้าหมาย อาทิเช่น 1) พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษ ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทร มหาวชิราลงกรณ พระวิชรเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) บุคลากรแกนนำในสถานศึกษาพอเพียงศึกษาดูงานการจัด การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียนบ้านห้วยกบ โรงเรียนบ้าน กุยแห่ย์ โรงเรียนบ้านทุ่งก้างยาง) 4) นิเทศติดตามและจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ สร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง 5) สถานศึกษาในสังกัดร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนที่บูรณา การหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดำรงพล อินทร์จันทร์ (2562 : 123) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พลวัตชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงภาคตะวันตกของไทย ระยะที่ 1 พื้นที่ศึกษา จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาวะการณ์ทางการเมืองเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมของไทย นับจากอดีตกระทั่งปัจจุบัน ส่งผลต่อชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงภาคตะวันตกในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรีในหลากหลายมิติ ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ “กะเหรี่ยงไทย” หรือ “ไทยกะเหรี่ยง” ดำเนินไปในลักษณะคู่ขนานกับบริบทการเมืองของพม่าหรือเมียนมาร์มาช้านาน ภาพลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง ภาคตะวันตกของไทยปรากฏปฏิสัมพันธ์เชิงบวกจาก “ผู้อพยพพลัดถิ่น” มาพำนักอาศัยเคลื่อนสู่ลักษณะ “คน พื้นเมืองพื้นถิ่น” บางชุมชนผสมผสานกลืนกลายเป็นไทยทั้งทางพลเมืองและทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกัน “ ความเป็นกะเหรี่ยง/กะเหรี่ยง” ปรากฏอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการดำรงชาติพันธุ์เชื่อมโยงสัมพันธ์ทาง เครือญาติระหว่างชุมชนเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่ขยายตัวออกไป ภาคเศรษฐกิจสังคมปรากฏปัญหาความ ขัดแย้งจากการจัดสรรทรัพยากรอย่างจำกัด อันเป็นผลพวงจากการรวมศูนย์อำนาจของประเทศไทยและการปฏิรูป ระบบราชการปกครองท้องถิ่นลงปัญหาความขัดแย้งพัฒนาไปสู่สังคมสาธารณะมีการต่อรองและสร้าง เครือข่ายการเคลื่อนไหวทางการเมืองว่าด้วยอัตลักษณ์ ส่วนภาควัฒนธรรมมีกิจกรรมประเพณีร่วมกันสมเ้าเสมอ ส่งผลต่อความเป็นปึกแผ่นทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมกันในรูปของภูมิปัญญา วิถีวัฒนธรรมวิถี ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติรักษาความเชื่อตามคติดั้งเดิมของบรรพบุรุษผสมผสานกับคติพุทธแบบมอญสร้าง วัฒนธรรม “พุทธแบบกะเหรี่ยง” ขึ้นผ่านสัญลักษณ์ของประเพณีพิธีกรรมหลายรูปแบบทั้งประเพณีพิธีกรรมใน รอบปี วิธีการเกษตรแบบยังชีพ ภูมิปัญญาว่าด้วยการเกษตรแบบไร่หมุนเวียนภายใต้ทุนนิยมเสรีในกระแสโลก

บางชุมชนหนุนเสริมประดิษฐ์กรรมทางวัฒนธรรมประเพณีตามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ซึ่งสมาชิกในสังคมชุมชนชาติพันธุ์ที่เคร่งครัดประเพณีพิธีกรรมกลายเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมท่องเที่ยวบางชุมชนพยายามอาศัยเครือข่ายเพื่อรื้อฟื้นวัฒนธรรมเพื่อรองรับพื้นที่ท่องเที่ยวที่เติบโตมากขึ้นความเป็นกะเหรี่ยง/กะหร่างภาคตะวันตก ณ สามเมืองทางตะวันตกของไทยยังคงเคลื่อนไปท่ามกลางปฏิสัมพันธ์หลากหลายมิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการจัดแสดง/เผยแพร่/การประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยสามารถขยายผลไปสู่โรงเรียนและเครือข่ายโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย สู่การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะได้ติดตามมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และผู้เรียนสามารถเข้าถึงกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ของบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้เล็งเห็นประโยชน์ในการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตอำเภอไทรโยคพบว่า มีการปฏิบัติน้อยที่สุดในทุก ๆ เรื่อง ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนา การบริหารจัดการ การสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากร เพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 ควรศึกษาการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาที่จัดเป็นโรงเรียนศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา
ปีงบประมาณ 2550*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- ดำรงพล อินทร์จันทร์. (2562). *พลวัตชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงภาคตะวันตกของไทย ระยะที่ 1 พื้นที่ศึกษา
จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี*. ภาควิชามานุษยวิทยา. คณะโบราณคดี : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร วังท่าพระ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). *คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ธาร
อักษร.
- ภัทรานิษฐ์ รุ่งโรจน์ธนะชัย. (2556). *ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2*. ปริญญาโททางการศึกษา
มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรไร สุวรรณเทพ. (2558). *การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาของ
โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองบึงกาฬจังหวัดบึงกาฬ*. ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา
2562*. กาญจนบุรี : ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. London: Prentice-Hall International.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-608.

การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี
**The Internal Supervision Administration of Secondary Schools Under the
Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi and Ratchaburi**

ดาร์รัตน์ ไชยสาร,
สารโจน์ เป่าวงศากุล และ นิพนธ์ วรรณเวช
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
**Dararat Chaiyasan,
Saroch Pauwongsakul and Nipon Wonnawed**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: dararat.chaiyasn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี และเปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี จำนวน 217 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

2. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ราชบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนา หลักสูตร ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการใน ชั้นเรียน

3. การเปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนา หลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นั่นคือโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี มีการบริหารการนิเทศภายในมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ราชบุรี

คำสำคัญ: การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา; การบริหารสถานศึกษา

Abstracts

The research aimed to study the internal supervision administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, to study the internal supervision administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi, and compare the internal supervision administration of secondary schools, classified by different school educational service area office. The samples consisted of 217 administrators and heads of learning strands in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi and Ratchaburi, obtained by stratified random sampling. The research instrument was a five- level- rating scale questionnaire with the reliability at 0.98. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that:

1. The internal supervision administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as follows: curriculum development, direct assistance to teachers, professional development, action research, and group development.

2. The internal supervision administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi was overall and in each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as follows: direct assistance to teachers, curriculum development, professional development, group development, and action research.

3. The comparison results of the internal supervision administration of secondary schools, classified by different school educational service area office, overall were different at 0.01 level of significance. When considering each individual aspect found that curriculum development, professional development, and action research were different at 0.01 level of significance whilst direct assistance to teachers, and group development were different at 0.05 level of significance. That is the internal supervision administration of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi more than Ratchaburi.

Keywords: Internal Supervision Administration of Secondary Schools; School Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทยตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการคือ เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดัก ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ฉ)

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์กับการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทาคู่กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 คือ การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 8)

ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น การนิเทศการศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นมากขึ้น และจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาและเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการช่วยพัฒนาครูให้มี

ความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของตนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศเพื่อให้ครูมีขวัญกำลังใจสามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ และมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไปในที่สุด และในการดำเนินการนิเทศต้องอาศัยรูปแบบการนิเทศ หลักการพื้นฐานการนิเทศ ทักษะการนิเทศใช้กิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายและใช้ขั้นตอนการนิเทศตามกระบวนการที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 2)

การนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา จะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบการจัดการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดไว้ในมาตรฐาน เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ทำให้เกิดผลในทางการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น (กรองทอง จิรเดชากุล, 2550 : 2)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี เดิมคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 เกือบทุกวิชา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.46 วิชาภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.14 วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.46 และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.14 สำหรับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าวิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.21 วิชาสังคมศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.70 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.20 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.41 และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.20 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8, 2563 : ออนไลน์) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งการนิเทศภายในจะเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการใช้วิธีการนิเทศการศึกษา มาสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครู ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้คุณภาพผู้เรียนสูงขึ้น การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาและกระบวนการบริหาร เพื่อให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อพัฒนาผู้สอนในสถานศึกษาซึ่งจะช่วยให้คุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนในโรงเรียนสูงขึ้น (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2551 : 238)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการบริหารการนิเทศ เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการและวิธีการบริหารการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาการศึกษา พร้อมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงบทบาทของตนเองในการบริหารการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรีจำนวน 495 คน จำนวน 55 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรีซึ่งกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางเคร์จซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) จำนวน 217 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ลักษณะของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับเขตพื้นที่การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 41 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีและราชบุรีซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	จำนวน 8 ข้อ
ด้านที่ 2 การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	จำนวน 8 ข้อ
ด้านที่ 3 การพัฒนาทางวิชาชีพ	จำนวน 9 ข้อ
ด้านที่ 4 การพัฒนาหลักสูตร	จำนวน 8 ข้อ
ด้านที่ 5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	จำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1976 : 19) มี 5 ระดับซึ่งมีความหมาย ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ทุกข้อกระทงคำถามได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 จำนวน 40 ข้อ นำไปทดลองใช้และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัคได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 ฉบับ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง สามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้ 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด โดยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากโรงเรียน มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ในการตอบ

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4) วิเคราะห์ การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีและราชบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ SD) จำแนกเป็นรายข้อรายด้านและรวมทุกด้านโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารการนิเทศในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารการนิเทศในระดับปฏิบัติน้อย

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารการนิเทศในระดับปฏิบัติปานกลาง

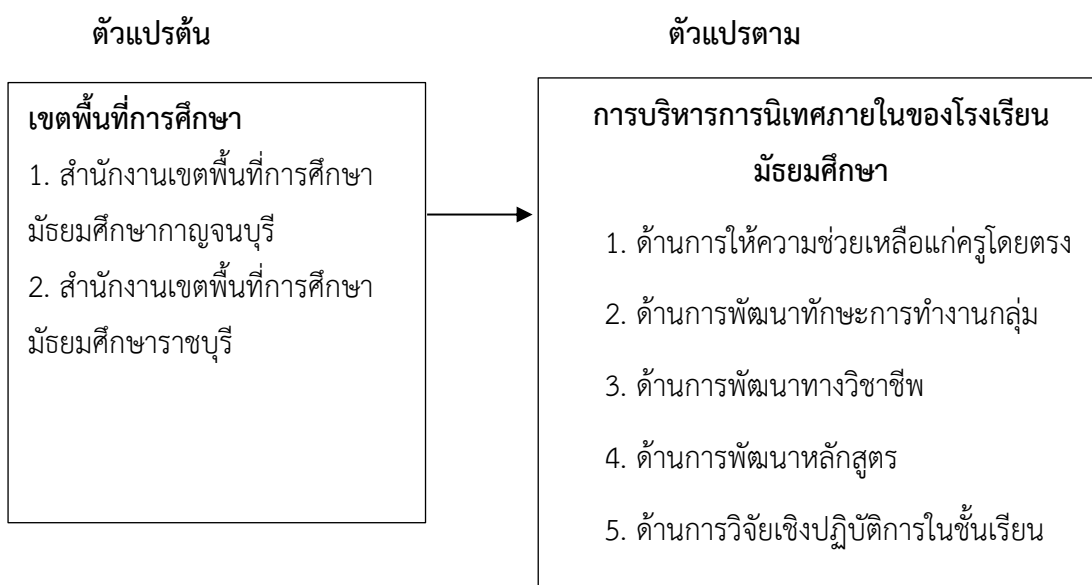
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารการนิเทศในระดับปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารการนิเทศในระดับปฏิบัติมากที่สุด

5. เปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบแบบทีกรณีที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for independent samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีและราชบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัยของกลิคแมนกอร์ดอน และรอสการ์ดอน (Glickman, Gordon, & Ross-Gordon, 2007, pp. 135-148) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กาญจนบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กาญจนบุรี

การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ
1. ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง	4.19	0.65	มาก
2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.12	0.71	มาก
3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	4.19	0.66	มาก
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.25	0.65	มาก
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.14	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	4.18	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x}=4.25$) รองลงมา คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ($\bar{x}=4.19$, S.D.=0.65) ด้านการพัฒนาทาง วิชาชีพ ($\bar{x}=4.19$, S.D.=0.66) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ($\bar{x}=4.14$) และด้านการพัฒนาทักษะ การทำงานกลุ่ม ($\bar{x}=4.12$)

2. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี

การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ
1. ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง	4.03	0.55	มาก
2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	3.94	0.59	มาก
3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	3.95	0.59	มาก
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.96	0.56	มาก
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.84	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	3.94	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ($\bar{x}=4.03$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x}=3.96$) ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ($\bar{x}=3.95$) ด้านการ พัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ($\bar{x}=3.94$) และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ($\bar{x}=3.84$)

3. เปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี และ ราชบุรี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา				t	Sig.
	กาญจนบุรี		ราชบุรี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง	4.19	0.65	4.03	0.55	2.03*	0.044
2. ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.12	0.71	3.94	0.59	2.09*	0.038
3. ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ	4.19	0.66	3.95	0.59	2.81**	0.005
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.25	0.65	3.96	0.56	3.56**	0.000
5. ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.14	0.72	3.84	0.58	3.47**	0.001
รวมเฉลี่ย	4.18	0.65	3.94	0.53	2.96**	0.003

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและราชบุรี จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านการพัฒนา หลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 นั่นคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี มีการบริหารการนิเทศภายในมากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาราชบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดทุกแห่งดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ได้ติดตามและประเมินผลการ ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารและจัด การศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน เท่าเทียมกัน อีกทั้งยังมีคู่มือการนิเทศภายใน ทำให้โรงเรียนมีแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบกับผู้บริหาร สถานศึกษาได้รับการอบรมในด้านต่าง ๆ อยู่เป็นประจำจึงมีส่วนทำให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักการบริหาร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการ ดำเนินงานนิเทศภายใน นับว่าเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะการนิเทศภายในเป็น งานที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย เพื่อปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการ สอนของครูผู้สอน ทุกโรงเรียนมีการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หรือชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ เป็นเครื่องมือในการนิเทศภายในโรงเรียนทำให้ภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กิจเกษม อุปการะกิจ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศ ภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าครูในโรงเรียนที่มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนนวมินทราชู ทิศกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยัง สอดคล้องกับ กฤษณา ชันดา (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ราชบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเข้าใจลักษณะและเห็น ความสำคัญของการบริหารการนิเทศภายใน สามารถกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการนิเทศได้อย่าง ชัดเจน โดยคำนึงถึงหลักกัลยาณมิตร ช่วยเหลือให้คำแนะนำครูผู้สอน เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนปัญหาใน ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมแนวทางการแก้ไข มีการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาชีพของครูอยู่ตลอด เพื่อให้ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ท้นต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาหา มะ ดือเร๊ะ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ดวงใจ ศรีไชย (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความ

คิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. เปรียบเทียบการบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 นั่นคือ การบริหารการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีมีการปฏิบัติมากกว่าราชบุรี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทโรงเรียนของแต่ละเขตพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการอบรมในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน ซึ่งมีส่วนทำให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักการบริหาร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการบริหารนิเทศภายในแตกต่างกันไปด้วย และอาจขาดความพร้อมด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่ ศึกษาวิเคราะห์ นิเทศ ติดตาม ประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูผู้สอน ผู้บริหาร และประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร วัฒน (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ ศศิกันต์ พันธโนราช (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายปิ่นมาลาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวางแผนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาและการแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมายและปฏิทินการจัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยประชุมครูเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูเห็นความสำคัญของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน และกระตุ้นให้ครูผู้สอนใช้การวิจัยเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และควรติดตามและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูขยายผล และเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยว่า การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้นเกิดประโยชน์กับผู้เรียนและสามารถนำผลของการวิจัยมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และยังเกิดประโยชน์กับตัวครูผู้สอนให้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยมีการวางแผนและกำหนดนโยบาย จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการนิเทศ และความรู้ทางวิชาการให้ครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน ควรมีการจัดอบรมด้านเทคนิคการสอนที่ตรงต่อความต้องการของครู เพื่อพัฒนาทางวิชาชีพ จัดอบรมให้ผู้ที่จะต้องทำหน้าที่นิเทศเพื่อติดตามผลการนิเทศและให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยจัดการประชุมอบรม ติดตามและประเมินหลักสูตร ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรแก่ครู และจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษา ภาคบังคับ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กฤษณา ขันตา. (2558). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- กิกเกษม อุปการะกิจ. (2559). *ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษรการพิมพ์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี.

- ณัฐพร วัตถุ (2560). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ดวงใจ ศรีไชย. (2560). *การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร-มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*
- ภัทร พงษ์เจริญไทย. (2559). *การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ศศิกานต์ พันธโนราช. (2561). *สภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายปิ่นมาลาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2563. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://sesao8.go.th/sesao/o12.php>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- อาหามะ ดือเร๊ะ. (2555). *การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.*
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2007). *Supervision and instructional leadership a developmental approach*. (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). *Attitude theory and measurement*. New York: Wiley & Son.

การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
**Student Affairs Administrations in Schools Under Kanchanaburi Primary
Educational Service Area Office 3**

พิมพ์ผกา โพธิจันทร์,
นิพนธ์ วรรณเวช และ สารโจน์ เผ่าวงสากุล
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
**Pimphaka Photichan,
Nipon Wonnawed and Saroch Pauwongsakul**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: pim.photichan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 293 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 และ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน และด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยอำเภอทองผาภูมิแตกต่างกับอำเภอสงขลาบุรี

คำสำคัญ : การบริหารงานกิจการนักเรียน; ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา

Abstracts

The purpose of this research was to study and compare the student affairs administrations in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3, classified by educational management area. The sample group used in this research consisted of 293 administrators and teachers in schools by using Stratified Random Sampling classified by educational management area, The research instrument was a 5-level estimation scale questionnaire with a confidence value of 0.97. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA and Scheffe's pair comparison at 0.05.

The results of the research found that

1. The student affairs administrations in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 was high overall and in separate aspects as written in descending order: student care-taking system, democracy promotion in school, promotion and development of the student discipline morality and ethics, evaluation of the student affairs operation, student affairs planning, and student activities administration respectively.

2. The comparison of the student affairs administrations in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 classified by educational management area, showed differences with statistical significance at the 0.01 level, Thong Pha Phum difference Sangkhlaburi Distric.

Keywords: Student Affairs Administrations; Administrators and Teachers in Schools

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนามนุษย์ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมืองการปกครอง และการศึกษา ในการพัฒนาด้านการศึกษานั้นถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นการสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และยิ่งช่วยพัฒนาให้เยาวชนของชาติมีศักยภาพ ใฝ่เรียนรู้ มีจิตสาธารณะ มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ รัฐสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความสำคัญในด้านต่าง ๆ ผสมผสานสาระความรู้ให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 6) โดยที่การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับคุณภาพของคนในชาติ การบริหารงานของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลในการพัฒนาการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีสติปัญญา คิดเป็น ประยุกต์ได้ มีคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 7) ในการบริหารงานในด้านวิชาการที่เน้นด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลแล้ว สถานศึกษายังต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งนอกจากจะเป็นงานในความรับผิดชอบของสถานศึกษาแล้ว ยังเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ เอาใจใส่ ดูแลของผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษา โดยต้องมีการปรับปรุงคัดสรรกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นประโยชน์แก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ก้าวหน้า เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ จนสามารถพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามในทุกด้าน รวมทั้งใส่ใจดูแลความประพฤติของนักเรียนให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งคุณงามความดีที่ควรจะทำได้ โดยวางรากฐานความรู้ ประสบการณ์ และอบรมบ่มเพาะพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป จนทำให้ประสบความสำเร็จและส่งผลถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ ในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว งานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาผู้เรียน โดยผ่าน กระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้ สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจสังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาควิชาใจในความ เป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการทางงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เติบโต และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ปรับตัวมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันสามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้ ภูมิธรรมและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับภาวะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมโลก (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2560 : 33)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ดังนี้ การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 10) การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 13) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาทั้งด้านวิชาการความรู้ และด้านประสบการณ์ให้กับนักเรียน ซึ่งนอกจากการบริหารงานหลัก ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่าย การบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 34)

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอีกภาระงานหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยที่สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วน และเป็นปัจจุบันเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคมการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและมีกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาเทิดทูนและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ปรับตัวมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันสามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้และมีภูมิธรรมโดยที่โรงเรียนจะต้องจัดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรแก่วัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีทักษะการดำเนินชีวิตมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีศีลธรรมและจริยธรรม (สิริรัตน์ เฟิงบุญ, 2546 : 8) ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องใช้ความสำคัญและสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ นักเรียน สถานศึกษาจึงควรพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสิ่งที่นักเรียนจะได้รับทั้งในด้านความรู้ทางด้านวิชาการควบคู่การปลูกฝังทางด้านจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ให้เกิดกับผู้เรียน ตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียน การจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายสำหรับใช้เป็นกลไกหลักในการบริหารการศึกษา เพื่อสนองตอบต่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศขึ้นมา โดยมีวิสัยทัศน์ที่สำคัญคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพลังขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เป็นหนึ่งในสองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้ดำเนินการภายใต้พันธกิจที่ว่าด้วยการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษา

อย่างมีคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพพระดัสสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 :
6)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งมีความสำคัญใน
การมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จและมุ่งส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน
ให้ดำเนินไปได้ด้วยดี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นข้อมูลสำหรับ
การแก้ไขปัญหา และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งผลให้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ ตามความมุ่งหวัง
ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 1,229 คน จากโรงเรียน 80 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 293 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ โดยใช้
ตาราง Krejcie & Morgan (1970 : 607-610) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random
sampling) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ตามพื้นที่การจัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เกี่ยวข้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ
ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และพื้นที่การจัดการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารงานงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิเคราะห์ค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และ ประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถามจำนวน 293 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

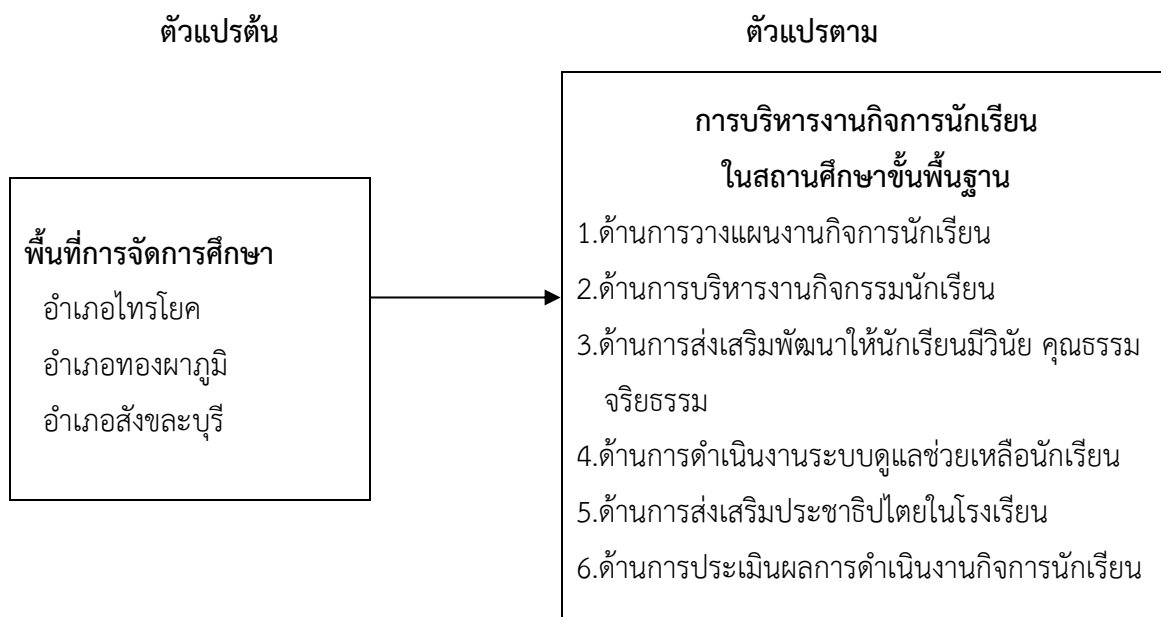
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจง ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)
2. วิเคราะห์การบริหารงานงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และ รวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การ แปลความหมาย Best (1981 : 195)
3. วิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารงานงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 โดยการวิเคราะห์วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดในการบริหารงาน กิจการนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม 2560 : 37-46) แบ่งขอบข่ายงานกิจการนักเรียนออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน แสดงแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต 3 โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3

การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน	4.28	0.61	มาก
2. ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน	4.24	0.61	มาก
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.34	0.59	มาก

4. ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.39	0.59	มาก
5. ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.36	0.59	มาก
6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	4.31	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{x}=4.39$) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{x}=4.36$) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}=4.34$) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{x}=4.31$) ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน ($\bar{x}=4.28$) และค่าระดับน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน ($\bar{x}=4.24$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

การบริหารงานกิจการนักเรียน	พื้นที่การจัดการศึกษา						F	Sig.
	อำเภอ ไทรโยค		อำเภอ ทองผาภูมิ		อำเภอ สังขละบุรี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน	4.26	0.56	4.43	0.58	4.21	0.47	3.26*	0.040
2. ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน	4.19	0.61	4.35	0.63	4.13	0.56	3.64*	0.027
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.28	0.58	4.46	0.60	4.22	0.55	4.56*	0.011
4. ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.31	0.61	4.50	0.60	4.32	0.53	3.81*	0.023
5. ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.30	0.59	4.47	0.61	4.23	0.62	4.41*	0.013

6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน กิจการนักเรียน	4.26	0.58	4.43	0.26	4.16	0.56	5.43**	0.005
รวมเฉลี่ย	4.26	0.56	4.43	0.58	4.21	0.47	4.73**	0.010

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ในภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการวางแผนกิจการนักเรียน ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาในด้านระเบียบวินัยคุณธรรมและจริยธรรม ในการบริหารงานกิจการนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ มาตรา 6 กล่าวว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ” ดังนั้นการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทางจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อช่วยป้องกันปัญหาอันจะเกิดแก่นักเรียน ช่วยแก้ปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นโดยนักเรียน และเพื่อช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ และมุ่งส่งเสริมความประพฤติ ศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีงามให้แก่ นักเรียนเพื่อเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความประพฤติที่เหมาะสม สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย ตามหลักสูตรการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และในส่วนภาพรวมในแต่ละด้านก็พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน การบริหารงานกิจการ

นักเรียน เป็นงานที่จะต้องวางแผน มีการกำหนดความต้องการ วิธีการดำเนินการ และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้หลักวิชา เหตุผล มีข้อมูลประกอบ มีการเตรียมการล่วงหน้า ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และบรรลุวัตถุประสงค์มาตรฐานตัวชี้วัด มีการใช้กิจกรรมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นทรัพยากรมนุษย์อันมีคุณค่าและคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ พอกพูนทั้งความรู้ด้านวิชาการ และเพิ่มเติมประสบการณ์ชีวิตจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เข้าร่วม และยังเพิ่มเติมให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามในภูมิปัญญาอันก่อให้เกิดภูมิความรู้อันทรงคุณค่ายิ่งด้วยตัวของนักเรียนเอง นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ รวมถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นพลเมืองดีมีคุณค่าต่อสังคม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รวมทั้งบูรณาการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ดนตรีกีฬา เข้ากับกระบวนการเรียนรู้ และวิถีชีวิตการจัดกิจกรรม หล่อหลอมพฤติกรรม สามารถดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมโดยยึดหลักประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกัน รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเคารพในกติกาที่ร่วมกันสร้าง มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สัญญา ประชากุล (2553 : 25) กล่าวว่างานกิจการนักเรียนคืองานที่เกี่ยวกับนักเรียนนอกเหนือจากการเรียน การสอนปกติในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อช่วยป้องกันปัญหาอันจะเกิดแก่นักเรียน ช่วยแก้ปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นโดยนักเรียนและเพื่อช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมความประพฤติ ศีลธรรม จรรยาบรรณทางอันดีงามให้แก่นักเรียนเพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความประพฤติที่เหมาะสมสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนสำหรับแนวทางในการแก้ปัญหา การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนนั้นควรได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงทั้งครู อาจารย์ จะถือว่าไม่ใช่ภารกิจของตบผู้ปกครองให้ความร่วมมือน้อยชุมชนก็ละเลยไม่เอาเป็นธุระขั้นตอนในการลงโทษยุ่งยากและสลับซับซ้อนเกินไปผู้บริหารและฝ่ายปกครอง มีทัศนคติขัดแย้งกันในเรื่องการลงโทษนักเรียน จำนวนนักเรียนมากเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์ที่เกี่ยวข้องนักเรียนอาศัยอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ การควบคุมชุมชน มอมเมาเด็กและนักเรียนโดยไร้จิตสำนึกอันดีงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา คูสีวิน (2559 : 98) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สรุปผลการศึกษา สภาพการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ งานกิจกรรมนักเรียน งานรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน งานบริการแนะแนว งานบริการอาหารกลางวัน และงานบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน มีระดับสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านบุคลากรพบว่าบุคลากรขาดความรู้ความสามารถ

เฉพาะด้านที่ตรงกับภาระงานแต่ละด้าน ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ใช้ดำเนินการมีไม่เพียงพอ ไม่มีการวางแผนและตรวจสอบการใช้จ่าย งบประมาณที่ชัดเจน ด้านวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีคุณภาพและมีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน ด้านการจัดการ พบว่า โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลต่าง ๆ ขาดการประชาสัมพันธ์และการประสานงานเพื่อทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อทดสอบรายคู่พบว่าอำเภอทองผาภูมิกับอำเภอสังขละบุรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ อำเภอทองผาภูมิมีการดำเนินงานบริหารงานกิจการนักเรียนมากกว่าอำเภอสังขละบุรี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากพื้นที่จัดการศึกษาในแต่ละอำเภอมีสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และบริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างกันอาทิเช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งค่านิยม ความเชื่ออาจมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การบริหารงานกิจการนักเรียนในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุมมองในด้านผู้เรียนและชุมชนที่มีลักษณะเน้นพหุวัฒนธรรม กล่าวคือ ในบางสถานศึกษาผู้เรียนเป็นชาวต่างชาติ คือบางคนมีสัญชาติพม่า และมีวัฒนธรรมแบบมอญ อยู่จำนวนมาก ซึ่งความหลากหลายเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความแตกต่างในการนำการบริหารงานกิจการนักเรียนไปใช้ในการจัดการศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า อำเภอทองผาภูมิกับอำเภอสังขละบุรี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาข้อมูลในด้านสถิติแล้วอาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี มีผลการปฏิบัติที่แตกต่างกันในเรื่องของการวางแผน และการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในงานกิจการนักเรียน การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเป็นเอกสารคู่มือเพื่อให้ทราบถึงกฎระเบียบของโรงเรียน อาจจะไม่ได้มีความชัดเจนเท่าที่ควร จึงส่งผลให้การบริหารงานกิจการนักเรียนในสองพื้นที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งข้อมูลทางสถิติ สามารถยืนยันได้ว่า บริบทและสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างในการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มลรัศมูณแสง (2555 : 16) ที่กล่าวว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงนอกจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้มีความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้า และประสบผลสำเร็จในการเรียนการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศกุนตลา วิไลขำ (2554 : 24) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชนต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประจำปีการศึกษา 2554 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครอง และชุมชนต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชนต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อจำแนกตามอาชีพ ในภาพรวมกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรรมแตกต่างกับกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ ค้าขาย และอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำแนกตามภาระทางครอบครัว ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีรายได้เท่ากับรายจ่ายแตกต่างกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรสระดับการศึกษา จำนวนบุตร และความเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยมีดังนี้

1.1 โรงเรียนควรมีคู่มือการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบได้ศึกษา หรือบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการบริหารกิจการนักเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับงานกิจกรรม นักเรียน เพื่อให้ครูทุกคนได้รับทราบทุกขั้นตอนและทุกกิจกรรม ของการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน แบบมีส่วนร่วมที่สถานศึกษาดำเนินการ

1.3 ผู้ที่รับผิดชอบในงานบริหารกิจการนักเรียน ควรส่งเสริม การพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ตามกระบวนการ มีการวางแผน กำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ได้

1.4 ครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ทราบขั้นตอนการดำเนินงาน สามารถประสานกับบุคคล และหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเยาวชน เพื่อนำผลประเมินไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาต่อไป

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ให้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

1.6 โรงเรียนควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ควรวางแผนอย่างเป็นระบบ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการประชุมชี้แจงคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการของครูนักเรียนต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ*. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- มัลลิกา คูสีวิน. (2559). *แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าซางนาเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.*
- มลรัก ทุมแสง. (2555). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากิจการนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดฮู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- ศกุนตลา วิไลขำ. (2554). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชนต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประจำปีการศึกษา 2554. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.*
- สัญญา ประชากุล. (2553). *การพัฒนาระบบสารสนเทศงานกิจการนักเรียนโรงเรียนวงใหญ่วิทยาคม อำเภอวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สิริรัตน์ เฟิงบุญ. (2546). *การพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองยาว อำเภอเบญจลักษ์ณ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552
(ปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. London: Prentice-Hall International.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607-610.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาจีนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ
(Web - Based Instruction)
**A Study of Academic Achievement and Attitude Towards Chinese
Language Subjects of Grade 6 Students with Web-Based Lessons
(Web-Based Instruction)**

วริษฐา มากสุข และ อรนุช ลิ้มตศิริ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Writtha Maksuk and Oranuch Limtasiri

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : writtha.maksuk1419@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web base Instruction) วิชาภาษาจีน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction) และ (3) ศึกษาเจตคติต่อวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จังหวัดนนทบุรี จำนวน 31 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) บทเรียนผ่านเว็บ (Web Based Instruction) เรื่อง อาชีพ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บวิชาภาษาจีน เรื่อง อาชีพ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบสอบถามเจตคติทางการเรียนที่มีต่อวิชาภาษาจีน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ประเภทไม่อิสระ dependent sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บ (Web Based Instruction) รายวิชาภาษาจีน มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 82/90 ตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction) หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* วันที่รับบทความ: 19 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 30 กรกฎาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 1 สิงหาคม 2564

Received: July 19, 2021; Revised: July 30, 2021; Accepted: August 1, 2021

และ 3) ผลการศึกษาเจตคติต่อวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction) อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การเรียนการสอนผ่านเว็บ; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; เจตคติต่อการเรียน; ภาษาจีน

Abstracts

The purposes of this research were: (1) to develop web base instruction on the Chinese language in grade 6 (2) to compare the learning achievement before and after studying the Chinese language subject for grade 6 students with web-based instruction (Web-Based Instruction) and (3) to study attitudes. The population used in this research were grade 6 student, Academic Year 2020, from Prempracha Wattana School, Nonthaburi 31 .

Research Tools were : 1) web-based instruction on occupation 2) web-based instruction plan for occupation 3) questionnaire to measure learning attitudes towards Chinese language subjects and 4) an achievement test. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and the Dependent t-test

The results showed that, the efficiency of Web-Base Instruction (Web base Instruction) Chinese Language Course. The efficiency was equal to 82/90 according to the criteria of 80/80, the results of comparing the academic achievement before and after learning Chinese subjects for grade 6 students with web-based lessons (Web-Based Instruction) Posttest scores were higher than pretest with statistically significant at the .05 level , The comparison of attitudes towards Chinese subjects of the grade 6 students on occupation with web-based instruction (Web-Based Instruction) was also at the level. the highest level.

Keywords : Web-Based Instruction ; Learning Achievement ; attitudes ; Chinese language

บทนำ

ในปัจจุบันภาษาจีนเป็นภาษาที่สำคัญของโลกมีบทบาทสำคัญในฐานะภาษากลางที่ใช้เจรจา ด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ และยังเป็นภาษาสำคัญอีกภาษาหนึ่งที่ช่วยให้เข้าถึงวิทยาการใหม่ๆ ดังนั้นจึงสามารถนำความรู้ภาษาจีนมาบูรณาการกับกลุ่มสาระต่างๆ เพื่อเรียนรู้เตรียมความพร้อมการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน โดยเป้าหมายที่สำคัญผู้เรียนจะต้องฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษาจีน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำทักษะในบทเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ และยังพัฒนาต่อยอด จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนกลางซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในอนาคต ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนกลาง และให้ภาษาจีนเป็นวิชาเลือกภาษาต่างประเทศในหลักสูตรระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาจัดให้มีภาษาจีนกลางเป็นวิชาเลือก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 102)

รณพล มาสันติสุข (ม.ป.ป : 23) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันภาษาจีนถือได้ว่าเป็นภาษาที่สำคัญ เนื่องจากมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย จะได้รับความนิยมเป็นอันดับสองรองจากภาษาอังกฤษแต่การเรียนการสอนภาษาจีนก็เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ผู้เรียนมีประสิทธิภาพทางการเรียนต่ำ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แบบเรียนที่ใช้ขาดความเหมาะสม จากเหตุผลดังที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันภาษาจีนได้รับความนิยมแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเรียนการสอนภาษาจีนนั้นคือนักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากผู้สอนขาดเทคนิค และขาดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม

การเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web base Instruction) หมายถึง การรวมคุณสมบัติของสื่อหลายมิติ (Hypermedia) กับ คุณลักษณะของอินเทอร์เน็ตและเวิลด์ไวด์เว็บ มาออกแบบเป็นเว็บเพื่อการเรียนการสอน สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยมีลักษณะที่ผู้เรียนและผู้สอนมี ปฏิสัมพันธ์กันโดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงถึงกัน อารมณ์ คำก่อน (2557 : 54) สอดคล้องกับถนอมพร เลหาจรัสแสง (2544 : 87-94.) ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนบนเว็บไว้ว่าเป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีปัจจุบันกับกระบวนการออกแบบการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้และแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดทางด้านสถานที่และเวลา อีกทั้งยังช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามจังหวะของตน (selfPaced) เนื่องจากการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของhypermedia เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนในด้านของลำดับการเรียนรู้ได้ตามพื้นฐานความรู้ความถนัด และความสนใจของตน อีกทั้งยังมีลักษณะการเชื่อมโยงข้อมูลไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของข้อความ ภาพนิ่ง เสียง กราฟิก วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกันเข้าไว้ด้วยกัน เพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน มีการเอื้อต่อการโต้ตอบ(interaction) ที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น วิชุดา รัตนเพียร (2542 : 29-35) กล่าวว่า การเรียนการสอนบนเว็บเป็นการนำเสนอโปรแกรมบทเรียนบนเว็บเพจ โดยการนำเสนอผ่าน บริการเวิลด์ไวด์เว็บในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ออกแบบและสร้างโปรแกรมการสอนผ่านเว็บจะต้องคำนึงถึงความสามารถและบริการที่หลากหลายของอินเทอร์เน็ตและนำคุณสมบัติต่างๆ เหล่านั้น มาใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนมากที่สุด

การศึกษาสภาพปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จ.นนทบุรี จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากครูผู้สอนยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ขาดกิจกรรมการมีส่วนร่วมและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความสนใจ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชื่อมโยง ทำให้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้เกิดแนวทางที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสนใจมากยิ่งขึ้น นั่นคือการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web based instruction) จากการศึกษาผลการวิจัยและสภาพปัญหาดังกล่าวมาแล้วนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ที่หลากหลาย สามารถจดจำคำศัพท์ได้ในระยะยาว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเว็บ(Web based instruction) เรื่อง อาชีพ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาจีนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บ(Web based instruction) วิชาภาษาจีน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - based instruction)
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - based instruction)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน – หลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 ห้อง รวม 88 คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาประสิทธิภาพด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 ที่กำลังเรียนภาษาจีน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จังหวัดนนทบุรี ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน โดยการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาจีน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เรียงจากสูงไปต่ำ และแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลากนักเรียนกลุ่มปานกลาง 2 คน กลุ่มอ่อน 1 คน รวม 3 คน

กลุ่มที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลากนักเรียนกลุ่มเก่ง 3 คน กลุ่มปานกลาง 3 คน กลุ่มอ่อน 3 คน รวม 9 คน

กลุ่มที่ 3 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลากนักเรียนกลุ่มเก่ง 10 คน กลุ่มปานกลาง 10 คน กลุ่มอ่อน 10 คน รวม 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองสอนด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 ที่กำลังเรียนภาษาจีน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จังหวัดนนทบุรี ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 31 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ได้แก่

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- การเรียนการสอนด้วยบทเรียนผ่านเว็บ (Web - based instruction)

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน เรื่อง อาชีพ
- เจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาจีน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาจีน เรื่อง อาชีพ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จังหวัดนนทบุรี

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิธีการสอนแบบสอนผ่านเว็บ (WBI) หมายถึง การเรียนการสอนที่ใช้เว็ลด์ไวต์เว็บเป็นสื่อในการเรียนการสอน ลักษณะของบทเรียนประกอบด้วยเนื้อหา รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว ผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้เว็บเพจเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สืบค้น ตอบปัญหา ทำแบบฝึก แบบทดสอบ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น คือ วิชาภาษาจีน เรื่อง อาชีพ โดยมีเนื้อหาของการเรียนการสอนผ่านเว็บ ได้แก่ สัทอักษรในภาษาจีน (เสียงพยัญชนะ,เสียงสระ,เสียงวรรณยุกต์) , คำศัพท์เรื่อง อาชีพ , บทสนทนาการถามอาชีพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีน หมายถึง ผลคะแนนสอบวิชาภาษาจีนของนักเรียนที่ได้ทำการเรียนการสอนด้วยบทเรียนผ่านเว็บ (Web - based instruction) ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาชีพ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกคำตอบ 4 ตัวเลือก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เจตคติในการเรียน หมายถึง ความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึก หรือท่าทีจะเป็นไปในทำนองที่พึงพอใจ หรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น คือ เจตคติต่อวิชาภาษาจีน เป็นผลที่ได้จากการประเมิน ความสนใจเรียน จากการประเมินตนเองของผู้เรียนในการเรียนภาษาจีนม โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. วิชาภาษาจีน หมายถึง รายวิชาภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สาม เพื่อเรียนรู้เตรียมความพร้อมกับการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน โดยเป้าหมายที่สำคัญผู้เรียนจะต้องฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษาจีน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำทักษะในบทเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ตามหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พุทธศักราช 2551

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนผ่านเว็บ (Web based instruction) เรื่อง อาชีพ
2. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ(Web based instruction) วิชาภาษาจีน เรื่องอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง
- 3.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย 1 ชุด ก่อนและหลังเรียน ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
4. แบบสอบถามเจตคติทางการเรียนต่อวิชาภาษาจีนด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web based instruction)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ(Web based instruction)วิชาภาษาจีน เรื่อง อาชีพ จำนวน 5 แผน ดำเนินการศึกษาเอกสาร เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาประเมินคุณภาพและความสอดคล้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) จากผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง3ท่าน พบว่าค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.76 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 อยู่ในระดับดีมากที่สุด

2. พัฒนาบทเรียนผ่านเว็บ โดยศึกษาเนื้อหาและวิเคราะห์รายละเอียดวิธีการสร้างบทเรียนผ่านเว็บจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม วิธีการวัดและประเมินให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อแต่ละชุดประกอบด้วย ชื่อเรื่อง เข้าสู่บทเรียน คำแนะนำการใช้ จุดประสงค์ของบทเรียน เนื้อหาบทเรียน และแบบฝึกหัด แล้วนำบทเรียนผ่านเว็บที่พัฒนาขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จากผลการประเมินคุณภาพของสื่อจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่าค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 อยู่ในระดับดีมากที่สุด ทั้งนี้ บทเรียนผ่านเว็บที่พัฒนาขึ้นต้องผ่านเกณฑ์ความเหมาะสมในระดับดีขึ้นไป คือ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 จากนั้นนำสื่อมัลติมีเดียที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 ขั้นทดลองรายบุคคล (One-to-one Tryout) ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จำนวน 3 คน โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2

2.2 ขั้นทดลองแบบกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกนักเรียนกลุ่มเก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2

2.3 ขั้นทดลองภาคสนาม (Field Tryout) นำสื่อมัลติมีเดียที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงไปทดลองและหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เพื่อพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บ เรื่อง อาชีพ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 แล้วนำบทเรียนผ่านเว็บที่ผ่านหาประสิทธิภาพไปใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาชีพ ดำเนินการโดยการศึกษาแนวทางการสร้างแบบทดสอบจากตำราและเอกสารต่าง ๆ และวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยสร้างให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Bloom (Bloom, 1956 : 123-125) จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

(Item Objective Congruence) สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และคณะ, (2559 : 328-330) ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของข้อคำถาม โดยคัดเลือกข้อที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีข้อสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ 26 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 -1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ (0.50 ขึ้นไป) และมีข้อสอบจำนวน 4 ข้อ ที่มีค่า IOC 0.33 (น้อยกว่า 0.5) ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จึงนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา ที่เคยผ่านการเรียน เรื่อง อาชีพ จำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบหาความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ โดยการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เกณฑ์ความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปคำนวณหาความเชื่อมั่น วิธีการหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Method) บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, (2552 : 93-94)

4. สร้างแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาภาษาจีน โดยได้ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้างแบบสอบถามเจตคติจากตำราและเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเจตคติ สร้างแบบสอบถามความเจตคติที่มีต่อวิชาภาษาจีนด้วยการเรียนการสอนบนเว็บ (web based instruction) โดยมีเกณฑ์ในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) นำแบบสอบถามความเจตคติที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence) ว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ยของข้อคำถามโดยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป หลังจากปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามแล้ว จึงนำแบบสอบถามเจตคติไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

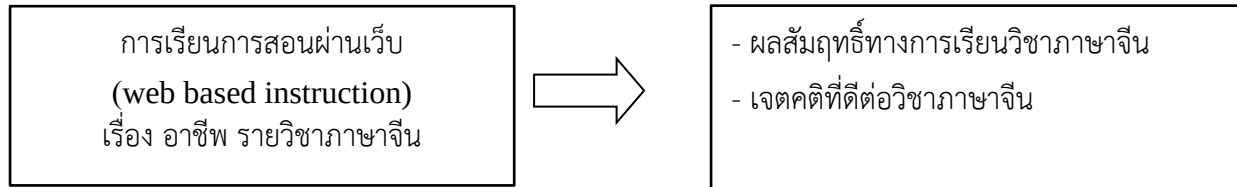
5. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 30 คน

6. จัดการเรียนการสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา ตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (web based instruction)

7. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อวิชาภาษาจีนด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (web based instruction)

8. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 30 คน (เป็นแบบทดสอบเดียวกับก่อนเรียน)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนผ่านเว็บ (web based instruction) เรื่อง อาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเปรมประชาพัฒนา จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บ (web based instruction) เรื่อง อาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน

การทดสอบ	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ประสิทธิภาพ E1/E2	เกณฑ์ 80/80
ระหว่างเรียน	30	50	41.23	4.95	82.00	ผ่านเกณฑ์
หลังเรียน	30	20	18.00	2.05	90.00	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บ (web based instruction) เรื่อง อาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82/90 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ปรากฏว่า การเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชา ภาษาจีน เรื่อง อาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web based instruction) เรื่อง อาชีพ ก่อนเรียนกับหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวน (N)	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	30	20	7.36	3.13	20.21	.000
หลังเรียน	30	20	16.23	1.22		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาชีพ ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (web based instruction) ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.22 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับเจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนภาษาจีนด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web based instruction) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จังหวัดนนทบุรี

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านเนื้อหา	4.83	0.21	มากที่สุด
2. ด้านมัลติมีเดีย	4.70	0.36	มากที่สุด
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากบทเรียน	4.75	0.28	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.76	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า แสดงผลการประเมินเจตคติของผู้เรียนต่อการเรียนภาษาจีนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา จังหวัดนนทบุรีจำนวน 30 คน พบว่าค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.87 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 แสดงว่ามีระดับเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - Based Instruction) โรงเรียนเปรมประชาวัฒนา สามารถอภิปรายผลในประเด็นต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บ เรื่อง อาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพบทเรียนผ่านเว็บอยู่ในระดับดีมาก โดยได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82/90 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยมีการดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเว็บอย่างเป็นระบบโดยการศึกษาค้นคว้าประกอบของบทเรียนผ่านเว็บ ทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับผ่านเว็บ หลักการออกแบบผ่านเว็บเพื่อการเรียนการสอน กระบวนการพัฒนาผ่านเว็บ และการหาประสิทธิภาพของสื่อเป็นไปตามขั้นตอนที่วางเอาไว้ผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านการเชื่อมโยงหลายมิติ (hyperlink) เพื่อเพิ่มช่องทางการค้นคว้าหรือศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมของนักเรียน และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่เน้นเนื้อหาที่กระชับ ชัดเจน และมีภาพประกอบที่น่าสนใจ ส่วนผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เน้นการออกแบบแบบฝึกหัดระหว่างเรียนให้มีความหลากหลาย และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อและเทคโนโลยีเน้นในเรื่องตัวอักษร กราฟิก และสีสัน เพื่อให้สื่อมีลักษณะน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาเป็นลำดับจากง่ายไปหายาก มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับคำศัพท์ต่างๆในชีวิตประจำวัน เริ่มจากความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาจีน สอดแทรกด้วยคำศัพท์ และรูปแบบบทสนทนา ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะมีการทบทวนบทเรียนและการทำแบบฝึกหัดทักษะควบคู่กับเนื้อหา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ เรื่อง อาชีพ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แสดงว่า การเรียนการสอนผ่านเว็บ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้น เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ มีความทันสมัยตามสื่อเทคโนโลยี ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของพรพงศ์ ศิริสุขเจริญพร (2562 : 34-30) เรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานอุตสาหกรรมกับการเรียนการสอนแบบปกติสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนแบบปกติกับการเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานอุตสาหกรรมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บ พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนผ่านเว็บที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของนักเรียน มีภาพ มีสีประกอบ และการออกแบบที่ดึงดูดความสนใจและสนุกสนานไปกับการเรียน นอกจากนี้ นักเรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้บ่อยตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุเนตร สืบคำ (2552 : 44) เรื่อง ผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บด้วยโปรแกรมมูเดิ้ล (Moodle e-Learning) พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในทุกข้อคำถามในระดับมาก ยกเว้นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่น่าสนใจ ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบ ซึ่งเสนอแนะเป็นแนวทาง ดังนี้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาจีน ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (web based instruction) ปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากสถานการณ์ในช่วงโควิด-19 จำนวนคาบเรียนไม่เพียงพอ ทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องนั้นอาจเนื่องมาจากการทดลองในภาคเรียนที่สอง ซึ่งทำให้นักเรียนขาดเรียนเป็นค่อนข้างมาก ดังนั้นปัญหานี้จะไม่เกิดขึ้นหากผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนการสอนผ่านเว็บ (web based instruction) เรื่อง อาชีพ เพิ่มเติมนอกเวลาและให้มีความต่อเนื่อง สำหรับการทดลองครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมในระยะสั้น ๆ เพียง 1 ภาคเรียนจึงอาจไม่เพียงพอ และปรับเปลี่ยนเนื้อหาและกิจกรรมที่น่าสนใจยิ่งขึ้น และกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551ก). *ตัวชี้วัดและสาระแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551ข). *ความสำคัญของภาษาจีน*. กรุงเทพมหานคร.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2544). *การสอนบนเว็บ(Web-Based Instruction) นวัตกรรมเพื่อคุณภาพการเรียนการสอน*. วารสารศึกษาศาสตร์สาร. 28 (1), 87-94.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2552). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กทม. สันติ : ประสานการพิมพ์.

- พรพงศ์ ศิริสุขเจริญพร. (2562). เรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเว็บ วิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานอุตสาหกรรมกับการเรียนการสอนแบบปกติสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 11 (26), 34-30.
- รณพล มาสันติสุข. (ม.ป.ป) . สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- วิชุดา รัตนเพียร. (2542). การเรียนการสอนผ่านเว็บ: ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษาไทย. วารสารครูศาสตร์, 27 (3), 29-35.
- สุนทร สืบคำ. (2552). เรื่อง ผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนผ่านเว็บด้วยโปรแกรมมูเดิ้ล (Moodle e-Learning). รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน สาขาวิชา วิศวกรรมเกษตร คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ บุญมี พันธุ์ไทย และสมจิตรา เรืองศรี. (2559). พิมพ์ครั้งที่ 3. ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- อาภรณ์ คำก้อน. (2557). การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ Web Based Instruction (WBI). เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่ E-learning ครั้งที่ 3 ในหัวข้อ Share & Learn: การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ Web Based Instruction (WBI), กรุงเทพมหานคร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Bloom, B.S. (1956) *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook: The Cognitive Domain*. New York : David McKay.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
**Schools Administrators' Roles on Schools Curriculum Development
Promotion Under Kanchanaburi Primary Educational
Service Area Office 1**

จันทิมา รักดี,
พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
**Jantima Rakdee,
Pongsak Ruamchomrat and Mitparnee Pumklom**
Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Nongpen2536@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 303 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนา ด้านร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาท; ผู้บริหารสถานศึกษา; หลักสูตรสถานศึกษา

Abstracts

The purposes of this research were to study and compare the schools administrators' roles on schools curriculum development promotion under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1, classified by study areas.

The samples used in this research were 303 school administrators and teachers under Kanchanaburi Educational Service Area Office 1, Using a stratified random sampling method according to study area, the research instrument was a 5-level estimation scale questionnaire with content validity between 0.67-1.00 and reliability of 0.99. The data were percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and Scheffe's pair comparison.

The research findings were as follows:

1. The schools administrators' roles on schools curriculum development promotion under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1, was overall and each individual aspect at a high level, ranking in the order of mean from high to low as Basic Educational Core curriculum Analytical Study, promoting and supporting personnel in educational institution to develop curriculum, cooperation with basic education commission and the implementation of public relations in all sectors.

2. The comparison between the schools administrators' roles on schools curriculum development promotion under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 was classified by study area, overall and in every aspect not significantly differences.

Keywords: Roles; School Administrator; School Curriculum

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปกครองประเทศที่ยังคงดำรงเจตนารมณ์ ซึ่งในมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ซึ่งการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 10)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 27 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรแกนกลางที่เน้นความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการ

พัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะมีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่าง ๆ คือยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้าน คุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : ก-5)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมีการปรับปรุงแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติให้มีความชัดเจน และเหมาะสมยิ่งขึ้นบนฐานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย และติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ในสถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำ หลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัด การเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553ก : 36)

การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สืบเนื่องมาจากสาเหตุบาง ประการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้อย่าง เป็นรูปธรรม และพบว่าครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งยัง ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็น รูปธรรม ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการ จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553ข : 107)

ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ซึ่งทำโดยอาศัยความ ร่วมมือจากชุมชนและผู้ปกครอง ครู รวมไปถึงบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อแสดงความประสงค์ หรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้กับสถานศึกษาในการกำหนดงานหลักสูตรที่สำคัญของ สถานศึกษารวมไปถึงการส่งข้อมูลย้อนกลับให้สถานศึกษาเพื่อปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของ สถานศึกษานั้น และตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ (สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข, 2551 : 3)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 1,432 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 139 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,293 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejci & Morgan (1970 : 607-610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวน 303 คน จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และพื้นที่การจัดการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของ Likert (1976 : 19) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึง ผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามเก็บแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยตนเอง โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์หัตถบาทของผู้บริหารศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Best (1981 : 195) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฏิบัติน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฏิบัติน้อย

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฏิบัติปานกลาง

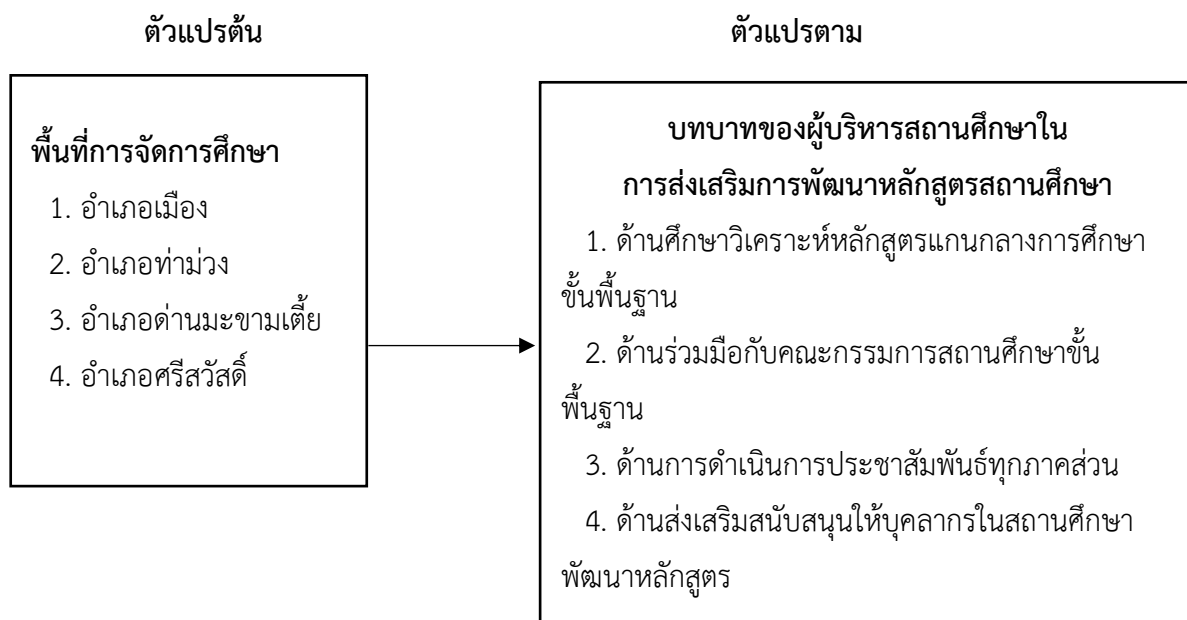
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฏิบัติมากที่สุด

3. การเปรียบเทียบหัตถบาทของผู้บริหารศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) กรณีพบว่ามีความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553ช : 107-108) เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้านคือ ด้านศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร แสดงแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวม

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.47	0.25	มาก
2. ด้านร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.49	0.27	มาก
3. ด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วน	3.78	0.49	มาก
4. ด้านส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร	4.49	0.25	มาก
รวมเฉลี่ย	4.31	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนา ด้านร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วนตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา โดยภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัด
การศึกษาโดยภาพรวม

บทบาทของผู้บริหาร สถาน ศึกษาในการ ส่งเสริมการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	พื้นที่การจัดการศึกษา								F	Sig.
	อำเภอ เมือง		อำเภอ ท่าม่วง		อำเภอ ด่านมะขาม เตี้ย		อำเภอ ศรีสวัสดิ์			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านศึกษาวิเคราะห์ หลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.48	0.28	4.50	0.16	4.43	0.37	4.45	0.16	0.97	0.408
2. ด้านร่วมมือกับ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.51	0.31	4.51	0.17	4.45	0.36	4.45	0.16	0.98	0.401
3. ด้านการดำเนินการ ประชา สัมพันธ์ทุกภาค ส่วน	3.82	0.55	3.75	0.47	3.83	0.51	3.70	0.33	0.87	0.457
4. ด้านส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรใน สถานศึกษาพัฒนา หลักสูตร	4.50	0.28	4.50	0.18	4.43	0.35	4.49	0.16	0.89	0.446
รวมเฉลี่ย	4.33	0.32	4.31	0.20	4.29	0.35	4.27	0.13	0.55	0.646

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การ
จัดการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนา ด้านร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษามีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา ทั้งในการบริหารจัดการและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นการนำเอาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยจะต้องได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราวดิ พวงจันทร์ และนภดล เจนอักษร (2554 : 71-80) ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ระดับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ระดับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สาริสา ปราเมต นวมินทร์ ประชานันท์ และศิริณี จุโทปะมา (2556 : 126-134) ศึกษาบทบาทการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตร จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตร จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติมาก

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มีการบริหารจัดการภายในองค์กรเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ประสิทธิภาพ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของ

แผนการศึกษาที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงทำให้พื้นที่จัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี ไม่มีความแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภา เพียรเจริญ (2556 : ข-จ) ได้ศึกษา บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน มัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ในการปฏิบัติของผู้บริหาร และครู เกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ที่มีขนาดของโรงเรียนพบว่าไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาริสา ปราเมต นวมินทร์ ประชานันท์ และศิริภาณี จุฑาปะมา (2556 : 126-134) ได้ศึกษาบทบาทการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร สถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตร จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการบริหาร หลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรจำแนกตามประเภทโรงเรียนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อกำหนดนโยบาย เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

2.2 ควรมีการศึกษา เรื่องบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 -2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- จิราวดี พวงจันทร์ และ นกตล เจนอักษร. (2554). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาระดับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษา*. 2 (1), 71-80.
- จิราภา เพียรเจริญ. (2556). *บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ตามหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สาริสรา ปราเมต, นวมินทร์ ประชานันท์ และศิริภาณี จุฑาปะมา. (2556). บทบาทการบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตร จังหวัดบุรีรัมย์. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. 15 (2), 126-134.
- สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข. (2551). *การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนราชวินิต มัธยม*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย. สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . (2553ก). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . (2553ข). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and values*. New York: McGraw Hill.

การถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2
**Lesson Transcription on the Success for Small Size Primary Schools
Administration Under Nan Primary Educational Service Area Office 2**

ปิยะสันต์ วรรณภพ,
ชัชภูมิ สีชมภู และ เชาวฤทธิ์ จั่นจิ้น
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

**Piyasan Wannapop,
Chatphum Srichomphoo and Chowarit Chancheen**
Uttaradit Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ryukung.t@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ที่มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานย้อนหลัง อยู่ในลำดับที่ 1-10 ติดต่อกัน 3 ปี จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยท่าโรง โรงเรียนบ้านน้ำคา และโรงเรียนบ้านสบหนอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 มีจำนวน 4 ด้าน ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารจัดการในโรงเรียน 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีปัจจัย 2 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านเจตคติ ด้านผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้อง 2 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจในการทดสอบและการสร้างนิสัยในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและการช่วยเหลือในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

* วันที่รับบทความ: 5 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 6 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 8 สิงหาคม 2564

Received: August 5, 2021; Revised: August 6, 2021; Accepted: August 8, 2021

คำสำคัญ: บทเรียนความสำเร็จ; การบริหารจัดการศึกษา; โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก; สำนักงานเขต
พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขนาดเล็ก เขต 2

Abstracts

The objective of this research was to conduct the lesson learned about the success of educational administration in small primary schools, under the Nan Primary Educational Service Area Office 2. The population used in this research was 3 small schools under the Nan Primary Educational Service Area Office 2 with the first basic national test results in the order of 1-10 for 3 consecutive years, namely Ban Huai Thang School, Ban Nam Kha School, and Ban Sop Nong School. The research instruments were structured in-depth interviews and group discussions. The statistics used in the data analysis were interview form validity and content analysis. The results of this research indicated as follows:

The success lessons of education administration in small primary schools, under the Nan Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 4 aspects, In terms of management, it was found that the administrators of the school had managed the school in 4 work groups: personnel management, budget management, academic administration, and general administration. In terms of learning management, it was found that teachers had a learning management process using media, technology, learning resources, and learning management that focused on students. In terms of learners, it was found that the students who succeeded in the basic national educational test had two factors: achievement motivation and attitude. In terms of parents, it was found that parents were involved in two aspects: the comprehension of work habits and family relationships in assisting in raising the results of basic national educational tests.

Keywords: Success Lesson; Educational Administration; Small Primary Schools; Nan Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : ก-ฉ) ได้กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริม ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาดังกล่าวให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การดำเนินการและตรวจสอบ การดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประเมินตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีช่วงเวลาสอบในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นการสอบประจำปีเพียงครั้งเดียวอย่างถาวร ซึ่งโรงเรียนของผู้วิจัยเป็นโรงเรียนขนาดเล็กได้นำนักเรียนเข้ารับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นทุกปีการศึกษา จากที่ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนของผู้วิจัยและโรงเรียนใกล้เคียงซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทที่คล้ายคลึงกัน มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ถึงแม้ว่าทางโรงเรียนทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูจะนำวิธีการต่าง ๆ มาปรับใช้ในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นแล้วก็ตาม แต่ผลการทดสอบยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ แต่ยังมีโรงเรียนขนาดเล็กอื่น ๆ ที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นที่อยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ตามรายงานการสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น ปีการศึกษา 2560 – 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

จากปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น จึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 จากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในการยกระดับผลการทดสอบการศึกษาระดับชาตินั้นให้สูงขึ้น และพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐานอยู่ในลำดับที่ 1-10 ติดต่อกัน 3 ปี จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยท่าโรง โรงเรียนบ้านน้ำคา และโรงเรียนบ้านสบหนอง ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการและครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น จำนวน 34 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ศึกษาพิเศษ และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและใช้เครื่องมือในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2

2. การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2. นำแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะ

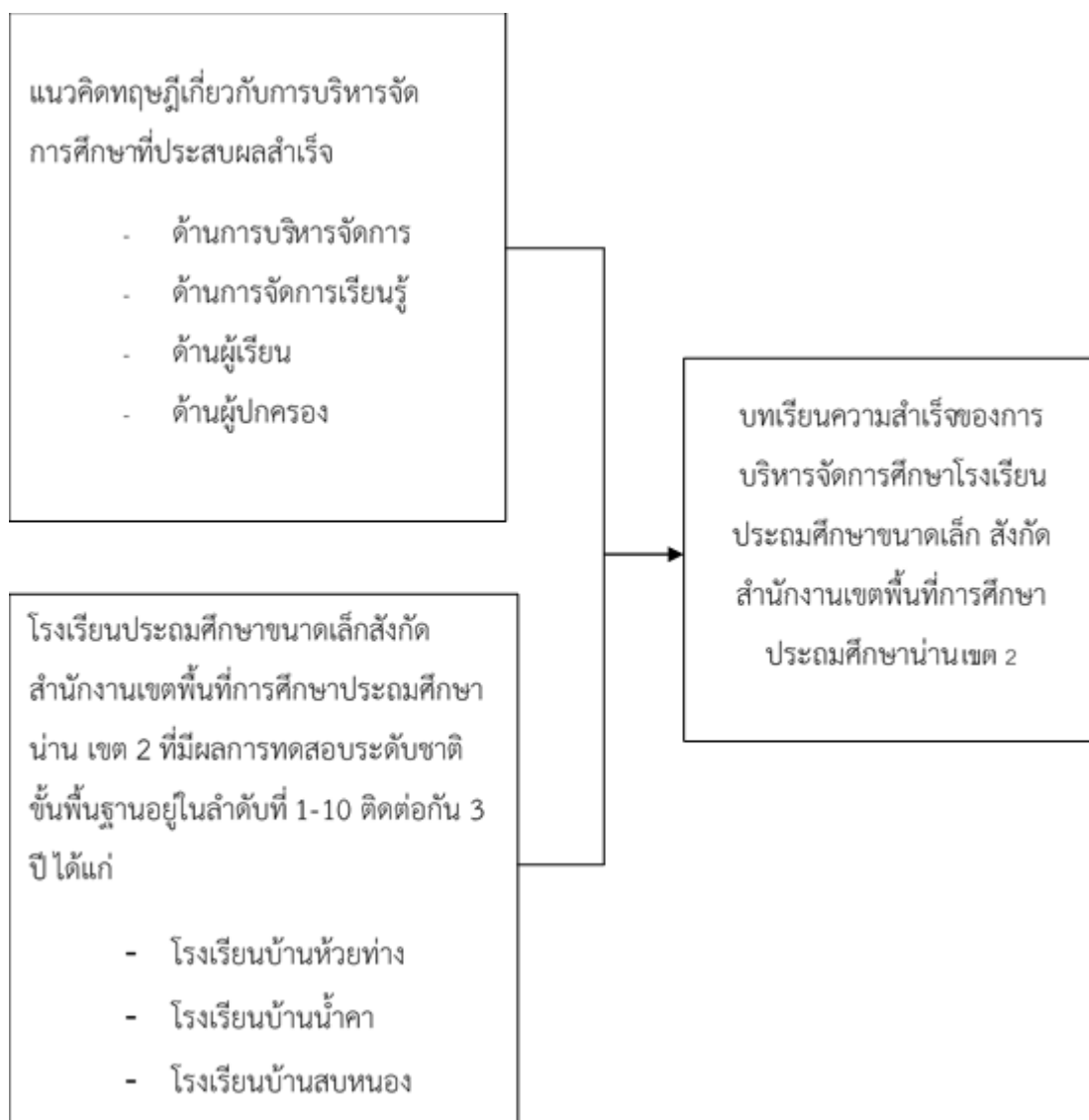
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาและข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อพิจารณาหาบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ตอนที่ 2 การยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะสรุปผลการถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2 จากความเรียงในตอนที่ 1 โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่านเขต 2

1. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารจัดการในโรงเรียนออกเป็น 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป

1.1 การบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน มีการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนโดยการจัดให้ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนสูงประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการสรรหาบุคลากรในโรงเรียนที่มีวิชาเอกตรงกับการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีการบำรุงขวัญและกำลังใจหรือให้รางวัลตอบแทนการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องข้อกฎหมายและวินัยของข้าราชการครู

1.2 การบริหารงานงบประมาณ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดทำแผนงบประมาณและจัดสรรงบประมาณการบริหารในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียนโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีการกำหนดงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนอย่างชัดเจนโดยมีบุคลากรที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รับผิดชอบ มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายพัสดุ การเงิน และบัญชีอย่างถูกต้อง มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน และมีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนตามโครงสร้าง

1.3 การบริหารงานวิชาการ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมสร้างความเข้าใจและวางแผนงานด้านวิชาการในโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลัก มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน มีกำหนดแผนการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่หลากหลายสำหรับการจัดการเรียนการสอนในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง มีการเปิดโอกาสและส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยการใช้ทรัพยากรในโรงเรียนทางด้าน Internet และห้องสมุดในโรงเรียน มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาและส่งนักเรียนมาเรียนต่อ มีการคัดเลือกหนังสือและแบบเรียนที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในโรงเรียนโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายที่ได้รับแต่งตั้ง และมีการจัดสรรงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโรงเรียน

1.4 การบริหารงานทั่วไป พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการแต่งตั้งครูที่มีความถนัดและสนใจเพื่อรับผิดชอบและดูแลพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเป็นแบบเอกสารและเป็นไฟล์งาน มีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาในโรงเรียนและกลุ่มเครือข่ายโดยนำเทคโนโลยี Internet มาใช้ มีการนำปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนระหว่างปีการศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกันในที่ประชุม และนำเสนอให้กับคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ มีการพัฒนาและจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานสากลโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย มีการจัดหาเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ส่งเสริมครูให้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการวางกำหนดการณ์และวางแผนในการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง และมีการส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาที่ส่งนักเรียนมาเรียนต่อในโรงเรียน

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยใช้ สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1 สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ พบว่าครูผู้สอนมีการ ใช้สื่อสิ่งพิมพ์หนังสือและแบบฝึกที่จัดซื้อของกระทรวงศึกษาธิการและแบบฝึกเสริมของเอกชน รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเองโดยกลุ่มเครือข่ายและครูผู้สอนในโรงเรียน โรงเรียนจัดหาสื่อเทคโนโลยี Computer ในห้องเรียนให้เพียงพอ มีระบบสัญญาณ Internet ความเร็วสูงร่วมจัดการเรียนการสอน มีการจัดหาสื่ออื่น ๆ ที่หลากหลายนอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอน มีการวางแผนและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และมีการกำหนดการใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนอย่างเป็นระบบ

2.2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าครูผู้สอนมีการกำหนดเป้าหมายและสร้างข้อตกลงก่อนการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างชัดเจน มีการทดสอบนักเรียนด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้จริงในการจัดการเรียนการสอน มีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับตนเอง และนำมาถ่ายทอดให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนนำข้อมูลนักเรียนที่ส่งต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิเคราะห์นักเรียนมีการประเมินผลตามสภาพจริงและตามศักยภาพของนักเรียน ครูผู้สอนนำผลการประเมิน มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

การจัดเรียนการสอนของตนเองและทำการแจ้งผลการประเมินให้กับผู้ปกครองทราบ และมีการบันทึกข้อมูลระหว่างการจัดการเรียนการสอนและจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทั้งวิจัยเต็มรูปแบบและวิจัยในชั้นเรียน

3. ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น มีปัจจัยสำคัญ 2 ด้าน คือ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านเจตคติ

3.1 ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการทดสอบการศึกษาระดับชาตินั้น นักเรียนมีการวางแผนการเรียนหรือจัดการตัวเองเกี่ยวกับการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการทดสอบการศึกษาระดับชาตินั้นอย่างเป็นระบบ และมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับการเรียนที่มีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นเป็นพิเศษ

3.2 ด้านเจตคติ พบว่านักเรียนทราบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นมีความสำคัญต่อตนเองในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นห้องเรียนพิเศษที่ได้วางเป้าหมายไว้ นักเรียนมีความต้องการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นและเล็งเห็นความสำคัญของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น นักเรียนมีความพร้อมในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นโดยการวิธีการทดลองทำข้อสอบของปีการศึกษาที่ผ่านมา การทบทวนบทเรียน การค้นคว้าด้วยตนเอง และการสอนเสริมจากครูประจำวิชา

4. ด้านผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น อยู่ 2 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นและการสร้างนิสัยในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและการช่วยเหลือในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น

4.1 ด้านความเข้าใจในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นและการสร้างนิสัยในการทำงาน พบว่าผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นว่าเป็นการสอบเพียงครั้งเดียวและมีการสร้างนิสัยในการทำงานให้แก่เด็กหรือมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นโดยการให้นักเรียนแบ่งเวลาในการใช้ชีวิตประจำวันโดยการกำหนดเวลาในการทบทวนบทเรียนก่อนการสอบ มีการตั้งรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการตั้งใจทำแบบทดสอบของนักเรียน

4.2 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและการช่วยเหลือในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้น พบว่าผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความอบอุ่นในครอบครัว และช่วยเหลือสนับสนุนบุตรหลานในความปกครองเพื่อเตรียมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นโดยการจัดซื้อแบบฝึกเสริมให้กับนักเรียนเพื่อนำมาทบทวนเอง ส่งให้เรียนพิเศษเพิ่มเติมในวันหยุด และลดการช่วยเหลืองานบ้านที่รับผิดชอบของนักเรียนลง

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ได้ข้อค้นพบจากผลการวิจัยซึ่งสรุปและนำเสนอเพื่ออธิบายผลการถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 จากคำสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ โรงเรียน ครูผู้สอนประจำชั้น นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ

1.1 การบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน มีการจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนโดยการจัดให้ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนสูงประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการสรรหาบุคลากรในโรงเรียนที่มีวิชาเอกตรงกับการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน มีการบำรุงขวัญและกำลังใจหรือให้รางวัลตอบแทนการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องข้อกฎหมายและวินัยของข้าราชการครู จะเห็นได้ว่าการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กนั้นได้จัดครูให้ครบชั้น และคำนึงถึงความสามารถและประสบการณ์ในการสอนของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ (2557 : 10) ได้เสนอผลการวิจัยไว้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ ในด้านบริหารงานบุคคล โรงเรียนบ้านนางแม้งมีการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ในด้านบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ โดยพบว่าผู้บริหารโรงเรียน ยึดหลัก “ครองตน ครองคน ครองงาน” มีการบริหารงานบุคคลอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลัก PDCA ผู้บริหารมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมทำให้ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก เป็นอย่างดีเยี่ยม และผู้บริหารโรงเรียน ครูเป็นผู้ยึดอาชีพดี เอาใจใส่นักเรียน มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน รวมถึงโรงเรียนมีบรรยากาศการทำงานที่มีความเป็นกันเอง ทำงานอย่างกัลยาณมิตร มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และสอดคล้องกับ กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 73) ได้กล่าวไว้ว่า กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเฉพาะที่เป็นสถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและมีอิสระในด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดให้

สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและปฏิบัติหน้าที่ได้ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจทางการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550

1.2 การบริหารงานงบประมาณ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดทำแผนงบประมาณและจัดสรรงบประมาณการบริหารในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะครูในโรงเรียนโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีการกำหนดงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนอย่างชัดเจนโดยมีบุคลากรที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รับผิดชอบ มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายพัสดุ การเงิน และบัญชีอย่างถูกต้อง มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน และมีการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนตามโครงสร้าง จะเห็นได้ว่าการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กจะเน้นการพัฒนางานด้านวิชาการมากที่สุด จึงส่งผลให้การพัฒนางานด้านวิชาการโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ (2557 : 10) ได้เสนอผลการวิจัยไว้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ ในด้านบริหารงบประมาณ โรงเรียนบ้านนางแม้งมีการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โดยพบว่าโรงเรียนสามารถบริหารงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดโดย มีการวางแผน การวิเคราะห์สภาพโรงเรียนเพื่อให้การจัดสรรงบประมาณที่เน้นงานวิชาการ พัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ที่มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า มีการบริหารงบประมาณที่เป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา จากความร่วมมือของชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภายนอก มาพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และสอดคล้องกับ กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 47-48) ได้กล่าวไว้ว่า ทั้งนี้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลได้กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งการจัดหารายได้จากการให้บริการที่ต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน เพื่อให้การบริหารงบประมาณการเงินและบัญชีของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลสอดคล้องกับหลักการดังกล่าวประกอบกับเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 การบริหารงานวิชาการ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมสร้างความเข้าใจและวางแผนงานด้านวิชาการในโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลัก มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน มีกำหนดแผนการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่หลากหลายสำหรับการจัดการเรียนการสอนในแผนการปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง มีการเปิดโอกาสและส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการโดยการใช้ทรัพยากรในโรงเรียนทางด้าน Internet และห้องสมุดในโรงเรียนร่วมกับโรงเรียน มีการประสานความ

ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาและส่งนักเรียนมาเรียนต่อ มีการคัดเลือกหนังสือและแบบเรียนที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในโรงเรียนโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายที่ได้รับแต่งตั้ง และมีการจัดสรรงบประมาณในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานทุกฝ่ายซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการดำเนินการทบทวนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มีการประชุมวิชาการเป็นประจำ และเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ (2557 : 10) ได้เสนอผลการวิจัยไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บริหารมืออาชีพ คือ มีความรู้เข้าใจในด้านบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี มีภาวะผู้นำวิชาการในระดับที่สูง สามารถบริหารงานด้านวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กให้ประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดี คือ มีบรรยากาศที่น่าอยู่ น่าเรียน สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของโรงเรียน “โรงเรียน น่าอยู่ น่าเรียน” ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรภายในโรงเรียน มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ ใส่ใจต่อการสอน ต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครอง ในการส่งเสริมในการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่เป็นระบบ และสอดคล้องกับ กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 39-40) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารสถานศึกษาให้ได้คุณภาพ และบุญทิพย์ สุริยวงศ์ (2544 : 65) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้ โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

1.4 การบริหารงานทั่วไป พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการแต่งตั้งครูที่มีความถนัดและสนใจเพื่อรับผิดชอบและดูแลพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเป็นแบบเอกสารและเป็นไฟล์งาน มีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาในโรงเรียนและกลุ่มเครือข่ายโดยนำเทคโนโลยี **Internet** มาใช้ มีการนำปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนระหว่างปีการศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกันในที่ประชุม และนำเสนอให้กับคณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ มีการพัฒนาและจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานสากลโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย มีการจัดหาเทคโนโลยีการจัดการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ส่งเสริมครูให้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการวางกำหนดการและวางแผนในการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปี มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง และมีการส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาที่ส่งนักเรียนมาเรียนต่อในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและใช้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลของนักเรียนทำให้นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนและการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ (2557 : 10) ได้เสนอผลการวิจัยไว้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ในด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนบ้านนางมั่งมีการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กในด้านบริหารทั่วไปที่มีประสิทธิผล โดยพบว่าโรงเรียนบริหารจัดการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากครู บุคลากรภายในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และองค์การภายนอกอื่น ๆ ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ส่งผลให้การพัฒนาโรงเรียน คุณภาพนักเรียน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และสอดคล้องกับ กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2556 : 91) ได้กล่าวไว้ว่า งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศงานประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา งานธุรการ งานดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมงานรับนักเรียน งานระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน งานประชาสัมพันธ์งานการศึกษางานควบคุมภายในหน่วยงาน เป็นต้น การมอบอำนาจให้สถานศึกษาสามารถกำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารทั่วไปได้อย่างเบ็ดเสร็จภายในองค์กร โดยสามารถกำหนดขั้นตอนการบังคับบัญชา ในการบริหารด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นสูง เกิดความคล่องตัว สะดวก รวดเร็วเป็นการบริหารแบบเบ็ดเสร็จในองค์กรที่ดี ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเอื้อต่อการพัฒนา โดยสถานศึกษาเป็นฐาน (School Based Management) อย่างแท้จริง

2. ด้านการจัดการเรียนรู้

2.1 สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ พบว่าครูผู้สอนมีการ ใช้สื่อสิ่งพิมพ์หนังสือและแบบฝึกที่จัดซื้อของกระทรวงศึกษาธิการและแบบฝึกเสริมของเอกชน รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเองโดยกลุ่มเครือข่ายและครูผู้สอนในโรงเรียน โรงเรียนจัดหาสื่อเทคโนโลยี Computer ในห้องเรียนให้เพียงพอ มีระบบสัญญาณ Internet ความเร็วสูงร่วมจัดการเรียนการสอน มีการจัดหาสื่ออื่น ๆ ที่หลากหลายนอกเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอน มีการวางแผนและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และมีการกำหนดการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นสำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีการใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้ครูนำความรู้จากแหล่งเรียนรู้มาใช้ได้อย่างหลากหลาย และนักเรียนได้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับอรรถาธิบาย ไซยวงศ์ (2555 : 81) ได้ศึกษาแล้ววิจัยพบว่า จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียน มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน คือ แต่งตั้งคณะครูรับผิดชอบ มีการประชุมคณะครูเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ให้ครูศึกษามาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตร และสร้างเครื่องมือ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ร่วมกันวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมาทำวิจัยเพื่อหาแนวทาง สร้างนวัตกรรม เทคนิค วิธีการสอนที่ หลากหลายและมีความเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ เน้นทักษะการคิด วิเคราะห์ ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เหมาะสม มีการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง มีการประเมินผลการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562 : ฉ) ได้กล่าวว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน/การจัดการเรียนรู้ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเน้นการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และปรับปรุงหลักสูตรตามสภาพและบริบทของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน โดยนำเอาเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัยเข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในช่วงเวลาเรียนจะเป็นการสอนแบบพื้นฐานและผสมผสานกับแบบฝึกหัด และได้ นำคลังข้อสอบเดิม เพื่อมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นแนวข้อสอบให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับข้อสอบ ช่วงก่อนการสอบ O-NET ครูผู้สอนดำเนินการทบทวนเนื้อหาขั้นสุดท้ายก่อนสอบจัดชั่วโมงเพิ่มเติมในแต่ละรายวิชานอกจากสถานศึกษาจะมุ่งเน้นด้านวิชาการและข้อสอบแล้วสถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการทำโครงการในการบูรณาการเรียนรู้อยู่ร่วมกันในแต่ละชั้นเรียนด้วยในด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐาน ครูผู้สอนจะ

พิจารณาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและอัตราการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูผู้สอนจะคอยทำหน้าที่ส่งเสริมเป็นรายบุคคลหรือแบ่งกลุ่มย่อยมอบหมายงาน ทั้งนี้ครูผู้สอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นการเรียนแบบ Active Learning คือ ให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะใฝ่หาความรู้เพื่อแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง การกำหนดห้องเรียนให้มีอัตราส่วนผู้เรียนต่อห้องต่ำ ส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้สถานศึกษาจะจัดกิจกรรมบูรณาการที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์การเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนโดยวางรากฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงความคิดในระดับที่สูงขึ้นในด้านวิชาการ

2.2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าครูผู้สอนมีการกำหนดเป้าหมายและสร้างข้อตกลงก่อนการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างชัดเจน มีการทดสอบนักเรียนด้วยข้อสอบก่อนเรียนและวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้จริงในการจัดการเรียนการสอน มีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองในด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับตนเอง และนำมาถ่ายทอดให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนนำข้อมูลนักเรียนที่ส่งต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิเคราะห์นักเรียนมีการประเมินผลตามสภาพจริงและตามศักยภาพของนักเรียน ครูผู้สอนนำผลการประเมิน มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนของตนเองและทำการแจ้งผลการประเมินให้กับผู้ปกครองทราบ และมีการบันทึกข้อมูลระหว่างการจัดการเรียนการสอนและจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทั้งวิจัยเต็มรูปแบบและวิจัยในชั้นเรียน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การทำ และการนำเสนอผลงานจากการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ลุ่มลึก และสามารถนำไปใช้ในการทำแบบทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถยุภา ไชยวงศ์ (2555 : 81) ได้ศึกษาวิจัยแล้วพบว่า จากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียน มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน คือ ควรจัดครูผู้สอนให้ตรงกับวิชาเอกที่สอนหรือความถนัด ให้ครูศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ของหลักสูตรอย่างละเอียด ทำความเข้าใจ เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบที่ถูกต้อง มีการวัด ประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องโดยยึดมาตรฐานตัวชี้วัดเป็นหลัก ให้ครูวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ครูหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ใช้สื่อเทคโนโลยี วิธีการสอนที่หลากหลาย ที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ ได้ด้วยตนเอง มีการบันทึกผลหลังการสอน นำผลการประเมินและบันทึกหลังสอนมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือแก้ไขให้แก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2562 : ฉ) ได้กล่าวว่า ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนมีความเข้มข้นทางวิชาการ และทุ่มเทในการสอนมีความรู้ความสามารถ

ในการสอนสำเร็จการศึกษาตรงกับสาขาวิชาที่สอน ส่วนใหญ่เป็นครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ (ค.ศ.3)ที่มีความเชี่ยวชาญในการสอดแทรกเนื้อหาที่จำเป็น สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มีทักษะในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์มีทักษะกระบวนการคิดในเชิงเหตุผลใช้ข้อสอบ O-NET เข้ามาเสริมในชั้นเรียน ให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่สอน และสอนตรงตามตัวชี้วัด

3. ด้านผู้เรียน

3.1 ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน นักเรียนมีการวางแผนการเรียนหรือจัดการตัวเองเกี่ยวกับการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบ และมีความเอาใจใส่เกี่ยวกับการเรียนที่มีการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ จะเห็นได้ว่านักเรียนมีการวางแผนในการเรียน ให้ความสนใจต่อการเรียนทั้งในโรงเรียนและที่บ้านส่งผลให้มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ ลวงสวาส สฎายุ อีระวนิชตระกูล และชัยพนธ์ รังงาม (2561 : 236 - 254) ได้กล่าวไว้ว่า ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อย พบว่าผู้เรียนมีความต้องการอิสระ ในการทำงานและการแสดงออกมุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดรองลงมาคือ ผู้เรียนมุ่งประสิทธิภาพในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนผู้เรียนพยายามที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับกนกภรณ์ เทสินโทคติ (2560 : 218-219) ได้ศึกษาแล้วพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย พบว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี

3.2 ด้านเจตคติ พบว่านักเรียนทราบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อตนเองในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นห้องเรียนพิเศษที่ได้วางแผนเอาไว้ นักเรียนมีความต้องการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานและเล็งเห็นความสำคัญของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน นักเรียนมีความพร้อมในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานโดยการวิธีการทดลองทำข้อสอบของปีการศึกษาที่ผ่านมา การทบทวนบทเรียน การค้นคว้าด้วยตนเอง และการสอนเสริมจากครูประจำวิชา จะเห็นได้ว่านักเรียนจะมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนและการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานส่งผลให้มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ ลวงสวาส สฎายุ อีระวนิชตระกูล และชัยพนธ์ รังงาม (2561 : 236 - 254) ได้กล่าวไว้ว่า ด้านเจตคติในการเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อย พบว่า ผู้เรียนจะแสดงออกใน ลักษณะความพึงพอใจ มีคะแนนเฉลี่ยสูง

ที่สุด รองลงมาคือ ผู้เรียนสนใจ มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตาม ลำดับ ส่วนผู้เรียนเห็นคุณค่าของการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2562 : ฉ) ได้กล่าวว่า ด้านผู้เรียน ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์สร้างนิสัยรักการอ่าน รู้จักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอกล้าคิดกล้าแสดงออก ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญในการสอบ O-NET รู้จักทบทวนเนื้อหาในการเรียนของคาบเรียนแต่ละครั้ง ฝึกการทำแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ ฝึกคิด วิเคราะห์ข้อสอบในการหาคำตอบที่เหมาะสมและถูกต้องที่สุด นอกจากนั้นผู้เรียนควรรู้จักการนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างผลงานหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์และสามารถเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริง

4. ด้านผู้ปกครอง

4.1 ด้านความเข้าใจในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานและการสร้างนิสัยในการทำงาน พบว่าผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานว่าเป็นการสอบเพียงครั้งเดียวและมีการสร้างนิสัยในการทำงานให้แก่เด็กหรือมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐานโดยการให้นักเรียนแบ่งเวลาในการใช้ชีวิตประจำวันโดยการกำหนดเวลาในการทบทวนบทเรียนก่อนการสอบ มีการตั้งรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการตั้งใจทำแบบทดสอบของนักเรียน จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนได้ให้ความสนใจ เอาใจใส่ต่อการเรียนและการเตรียมตัวในการสอบของบุตรหลานเป็นอย่างดีส่งผลให้มีผลการทดสอบระดับชาติด้านพื้นฐานอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะ บุญนิมิตร (2542 : 15-16) ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมความสามารถด้านภาษาของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2562 : ข) ได้กล่าวว่า ด้านเครือข่ายผู้ปกครอง ในการพัฒนาการเรียนรู้สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกระตุ้นและเฝ้าติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะและแนวคิดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีบทบาทในการกระตุ้น ชี้แนะ ผู้เรียนให้รู้จักการพัฒนาตนเอง การค้นคว้าใฝ่เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์พร้อมทั้งสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของสถานศึกษา

4.2 ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและการช่วยเหลือในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน พบว่าผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความอบอุ่นในครอบครัว และช่วยเหลือสนับสนุนบุตรหลานในความปกครองเพื่อเตรียมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทาง

การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานโดยการจัดซื้อแบบฝึกเสริมให้กับนักเรียนเพื่อนำมาทบทวนเอง ส่งให้เรียนพิเศษเพิ่มเติมในวันหยุด และลดการช่วยเหลืองานบ้านที่รับผิดชอบของนักเรียนลง จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีและอบอุ่นจะส่งผลให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน สนใจ และขวนขวายหาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ ลวงสวาส สุภายู ธีระวณิชตระกูล และชัยพจน์ รังงาม (2561 : 236 - 254) ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปน้อย พบว่า เมื่อนักเรียนทำงาน และประสบผลสำเร็จทุกคนในครอบครัวจะแสดงความยินดีมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ เมื่อทำผิดสมาชิกในครอบครัวจะไม่ซ้ำเติมและให้อภัยเสมอ ตามลำดับ ส่วนครอบครัวเลี้ยงดูปลูกฝังอบรมบุตร ให้เกิดความผูกพัน เอื้ออาทรต่อกัน มีความเข้าใจ ยอมรับให้อภัย มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด แต่ไม่สอดคล้องกับ กนกภรณ์ เทสินทโชติ (2560 : 218-219) ได้ศึกษาแล้วพบว่า การส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัวไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทางด้านการเงิน วัตถุประสงค์ของการให้คำแนะนำทางจิตใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงผลักดันไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จนั้นมีระดับผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่ด้อยโอกาสในการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัวไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือสถานศึกษาในการยกระดับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดให้สูงขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานและเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนจึงจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง
3. การบริหารงานต้องเน้นหลักการมีส่วนร่วมทั้งบุคลากรในโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในชุมชน ได้ร่วมกันในการพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยการศึกษาเชิงเปรียบเทียบการถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ เทสินโทโชติ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร.
- บุญทิพย์ สุริยวงศ์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานระบบคุณภาพ ISO 9002 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- รุ่งเรือง ศักดิ์รัตนมาศ. (2557). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านนางมั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยภูมิเขต 1. วิทยานิพนธ์บริหารศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลักษณ์ บุญนิมิตร. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อนในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ ลวงสวัสดิ์, สมัญญา ธีระวนิชตระกูล และชัยพจน์ รัชงาม. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร. 6 (1), 236 - 254.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (สทศ.).
- อรรณพ ไชยวงศ์. (2555). การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาแม่สุก อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบ
เชิงวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
**Development of Learning Activities Interdisciplinary Integration Using
Engineering Design Process of Grade 5 Students**

ณัฐพล อยู่เป็นสุข,
นฤมล หลายประเสริฐพร และ หนึ่งฤทัย คำหงษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
**Natapon Youpensuk,
Narumon Laiprasertporn and Nungrutai Camhongsa**
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Natapon.yo@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 44 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) จำนวน 3 แผน และแบบประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ, ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ E1/E2 และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Consistency)

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ อยู่ระดับมากกว่า 0.50 แสดงว่าทุกลำดับขั้นสามารถนำไปใช้สอนได้จริง (2) ผลประสิทธิภาพพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ พบว่า มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 90.27/91.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ; กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม

Abstracts

The objectives of this research were: 1) To develop learning activities an integrated interdisciplinary for students in grade 5 Effectively passed the criteria. 2) To study the consistency index of the interdisciplinary integrated learning management plan. of students in grade 5. A sample group of students in grade 5, Academic Year 2020, consisted of 64 people, by purposive sampling. The research instrument consisted of an integrated interdisciplinary learning management plan using the Engineering Design Process, 3 lesson plans and Interdisciplinary Integrated Learning Activity Consistency Assessment. Statistics used to analyze the results: The effectiveness of the learning management plan (E1/E2) and Index of Consistency (IOC)

The results showed that Development of learning activities an integrated interdisciplinary for students in grade 5 The efficiency was at 90.27/91.70, which passed the specified criteria. and has the consistency index of the interdisciplinary integrated learning management plan at a level greater than 0.50

Keywords: Activities Interdisciplinary Integration; Engineering Design Process

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิด ที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พ.ศ.2561 - 2580

จากยุทธศาสตร์ชาติข้างต้น การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนเน้นการพัฒนาด้านศักยภาพของมนุษย์ในสังคมให้เกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการในการดำเนินชีวิต และสามารถช่วยพัฒนาสังคม ประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการสร้างความเข้มแข็งทางสังคม ทั้งนี้เพื่อความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นการศึกษาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และกระบวนการ (Process) ของคนในสังคม จึงถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (อำไพ หรรณารักษ์, 2552 : 98)

ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ ในมาตรา 23 กำหนดให้การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตามความเหมาะสมใน แต่ละระดับการศึกษาซึ่งเชื่อมโยงกับ มาตรา 24 (4) ที่กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด กระบวนการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้ง ปฏิบัติคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในมาตราที่ได้กล่าวข้างต้น มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและยึด หลักการ บูรณาการ (Integration) ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้การจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายหลักให้ ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงมีส่วนช่วย พัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการบูรณาการความรู้กับการดำรงชีวิตอย่างสมดุล (ฝ่ายวิชาการ เทคโนโลยีสยาม, 2550 : ออนไลน์)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ความเป็นจริงจากการปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ในการดำเนินงาน สะท้อนภาพระหว่างความเป็นจริงและ ในบทเรียน สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิชากับการปฏิบัติจริง และนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังแนวความคิด ของ จอห์น ล็อก (John Locks) นักปรัชญาชาวอังกฤษที่ได้ ชี้ให้เห็นความจริงว่า เด็กสนใจเฉพาะสิ่งจำเป็น และใช้ได้บ่อยในชีวิตเพราะเด็กไม่มีเวลาและกำลังพอที่จะ เรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ จะต้องเลือกสอนเฉพาะสิ่งที่จำเป็นที่สามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ (John Dewey, 1959 : 56) โดยผู้วิจัยได้เลือกการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนหลายคนหลายกลุ่มสาระ ระดมความคิดร่วมกัน โดยกิจกรรมมีการเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของทุกวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสอดคล้องกัน ในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ครูผู้สอนในวิชา เกี่ยวข้องต้องทำงานร่วมกัน โดยพิจารณาเนื้อหาหรือตัวชี้วัดที่ตรงกันและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ใน รายวิชาของตนเองโดยให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่นผ่านเนื้อหาหรือตัวชี้วัดนั้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2557 : 34) แล้วจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการขึ้น โดยนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง จากประสบการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวันและเน้นการส่งเสริมทักษะการ แก้ปัญหา (Museum of Science, 2007 : 30) เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการในการ ดำเนินชีวิตตามแนวยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental design) แบบ One-Shot Case Study โดยเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Creswell & Creswell, 2018) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และหาประสิทธิภาพ (E1/E2) ของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process)

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 44 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) จำนวน 3 แผน และแบบประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล ได้แก่ ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ E1/E2 และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Consistency)

1. แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) จำนวน 3 แผนดังนี้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : แรงดันดาลใจจากดวงดาว เรื่อง แบบจำลองดวงดาว (Star & Planet Modeling) จำนวน 8 ชั่วโมง

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 : นวัตกรรมอัจฉริยะ เรื่อง รถบรรทุกสินค้า (Cargo truck) จำนวน 5 ชั่วโมง

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 : สื่อพูดได้ เรื่อง เครื่องดนตรีหรรษา (Instrument) จำนวน 8 ชั่วโมง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสหวิทยาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. แบบประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ ซึ่งตัวเลขแต่ละค่าแสดงความหมายที่ต่างกัน คือ + 1 หมายถึง มีความเหมาะสม, 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ และ - 1 หมายถึง ไม่มีความเหมาะสมแก้ไขปรับปรุง

- ตอนที่ 2 เป็นส่วนของการเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินความสอดคล้องตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1.1 ผู้วิจัยเสนอแบบประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.1.2 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความสอดคล้องจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาแปลผล

3.1.3 ผู้วิจัยแก้ไขพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

3.1.4 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายย่อย

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลประสิทธิภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.2.1. ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ศึกษา

3.2.2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียน ผ่านการตรวจให้คะแนนใบกิจกรรมจากแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน

3.2.3. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาคำนวณหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E1)

3.2.4. หลังจากกลุ่มเป้าหมายย่อยผ่านการจัดกิจกรรมเรียนรู้ครบทั้ง 3 แผนแล้ว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลประสิทธิภาพหลังเรียนโดยใช้แบบวัดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

3.2.5. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาคำนวณหาประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์หลังผ่านการจัดการเรียนรู้ (E2)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความสอดคล้องของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ

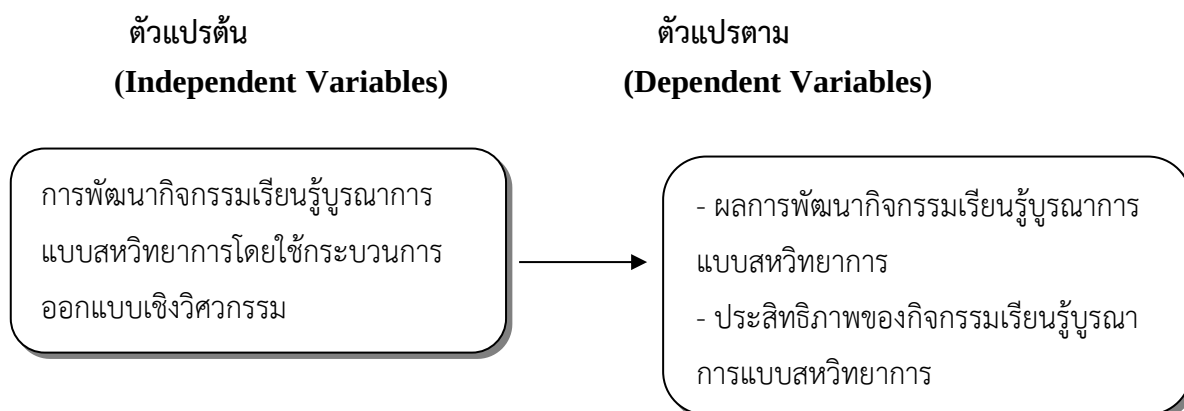
หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้องเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับและค่าเฉลี่ย แปลผลตัวเลขซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้จะต้องมากกว่า 0.67 จึงจะมีความสอดคล้อง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ

การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) วิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E1) จากการตรวจใบกิจกรรมท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 3 การประเมินความสำเร็จของชิ้นงานในแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการทั้ง 3 แผน และคำนวณหาค่าประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์หลังผ่านการจัดการเรียนรู้ (E2) จากการทดสอบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : แรงบันดาลใจจากดวงดาว, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 : นวัตกรรมอัจฉริยะ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 : สื่อพูดได้

รายการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้		ค่าเฉลี่ย IOC			การพิจารณา
1. สาระสำคัญ		P1	P2	P3	
1.1	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของสาระสำคัญกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหา)	1	1	1	สอดคล้อง
รายการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้		ค่าเฉลี่ย IOC			การพิจารณา
2. จุดประสงค์		P1	P2	P3	
2.1	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของจุดประสงค์ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง) การเรียนรู้กับเนื้อหา	1	0.67	0.67	สอดคล้อง
2.2	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของการเรียนรู้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมิน	0.67	0.67	0.67	สอดคล้อง
รายการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้		ค่าเฉลี่ย IOC			การพิจารณา
3. เนื้อหา		P1	P2	P3	
3.1	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง)	1	1	0.67	สอดคล้อง
3.2	ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้	1	1	1	สอดคล้อง
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		P1	P2	P3	

4.1	ความเหมาะสมและสอดคล้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง)	1	1	1	สอดคล้อง
4.2	ความเหมาะสมและสอดคล้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับเนื้อหา	1	0.67	0.67	สอดคล้อง
4.3	ความเหมาะสมและสอดคล้องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับการประเมินผล	1	1	1	สอดคล้อง
5.	การประเมินผล	P1	P2	P3	
5.1	ความเหมาะสมและสอดคล้องของการประเมินผลกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง)	1	1	1	สอดคล้อง
5.2	ความเหมาะสมและสอดคล้องของการประเมินผลกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	0.67	0.67	0.67	สอดคล้อง

หมายเหตุ: P1 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : แรงบันดาลใจจากดวงดาว

P2 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 : นวัตกรรมอัจฉริยะ

P3 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 : สื่อพูดได้

ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามกิจกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) พบว่าทุกลำดับขั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับมากกว่า 0.50 แสดงว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้สอนได้จริง

2. ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ

ตารางที่ 2 ร้อยละค่าเฉลี่ย คะแนนระหว่างเรียน จากการประเมิน ใบกิจกรรม และความสำเร็จของชิ้นงาน และจากการทดสอบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโดยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process)

คะแนนระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E ₁	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E ₂	E ₁ /E ₂
P1	P2	P3				

60	18.06	17.58	18.52	90.27	10	9.17	91.70	90.27/91.70
54.16								

หมายเหตุ: P1 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : แรงบันดาลใจจากดวงดาว

P2 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 : นวัตกรรมอัจฉริยะ

P3 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 : สื่อพูดได้

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินใบกิจกรรม และความสำเร็จของชิ้นงาน เท่ากับคะแนน 54.16 จากคะแนนเต็ม 60 แสดงว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 90.27 ส่วนผลการทดสอบวัดทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 90.27/91.70 มากกว่า สมมติฐานที่ตั้งไว้ 80/80

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ แล้วจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการพัฒนากิจกรรมเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระดับมากกว่า 0.50 แสดงว่าทุกลำดับขั้นสามารถนำไปใช้สอนได้จริง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) มีการออกแบบสาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century skill) ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม ส่งเสริมการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ ทั้งนี้การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของสุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 208) กล่าวว่า มีการออกแบบองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ในส่วนของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดเวลาไว้ในแต่ละขั้นตอนของการสอนเหมาะสมกับกิจกรรมหรืองานที่มอบหมายให้ผู้เรียน มี

กิจกรรมก่อนเข้าสู่บทเรียนและทบทวนเพื่อเตรียมความพร้อมสร้างแรงจูงใจเชื่อมโยงความรู้เดิมกับการเรียนรู้ใหม่ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และกระบวนการคิด รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ เผลิณ อุปนันท์ (2560 : 271-285) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงสหวิทยาการเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงสหวิทยาการมีความสอดคล้องในทุกประเด็น ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ หทัยกาญจน์ สำรวลหันธ์ (2549 : 6) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ เรื่อง ถลกบาตร สำหรับนักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องด้านองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ และด้านการวัดประเมินผล อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเหมาะสมในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน

ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 โดยนักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้บูรณาการสหวิทยาการที่ใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) มีค่า ประสิทธิภาพระหว่างดำเนินการจัดการเรียนรู้ (E1) เท่ากับ 90.27 และมีค่าประสิทธิภาพที่ประเมินจากทักษะในศตวรรษที่ 21 หลังดำเนินการจัดการเรียนรู้ (E2) เท่ากับ 91.70 ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 90.27/91.70 มากกว่า สมมติฐานที่ตั้งไว้ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวรรณ อิสโร (2554 : 56) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.85/83.80 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 82.65/84.65 และสอดคล้องกับ อนุสรรา เฉลิศรี (2555 : 73) ที่มีการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน คือ 82.08/80.14 โดยสอดคล้อง นฤมล คงกลัด (2557 : 67) การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยใช้ภาษาท่าเพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนวัดหนามพุงดอ ที่พบว่า ภาพรวมของแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยใช้ภาษาท่าเพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของนักเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 3 แผน มีประสิทธิภาพเฉลี่ยเท่ากับ 88.49/83.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับ ชูลีกร เป็นสุข (2558 : 170-183) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่อย่างพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการและแบบปกติ พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

แบบบูรณาการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่า เท่ากับ 84.13/82.75 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80
กับการจัดการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีค่าเท่ากับ 77.81/67.17 มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ที่ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ
2. ครูผู้สอนควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม และคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ยืดหยุ่นในด้านเวลาเรียนได้บ้าง แต่ครูผู้สอนควรวางแผนเพื่อบริหารเวลากับผู้เรียนให้สอดคล้องกับทุกกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ ร่วมกับการกระบวนการสอนแบบอื่น ๆ อาทิ การสอนแบบร่วมมือ การสอนด้วยเทคนิคการสืบเสาะหาความรู้ 5E หรือ 7E หรือเทคนิคการสอนอื่น ๆ
2. การจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรเลือกเนื้อหาสาระวิชาที่มีความสอดคล้องกับหัวข้อการสอนที่กำหนดร่วมกัน เพื่อให้เกิดการวัดและประเมินผล ที่มีความตรงและชัดเจนมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ธนวรรณ อัสโร. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น*. ปรินูญานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชุลีกร เป็นสุข. (2558). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่อย่างพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการและแบบปกติ*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 9 (2), 170-183.

- นฤมล คงกลัด. (2557). *การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการโดยใช้ภาษาท่าเพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนวัดหนามพุงดอ*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *ความรู้เบื้องต้นสะเต็ม*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อี.เค.บุ๊ค
- หทัยกาญจน์ สารวลหันท. (2549). *พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ เรื่อง ถลกบาตรสำหรับนักเรียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุสสรณ์ เกลิมศรี. (2555). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)*. สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำไพ หรรณารักษ์. (2552). *ความรู้เพื่อประชาชน ชุดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: คัด..จอม... คัดการณ์เกี่ยวกับ “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย”*. นนทบุรี: สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- เผชิญ อุปนันท์. (2560). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงสหวิทยาการเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก*. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 11 (2), 271-285.
- โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม. ฝ่ายวิชาการ (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*. ออนไลน์. สืบค้นค้นเมื่อ พฤศจิกายน 18 2563. แหล่งที่มา: <http://61.19.86.230/km/images/date/developing.pdf>
- Dewey, John. (1959). *Dictionary of Education*. New York: Philosophical Library.
- Museum of science. (2007). *Engineering is elementary: Engineering for children*. Online. Received March 13, 2020 from: <http://www.mos.org/eiei/index.php> (2007.)

การออกแบบการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุยุคความปกติใหม่ :
กรณีศึกษาจากกิจกรรมตรวจสุขภาพทางกายภายใต้งานบริการวิชาการ

แก่ชุมชนปิ่นเจริญ 1-2 และชุมชนสินวงศ์

**Physical Health Promotion Design for Aging in New Normal : Case Study
From Physical Health Check up Activities Under Academic Services
Project at Pin Charoen Community 1-2 and Sin Wong Community**

วณัฐพงศ์ เบลญพงค์,

กฤษฎา พุ่มพิน และ วิมลมาลย์ สมคะเน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Wanatphong Benjaphong,

Kritchaya Pumpin and Wimonmarn Somkana

Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : wanatsuki@outlook.com

บทคัดย่อ

การส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุการโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลางการบริการ เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างความยั่งยืนรูปแบบหนึ่ง แต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 และปัจจัยอื่นๆภายในชุมชนทำให้ขาดความต่อเนื่องการให้บริการ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนปิ่นเจริญและสินวงศ์ และ 2) ออกแบบแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกายของผู้สูงอายุในชุมชนด้วยการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ โดยประชากรเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 62 คน เพื่อศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุในชุมชน ด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุ และกลุ่มตัวอย่างที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 18 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกจากคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและออกแบบเชิงกลยุทธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ในรูปแบบ SWOT และ TOWS Matrix

ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์เชิงรุก 1) ขยายเครือข่ายหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมมากขึ้น 2) จัดกิจกรรมให้การปรึกษาการออกกำลังกายและการใช้เวลาว่างสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนแบบรายบุคคลและกลุ่ม กลยุทธ์เชิงแก้ไข 1) สร้างแกนชุมชนด้านการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ 2) สร้างความร่วมมือการดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนตลอดปี กลยุทธ์เชิงป้องกัน 1) ให้ความรู้การดูแลสุขภาพที่ทันสมัยให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนผ่านการลงพื้นที่ เสียตามสายชุมชน และช่องทางออนไลน์ และกลยุทธ์เชิงรับ

* วันที่รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 15 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 16 สิงหาคม 2564

Received: July 18, 2021; Revised: August 15, 2021; Accepted: August 16, 2021

1) ส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมกายทั้งในที่พักอาศัยและชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน 2) ส่งเสริมการให้ความรู้การออกกำลังกายที่ถูกต้องผ่านรูปแบบออนไลน์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัว ช่วยเหลือการเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; การส่งเสริมสุขภาพทางกาย; ชุมชน; ยุคปกติใหม่

Abstracts

Health promotion for aging by using community centered services is a form of quality sustainable of life development but COVID-19 pandemic situation and other internal factors causing the lack of continuity in providing those services. The purposes of this research were 1) Study context of physical health promotion for aging in Pin charoen community 1-2 and Sin Wong community. 2) Design guidelines to promoting physical health for aging in their community with New normal through a strategic analysis. 62 elderly populations were studied in order to study context of Physical health promotion in their community by physical health promotion behaviors questionnaire. And 18 sampling were selected by purposive in order to in-dept interview from semi structure interview and the data was designed physical health promotion strategic management for aging in community by SWOT analysis and TOWS matrix.

The result of study reveals that SO strategy 1) expand the network, invite the external organization that related health and aging to participate activities with community. 2) Provide exercise and leisure counselling for aging by individual and group. WO strategy 1) Build community leaders in exercise for aging 2) Create partnership between external organization and community to operate activities throughout the year. ST strategy 1) Educate and update knowledge about health care to aging in community through field visit, public address system and online channels. WT strategy 1) Promoting exercise both inside and outside their residence in order to be a part of their life. 2) Promote the correct health and exercise knowledge through online channels by focus on family participation to help their elderly access online media.

Keywords: Aging; Physical Health activities; Community; New Normal

บทนำ

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีข้อจำกัดทางกายที่สามารถสังเกตได้ชัดเจนและมีโอกาสเจ็บป่วยได้ง่ายกว่าวัยอื่นๆ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความร่วงโรยตามช่วงวัยและปัจจัยอื่นๆที่สั่งสมมานาน เช่น ความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเอง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และโภชนาการที่ไม่ถูกต้อง ด้วยปัญหาความเสี่ยงทางสุขภาพทางกายนี้จึงเป็นปัจจัยหลักที่ปิดกั้นความสามารถในการขับเคลื่อนสังคมในฐานะทรัพยากรมนุษย์คนหนึ่ง เช่นการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เป้าหมายที่ 2 เรื่องการเพิ่มทักษะ

ความรู้ ความสามารถ ตัวชี้วัดที่ 7 ว่าด้วยอัตราการมีงานทำของผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : ออนไลน์) นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเนือยนิ่ง กล่าวคือการที่ร่างกายมีการเคลื่อนไหวน้อย (กุลทัต หงษ์ขยางกูร พงศ์เทพ สุธีรวัณ และณัฐดิพงค์ แก้วทอง, 2561 : 4) ที่นำไปสู่ปัญหาอื่นๆตามมาได้ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมทางกายจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อป้องกัน ลดและชะลอปัญหาสุขภาพทางกายที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อการขับเคลื่อนสังคมไทยได้

แนวความคิดการเสริมสร้างสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุถูกระบุไว้ในการพัฒนาแผนงานต่างๆ เช่น แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ข้อที่ 1 การส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วย และการดูแลเบื้องต้น (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2553 : 32) ตลอดจนยุทธศาสตร์แผนปฏิบัติการด้านนันทนาการแห่งชาติ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2563 – 2565 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจนเป็นวิถีชีวิต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพลศึกษา, 2563 : 17) เป็นต้น แผนพัฒนาเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นหลักสำคัญสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในการนำยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรไปทำการปฏิบัติและพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน ดังเช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานงานบริการวิชาการแก่สังคมคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้และสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยเฉพาะผู้สูงอายุให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ตามนโยบายด้านบริการวิชาการแก่สังคมของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มุ่งเน้นการจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมให้มีความหลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม โดยให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดกิจกรรมทางวิชาการระหว่างสถาบันและหน่วยงานอื่นๆของภาครัฐและเอกชน (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2564 : ออนไลน์)

ชุมชนปิ่นเจริญ 1-2 และชุมชนชนสินวงศ์ พื้นที่ตั้งอยู่เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ตระหนักให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมแบบไตรภาคีระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ปัจจุบันกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ดำเนินภายในชุมชนได้มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยวิธีการรักษามากกว่าวิธีการป้องกัน ทำให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน จึงจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมของคณะศึกษาศาสตร์เป็นจุดเชื่อมโยงกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนและหน่วยบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้และคุณภาพชีวิตในทุกมิติ จากการสำรวจชุมชนทำให้คณะวิจัยพบว่า บริการทางสุขภาพที่มีอยู่ในชุมชนเป็นบริการที่มุ่งเน้นการรักษามากกว่าการป้องกัน และ

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุยังมีอยู่น้อยและการขาดความต่อเนื่อง จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุขาดการตระหนักเห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายต่างๆ และรับรู้แก้ปัญหาสุขภาพของตนด้วยการรักษาเป็นลำดับแรก ตลอดจนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้กิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนจำเป็นต้องชะลอ หรือยกเลิกการดำเนินการไปจนขาดความต่อเนื่องของการทำกิจกรรมทางกาย ซึ่งอาจนำมาสู่ปัญหาสุขภาพทางกายในวัยสูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทางกายในผู้สูงอายุยุค New Normal ในอนาคต เพื่อสร้างความยั่งยืนของการดูแลสุขภาพจนกลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของสมาชิกในชุมชน และเกิดเป็นชุมชนต้นแบบในการดูแลสุขภาพจะองค์รวมในพื้นที่ใกล้เคียงในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์
2. เพื่อออกแบบแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกายของผู้สูงอายุในชุมชนด้วยการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนยุค New Normal ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมตรวจสุขภาพทางกาย ภายใต้งานบริการวิชาการแก่ชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2564 โดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากร คือผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมตรวจสุขภาพทางกาย ในงานบริการวิชาการแก่ชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2564 จำนวน 62 คน ถูกรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามเรื่องถามพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุเพื่อศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุในชุมชน

1.2. กลุ่มตัวอย่างถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้จัดหรือมีส่วนร่วมในการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน และเป็นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมตรวจสุขภาพทางกายที่คณะศึกษาศาสตร์จัดขึ้นและเคยเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น

1.2.1. การศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์ จำนวน 15 คนประกอบด้วย หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 5 และผู้สูงอายุจำนวน 10 คน

1.2.2. ออกแบบแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกายของผู้สูงอายุในชุมชนด้วยการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านการอภิปรายกลุ่มเรื่องกลยุทธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 18 คน ประกอบด้วย หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 5 และผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน และนักวิชาการทางพลศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา และนันทนาการ จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1. แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุเพื่อการศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนตอนเมืองและสินวงษ์ คณะวิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.8 – 1.0 และทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.704

2.3. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เพื่อศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนตอนเมืองและสินวงษ์ คณะวิจัยได้ส่งคำถามการสัมภาษณ์ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการพิจารณาความเป็นปรนัย (Objectivity) ของคำถามโดยให้บุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามที่สร้างขึ้น พบว่าผู้ตอบคำถามการสัมภาษณ์มีความเข้าใจข้อความและสามารถตอบตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาได้

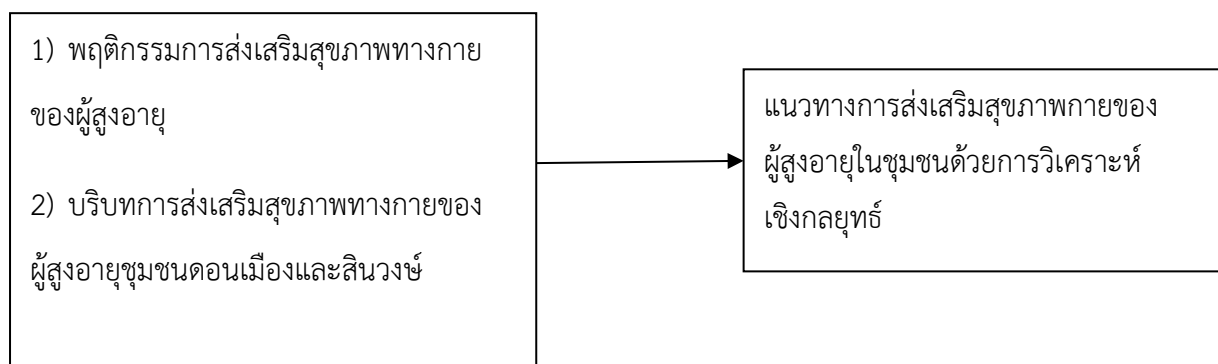
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยได้รวบรวมมาถูกวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ไคสแควร์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุ

3.2. ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน และหาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพทางกายในผู้สูงอายุยุค New Normal ในอนาคตถูกวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การออกแบบการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุยุคความปกติใหม่ : กรณีศึกษาจากกิจกรรมตรวจสุขภาพทางกายภายใต้งานบริการวิชาการแก่ชุมชนปิ่นเจริญ 1-2 และชุมชนสินวงศ์ คณะวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. บริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์

การศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์ถูกรวบรวมข้อมูล 2 อันได้แก่

1.1. การศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุในยุคความปกติใหม่ คณะวิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมตรวจสอบสุขภาพทางกาย งานบริการวิชาการแก่ชุมชนดอนเมืองและสินวงศ์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2564 จำนวน 62 คน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 42 คน คิดเป็นร้อยละ 67.70 และเพศชายอีก 20 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 60-65 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 รองลงมาอายุ 66-70 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 และอายุ 71-75 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 ตามลำดับ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 รองลงมาจบการศึกษาในระดับอนุปริญญา 16 คนหรือร้อยละ 25.80 และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จำนวน 17 คนมีรายได้ 10,001 –

15,000บาท ซึ่งมีจำนวนเท่ากับอีก 17 คนที่มีรายได้ 15,001 – 20,000บาท คิดเป็นร้อยละ 27.40 ทั้งสองกลุ่ม และยังมีผู้สูงอายุอีก14คนที่มีรายได้ 5,001 – 10,000บาท คิดเป็นร้อยละ 22.60

คณะวิจัยได้สำรวจสุขภาพทางกายเบื้องต้นของผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จำนวน 44 คนมีโรคประจำตัวกลุ่มเมตาบอลิก (metabolic) คิดเป็นร้อยละ 71.00 รองลงมาอีก15คน ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ24.20 และมีผู้สูงอายุเพียง 3 คนที่มีโรคประจำตัวกลุ่มกระดูกและข้อ คิดเป็นร้อยละ 4.80 คณะวิจัยได้คำนวณดัชนีมวลกายด้วยใช้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพลศึกษา (2562 : ออนไลน์) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จำนวน 30 คน มีดัชนีมวลกายอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 30.00 ในขณะที่ผู้สูงอายุอีก 14 หรือร้อยละ 22.60 มีดัชนีมวลกายอยู่ในระดับอ้วน และดัชนีมวลกายที่อยู่ในระดับสมส่วนมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 19.40 ตามลำดับ นอกจากนี้การทดสอบสมรรถภาพทางกาย เกณฑ์การทดสอบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพลศึกษา (2562 : ออนไลน์) พบว่าความอ่อนตัวของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จำนวน 35 คนอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ56.50 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำมากจำนวน 17 คน หรือร้อยละ 27.40 ส่วนความอ่อนตัวที่อยู่ในระดับปานกลางและดี มีจำนวนผู้สูงอายุเท่ากันคือระดับละ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 การทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 19คน คิดเป็นร้อยละ 30 และอีก13 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาอยู่ในระดับดี การทดสอบความทนทานของระบบหัวใจพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความทนทานของระบบหัวใจอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 54.80 รองลงมาจำนวน 20 คน อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ32.30 และอีก8 คนหรือร้อยละ12.90 มีความทนทานของระบบหัวใจอยู่ในระดับต่ำ ตามลำดับ

เมื่อสำรวจพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุ 3ด้านได้แก่ พฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการบริโภคและโภชนาการ ผลการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการออกกำลังกายเป็นครั้งคราว ($\mu = 1.92$, S.D.=.471) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้สูงอายุใช้กิจกรรมงานบ้านและอื่นๆเพื่อทดแทนการออกกำลังกายเป็นประจำในช่วงสถานการณ์โควิดแพร่ระบาด ($\mu = 2.63$, S.D.= .487) ในขณะเดียวกันผู้สูงอายุมีพฤติกรรมเป็นครั้งคราวในเรื่องการออกกำลังกายอย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ($\mu = 2.03$, S.D.= .789) การออกกำลังกายอย่างน้อย 30 นาทีต่อครั้ง ($\mu = 1.73$, S.D.= .793) นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุไม่อบอุ่นร่างกายและคลายอุ่นก่อนและหลังการออกกำลังกาย ($x = 1.52$, S.D.= .718

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุโดยรวมพบว่าการปฏิบัติเป็นประจำ ($\mu = 2.55$, S.D.= .277) เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่าผู้สูงอายุดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลเป็นประจำในเรื่อง การอาบน้ำอย่างน้อย2 ครั้งต่อวันหรืออาบน้ำทันทีเมื่อกลับมาจากข้างนอก ($\mu = 2.94$, S.D.= .248) การสังเกต

ความผิดปกติหรืออาการที่สื่อถึงความเจ็บป่วยทางกายในช่วงสถานการณ์โควิดแพร่ระบาด ($\mu = 2.81$, S.D.= .398) การขับถ่ายทุกวัน ($\mu = 2.66$, S.D.= .477) และการทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์หรือสบู่ทุกครั้งหลังสัมผัสสิ่งต่างๆนอกบ้าน ($\mu = 2.55$, S.D.= .502) ตามลำดับ นอกจากนี้พฤติกรรมการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้งคือการนอนหลับวันละ 6-8 ชั่วโมง ($\mu = 1.81$, S.D.= .743)

พฤติกรรมการบริโภคและโภชนาการของผู้สูงอายุโดยรวมพบว่ามีปฏิบัติเป็นบางครั้ง ($\mu = 2.23$, S.D.= .239) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการบริโภคและโภชนาการเป็นประจำในเรื่องการรับประทานผักและผลไม้เป็นประจำ ($\mu = 2.47$, S.D.= .743) ส่วนพฤติกรรมการบริโภคและโภชนาการของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง ได้แก่ การรับประทานอาหารครบ 3 มื้อต่อวัน ($\mu = 2.37$, S.D.= .487) และเลือกอาหารที่มีประโยชน์ เช่น โปรตีน และหลีกเลี่ยงอาหารที่บั่นทอนสุขภาพทุกมื้อ เช่น ไขมัน ($\mu = 1.71$, S.D.= .710) นอกจากนี้พฤติกรรมการบริโภคและโภชนาการที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นเป็นประจำกับผู้สูงอายุคือการทานอาหารที่มีรสจัด ได้แก่ หวานจัด เปรี้ยวจัด เค็มจัด เผ็ดจัด ($\mu = 1.79$, S.D.= .656) และผู้สูงอายุไม่มีพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ($\mu = 1.79$, S.D.= .656)

1.2. การศึกษาบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน คณะวิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนด้วยการสัมภาษณ์จากตัวแทนสถานพยาบาลในชุมชนจำนวน 2 คน และผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 12 คน การสัมภาษณ์ค้นพบประเด็นดังต่อไปนี้

1.2.1. กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ชุมชนปิ่นเจริญ 1-2 และชุมชนสินวงษ์มีบริการส่งเสริมสุขภาพทางกายให้กับสมาชิกในชุมชน โดยถูกจัดเตรียมไว้ 3 รูปแบบได้แก่ 1) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพจากหน่วยพยาบาลปฐมภูมิในชุมชนซึ่งทำหน้าที่ตรวจและรักษาอาการความเจ็บป่วยต่างๆเบื้องต้น โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ถือสิทธิ์หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สิทธิบัตรทอง) เมื่อเข้ารับบริการกับหน่วยบริการที่ตนขึ้นทะเบียนอยู่ แม้ว่าหน่วยพยาบาลปฐมภูมิในชุมชนจะทำหน้าที่หลักในการรักษา แต่หน้าที่อีกประการหนึ่งคือการให้บริการเชิงรุกได้แก่ การติดตามการรักษา(เยี่ยมบ้าน)ผู้ป่วย และกิจกรรมการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งนางสาว ก เจ้าหน้าที่หน่วยพยาบาลปฐมภูมิได้อธิบายว่า “นอกจากคลินิกจะตรวจคนไข้แล้ว แต่งานเยี่ยมบ้านก็เป็นส่วนที่ทำให้รู้ถึงปัญหาสุขภาพของคนไข้ที่เกิดขึ้นหลังการรักษา และยังทำให้เราเกิดกิจกรรมให้ความรู้ที่ในการจัดการปัญหาที่คนไข้เผชิญอยู่ ไปพร้อมๆกับการเยี่ยมบ้านด้วย” 2) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพจากคณะกรรมการชุมชนซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ออกกำลังกายดูแลสุขภาพของตนเองในรูปแบบต่างๆตามความเป็นไปได้ของชุมชน นาย พ ประธานชุมชนได้อธิบายว่า “ชุมชนพยายามจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพอยู่บ่อยๆ เช่น เดินแอโรบิคเพราะเรามีคนเดินและคนนำอยู่แล้ว หรือเครื่องออกกำลังกายก็พยายามหาติดไว้ที่ลานกิจกรรม” แม้ว่าคณะกรรมการชุมชนจะพยายามหากิจกรรมต่างๆเพื่อ

รองรับการดูแลสุขภาพของสมาชิกในชุมชน แต่มักพบข้อจำกัดบางอย่างที่ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน เช่น ขาดผู้นำกิจกรรม หรือการแพร่ระบาดของโควิด ที่ทำให้กิจกรรมต่างๆต้องชะงักไป โดยนาง ป ได้อธิบายสถานการณ์ดังกล่าวว่า “กิจกรรมที่จัดมันไม่ค่อยจะต่อเนื่องเท่าไร เพราะว่าบางทีไม่มีคนนำเดินถึงดอโรบิกไปพักนึง จนกว่าจะมีคนนำก็เริ่มใหม่ พอเริ่มสักพักโควิดมาอีกแล้ว ก็ไม่ได้ทำต่ออีกเลย” ปัญหาขาดผู้นำกิจกรรมถูกแก้ไขด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการออกกำลังกาย เช่นการออกกำลังกายผ่านแอปพลิเคชัน หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถออกกำลังกายได้ด้วยตนเองภายในที่พักอาศัยตามความเหมาะสมในช่วงเชื้อไวรัสโควิด-19แพร่ระบาด แต่กลับพบว่าผู้สูงอายุบางกลุ่มที่ไม่สามารถใช้สื่อออนไลน์ดังกล่าวได้เนื่องจากปัญหาส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น การขาดอุปกรณ์ความสามารถในการใช้สมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ต และระดับความแรงของอินเทอร์เน็ต ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การเพิ่มค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นจึงทำให้ผู้สูงอายุงดการออกกำลังกายไป ดังที่ นาง น ได้กล่าวว่า “ปกติมีมือถือเอาไว้โทรเข้าโทรออก เล่นไลน์บ้างนิดหน่อยแต่มากกว่านี้ก็ใช้ไม่เป็นแล้ว” เช่นเดียวกับนาย ย ได้กล่าวว่า “ที่บ้านไม่ได้ติดอินเทอร์เน็ตปกติก็ไม่มีถือถือ พอเปิดดูทีวีโออะไรพวกนี้มันจะค้างๆกระตุกๆ ปวดตาไปเลย” ดังนั้นการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุยังคงไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง 3) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพจากหน่วยงานภายนอกชุมชนเป็นการให้บริการที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัดหากิจกรรมเข้ามาให้บริการแก่ชุมชน โดยกิจกรรมจะเป็นไปตามพันธกิจของหน่วยงานภายนอกกำหนดไว้และตรงกับความต้องการและความสนใจของชุมชน นาย พ ได้กล่าวว่า “มีคนข้างนอกมาจัดกิจกรรมบ่อยนะ แต่ก็ไม่ใช่ว่าใครจะมาจัดอะไรก็ได้เนี่ยก็ดูว่ามันโอเคกับชุมชนไหม คนในชุมชนจะอยากร่วมไหมด้วย” จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมของหน่วยงานภายนอกนั้นจะต้องไปรับการยินยอมจากชุมชนเสียก่อนถึงจะดำเนินกิจกรรมนั้นๆได้

1.2.2. การดำเนินการให้บริการ การดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชนมีการประสานงานซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานต่างๆในชุมชนกับคณะกรรมการชุมชน นางสาว ข เจ้าหน้าที่หน่วยพยาบาลปฐมภูมิได้กล่าวว่า “เจ้าของพื้นที่ตัวจริงคือคนในชุมชน ดังนั้นเวลาเราจะจัดกิจกรรมอะไรก็ต้องให้ชุมชนรับทราบและยินยอมก่อนถึงจะทำได้” ดังนั้นการดำเนินการผู้รับผิดชอบกิจกรรมประสานงานกับผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนนำกิจกรรมนั้นๆเข้าที่ประชุมคณะกรรมการชุมชนเพื่อขออนุญาตจัดกิจกรรม หากได้รับความยินยอมประธานชุมชนจะประชาสัมพันธ์กิจกรรมนั้นๆด้วยเสียงตามสายภายในชุมชน นาย พ ประธานชุมชนยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า “ไม่ว่าจะหน่วยงานที่อยู่ภายในชุมชน หรือว่าหน่วยงานข้างนอกจะมาจัดกิจกรรมก็จะต้องดำเนินการแบบเดียวกัน เพราะว่ามันง่ายต่อการทำให้ทุกคนรู้ก่อนว่าจะเกิดไรขึ้นแล้วเราก็ประกาศ การประกาศมันก็จะรู้กันทั่ว ใครอยากร่วมก็จะได้จัดการเตรียมตัวให้พร้อม ก็วันๆทั้งสองฝ่ายแถมได้เครือข่ายเพิ่มอีก” เมื่อสอบถามถึงบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสมาชิกในชุมชน พบว่า มิได้ใช้การสอบถามแบบเป็นทางการหรือลายลักษณ์อักษรแต่ก็ใช้การสื่อสารชีวิตประจำวันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ

ความต้องการระหว่างกันโดยมีคณะกรรมการชุมชน หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้รวบรวมประเด็นและนำมาเสนอต่อที่ประชุมในแต่ละครั้ง นาง บ ผู้สูงอายุในชุมชนได้กล่าวว่า “เราก็ไม่ได้เป็นคณะกรรมการอะไรกับเขาหรอก แต่อาศัยว่ารู้เวลาไปตลาดเจอเพื่อนที่เป็น อสม บ้าง เป็นคณะกรรมการบ้างก็ถามๆ บอกๆ ไปเพื่อว่ามันจะทำได้” เช่นเดียวกับ นาย ข สมาชิกผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “จะบอกว่าไม่มีบทบาทเลยมันก็ไม่ใช่นะ เพราะเวลาเค้าประชุมกันเสร็จเค้าก็จะฝากคนที่ไปประชุมมาบอกรอบๆ บ้านว่าถ้าทำแบบนี้ แบบนั้นจะดีไหม หรือบางที่ได้ยินเสียงตามสายก็มาสอบถามก็มี” ในขณะเดียวกัน นาง ม ได้เล่าถึงการมีส่วนร่วมของตนว่า “ร่วมเป็นบางเรื่องนะบางทีไปแคว่รวมงานไม่ได้ช่วยอะไรเค้าเลย บางงานไม่ค่อยจะรู้เรื่อง แล้วก็ไม่ว่างจะไปร่วมงานแต่มีคนมายืมโต๊ะบ้าง เครื่องไม้เครื่องมือก็ช่วยกันไป แต่ถ้าช่วงไหนว่างไม่ติดอะไรก็ไปช่วยตั้งแต่เริ่ม” เช่นเดียวกับนาง จ ที่กล่าวว่า “ถ้างานบุญไหนไปช่วยบอยอยู่ แต่ว่าออกกำลังกายนี้ไม่ค่อยได้ไปยุ่งกับเค้าเลยเพราะเราก็ไม่ว่างจะไปออกกำลังกายด้วย” ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสนใจของแต่ละบุคคลด้วย

1.2.3. การตอบสนองของผู้สูงอายุในชุมชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายด้วยชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภายนอกทำให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนในด้านบวกในหลายมิติด้วยกันอันได้แก่ 1) มิติความรู้ความเข้าใจต่อการดูแลสุขภาพกายที่ถูกต้อง กล่าวคือการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายต่างๆ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองที่ถูกต้องและเหมาะสมตามปัญหาสุขภาพที่ตนเองประสบอยู่ ดังที่นาง ร กล่าวว่า “ตัวเองเป็นความดันมีอยู่วันหนึ่งเวียนหัวรู้เลยว่าความดันขึ้นเพราะนอนไม่ค่อยหลับแล้วร้อนด้วยเพราะเคยคุยเรื่องนี้กับน้องๆ ตอนที่เค้ามาตรวจสุขภาพในชุมชน” เช่นเดียวกับนาง บ ที่กล่าวว่า “ช่วงโควิดรอบแรกที่ระบาดเสียงตามสายเค้าก็บอกนะว่าต้องล้างมือบ่อยๆ แล้วในสังเกตตัวเองยังงี้บ้าง ฟังทุกวันจนจำได้” 2) การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน กล่าวคือการจัดกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผู้สูงอายุตระหนักเห็นว่าหน่วยพยาบาลปฐมภูมิเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สามารถขอความช่วยเหลือได้ นาย อ กล่าวว่า “แต่ก่อนมีเวลาไปคลินิกแล้วสงสัยอะไรก็ไม่ค่อยกล้าถามแต่พอน้องๆ เค้ามาทำกิจกรรมชุมชนบ่อยๆ ทำให้รู้จักกันมากขึ้น กล้าคุยด้วยตอนหลังมีอะไรก็ถามตลอด บางทีไม่ไปคลินิกก็ยังโทรถามเลย” ซึ่งบ่งชี้ถึงความสามารถในการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของผู้สูงอายุและเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับหน่วยงานด้วย ในขณะเดียวกันกิจกรรมบริการสุขภาพยังเป็นสื่อกลางในการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภายในชุมชนกับหน่วยงานภายนอกด้วย นางสาว ก เจ้าหน้าที่หน่วยพยาบาลปฐมภูมิได้กล่าวว่า “บางทีเราอาจจะจัดกิจกรรมแบบเดิมๆ บ่อยๆ แต่พอได้ร่วมงานกับหน่วยงานภายนอกก็ได้อะไรใหม่ๆ ที่เอามาใช้ได้ แล้วก็ยังโทรไปปรึกษาขอคำแนะนำตอนที่เราจะต้องจัดกิจกรรมด้วยตนเองได้อีกด้วย หรือบางทีก็ชวนให้มาจัดกิจกรรมร่วมกันเลยถ้าเป็นไปได้ ชุมชนจะได้รู้สึกไม่เบื่อ” สอดคล้องกับ นาง ป ที่กล่าวว่า “ทุกวันนี้เวลาชุมชนจะจัดกิจกรรมอะไรที่เราไม่ค่อยถนัดก็มักจะไปถามคลินิกก่อนว่าช่วงนี้จะจัดกิจกรรมอะไรบ้างไหม หรือมีหน่วยงานภายนอกที่ไหนประสานมาจัดกิจกรรมบ้างไหม ถ้าช่วงเวลานั้นใกล้เคียงกันชุมชนก็อาจจะปรับ

แผนกกิจกรรมให้มันอยู่รวมกันไปเลย” ซึ่งบ่งชี้ว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดการพัฒนารุดขึ้นได้ 3) การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน แม้ว่าเครือข่ายระหว่างชุมชน หน่วยงานภายในและภายนอกจะทำให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่บ่อยครั้ง แต่พบว่ากิจกรรมเหล่านั้นขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการและนำไปใช้ ดังที่นาง ส ผู้สูงอายุในชุมชนได้อธิบายว่า “จริงๆชอบนะเวลามีคนนอกเข้ามาจัดกิจกรรมให้ มันได้เห็นอะไรใหม่ แต่มันไม่ดีตรงที่เค้าไม่ได้อยู่กับเราตลอดพอจัดกิจกรรมเสร็จเค้าก็กลับไ้ บางทีเราสงสัยว่าก็ไมรู้จะไปถามใคร ถามเพื่อนๆก็ลืมเหมือนกัน” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมจากหน่วยงานภายนอกยังคงประสบปัญหาเรื่องความต่อเนื่องที่ในการประยุกต์ประสบการณ์ไปใช้จริง นอกจากนี้ปัจจัยที่นอกเหนือการควบคุมเช่นการระบาดและมาตรการลดการติดเชื้ไวรัสโควิด-19 ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆมีความยากลำบากมากกว่าปกติและบางกิจกรรมถูกยกเลิกไปในช่วงที่ผ่านมา นาย พ ได้กล่าวว่า “พอโควิดมาทุกคนก็กลัวมากระแวงนี้เสียทั้งวันไม่ค่อยมีคนมานั่งเล่นหน้าบ้านกันไป ไปอย่างมากที่สุดแค่ตลาดรีบไปรีบกลับ กิจกรรมก็ยกเลิกไปหมด ไมรู้ว่พ่โควิดหายไปแล้วก็กลับมาเหมือนใหม่เพราะตอนนี้ทุกคนก็ระแวงไปหมดแล้ว” คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความกังวลต่อสถานการณ์เชื้โควิด-19ระบาดนี้อาจส่งผลต่อการตัดสินใจไม่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในอนาคตของผู้สูงอายุได้

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปบริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนดอนเมืองและสินวงษ์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนดอนเมืองและสินวงษ์

หน่วยงาน ผู้รับผิดชอบ	กิจกรรมที่เกิดขึ้น	ผลกระทบ ของกิจกรรม	ปัญหาที่ปรากฏ
สถานพยาบาลปฐมภูมิ ในชุมชน	- การรักษาโรค - การติดตามผลการรักษา - การให้ความรู้	- เกิดความรู้ด้าน ส่งเสริมสุขภาพที่ ถูกต้อง	
คณะกรรมการชุมชน	- กิจกรรมตามความสนใจ และความต้องการของ สมาชิก เช่น เต้นแอโรบิก	- เกิดการสร้าง เครือข่ายระหว่าง หน่วยงาน	- ขาดผู้นำกิจกรรม - ขาดความต่อเนื่อง - การแพร่ระบาดของ โควิด

			- การมีส่วนร่วมของสมาชิก น้อย
หน่วยงานภายนอก	- ขึ้นอยู่กับพันธกิจของ องค์กรและความต้องการ ของชุมชน		- ขาดความต่อเนื่อง - ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ ทั่วถึง - การมีส่วนร่วมของสมาชิก น้อย

2. การออกแบบแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกายของผู้สูงอายุในชุมชนด้วยการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายในผู้สูงอายุยุคความปกติใหม่ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1. การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT-Analysis) โดยอาศัยข้อมูลเชิงปริมาณเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุในยุค New Normal และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์บริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

2.2. การวิเคราะห์กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพทางกายผู้สูงอายุ (TOWS Matrix) โดยอาศัยผลจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT-Analysis) มาวิเคราะห์โดยมีการอภิปรายกลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้นำชุมชน หน่วยงานพยาบาลปฐมภูมิในชุมชน ผู้สูงอายุ และนักวิชาการทางพลศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา และนันทนาการ

ผลการการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT-Analysis) และ การวิเคราะห์กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพทางกายผู้สูงอายุ (TOWS Matrix) สามารถสรุปได้ดังตารางที่2

ตารางที่ 2 จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT-Analysis) และ กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพทางกายผู้สูงอายุ (TOWS Matrix)

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength) S1. ผู้สูงอายุ มีความรู้ ความสามารถทางสุขภาพของตนเอง ในเรื่องการสำรวจสุขภาพตนเอง และการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล S2. ผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพ S3. ผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานบริการสุขภาพภายในชุมชน	จุดอ่อน (Weakness) W1. ผู้สูงอายุ ปัญหาและพฤติกรรมที่เหมาะสมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ มีโรคประจำตัว สมรรถภาพทางกายต่ำ และดัชนีมวลกายเกินมาตรฐาน W2. ขาดความรู้ในการป้องกันการบาดเจ็บจากการออกกำลังกาย W3. ขาดแกนนำหรือผู้นำกิจกรรมการออกกำลังกาย W4. ปัญหาการเข้าถึงสื่อออนไลน์ในผู้สูงอายุ
โอกาส (Opportunity) O1. มีเครือข่ายการจัดกิจกรรมจากหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนที่แข็งแรง O2. มีโอกาสสูงในการเข้าถึงบริการที่จัดเตรียมโดยเครือข่ายกิจกรรม	กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategy) 1. ขยายเครือข่ายหน่วยงานภายนอกให้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมมากขึ้น 2. จัดกิจกรรมให้การศึกษาการออกกำลังกายและการใช้เวลาว่างสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนแบบรายบุคคลและกลุ่ม	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategy) 1. สร้างแกนนำส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน 2. สร้างความร่วมมือการดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนตลอดปี
อุปสรรค (Threat) T1. เกิดการกังวลความเจ็บป่วยจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 T2. มาตรการระหว่างทางสังคมทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆได้	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategy) 1. ให้ความรู้การดูแลสุขภาพที่ทันสมัยให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน	กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategy) 1. ส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมกายทั้งในที่พักอาศัยและชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน

	ผ่านการลงพื้นที่ เสียงตามสาย ชุมชน และช่องทางออนไลน์	2. ส่งเสริมการให้ความรู้การออกกำลังกายที่ถูกต้องผ่านรูปแบบออนไลน์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือในการเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุยุค New Normal : กรณีศึกษาจากกิจกรรมตรวจสุขภาพทางกายภายใต้งานบริการวิชาการแก่ชุมชนตอนเมืองและสิวันงษ์ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพทางกายที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนภายในชุมชน ซึ่งสามารถจำแนกปัจจัยดังกล่าวได้เป็น 2 ประเด็นอันได้แก่

1) บริบทการส่งเสริมสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุชุมชนตอนเมืองและสิวันงษ์

การให้บริการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนปิ่นเจริญ 1-2 และชุมชนสิวันงษ์ได้มีการดำเนินการที่เกิดขึ้นจาก จากคณะกรรมการชุมชน หน่วยพยาบาลปฐมภูมิในชุมชน หน่วยงานภายนอกชุมชน โดยทั้งสามส่วนมีการประสานงานและมีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นไปตามความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนได้พัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นอยู่ในระดับสูงตามแนวคิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของ Arnstien (1969 อ้างถึงใน วิธนา เทียงธรรม สุนีย์ ละกำป็น และอาภาพร เผ่าวัฒนา, 2555 : 60) กล่าวคือชุมชนมีบทบาทร่วมแสดงความคิดเห็น ลงมือทำ และมีอำนาจการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ อย่างไรก็ตามการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพที่ผ่านมายังคงพบปัญหาต่างๆ เช่น ขาดผู้นำกิจกรรม การแพร่ระบาดของไวรัสโควิดที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การนำช่องทางการสื่อสารออนไลน์เข้ามาใช้ในการให้บริการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 ยังคงพบปัญหาการเข้าถึงสื่อออนไลน์ต่างๆของผู้สูงอายุ เช่นวิธีการใช้ เป็นต้น อันเป็นผลให้ปัญหาสุขภาพทางกายบางประการ เช่น สมรรถภาพทางกาย ดัชนีมวลกาย โรคประจำตัวยังคงเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในชุมชนดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

2) แนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายในผู้สูงอายุยุคความปกติใหม่

ผลการการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT-Analysis) และการวิเคราะห์ กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพทางกายผู้สูงอายุ(TOWS Matrix) ได้แนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายในผู้สูงอายุยุคความปกติใหม่ดังต่อไปนี้

2.1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO strategy)

1. ขยายเครือข่ายหน่วยงานภายนอกให้มีร่วมจัดกิจกรรมมากขึ้น เพื่อผู้สูงอายุได้เพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพทางกายด้วยองค์ความรู้ใหม่ๆที่ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนเปิดโอกาสให้เกิดนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพทางกายขึ้นภายในชุมชน

2. จัดกิจกรรมให้การปรึกษาการออกกำลังกายและการใช้เวลาว่างสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนแบบรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อช่วยผู้สูงอายุในการแสวงหากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายที่เหมาะสมกับตนเอง

โดยกลยุทธ์เชิงรุกทั้งสองประการนั้น เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามลักษณะกิจกรรมและการดำเนินการตามคู่มือการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในชุมชนกล่าวคือการทำงานร่วมภาคีเครือข่ายจะช่วยสนับสนุนให้การบริหารงานและอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การเกิดเชิงพัฒนาเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้สูงอายุ เช่นกิจกรรมการให้คำปรึกษาจนประสบความสำเร็จตามแผนวางไว้ (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป. : 7-9) ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 28) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมให้มวลชนมีการออกกำลังกายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกีฬาโดยมีเป้าประสงค์ข้อหนึ่งที่มุ่งเน้นการมีอาสาสมัครทางการกีฬาและผู้นำการออกกำลังกายที่มีความพร้อมในการช่วยเหลือหรือให้การดูแลการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งทำให้การดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกของชุมชนในอนาคตแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนกิจกรรมมากขึ้นเพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

2.2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO strategy)

1. สร้างแกนนำส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อสร้างบุคคลต้นแบบที่กระตุ้นการตระหนักรู้การดูแลสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุ

2. สร้างความร่วมมือการดำเนินกิจกรรมระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกชุมชนตลอดปี เพื่อสร้างความต่อเนื่องการดำเนินกิจกรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์เชิงแก้ไขได้ถูกรองรับให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560 -2564 ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมให้มวลชนมีการออกกำลังกายและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกีฬาโดยมีแนวทางการพัฒนาด้วยการส่งเสริมการพัฒนาอาสาสมัครและบุคลากรการกีฬาเพื่อมวลชนอย่าง

เป็นระบบ และจัดให้มีและส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างต่อเนื่องสำหรับประชาชนทั่วไป (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 28)

2.3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST strategy)

1. ให้ความรู้การดูแลสุขภาพที่ทันสมัยให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนผ่านการลงพื้นที่ เสี่ยงตามสายชุมชน และช่องทางออนไลน์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด และการแพร่ระบาดของโรคอื่นๆที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย(Health educator)ของงานอนามัยชุมชนที่อาศัยหลักและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยไปในทางที่ถูกต้อง (สมใจ วิจิตรกุล, 2552 : 46) ทั้งนี้กลยุทธ์เชิงป้องกันมีความสอดคล้องกับแผนสร้างเสริมความเข้าใจสุขภาพของ สสส พ.ศ. 2561 – 2563 ที่มียุทธศาสตร์หนึ่งที่มีมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการส่งเสริมองค์ความรู้ ชุมชนความรู้ ช่องทางการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ด้านสุขภาพเพื่อขยายฐานผู้รับประโยชน์ ให้ครอบคลุมเหมาะสมกับพลวัตเชิงพื้นที่ และกลุ่มประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2561 : ออนไลน์)

2.4. กลยุทธ์เชิงรับ (WT strategy)

1. ส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมกายทั้งในที่พักอาศัยและชุมชนให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ซึ่งเอื้อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกายได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับชีวิตประจำวันซึ่งได้แก่ การทำงาน บ้าน การเดินทาง และการทำกิจกรรมเวลาว่าง ตามแนวคิดกิจกรรมทางกายขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization WHO, 2011:online) ดังนั้นการดำเนินการกลยุทธ์เชิงรับในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายจึงสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านนันทนาการแห่งชาติ ระยะที่3 พ.ศ. 2563 – 2565 ยุทธศาสตร์ที่1 ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจนเป็นวิถีชีวิต (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพลศึกษา, 2563 : 17)

2. ส่งเสริมการให้ความรู้การออกกำลังกายที่ถูกต้องผ่านรูปแบบออนไลน์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือการเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการตอบสนองนโยบาย Thailand 4.0 การเตรียมความพร้อมประชาชนด้วยการปฏิรูปแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาทักษะและศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย ให้ความรู้ ทางเทคโนโลยีเพื่อสร้างและส่งเสริมโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในสังคม (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560 : ออนไลน์) แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ผู้สูงอายุเป็น “ผู้อพยพสู่โลกดิจิทัล” กล่าวคือ เป็นกลุ่มประชากรที่ใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่รู้เท่าทัน พบว่าร้อยละ 30 ขาดการตรวจสอบเนื้อหา ก่อนส่งต่อข้อมูล ตลอดจนเป็นกลุ่มประชากรที่ถูกหลอกลวงผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2561 : ออนไลน์) จึงทำให้การดำเนินการต้องอาศัย ยุทธศาสตร์ที่1 ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่2 ที่ให้มุ่งเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพตามมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุใน

ครอบครัวและชุมชน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553 : 31) เพื่อให้ครอบครัวหรือผู้ดูแลเข้ามามีบทบาทให้ความรู้และคำแนะนำการใช้สื่อดิจิทัลแก่ผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันถูกล่อลวงผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุยุค New Normal พบว่าควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายทั้งภายนอกและภายในชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางที่นำไปสู่การสร้างแกนนำชุมชนทางสุขภาพทางกาย ตลอดจนการสร้างรูปแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติกิจกรรมภายในที่พักอาศัยผ่านช่องทางออนไลน์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือการเข้าถึงสื่อต่างๆ โดยมีข้อเสนอแนะการนำข้อมูลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์แนวทางการส่งเสริมสุขภาพทางกายผู้สูงอายุในชุมชนจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการ ความสอดคล้องวัฒนธรรมกลุ่ม ทรัพยากรทั้งบุคคลและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมสุขภาพทางกายมีคุณค่าอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืน
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทดสอบสมรรถภาพทางกายประเด็นอื่นเพิ่มเติม การศึกษาระเบียบวินัยทางสุขภาพผู้สูงอายุ และประสิทธิภาพการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในชุมชน เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพลศึกษา. (2562). แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของประชาชน อายุ 60 – 69 ปี. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.dpe.go.th/manual-preview-411291791797>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพลศึกษา. (2563). *แผนปฏิบัติการด้านนันทนาการ ระยะที่ 3 พ.ศ. 2563 – 2565*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟูลฟิลแมนเนจเม้นท์ จำกัด
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2554 - 2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- กุลทัต หงส์ขยางกูร, พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ และ ญัตติพงศ์ แก้วทอง. (2561). *คู่มือการเพิ่มกิจกรรมทางกายในคนไทย*. สงขลา: สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2564). ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2564. แหล่งที่มา: <http://www.edu.ru.ac.th/index.php/2014-04-17-03-56-47>

- วีณา เทียงธรรม, สุนีย์ ละกำป็น และ อาภาพร เผ่าวัฒนา. (2555). *การพัฒนาศักยภาพชุมชน : แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตเซอร์วิส จำกัด.
- สมใจ วิจิตรกุล. (2552). *อนามัยชุมชนกระบวนการวินิจฉัยและการแก้ปัญหา*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์ จำกัด
- สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป). คู่มือชมรมผู้สูงอายุของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2564 แหล่งที่มา: http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20161706104732_1.pdf
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ. (2561). แผนหลัก สสส. 2561 – 2563. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.thaihealth.or.th/Books/509/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81+%E0%B8%AA%E0%B8%AA%E0%B8%AA.+2561-2563.html>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2564 แหล่งที่มา: http://plan.urui.ac.th/yuttasat/plan_no.12.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). Thailand 4.0 ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/DATA0000/00000368.PDF>
- World Health Organization WHO. (2011). Global Recommendations on Physical Activity for Health 18-64 years old. *Online*. Retrieved 23 May, 2020 from: <https://www.who.int/dietphysicalactivity/physical-activity-recommendations-18-64years.pdf?ua=1>

สภาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์
**Internal Quality Assurance Operations for Educational Institutions
under Buriram Technical College**

รังสรรค์ ทบวอ¹,

ชุตินา พรหมผุย² และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี³

วิทยาลัยนครราชสีมา^{1,2}, สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด³

Rangsan Tobwar¹,

Chutima Prompouri² and Suwattanaphong Romsri³

Nakhonratchasima College, Thailand^{1,2}, Roi-Et Provincial Education Office, Thailand³

Corresponding Author, E-mail: neoblueict@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานสภาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ที่ปฏิบัติงานในปี การศึกษา 2563 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 230 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 36 คน รวมทั้งหมด 271 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 48 ข้อ สถิติพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ F-test

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\mu = 4.34, \sigma = 0.19$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวางแผนการประเมิน ($\mu = 4.35, \sigma = 0.18$) ด้านสรุปผลการประเมิน ($\mu = 4.34, \sigma = 0.21$) ด้านนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา ($\mu = 4.33, \sigma = 0.21$) และน้อยที่สุด คือ ด้านดำเนินการตามแผน ($\mu = 4.31, \sigma = 0.21$)

* วันที่รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 18 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 21 สิงหาคม 2564

Received: August 28, 2021; Revised: August 18, 2021; Accepted: August 21, 2021

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้สถิติ F-test (One-way ANOVA) พบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัย-เทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ สภาพการดำเนินงาน; การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน; วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์

Abstracts

The purposes of this research were: to study the condition of internal quality assurance operations for educational institutions under Buriram technical college, and to compare of condition of internal quality assurance operations for educational institutions under Buriram technical college, classified by position and working experience. This research was descriptive research. All populations were used in the study. The population in this research were 5 administrators, 230 teachers, and 36 officers. The samples were 271 person, academic year 2020. The sample size was 83 teachers. The research instrument was the questionnaire of 48 items. The basic statistics for data analysis were the frequency, percentage, mean, and standard deviation; the hypothesis test statistics was the F-test.

The research findings were:

1. Internal quality assurance operations for educational institutions under Buriram technical college, overview was at high level. When each aspect consideration found the every aspect of condition of internal quality assurance operations for educational institutions under Buriram technical college was at high level ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.19$), the mean descending rank include aspect of assessment planning ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.18$), aspect of summary for the assessment results ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.21$), aspect of bring the results of internal quality assessment to improve and develop ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.21$), and the least was aspect of implementation of the plan ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.21$).

2. The comparison results of internal quality assurance operations for educational institutions under Buriram technical college, classified by position and working experience found the opinion to condition of internal quality assurance operations for educational institutions under Buriram technical college, overview and every aspect did not different.

Keywords: Operation Condition; Internal Educational quality assurance; Buriram Technical College

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มการแข่งขันทวีความรุนแรงมากขึ้น สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการยกระดับความรู้ และทักษะการทำงานให้สามารถเทียบเคียงมาตรฐานสากลของนานาชาติได้ การพัฒนาศักยภาพของคนด้วย กระบวนการทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องร่วมมือกันปฏิรูปการศึกษา โดยผู้เรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาต้อง

ปรับเปลี่ยนวิธีเรียนจากที่เป็นผู้เรียนคอยครูบอกรับความรู้ และสั่งให้ทำตาม มาเป็นริเริ่มร่วมกันคิดก่อนทำ ก่อน และฝึกฝนด้วยตนเองจากพลังความสามารถในตนเอง กลายเป็นผู้เรียนเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556 : 90) ซึ่งกล่าวถึงการเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเรียนให้เกิดทักษะ ไม่ใช่เรียนตัวเนื้อความรู้ การเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการคิด และลงมือปฏิบัติจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า การเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning) และในวิกฤตินี้การศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยน เพื่อมุ่งพัฒนาค้น สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564 โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในทุกๆ แห่งอย่างเข้มข้นและจริงจังอีกด้วย

การประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป ตาม กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 (2561 : 3) ในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 47 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ 1 ให้ยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้ “การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ข้อ 3 ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้” (กฎกระทรวงมาตรฐานการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2561, 2561 : 4) โดยมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ การประเมิน มาตรฐานที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษา และมาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่วนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม และด้านปัจจัยพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561 : 4-5)

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ดังนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษา 2562 ที่จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์จากผลการประเมินในภาพรวมของสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีผลการประเมินของสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 92.60 2) จุดเด่น จากผลการประเมินตนเอง วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีจุดเด่น 3 ด้าน ซึ่งทุกประเด็นมีผลการประเมินตนเองอยู่ในระดับยอดเยี่ยม 3) จุดที่ควรพัฒนาจากผลการประเมินตนเอง วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีผลการประเมินตนเองในด้านที่ 1 และด้านที่ 5 บางประเด็นอยู่ในระดับดี ซึ่งสถานศึกษาคิดว่าเป็นจุดที่ควรพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้ ด้านที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ประเด็นที่ 1.1 การดูแลและแนะแนวผู้เรียน ประเด็นที่ 1.3 ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระ ด้านที่ 5 ปัจจัยพื้นฐาน ประเด็นที่ 5.5 การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์. 2562 : 1-6)

แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานของการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยการศึกษาการดำเนินงานด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง ซึ่ง PDCA (Plan – Do – Check - Act) เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบ ขั้นตอนการปรับปรุง การดำเนินกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อยๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยตลอดวงจร PDCA นี้ได้พัฒนาขึ้นโดย E.W. Deming (1986:43) นิยมเรียก “วงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle)” และผู้วิจัยได้ศึกษาเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาพ.ศ. 2561 ที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561 : 6) และแนวทางในการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและการมีส่วนร่วมของชุมชนอีกด้วย

จากสภาพปัญหา ผู้วิจัยสนใจศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ผลการศึกษาจะสามารถใช้ในการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ตลอดจนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหาคืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานการประเมินคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของภายในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของภายในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ที่ปฏิบัติงานในปี การศึกษา 2563 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 230 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 36 คน รวมทั้งหมด 271 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของภายในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม การกำหนดรายละเอียดของแบบสอบถาม ประเด็นของเนื้อหาและขอบข่ายในหัวข้อที่จะสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

2. สร้างแบบสอบถามการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา เรื่อง ศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของภายในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดรายละเอียดของแบบสอบถามที่ต้องการเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	มีความเห็นว่าข้อนั้น	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเห็นว่าข้อนั้น	มาก
3	หมายถึง	มีความเห็นว่าข้อนั้น	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเห็นว่าข้อนั้น	น้อย
1	หมายถึง	มีความเห็นว่าข้อนั้น	น้อยที่สุด

แยกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวางแผนการประเมิน ด้านดำเนินการตามแผน ด้านสรุปผลการประเมิน ด้านนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา (อรพวง ชุ่มใจ. 2557 : 141-155; E.W. Deming. 1986 : 87)

3. นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 0.60 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัย นำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จากนั้นสรุป ประเด็นที่สำคัญสำหรับการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จาก ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา
3. ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

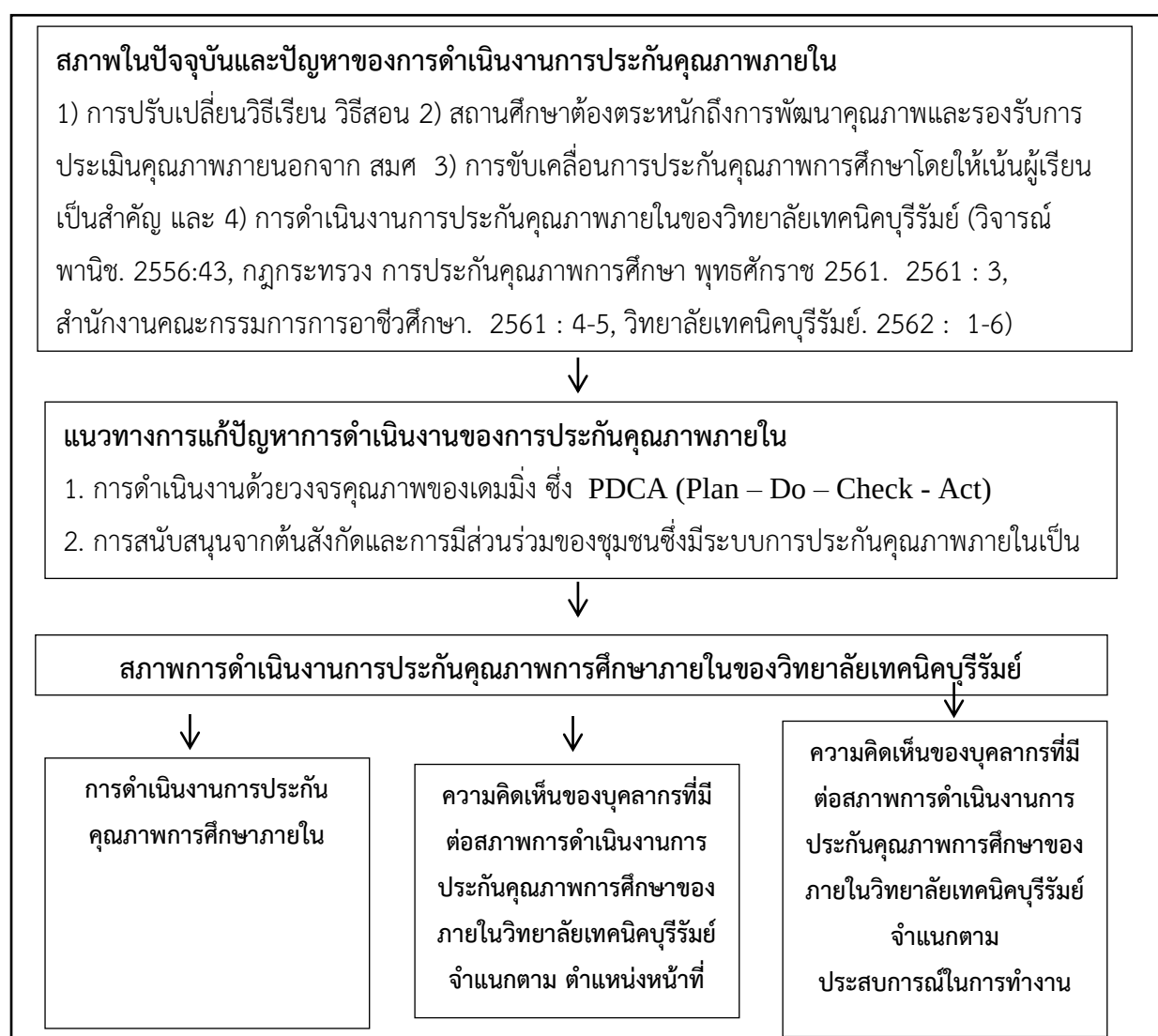
การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย และลักษณะการแจกแจงตัวแปรต่างๆ โดยการคำนวณค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean), ค่าร้อยละ (Percentage) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของภายในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ นำไปสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบบสอบถามเป็นแบบวัดที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 120-121)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของภายในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ และ ประสบการณ์ในการทำงาน โดย การหาความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ตำแหน่งหน้าที่		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	0.40
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	4	1.50
ครูผู้สอน	230	84.90
เจ้าหน้าที่	36	13.30
รวม	271	100.00
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	27	10.00
5-10 ปี	45	16.60
11-15 ปี	122	45.00
มากกว่า 15 ปี	77	28.40
รวม	271	100.00

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครูผู้สอน จำนวน 230 คน (ร้อยละ 84.90) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ จำนวน 36 คน (ร้อยละ 13.30) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.50) และน้อยที่สุด คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.40) มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุด จำนวน 122 คน (ร้อยละ 45.00) รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 77 คน (ร้อยละ 28.40) รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 45 คน (ร้อยละ 16.60) และน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 27 คน (ร้อยละ 10.00)

2. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ แปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้าน

สภาพการดำเนินงาน	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล	อันดับ
	μ	σ		
ด้านวางแผนการประเมิน	4.35	0.18	มาก	1
ด้านดำเนินการตามแผน	4.31	0.21	มาก	4
ด้านสรุปผลการประเมิน	4.34	0.21	มาก	2
ด้านนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา	4.33	0.21	มาก	3
โดยรวม	4.34	0.19	มาก	

จากตารางที่ 2 สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.34, \sigma = 0.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวางแผนการประเมิน ($\mu = 4.35, \sigma = 0.18$) ด้านสรุปผลการประเมิน ($\mu = 4.34, \sigma = 0.21$) ด้านนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา ($\mu = 4.33, \sigma = 0.21$) และน้อยที่สุด คือ ด้านดำเนินการตามแผน ($\mu = 4.31, \sigma = 0.21$)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ F-test (One - way ANOVA)

1. ตำแหน่งหน้าที่

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
ด้านวางแผนการประเมิน	ระหว่างกลุ่ม	.170	3	.057	1.616	.186
	ภายในกลุ่ม	9.363	267	.035		
	รวม	9.533	270			

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
ด้านดำเนินการตามแผน	ระหว่างกลุ่ม	.206	3	.069	1.545	.203
	ภายในกลุ่ม	11.863	267	.044		
	รวม	12.068	270			
		.183	3	.061	1.345	.260
ด้านสรุปผลการประเมิน	ระหว่างกลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	12.120	267	.045		
	รวม	12.303	270			
ด้านนำผลการประเมิน	ระหว่างกลุ่ม	.192	3	.064	1.428	.235
	ภายในกลุ่ม	11.959	267	.045		
	รวม	12.151	270			
คุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม					
	รวม					
		.181	3	.060	1.519	.210
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	10.588	267	.040		
	ภายในกลุ่ม	10.769	270			
	รวม	.170	3	.057	1.616	.186

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ประสพการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำแนกตามประสพการณ์ในการทำงาน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS.	F	Sig.
ด้านวางแผนการประเมิน	ระหว่างกลุ่ม	.086	3	.029	.283	.838
	ภายในกลุ่ม	27.071	267	.101		
	รวม	27.157	270			
ด้านดำเนินการตามแผน	ระหว่างกลุ่ม	.085	3	.028	.249	.862
	ภายในกลุ่ม	30.221	267	.113		
	รวม	30.306	270			
ด้านสรุปผลการประเมิน	ระหว่างกลุ่ม	.065	3	.022	.233	.873
	ภายในกลุ่ม	24.741	267	.093		
	รวม	24.806	270			
ด้านนำผลการประเมิน						
คุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	.073	3	.024	.240	.868
	ภายในกลุ่ม	26.935	267	.101		
	รวม	27.008	270			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.078	3	.026	.258	.856
	ภายในกลุ่ม	26.980	267	.101		
	รวม	27.058	270			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษา (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2555 : 1-4) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในการประสานความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษากับคณะดำเนินงานภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโกสุมพิทยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่าสถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยเริ่มต้นจากกระบวนการที่สำคัญ คือ แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดประชุมและ สร้างความเข้าใจ (สายใจ ใฝ่จิต, 2558 : 98) ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาศูนย์กลางในสถานศึกษามีการดำเนินงานโดยการวางแผนและดำเนินงานร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐพล รักไทย และ อาคม อึ้งพวง (2558 : 20-34) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับ การประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการศึกษาค้นคว้าว่า แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่มีความสำคัญลำดับแรก คือ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผนเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกัน จากผลการวิจัยในครั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวางแผนการประเมิน ด้านสรุปผลการประเมิน ด้านนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาปรับปรุงและพัฒนา และน้อยที่สุด คือ ด้านดำเนินการตามแผน ซึ่งสอดคล้องกับ จุดที่ควรพัฒนาจากผลการประเมินตนเอง วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ มีผลการประเมินตนเองในด้านที่ 1 และด้านที่ 5 บางประเด็นอยู่ในระดับดี ซึ่งสถานศึกษาเห็นว่าเป็นจุดที่ควรพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้ ด้านที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ประเด็นที่ 1.1 การดูแลและแนะแนวผู้เรียน ประเด็นที่ 1.3 ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็น

ผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระ ด้านที่ 5 ปัจจัยพื้นฐาน ประเด็นที่ 5.5 การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต
ความเร็วสูงเพื่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์. 2562 : 1-6)

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ
วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและ
รายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน เนื่องด้วยการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ
วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง บุคลากรได้ดำเนินงานโดยอาศัยหลักดำเนินงานของการ
ประกันคุณภาพในการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามจึงทำให้ไม่แตกต่างกัน
สอดคล้องกับ โกวิท หาญสมบัติ (2555: 59-98) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในของสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต

ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน และครู เกี่ยวกับ
สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง
พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน
การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
สอดคล้องกับ วันทนา เนื่อน้อย (2560 : 78-79) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่าผลการ
เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจำแนกตาม
ประสบการณ์การทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องด้วยสถานศึกษาได้มีการดำเนินงานการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน
การอาชีวศึกษา (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2555 : 1-4) มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในให้กับบุคลากร จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และรายงานคุณภาพการศึกษา
ประจำปีอย่างต่อเนื่อง และยังได้ดำเนินการประชุมชี้แจง ประชุมวางแผน ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมดำเนินการ
ทำให้เกิดความคิด และเจตคติที่ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกันกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในของวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ที่ได้มีการร่วมประชุมวางแผน ร่วมปรึกษาหารือกันระหว่างบุคลากรที่มี
ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันก่อนที่จะทำการเริ่มดำเนินงาน จึงทำให้
บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายในของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา

1.1 ควรมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คณะทีมให้ชัดเจนและมีแผนงานการกำกับติดตาม ประเมินผล ให้ได้มาตรฐาน สามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงและแก้ไข พัฒนาในเรื่องคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการจัดทำรายงานประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเริ่มจาก บุคคล แผนกวิชา และสถานศึกษา ให้เป็นงานประจำตามลำดับการทำงาน ที่เป็นปัจจุบัน

1.3 ควรมีการสร้าง ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศแก่ทุกงาน ทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมีความความถูกต้อง

1.4 ควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนที่มีต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ควรสัมภาษณ์ครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการประเมินตนเอง (SAR) ในแต่ละมาตรฐานหรือในมาตรฐานด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด

2.3 ควรมีการศึกษาการออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล และระบบสารสนเทศสำหรับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.4 ควรใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) ในการทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้และพัฒนาการของความรู้ทางด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.5 ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านการประเมินทั้งภายในและภายนอกและประสบความสำเร็จนำมาเป็นแบบอย่างได้โดยใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูล แนวทางมาประยุกต์ใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561. (2561, 22 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 11ก. หน้า 3-5.
- กฎกระทรวง มาตรฐานการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2561. (2561, 18 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 228ง. หน้า 4-6.
- โกวิท หาญสมบัติ. (2555). *สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ณัฐพล รักไทย และ อาคม อึ้งพวง. (2558). แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับ การประเมินคุณภาพภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38 (2), 20-34.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์. (2562). *รายงานการประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2562*. บุรีรัมย์: งานประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา. ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ: วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์.
- วันทนา เนื่อน้อย (2560). *การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552-2561*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มนโยบายการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน สำนักนโยบายด้านการศึกษามหาภาค สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2555). *มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สายใจ ไผ่จิต. (2558). แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนโกสุมพิ
วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.

อรพวง ชุ่มใจ. (2557). สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษานานเขต 1 ที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษารอบสอง อยู่ในระดับดีมาก .
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

Deming, W. Edwards. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge, Mass : MIT Center for Advanced
Engineering Study.

การวิเคราะห์ผังมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

**Analysis of Integrated Learning Management Concept in Grade 5 at Suan
Sunandha Rajabhat University Demonstration School**

ภัทรา อุ่นทินกร,

วิชณู สมัญญา, แคทเธีย เจริญสุข และ วีรยุทธ พลายเล็ก

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Pattra Untinagon,

Witsanu Samunya, Katteeya Charoensuk and Weerayuth Plailek

Demonstration School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, Email: Pattra.Un@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) จำนวน 3 หน่วย ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินผังความคิด (Mind-mapping) และแบบประเมินผังความคิด (Mind-mapping) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) มีประสิทธิภาพดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\bar{x} = 4.72$ S.D.= 0.28 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\bar{x} = 4.91$ S.D.= 0.26 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\bar{x} = 4.69$ S.D.= 0.28 ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 32.33 คะแนน อยู่ในระดับดี หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 33.67 คะแนน อยู่ในระดับดี หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยรวมในการประเมินเท่ากับ 33.67 คะแนน อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ; ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping)

Abstracts

This research aims to analyze mind-mapping of integrated learning management and to study the effectiveness of mind-mapping of integrated teaching and learning for grade 5, Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University. The sample used in this research was a mind-mapping of 3 units, which was obtained by purposive sampling technique. The instruments used to collect data include mind mapping quality assessment forms and mind mapping assessment forms. The data obtained were analyzed by the applications of mean and standard deviation.

The study's findings revealed that the effectiveness of mind-mapping of unit plan 4 was at a highest level ($\bar{x} = 4.72$, S.D.= 0.28). The effectiveness of mind-mapping of unit plan 5 was at a highest level ($\bar{x} = 4.91$, S.D.= 0.26) and the effectiveness of mind-mapping of unit plan 6 was at a highest level ($\bar{x} = 4.69$, S.D.= 0.28). The study of mind-mapping quality of unit plan 4 has the average score of 32.33 which was at a good level. The mind-mapping quality of unit plan 5 has the average score of 33.67 which was at a good level and the mind-mapping quality of unit plan 6 has the average score of 33.67 which was at a good level

Keywords: Integrated Learning; Mind-mapping

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนานุชนและเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนารวมทั้งเป็นเครื่องชี้นำสังคม ผู้ได้รับการศึกษาจึงเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ กระบวนการพัฒนาคนนั้นบุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์การออกแบบการสอนเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัยระบบที่มีขั้นตอนพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 มาตรา 22 ได้กล่าวถึงหลักในการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 23 ยังได้กำหนดจุดเน้นในการศึกษา 3 ด้าน คือ ความรู้ คุณธรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้และบูรณาการ สิริพัชร ใจภู่วิโรจน์ (2546 : 73-82) กล่าวว่า การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในหลักสูตรกับกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่นในระดับชั้น เดียวกัน ซึ่งอาจเป็นวิธีการสอนและวิธีการจัดโปรแกรมการสอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรและทักษะสามารถเชื่อมโยงให้เป็นสิ่งเดียวกันได้ประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของหัวข้อกิจกรรม โครงการ หรือ หัวข้อเรื่อง (Theme) และเป็นหลักสูตรที่จะช่วยขจัดความไม่สัมพันธ์และความไม่ต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่เรียนให้หมดไปโดยหลักสูตรบูรณาการจะนำความคิดรวบยอดหรือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของ

นักเรียนมาใช้เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักใช้ทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและนักเรียนยังสามารถเลือกหรือพัฒนาโครงการ และวิธีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการเรียนได้อย่างอิสระด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สำลี รักสุทธี และคณะ, (2544 : 35) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นกลุ่มก้อน มีการเชื่อมโยงความรู้อย่างกว้างขวาง ให้มีความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาได้อย่างเต็มที่

ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยจำหรือสรุปความคิด ดังที่ วรินทร์ สุภาพ (2561 : 1-14) กล่าวว่า ผังมโนทัศน์เป็นเทคนิควิธีอย่างหนึ่งที่ช่วยบันทึกความคิด อธิบาย หรือเป็นตัวแทนความคิดที่แสดงถึงโครงสร้างความรู้ที่แสดงถึงการเชื่อมโยงของมโนทัศน์สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันเพื่อให้เห็นภาพความคิดที่หลากหลายมุมมองที่กว้างและชัดเจนกว่าการบันทึกโดยที่ยังไม่ได้จัด ระเบียบความคิดใด ๆ อีก ทั้งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับโครงสร้างทางการคิดของมนุษย์ที่บางช่วงมนุษย์จะสูญเสียสมาธิและความจดจ่อไปโดยอัตโนมัติขณะที่กำลังคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การทำให้สมองได้คิด ได้ทำงานตามธรรมชาติ นั้น มีลักษณะเหมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านออกไปเรื่อย ๆ ผังมโนทัศน์ใช้เพื่อถ่ายทอดความคิดหรือข้อมูลออกมาเป็นแผนภาพแบบรัศมีโดยมีหัวข้อหลักหรือเรื่องที่สนใจเป็นจุดศูนย์กลาง แล้วแตกประเด็นเป็นหัวข้อย่อยออกไปรอบ ๆ โดยใช้เทคนิคการเชื่อมโยงด้วย ภาพ สี และเส้น เป็นโครงสร้างตามลำดับชั้นออกไปเรื่อย ๆ อย่างสอดคล้องกันซึ่ง มีลักษณะการคิดเป็นรัศมี คล้ายกับรูปแบบของเซลล์สมอง ที่จะช่วยนำไปสู่การใช้ศักยภาพของสมองอย่างเต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งช่วยเพิ่มสมรรถนะในการคิด เชื่อมโยงความคิดใหม่ๆ ที่กว้างขวางขึ้นแบบไม่สิ้นสุดและเป็นเครื่องมือประเมินประเภทหนึ่งที่สามารถตรวจสอบกระบวนการคิดหรือเสนอ ความคิดอย่างมีลำดับขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย และเก็บผังความรู้ไว้ในหน่วยความจำระยะยาวทำให้การเรียนรู้มีความคงทนสามารถช่วยคิด จำ บันทึก เข้าใจเนื้อหา การนำเสนอข้อมูลและช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุกสนาน มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเห็นถึงความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน จึงได้ระดมความคิดของครูผู้สอนและบุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาช่วยกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนจนกระทั่งได้ข้อสรุปว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามากที่สุด จึงได้มีการออกแบบหน่วยการจัดการเรียนรู้ตามระดับชั้นและได้กำหนดให้แต่ละระดับชั้นตลอดปีการศึกษาจะมีหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย ภาคเรียนละ 3 หน่วย โดยออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยใช้ ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) เป็นการนำเสนอสาระสำคัญแต่ละหน่วยในทุกระดับชั้น แต่การเขียนผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ของแต่ละระดับชั้นนั้น ๆ มีรายละเอียดที่ไม่เท่ากัน และยังไม่ทราบประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสอดคล้องของผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพพร้อมที่จะก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างสรรค์ผลงานและองค์ความรู้ และเป็นพลเมืองโลก (Global citizen) ที่มีความคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. เพื่อวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผังมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 ภาคเรียนละ 3 หน่วย รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 หน่วย

1.2 กลุ่มเป้าหมายย่อยในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 หน่วย ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 แบบประเมินคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินผังความคิด (Mind mapping) เป็นแบบประเมินคุณภาพความสอดคล้องแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องมากที่สุด ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีความสอดคล้องมาก ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความ

สอด คล้องปานกลาง ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องน้อย ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องน้อยที่สุด

2.2 แบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ ดี พอใช้ และปรับปรุง โดยมีเกณฑ์ในการประเมินดังนี้ ช่วงคะแนน 25 - 36 หมายถึงระดับคุณภาพดี ช่วงคะแนน 13 - 24 หมายถึงระดับคุณภาพพอใช้ ช่วงคะแนน 0 - 12 หมายถึงระดับคุณภาพปรับปรุง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเอกสาร งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ในแบบต่าง ๆ

3.1.2 ออกแบบแบบวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3.1.3 นำแบบวิเคราะห์ผังมโนทัศน์(Mind mapping) การจัดการเรียนรู้บูรณาการเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

3.1.4 แก้ไขแบบวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 นำแบบวิเคราะห์ผังมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันสร้างขึ้นโดยผ่านการตรวจสอบและแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 หน่วยซึ่งประกอบด้วยหน่วยแรงบันดาลใจจากดวงดาว หน่วยนวัตกรรมอัจฉริยะ และหน่วยสื่อพูดได้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล หาประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

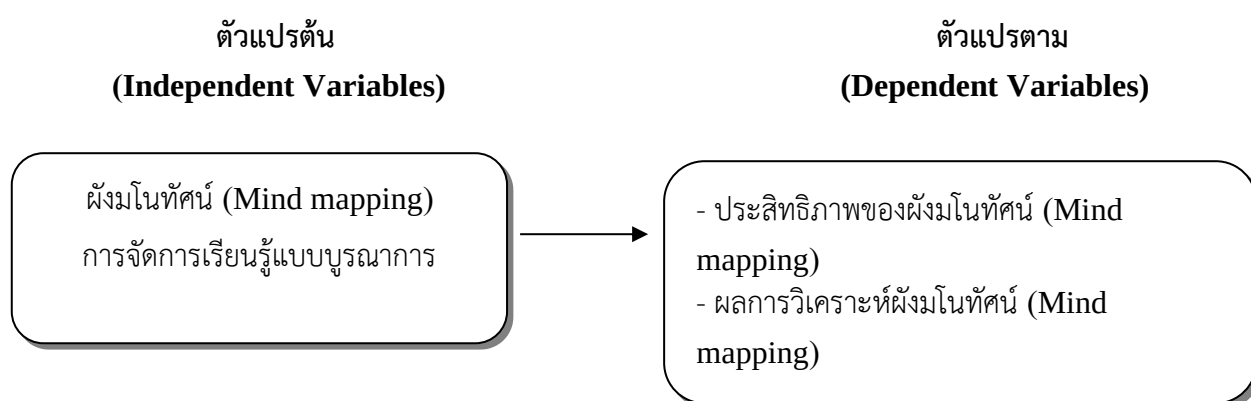
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ วิเคราะห์แบบประเมินคุณภาพความสอดคล้องของแบบประเมินผังความคิด(Mind mapping) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาการประเมินแบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้ ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องมากที่สุด ระดับคะแนน 4หมายถึง มีความสอดคล้อง

มากระดับคะแนน 3 หมายถึง มีความสอดคล้องปานกลางระดับคะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องน้อย ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องน้อยที่สุด และแบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) มีเกณฑ์การตัดสินดังนี้ ช่วงคะแนน 25 – 36 หมายถึง ระดับคุณภาพดี ช่วงคะแนน 13 – 24 หมายถึง ระดับคุณภาพพอใช้ ช่วงคะแนน 0 - 12 หมายถึง ระดับคุณภาพปรับปรุง โดยใช้ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ผังมโนทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ตอน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แรงบันดาลใจจากดวงดาว

ลำดับ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	เริ่มต้นการเขียนผังความคิดด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษแล้วขยายออกด้านข้างได้รอบทิศ	5.00	0.00	มีความสอดคล้องมากที่สุด
2	ใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือกลุ่มคำสื่อความหมายเป็นตัวแทนความคิดแทนตัวอักษร	5.00	0.00	มีความสอดคล้องมากที่สุด
3	ตัวอักษรมีขนาดใหญ่พอเหมาะ อ่านง่าย ชัดเจน	5.00	0.00	มีความสอดคล้องมากที่สุด
4	ความคิดแต่ละความคิดมีลักษณะเป็น “หน่วย” และมีคำเชื่อมกับหน่วยอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ	4.67	0.58	มีความสอดคล้องมาก
5	ใช้เส้นเชื่อมต่อระหว่างหน่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.67	0.58	มีความสอดคล้องมาก
6	เขียนเนื้อหาหลังผังความคิดได้ถูกต้องครบถ้วน จัดจำแนกและ แยกตามลำดับความ สัมพันธ์	4.67	0.58	มีความสอดคล้องมาก
7	เขียนเชื่อมโยงความคิดหลักกับความคิดรองพร้อมทั้งขยายรายละเอียดของแต่ละหน่วยได้ถูกต้องชัดเจน	4.67	0.58	มีความสอดคล้องมาก
8	เขียนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือคำหลัก หรือเป็นวลีที่มี ความหมายชัดเจน	5.00	0.00	มีความสอดคล้องมากที่สุด
9	คำที่เขียนเหนือเส้นแต่ละเส้นเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ อย่างมีความหมาย	4.33	0.58	มีความสอดคล้องมาก
10	ใช้สีในการเขียนผังความคิดได้อย่างเหมาะสม สวยงามและช่วยให้จดจำได้ง่าย	4.66	0.58	มีความสอดคล้องมาก
11	สีที่ใช้ช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตา และช่วยความจำ	4.66	0.58	มีความสอดคล้องมาก

ลำดับ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปล ความหมาย
12	มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด	4.33	0.58	มีความสอดคล้อง มาก
รวม		4.72	0.28	มีความสอดคล้อง มาก

ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แรงบันดาลใจจากดวงดาวโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลของการประเมินพบว่าค่าของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แรงบันดาลใจจากดวงดาวมีความสอดคล้องของแบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{x} = 4.33$ S.D.= 0.58 ถึง $\bar{x} = 5.00$ S.D.= 0.00 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\bar{x} = 4.72$ S.D.= 0.28 ซึ่งแสดงว่าผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แรงบันดาลใจมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตารางที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะ

ลำดับ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1	เริ่มต้นการเขียนผังความคิดด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลาง หน้ากระดาษแล้วขยายออกด้านข้างได้รอบทิศ	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
2	ใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือกลุ่มคำสื่อความหมายเป็นตัวแทน ความคิดแทนตัวอักษร	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
3	ตัวอักษรมีขนาดใหญ่พอเหมาะ อ่านง่าย ชัดเจน	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
4	ความคิดแต่ละความคิดมีลักษณะเป็น “หน่วย” และมี คำเชื่อมกับหน่วยอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ	4.67	0.58	มีความสอดคล้อง มาก
5	ใช้เส้นเชื่อมต่อระหว่างหน่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด

ลำดับ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปล ความหมาย
6	เขียนเนื้อหาหลังผังความคิดได้ถูกต้องครบถ้วน จัดจำแนก และ แยกตามลำดับความ สัมพันธ์	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
7	เขียนเชื่อมโยงความคิดหลักกับความคิดรองพร้อมทั้งขยาย รายละเอียดของแต่ละหน่วยได้ถูกต้องชัดเจน	4.67	0.58	มีความสอดคล้อง มาก
8	เขียนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือคำหลัก หรือเป็นวลี ที่มี ความหมายชัดเจน	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
9	คำที่เขียนเหนือเส้นแต่ละเส้นเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆอย่างมี ความหมาย	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
10	ใช้สีในการเขียนผังความคิดได้อย่างเหมาะสม สวยงามและ ช่วยให้จดจำได้ง่าย	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
11	สีที่ใช้ช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตา และช่วย ความจำ	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง มากที่สุด
12	มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด	4.67	0.58	มีความสอดคล้อง มาก
รวม		4.91	0.26	มีความสอดคล้อง มาก

ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะ มีความสอดคล้องของแบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{x} = 4.67$ S.D.= 0.58 ถึง $\bar{x} = 5.00$ S.D.= 0.00 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{x} = 4.91$ S.D.= 0.26 ซึ่งแสดงว่าผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตารางที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้

ลำดับ	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1	เริ่มต้นการเขียนผังความคิดด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลาง หน้ากระดาษแล้วขยายออกด้านข้างได้รอบทิศ	5.00	0.00	ความสอดคล้อง มากที่สุด
2	ใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือกลุ่มคำสื่อความหมายเป็นตัวแทน ความคิดแทนตัวอักษร	4.33	0.58	ความสอดคล้อง มาก
3	ตัวอักษร มีขนาดใหญ่พอเหมาะ อ่านง่าย ชัดเจน	5.00	0.00	ความสอดคล้อง มากที่สุด
4	ความคิดแต่ละความคิดมีลักษณะเป็น “หน่วย” และมี คำเชื่อมกับหน่วยอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ	4.66	0.58	ความสอดคล้อง มาก
5	ใช้เส้นเชื่อมต่อระหว่างหน่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.66	0.58	ความสอดคล้อง มาก
6	เขียนเนื้อหาหลังผังความคิดได้ถูกต้องครบถ้วน จัดจำแนก และ แยกตามลำดับความ สัมพันธ์	5.00	0.00	ความสอดคล้อง มากที่สุด
7	เขียนเชื่อมโยงความคิดหลักกับความคิดรองพร้อมทั้ง ขยายรายละเอียดของแต่ละหน่วยได้ถูกต้องชัดเจน	4.33	0.58	ความสอดคล้อง มาก
8	เขียนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือคำหลัก หรือเป็น วลีที่มีความหมายชัดเจน	4.33	0.58	ความสอดคล้อง มาก
9	คำที่เขียนเหนือเส้นแต่ละเส้นเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆอย่างมี ความหมาย	4.66	0.58	ความสอดคล้อง มาก
10	ใช้สีในการเขียนผังความคิดได้อย่างเหมาะสม สวยงาม และช่วยให้จดจำได้ง่าย	4.66	0.58	ความสอดคล้อง มาก
11	สีที่ใช้ช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตา และช่วย ความจำ	5.00	0.00	ความสอดคล้อง มากที่สุด
12	มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด	4.66	0.58	ความสอดคล้อง มาก
รวม		4.69	0.28	ความสอดคล้อง มาก

ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้ มีความสอดคล้องของแบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{x} = 4.33$ S.D.= 0.58 ถึง $\bar{x} = 5.00$ S.D.= 0.00 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{x} = 4.69$ S.D.= 0.28 ซึ่งแสดงว่าผังมโนทัศน์(Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์(Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องแรงบันดาลใจจากดวงดาว

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	เริ่มต้นการเขียนผังความคิดด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ แล้วขยายออกด้านข้างได้รอบทิศ	3.00	0.00	ดี
2	ใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือกลุ่มคำสื่อความหมายเป็นตัวแทนความคิด แทนตัวอักษร	3.00	0.00	ดี
3	ตัวอักษรมีขนาดใหญ่พอเหมาะ อ่านง่าย ชัดเจน	3.00	0.00	ดี
4	ความคิดแต่ละความคิดมีลักษณะเป็น “หน่วย” และมีค่าเชื่อมกับหน่วยอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ	3.00	0.00	ดี
5	ใช้เส้นเชื่อมต่อระหว่างหน่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	2.67	0.58	ดี
6	เขียนเนื้อหาหลังผังความคิดได้ถูกต้องครบถ้วน จัดจำแนก และแยกตามลำดับความ สัมพันธ์	2.00	0.00	ดี
7	เขียนเชื่อมโยงความคิดหลักกับความคิดรองพร้อมทั้งขยายรายละเอียดของแต่ละหน่วยได้ถูกต้องชัดเจน	2.67	0.58	ดี
8	เขียนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือคำหลัก หรือเป็นวลีที่มีความหมายชัดเจน	3.00	0.00	ดี
9	คำที่เขียนเหนือเส้นแต่ละเส้นเชื่อมต่อกับเส้นอื่นอย่างมีความหมาย	2.00	0.00	พอใช้

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ คุณภาพ
10	ใช้สีในการเขียนผังความคิดได้อย่างเหมาะสม สวยงามและช่วยให้จดจำได้ง่าย	2.00	0.00	พอใช้
11	สีที่ใช้ช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตา และช่วยความจำ	3.00	0.00	ดี
12	มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด	3.00	0.00	ดี
	รวม	2.69	0.22	ดี

ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องแรงบันดาลใจจากดวงดาว พบว่าประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) โดยมีคะแนนรวมในการประเมินเท่ากับ 32.33 คะแนน อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\bar{x} = 2.69$ S.D. = 0.22 ซึ่งแสดงว่าผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องแรงบันดาลใจจากดวงดาวมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะ

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	เริ่มต้นการเขียนผังความคิดด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้า กระดาษแล้วขยายออกด้านข้างได้รอบทิศ	3.00	0.00	ดี
2	ใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือกลุ่มคำสื่อความหมายเป็นตัวแทนความคิดแทนตัวอักษร	3.00	0.00	ดี
3	ตัวอักษร มีขนาดใหญ่พอเหมาะ อ่านง่าย ชัดเจน	3.00	0.00	ดี
4	ความคิดแต่ละความคิดมีลักษณะเป็น “หน่วย” และมีคำเชื่อมกับหน่วยอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ	3.00	0.00	ดี
5	ใช้เส้นเชื่อมต่อระหว่างหน่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	3.00	0.00	ดี
6	เขียนเนื้อหาหลังผังความคิดได้ถูกต้องครบถ้วน จัดจำแนก และแยกตามลำดับความ สัมพันธ์	2.33	0.58	ดี
7	เขียนเชื่อมโยงความคิดหลักกับความคิดรองพร้อมทั้งขยายรายละเอียดของแต่ละหน่วยได้ถูกต้องชัดเจน	2.33	0.58	ดี

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ คุณภาพ
8	เขียนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือคำหลัก หรือเป็นวลีที่มีความหมายชัดเจน	3.00	0.00	ดี
9	คำที่เขียนเหนือเส้นแต่ละเส้นเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆอย่างมีความหมาย	2.00	0.00	พอใช้
10	ใช้สีในการเขียนผังความคิดได้อย่างเหมาะสม สวยงามและช่วยให้จดจำได้ง่าย	3.00	0.00	ดี
11	สีที่ใช้ช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตา และช่วยความจำ	3.00	0.00	ดี
12	มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด	3.00	0.00	ดี
	รวม	2.80	0.22	ดี

ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะพบว่าประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) โดยมีคะแนนรวมในการประเมินเท่ากับ 33.67 คะแนน อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อตั้งแต่ $\bar{x} = 2.80$ S.D. = 0.22 ซึ่งแสดงว่าผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	เริ่มต้นการเขียนผังความคิดด้วยภาพสีตรงกึ่งกลางหน้า กระดาษ แล้วขยายออกด้านข้างได้รอบทิศ	3.00	0.00	ดี
2	ใช้ภาพ สัญลักษณ์ หรือกลุ่มคำสื่อความหมายเป็นตัวแทนความคิด แทนตัวอักษร	3.00	0.00	ดี
3	ตัวอักษรขนาดใหญ่พอเหมาะ อ่านง่าย ชัดเจน	3.00	0.00	ดี
4	ความคิดแต่ละความคิดมีลักษณะเป็น “หน่วย” และมีคำเชื่อมกับหน่วยอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ	3.00	0.00	ดี
5	ใช้เส้นเชื่อมต่อระหว่างหน่วยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	3.00	0.00	ดี

ลำดับที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
6	เขียนเนื้อหาหลังผังความคิดได้ถูกต้องครบถ้วน จัดจำแนก และแยกตามลำดับความ สัมพันธ์	2.67	0.58	ดี
7	เขียนเชื่อมโยงความคิดหลักกับความคิดรองพร้อมทั้งขยายรายละเอียดของแต่ละหน่วยได้ถูกต้องชัดเจน	2.00	0.00	พอใช้
8	เขียนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือคำหลัก หรือเป็นวลีที่มีความหมายชัดเจน	2.33	0.58	ดี
9	คำที่เขียนเหนือเส้นแต่ละเส้นเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆอย่างมีความหมาย	2.00	0.00	พอใช้
10	ใช้สีในการเขียนผังความคิดได้อย่างเหมาะสม สวยงามและช่วยให้จดจำได้ง่าย	3.00	0.00	ดี
11	สีที่ใช้ช่วยการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตา และช่วยความจำ	2.00	0.00	พอใช้
12	มีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนผังความคิด	2.00	0.00	พอใช้
	รวม	2.58	0.22	ดี

ผลการวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้พบว่าประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) โดยมีคะแนนรวมในการประเมินเท่ากับ 33.67 คะแนน อยู่ในระดับดีโดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\bar{x} = 2.58$ S.D. = 0.22 ซึ่งแสดงว่าผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาประสิทธิภาพของผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาพบว่า ผังมโนทัศน์ (Mind mapping) หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แรงบันดาลใจจากดวงดาว หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องนวัตกรรมอัจฉริยะ หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องสื่อพูดได้ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 หน่วยอันเนื่องมาจากการที่ครูแต่ละคนได้มีการศึกษาวิธีการเขียนผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) เพื่อเป็นการสรุปความคิดและนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแล้วแยกเป็นระดับชั้นจึงทำให้คุณครูมีความเข้าใจและช่วยกัน

ปรับแต่งจนสามารถเข้าใจตรงกันซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญตา บุญวาศ และคณะ (2559 : 9-23) ที่ผลการวิจัยพบว่าหลังการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการพยาบาล เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t=6.19$, $df=41$, $p=0.00$) และระดับความสุขในการเรียนของนักศึกษาต่อการจัดการเรียน การสอนโดยใช้แผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$, $S.D.=0.60$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวางแผนการพยาบาลโดยใช้ แผนผังความคิดทำให้นักศึกษามองเห็นภาพรวมของปัญหาของผู้ป่วยมากกว่าการเขียนแผนในรูปแบบตารางและเมื่อนักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ ในการเรียนที่ดีย่อมส่งผลให้นักศึกษามีความสุขในการเรียน

การวิเคราะห์ผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่าผังมโนทัศน์ (Mind-mapping) มีคะแนนรวมในการประเมินอยู่ในระดับดีทั้ง 3 หน่วย เนื่องจากครูผู้สอนในสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้มีการประชุมวางแผนในการทำผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ดังที่ชาตรี เกิดธรรม (2545 : 89) การเขียน แผนผังความคิด (Mind mapping) เป็นการแสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ของกระบวนการคิด ตั้งแต่ต้นจนจบ ช่วยให้มองเห็น ภาพรวมของความคิดและเค้าโครงของความคิดในเรื่องที่กำลังคิด ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของความคิด ทำได้โดยเขียนความคิดหลักไว้ตรงกลางและโยงเส้นให้สัมพันธ์กับความคิดรอง ความคิดย่อย และความคิดที่แยกย่อยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ขยายได้ต่อไปอีกไม่มีทิศทางที่กำหนดแน่นอนตายตัว โรงเรียนได้จัดให้มีการวิพากษ์ภายในโรงเรียนเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมก่อนที่จะทดลองนำไปใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขหลังจากการได้ทดลองใช้ ซึ่งเมื่อนำไปใช้จริงก็พบว่าบางหัวข้อยังไม่เหมาะสมกับหน่วยที่กำหนดไว้หรือลักษณะการเขียนผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ยังไม่ตรงจึงมีการปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนในสายชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนในระดับชั้นอื่น ๆ สามารถนำแบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ไปใช้ประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ในระดับชั้นของตนได้
2. ครูผู้สอนหรือผู้สนใจนำแบบประเมินผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของงานที่ต้องการใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แผนภาพชนิดอื่นในการเขียนสรุปแผนงานหรือหน่วยในการจัดการเรียนรู้ เช่นการใช้ ผังมโนทัศน์ (Concept - mapping) หรืออื่น ๆ
2. การจัดการเรียนรู้บูรณาการในแบบอื่น ๆ เช่นบูรณาการด้วยเนื้อหา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตา บุญวาส และคณะ. (2559). ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดยใช้แผนผังความคิดต่อความสามารถในการวางแผนการพยาบาลและความสุขของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3. *วารสารกองการพยาบาล*. 43 (3), 9-23.
- ชาตรี เกิดธรรม. (2545). *เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วรินทร์ สุภาพ. (2561). ผังมโนทัศน์ : เครื่องมือสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*. 8 (14), 1-14.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2546). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 18 (2), 73-82
- สำลี รักสุทธี. (2544). *เทคนิควิธีการจัดการเรียนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.

การศึกษาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ
ของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษตามแนวทางการจัดการเรียนรู้
แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน
**The Study of English Major Pre-service Teachers' Competency for
Creating Learning Innovation in English Pronunciation based on
Creativity-Based Learning and Project-Based Learning**

ธีราภรณ์ พลายเล็ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Teeraporn Plailek

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: teeraporn.pl@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านความรู้ในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลังจาที่ได้รับจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน โดยให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 และ 2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านทักษะและด้านเจตคติในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ หลังจาที่ได้รับจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 70 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน แบบทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ และแบบสอบถามสมรรถนะด้านทักษะและด้านเจตคติ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1. นักศึกษามีคะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ในการสร้างนวัตกรรมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ทุกคน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.07 ซึ่งอยู่ในระดับมาก 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษา ในด้านทักษะอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D. = 0.07) ส่วนด้านเจตคติ พบว่า นักศึกษามีระดับสมรรถนะด้านเจตคติในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 (S.D. = 0.06)

คำสำคัญ: สมรรถนะ; นวัตกรรมการเรียนรู้; การออกเสียงภาษาอังกฤษ; การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์
เป็นฐาน; การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

Abstracts

The objectives of this research were 1. to study the level of knowledge competency in creating learning innovation in English pronunciation for English major pre-service teachers after receiving Creativity-Based Learning and Project-Based Learning, which passed the criteria of 60% and 2. to study the level of skill and attitude competency in creating learning innovation in English pronunciation after receiving Creativity-Based Learning and Project-Based Learning. The participants selected by purposive random sampling are 70 second-year English major students in the Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. The instruments were lesson plans, knowledge performance tests, and skill and attitude performance questionnaires which the index of IOC were higher than 0.5. The data obtained were analyzed by the applications of frequency, mean and standard deviation.

The study's findings revealed as follows: 1. All students have passed a 60 % assessment score of knowledge competency for creating innovation with an average score of 7.07 which was at a high level. 2. The students' opinions toward skill competency in creating learning innovation were at a high level (mean = 4.44, S.D = 0.07) and they had the highest level of attitude performance (mean = 4.60, S.D = 0.06).

Keywords: Competency; Learning innovation; English pronunciation; Creativity-Based Learning; Project-Based Learning

บทนำ

การผลิตบัณฑิต “ครู” ต้องเป็นไปตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เพื่อเป็นบุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ. 4 ปี) สาขาวิชาภาษาอังกฤษหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 เป็นหลักสูตรอิงสมรรถนะเพื่อผลิตครูตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 และข้อบังคับครุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ซึ่งนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาอังกฤษจำเป็นต้องมีสมรรถนะทั้งในด้านความรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ รวมถึงในการใช้เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาด้านการศึกษาในปัจจุบัน ครูผู้สอนต้องมีสมรรถนะดังกล่าวข้างต้น รวมถึงทักษะด้านการคิด ทักษะในด้านภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับสากล ทักษะด้านการบริหารจัดการกับข้อมูลสารสนเทศ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (ถนอมพร เลาจรัสแสง, 2561 : ออนไลน์) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เป็นอีกสมรรถนะหนึ่งที่นักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 พึงมี ซึ่งการที่จะผลักดันให้นักศึกษามีสมรรถนะดังกล่าว รูปแบบการจัดการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสร้าง

สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะตอบสนองและเอื้อในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ นั่นคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม (ดุซนิจ โยเหลาและคณะ, 2557 : 56) การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการเลือกในสิ่งที่สนใจ ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ๆ อาจใช้วิธีการสำรวจ ค้นคว้า การประดิษฐ์คิดค้น การแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการค้นพบความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเองและมีผลงานปรากฏให้เห็น (ฐิตยา เนตรวงษ์ และบุญญลักษณ์ ดำนานจิตร์, 2555 : 1-11) นอกจากนี้หนึ่งในแนวทางการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) อีกรูปแบบหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความอยากรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นหา รวบรวมข้อมูล แยกแยะและนำมาสร้างเป็นความรู้ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการแบ่งกลุ่มทำโครงงานให้นำเสนอผลงานด้วยวิธีการต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2558 : 23-37)

จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวการจัดการเรียนรู้นี้ดัดแปลงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่นวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ เนื่องจาก ปัญหาที่สำคัญในการพูดภาษาอังกฤษมาจากการออกเสียง (pronunciation) ซึ่งถือเป็นสาเหตุที่สำคัญของการสื่อสาร (Derwing & Rossiter, 2002 : 155-166 อ้างถึงใน Binturki, 2008 : 98) และการสื่อสารภาษาอังกฤษก็ถือเป็นอีกทักษะหนึ่งในทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนพึงมี นวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาโดยเฉพาะทางด้านการออกเสียงของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องมากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลังจากที่ได้รับผลการเรียนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งถือเป็นการศึกษาระดับความสามารถและศักยภาพของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียง นอกจากนี้ยังได้นวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมและ/หรือแก้ปัญหาในด้านการออกเสียงให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นแล้ว

ยังสามารถนำนวัตกรรมไปเผยแพร่ให้แก่สถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์
ทั้งกับตัวนักศึกษาครูและเกิดประโยชน์กับนักเรียนด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านความรู้ในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียง
ภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลังจากที่ได้รับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและ
แบบโครงงานเป็นฐาน โดยให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านทักษะและด้านเจตคติในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการ
ออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลังจากที่ได้รับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็น
ฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 คณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 228 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 70 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random
Sampling) โดยคัดเลือกนักศึกษาที่เรียนในรายวิชา EEC2316 การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน
 - 2.2 แบบทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ เป็นแบบเป็นเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ แบ่งออกเป็น
ความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยี จำนวน 5 ข้อ และความรู้ทางด้านการออกเสียงจำนวน 5 ข้อ มีเกณฑ์การ
เปรียบเทียบคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 7-10	อยู่ในระดับ มาก
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4-6	อยู่ในระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1-3	อยู่ในระดับ น้อย

2.3 แบบสอบถามสมรรถนะด้านทักษะและด้านเจตคติ จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย สมรรถนะ ด้านทักษะในการสร้างนวัตกรรม จำนวน 6 ข้อ และสมรรถนะด้านเจตคติในการสร้างนวัตกรรม จำนวน 6 ข้อ แบบสอบถามสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (Likert, 1932 : 5-55)

เกณฑ์การให้คะแนน		ระดับความคิดเห็น
5 คะแนน	หมายถึง	มากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มาก
3 คะแนน	หมายถึง	ปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	น้อย
1 คะแนน	หมายถึง	น้อยที่สุด

เกณฑ์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 35)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน
2. ผู้วิจัยดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน ในรายวิชา EEC2316 การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
3. ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00
4. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 แบบทดสอบสมรรถนะการสร้างนวัตกรรม

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะด้านความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบทดสอบสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านความรู้
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะการสร้างนวัตกรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงโครงสร้างและเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00
4. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3 แบบสอบถามสมรรถนะการสร้างนวัตกรรม

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามสมรรถนะการสร้างนวัตกรรม
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะการสร้างนวัตกรรม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00
4. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

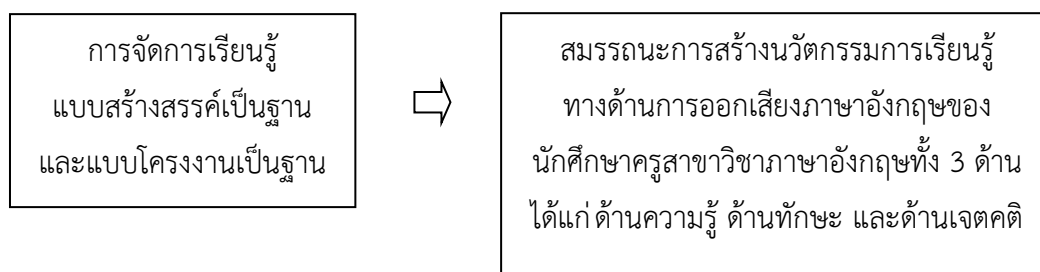
- 4.1 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์และข้อตกลงเบื้องต้นกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย
- 4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน
- 4.3 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านความรู้และแบบสอบถามสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านทักษะและเจตคติไปให้นักศึกษาทำเพื่อประเมินระดับสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้
- 4.4 ผู้วิจัยรวบรวมชิ้นงานให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินชิ้นงานที่สะท้อนถึงนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษที่สมบูรณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 4.5 ผู้วิจัยแสดงผลงานนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- 4.6 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเพื่อขออนุญาตให้นักศึกษานำนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษไปเผยแพร่ให้นักเรียน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการประเมินสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านความรู้

ตาราง 1 ผลคะแนนสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านความรู้

คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม10)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9 คะแนน	6	8.57
8 คะแนน	20	28.57
7 คะแนน	23	32.86
6 คะแนน	16	22.86
5 คะแนน	5	7.14
รวม	70	100

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษามีคะแนนประเมินสมรรถนะด้านความรู้ในการสร้างนวัตกรรม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ทุกคน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.07 อยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาที่มีคะแนนสูงสุด คือ 9 คะแนน มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 นักศึกษาที่ได้ 8 คะแนน มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 นักศึกษาที่ได้ 7 คะแนน มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.86 นักศึกษาที่ได้ 6 คะแนน มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86 และนักศึกษาที่ได้ 5 คะแนน มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14

2. ผลการประเมินสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านทักษะและด้านเจตคติ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมด้านทักษะ

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. นักศึกษาสามารถใช้งานทางด้านเทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันใหม่ ๆ ซอฟต์แวร์ใหม่ ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว	4.37	0.57	มาก
2. นักศึกษามีการฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีในการทำงานอยู่เสมอ	4.39	0.60	มาก
3. นักศึกษามีการใช้เทคโนโลยีด้วยความชำนาญทำให้งานมีประสิทธิภาพ	4.19	0.52	มาก
4. นักศึกษาสามารถนำความรู้ด้านเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ได้	4.31	0.58	มาก
5. นักศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน	4.77	0.42	มากที่สุด
6. นักศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมที่มีความหลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม	4.60	0.49	มากที่สุด
รวม	4.44	0.07	มาก

จากตาราง 2 พบว่า สมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงของนักศึกษาในด้านทักษะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 (S.D. = 0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 (S.D. = 0.42) รองลงมาคือ นักศึกษาสามารถพัฒนานวัตกรรมที่มีความหลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 (S.D. = 0.49) และนักศึกษา มีการฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีในการทำงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 (S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมด้านเจตคติ

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. นักศึกษามีความพร้อมในการสร้างนวัตกรรม	4.69	0.47	มากที่สุด
2. นักศึกษาคิดว่าทักษะการทำงานด้านเทคโนโลยีช่วยให้สมรรถนะการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษามีประสิทธิภาพ	4.63	0.49	มากที่สุด
3. นักศึกษาสนใจที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในรูปแบบใหม่	4.74	0.44	มากที่สุด
4. นักศึกษาคิดว่าตนเองมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้	4.54	0.50	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานช่วยให้นักศึกษามีกระบวนการคิดในการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอน	4.44	0.61	มาก
6. การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานทำให้นักศึกษามีแนวคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมที่หลากหลาย	4.57	0.49	มากที่สุด
รวม	4.60	0.06	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า สมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงของนักศึกษาในด้านเจตคติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 (S.D. = 0.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักศึกษาสนใจที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในรูปแบบใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 (S.D. = 0.44) รองลงมาคือ นักศึกษามีความพร้อมในการสร้างนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 (S.D. = 0.47) และนักศึกษาคิดว่าทักษะการทำงานด้านเทคโนโลยีช่วยให้สมรรถนะการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษามีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 (S.D. = 0.49) ตามลำดับซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีคะแนนของการประเมินสมรรถนะด้านความรู้ในการสร้างนวัตกรรมผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ทุกคน และมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาได้เรียนในรายวิชา EEC2316 การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งในรายวิชานี้ นักศึกษาจะได้เรียนรู้ในรูปแบบโครงงานเป็นฐานและแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษามีผลิตรายการนวัตกรรมที่

แปลกใหม่และมีความสร้างสรรค์ โดยใช้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีและความรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์และสหวิทยาสำหรับครูภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้นักศึกษามีความรู้ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและด้านการออกเสียง เพื่อที่จะสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงได้ ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นงนุช โรจนเลิศ (2561 : 11-27) ที่ศึกษาสมรรถนะเชิงการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีสมรรถนะเชิงการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสมรรถนะด้านความรู้อยู่ในระดับมากเช่นกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานนท์ ปลื้มเนตร และคณะ (2560 : 90-97) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. สมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษาหลังจากที่ได้รับการเรียนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานและแบบโครงงานเป็นฐาน พบว่า นักศึกษามีระดับสมรรถนะด้านทักษะในการสร้างนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน ส่วนสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมด้านเจตคติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักศึกษาสนใจที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในรูปแบบใหม่ จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น อาจเนื่องมาจากคณะครุศาสตร์ได้ให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการเรียนรู้แบบ Active learning เช่น การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ฯลฯ ซึ่งทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ มีการลงมือปฏิบัติ มีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนหรือการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการเน้นศาสตร์ทางด้านสมรรถนะต่างๆ โดยเฉพาะสมรรถนะทางด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนรู้ และความจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง อีกทั้งนักศึกษายังมีความสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้นักศึกษามีความพร้อมทางด้านทักษะเป็นอย่างมาก รวมถึงการมีเจตคติที่ดี ทำให้นักศึกษาสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจและมีความหลากหลายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557 : 56) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่และได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม และแนวคิดของ กุศลภัส เทียมทิพร (2559 : 34) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนใจ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสามารถของตนเองโดยใช้

กระบวนการที่เป็นระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning) ตามแนวคิดของอนรรฆ สมพงษ์ และลดาวัลย์ มะลิไทย (2560 : 76) ที่กล่าวว่าการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) ทักษะการคิด (Thinking Skills) ทักษะการทำงาน (Working Skills) และทักษะชีวิต (Life Skills) และแนวคิดของ ลัดดา ศิลาน้อย (2558 : 141-148) ที่กล่าวว่าการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นการสอนที่เป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดทักษะการคิด ทักษะการนำเสนอ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มอย่างสร้างสรรค์

จากผลการศึกษาระดับสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษ และผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่คณะครุศาสตร์และหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ในทุกๆ ด้านให้แก่ นักศึกษาในทุกชั้นปีอย่างเข้มข้น และต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาให้มีทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ให้พร้อมที่จะก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะในการสร้างนวัตกรรมของนักศึกษา โดยเน้นไปที่สมรรถนะการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางด้านการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นเพียงข้อมูลระดับสมรรถนะใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติของนักศึกษาเท่านั้น ผู้สอนสามารถที่จะนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการต่อยอดพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษามีการสร้างนวัตกรรมหรือชิ้นงานได้

2. จากผลงานวิจัยสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่คณะครุศาสตร์และหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษารวมถึงการส่งเสริมทางด้านเทคโนโลยีเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยจัดให้มีการส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ในทุกๆ ด้านให้แก่ นักศึกษาในทุกชั้นปีอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาระดับสมรรถนะในด้านอื่นๆ ของนักศึกษาในทุกชั้นปีและ/หรือทุกสาขาวิชา
2. ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่นักศึกษาสร้างขึ้นและนำมาต่อยอดเป็นงานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลรภัส เทียมทิพร. (2559). PBL: Project Base Learning การเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง 1 โดยใช้โครงงานเป็นฐาน. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จิตติยา เนตรวงษ์ และ บุญญลักษณ์ ตำนานจิต. (2555). การเรียนร่วมกันแบบผสมผสานและใช้โครงงานเป็นฐานที่ส่งผลต่อการสร้างความรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *วารสารวิจัย มสค. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 8 (3). 1-11.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). *การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน:จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุตธี.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (ม.ป.ป.). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2560. แหล่งที่มา: http://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/files_download/2014-04-10.pdf.
- นงนุช โรจนเลิศ. (2561). สมรรถนะเชิงการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10 (1), 11-27.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การวิจัยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2. ขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38 (4), 141-148.
- วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity Based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1 (2), 23-37.
- อนรรฆ สมพงษ์ และลดาวัลย์ มะลิไทย. (2560). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในรายวิชาการศึกษาเอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์. คณะครุศาสตร์ . บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.

- อานนท์ ปลื้มเนตร และคณะ. (2560). การพัฒนาสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 .
วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 2 (4), 90-97.
- Binturki, T.A. (2008). *Analysis of Pronunciation Errors of Saudi ESL Learners*. Master of Arts Degree. Southern Illinois University, Carondale.
- Derwing, T.M., and Rossitier M.J. (2002). ESL Learners' Perceptions of their Pronunciation Needs and Strategies. *System*. 30 (2), 155-166.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 140, 5-55.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

People's Participation in Local Development of Na An Subdistrict Administrative Organization Mueang Loei District, Loei Province

เลิศชาย หอมหวล และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง

วิทยาลัยพินทุบัณฑิต

Lertchai Homhual and Pichairat Muenduang

Pitchayabundit College, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Lertchai35@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน จำนวน 388 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T-test และ F-test การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.78) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลนาอาน ได้แก่ ควรมีการดำเนินการสำรวจปัญหา ความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชน เพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; องค์การบริหารส่วนตำบล; การพัฒนาหมู่บ้าน

Abstracts

The main objective of this research was to study people's participation in local development of Na An Subdistrict Administrative Organization. Mueang Loei District, Loei Province 388 people living in Na'an Subdistrict Administrative Organization for over 388 years using Taro Yamane's formula, a tool used for data collection. It is a questionnaire consisting of 3 parts: statistics used in data analysis. are descriptive statistics, i.e. number, percentage, mean, and standard deviation for the general data of the sample. Inferential statistics were T-test and F-test. People's participation in local development of Na An Subdistrict Administrative Organization. classified by gender, age, educational level and occupation.

The results showed that People's Participation in Local Development of Na An Subdistrict Administrative Organization Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 3.84$, $SD = 0.42$) and when considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the aspect of participation in decision-making ($\bar{X} = 4.30$, $SD = 0.37$) and the aspect with the highest mean value. The least average was in terms of participation in receiving benefits ($\bar{X} = 3.45$, $SD = 0.78$). Classified by sex, age, education level and occupation, it was found that overall people with different sexes, ages, educational levels and occupations Participation in the local development of Na An Subdistrict Administrative Organization no different which is not in accordance with the assumptions set As for the recommendations for the development of people's participation in the local development of Na An Subdistrict Administrative Organization, namely, there should be a survey of problems. trouble and the needs of the people for the development of the strategic plan of the Na An Subdistrict Administrative Organization.

Keywords: Participation; Subdistrict Administrative Organization; Village Development

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 ได้มีสาระสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นสาระประการหนึ่งที่สภาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ใช้หลักการในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับปรกฏในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญ (ดังนี้) ว่า “ได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีสาระสำคัญเน้นการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐเพิ่มขึ้นตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นใหญ่”

จากที่มาของรัฐธรรมนูญดังกล่าวถือว่า “เป็นนิมิตหมายที่ดีของภาคราชการ ภาคประชาชน และภาคเอกชนในการที่จะประสานความร่วมมือกันเพื่อทำให้การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเข้มแข็งทัดเทียมนานาอารยประเทศได้เป็นที่ยอมรับกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด เนื่องจากการปกครองที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยทุกคนรัฐธรรมนูญ เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนของตนด้วยความชอบธรรม การมีส่วนร่วมถือเป็นหลักที่สำคัญตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจและในกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาลและในทางการเมืองหรืออาจจะเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองลงแข่งขันในการเลือกตั้งเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองและรัฐบาล (Citizen Participation in Government and Politics) มีความสำคัญมาก สมมุติฐานของประชาธิปไตยมีอยู่ว่าการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและรัฐบาลนั้น ควรจะเป็นสิ่งที่ประชาชนทั่วไปอาจกระทำได้อย่างเต็มที่และกว้างขวาง” ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันว่า “ความสำเร็จของการบริหารงานทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน มิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยความรู้ความชำนาญและความร่วมมือจากผู้ตามประกอบด้วย ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ตามจึงเป็นเรื่องที่สำคัญทั้งนี้เพราะนอกจากจะสอดคล้องกับวิถีทางของการบริหารตามปรัชญาประชาธิปไตยแล้วยังก่อให้เกิดผลดีต่อหมู่คณะ และผลงานขององค์กรด้วย นอกจากนี้ตามความเข้าใจของนักวิชาการบางคนเห็นว่าการการมีส่วนร่วมตามครรลองของประชาธิปไตยไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่จำเป็นเท่านั้น หากยังเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เสียอีกด้วยในสภาวะการณ์ปัจจุบันจนทำให้คนเชื่อว่าศตวรรษแห่ง “การระเบิดการมีส่วนร่วม” (Participation explosion)” ฐิติมา อุดมศรี (2555 : 220-238) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร และระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่ จากสถานการณ์ของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมต่อวิถีการดำรงชีพของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปรับปรุงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของรัฐ การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการเร่งรัดให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดบริการสาธารณะไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็วทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานและการให้บริการสาธารณะของรัฐเป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ

และสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2542 เป็นรูปแบบของการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตัวเอง เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสภาองค์การฯ สมาชิกสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและมีอิสระในการปกครองตนเองมีขอบเขตของการปกครองที่ชัดเจน มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอและมีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเองรวมถึงการ มีอำนาจออกข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมายท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บทและมีการควบคุมดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของประเทศและประชาชนโดยส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานและโครงการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด องค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน ได้ทำการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป เช่น การก่อสร้าง และซ่อมแซม ถนน สะพาน และแหล่งน้ำต่าง ๆ ทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส การช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ให้แก่ราษฎร โดยการเน้นการบริการให้เกิดความพอใจแก่ราษฎรอย่างสูงสุด เพื่อพัฒนาให้ตำบลนาอาน มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน พบว่าประชาชนได้ร้องเรียนเป็นหนังสือถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน และท้องถิ่นเดือนละประมาณ 10 กว่าเรื่อง รวมเป็นปีละประมาณ 100 กว่าเรื่องเช่น เรื่องประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการไม่มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ท้องถิ่น และไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลนาอานมากน้อยเพียงไรและความคิดเห็นของประชาชนในการมีส่วนร่วมการบริหารงานส่วนตำบลนาอานมากน้อยแค่ไหน เพราะผู้ศึกษาได้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอานและได้มีโอกาสสัมผัสกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี

องค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย เพื่อนำหลักผลการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ใน
องค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน
อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน
ตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 12,688 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประชาชนที่อาศัย อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมือง
จังหวัดเลย จำนวน กลุ่มตัวอย่าง อ้างอิงจากสูตรของการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane โดย
กำหนดค่าความเชื่อมั่นของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เท่ากับร้อยละ 95 ซึ่ง หมายความว่า ยอมรับให้มี
ความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Error) ร้อยละ 5 ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนของขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e คือ ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยในการศึกษานี้ได้กำหนดให้ เท่ากับ 0.05) แทนค่า

$$\begin{aligned} n &= \frac{12,688}{1 + [12,688(0.05)^2]} \\ &= 387.775 \text{ คน} \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เท่ากับ 388 คน

หลังจากได้จำนวนขนาดตัวอย่างแล้ว จะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิดที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุม หัวข้อที่ต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้แนวคิดของ Likert ซึ่งแบบสอบถามประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questions) และเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว (Best Answer) จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวนทั้งหมด 4 ด้าน

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะการพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 4 ด้าน

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยมีวิธีการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยกำหนดนิยามและใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นนำไปให้ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ (Content Validity) ประกอบด้วย

1. ดร.ชาญยุทธ หาญชนะ ตำแหน่ง อธิการบดีวิทยาลัยพิษณุบัณฑิต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.โกศล สอดส่อง ตำแหน่ง รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์

วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต

3. ดร.สุป็น สมสาร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิษณุพนิตติ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง เนื้อหา (Content validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective congruence : IOC) เกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.60 ขึ้นไป

4) นำแบบสอบถามไป ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อความถูกต้องของเนื้อหาและความชัดเจน ของภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยนา อำเภอมะนัง จังหวัด หนองบัวลำภู เพื่อหาอำนาจจำแนก โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับ คะแนนรวมเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.20 ขึ้นไป

6) นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ใช้ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค เกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.90 ขึ้นไป

7) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บ ข้อมูล ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยมีวิธีการดำเนินงานตาม ขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามด้วย ตนเอง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับสลากตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน ตามตารางที่ 3.1 จำนวน 388 คน

2) บันทึกข้อมูลเอกสารและข้อมูลแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย เชิงสังคมศาสตร์โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าสถิติ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, และอาชีพ โดย การหาค่า จำนวน และร้อยละ

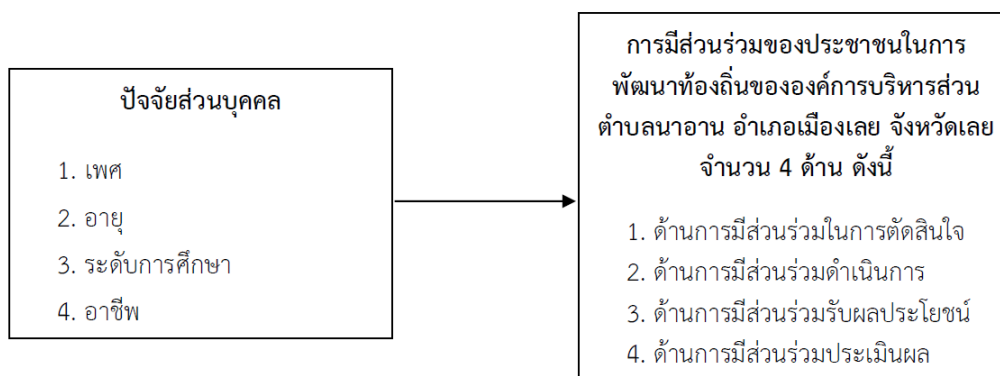
2) วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ตำบลนาอาน อำเภอมะนัง จังหวัดเลย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์สมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, และอาชีพ การทดสอบสมมติฐานใช้ ค่าสถิติ (t - test) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเพศ ระดับการศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอายุ อาชีพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference) ตามสมมติฐานของการวิจัย

4) ผู้วิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญในแต่ละด้านสำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีของ Cohen and Uphoff เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ประการ มากำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 52.84 และเป็นเพศหญิง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 47.16 อายุอยู่ระหว่าง 26 - 35 ปี จำนวน 141คน คิดเป็นร้อยละ 36.34 และช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 14 คน

คิดเป็นร้อยละ 3.61 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 89.18 และน้อยที่สุดคือปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.82 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 48.71 รองลงมาคือค้าขาย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.46 และน้อยที่สุดคือ นักผู้บริหาร (อบต.) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.35

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.30	0.37	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ	4.14	0.38	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.45	0.78	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล	3.46	0.78	มาก
รวม	3.84	0.42	มาก

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= 0.42) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.37) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.38) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.45$, S.D.= 0.78) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.37) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. ประชาชนเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.51) รองลงมาคือ ข้อ 3. ประชาชนมีส่วนร่วมจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วนและความต้องการของชุมชน ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนประจำปี ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.65)

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.38) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 10. ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการ ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.64) รองลงมาคือ ข้อ 9. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภคเช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.68) และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 8. ประชาชนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.63)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.78) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 14. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงาน ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนเช่น การส่งเสริมอาชีพ และการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.97) รองลงมาคือ ข้อ 15. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้เงินหรือจ่ายค่าตอบแทนหรือมอบของรางวัลให้แก่ประชาชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.96) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 12. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน ไฟฟ้าประปาให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.05)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.78) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 19. ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจความพึงพอใจของการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.97) รองลงมาคือ ข้อ 20. ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.96) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 17. ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการกำกับ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของแต่ละโครงการ ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 1.05)

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ได้แก่

1. ควรมีการดำเนินการสำรวจปัญหา ความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนเพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

2. ควรให้ประชาชนทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการตามงบประมาณของแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

3. ควรหาแนวทางให้คนในชุมชนให้มีรายได้ ให้มีงานทำ ให้มีอาชีพเสริม สร้างความรักความสามัคคีกันในชุมชน

4. ควรจัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อประชาชนได้รับผลประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.37) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.38) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.78) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธนิศ ยืนยง (2561 : 119-132) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของประชาชน ในจังหวัดนครนายก อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นได้จัดขึ้นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัย (พรทิพย์ ทับ แว่ว, 2554 : 9) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบล บ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับการศึกษา และอาชีพ ทั้งนี้จึง สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับการศึกษา และ อาชีพ เช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 40 – 49 ปี คิด เป็นร้อยละ 48.12 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 22.31 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 29.82 จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมหรือ โครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนในจังหวัดนครนายก อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เช่น โครงการสวนสมุนไพร โครงการประปาหมู่บ้าน หมายถึง กิจกรรมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นประชาชนนั้นได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น โครงการสวนสมุนไพร โครงการประปาหมู่บ้าน ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัย (จารุณี พันธุ์เสียม, 2550 : 37) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกชุมชนร่วมจิตใจ จังหวัดกระบี่ ผลจากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพ

รวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปานกลาง มีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดย ภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรัฐ กันภัย (2558 : 5) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนใน แผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา เขียง หลิว และภาวิณี บัวเรือง (2555 : 73) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสหกรณ์และชุมชนบ้านชายทะเล จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุรายได้ และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อส่วนร่วมในการในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการตามแผน ยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1.2 พัฒนาด้านสาธารณูปโภคจากการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ที่สะอาด หรืออื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในชุมชนสูงสุด

1.3 ควรจัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแผน ยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อประชาชนได้รับผลประโยชน์ สูงสุด

1.4 มอบหมายให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์ และตรวจสอบการทำงานของ ผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน เพื่อควบคุมและติดตามการทำงานพัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

1.5 ปรับนโยบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความ รับผิดชอบต่อสังคม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย กับองค์การบริหารส่วนตำบล อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จารุณี พันธุ์เสียม. (2550). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิก "ชุมชนร่วมจิตร่วมใจ" จังหวัดกระบี่. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐิติมา อุดมศร (2555) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. *Veridian E-Journal, SU. 5 (3), 220-238*
- ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 5 (2), 119-132.
- พรทิพย์ ทบั่วแก้ว(2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาล ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัฐ กัญญา. (2558). *การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อ การพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตก ตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์ รศ.ด. อุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยการจัดการ และเทคโนโลยีอีสเทิร์น
- สวรรณยา ชื่อเลื่อม, ชลธิชา เชื้องหลิว, และ, ภาวิณี บัวเรือง. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสหกรณ์และชุมชนบ้านชายทะเล จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์คณะวิทยาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
**Teacher's Digital Leadership in Bannsamkong Municipal School
at Mueang District, Phuket Province**

รัฐนันท์ รตทอง และ มลรัักษ์ เลิศวิไลย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Rattanan Rodthong and Monrak Lertwilai

Phuket Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: rattanan.r@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต 2) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือ เสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้สถิติ ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

คำสำคัญ: การศึกษาออนไลน์; ยุคดิจิทัล; ภาวะผู้นำดิจิทัล

Abstracts

The purposes of this study aimed to 1) digital leadership of Digital Leadership of the teachers, Bannsamkong Municipal School, Phuket Province 2) to raise the recommendations to improve or enhance digital leadership of the teachers, Ban Sam Kong Municipal School Phuket Province; Using a questionnaire, the data were collected from a total of 48 teachers. The data were then analyzed in terms of frequency, percentage, and mean. The results of this research are as follows.

* วันที่รับบทความ: 9 กันยายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 27 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 29 กันยายน 2564

Received: September 9, 2021; Revised: September 27, 2021; Accepted: September 29, 2021

There are 3 components of digital leadership which are 1) to be adaptive and to facilitate learning environment in Digital Education 2) to adapt the laws and regulations concerning Digital Culture and Mindset 3) to adopt digital visions and utilize Disruptive Technologies. The study also found that the overall digital leadership of these school teachers was at medium level. In each category, 1) to be adaptive and to facilitate learning environment in Digital Education was at high level 2) to adapt the laws and regulations concerning Digital Culture and Mindset was at low level 3) to adopt digital visions and utilize Disruptive Technologies were low.

Keywords: Online Learning; Digital Era; Digital Leadership

บทนำ

ในปัจจุบันโลกยุคใหม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Rapid Change) โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในหลายมิติ โดยเฉพาะในการติดต่อสื่อสารในความร่วมมือ หรือการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง สิ่งแวดล้อม และการศึกษา สำหรับในทางสังคมหลังจากความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีโทรคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและทัศนคติของปัจเจก (individual) รุ่นใหม่ที่แตกต่างจากบุคคลในรุ่นก่อน เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงาน (Working Life) การใช้ชีวิต (Life Style) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าและบริการต่างๆ (Customers' Behavior) โดยการใช้ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของการทำงานทางไกลโดยใช้อินเทอร์เน็ต (Tele-working) อีกทั้งในสำนักงานสมัยใหม่ได้มีการส่งเสริมสำนักงานไร้กระดาษ (Paperless Office) โดยเฉพาะในประเทศตะวันตกเพื่อลดการใช้พลังงาน และลดภาวะโลกร้อน นอกจากนี้การเดินทางระยะไกลไปทำงานหรือไปเรียนหนังสือยังเป็นการสิ้นเปลืองพลังงานในการขนส่งอย่างมาก ในขณะที่ค่าเดินทางและค่าพลังงานในการเดินทางมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ

นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ได้แก่ ประเทศไทย 4.0 และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การ

จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ซึ่งแผนต่างๆดังกล่าว สอดคล้องกับการที่รัฐบาลต้องการจะเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคคนทุกวัยให้เป็นคนที่มีศักยภาพเพื่อขีดความสามารถในการแข่งขัน และ และการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

นอกจากนี้รัฐบาลได้มีนโยบายและกฎหมายสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) ได้กำหนดการส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไว้ใน หมวดที่ 9 โดยเฉพาะใน มาตรา 67 ได้กำหนดว่า

“รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย”

ในปัจจุบันผู้เรียนยุคใหม่ที่มีความนิยมการใช้สื่อการสอนที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ถ้าผู้เรียนนิยมการเรียนรู้จากสื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ผู้สอนก็ควรใช้สื่อให้เหมาะกับผู้เรียนโดยเฉพาะการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 รัฐได้กำหนดนโยบายการทำงานที่บ้าน (Work from Home)และการศึกษาออนไลน์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้นเป็นวิกฤตของทั่วโลกแต่เป็นโอกาสสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีของผู้สอน/ผู้เรียน และประชาชนในทุกภาคส่วน

จากผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี สภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย พ.ศ.2559 วิสัยทัศน์เชิงนโยบายประเทศไทย 4.0 พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 และแนวคิดการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว การจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพและภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลโดยเฉพาะครูผู้สอนในระดับต่างๆที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศไทย จึงต้องเน้นการพัฒนาสิ่งต่างๆให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่กล่าวมา

โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง (ขุนวิเศษนุกุลกิจอุทิศ) เป็นสถานศึกษาในสังกัด เทศบาลนครภูเก็ต เปิดทำการสอนชั้น อนุบาล ถึงชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 3 ปัจจุบันมีครูจากระดับปฐมวัยถึง ม.3 รวม 48 คน เจ้าหน้าที่อื่นๆ 30 คน และนักเรียนประมาณ 700 คน โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกองมีวิสัยทัศน์ คือ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง (ขุนวิเศษนุกุลกิจอุทิศ) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และ พันธกิจ (Mission) ในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง(ขุนวิเศษนุกุลกิจอุทิศ) ได้กำหนดเพื่อให้การพัฒนานำไปสู่วิสัยทัศน์ หรือความต้องการที่จะเป็นไปในอนาคต คือ 1) พัฒนาความก้าวหน้าของโรงเรียนโดยมุ่งพัฒนาเสริมสร้างเยาวชนให้มีความรู้ดี สุขภาพกายสุขภาพจิตดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จและนักเรียนเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ 2) พัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพก้าวหน้าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของการศึกษา สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมีขวัญกำลังใจ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพของตน 3) พัฒนา ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต
2. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาหรือเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต นี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาและให้ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต การดำเนินการวิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น หัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากร คือ ครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต จำนวน 48 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การให้คะแนนในแบบสอบถามเป็นแบบ 5 ระดับคะแนน (Likert Scale)

การเลือกคะแนนเท่ากับ 5 หมายถึง มากที่สุด

การเลือกคะแนนเท่ากับ 4 หมายถึง มาก

การเลือกคะแนนเท่ากับ 3 หมายถึง ปานกลาง

การเลือกคะแนนเท่ากับ 2 หมายถึง น้อย

การเลือกคะแนนเท่ากับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ : ใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ความถี่ และร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิด
เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.00-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.00-3.99 หมายถึง มาก

2.00-2.99 หมายถึง ปานกลาง

1.00-1.99 หมายถึง น้อย

0.00-0.99 หมายถึง น้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ นโยบาย คำสั่งของทางราชการในระดับต่างๆ รวมทั้งเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้แก่ หลังจากนั้น เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดจากการสังเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัล และสร้างเครื่องมือและเก็บข้อมูลสภาพภาวะผู้นำดิจิทัล วิเคราะห์/ตรวจสอบข้อมูล โดยศึกษาสภาวะแวดล้อม/ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน

2. ออกแบบสอบถามเก็บข้อมูลสภาพภาวะผู้นำดิจิทัล

โดยสร้างแบบสอบถาม Questionnaires เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และคำถามภาวะผู้นำดิจิทัล ด้านต่างๆ แบบ Likert Scale รวมถึงข้อเสนอแนะแบบคำถามปลายเปิด ใน Google Form และส่งคิวอาร์โค้ด และ/หรือ ลิงค์คำถามให้คณะครูผู้ตอบคำถาม

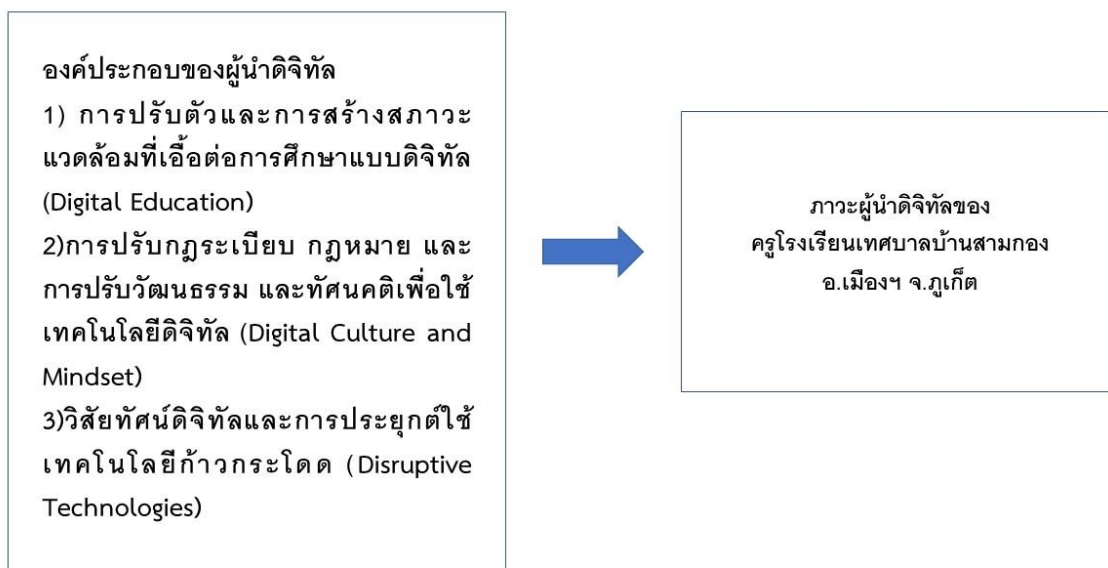
3. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใน Google Form และ โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ สถิติที่ใช้เป็นแบบเชิงพรรณนา Descriptive Statistics ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ฯลฯ หลังจากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยรายข้อ และรายด้าน และวิเคราะห์ข้อมูล

4. เขียนรายงานวิจัย

นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ จัดระเบียบ และสรุป เป็นรายงานวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลทางวารสารวิชาการ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และแบบสอบถาม และจากการนำการประเมิน ข้อคิดเห็นและได้มีการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม การศึกษาสภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาระบบดิจิทัล 2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดด มีผลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการศึกษาสภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง

ด้านต่างๆ	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับ ความคิดเห็น
1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาระบบดิจิทัล	3.42	0.35	ระดับมาก
2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	1.89	0.53	ระดับน้อย
3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดด	1.35	0.47	ระดับน้อย
รวม	2.34	0.42	ระดับปานกลาง

จากตารางพบว่า ระดับข้อคิดเห็นการศึกษาสภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนบ้านสามกองโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 2.34 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมที่ 0.42 โดยในด้านการปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาระบบดิจิทัลมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 3.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.35 ในด้านการปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยที่ 1.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 ในด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดดมีค่าเฉลี่ยที่ 1.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.47 ตามลำดับ

การศึกษาสภาวะผู้นำดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 3 ด้าน สรุป ดังนี้ 1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาดิจิทัล

เป็นอำนาจในการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารระดับสูงและหน่วยนโยบายทางการศึกษาในการส่งเสริมสนับสนุนในการแปลงโอกาสต่างๆให้เป็นแรงผลักดันให้การศึกษามีประสิทธิภาพ แต่ต้องการการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และตัวนักเรียน ในขณะเดียวกันต้องรับมือต่ออุปสรรคต่างๆจากภายนอกองค์กร การพัฒนาเทคโนโลยีและสื่อที่สอดคล้อง และการดำรงสิ่งต่างๆเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง ครูและบุคลากรต้องเข้าใจวิสัยทัศน์องค์กร และเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ผู้บังคับบัญชา/ผู้บริหารการศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำผสมผสานกับการบริหารจัดการที่เยี่ยมยอดจึงจะเกิดสิ่งเหล่านั้นได้ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาดิจิทัล

ยังเป็นการอำนวยการต่อองค์ประกอบอื่นๆในการทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการบริหารงาน ซึ่งผู้บังคับบัญชาต้องส่งเสริมสนับสนุนโดยเฉพาะ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Learning Environment) และภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ในสถานที่ทำงาน และสถานที่พัก การให้กำลังใจ ชมเชย และให้รางวัลตามโอกาสต่างๆกับบุคลากรที่มีสมรรถนะสูง กับบุคลากรที่กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ควรสร้างความร่วมมือและเครือข่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ และการจัดการความรู้กับองค์กรภายในและภายนอกอยู่ตลอดเวลา

แผนงาน/โครงการ หรือ มาตรการที่สำคัญสำหรับองค์ประกอบที่ 1 เช่น

- 1.1 โครงการอบรมภาวะผู้นำการศึกษาดิจิทัล
- 1.2 โครงการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษาสำหรับการศึกษาดิจิทัล
- 1.3 โครงการสื่อสารองค์กรการศึกษาดิจิทัลทั้งในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา
- 1.4 โครงการสร้างเครือข่ายกับวิทยากรภายนอก และ เครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

การศึกษาดิจิทัล

1.5 โครงการการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อค้นหาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ทั้งห้องเรียนแบบชั้นเรียน และ การศึกษาดิจิทัล/การศึกษาออนไลน์ ด้วยระบบ Learning Management System (LMS) เช่น Google Classroom, Google Meet, Zoom, Microsoft Team และอื่นๆ

2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญคือการนำระบบ e-office and e-signature เข้ามาใช้อย่างสมบูรณ์ซึ่งจะลดเวลาในการส่งหนังสือเวียน การลดหัวเวลายในการสนับสนุนงานต่างๆ การประหยัดกระดาษ และช่วยสนับสนุนการลดภาวะโลกร้อนอีกด้วย

โครงการต่อไปคือการจัดโครงการอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือ โทรศัพท์มือถือราคาถูกหรือการผ่อนผ่านสวัสดิการของหน่วยงาน หรือโรงเรียนให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนและนักเรียนโดยการสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการด้วยการแลกเปลี่ยนสิทธิประโยชน์ต่างๆจะเป็นการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนและนักเรียนได้เข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนและเพิ่มช่องทางการรับสื่อการสอนแบบ Disruptive Technologies

3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดด

แผนงาน/โครงการ หรือ มาตรการสำคัญสำหรับองค์ประกอบที่ 3 เช่น

3.1 โครงการการสร้างเครือข่ายทางการศึกษากับสถาบันการศึกษาภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแบบดิจิทัล/การศึกษาออนไลน์

3.2 โครงการส่งเสริมวัฒนธรรมการพัฒนาตนเองในสถานศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาแบบดิจิทัล/การศึกษาออนไลน์ อำนาจความสะดวกในการพัฒนาตนเอง การชวนขยายไผ่หาความรู้จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะดำรงสมรรถนะทางดิจิทัลของครูและบุคลากรให้ดำรงอยู่แม้สภาวะแวดล้อมต่างๆจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแต่ครูและบุคลากรเองสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อยู่ตลอดเวลาถือเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการไผ่หาความรู้/การค้นหาความรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และความสามารถในการเรียนรู้ได้เอง (Learn How to Learn) ในปัจจุบัน

3.3 โครงการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานปกติและหน่วยนโยบายการศึกษาในการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาตนเองให้กับครูและบุคลากรเกี่ยวกับการศึกษาแบบดิจิทัล/การศึกษาออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาแบบดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดดโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ภาวะผู้นำดิจิทัลของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต ได้ศึกษาครูโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อ.เมืองฯ จ.ภูเก็ต จำนวน 48 คนจากระดับปฐมวัยถึงมัธยมปีที่ 3 โดยศึกษาจากสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไปของสิ่งแวดล้อมโลก ทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่างๆอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ นโยบายของทางราชการในการพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในแนวคิด ภายหลังปกติ (Next Normal) ของ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2564 : ออนไลน์) ทำให้เกิดความต้องการที่จะต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลเจ้าหน้าที่ราชการและของครูในระดับต่างๆ

จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล 3 ด้าน คือ 1) การปรับตัวและการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาดิจิทัล 2) การปรับกฎระเบียบ กฎหมาย และการปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีก้าวกระโดด ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ซึ่งแนวคิดแต่ละด้าน ควรจะนำไปสู่การกำหนดการพัฒนาหรือเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล เป็น แผนงาน โครงการ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และ การประเมินในระหว่างปฏิบัติตามแผนตามระยะเวลา ประจำปี และหลังเสร็จสิ้นโครงการ รวมทั้ง การประเมิน ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ และปรับปรุง แผนงาน โครงการ อยู่ตลอดเวลา อันจะส่งผลต่อ คุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเพื่อการพัฒนาหรือเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลในโรงเรียนต่างๆ รวมถึงจะเป็นตัวอย่างที่ดี (Best Practice) ให้กับการบริหาร การศึกษาแบบอื่นๆต่อไป

สอดคล้องกับการศึกษาของ เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และ วัลลภา อารีรัตน์ (2564 : 9) ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเป็นพลเมืองดิจิทัล คือการรู้และใช้ การสื่อสาร และจริยธรรมดิจิทัล 2) การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล คือความเชี่ยวชาญในการใช้ การบริหารจัดการ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และ 3) วิสัยทัศน์ดิจิทัล คือการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการส่งเสริมนวัตกรรมดิจิทัล

ที่สำคัญคือ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562 : ออนไลน์) ได้กำหนดนโยบายและกำลังปรับกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องความปกติถัดไป (Next normal) ในการปฏิรูประบบราชการไทย ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ 1) การปรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเอื้อต่อการดำเนินการธุรกรรมดิจิทัลในภาพรวมและทุกภาคส่วน (Laws and Regulation) และ 2) การปรับวัฒนธรรม และทัศนคติเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Mindset)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

- 1.1 ปรับสภาวะแวดล้อมทางการศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานตามแนวคิดองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล รวมถึงกฎระเบียบ และ กฎหมาย
- 1.2 เปิดการฝึกอบรมและประชาสัมพันธ์ภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว
- 1.3 ควรส่งเสริมการศึกษา/วิจัยและขยายการเชื่อมต่อและเข้าถึงฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยในเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลกับสถาบันทางวิชาการทั้งภายในประเทศและนานาชาติ
- 1.4 ติดตามการเผยแพร่องค์ความรู้ แนวคิด ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆจากแหล่งค้นคว้าใหม่ๆ เช่นโซเชียลเน็ตเวิร์ค เกี่ยวกับ Disruptive Technologies

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 2.1 ควรมีการจัดสัมมนาและสร้างเครือข่ายการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล ทั้งภายในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆที่หลากหลาย
- 2.2 เปิดรับความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนเกี่ยวกับการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลในโรงเรียนและตัวนักเรียนในระดับต่างๆ
- 2.3 ส่งเสริมการฝึกอบรมการออกแบบและการใช้การประเมินภาวะผู้นำดิจิทัลในโรงเรียนและตัวนักเรียนในระดับต่างๆ
- 2.4 ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนเพื่อค้นหาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ทั้งห้องเรียนแบบชั้นเรียน และ การศึกษาแบบดิจิทัล/การศึกษาออนไลน์ ด้วยระบบ Learning Management Systems (LMS) เช่น Google Classroom, Google Meet, Zoom, Microsoft Team และอื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 ควรศึกษา/วิจัยภาวะผู้นำดิจิทัล ในโรงเรียนอื่นๆ ในระดับต่างๆ เช่นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครภูเก็ต ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบ้านบางเหนียว โรงเรียนเทศบาลวัดขจรรังสรรค์ โรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญาในพระอุปถัมภ์ โรงเรียนเทศบาลเมืองภูเก็ต โรงเรียนเทศบาลพิบูลสวัสดี โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต

3.2 ควรศึกษา/วิจัยภาวะผู้นำดิจิทัล ยังควรมีการพัฒนาองค์ประกอบหรือตัวชี้วัดมากกว่านี้ จึงควรมีการวิจัยพัฒนาเพื่อปรับตัวชี้วัดภาวะผู้นำดิจิทัล ให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3.3 ควรศึกษา/วิจัยภาวะผู้นำดิจิทัลมุมมองของการวิจัยเชิงอนาคต (Future Research) และการวิจัยฉากทัศน์ในอนาคต (Future Scenarios) ซึ่งจะมีประโยชน์ในการเตรียมการสำหรับอนาคตที่จะสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของทุกภาคส่วนในสังคม และควรทำการวิจัยภาวะผู้นำดิจิทัลในบริบทอื่นๆ และองค์กรแบบอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ก.พ.ร.). (2562). การปฏิรูประบบราชการไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.opdc.go.th/index.php>
- คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2564). Next normal การปฏิรูประบบราชการไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2564. แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=7gQ_pNmXPlo
- เอกรัตน์ เชื้อวงศ์คำ, วัลลภา อารีรัตน์. 2564. องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. *การประชุมผลงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22*. วันที่ 24 มีนาคม 2564 ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยักษ์ในประเทศไทย

Factors Affecting the Employment of New Graduates For Public Companies in Thailand during Covid-19 Pandemic

ศรัญพร ศิลปะประเสริฐ และ หทัยชนก วงศ์กาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sarunyaporn Sinlapaprasert and Hatthaichanok Wongkalasin

Sripatum University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sarunyaporn.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยักษ์ในประเทศไทย 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยักษ์ในประเทศไทย เป็นวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 729 คน โดยดำเนินการสุ่มแบบชั้น ด้วยตารางเคชีและมอร์แกน การสุ่มแบบง่าย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 248 คน ได้แก่ หัวหน้างานฝ่ายบุคคล จำแนกเป็น 4 ข้อ โดยหัวหน้างานฝ่ายบุคคลของบริษัทยักษ์ในประเทศไทย เป็นหญิงและชาย คิดเป็นร้อยละ 58.97 และ ร้อยละ 41.03 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.28 มีระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 51.28 มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.15 เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยักษ์ในประเทศไทย พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, $SD=0.7192$) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยักษ์ในประเทศไทย พบว่า (1) ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.81$, $SD=0.6837$), (2) การปรับตัว ($\bar{X}=3.60$, $SD=0.7563$), (3) การจงใจคน ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.7780$), (4) การทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.6725$), (5) ความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X}=3.49$, $SD=0.7514$), (6) การบริหารเวลา ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.5822$), (7) การวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X}=3.64$, $SD=0.6892$), (8) การสื่อสาร ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.7563$), (9) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ($\bar{X}=3.79$, $SD=0.77460$), (10) การตัดสินใจ ($\bar{X}=3.73$, $SD=0.7474$)

คำสำคัญ: ปัจจัย; นักศึกษาจบใหม่; ยุคโควิด; บริษัทยักษ์ในประเทศไทย

Abstracts

This research aimed to 1) Study the level of factors affecting the employment of new graduates for public companies in Thailand during Covid-19 pandemic 2) Study the factors affecting the employment of 729 new graduates for public companies in Thailand during Covid-19 pandemic. The research was quantitative oriented and operated by stratified sampling of Krejcie & Morgan. The sample group of 248 people were supervisors of human resource department in public companies in Thailand composed of 58.97% female and 41.03% male, the majority aged between 41-50 (51.28%), obtained master degree (51.28%), and had work experience between 11-20 years (46.15%). Questionnaire was the tool for data collection. The statistics for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The result showed that;

1) Level of factors affecting the employment of new graduates for public companies in Thailand during Covid-19 pandemic revealed all aspects were at high level ($\bar{X}=3.68$, $SD=0.7192$). 2) Factors affecting the employment of new graduates for public companies in Thailand revealed (1) Creativity ($\bar{X}=3.81$, $SD=0.6837$), (2) Adaptability ($\bar{X}=3.60$, $SD=0.7563$), (3) Persuasion ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.7780$), (4) Teamwork ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.6725$), (5) Emotional intelligence ($\bar{X}=3.49$, $SD=0.7514$), (6) Time management ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.5822$), (7) Analytical and critical thinking ($\bar{X}=3.64$, $SD=0.6892$), (8) Communication ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.7563$), (9) Complex problem solving ($\bar{X}=3.79$, $SD=0.77460$), (10) Decision making ($\bar{X}=3.73$, $SD=0.7474$).

Keyword: Factor; New Graduate; Covid-19 Pandemic; Public Companies in Thailand

บทนำ

ท่ามกลางการกลับมาแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งออกสินค้าและการท่องเที่ยวของไทยฟื้นตัวช้ากว่าที่คาดการณ์กันไว้ในช่วงก่อนหน้านี้ นักเศรษฐศาสตร์ยังคงประเมินว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยได้ผ่านจุดต่ำสุดไปแล้วในช่วงไตรมาสสองที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงที่เราคาดการณ์กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระยะต่อไป สถานการณ์ยังมีความไม่แน่นอนสูง การจ้างงานลดลง ข้อมูลการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีผู้ว่างงานกว่า 7.5 แสนคน ซึ่งสูงกว่าปีก่อนในช่วงเวลาเดียวกันถึงเกือบเท่าตัว ส่วนผู้ประกอบการในระบบประกันสังคมที่ขอรับสิทธิประโยชน์ว่างงานตามมาตรา 38 ก็เพิ่มสูงขึ้นไปที่ประมาณ 3 แสนคน ทั้งนี้ คนส่วนใหญ่อาจรู้สึกถึงความรุนแรงของผลกระทบและประเมินไว้ก่อนหน้าว่าจะมีผู้ได้รับผลกระทบหลายล้านคน จึงมีความสงสัยว่าตัวเลขการว่างงานของไทยที่จัดทำบนฐานของการสำรวจอาจครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบน้อยกว่าความเป็นจริง อย่างไรก็ตาม โครงสร้างตลาดแรงงานไทยมีลักษณะที่นายจ้างมักปรับตัวโดยการปรับเปลี่ยนชั่วโมงการทำงาน มากกว่าการเพิ่มหรือลดคนงานแบบฉับพลัน ส่วนหนึ่งอาจมาจากการหาแรงงานที่มีทักษะเหมาะสมกับงานนั้นทำได้ยากหรืออยู่กันมานานแบบครอบครัว ส่งผลให้ตัวเลขการจ้างงานเปลี่ยนแปลงช้ากว่าภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี นายจ้างจึงพยายามรักษาลูกจ้างไว้โดยลดชั่วโมงการทำงานก่อน เมื่อมีความจำเป็นจึงค่อยเลิกจ้าง

การว่างงานปี 2564 อัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.89 ลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 1.96 ในไตรมาสก่อน คิดเป็นผู้ว่างงาน 7.3 แสนคน โดยผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อน (ผู้จบการศึกษาใหม่) มีจำนวน 2.9 แสนคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.04 ผู้จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีการว่างงานเพิ่มขึ้น โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานร้อยละ 3.44 สะท้อนให้เห็นว่าการว่างงานในปัจจุบันอยู่ในกลุ่มแรงงานทักษะสูง ผู้ว่างงานยังมีแนวโน้มว่างงานนานขึ้น โดยผู้ว่างงานนานกว่า 12 เดือน มีจำนวน 1.47 แสนคน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ของผู้ว่างงาน เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนที่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 11.7 การว่างงานในระบบ ผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน มีจำนวน 3.1 แสนคน คิดเป็นสัดส่วนต่อผู้ประกัน ร้อยละ 2.8 ลดลงจากไตรมาสก่อนเล็กน้อย

จากที่กล่าวมาแล้วถึงความสำคัญของการเข้าทำงานของนักศึกษาจบใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย” เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างทักษะที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หัวหน้าฝ่ายบุคคล บริษัทมหาชนในประเทศไทย จำนวน 729 คน โดยดำเนินการสุ่มแบบชั้น ด้วยตารางเลขี่และมอร์แกน การสุ่มแบบง่าย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 248 คน

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบสอบถาม เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย สำหรับกระบวนการสร้างแบบสอบถามจำนวน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) การปรับตัว 3) การจงใจคน 4) การทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) ความฉลาด

ทางอารมณ์ 6) การบริหารเวลา 7) การวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ 8) การสื่อสาร 9) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และ 10) การตัดสินใจ

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยาในประเทศไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

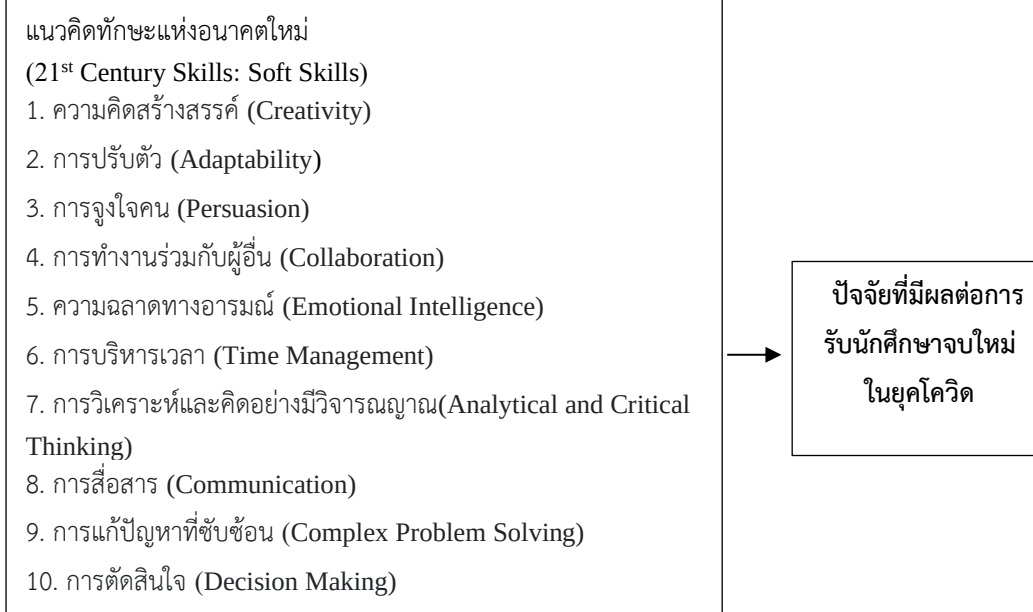
ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และเดินทางไปด้วยตนเอง แบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 248 ชุด ได้รับคืน 248 ชุด เป็นจำนวนร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สถิติที่ใช้คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยาในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยาในประเทศไทย สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทยาในประเทศไทย จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำมาบูรณาการให้ได้ ความรู้ ความจริง ในการตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แสดงภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จำแนกเป็น 4 ข้อ โดยหัวหน้าฝ่ายบุคคลของบริษัทมหาชนในประเทศไทย เป็นหญิงและชาย คิดเป็นร้อยละ 58.97 และ ร้อยละ 41.03 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.28 มีระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 51.28 มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.15

2) ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของ บริษัทมหาชนในประเทศไทย พบว่า ทุกรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, $SD=0.7192$)

3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของ บริษัทมหาชนในประเทศไทย พบว่า (1) ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.81$, $SD=0.6837$), (2) การปรับตัว ($\bar{X}=3.60$, $SD=0.7563$), (3) การจูงใจคน ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.7780$), (4) การทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.6725$), (5) ความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X}=3.49$, $SD=0.7514$), (6) การบริหารเวลา ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.5822$), (7) การวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X}=3.64$, $SD=0.6892$), (8) การสื่อสาร ($\bar{X}=3.75$, $SD=0.7563$), (9) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ($\bar{X}=3.79$, $SD=0.77460$), (10) การตัดสินใจ ($\bar{X}=3.73$, $SD=0.7474$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของ บริษัทมหาชนในประเทศไทย มีดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จำแนกเป็น 4 ข้อ โดยหัวหน้าฝ่ายบุคคลของบริษัทมหาชนในประเทศไทย เป็นหญิงและชาย คิดเป็นร้อยละ 58.97 และ ร้อยละ 41.03 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.28 มีระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 51.28 มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.15 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สอาด บรรเจิดฤทธิ์ (2558 : 133-141) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจโลจิสติกส์ภาคบริการเขตภาคกลางในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการแบบใส่ตัวแปรพร้อมกันทั้งหมด (Enter Method) พบว่า ธุรกิจอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เขตภาคกลาง ที่มีภาพลักษณ์ของนายจ้างที่สูง และด้านองค์กรเป็นเลิศที่สูง มีแนวโน้มที่ทำให้ประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ภาคกลาง ในประเทศไทย สูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าภาพลักษณ์ของนายจ้างที่ต่ำและด้านองค์กรเป็นเลิศที่ต่ำก็จะมีแนวโน้ม ว่าประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากร

ของธุรกิจอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เขตภาคกลางในประเทศไทย ลดต่ำลงไปด้วย ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจโลจิสติกส์ภาคบริการ พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ นายจ้าง ในองค์ประกอบย่อยตัวแปรด้านความเป็นเลิศในการจัดการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากร มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.93 ปัจจัยด้านความเป็นเลิศขององค์กร องค์ประกอบย่อยตัวแปรด้าน ความสามารถในการสร้างผลกำไร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.92

2) ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย พบว่า ทุกรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.68$, $SD=0.7192$) สอดคล้องกับ สอาด บรรเจิดฤทธิ์ (2558 : 133-141) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจโลจิสติกส์ภาคบริการเขตภาคกลางในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลจากการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการแบบใส่ตัวแปรพร้อมกันทั้งหมด (Enter Method) พบว่า ธุรกิจอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เขตภาคกลาง ที่มีภาพลักษณ์ของนายจ้างที่สูง และด้านองค์กรเป็นเลิศที่สูง มีแนวโน้มที่ทำให้ประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ภาคกลาง ในประเทศไทย สูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าภาพลักษณ์ของนายจ้างที่ต่ำและด้านองค์กรเป็นเลิศที่ต่ำก็จะมีแนวโน้มว่า ประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เขตภาคกลางในประเทศไทย ลดต่ำลงไปด้วย ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจโลจิสติกส์ภาคบริการ

3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับนักศึกษาจบใหม่ในยุคโควิดของบริษัทมหาชนในประเทศไทย พบว่า (1) ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}=3.81$, $SD=0.6837$), (2) การปรับตัว ($\bar{x}=3.60$, $SD=0.7563$), (3) การจูงใจคน ($\bar{x}=3.62$, $SD=0.7780$), (4) การทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x}=3.62$, $SD=0.6725$), (5) ความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{x}=3.49$, $SD=0.7514$), (6) การบริหารเวลา ($\bar{x}=3.75$, $SD=0.5822$), (7) การวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ($\bar{x}=3.64$, $SD=0.6892$), (8) การสื่อสาร ($\bar{x}=3.75$, $SD=0.7563$), (9) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ($\bar{x}=3.79$, $SD=0.77460$), (10) การตัดสินใจ ($\bar{x}=3.73$, $SD=0.7474$) สอดคล้องกับ บุษกร วัฒนบุตร (2564 : 87-94) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับ Soft Skills ของเยาวชนไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 และเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 ระดับ การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามนักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 2 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 3 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2 โดยที่ระดับ Soft Skills ของเยาวชนไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชน ไทยในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะที่เป็นปัจจัยที่ในการพัฒนาทั้งทางด้านกาย ด้านอารมณ์ด้านปัญญา และด้านการบริหารจัดการให้รู้และเข้าใจตามความเป็นจริง เพื่อสร้างทักษะที่ติดตัวไปแม้จะเปลี่ยนไป ประกอบอาชีพอื่น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่อยู่

ในตัว เพื่อที่จะมั่นใจว่าสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีใน สังคม และ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่จะเกิด จากการถ่ายทอดและพัฒนาของคณาจารย์ เยาวชนที่จะเข้ารับการพัฒนา Soft Skills ไม่ ตระหนักสนใจ การสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรศึกษาตัวแปรแต่ละตัวที่มีผลในเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนก่อนนำมาพัฒนาทักษะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาจบใหม่

2. การวิจัยความศึกษาข้อมูลที่สะท้อนการมีงานทำของนักศึกษาจบใหม่ที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

2. ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- บุษกร วัฒนบุตร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยวิชาการ. 4 (1), 87-94.
- สอาด บรรเจิดฤทธิ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสรรหาบุคลากรของธุรกิจโลจิสติกส์ภาคบริการ เขตภาคกลางในประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 10 (3), 133-141.

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนา

คุณภาพการศึกษา บ้านแก่งส้มพันธ์ จังหวัดสระแก้ว

**The Development of a Computer Assisted Instruction Program on the
Topic of Information and Communication Technology for Prathom
Suksa IV Students of Schools in Ban Kaeng Samphan Educational
Quality Development Network Cluster in Sa Kaeo Province**

ศิริเศรษฐ์ โสภาศรี,

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ และ ศันสนีย์ สังสรค่อนันต์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Siraset Sophasri,

Taweewat Watthanakuljaroen and Sunsanee Sungsunanun

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: siraset.sop@sk1edu.go.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านแก่งส้มพันธ์ จังหวัดสระแก้ว ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านแก่งส้มพันธ์ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิจัยคือ (1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า (1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 81.22/80.00, 81.11/80.17 และ 81.78/80.67 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) นักเรียนที่เรียน

* วันที่รับบทความ: 19 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 5 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 7 พฤศจิกายน 2564

ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความก้าวหน้าในการเรียน โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ: บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน; เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร; ประถมศึกษา

Abstracts

The objectives of this research were (1) to develop a computer assisted instruction program on the topic of Information and Communication Technology for Prathom Suksa IV students of schools in Ban Kaeng Samphan Educational Quality Development Network Cluster in Sa Keao province based on the pre-determined efficiency criterion; (2) to compare the pre-learning and post-learning scores of the students learning from the computer assisted instruction program on the topic of Information and Communication Technology; and (3) to study the opinions of the students toward the computer assisted instruction program on the topic of Information and Communication Technology.

The research sample consisted of 30 Prathom Suksa IV students from a school in Ban Kaeng Samphan Educational Quality Development Network Cluster in Sa Keao province obtained by multi-stage random sampling. The research instruments were (1) a computer assisted instruction program on the topic of Information and Communication Technology; (2) a learning achievement test for pre-testing and post-testing; and (3) a questionnaire on student's opinions toward the computer assisted instruction program. Statistics employed for data analysis were the E1/E2 efficiency index, mean, standard deviation, and t-test.

Research findings showed that (1) the three units of the developed computer assisted instruction program were efficient at 81.22/80.00, 81.11/80.17, and 81.78/80.67, respectively; thus meeting the set efficiency criterion of 80/80; (2) the students learning from the computer assisted instruction program achieved significant learning progress as shown by their post-learning mean score being significantly higher than their pre-learning mean score at the .01 level of statistical significance; and (3) the students had overall opinion that the computer assisted instruction program was appropriate at the high level.

Keywords: Computer-assisted lessons; Information and Communication Technology; Prathom Suksa

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันต่อเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาทางการศึกษา เช่น การขาดแคลนบุคลากรครู ครูผู้สอนไม่ตรงตามวิชาเอก จำนวนผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น จากปัญหา

ดังกล่าวจึงต้องพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาจึงมีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีอยู่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากความสำคัญของเทคโนโลยีและสารสนเทศ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วกระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนมากที่สุด จึงได้จัดทำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้สถานศึกษา ครูผู้สอนตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือเรียน คู่มือครู สื่อประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล โดยตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่จัดทำขึ้นนี้ได้ปรับปรุงเพื่อให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันภายในสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตลอดจนการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงเพื่อให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ และทัดเทียมกับนานาชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560 : 1-2)

การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามบ้านแก้งสามัคคี จังหวัดสระแก้ว มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เป็นปัญหา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ เมื่อวิเคราะห์สถานการณ์แล้วสามารถแยกเป็นประเด็นทางการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมี 3 ด้าน คือ (1) ด้านครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2) ด้านวิธีสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ (3) ด้านสื่อการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปัจจุบันในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษามบ้านแก้งสามัคคี จังหวัดสระแก้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางภาครัฐบาลและภาคเอกชน ได้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น โดยได้จัดฝึกอบรมครูผู้สอนในเรื่องเทคนิควิธีการสอน เทคนิคการสร้างสื่อการสอน การอบรมทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เพื่อที่ครูผู้สอนได้พัฒนาความรู้ ทักษะและความชำนาญเพื่อนำประสบการณ์ความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง แต่การจัดฝึกอบรมเหล่านี้เป็นการอบรมระยะสั้น และขาดการติดตามย้อนหลังการอบรม ทำให้ครูผู้สอนขาดคำแนะนำในการนำสื่อการสอนไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1

จากความพยายามในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผ่านมา พบว่ามีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาพัฒนาเป็นสื่อในการเรียนการสอน ในรูปแบบของบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น มีกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล ด้วยแนวทางดังกล่าว ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะแก้ปัญหา โดยมีแนวคิดในการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาประยุกต์ใช้ในรูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ทักษิณา วิไลลักษณ์ (2551 : 23-27) ซึ่งได้อธิบายลักษณะการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามแนวคิดของกายเว็ว่า เหมือนผู้เรียนอยู่ใน ห้องเรียน เกิดข้อสงสัยก็สามารถถามผู้สอนได้ ซึ่งเป็นการออกแบบโดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหา และจัด กิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์

ดังนั้น จากคุณลักษณะเด่นของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยประสงค์จะ พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขึ้น โดยผ่านกระบวนการ ทดสอบประสิทธิภาพ เพื่อให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่จะพัฒนาขึ้นนี้ เกิดประสิทธิภาพและส่งผลต่อ ผู้เรียนได้สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษากำแพงแสน จังหวัด สระแก้ว ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบ เชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนใน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา บ้านกำแพงแสน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 141 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 ของโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 สุ่มโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา บ้านแก้งสัมพันธ์ จังหวัดสระแก้ว จากทั้งหมด 7 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) 2) โรงเรียนบ้านห้วย 3) โรงเรียนบ้านเหล่ากกโก 4) โรงเรียนเขาสิงโต 5) โรงเรียนบ้านแสงจันทร์ 6) โรงเรียนบ้านเนินดินแดง และ 7) โรงเรียนบ้านคลองหมากนัต ผู้วิจัยสุ่มแบบกลุ่ม ได้โรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร)

1.2.2 สุ่มห้องเรียนในโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) โรงเรียนมีจำนวนห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยห้องเรียนที่ 1 มีจำนวนนักเรียน 42 คน และห้องเรียนที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 40 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้ห้องเรียนที่ 2 แต่เนื่องจากนักเรียนมีผลการเรียนค่อนข้างน้อย และขาดเรียนสม่ำเสมอ จึงไม่นำนักเรียนมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเหลือจำนวน 30 คน

1.2.3 จำแนกนักเรียน ผู้วิจัยจำแนกเป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เพื่อใช้ทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือในงานวิจัย และกลุ่มที่ 2 เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย โดยใช้ชั้นนักเรียนของโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 82 คน จำแนกตามห้องเรียน ดังนี้ ห้องเรียนที่ 1 ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มทดลอง (Try Out) จากทั้งหมด 42 คน ใช้จริง 39 คน ส่วนห้องเรียนที่ 2 ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ทั้งหมด 40 คน ใช้จริง 30 คน

1.2.4 การจำแนกนักเรียนกลุ่มทดลอง (Try Out) เพื่อหาประสิทธิภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ของโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่เคยศึกษารายวิชาเทคโนโลยี 4 (เฉพาะหน่วยการเรียนรู้ที่ 1-3 โดยจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1/2562) ซึ่งปัจจุบันกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยจำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในปีการศึกษา 2561 (ข้อมูลย่อยหลังนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1) มีเกณฑ์ในการจำแนกผลการเรียนดังนี้ คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 3.51-4.00 ได้จำนวน 10 คน ผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 2.51-3.50 ได้จำนวน 14 คน และผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 1.50-2.50 ได้จำนวน 15 คน รวมจำนวน 39 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1.2.5 สุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบเดียว ได้นักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) ตำบลบ้านแก้ง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 3 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแบบจับฉลาก ดังนี้ คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 3.51-4.00 จำนวน 1 คน นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 2.51-3.50 จำนวน 1 คน และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 1.50-2.50 จำนวน 1 คน รวม 3 คน

1.2.6 สุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม ได้นักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) ตำบลบ้านแก้ง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 6 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแบบจับฉลาก ดังนี้ คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 3.51-4.00 จำนวน 2 คน นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 2.51-3.50 จำนวน 2 คน และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 1.50-2.50 จำนวน 2 คน รวม 6 คน

1.2.7 สุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม ได้นักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธนูสร) ตำบลบ้านแก้ง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน ดังนี้ คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 3.51-4.00 จำนวน 7 คน นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 2.51-3.50 จำนวน 11 คน และนักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 1.50-2.50 จำนวน 12 คน รวม 30 คน

ระยะเวลาในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ดังนี้

2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านแก้งสัมพันธ์ จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ยึดขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 7 ขั้นตอนของ ฌอนมพร เลหาจรัสแสง (2550 : 29-30) และระบบการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 7-20) ซึ่งจำแนกเนื้อหาออกเป็น 6 หน่วย ผู้วิจัยเลือกหน่วยที่ 1, 2 และ 3 เนื่องจากเป็นตัวแทนของเนื้อหารายวิชา และมีการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย คือ หน่วยที่ 1 ข้อมูล สารสนเทศ และการจัดเก็บ หน่วยที่ 2 ระบบคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ และ หน่วยที่ 3 โปรแกรมประยุกต์ในระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ โดยทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้าง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

2.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

2.2.1 การสร้างตารางวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการออกข้อสอบให้ตรงกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยยึดรูปแบบของเบนจามิน บลูม (Bloom, 1956) ที่ได้รับการปรับปรุงโดยแอนเดอร์สัน และคราธวอล (Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R., 2001 : 78) มี 6 ชั้น ได้แก่ (1) ความจำ (2) ความเข้าใจ (3) การประยุกต์ (4) การวิเคราะห์ (5) การประเมิน และ (6) การสร้างสรรค์ กำหนดชนิดของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบจำนวน 4 ตัวเลือก แบ่งเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 60 ข้อ (หน่วยการเรียนรู้ละ 20 ข้อ) และแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 60 ข้อ (หน่วยการเรียนรู้ละ 20 ข้อ) เป็นแบบคู่ขนาน (2) แบบฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ 1-3 มีจำนวนทั้งสิ้น 13 ชุด

ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จำนวน 5 ชุด หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จำนวน 5 ชุด และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 จำนวน 3 ชุด

2.2.2 ขั้นตรวจสอบและปรับปรุง ประกอบด้วยขั้นตอนจำนวน 5 ขั้นตอน

1) ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล และด้านเนื้อหาตรวจสอบด้านความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้และความถูกต้องของแบบทดสอบ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินคุณภาพของแบบทดสอบจากแบบประเมินคุณภาพในระดับดี

2) ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ ปรับคำถามให้ตรงกับเนื้อหา ปรับภาษาที่ใช้ถามคำถามให้ชัดเจนปรับแบบทดสอบให้มีความถูกต้อง และปรับคำถามบางข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และเน้นการวิเคราะห์มากขึ้น

3) ทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลอง กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านแก้ง (พันธัสสร) จำนวน 39 คน ที่เคยเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของแบบทดสอบ เพื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ผู้วิจัยใช้เทคนิค 27% ของ จุง เตห์พาน (Fan, Chung-The, 1952 : 32) และเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00 จากผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวนข้อสอบทั้งสิ้น 120 ข้อ (มีจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ และแยกเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน) เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ ดังนี้

ตารางที่ 1 กำหนดวันและเวลาในการทดสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มทดลอง (Try Out) ในงานวิจัย

การทดสอบ	วัน/เดือน/ปี	เวลา
แบบเดี่ยว	16 ธันวาคม 2562	12.30 - 15.30 น.
แบบกลุ่ม	23 ธันวาคม 2562	12.30 - 15.30 น.
แบบภาคสนาม	30 ธันวาคม 2562	12.30 - 15.30 น.

ตารางที่ 2 แสดงตารางการหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ

หน่วยที่	แบบทดสอบ	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
หน่วยที่ 1	ก่อนเรียน	0.41 – 0.55	0.27 – 0.64
	หลังเรียน	0.68 – 0.77	0.27 – 0.55
ข้อมูล สารสนเทศ และการจัดเก็บ			

หน่วยที่	แบบทดสอบ	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
หน่วยที่ 2	ก่อนเรียน	0.41 – 0.68	0.36 – 0.73
ระบบคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์	หลังเรียน	0.68 – 0.77	0.27 – 0.64
หน่วยที่ 3	ก่อนเรียน	0.50 – 0.73	0.27 – 0.91
โปรแกรมประยุกต์ในระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์	หลังเรียน	0.68 – 0.77	0.36 – 0.64

4) หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) (Kaplan, R. M and Saccuzzo, D. P., 2001 : 20) โดยมีค่าความเชื่อมั่นดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงตารางการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

หน่วยที่	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)	
	ทดสอบก่อนเรียน	ทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ 1 ข้อมูล สารสนเทศ และการจัดเก็บ	0.71	0.81
หน่วยที่ 2 ระบบคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์	0.74	0.81
หน่วยที่ 3 โปรแกรมประยุกต์ในระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์	0.77	0.82

5) จัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ง (พันธุ์สนสร) กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านแก้งสัมพันธ์ ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 30 คน กำหนดการทดสอบวันที่ 6 มกราคม 2563 ช่วงเวลา 12.30 - 15.30 น.

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นแบบสอบถาม 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เช่น เพศ และอายุ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ และ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.3.1 ขั้นตอนพัฒนาแบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสร้างแบบสอบถามครอบคลุมประเภท วิธีการและเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

2) กำหนดสิ่งที่จะสอบถาม ได้แก่ องค์ประกอบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ประกอบ ด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน บทเรียน กิจกรรม แบบฝึกหัด แนวตอบ และแบบทดสอบหลังเรียน และประโยชน์ของการเรียนประกอบด้วย ความรู้ที่เพิ่มขึ้น การหาความรู้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบในการเรียน และความชอบเรียนด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

3) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, Rensis., 1967 : 90-95) 3 ตอน จำนวน 12 ข้อ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง 3 หน่วย

4) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นให้ผู้เชี่ยวชาญด้าน วัตถุประสงค์และประเมินผลเพื่อตรวจสอบข้อคำถาม ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน ผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า แบบสอบถามความคิดเห็นอยู่ในระดับ ดี

5) ทดลองใช้แบบสอบถามและปรับปรุง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง (Try Out) ซึ่งเป็นกลุ่มทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม จำนวน 30 คน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจในข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจในคำถาม และภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย

2.3.2 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการจำนวน 3 ขั้นตอนครอบคลุม ดังนี้ (1) การจัดเตรียมสถานที่ (2) วันเวลาในการทดสอบ และ (3) ขั้นตอนของการทดสอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การจัดเตรียมสถานที่ คือ โดยแจ้งสถานศึกษา เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนและขอ อนุญาตทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์

3.2 วันเวลาในการทดสอบ

ตารางที่ 4 กำหนดวันและเวลาในการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบ	วัน/เดือน/ปี	เวลา
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน	6 มกราคม 2563	12.30 - 15.30 น.

3.3 ขั้นตอนของการทดสอบ

3.3.1 ผู้วิจัยทำการทดสอบด้วยตนเอง ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการ ทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน 1) เตรียมความพร้อม 2) ทดสอบก่อนเรียน 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สรุปบทเรียน และ 5) ทดสอบหลังเรียน

3.3.2 หลังการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง (Trial Run) เสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้กับนักเรียน จำนวน 30 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเด็น ดังนี้ (1) สถิติเพื่อการวิเคราะห์หาคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2) สถิติเพื่อการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และ (3) สถิติเพื่อการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4.1 สถิติเพื่อการวิเคราะห์หาคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ซึ่งใช้ทดสอบกับกลุ่มทดลอง Try Out) มีค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การหาค่าประสิทธิภาพของสื่อนวัตกรรม	(2) การหาค่าสัมประสิทธิ์ ความสอดคล้อง
(3) การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ	(4) การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ
(5) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ	(6) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

4.2 สถิติเพื่อการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียน

การวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยมีสถิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

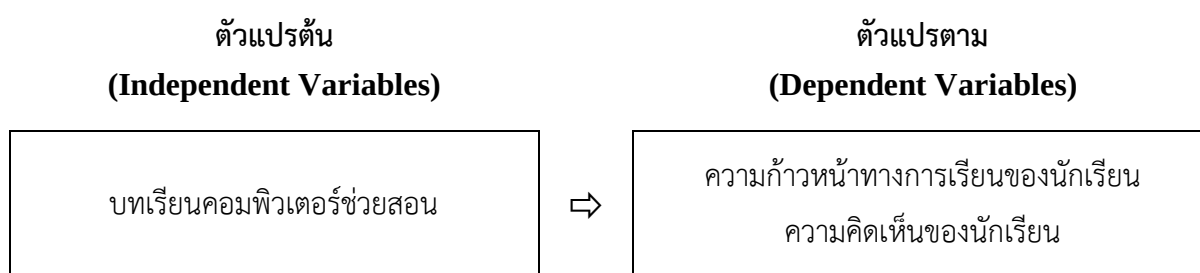
- (1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Geometric Mean)
- (2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- (3) ค่าสถิติเปรียบเทียบ t-test (Paired Samples T-test)

4.3 สถิติเพื่อการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่ศึกษาด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยกำหนดช่วงคะแนนของค่าเฉลี่ย ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) (Likert, Rensis., 1967 : 90-95) มีสถิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Geometric Mean)
- (2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หัวข้อวิจัย การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านแก่งสัมพันธ์ จังหวัดสระแก้ว โดยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีค่าประสิทธิภาพจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 - 3 เรียงลำดับ ดังนี้ 81.22/80.17 81.11/80.17 และ 81.78/80.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. ผลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้
3. ผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสรุปการอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.1 การผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีกระบวนการผลิต ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 7 ขั้นตอน ประเด็นนี้สอดคล้องกับ ฅนอมพร เลาหจรัสแสง (2550 : 29-30) ได้กล่าวว่า ได้เสนอแบบจำลองขั้นตอนการออกแบบผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือคอร์สแวร์ โดยให้ความหมายว่า เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (คอมพิวเตอร์) ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอบทเรียนจากเอกสารตำราให้อยู่ในรูปของสื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์ และในประเด็นนี้สอดคล้องกับ สุพัตรา เกษมเรืองกิจ (2551 : 82) ได้กล่าวว่า การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้ยึดหลักการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของ Alessi, Stephen M., & Trollip, Stanley R (ฅนอมพร เลาหจรัสแสง 2550 : 29-30) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556 : 7-20) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นชุดสื่อประสมที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก ผลิตอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็นสื่อที่สอดคล้องกับรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การออกแบบหน้าจอมีการจัดวางข้อความและรูปภาพเป็นสัดส่วนและเหมาะสม ได้แก่ (1) มีความสมดุลระหว่างการใช้ภาพ ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เพื่อเร้าความสนใจ (2) รูปแบบตัวอักษรอ่านง่าย มองเห็นได้ชัด สีสบายตา เหมาะสมกับวัยนักเรียน และ (3) การใช้ปุ่ม ข้อความหรือแถบข้อความ มีความชัดเจน ดูน่าสนใจ สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยมาก ($M = 4.60$) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับ ฅนอมพร เลาหจรัสแสง (2550 : 160) ที่กล่าวว่า การออกแบบหน้าจอเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ชุดการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ประสบผลสำเร็จ ถ้าหากมีการออกแบบที่สวยงาม มีผลทำให้นักเรียนมีความสนใจ มีการปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ และในประเด็นนี้สอดคล้องกับ ปฐมพงษ์ พฤษชาติ (2562 : 102) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะที่เข้าใจง่าย มีสีสัน ภาพกราฟิกประกอบที่น่าสนใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและช่วยกระตุ้นความสนใจมากขึ้น

1.3 มีการทดสอบประสิทธิภาพตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ จากการทดสอบประสิทธิภาพ แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบ้านแก้ง (พันธ์นุสร) ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง (Try Out) ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข ทำให้ทราบว่าควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรจึงจะทำให้ถึงเกณฑ์ประสิทธิภาพเป็นไปตามที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สีนสกุล (2520 : 134) ที่กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพตามลำดับขั้นจะ

ช่วยให้เราได้ชุดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางการสอนจริงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับ ชูชีพ เหลือผล (2561 : 56) ที่กล่าวว่า นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ปรับปรุงแก้ไขและผ่านการประเมินแล้ว ไปทดลองหาประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และในประเด็นดังกล่าวยัง สอดคล้องกับ ดารา ทองมนต์ (2561 : 52) กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว จะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ จำนวน 3 ครั้ง โดยแยกความสามารถของนักเรียน คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ประเด็นดังกล่าวยัง สอดคล้องกับ เพ็ญวิสา ผาจันทร์ (2560 : 48) กล่าวว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็น ระบบ โดยได้ศึกษาหลักสูตร มีการวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหา และประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ดวง ฤทัย ล่องอำไพ (2562 : 37-38) กล่าวว่า นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 คน โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับสีของตัวอักษรให้มีความชัดเจน และเพิ่มตัวการ์ตูนให้มีการ เคลื่อนไหวเพื่อดึงดูดความสนใจนักเรียน

2. ความก้าวหน้าของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแก้ง (พันธฺ์นสร) ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร พบว่า หลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าระหว่างเรียน ทั้ง 3 หน่วยการ เรียนรู้ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ในประเด็นนี้สอดคล้องกับ กรรณิกา ชันธบัณฑิต (2551 : 73) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สูงกว่า กลุ่มควบคุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

ประเด็นนี้สอดคล้องกับ ฐาปณีย์ สิทธิทองสี (2554 : 96) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นได้รับการ ออกแบบอย่างกว้างขวาง ทันสมัย ทำให้บทเรียนสามารถตอบสนองและยืดหยุ่นได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนจึงรู้สึก ตื่นเต้น เราใจ เกิดแรงจูงใจในบทเรียน จึงส่งผลให้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อน

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นในระดับ เห็นด้วยมาก ($M = 4.27$, $S.D. = 0.80$)

สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ระดับความคิดเห็นนักเรียนในระดับเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.67$, $S.D. = 0.68$) พบว่า แบบทดสอบก่อนเรียนช่วยให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิม เป็นเพราะขั้นตอนในการพัฒนาแบบทดสอบ เป็นการสรุปเนื้อหาความรู้ที่นักเรียนเคยศึกษามาแล้ว ในลักษณะการทบทวนความทรงจำของนักเรียนที่เคยศึกษาเนื้อหาบทเรียน ทำให้นักเรียนมีความจำที่คงทนมากขึ้น ประเด็นนี้สอดคล้องกับชูชีพ เหลือผล (2561 : 56) กล่าวว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเนื่องมาจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นบทเรียนที่ทันสมัย มีทั้งรูปภาพ วิดีทัศน์ เสียง ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาของบทเรียนเกิดการกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ไปกับบทเรียน เกิดความสนุกสนานพร้อมกับความรู้ที่ได้รับกับบทเรียนอีกทั้งบทเรียนนี้ได้ผ่านกระบวนการสร้างที่มีระบบได้รับการตรวจแก้ไข และหาคุณภาพแบบทดสอบตามขั้นตอนทางสถิติ และพบว่าเมื่อนำมาใช้ทดสอบกับนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ก้าวหน้ากว่าเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งตรงกับหลักการของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2540 : 113) กล่าวว่า การผลิตชุดการเรียนการสอนรายบุคคลยึดหลักการสำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างระบบการประเมินตนเอง ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยนักเรียนสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ นักเรียนตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนและความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียนโดยไม่ต้องพึ่งผู้สอนหรือบุคคลอื่น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยหัวข้อ การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านแก่งสัมพันธ์ จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 การจัดเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความพร้อมของอุปกรณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ลำโพงหรือหูฟัง และ DVD-ROM Drive ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและพอเพียงต่อจำนวนนักเรียน ซึ่งหากมีการจัดการที่ไม่ดี อาจส่งผลล่าช้าในการเข้าสู่บทเรียน ส่งผลให้ความสนใจและตั้งใจเรียนของนักเรียนลดลง

1.2 การเตรียมความพร้อมของผู้สอนและของนักเรียน ผู้สอนและนักเรียนควรเตรียมความพร้อมด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ โดยการฝึกการใช้งานบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เช่น การทดสอบเข้าระบบโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้ปุ่มเชื่อมโยง การแนะนำการใช้บทเรียน และให้นักเรียนศึกษาคู่มือแนะนำการเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ก่อนทำการใช้งานจริง ซึ่งครูผู้สอน

ควรมีความสามารถด้านโปรแกรมระบบปฏิบัติการไมโครซอฟต์วินโดวส์ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ และควรตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างว่า เพื่อให้การวิจัยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 ระยะเวลาและช่วงเวลาในการวิจัย ผู้สอนควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม เนื่องกัน ไม่ควรเว้นช่วงเวลา เนื่องจากหากเว้นช่วงเวลา นักเรียนอาจไม่มีความกระตือรือร้น และความสนใจ

1.4 การประกอบกิจกรรม ควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการเข้าสู่บทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และควรแจกแบบทดสอบ และแบบฝึกปฏิบัติ ก่อนเพื่อให้ มีความพร้อมในการเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มาใช้บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาในด้านการวิพากษ์ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของผู้เรียน เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเน้นการเรียนรู้รายบุคคลเป็นหลัก จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมวิพากษ์ได้ อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย เพื่อเน้นการสร้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิพากษ์

2.2 การจัดเก็บผลคะแนนในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบ ประเด็นปัญหาในด้านการจัดเก็บผลคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และกิจกรรมระหว่างเรียน เนื่องจากโปรแกรมที่ใช้สร้างบทเรียนในปัจจุบัน ยังมีข้อจำกัดด้านการบันทึก และส่งออกผลคะแนน ดังนั้นใน การวิจัยครั้งต่อไป อนาคตข้างหน้าหากมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่รองรับการทำงานดังกล่าว ก็จะทำให้ลดความ ยุ่งยากในการบันทึก และส่งออกผลคะแนน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ชันธบัณฑิต. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้นและ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชพระนครศรีอยุธยา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน*. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5 (1), 7-20.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2540). *ชุดการสอนรายบุคคล. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 1*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา ลินสกุล. (2520). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชูชีพ เหลือผล. (2559). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมตามแนวทางสตอรี่ไลน์ เรื่อง หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฐาปณีย์ สิทธิทองสี. (2553). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยจัดความรู้พื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ดวงฤทัย ล่องอำไพ. (2562). *การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง ข้อมูลและการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ดารา ทองมนต์. (2561). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2550). *หลักการออกแบบและการสร้างเว็บไซต์เพื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ทักษิณา วิไลลักษณ์. (2551). *ออกแบบบทเรียน*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปฐมพงษ์ พฤกษ์ชาติ. (2562). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญวิสา ผาจันทร์. (2560). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพัตรา เกษมเรืองกิจ. (2551). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง นพบุรุษศรีนครพิงค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: *A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Addison Wesley Longman.
- Fan, Chung-Teh. (1952). *Item Analysis Table: A Table of Item-difficulty and Item-discrimination Indices for Given Proportions of Success in the Highest 27 Per Cent and the Lowest 27 Per Cent of a Normal Bivariate Population*. New Jersey: Educational Testing Service.
- Kaplan, R. M and Saccuzzo, D. P. (2001). *Effectiveness of Continuing Medical Education*. As a measure of general internal consistency used the Kuder-Richardson 20.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. in Fishbein, Martin, Ed. *Reading in Attitude Theory and Measurement*. P. 90-95. New York: Wiley & Son.

มาตรการการเยียวยาของรัฐต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ
ของการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

**Remedial measures of Government for Those affecting
the Spred of COVID 2019**

นัชชา เกิดอินทร์,

กาญจนาพร วงศ์อาจ และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Nadcha Kerd-int,

Kanchanaporn Wongart and Chot Bodeerat

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : Nam.sweetmulet@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เพื่อศึกษามาตรการที่ภาครัฐออกมาเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของของการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ภาครัฐบาลได้ออกมาตรการต่าง ๆ ในช่วงที่เกิดการระบาดของโควิด 19 ทั้งในระยะที่ 1 ที่ 2 และระลอกใหม่ สรุปได้ดังนี้ 1) มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) มาตรการกระตุ้นและส่งเสริมการใช้จ่าย 3) มาตรการช่วยเหลือข้าราชการผู้มีรายได้น้อย 4) มาตรการกระตุ้นการลงทุนและการจ้างงานในท้องถิ่น โดยผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกันเฟส โครงการทัวร์เที่ยวไทย โครงการส่งเสริมให้คนที่มีเงินออมเอาเงินออกมาใช้จ่าย โครงการเราชนะ และโครงการ ม 33 เรารักกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพแก่ประชาชนและช่วยเหลือเพื่อพยุงเศรษฐกิจของประเทศไทย

คำสำคัญ: มาตรการการเยียวยาของรัฐ; ผลกระทบจากการแพร่ระบาด; เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstracts

This academic article to study the measures taken by the government to treat those affected by the coronavirus disease 2019 epidemic, found that the government sector has issued various measures during the Covid-19 outbreak, both Phase 1, 2 and the new wave can be summarized as follows: 1) Tourism promotion measures 2) Measures to stimulate and promote spending 3) Measures to help low-income civil servants 4) Measures to stimulate local investment and employment through various projects such as the We Travel Together Phase project Thailand tour project The project encourages people with savings to spend money. We

* วันที่รับบทความ: 9 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 31 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 1 สิงหาคม 2564

Received: July 9, 2021; Revised: July 31, 2021; Accepted: August 1, 2021

win the project and the 33rd We Love each other project, etc., to help alleviate the burden of living costs for the people and help support the economy of Thailand.

Keywords: Remedial measures; Government for Those; Spread of COVID 2019

บทนำ

โรคโควิด-19 มีการระบาดไปทั่วส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งต้นตอของไวรัสมาจากสัตว์เป็นตัวกลางระบาดมาสู่คน และผู้ป่วยรายแรกเท่าที่ทราบกัน เริ่มมีอาการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 และไม่มี ความเชื่อมโยงกับตลาดต้องสงสัยในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน แต่ผู้ป่วยหลายรายอาจมีมาตั้งแต่ช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน หรือก่อนหน้านั้น มีการเก็บตัวอย่างจากสิ่งแวดล้อมในตลาดไปส่งตรวจและพบเชื้อไวรัสและพบมากที่สุด ในบริเวณที่ฆ่าสัตว์ป่าในสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม ตลาดอาจเป็นต้นกำเนิดของไวรัส หรืออาจมีบทบาทในการขยายวงของ การระบาดในระยะเริ่มแรก โรคโควิด-19 นี้โดยหลักแล้ว แพร่จากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจามหรือปากซึ่ง ขับออกมาเมื่อผู้ป่วย ไอหรือจาม เราได้รับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละอองเข้าไปจากผู้ป่วย หรือจากการเอามือ ไปจับพื้นผิวที่มีละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ระยะเวลาหลังจากการติดเชื้อและการแสดงอาการ (ระยะฟัก ตัว) มีตั้งแต่ 1-14 วัน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5-6 วัน เกิน 97% ของผู้ป่วยเริ่มมีอาการภายใน 14 วัน (World Health Organization Thailand, 2564 : online)

เมื่อเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รัฐบาลไทยประกาศข้อกำหนด แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (ฉบับที่ 1) ตามที่ได้มีประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ใช้บังคับทั่ว ราชอาณาจักรห้ามประชาชนเข้าไปในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการติดโรคโควิด-19 และต่อมาได้มีการสั่งปิดสถานที่ เป็นการชั่วคราว เช่น ห้างสรรพสินค้า การระงับการให้บริการของสถานบริการต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล และในอีกหลายพื้นที่ การงดกิจกรรม อาทิ การแข่งขันกีฬา งานบันเทิง งานอบรมสัมมนา การแสดง สินค้า เป็นต้น ซึ่งส่งผลกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ได้ส่งผลกระทบต่อทุกมิติทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจเป็น วงกว้างอย่างชัดเจน และผู้ได้รับผลกระทบในวงกว้างในระยะเฉียบพลันน่าจะเป็นธุรกิจในเมือง อาทิ ธุรกิจการ ท่องเที่ยว, ธุรกิจค้าปลีก, และธุรกิจร้านอาหาร โดยเฉพาะธุรกิจรายย่อย ทั้งร้านอาหาร และร้านค้าปลีก (ราช กิจจานุเบกษา, 2564 : 1-9)

อย่างไรก็ดี สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีความไม่แน่นอนสูงและมีแนวโน้มที่จะ ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น แม้ว่ารัฐบาลจะดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือและ เยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ครอบคลุมทุกภาคส่วน ในขณะเดียวกัน แนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายในกระบวนการงบประมาณ ปกติจะต้องอาศัยระยะเวลาดำเนินการซึ่งอาจจะไม่ทันต่อการรับมือกับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดที่

ทวีความรุนแรงมากขึ้นและยังคงมีความไม่แน่นอนสูงมากโดยเฉพาะภายใต้ภาวะที่ยังไม่สามารถคิดค้นวัคซีนหรือยารักษาโรคได้ในระยะเวลาอันใกล้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้เป็นกรณีฉุกเฉินที่จะต้องเร่งดำเนินการมาตรการดูแลและเฝ้าระวังผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

โรคโควิด-19 มีการระบาดไปทั่วส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งต้นตอของไวรัสมาจากสัตว์เป็นตัวกลางระบาดมาสู่คน และผู้ป่วยรายแรกเท่าที่ทราบกัน เริ่มมีอาการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 และไม่มี ความเชื่อมโยงกับตลาดต้องสงสัยในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน แต่ผู้ป่วยหลายรายอาจมีมาตั้งแต่ช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน หรือก่อนหน้านั้น มีการเก็บตัวอย่างจากสิ่งแวดล้อมในตลาดไปส่งตรวจและพบเชื้อไวรัสและพบมากที่สุด ในบริเวณที่ฆ่าสัตว์ป่าในสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม ตลาดอาจเป็นต้นกำเนิดของไวรัส หรืออาจมีบทบาทในการขยายวงของ การระบาดในระยะเริ่มแรก โรคโควิด-19 นี้โดยหลักแล้ว แพร่จากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจามหรือปากซึ่ง ขับออกมาเมื่อผู้ป่วย ไอหรือจาม เราได้รับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละอองเข้าไปจากผู้ป่วย หรือจากการเอามือ ไปจับพื้นผิวที่มีละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ระยะเวลา นับจากการติดเชื้อและการแสดงอาการ (ระยะฟัก ตัว) มีตั้งแต่ 1-14 วัน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5-6 วัน เกิน 97% ของผู้ป่วยเริ่มมีอาการภายใน 14 วัน (World Health Organization Thailand, 2564 : online)

การระบาดทั่วของโควิด-19 เป็นการระบาดทั่วโลกที่กำลังดำเนินไปของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม 2019 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทาง สาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่ว ในวันที่ 11 มีนาคม 2563 ณ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 เวลามาตรฐานกรีนิช 07.04 น. มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 168,535,137 คนใน 220 ประเทศ และดินแดนมีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 3,500,046 คน และมี ผู้หายป่วยแล้วมากกว่า 150,076,676 คน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้ ประกาศว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด-19 (COVID-19 ย่อมา จาก (Coronavirus Disease 2019) เป็นโรคระบาดขนาดใหญ่ (Pandemic) ในทั่วภูมิภาคของโลก โดย จุดเริ่มต้นของการระบาดเกิดขึ้นที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ในเดือนธันวาคม 2562 ทางจีนได้แจ้งการระบาด ของโรคไวรัสทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Corona virus 2019) หรือ โควิด-19 ซึ่งเป็นโรคที่เกี่ยวกับการ อักเสบของทางเดินหายใจ โดยมีอาการไข้ ไอแห้ง หายใจติดขัด ปอดบวมอักเสบ และสามารถแพร่กระจายจาก คนสู่คนผ่านทางละอองของเหลวที่ออกจาก การไอ หรือ จามซึ่งสามารถป้องกันการแพร่ระบาดได้ด้วยการล้าง มือบ่อยๆ และ ลดการสัมผัสของผู้คน โดยโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ได้เริ่มแพร่กระจายเข้ามาในประเทศ

ไทยเดือนมกราคม 2563 และเริ่มมีคนได้รับเชื้อไวรัสนี้แพร่กระจายในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทั้งคนไทยและคนต่างประเทศที่พำนักอาศัยในประเทศไทย ต่อมากระทรวงสาธารณสุขไทยได้ประกาศให้โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่อร้ายแรงตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563 การระบาดครั้งนี้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of Concern : PHEIC) และคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ ได้มีมติให้โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ถึงแม้องค์การอนามัยโลกจะประกาศให้ โควิด-19 เป็นโรคระบาดที่เกิดจากไวรัสโคโรนาเป็นครั้งแรก แต่ไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ก็ไม่ได้ถือว่าร้ายแรงเมื่อเทียบกับโรคระบาดอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมา (ดลพร รุจิรวงศ์, 2564 : ออนไลน์) เพียงแต่ความหนักหนาสาหัสของการระบาดครั้งนี้อยู่ที่อัตราการแพร่เชื้อที่รวดเร็วและกระจายเป็นวงกว้างโดยการแพร่กระจาย จากคนสู่คน ผ่านทางละอองเสมหะ น้ำมูก น้ำลาย เมื่อผู้ป่วยไอ หรือจาม ละอองเหล่านี้จะตกลงสู่วัตถุหรือพื้นผิวรอบๆ จากนั้นเรารับเชื้อเข้าสู่ร่างกายด้วยการสัมผัสพื้นผิวหรือวัตถุเหล่านั้นแล้วมาสัมผัสใบหน้า ขี้ตา จมูก ปาก หรือรับเชื้อโดยตรงจากการหายใจ เอาละอองของผู้ป่วยเข้าไป เมื่อผู้ป่วยไอ จาม หรือหายใจออก โดยเฉลี่ยผู้ป่วย 1 ราย สามารถแพร่เชื้อให้คนอื่นได้เฉลี่ย 2-4 คน จึงเกิดการแพร่เชื้อเร็ว ผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประมาณร้อยละ 80 มีอาการเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีอาการ แต่บางรายอาจมีอาการรุนแรงทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : ออนไลน์)

ไวรัสโควิด-19 ระบาดจากจีนไปประเทศต่างๆ ทำให้ผู้เดินทางนำเชื้อกลับมาไทยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสนามบินกลายเป็นผู้ติดเชื้อทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อในไทยก้าวกระโดดเกิดการระบาดในลักษณะกลุ่มก้อน ขยายการระบาดในไทยเป็นวงกว้างราชกิจจานุเบกษาจึงได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563 กำหนดให้โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่ออันตราย สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Center for COVID-19 Situation Administration – CCSA) หรือศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด 19 (ศบค.) ขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตั้งอยู่ในทำเนียบรัฐบาลหรือสถานที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด และขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทางรัฐบาลได้ดำเนินการมาตรการคัดกรองผู้เดินทางเข้า ออกประเทศ ณ ด้านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ ได้แก่ ท่าอากาศยาน ท่าเรือ และด่านพรมแดนทางบก ขณะเดียวกันในสถานพยาบาลมีการคัดกรองบุคคลต่าง ๆ อาทิ ผู้ที่มีไข้ และอาการระบบทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ร่วมกับมีประวัติเสี่ยงผู้ป่วยปอดอักเสบที่เข้าข่ายสงสัยติดเชื้อโควิด 19 และผู้ป่วยติดเชื้อระบบทางเดินหายใจแบบเป็นกลุ่มก้อนที่มีความเชื่อมโยงกันทางระบาดวิทยา รัฐบาลได้มีข้อสั่งการต่าง ๆ ที่นอกเหนือมาตรการข้างต้น ได้แก่ แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม สถานบริการ

หรือสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว การแจ้งข้อมูลต่อเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 การขอความร่วมมือคัดกรองผู้ที่เดินทางออกจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล การขอความร่วมมือจัดทำแผนปฏิบัติการค้นหา ฝ้าระวัง และป้องกันโรค ระดับอำเภอและหมู่บ้าน กรณีผู้เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล และมาตรการเพื่อรองรับแรงงานไทยที่เดินทางกลับจากประเทศซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรค เป็นต้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ในประเทศไทยเริ่มต้นมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ซึ่งพบผู้ติดเชื้อรายแรกในประเทศเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 หลังจากนั้นได้พบผู้ป่วยติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต่อมาได้ประกาศให้โรคโคโรนา 2019 (covid-19) เป็นโรคติดต่ออันตราย มีผล 1 มีนาคม 2563 ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) กระทรวงสาธารณสุข ได้รายงานสถานการณ์ covid-19 ทั่วโลก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2564 ประเทศไทยมีผู้ป่วยติดเชื้อ 4,108 ราย รวมยอดผู้ติดเชื้อสะสมอยู่ที่ 232,647 ราย หายป่วยแล้ว 163,929 ราย เสียชีวิต 1,775 ราย เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อจำนวนเพิ่มมากขึ้นและอย่างรวดเร็ว (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์) ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2564 ประเทศไทยได้มีการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ไปแล้วทั้งสิ้น 8,400,320 คน คิดเป็นอัตราการได้รับวัคซีนร้อยละ 15.96 ของจำนวนประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 18 ปีทั้งหมด โดยแบ่งเป็น ผู้ที่ได้รับวัคซีน 1 เข็ม ร้อยละ 71.63 และเป็นผู้ที่ได้รับวัคซีนครบ 2 เข็ม ร้อยละ 28.37 มีรายงานการ เกิดอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังได้รับวัคซีน (AEFI) ประมาณ ร้อยละ 6 ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นอาการไม่ร้ายแรง ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2564 เป็นต้นมา ได้มีการเร่งรัดการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ให้แก่ประชากรกลุ่มเสี่ยงผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคเรื้อรังประจำตัว 7 กลุ่มโรค รวมถึงประชาชนทั่วไปที่อยู่ในพื้นที่ระบาด ทำให้โดยเฉลี่ยมีการบริการวัคซีนวันละ 233,879 คน และหากคงอัตราการฉีดวัคซีนในระดับนี้จะทำให้มีจำนวนผู้ที่ได้รับวัคซีนป้องกันโรค โควิด 19 อย่างน้อย 1 ครั้ง มากกว่า 12 ล้านคน ในอีก 1 เดือนข้างหน้า และจะต้องใช้เวลาประมาณ 6 เดือนจึงจะสามารถฉีดวัคซีนให้กับประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 18 ปีจนครบร้อยละ 100 อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การ ระบาดของโรคโควิด 19 ที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นและขยายวงกว้างทั่วประเทศในขณะนี้ยังคงต้องเร่งรัดการฉีด วัคซีนให้ได้มากขึ้นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาด โดยมีระบบการเฝ้าระวังและจัดการอาการไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะกรณีร้ายแรงควบคู่ไปด้วย เพื่อสร้างความมั่นใจของประชาชนต่อการมารับบริการฉีด วัคซีน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์)

กล่าวได้ว่า รัฐบาลจึงได้มีมาตรการเพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) จนในที่สุดก็สามารถยับยั้งการแพร่ระบาดได้ แต่ต่อมาก็ยังมีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในละลอกใหม่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบันเป็นระลอกที่ 3 ซึ่งการแพร่ระบาดในครั้งนี้กระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างหนัก การดำรงชีวิตตามวิถี New Normal หรือ Social Distancing ยังคงต้องปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการ

แพร่ระบาดระลอกใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ได้รับรายงานส่งผลให้รัฐบาลยังคงมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดไว้อย่างต่อเนื่อง คณะรัฐมนตรีมีมติขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรออกไปเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 แพร่ออกไปภายในประเทศเป็นวงกว้างและกระจายไปในหลายเขตพื้นที่ทั่วประเทศ โดยศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ได้แบ่งเขตพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังอย่างชัดเจน และทั้งยังได้มีต้องเร่งรัดการฉีดวัคซีนให้ได้มากขึ้นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาด โดยมีระบบการเฝ้าระวังและจัดการอาการไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะกรณีร้ายแรงควบคู่ไปด้วยเพื่อสร้างความมั่นใจของประชาชนต่อการมารับบริการฉีดวัคซีน

นโยบายภาครัฐที่มีต่อมาตรการการเยียวยาของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ในประเทศไทยนับวันจะรุนแรงขึ้นภาครัฐจึงได้ออกมาตรการดูแลประชาชน อาทิ เช่น มีค่าเสี่ยงภัยให้บุคลากรทางการแพทย์ลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมของนายจ้างและลูกจ้างลดค่าน้ำค่าไฟและค่าน้ำประปาการใช้ไฟ ส่วนมาตรการดูแลและเยียวยาผู้ประกอบการ อาทิ เช่น ยืดเวลาการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เลื่อนกำหนดยื่นแบบและชำระภาษี เป็นต้น คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2563 ออกพระราชกำหนด 3 ฉบับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์) ประกอบด้วย

1) พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ.2563 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา เยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้กระทรวงการคลังโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกู้เงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศ หรือออกตราสารหนี้ ในนามรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย มีมูลค่ารวมกันไม่เกินหนึ่งล้านล้านบาท โดยต้องลงนามในสัญญากู้เงินหรือออกตราสารหนี้ภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564 เพื่อ (1) แก้ไขปัญหาการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (2) เพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ภาคประชาชน เกษตรกร และผู้ประกอบการซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ (3) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ประกาศ ณ วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2563)

2) พระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ.2563 เพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ โดยการ

ให้สินเชื่อเพิ่มเติมเพื่อเสริมสภาพคล่องรวมถึงการชะลอการชำระหนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ประกอบวิสาหกิจที่คาดว่าจะลดลงอย่างรุนแรงจากผลกระทบของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมาตรการดังกล่าวต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันมิให้ภาคธุรกิจเกิดสภาวะการขาดสภาพคล่องหรือผิวน้ำชำระหนี้และอาจส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินและการทำหน้าที่ด้านสินเชื่อของสถาบันการเงิน อันอาจกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจของประเทศซึ่งจะทำให้ปัญหาหนี้กรรมรุนแรงและยากต่อการแก้ไขในภายหลัง (ประกาศ ณ วันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2563)

3) พระราชกำหนดการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ พ.ศ.2563 เพื่อบรรเทาผลกระทบอันเนื่องมาจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมซึ่งเป็นการช่วยลดความผันผวนและบรรเทาความเสียหายที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงที่จะกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและระบบการเงินของประเทศ (ประกาศ ณ วันที่ 19 เมษายน 2563)

ขณะเดียวกันภาครัฐได้ดำเนินนโยบายในการช่วยเหลือฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในระยะเร่งด่วน เพื่อเยียวยาและบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการ ใน 2 ระยะ คือ

1. ระยะที่ 1 มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนาต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบด้วย

1.1) 5 มาตรการดูแลและเยียวยา “ประชาชน” ได้แก่ (1) ค่าเสี่ยงภัยให้บุคลากรทางการแพทย์ : แพทย์/สัตวแพทย์ผลัดละ 1,500 บาท/คน สำหรับพยาบาล/อื่น ๆ ผลัดละ 1,000 บาท/คน (2) ลดภาระบรรเทาภาระการจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าน่าประกันการใช้ไฟฟ้า (3) ลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมของนายจ้างและลูกจ้าง มาตรา 33 จาก 5% เหลือ 4% มาตรา 39 จาก 9% เหลือ 7% (4) ลดภาระค่าธรรมเนียม ค่าเช่า ค่าตอบแทนในการให้บริการของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ยกเว้นค่าเช่าที่ราชพัสดุ 1 ปี ให้กับผู้เช่าประเภทผู้อาศัยและเกษตร และ (5) สร้างความเชื่อมั่นในระดับตลาดทุน เพิ่มวงเงินกองทุน SSF จาก 2 แสนบาท เป็น 4 แสนบาท

1.2) 12 มาตรการดูแลและเยียวยา “ผู้ประกอบการ” ได้แก่ (1) สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ 150,000 ล้านบาทอัตราดอกเบี้ย 2% เวลา 2 ปี สินเชื่อไม่เกิน 20 ล้านบาท/ราย (2) พักเงินต้นลดดอกเบี้ยและขยายระยะเวลาชำระหนี้แก่ลูกหนี้ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ (3) ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ผ่อนคลายหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ (4) สินเชื่อเพื่อส่งเสริมการจ้างงานของสำนักงานประกันสังคม วงเงินสินเชื่อ 30,000 ล้านบาทดอกเบี้ยเริ่มต้นร้อยละ 3/ปี เวลา 3 ปี (5) คืนสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศ ลดอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากร้อยละ 3 เหลือร้อยละ 1.5 (เม.ย.-ก.ย.63) (6) แรงคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่

ผู้ประกอบการส่งออก (ยื่นออนไลน์รับภายใน 15 วัน, ยื่นแบบปกติรับภายใน 45 วัน) (7) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ปี 2563 โดยผ่อนปรนหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้าง และปรับลดขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ (8) หักเพิ่มภาษีดอกเบี้ยจ่ายจาก 1 เท่า เป็น 1.5 เท่า (Soft loan 150,000 ล้านบาท) (9) บรรเทาภาระการจ่ายค่าน้ำค่าไฟและค่าน้ำประปาการใช้ไฟ (10) ลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมของนายจ้าง และลูกจ้าง มาตรา 33 จาก 5% เหลือ 4% มาตรา 39 จาก 9% เหลือ 7% (11) กรณีไม่ปลดแรงงาน หักรายจ่ายค่าจ้างงานได้ 3 เท่า และ (12) บรรเทาภาระค่าธรรมเนียม ค่าเช่า ค่าตอบแทนในการให้บริการของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ เลื่อนการจ่ายค่าเช่าที่ราชพัสดุสำหรับผู้เช่าประเภทผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง สรุปลำดับภาพ

มาตรการ ระยะที่ 1 ที่ออกไปแล้ว โดยมติคณะรัฐมนตรี 10 มีนาคม 2563

5 มาตรการดูแลและเยียวยา “ประชาชน”

เพิ่มสภาพคล่อง

- 1 ค่าเบี้ยประกันภัยสุขภาพทางการแพทย์ - คัดกรองแพทย์เฉพาะ 1,500 บาท/คน พยาบาล และอื่น ๆ หนึ่งละ 1,000 บาท/คน
- 2 บรรเทาภาระการจ่าย ค่าน้ำค่าไฟและ ค่าน้ำประปาการใช้ไฟ
- 3 ลดเงินสมทบ เข้ากองทุนประกันสังคม ของนายจ้างและลูกจ้าง ม.33 จาก 5% เหลือ 4% ม.39 จาก 9% เหลือ 7%
- 4 ลดภาระค่าธรรมเนียม ค่าเช่า ค่าตอบแทนในการ ให้บริการของส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ยกเว้นค่าเช่า ที่ราชพัสดุ 3 ปี ไม่ให้ผู้เช่า กรมที่ดินผู้เช่าและนาย
- 5 ยืดวงเงินกู้ยืม ในระบบตลาดทุน สสว. เป็น 4 แสนบาท

12 มาตรการดูแลและเยียวยา “ผู้ประกอบการ”

เพิ่มสภาพคล่อง

- 1 สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ 150,000 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย 2% 2 ปี สินเชื่อไม่เกิน 20 ล้านบาท
- 2 หักต้นทุนดอกเบี้ย และขยายระยะเวลาชำระหนี้แก่ ผู้ที่นำ ของสถาบันการเงินและพาณิชย์
- 3 บพ. ผ่อนคลายหลักเกณฑ์ การรับโครงการนี้
- 4 สินเชื่อเพื่อส่งเสริม การจ้างงานของประกันสังคม วงเงินสินเชื่อรวม 30,000 ล้านบาท ดอกเบี้ยเริ่มต้น 3% ต่อปี ระยะเวลา 3 ปี
- 5 สินสภาพคล่องให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศ สศค. ภาครัฐ ก.น. ที่จ่าย จาก 3% เหลือ 1.5% (ม.อ. - ก.อ. 63)

ลดภาระ

- 6 เฝ้าระวังการขึ้นค่าเพิ่มให้ผู้ประกอบการส่งออก กรณีขึ้นแบบทางอินเตอร์เน็ต ให้ปรับขึ้นภายใน 15 วัน กรณีขึ้นแบบปกติได้รับคืนภายใน 45 วัน
- 7 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ปี 2563 กรณีปัญหาได้เลื่อนปรับหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้าง ปรับลดขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ
- 8 หักเพิ่มภาษีดอกเบี้ยจ่าย จาก 1 เท่า เป็น 1.5 เท่า (Soft loan 150,000 ล้านบาท)
- 9 บรรเทาภาระ การจ่ายค่าน้ำค่าไฟและ ค่าน้ำประปาการใช้ไฟ
- 10 ลดเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ของนายจ้างและลูกจ้าง ม.33 จาก 5% เหลือ 4% ม.39 จาก 9% เหลือ 7%
- 11 ไม่ปลด แรงงาน หักรายจ่าย ค่าจ้างงานได้ 3 เท่า
- 12 บรรเทาภาระค่าธรรมเนียม ค่าเช่า ค่าตอบแทนในการ ให้บริการของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ เลื่อน การจ่ายค่าเช่าที่ราชพัสดุสำหรับผู้เช่าประเภทผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและธุรกิจเกี่ยวเนื่อง

ที่มา : กระทรวงการคลัง (2563 : 3)

2. ระยะที่ 2 มาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนาต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบด้วย

2.1) 8 มาตรการดูแลและเยียวยาแรงงานลูกจ้าง ลูกจ้างชั่วคราว อาชีพอิสระที่ไม่อยู่ในระบบประกันสังคม ได้แก่ (1) สนับสนุนเงิน คนละ 5,000 บาท/เดือน เป็นเวลา 3 เดือน จากการปิดที่เสี่ยงต่อการระบาดชั่วคราว จำนวน 3 ล้านคน ด้วยการลงทะเบียนผ่าน www.เราไม่ทิ้งกัน.com สำหรับผู้อยู่ในระบบประกันสังคม เพิ่มสิทธิกรณีว่างงาน 50% ของค่าจ้าง โดย 1.กรณีนายจ้างไม่ให้งาน รับเงินไม่เกิน 180 วัน 2.กรณีรัฐสั่งหยุด รับเงินไม่เกิน 90 วัน (2) สินเชื่อฉุกเฉิน 10,000 บาท/ราย อัตราดอกเบี้ย 0.1% ต่อเดือน โดยไม่ต้องมีหลักประกัน (3) สินเชื่อพิเศษ 50,000 บาท/รายอัตราดอกเบี้ย 0.35% ต่อเดือนต้องมีหลักประกัน (4) สำนักงานธนากรสำหรับรับจำนำดอกเบี้ยต่ำ คิดดอกเบี้ยในอัตราไม่เกิน 0.125% ต่อเดือน (5) ยึดการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาถึงเดือนสิงหาคม 2563 (6) หักลดหย่อนเบี้ยประกันสุขภาพเพิ่มขึ้น เพิ่มจาก 15,000 บาท เป็น 25,000 บาท (7) ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับค่าเสียภัยให้บุคลากรทางการแพทย์ และ (8) ฝึกอบรม

เพิ่มทักษะอาชีพหรือจัดกิจกรรมเพื่อสังคมรวมถึงนักศึกษาที่ยังหางานไม่ได้และขยายฝึกอบรมผ่านภาคีเครือข่าย เช่น มูลนิธิโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กบข. เป็นต้น สรุปได้ดังภาพ

ที่มา : กระทรวงการคลัง (2563 : 4)

2.2) 7 มาตรการดูแลและเยียวยา “ผู้ประกอบการ” ได้แก่ (1) สินเชื่อรายย่อยไม่เกิน 3 ล้านบาท/ราย โดยให้สินเชื่อไม่เกิน 3 ล้านบาท/ราย ดอกเบี้ย 3% ใน 2 ปีแรก (2) ยืดการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ภ.ง.ด. 50 เป็นภายใน 31 สิงหาคม 2563 และ ภ.ง.ด. 51 เป็นภายใน 30 กันยายน 2563 (3) ยืดการเสียภาษีสรรพากรให้ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ โดยเลื่อนกำหนดเวลายื่นแบบและชำระภาษีทุกประเภท 1 เดือน (4) ยืดการเสียภาษีสรรพากรให้กิจการสถานบริการ ออกไป 3 เดือน ตั้งแต่ 1 มีนาคม – 31 พฤษภาคม 2563 เป็นภายใน 15 กรกฎาคม 2563 (5) ยืดการเสียภาษีสรรพากรให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน จากภายใน 10 วัน เป็นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ระยะเวลา 3 เดือน (6) ยกเว้นอากรขาเข้าสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและรักษา COVID-19 เป็นเวลา 6 เดือน ถึงช่วงกันยายน 2563 (7) ยกเว้นภาษีและลดค่าธรรมเนียมจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (Non-Bank) ให้เจ้าหนี้ไม่ใช่สถาบันการเงิน ตั้งแต่ 1 มกราคม สรุปได้ดังภาพ

ที่มา : กระทรวงการคลัง (2563 : 5)

2.3) มาตรการเพิ่มเติมกรณี “ธุรกิจท่องเที่ยว” ได้แก่ (1) เลื่อนการจ่ายค่าเช่าที่ราชพัสดุสำหรับผู้เช่าประเภทผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวถึงกันยายน 2563 และ (2) ปรับลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับเครื่องบินไอพ่นจาก 4.76 บาทต่อลิตรเป็น 0.20 บาทต่อลิตรถึง 30 กันยายน 2563 เพื่อดูแลสายการบินที่เป็นเครื่องบินในประเทศ

มาตรการเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะกรณี “ธุรกิจท่องเที่ยว”

- ☐ เนื่องจากธุรกิจท่องเที่ยวได้รับผลกระทบมาตั้งแต่การเริ่มแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โดยส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง Inbound Outbound รวมถึงการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยเอง
- ☐ ดังนั้น เพื่อเป็นการดูแลธุรกิจท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ จึงเห็นควร
 - แบ่งเงินจำนวน 10,000 ล้านบาท จากมาตรการ Softloan 150,000 ล้านบาท ภายใต้มาตรการดูแลเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนา ระยะที่ 1 ให้กับธนาคารออมสินเพื่อปล่อยกู้ให้แก่ผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ
 - เห็นความชอบหมายให้ธนาคารออมสินเป็นผู้นำหลักในการปล่อยสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการโดยเร็ว เพื่อประกอบให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดในภาวะเช่นนี้
- ☐ นอกจากนี้ กระทรวงการคลังยังได้เลื่อนการจ่ายค่าเช่าที่ราชพัสดุสำหรับผู้เช่าประเภทผู้ประกอบการที่อยู่ธุรกิจท่องเที่ยวและเกี่ยวเนื่องไปจนถึงเดือนกันยายน 2563 และยังมีมาตรการดูแลสายการบินที่เป็นเที่ยวบินในภายในประเทศ โดยการปรับลดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบินไอพ่น จาก 4.726 บาทต่อลิตร เป็น 0.20 บาทต่อลิตร จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2563

ที่มา : กระทรวงการคลัง (2563 : 5)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระลอกเดือนเมษายน 2564 ที่ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 และเตรียมความพร้อมของมาตรการบรรเทาผลกระทบต่อประชาชนและผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ประกอบการร้านอาหาร ในระยะเร่งด่วนจากการแพร่ระบาดของ COVID-19

ดังกล่าว รวมทั้งมาตรการสำหรับกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะต่อไปเมื่อสถานการณ์การระบาดคลี่คลายจนอยู่ในระดับที่สามารถดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศได้ภายใต้ข้อจำกัดจากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564 จึงได้พิจารณาใช้มาตรการเยียวยาที่ดำเนินการอยู่แล้วและยังไม่สิ้นสุดโครงการ ได้แก่ โครงการเราชนะ และโครงการ ม.33 เรารักกัน โดยเพิ่มวงเงินให้อีกสัปดาห์ละ 1,000 บาทเป็นเวลา 2 สัปดาห์เพื่อช่วยบรรเทาภาระค่าครองชีพแก่ประชาชน โดยปัจจุบันทั้งสองโครงการมีผู้ผ่านการคัดกรองคุณสมบัติและได้รับสิทธิร่วมกันประมาณ 41 ล้านคน ซึ่งสามารถช่วยเหลือประชาชนได้ครอบคลุมประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่ได้รับความเดือดร้อนแล้ว ทั้งนี้ การเพิ่มวงเงินให้แก่ผู้ได้รับสิทธิทั้งสองโครงการจะทำให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปด้วยความรวดเร็วกว่าการให้ความช่วยเหลือแบบเฉพาะเจาะจงพื้นที่ เนื่องจากสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลของทั้งสองโครงการที่ภาครัฐมีอยู่ในปัจจุบันได้ทันที ขณะที่การให้ความช่วยเหลือแบบเฉพาะเจาะจงจะต้องทำการสำรวจข้อมูลใหม่ รวมทั้งตรวจสอบและคัดกรองผู้ได้รับผลกระทบ จึงต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการนานกว่า และกระบวนการดังกล่าวอาจทำให้การแพร่ระบาดของ COVID-19 ขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ การเพิ่มวงเงินช่วยเหลือเพื่อบรรเทาภาระค่าครองชีพให้แก่ผู้ได้รับสิทธิดังกล่าวยังจะช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจฐานรากจากร้านค้าต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจรายย่อย รวมถึงผู้ประกอบการร้านอาหาร จึงเป็นการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยในท้องที่อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของมาตรการด้านการเงินที่คณะรัฐมนตรีในคราวการประชุมเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564 ได้มีมติเห็นชอบ 2 มาตรการ (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์) ได้แก่

1) มาตรการสินเชื่อสู้ภัย COVID-19 วงเงินรวม 20,000 ล้านบาท เพื่อเพิ่มสภาพคล่องชั่วคราวในการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชนและบรรเทาความเดือดร้อนสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจาก COVID-19 ทั้งผู้ที่มีรายได้ประจำ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการรายย่อย รวมไปถึงเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบการร้านอาหารรายย่อย โดยธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้สินเชื่อแก่ประชาชนรายละ 10,000 บาทด้วยหลักเกณฑ์ที่ผ่อนปรนกว่าสินเชื่อปกติ ดอกเบี้ยร้อยละ 0.35 ต่อเดือน เป็นระยะเวลา 3 ปี ปลอดชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยใน 6 เดือนแรก

2) มาตรการพักชำระหนี้ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ โดยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจขยายระยะเวลาพักชำระหนี้ โดยการพักชำระเงินต้นให้แก่ลูกหนี้ตามความสมัครใจของลูกหนี้ ออกไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 เพื่อลดภาระการชำระหนี้เป็นการชั่วคราวให้แก่ลูกหนี้ หรือนำเงินที่จะต้องชำระหนี้ไปเป็นสภาพคล่องเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือประกอบธุรกิจในช่วงที่มีความไม่แน่นอนสูง

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ออกพระราชกำหนดการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2564 ประกอบด้วย 2 มาตรการ ดังนี้

1) มาตรการสนับสนุนการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ หรือมาตรการสินเชื่อฟื้นฟู วงเงิน 250,000 ล้านบาท โดยการช่วยเหลือผู้ประกอบการให้เข้าถึงสินเชื่อในอัตราที่เหมาะสม โดยผู้ประกอบการทั้งที่มีสินเชื่อและไม่มีสินเชื่อกับสถาบันการเงินอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 2 ต่อปี ในช่วง 2 ปีแรก เฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 5 ต่อปีตลอดระยะเวลามาตรการ โดยรัฐบาลรับภาระดอกเบี้ยแทนผู้ประกอบการเป็นระยะเวลา 6 เดือน และมีการประกันสินเชื่อ เพื่อลดความเสี่ยงด้านเครดิตของผู้ประกอบการ

2) มาตรการสนับสนุนการรับโอนทรัพย์สินหลักประกันเพื่อชำระหนี้ หรือมาตรการพักทรัพย์ พักหนี้ วงเงิน 100,000 ล้านบาท โดยการช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการไม่ต้องรับภาระต้นทุนทางการเงินเป็นการชั่วคราว และมีโอกาสกลับมาดำเนินธุรกิจโดยใช้ทรัพย์สินหลักประกันเดิมได้หลังสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 คลี่คลายลง โดยผู้ประกอบการสามารถยื่นขอโอนทรัพย์สินหลักประกันเพื่อชำระหนี้โดยมีสิทธิเช่าทรัพย์สินเพื่อประกอบธุรกิจต่อไป และมีสิทธิซื้อทรัพย์สินนั้นคืนได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันโอนหรือระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ในส่วนของมาตรการด้านภาษี รัฐบาลได้ออกมาตรการเลื่อนเวลาการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลไปเป็นภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2564 ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการและผู้ทำบัญชีที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ระลอกใหม่ที่มีความรุนแรงและครอบคลุมทั่วประเทศและสนับสนุนการทำธุรกรรมภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงช่วยลดความแออัดและความเสี่ยงจาก COVID-19 อีกทั้งช่วยเพิ่มสภาพคล่องในมือผู้ประกอบการให้มีมากขึ้นและนานขึ้น

สรุป

นอกจากมาตรการทางเศรษฐกิจที่ภาครัฐกำลังจะออกมาในช่วงต่อจากนี้ก็มีความสำคัญเช่นกันในการประคอง และขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจขยายตัว และช่วยให้ผู้ประกอบการภาคธุรกิจพอที่จะได้ประโยชน์จากชุดมาตรการที่ทางรัฐบาลที่มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูผลกระทบจากโควิด-19 ที่รัฐบาลได้เตรียมไว้ก่อนหน้านี้ซึ่งมาตรการต่างๆจะยังมีความสำคัญในช่วงที่เกิดการระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่จนกระทบกับความเชื่อมั่นของประชาชนและเศรษฐกิจโดยชุดมาตรการประกอบไปด้วย ดังนี้

1. มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย โครงการเราเที่ยวด้วยกันเฟส โดยโครงการนี้ใช้วงเงินจากที่เหลือจากโครงการเดิม 5,700 ล้านบาท ขยายสิทธิ์ให้กับผู้เดินทางท่องเที่ยวในประเทศอีก 2 ล้านสิทธิ์ รวมกับเดิมที่มีการอนุมัติในระยะที่ 1 และ 2 ไปแล้ว 6 ล้านสิทธิ์ ทั้งนี้มีการปรับปรุงเงื่อนไขโครงการเราเที่ยวด้วยกันบางส่วนให้เหมาะสมและป้องกันการทุจริตในโครงการ เช่น การเพิ่มขึ้นตอนการสแกนใบหน้าเพื่อยืนยันสิทธิ์ และมีการยกเลิกใช้สิทธิ์ภายในจังหวัดเดียวกับภูมิลำเนา โดยให้มีการเดินทางข้ามจังหวัดเท่านั้น ไม่

สามารถใช้ในจังหวัดเดียวกันได้เหมือนโครงการในระยะต่อมา นอกจากนี้มีการปรับปรุงเงื่อนไขของการให้สิทธิ E-vouchers จากเดิมให้ 40 % ของการใช้จ่ายในวันธรรมดา 900 บาทและวันหยุด 600 บาท เป็นเหลือวันละ 600 บาทเท่ากันทั้งวันหยุดและวันธรรมดา โดยคาดว่าจะเปิดให้ลงทะเบียนได้ในเดือน พ.ค.นี้ โครงการทัวร์เที่ยวไทย โครงการนี้ กรม.เห็นชอบวงเงินจากเงินกู้ฯ พื้นฟูเศรษฐกิจวงเงิน 5,000 ล้านบาท โดยจะอนุมัติให้สิทธิกับผู้ซื้อทัวร์ 3 วัน 2 คืน โดยเป็นทัวร์โปรแกรมที่ลงไว้กับเว็บไซต์ของ ททท. โดยโปรแกรมที่จะมีการอนุมัติและตรวจสอบรัฐบาลจะช่วยอุดหนุนสูงสุด ไม่เกิน 40% หรือ 5,000 บาทต่อราย ราคาทัวร์สูงสุดไม่เกิน 12,500 บาทต่อโปรแกรมทัวร์ซึ่งต้องเป็นโปรแกรมทัวร์ที่เดินทางในวันธรรมดาเท่านั้น และในการชำระเงินต้องผ่านโปรแกรมแอปเปิ้ลตัดค์ ส่วนบริษัททัวร์ก็ต้องมีการโหลดแอปพวงเงินเพื่อรับเงินเพื่อเข้าร่วมโครงการนี้ด้วย

2. มาตรการกระตุ้นและส่งเสริมการใช้จ่าย ประกอบไปด้วย **โครงการคนละครึ่ง** วงเงินประมาณ 5 หมื่นล้านบาท โดยเงื่อนไขโครงการจะเหมือนกับโครงการในเฟสที่ 1 เฟสที่ 2 และ เฟสที่ 3 ในปัจจุบัน โดยเป็นการร่วมจ่ายระหว่างรัฐบาลกับผู้ที่ได้รับสิทธิเพื่อใช้จ่าย โดยรัฐบาลสนับสนุนเงินให้วันละไม่เกิน 150 บาท ซึ่งที่ผ่านมาโครงการคนละครึ่งมีร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการกว่า 1.5 ล้านร้านค้า และมีผู้ใช้สิทธิจำนวน 14,793,502 คน มีเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจแล้วมากกว่า 1 แสนล้านบาททั้งนี้โครงการคนละครึ่งเฟส 3 อยู่ระหว่างจัดทำรายละเอียดและเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเงินกู้ที่มีเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นประธาน และเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (ครม.) ต่อไป **โครงการส่งเสริมให้คนที่มีเงินออมเอาเงินออกมาใช้จ่าย** มาตรการนี้เป็นแนวความคิดของสุพัฒนพงษ์ พันธ์มีเชาว์ รองนายกรัฐมนตรี และ รมว.พลังงาน ที่เปิดเผยว่าในปีที่ผ่านมาคนไทยในกลุ่มที่มีรายได้สูงมีเงินออมมากขึ้นจึงให้กระทรวงการคลังคิดมาตรการที่จะจูงใจให้คนกลุ่มนี้เอาเงินออมออกมาใช้จ่ายเพื่อช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น ซึ่งโครงการนี้อยู่ระหว่างการหารูปแบบที่เหมาะสมแต่จะไม่ใช่ลักษณะการนำไปลดหย่อนภาษีเหมือนโครงการซื้อดีมีคืนที่รัฐบาลเคยออกมาก่อนหน้านี้

3. มาตรการช่วยเหลือข้าราชการผู้มีรายได้น้อย โดยโครงการนี้เป็นแนวคิดที่นายกรัฐมนตรี มอบหมายให้กระทรวงการคลังไปหามาตรการในการดูแลข้าราชการที่มีรายได้น้อย ซึ่งนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รมว.คลังเคยบอกว่าจะมีโครงการ “เราผูกพัน” ออกมา แต่โครงการนี้ท้ายที่สุดแล้วอาจออกมาเป็นในรูปแบบการช่วยเหลือค่าครองชีพเหมือนกับที่รัฐบาลอื่นๆเคยทำมาในช่วงที่มีวิกฤตเศรษฐกิจและคงไม่ได้ใช้เงินกู้ตาม พ.ร.ก. 1 ล้านล้านบาทมาใช้ในการดำเนินการในโครงการนี้

4. มาตรการกระตุ้นการลงทุนและการจ้างงานในท้องถิ่น โดยโครงการนี้มีวงเงินอยู่ 4.5 หมื่นล้านบาท โดยใช้เงินจากเงินกู้ตาม พ.ร.ก.1 ล้านล้านบาท ซึ่งเป็นโครงการที่อนุมัติให้กับจังหวัดและกลุ่มจังหวัดต่างๆ จัดทำโครงการสร้างงาน สร้างอาชีพ และโครงการลงทุนขนาดเล็กในท้องถิ่นซึ่งเงินจำนวนนี้จะช่วยให้มีเม็ดเงินหมุนเวียนในท้องถิ่นช่วยเศรษฐกิจฐานรากได้อีกส่วนหนึ่ง

ทั้งหมดนี้คือมาตรการที่รัฐบาลจะทยอยออกมาตั้งแต่ช่วงเดือน พ.ค.ปีนี้เพื่อพยุงเศรษฐกิจในช่วงที่ต้องรับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 ระลอกใหม่ ซึ่งต้องอาศัยการบริโภค การท่องเที่ยว รวมทั้งการลงทุนและการเบิกจ่ายงบประมาณของภาครัฐเป็นหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในปี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2563). *ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างการรับรู้สู่ชุมชน ครั้งที่ 12 / 2563 วันที่ 30 มีนาคม 2563 เรื่อง รัฐบาลออกมาตรการดูแลและเยียวยาผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ระยะที่ 1-2*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มสารนิเทศการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). สถานการณ์โรคและภัยสุขภาพ. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.moph.go.th/>.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: https://tmc.or.th/covid19/covid19_for_medical.php.
- ดลพร รุจิรวงศ์. (2564). COVID-19 : พลิกมุมคิด...วิกฤต หรือ โอกาส. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/Covid-19-cover-story>.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 133 ง ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2564.
- World Health Organization Thailand. (2564). โรคโควิด 19 คืออะไร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/update-28-covid-19-what-we-know---june2020---thai.pdf>.

ชีววิถี : การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน Bio-way : Sustainable Community Development

วรรณภา คู้ยแคะ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Wannapa kuikae and kampanart Wongwatthanaphong
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Wannapa55pp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนด้วยชีววิถีอย่างยั่งยืน พบว่า ชีววิถี เป็นการดำเนินการเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเกื้อกูลและสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างธรรมชาติกับการดำรงชีพของมนุษย์ เป็นการสอนให้รู้จักนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นมาประยุกต์ปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริโภค ตลอดจนทำมาหากินเลี้ยงปากท้องภายใต้หลักการสำคัญคือต้องปลอดสารพิษเท่านั้น รวมถึงต้องไม่มีการก่อหนี้สิน มีการผสมผสานหลักการทำเกษตรให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้คำนึงถึงการรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แล้วนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด

คำสำคัญ: ชีววิถี; การพัฒนาชุมชน; ความยั่งยืน

Abstracts

This article aims to study the development of communities through a sustainable Bio-way . It was found that the Bio-way is an action to enhance knowledge. An understanding of how to support and build the interrelationship between nature and human livelihood. It teaches them how to apply the natural resources that exist in each locality and apply them for the benefit of consumption. as well as making a living under the main principles of Must be non-toxic only including that there must be no incurring debt There is a combination of agricultural principles in accordance with the sufficiency economy. by considering the treatment and rehabilitation of the environment in order to create a better quality of life and eventually lead to sustainable development

Keywords: Bio-way; Community Development; Sustainable

บทนำ

ปัจจุบันนี้มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรมากมาย เช่น สารกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยเคมีทางการเกษตรชนิดต่าง ๆ การนำไปใช้ทำให้เกษตรกรมีโอกาสสัมผัสและนำสู่ร่างกายได้ง่าย และก่อให้เกิดการตกค้างของสารเคมีในผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ผู้บริโภค รวมถึงการแพร่กระจายความเป็นพิษลงสู่สิ่งแวดล้อม ทำลายพืชและแมลงบางชนิดมีประโยชน์ในระบบนิเวศ ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและความไม่สมดุลต่อระบบนิเวศ การนำสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาใช้ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสม คือ ผลกระทบอันเลวร้ายต่อสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ โดยหมายถึงชีวิตมนุษย์เอาไว้ว ด้วย การได้สัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชผ่านทางระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายมีอาการระคายเคืองหรือเจ็บป่วยตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงเสียชีวิต ขึ้นอยู่กับระดับความเข้มข้น ระยะเวลา ปริมาณที่ได้รับ เมื่อสะสมในร่างกายเป็นเวลานาน จะส่งผลต่อความผิดปกติในระบบการทำงานของร่างกาย สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้กันมากในภาคการเกษตร จึงเป็นวัตถุอันตรายที่เห็นชัดเจน คือ กระทบต่อร่างกายมนุษย์ โดยแท้จริงแล้วผลกระทบนั้นสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศด้วย การทำเกษตรกรรมจึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหาวิธีการที่เหมาะสม โดยตระหนักความปลอดภัยทั้งเกษตรกรและผู้บริโภค ตลอดจนกระบวนการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม หันมาใส่ใจเรื่องคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งโลกปัจจุบันกำลังให้ความสำคัญกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในทุกกิจกรรม เพื่อร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม (จันทนา จิตวิริยานันท์, 2561 : 1)

การพัฒนาชุมชนด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนเช่นกัน คือ งานสำคัญที่ทุกหน่วยงานพยายามสนับสนุนทุกแนวทางที่สามารถก่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งยังคงดำเนินชีวิตบนวิถีเกษตรกรรม การนำ “หลักชีวิวิถี” เข้ามาสนับสนุนงานภาคเกษตรกรรมแบบธรรมชาติให้เกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน สิ่งแวดล้อมควบคู่กับการทำเกษตรกรรม โดยให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน เห็นความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาและจัดการ ที่ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม คุ้มครองทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนต่อไป

การพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน (Community Development) เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน เกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชน ถ้าหากประชาชนไม่เกิดความคิดริเริ่มก็ใช้เทคนิควิธีการกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น เพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2526 : 10) และยังเป็นการเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน

(Planned and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐ และภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการดำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือ ภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ขาดิพันธุ์ ศาสนาและภาษา อีกด้วย (โกวิทย์ พวงงาม, 2553 : 132) การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ (สนธยา พลศรี, 2547 : 54-56) คือ

1. การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความสุข เพราะในการพัฒนาชุมชนนั้นต้องยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เนื่องจากเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินงานเป็นผู้ได้รับผลที่เกิดขึ้นและผู้สืบทอดงานพัฒนาไม่ให้สิ้นสุด คนจึงเป็นเป้าหมายสุดยุดหรือเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน จึงต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ คุณธรรมและมีความสุข

1.1 การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ ทำให้คนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการประกอบกิจการงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีความรู้ทางการเมืองและความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เจริญฉลาด มีวิสัยทัศน์ สุขภาพดี บุคลิกภาพดี สามารถพึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

1.2 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม คือ ทำให้คนเป็นคนดีทั้งการคิด การพูดและการประพฤติปฏิบัติ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การละเว้นอบายมุข ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เอื้ออาทรต่อผู้อื่น รู้จักความพอเพียง ในสิ่งต่าง ๆ มีความอดทนสามารถยับยั้งตนเองไม่ให้ประพฤติชั่ว

1.3 การพัฒนาคนให้มีความสุข คือ การทำให้คนมีความสุขสงบ มีจิตใจงาม สงบเยือกเย็น มั่นคง ผ่องใส ไม่มีความเครียด มีเมตตากรุณา รู้จักความพอเพียง รู้จักประมาณและเข้าถึงสัจธรรมของชีวิต มองโลกในแง่ดี ปรับตัวให้เข้ากับการปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นต้น การทำให้คนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมีความพร้อมในการพัฒนา และการสร้างเสริมคนให้ มีคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางศาสนาของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างคนให้มีความสุข นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและพัฒนาในลำดับต่อไป

2. การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง การพัฒนาชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้และมีความสุข คือการทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกันมารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกันภายในระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกัน อาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันได้แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ จนกลายเป็นองค์กรชุมชน (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น (Community Network) ทำ

ให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กันในแนวตั้งด้วยความสัมพันธ์แล้วก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้น โดยชุมชนที่เข้มแข็งมีลักษณะ ดังนี้

2.1 มีจิตสำนึกชุมชน คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนมีความตั้งใจที่จะรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันและสมานฉันท์ ยอมรับในศักยภาพของกันและกัน ยอมรับในความหลากหลายของสมาชิก เป็นต้น

2.2 มีจิตวิญญาณชุมชน คือ สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน อุทิศตนเพื่อชุมชน ห่วงแทนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น ศาสนา เครือญาติหรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ความมีจิตวิญญาณชุมชนทำให้เกิดความยินดีมีความสุขมุ่งมั่นและเกิดพลังอย่างมหาศาลเป็นพลังที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุขร่วมกัน จิตวิญญาณชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการมีจิตสำนึกของชุมชน ทำให้สมาชิกของชุมชนมีจิตใจแข็งแกร่ง มีความพร้อมที่จะรวมพลังกันเพื่อการพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การที่สมาชิกร่วมกันเรียนรู้หรือเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มุ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชนของตนที่เป็นผลจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน นับเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การตัดสินใจร่วมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดร่วมกันและสามารถนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ไม่ใช่การดำเนินงานโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2.4 มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ สมาชิกรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึก ชุมชนและจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกันเป็นกลุ่มและองค์กร เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน อันเป็นผลของการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่แบบต่างคนต่างทำ

2.5 มีการจัดการชุมชนที่ดี คือ สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเอง กลุ่มและชุมชน ดำเนินการวางแผน จัดกระบวนการดำเนินงานและประเมินผลการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 มีเครือข่ายชุมชน คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็งร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาชุมชนจนประสบความสำเร็จ

2.7 มีภาวะผู้นำชุมชน (Community Leadership) ผู้นำในการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่น ร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน สามารถเชื่อมประสานสมาชิก กลุ่มและองค์กรชุมชนได้เป็นอย่างดี

2.8 เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกของชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือ หรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งในยามปกติ และเมื่อประสบกับภาวะวิกฤติต่าง ๆ ทำให้สามารถดำรงรักษาชุมชนเอาไว้ได้

2.9 เป็นชุมชนสงบสุข ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มี คุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชนและสร้างชุมชนให้สงบสุขแล้ว ชุมชนก็มีความเข้มแข็งไม่เบียดเบียนผู้อื่น บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

2.10 เป็นชุมชนที่ยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป แต่จะดำรงรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนไว้ได้ แล้วสืบทอดต่อไปให้ลูกหลานไม่ล่มสลายโดยง่าย

กล่าวได้ว่า การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาประเภทหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง โดยมีปรัชญา แนวความคิด หลักการและวิธีการปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานดั้งเดิม คือ เป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีความสามารถ พึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้าน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ให้ครบถ้วนถึงความพร้อมในทุกด้าน เพื่อที่จะสามารถจัดการกับปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของตนเองได้ การดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีสมรรถภาพเป็นผู้ที่ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ทั้งในด้านศาสตร์และศิลป์ เพื่อทำงานร่วมกันกับประชาชน และชุมชนในการที่นำพาไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน นั่นคือ การที่คนในชุมชน มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

ชีววิถี

การพัฒนากระแสหลักของโลกที่ผ่านมา เน้นเพิ่มศักยภาพเพื่อการแข่งขันทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องนำทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภทที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เมื่อถูกนำมาใช้ในปริมาณมาก ขาดการดูแลรักษาและการจัดการจำกัดของเสียที่เกิดขึ้นอย่างถูกวิธี ทำให้เกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอ เสื่อมโทรมด้วยคุณภาพส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดภาวะโลกร้อน สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของโลกรวมถึงการคาดการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติในรูปความแห้งแล้ง ไฟป่า วาตภัยและอุทกภัยรุนแรงมากขึ้น ย่อมมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของสังคมมนุษย์ และตระหนักถึงที่มีของปัญหาที่เกิดจากการขาดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ทุกภาคส่วนทั่วโลกตื่นตัวเรื่องกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนพร้อมกัน (ทะนุพงศ์ กุสุมา ณ อยุธยา, 2564 : ออนไลน์)

ชีววิถีว่า ก็คือชีวิต ชีวิตทุกชีวิตกับธรรมชาติต้องเกื้อกูลกันอยู่แล้ว จุดมุ่งของของชีววิถีต้องการให้การใช้ชีวภาพอยู่ในวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตโดยใช้ธรรมชาติ จึงใช้ชื่อว่า “ชีววิถี” (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2550 : 100) หรือการประยุกต์ใช้หลักการทางชีววิทยาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เช่น จุลินทรีย์ พืช สัตว์ เข้ามาประยุกต์ปรับปรุงด้วยกระบวนการชีวภาพ (Bioprocessing) ไม่เกี่ยวข้องกับสารพิษ สารเคมี เกิดบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ตามต้องการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าเทคโนโลยีชีวภาพหรือ Biotechnology มาจากการรวมคำว่า Bio หรือ Bios ซึ่งหมายถึงสิ่งมีชีวิต กับ คำว่า Technology หรือ logos ซึ่งแปลว่า การศึกษา ความรู้หรือวิทยาการ เมื่อรวมคำจึงมีความหมายว่าความรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2548 : 39) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) แบบดั้งเดิม เป็นเทคโนโลยีชีวภาพที่มนุษย์รู้จักกันมานาน ไม่ต้องใช้เทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการสูงมากนัก เช่น การทำเหล้า อาหารหมักดอง การผลิตปุ๋ยหมัก การใช้สิ่งมีชีวิตในการควบคุมและกำจัดศัตรูพืช

2) สมัยใหม่ เป็นเทคโนโลยีชีวภาพที่ต้องใช้ความรู้และเทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูงที่เกี่ยวข้องกับสารพันธุกรรม เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมในสิ่งมีชีวิต เช่น การโคลนนิ่ง พันธุวิศวกรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ การแปรรูปวัสดุหมุนเวียนตามธรรมชาติบนฐานเทคโนโลยีชีวภาพ ช่วยเพิ่มมูลค่าในรูปแบบหลากหลายมากขึ้น เช่น สารเคมีจากชีวภาพ (Biochemical) พลาสติกย่อยสลายได้ (Biodegradable plastic) ยาที่ได้จากกระบวนการทางชีวภาพ (Biopharma) วัคซีน (Vaccine) ป้องกันโรคติดต่อสำคัญพร้อมๆ กัน ชีววิถีใช้กระบวนการทางชีวภาพเป็นหัวใจสำคัญ เป็นความรู้ที่สามารถนำสิ่งมีชีวิตหรือผลผลิตจากสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ เช่น แบคทีเรีย (Bacteria) ยีสต์ (Yeast) และรา (Mold) เนื่องจากเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว พร้อมกันนั้นยังผลิตสารที่มีความหลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้งานด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของมนุษย์ (ณัฐณี มีแก้วกฤษฎ, 2564 : ออนไลน์) ได้แก่

1) ด้านการเกษตร ช่วยปรับปรุงพันธุ์พืชและผสมพันธุ์สัตว์ ให้ได้ลักษณะดี แข็งแรงทนต่อสภาพอากาศและมีความต้านทานโรคแข็งแรง เช่น การปรับปรุงพันธุ์พืชโดยการตัดต่อยีน (Egnetic Dngineering) การเลี้ยงเนื้อเยื่อของพืช (Tissue Culture) การแพร่กระจายสายพันธุ์บริสุทธิ์ (Cloning) การชะลอการสุกของผลไม้ควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี

2) ด้านอาหาร ช่วยเพิ่มปริมาณเนื้อสัตว์ เพิ่มผลผลิตจากสัตว์ เช่น น้านม ไข่ เป็นต้นซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญ เชื้อแบคทีเรียแลคติก (Lactic Acid Bacteria) ช่วยเพิ่มผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปให้เกิดรสชาติแตกต่างและน่ารับประทานขึ้น เช่น เนย ชีส โยเกิร์ต เป็นต้น หรืออาหารพวกแฮม จุลินทรีย์จำพวกราใช้ในการทำชีสและเต้าเจี้ยว กระบวนการหมักที่เกิดขึ้นโดยจุลินทรีย์ยังสามารถผลิตสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น การผลิตกรดอะมิโน หรือเอนไซม์ (enzymes)

3) ด้านการแพทย์ ได้มีการนำเอาจุลินทรีย์มาใช้ในการผลิตยาปฏิชีวนะหลายชนิด เช่น ยาเพนนิซิลลินจากเชื้อรา มีการใช้แบคทีเรียในการผลิตฮอร์โมนอินซูลิน (Insulin Hormone) เพื่อใช้รักษาโรคเบาหวาน ฮอร์โมนควบคุมการเจริญเติบโต (Growth Hormone) เพื่อใช้รักษาโรคกระดูกอ่อนของมนุษย์ และสารอินเทอร์เฟอรอน (Interferon) เพื่อใช้รักษาโรคมะเร็ง

4) เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม ในธรรมชาติจุลินทรีย์ทำหน้าที่เป็นผู้ย่อยสลายสารอินทรีย์ ดังนั้นจึงมีการนำเอาจุลินทรีย์ มาใช้เพื่อย่อยสลายสารต่างๆ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย เช่น ใช้จุลินทรีย์อีเอ็ม (Effective Microorganism) ร่วมกับจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ต่อพืชในการหมักเศษพืช เศษอาหารและซากอินทรีย์สาร ทำให้ได้น้ำหมักชีวภาพหรือปุ๋ยชีวภาพใช้รดต้นไม้ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตดี นอกจากนี้ยังใช้แบคทีเรีย (*Pseudomonas* sp. and *Acinetobacter* sp.) ย่อยสลายคราบน้ำมันที่ปนเปื้อนในทะเลได้ ซึ่งมีผลทำให้สิ่งแวดล้อมสะอาดขึ้น นอกจากนี้ยังใช้จุลินทรีย์เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้าจากชีวมวล (Biomass Energy) และแก๊สชีวภาพ (Biogas) ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการหมักจุลินทรีย์กับของเสียจากอุตสาหกรรม การเกษตร เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ฟางข้าว เศษไม้ แกลบ ฯ ในขณะที่ยากชีวมวลส่วนใหญ่ได้จากโรงเลี้ยงปศุสัตว์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของระบบบำบัดน้ำเสียที่ต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ฟาร์มหมูหรือโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังขนาดใหญ่ การใช้ยีสต์ในการผลิตแอลกอฮอล์ โดยนำยีสต์มาหมักรวมกับกากน้ำตาล

เพื่อให้ได้แอลกอฮอล์ แล้วนำแอลกอฮอล์ไปผสมกับน้ำมันเบนซินเพื่อทำเป็นแก๊สโซฮอล์ (Gasohol) และไบโอดีเซลนั้นผลิตได้จากน้ำมันจากพืชและสัตว์ และในอนาคตจะมีพลังงานสะอาดที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งได้จากจุลินทรีย์ เช่น การใช้จุลินทรีย์ผลิตพลังงานไฮโดรเจนและผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ชีววิถี คือ การเชื่อมโยงหลักการต่าง ๆ ทางชีววิทยาที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตต่างๆ เช่น จุลินทรีย์ พืช สัตว์ เข้ามาประยุกต์ปรับปรุงด้วยกระบวนการชีวภาพ (Bioprocessing) ไม่เกี่ยวข้องกับสารพิษ สารเคมี เกิดบทบาทสำคัญต่อมนุษย์ตามต้องการในด้านต่างๆ เช่น การเกษตร อาหาร การแพทย์และเภสัชกรรม พลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมี เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์เพื่ออาหารโภชนาการสูง ผลิตตัวยาหยุดยั้งการลุกลามของเชื้อโรคและรักษาโรค ผลิตผลที่ได้รับมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ระบบนิเวศ

กระแสชีววิถีในโลกปัจจุบัน

การกระทำของมนุษย์สามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ที่เราเรียกกันว่าระบบนิเวศวิทยา ผลกระทบนั้นเป็นไปได้ทั้งในทางสร้างสรรค์ให้ดีขึ้นหรือในทางทำลายให้เลวลง ผลกระทบนี้เกิดขึ้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ด้วยมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อม กิจกรรม

การดำเนินชีวิตจึงก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้วจะผูกพันเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ ขาดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเป็นวงกว้างทำให้ทุกภาคส่วนทั่วโลกแสวงหาความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นที่มา ของกระแสความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility) หรือ CSR ตามแนวคิด เศรษฐกิจสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Economy) ลดการเกิดของเสียและมลพิษก็จะเกิดต้นทุน การผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตมุ่งเน้นสินค้าที่มีคุณภาพและเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดนั่น คือการใช้วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการเกิดของเสีย รวมถึงหาแนวทางแปรรูปของเสียเพื่อนำกลับมาใช้ ใหม่เพื่อลดการปล่อยมลพิษ ครอบคลุมประเด็น 3R คือ Reduce (ลดการใช้วัตถุดิบที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ ใหม่) Reuse (การนำกลับมาใช้ใหม่) และ Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่ผ่านการแปรรูป) สอดคล้องด้วยดี กับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งกระจายทรัพยากรและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง โดยความ สมดุล 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้องค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมต้องสร้างจิตสำนึก ให้พนักงานและคู่ค้าธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมกันตระหนักถึงภาวะโลกร้อนและปัญหาสิ่งแวดล้อมของสังคม โลก ซึ่งเป็นแนวคิดบูรณาการทั้งภายในองค์กรกับคู่ค้าธุรกิจ รวมถึงแนวโน้มหลักที่มุ่งสู่ความเป็นองค์กรสีเขียว มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในทิศทางเดียวกันนี้รองรับด้วยกระแสผู้บริโภคที่เริ่มตระหนักในผลกระทบ เดียวกันผู้บริโภคอาจนำประเด็นดังกล่าวมาพิจารณาก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า ผ่านการสื่อสารจากผู้ผลิตด้วย ฉลากหรือตราสัญลักษณ์ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่แสดงบนบรรจุภัณฑ์ สร้างความมั่นใจที่บ่งบอกถึงคำมั่น ของผู้ผลิตให้กับผู้บริโภคว่าจะดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโลก โดยประเมินตลอดวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Assessment) ตั้งแต่การได้มาของวัตถุดิบ การขนส่ง การประกอบชิ้นส่วนการใช้งานและการจัดการซาก ผลิตภัณฑ์หลังหมดอายุการใช้งาน

กระแสรักษ์โลกจึงเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น ถือเป็นจุดเปลี่ยนของพฤติกรรม การดำเนินชีวิต โดยทุก ฝ่ายสมัครใจมีส่วนขับเคลื่อนเพื่อเป้าหมายสร้างความยั่งยืนควบคู่ไปกับการร่วมกันรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โลก เพียงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในชีวิตประจำวันบางอย่างช่วยลดมลพิษและสามารถอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้มาก เช่น การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่หรือรีไซเคิลได้ ปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติกและโฟม คัดแยกขยะก่อนทิ้งให้เป็นนิสัย การใช้ซ้ำอย่างคุ้มค่ามากกว่า 1 ครั้ง แทนการซื้อใหม่ เช่น การใช้กระดาษทั้ง 2 ด้าน การร่วมมือคืนผลิตภัณฑ์สู่ผู้ผลิตเพื่อกำจัดซากขยะอันตราย การแปรสภาพของเสียให้เป็นพลังงาน เป็นต้น การสมัครใจมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรทุกชนิดให้คุ้มค่า มาจากมนุษย์เกิดการตระหนักรู้ถึงสภาพปัญหา และเข้าใจสาเหตุของปัญหา ทบทวนสภาพที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางออกเป็นสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ลงสู่แนวทางการปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์โดยสมัครใจปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของตน เป็นการส่งมอบคุณภาพ ชีวิตที่ดีให้แก่ตนเองและสังคม รวมถึงความอุดมสมบูรณ์และสมดุลกลับคืนสู่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญต่อกระแสรักษ์โลก ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นภัยคุกคามต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ องค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program: UNEP) นานาประเทศได้รับข้อตกลงร่วมกันแล้วดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศของตนพร้อมทั้งเรียกร้องให้ประชาคมโลกเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวิถีการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นจุดเริ่มต้นจากนานาชาติทั่วโลกด้านสิ่งแวดล้อมสหประชาชาติได้ประกาศให้ วันที่ 5 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันสิ่งแวดล้อมโลก (World Environment Day) ในแต่ละปีโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติได้กำหนดประเด็นหลัก (Theme) ในการรณรงค์เนื่องในวันสิ่งแวดล้อมโลก ให้เป็นทิศทางเดียวกันทั่วโลก โดยในปีค.ศ. 2018 กำหนดประเด็นหลักในการรณรงค์เรื่อง Beat Plastic Pollution มีคำขวัญว่า If you can't reuse it, refuse it (รักษ์โลก เลิกพลาสติก) มุ่งรณรงค์ให้ตระหนักถึงปัญหาขยะพลาสติกมากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564 : ออนไลน์)

ในประเทศไทย มีกรอบการพัฒนาประเทศภายใต้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองการบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติบนการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลักดันให้มีการดำเนินงานทางด้านการจัดเก็บภาษีมลพิษ การจัดการเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ การกำหนดเขตพื้นที่พัฒนาและขยายตัวของอุตสาหกรรมในอนาคต การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดการพลังงานหมุนเวียน การระบุแหล่งกำเนิดของไม้ การจัดทำฐานข้อมูลด้านการถือครองที่ดินและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่ดินและความหลากหลายทางชีวภาพ การบำบัดน้ำเสียชุมชนที่เหมาะสม การคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การบังคับใช้ผังเมืองและการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ในพื้นที่เสี่ยงภัย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560:57)

นอกจากนี้ยังได้กำหนดแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่สังคมคาร์บอนต่ำ ด้วยแนวคิดพื้นฐานสีเขียวในโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจและขยายไปสู่การผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน จากนโยบายการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของภาครัฐ เป็นแนวทางในการประยุกต์สู่กิจกรรมในภาคสังคมและเศรษฐกิจที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 5) ยกตัวอย่าง เช่น

1) เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตที่ทิศทางการพัฒนาประเทศให้ความสำคัญ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถเกษตรกรยุคใหม่ให้ปรับตัวได้ต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ เทคโนโลยี และความสามารถในการแข่งขันสอดคล้องกับการพัฒนาการเกษตรในอนาคต ซึ่งเกษตรกรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมจะอาศัยซึ่งกันและกันอย่างกลมกลืน มีชีวิตผูกพันกับการเกษตรซึ่งสัมพันธ์กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประยุกต์ใช้หลากหลายทางธรรมชาติ เปลี่ยนจากเกษตรกรรมที่พึ่งพาสารเคมี สู่อการเกษตรแบบชีววิทยาสังเคราะห์ (Bio-agriculture or Synthetic Biology) มีการส่งเสริมสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ในปี พ.ศ. 2555 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เริ่มนโยบายพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ทั้งนี้ได้ให้ความหมายเกษตรกรปราดเปรื่องในเชิงผลผลิตว่าเป็น “บุคคลที่มีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร มีความรอบรู้ในระบบการผลิตแต่ละสาขา มีความสามารถในการวิเคราะห์เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม” ทำให้ภาคเอกชนและองค์กรหลายแห่งให้การสนับสนุนผลักดันไปสู่ Smart Farmer ผ่านกิจกรรมหรือโครงการฝึกอบรม สนับสนุนเทคโนโลยี จัดประกวดการพัฒนานวัตกรรมและสรรหาเกษตรกรต้นแบบที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่มีความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม เช่น บจก. โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น หรือ ดีแทค ร่วมกับ บจก. รักบ้านเกิด ร่วมกันพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างเกษตรกรและผู้ซื้อ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อมีเดีย รวมถึงการพัฒนาแอปพลิเคชัน Sarmer Info จัดประกวดเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด บริษัท สยามคูโบต้า คอร์ปอเรชั่น จำกัด ดำเนินโครงการ Kubota Smart Farmer Camp เพื่อกิจกรรมเรียนรู้และลงมือปฏิบัติการเพาะปลูกพืชจริงและแลกเปลี่ยนความรู้กับเกษตรกรต้นแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้น

2) พืชผักปลอดสารพิษ อาหาร คือ ปัจจัย 4 ในวิถีชีวิตมนุษย์ที่ยังปะปนอยู่ในการใช้สารเคมี สารสังเคราะห์หลายชนิด หลายคนอาจยังไม่เห็นพิษภัยจึงยังไม่เกิดความเอาใจใส่เพราะยังไม่เห็นผลกระทบที่ชัดเจน แต่มีกลุ่มคนที่เรียนรู้วิถีทางธรรมชาติอย่างเหมาะสมโดยไม่พยายามฝืนหรือเอาชนะธรรมชาติ ตระหนักถึงปัญหาอันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร ซึ่งมีผลต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ได้หันมาพัฒนาเกษตรกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมและผลิตอาหารปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค สอดรับกระแสอาหารปลอดสารพิษที่ได้จากระบบการเกษตรอินทรีย์ (Organic Farming) ซึ่งกระบวนการผลิตตลอดทุกช่วงกระบวนการ ปราศจากสารเคมีอย่างเต็มรูปแบบ แม้กระทั่งการบำรุงดินและการกำจัดศัตรูพืช ได้ประยุกต์ใช้หลักการทางชีวภาพใช้จุลินทรีย์ในธรรมชาติเป็นตัวย่อยสลายธาตุอาหารให้แก่พืช ผลผลิตพืชผักที่เกิดจากการเอื้อประโยชน์ต่อกันทางธรรมชาติทั้งหมดจึงปลอดสารพิษ มีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จึงเป็น ความนิยมแพร่หลายต่อผู้บริโภคที่ห่วงใยสุขภาพ

กล่าวได้ว่ากระแสชีวิตโลกในปัจจุบัน หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและตั้งอยู่บนแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นองค์รวมเดียวกัน จนเกิดกระแสความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตระหนักถึงความสำคัญและการรักษาความสมดุลของธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายด้านส่งผลกระทบให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มนุษย์เผชิญอยู่ด้วยความลำบากและยิ่งทวีความรุนแรงหากมนุษย์ยังคงดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการตกตวงใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยไม่คำนึงถึงปัญหาในอนาคต ย่อมส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของมนุษย์ในสถานการณ์ที่ยากเกินแก้ไขกิจกรรมที่สนับสนุนแนวคิดรักษ์โลกหรือความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีความเป็นสากลที่นำมาสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม การบริโภคสินค้าและบริการสิ่งใดจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด เพราะวิถีชีวิตมนุษย์ยังต้องพึ่งพาสังแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จึงต้องพึ่งพาให้ลักษณะเกื้อกูลไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่ปลอดภัยเข้ามาสู่ชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การพัฒนาชุมชนด้วยชีวิตอย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนด้วยชีวิตอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาชุมชนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการรักษาสิ่งแวดล้อม ความสมดุลของธรรมชาติที่และความปลอดภัยในวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) (กองสารสนเทศ ฝ่ายสื่อสารองค์กร, ม.ป.พ. : 15) ได้นำแนวคิดชีวิตไปดำเนินโครงการ “โครงการชีวิตเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยน้อมนำปรัชญาพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ด้วยการจัดตั้ง “โครงการชีวิตเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” โดยส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ ลดการใช้สารเคมีตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้มีการลด ละ การใช้สารเคมี เริ่มจากในครัวเรือนและขยายไปสู่ชุมชน โดยการใช้กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ Effective Microorganisms (EM) เป็นเครื่องมือหลัก เพราะต้นทุนต่ำเรียนรู้ง่าย นำไปใช้ได้จริงใน 4 กิจกรรมที่มีอยู่รอบตัวเรา ทั้งการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ บก การเลี้ยงสัตว์น้ำและการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมชุมชนด้วยการพาลงมือทำ ให้ได้เรียนรู้ทดลองและลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดความเชี่ยวชาญ กระทั่งมั่นใจว่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถทดแทนการใช้สารเคมีได้ในทุกๆ กิจกรรม จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในที่สุด ซึ่งมีแนวทางการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนา คือ บันได 3 ขั้นสู่แนวทางการพัฒนา “ชุมชนชีวิต” (กองสารสนเทศ ฝ่ายสื่อสารองค์กร, ม.ป.พ. : 15) ดังนี้

ขั้นอยู่รอด : มุ่งเน้นการส่งเสริมชุมชนรายครัวเรือน ให้เรียนรู้พึ่งพาตนเองจากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวภายในรั้วบ้าน เพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน จากการมีอาหารปลอดภัยไว้บริโภค จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเข้มแข็ง

กล่าวได้ว่า การทำการเกษตรให้เกิดความยั่งยืน ประชาชนต้องลด ละ เลิก การใช้สารเคมีในทำการเกษตร เพื่อลดต้นทุนการผลิต แต่หันมาพึ่งพาตนเองด้วยการทำเกษตรปลอดสารพิษ คือ การทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ โดยที่พื้นที่ที่ทำเกษตรนั้น ต้องไม่มีสารพิษ หรือสารเคมีตกค้างและหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนของสารเคมีทั้งทางดิน ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อความสมบูรณ์ทางชีวภาพในระบบนิเวศและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามสมดุลของธรรมชาติให้มากที่สุด โดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม และมุ่งเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบในการผลิตภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูง อดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดสารพิษ ทั้งยังช่วยลดต้นทุนการผลิต และสามารถประยุกต์ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเพื่อคุณภาพชีวิต ยกตัวอย่าง เช่น **การดำเนิน กฟผ. ร่วมกับ บ้านโคกสยา อ.สุโขทัย จ.สุโขทัย** ที่ทาง กฟผ. ได้มีส่วนเข้าไปแนะนำการเกษตรปลอดสารพิษ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ เริ่มจากการทำแปลงนาสาธิต ขุดบ่อเลี้ยงปลาภายในสถานีไฟฟ้าแรงสูงของ กฟผ. เมื่อผลผลิตงอกงาม ชาวบ้านก็ชวนกันมาดูได้เห็นของจริงจึงเกิดความสนใจ และขอให้ช่วยชี้แนะแนวทางการปลูกพืช เลี้ยงปลา เลี้ยงแพะ สร้างอาชีพให้แก่พวกเขา กฟผ. จึงได้ แนะนำกล้าพืชผักให้ปลูกได้ แนวสายส่งไฟฟ้าติดกับบริเวณสถานีไฟฟ้าแรงสูงปรับเปลี่ยนพื้นที่ได้แนวสายส่งไฟฟ้าที่เคยกร้าง และไม่สามารถทำประโยชน์ใดๆ ได้ให้กลายเป็นแปลงนาสาธิต ปลูกพืชผัก ขุดบ่อเลี้ยงปลา สอนชาวบ้านทำปุ๋ยชีวภาพ อีกทั้งชาวบ้านยังสามารุใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้แนวสายส่งไฟฟ้ามาเป็นพื้นที่ทำการเกษตร และสร้างรายได้แก่ชุมชน (กองสารสนเทศ ฝ่ายสื่อสารองค์กร, ม.ป.พ. : 20-22)

ข้อพอเพียง : รวบรวมครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฝึกกำลังกันเป็นชุมชน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง นำของที่เหลือจากการบริโภคในครัวบ้านมาแบ่งปัน เกิดการแลกเปลี่ยนและต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้ลงมือทำร่วมกัน มีผลผลิตเหลือ พอสำหรับขายสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการลดรายจ่าย ภาระหนี้สินเริ่มลดลง

กล่าวได้ว่า การรวมกลุ่มของชุมชน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของการชุมชนนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จสมความมุ่งหมายร่วมกัน และเป็นการรวมแรงรวมใจลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้มีผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน และยังให้เหลือพอสำหรับขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย ยกตัวอย่าง เช่น **ประชาชนในหมู่บ้านที่ 8 ต.ประลุ** มีชาวบ้านสนใจเข้าร่วมกว่า 500 คน มีการจัดตั้งเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชิญผู้บริหารส่วนท้องถิ่น เกษตรกร ปศุสัตว์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน มาประชุมกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพมากกว่า 11 กลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความถนัดของแต่ละกลุ่มอาชีพ ช่วยเสริมสร้างรายได้และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี (กองสารสนเทศ ฝ่ายสื่อสารองค์กร, ม.ป.พ. : 23)

ชั้นยั่งยืน : มีการจัดตั้งกลุ่มบริหารชุมชนอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดการองค์ความรู้พื้นฐานเดิม และการต่อยอดความรู้ใหม่ เป็นแหล่งศึกษาดูงาน มีการนำผลผลิตมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เริ่มนำแนวคิด “ชีววิถี” ไปใช้ใน อาชีพหลักนอกเหนือจากภายในครัวเรือน และมีความร่วมสู่การพัฒนาเป็น วิสาหกิจชุมชนต่อไป

กล่าวได้ว่า เป็นการจัดตั้งกลุ่มของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ครัวเรือนในชุมชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสัมมาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ ในด้านการผลิตการตลาด และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชน ยกตัวอย่าง เช่น **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสว่างงาม จังหวัดพิจิตร** ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 28 กันยายน 2525 โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชนที่ต้องการแก้ไขการขาดแคลนเงินทุนในชุมชนและเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวก ซึ่งแรกเริ่มมีสมาชิกจำนวน 74 คน มีเงินสัจจะสะสมต่อเดือน 2,700 บาท การดำเนินงานสมัยจัดตั้งได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เรื่อยมา จนในปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์มีสมาชิกจำนวน 1,497 คน มีเงินสัจจะสะสมทั้งสิ้น 51,140,225 บาท ทางกลุ่มมีกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนิน กิจกรรมการรับเงินออมสัจจะจากสมาชิก กิจกรรมการปล่อยสินเชื่อ กิจกรรมจัดหาปัจจัยการผลิต (ตลาดลอยฟ้า) และทางกลุ่มยังได้นำเงินผลกำไรไปต่อยอดกิจกรรมเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับสมาชิกได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยได้ดำเนินการศูนย์สาธิตการตลาดบ้านสระยายชี โรงสีสวัสดิการชุมชนตำบลเนินปอ ลานค้าชุมชน (ตลาดลาว) ศูนย์การเรียนรู้ผ้าขึ้นตีนจกลาวครัวบ้านสระยายชี จากการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมาโดยตลอดของกลุ่มออมทรัพย์บ้านสระยายชี จึงได้รับการคัดเลือกจากกรมพัฒนาชุมชนให้เป็น โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ซึ่งมีการถ่ายทอดการเรียนการสอนใน 3 หลักสูตร และรับผิดชอบในเขตโซนภาคเหนือตอนล่างครอบคลุม 10 จังหวัด (คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี, ม.ป.พ. : 10-13)

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานชีววิถี นั้นเป็นการพัฒนาบนพื้นฐานของการรักษาสิ่งแวดล้อมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างธรรมชาติกับการดำรงชีพของมนุษย์ เข้าใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญอย่างยิ่งต่อธรรมชาติ มนุษย์และสัตว์ ที่เกิดจากกระบวนการและเทคนิคของการเกษตรเคมี ที่เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและสร้างมลภาวะ การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานชีววิถีจึงเป็นการดำเนินโดยส่งเสริมให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ ลดการใช้สารเคมีตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามการดำเนิน “โครงการชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ซึ่งมีกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้มีการลด ละ การใช้สารเคมี เริ่มจากใน

ครัวเรือนและขยายไปสู่ชุมชน โดยการใช้กลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ Effective Microorganisms (EM) เป็นเครื่องมือหลักและมีแนวทางการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนา คือ บัณฑิต 3 ขั้นสู่แนวทางการพัฒนา “ชุมชนชีววิถี” คือ ขั้นอยู่รอด ขั้นพอเพียง ขั้นยั่งยืน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น การพัฒนาชุมชนหากตั้งอยู่บนชีววิถีจะส่งผลให้การพัฒนาชุมชนนั้นเกิดความยั่งยืนต่อไป

สรุป

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญอย่างยิ่งต่อธรรมชาติ มนุษย์และสัตว์ ส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการและเทคโนโลยีของการเกษตรเคมีเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและสร้างมลภาวะ ดังนั้นในการพัฒนายุคปัจจุบันมุ่งสู่ประเด็นความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ลดต้นทุนเพิ่มคุณภาพ โดยใช้วิทยาการเทคโนโลยีชีวภาพหมุนเวียน เป็นวิธีการแก้ไขที่ดี คือ การจัดการอย่างชาญฉลาด ด้วยความรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมุนเวียนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ โดยใช้ชีววิถีอาศัยกระบวนการทางชีวภาพที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติในสภาวะที่เหมาะสม เกิดผลพลอยได้ในรูปแบบของอาหาร ยาสมุนไพร สารอินทรีย์ซึ่งเป็นธาตุอาหารบำรุงดิน ป้องกันโรคแมลงและศัตรูพืชรวมถึงพลังงานธรรมชาติ ลดการพึ่งพาปัจจัย การผลิตภายนอก เช่น ปุ๋ยเคมี สารปราบศัตรูพืชและเครื่องจักรกลการเกษตร ช่วยบำบัดและลดปริมาณของเสียเหลือใช้ในภาคการผลิตได้หลายประเภท แทนการเผา กลบฝัง สร้างเสถียรภาพให้กับสภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวม เป็นกลวิธีใช้ธรรมชาติฟื้นฟูธรรมชาติ เก็บรักษาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างมูลค่าและคืนความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม เสริมสร้างรากฐานความมั่นคงของผลผลิตทางการเกษตรและพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อมนุษยชาติทั้งปัจจุบันและในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กองสารสนเทศ ฝ่ายสื่อสารองค์กร. (ม.ป.พ.). ชีววิถี กฟผ. เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. นนทบุรี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2550). *ชีววิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสู่เศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร: กองผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กฟผ.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี, (ม.ป.พ.). *กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร*. พิจิตร: วัลณภา.

- จันทนา จิตวิริยานันท์. (2561). *การบูรณาการพุทธธรรมในโครงการชีวิตวิถี เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐณี มีแก้วกัญชร. (2564). เทคโนโลยีชีวภาพเบื้องต้น. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.bsru.ac.th/identity/archives/221>.
- ทะนุพงศ์ กุสุมา ณ อยู่ธยา. (2564). โครงการชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กฟผ. สานปณิธานเศรษฐกิจพอเพียงของพ่อหลวง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: https://www.technologychaoban.com/bulletnews-today/article_12664.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2560). *ขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่นาคตประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). วันสิ่งแวดล้อมโลก World Environment. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <http://www.mnre.go.th/phetchaburi/th/news/detail/17913>.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2548). *เศรษฐกิจชีวภาพ*. ปทุมธานี: ฝ่ายสื่อวิทยาศาสตร์ สวทช.

แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

Guidelines for Caring the Elderly During a COVID-19 Pandemic

กุลวดี กุลสุนทร,
เกศรินทร์ วิงพัฒน์ และ โชติ บดีรัฐ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

**Kulwadee Kulsoontorn,
Kessarin Wingpat and Chot Bodeerat**
PibulsongkramRajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail : Kulwadee29@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงในช่วงสถานการณ์ covid-19 ในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคและส่งผลต่อการเกิดอาการอย่างรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวมีสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันลดลงตามวัยจึงมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพและต้องการการดูแลที่มากกว่าดังนั้นผู้สูงอายุจึงควรเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ได้แก่ การดูแลสุขภาพในด้านอาหาร การออกกำลังกาย ด้านอารมณ์ และพักผ่อนให้เพียงพอ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันที่ดี ส่วนในด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid-19 ทำได้ด้วยการหมั่นล้างมือบ่อยๆ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยทุกครั้งหากออกนอกบ้าน ลดการสัมผัสของผู้คนควรลดกิจกรรมทางสังคมและรีบเข้ารับวัคซีนตามสิทธิของตนเองให้เร็วที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการดูแลผู้สูงอายุ; การแพร่ระบาด; เชื้อโควิด-19

Abstracts

This academic article aims to study the guidelines for caring for the elderly during the covid-19 epidemic. both in Thailand and abroad To analyze the guidelines for caring for the elderly at risk groups during the covid-19 situation in Thailand. Elderly people are at risk of developing the disease and affect the symptoms more severely than other age groups. Because most of the elderly have congenital disease, they have unhealthy physical condition. With reduced immunity with age, it is a health risk and requires more care, so the elderly should change their behavior, including health care in food. Exercise, emotionally, and get enough rest. To keep the body healthy and have good immunity In terms of preventing the spread of covid-19, you can do it by washing your hands often. Wear a cloth mask or a hygienic mask

* วันที่รับบทความ: 25 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 31 กรกฎาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 1 สิงหาคม 2564

Received: June 25, 2021; Revised: July 31, 2021; Accepted: August 1, 2021

every time you go out. Reduce people's exposure, reduce social activities and get vaccinated in their own right.

Keywords: Guidelines for Caring for the Elderly; Epidemic; Covid-19 Pandemic

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 ในชุมชนเป็นวงกว้าง และกระจายไปทั่วประเทศ ซึ่งเชื่อกันว่าติดต่อกันได้ทางละอองฝอยของสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำลาย ละอองจากการไอ จาม หรือการพูดคุยใกล้ชิดในระยะ 1-1.5 เมตร และการสัมผัสสารคัดหลั่งที่อยู่ตามสิ่งของต่างๆ แล้วไปโดนเยื่อต่างๆ เช่น ตา จมูก ปาก ประกอบกับการแพร่เชื้อสามารถติดต่อกับผู้ที่ติดเชื้อที่ยังไม่แสดงอาการได้ โดยหากมีการติดเชื้อในผู้ที่ร่างกายไม่แข็งแรง รวมถึงผู้สูงอายุ จะมีโอกาสเสียชีวิตมากกว่าคนทั่วไป เนื่องด้วยสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง ภูมิคุ้มกันลดลงตามวัยโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว นับตั้งแต่สถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาดในประเทศไทย ไม่เพียงแต่ส่งผลให้ประชาชนเจ็บป่วยและเสียชีวิต ยังส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง และกลุ่มเปราะบางซึ่งเป็นกลุ่มที่มีทุนทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มอื่นย่อมได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่า นอกจากนี้ความสามารถในการปรับตัวของกลุ่มนี้ก็น้อยกว่า หากปราศจากความช่วยเหลือจากภายนอก เพราะผู้สูงอายุมีร่างกายที่เสื่อมถอยไปตามอายุจึงมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพและต้องการการดูแลที่มากกว่า และเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยเกษียณไม่มีรายได้ หรือมีรายได้ที่น้อยกว่าในวัยทำงาน จึงได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่า (กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : 76)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้ประกาศว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (COVID-19 ย่อมาจาก Coronavirus Disease 2019) เป็นโรคระบาดขนาดใหญ่ (Pandemic) ในทั่วภูมิภาคของโลก โดยจุดเริ่มต้นของการระบาดเกิดขึ้นที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ในเดือนธันวาคม 2562 ทางจีนได้แจ้งการระบาดของโรคไวรัสทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Corona virus 2019) หรือ โควิด-19 ซึ่งเป็นโรคที่เกี่ยวกับการอักเสบของทางเดินหายใจ โดยมีอาการไข้ ไอแห้ง หายใจติดขัด ปอดบวมอักเสบ และสามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านทางละอองของเหลวที่ออกจาก การไอ หรือ จามซึ่งสามารถป้องกันการแพร่ระบาดได้ด้วยการล้างมือบ่อยๆ และลดการสัมผัสของผู้คน โดยโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ได้เริ่มแพร่กระจายเข้ามาในประเทศไทยเดือนมกราคม 2563 และเริ่มมีคนได้รับเชื้อไวรัสนี้แพร่กระจายในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทั้งคนไทยและคนต่างประเทศที่พักอาศัยในประเทศไทย ต่อมากระทรวงสาธารณสุขไทยได้ประกาศให้โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่อร้ายแรงตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563 การระบาดครั้งนี้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of Concern : PHEIC) และ

คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ ได้มีมติให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2563 ถึงแม้องค์การอนามัยโลกจะประกาศให้ โควิด-19 เป็นโรคระบาดที่เกิดจากไวรัสโคโรนาเป็นครั้งแรก แต่ไวรัสสายพันธุ์ใหม่นี้ก็ไม่ได้ถือว่าร้ายแรงเมื่อเทียบกับโรคระบาดอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมา (ดลพร รุจิรวงศ์, 2564 : ออนไลน์) เพียงแต่ความหนักหนาสาหัสของการระบาดครั้งนี้อยู่ที่อัตราการแพร่เชื้อที่รวดเร็วและกระจายเป็นวงกว้างโดยการแพร่กระจาย จากคนสู่คน ผ่านทางละอองเสมหะ น้ำมูก น้ำลาย เมื่อผู้ป่วยไอ หรือจาม ละอองเหล่านี้จะตกลงสู่วัตถุหรือพื้นผิวรอบๆ จากนั้นเรารับเชื้อเข้าสู่ร่างกายด้วยการสัมผัสพื้นผิวหรือวัตถุเหล่านั้น แล้วมาสัมผัสใบหน้า ขยี้ตา จมูก ปาก หรือรับเชื้อโดยตรงจากการหายใจ เอาละอองของผู้ป่วยเข้าไป เมื่อผู้ป่วยไอ จาม หรือหายใจออก โดยเฉลี่ยผู้ป่วย 1 ราย สามารถแพร่เชื้อให้คนอื่นได้เฉลี่ย 2-4 คน จึงเกิดการแพร่เชื้อเร็ว ผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประมาณร้อยละ 80 มีอาการเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีอาการ แต่บางรายอาจมีอาการรุนแรงทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563:76)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย

ไวรัสโคโรนา (Coronavirus) เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกใน ค.ศ. 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้ เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า โควิด-19 (Corona Virus Disease 2019) หรือโควิด-19 (COVID-19) อาการเมื่อติดเชื้อโควิด-19 ที่สังเกตได้ง่าย ๆ คือ มีไข้เจ็บคอไอแห้ง ๆ น้ำมูกไหลหายใจเหนื่อยหอบ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 กำลังสะท้อนอีกหนึ่งภาพความรุนแรงของความไม่แน่นอนที่ไม่เพียงแผ่ขยายไปในทุกด้านของการดำเนินชีวิตคนไทยและคนทั้งโลก ทั้งในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งยังมีแนวโน้มที่จะยืดเยื้อเป็นระยะเวลานาน (บรรคม สิริพันธ์ และคณะ, 2563 : 23)

โรคโควิด-19 มีการระบาดไปทั่วส่งผลกระทบต่อหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งต้นตอของไวรัสมาจากสัตว์เป็นตัวกลางระบาดมาสู่คน และผู้ป่วยรายแรกเท่าที่ทราบกัน เริ่มมีอาการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 และไม่มี ความเชื่อมโยงกับตลาดต้องสงสัยในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน แต่ผู้ป่วยหลายรายอาจมีมาตั้งแต่ช่วงกลางเดือนพฤศจิกายนหรือก่อนหน้านั้น มีการเก็บตัวอย่างจากสิ่งแวดล้อมในตลาดไปส่งตรวจและพบเชื้อไวรัสและพบมากที่สุด ในบริเวณที่ฆ่าสัตว์ป่าในสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม ตลาดอาจเป็นต้นกำเนิดของไวรัส หรืออาจมีบทบาทในการขยายวงของการระบาดในระยะเริ่มแรก โรคโควิด-19 นี้โดยหลักแล้ว แพร่จากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจามหรือปากซึ่งขับออกมาเมื่อผู้ป่วย ไอหรือจาม เรารับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละอองเข้าไปจากผู้ป่วย หรือจากการเอามือ

ไปจับพื้นผิวที่มีละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ระยะเวลา นับจากการติดเชื้อและการแสดงอาการ (ระยะพักตัว) มีตั้งแต่ 1-14 วัน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5-6 วัน เกิน 97% ของผู้ป่วยเริ่มมีอาการภายใน 14 วัน (World Health Organization Thailand, 2564 : online)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ในประเทศไทยเริ่มต้นมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ซึ่งพบผู้ติดเชื้อรายแรกในประเทศไทยเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 หลังจากนั้นได้พบผู้ป่วยติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต่อมาได้ประกาศให้โรคโคโรนา 2019 (covid-19) เป็นโรคติดต่ออันตราย มีผล 1 มีนาคม 2563 ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) กระทรวงสาธารณสุข ได้รายงานสถานการณ์ covid-19 ทั่วโลก เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2564 ประเทศไทยมีผู้ป่วยติดเชื้อ 4,108 ราย รวมยอดผู้ติดเชื้อสะสมอยู่ที่ 232,647 ราย หายป่วยแล้ว 163,929 ราย เสียชีวิต 1,775 ราย เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อจำนวนเพิ่มมากขึ้นและอย่างรวดเร็ว (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์)

ประเมินความเสี่ยงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถานการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับโลกพบผู้ป่วยสะสมรวมมากกว่า 163 ล้านคน โดยจำนวนผู้ป่วยรายวันเริ่มมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงอยู่ในระดับมากกว่า 7.5 แสนคนต่อวัน จำนวนผู้เสียชีวิตรายวันก็เริ่มมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน แต่ยังคงอยู่ในระดับมากกว่า 1 หมื่นคนต่อวัน รวมผู้เสียชีวิตทั้งหมดมากกว่า 3.3 ล้านคน ส่วนสถานการณ์ในประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อสะสมจากการระบาดในรอบใหม่ 72,584 ราย จำนวนผู้ติดเชื้อรายวันในประเทศยังมากกว่าสองพันรายต่อวันในวันนี้มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2,302 รายจาก 58 จังหวัด ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งยังมีการคัดกรองเชิงรุกต่อเนื่องในพื้นที่เสี่ยง ได้แก่ เรือนจำ สถานประกอบการแคมป์คนงาน ตลาด และชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยหนาแน่นคาดว่าจะยังพบผู้ติดเชื้อในกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นส่วนจำนวนผู้ป่วยในภาคเหนือใต้และตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลงแต่ยังคงพบการระบาดเป็นกลุ่มก้อนประปรายในต่างจังหวัด ซึ่งแพร่เชื้อผ่านการสัมผัสกันในครอบครัวและกิจกรรมในชุมชน เช่น งานเลี้ยง งานบุญ วงรับประทานอาหาร การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ในประเทศไทยมีการฉีดไปแล้วมากกว่า 2.2 ล้านโดสในขณะนี้ทุกจังหวัดควรดำเนินการตรวจคัดกรองเชิงรุกอย่างต่อเนื่องในพื้นที่เสี่ยง เช่น เรือนจำ ตลาด สถานประกอบการ ชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยอย่างหนาแน่น ต่างจังหวัดควรเฝ้าระวังอาการป่วยของผู้ที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และพื้นที่ที่พบการระบาด เร่งรัดการฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ ประชาสัมพันธ์และจัดบริการฉีดวัคซีนให้กับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และผู้ที่มีภาวะอ้วนให้ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสื่อสารให้ประชาชนยกระดับมาตรการป้องกันโรค สวมใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลาที่ออกนอกบ้าน ทำงานจากบ้านให้มากที่สุด ลดการเดินทางที่ไม่จำเป็นโดยเฉพาะสถานที่เสี่ยงที่มีคนรวมกันเป็นจำนวนมาก งดการจับกลุ่มพูดคุยกัน หรือรับประทานอาหารร่วมกัน และรีบเข้ารับวัคซีนตามสิทธิของตนเอง ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2564 ประเทศไทยได้มีการบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ไปแล้วทั้งสิ้น 8,400,320 คน คิดเป็นอัตราการได้รับวัคซีนร้อยละ 15.96 ของจำนวนประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า

18 ปีทั้งหมด โดยแบ่งเป็น ผู้ที่ได้รับวัคซีน 1 เข็ม ร้อยละ 71.63 และเป็นผู้ที่ได้รับวัคซีนครบ 2 เข็ม ร้อยละ 28.37 มีรายงานการ เกิดอาการไม่พึงประสงค์ภายหลังได้รับวัคซีน (AEFI) ประมาณ ร้อยละ 6 ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นอาการไม่ร้ายแรง ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 7 มิถุนายน 2564 เป็นต้นมา ได้มีการเร่งรัดการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ให้แก่ประชากรกลุ่มเสี่ยงผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคเรื้อรังประจำตัว 7 กลุ่มโรค รวมถึงประชาชนทั่วไปที่อยู่ในพื้นที่ระบาด ทำให้โดยเฉลี่ยมีการบริการวัคซีนวันละ 233,879 คน และหากคงอัตราการฉีดวัคซีนในระดับนี้จะทำให้มีจำนวนผู้ที่ได้รับวัคซีนป้องกันโรค โควิด 19 อย่างน้อย 1 ครั้ง มากกว่า 12 ล้านคน ในอีก 1 เดือนข้างหน้า และจะต้องใช้เวลาประมาณ 6 เดือนจึงจะสามารถฉีดวัคซีนให้กับประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 18 ปีจนครบร้อยละ 100 อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การ ระบาดของโรคโควิด 19 ที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นและขยายวงกว้างทั่วประเทศในขณะนี้ยังคงต้องเร่งรัดการฉีด วัคซีนให้ได้มากขึ้นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาด โดยมีระบบการเฝ้าระวังและจัดการอาการไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะกรณีร้ายแรงควบคู่ไปด้วย เพื่อสร้างความมั่นใจของประชาชนต่อการมารับบริการฉีดวัคซีน (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์)

กล่าวได้ว่า ภายหลังการแพร่ระบาดของระลอกใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ได้รับรายงานส่งผลให้รัฐบาลยังคงมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดไว้อย่างต่อเนื่อง คณะรัฐมนตรีมีมติขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักรออกไปเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 แพร่ออกไปภายในประเทศเป็นวงกว้างและกระจายไปในหลายเขตพื้นที่ทั่วประเทศ โดยศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ได้แบ่งเขตพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังอย่างชัดเจน และทั้งยังได้มีต้องเร่งรัดการฉีดวัคซีนให้ได้มากขึ้นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาด โดยมีระบบการเฝ้าระวังและจัดการอาการไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะกรณีร้ายแรงควบคู่ไปด้วยเพื่อสร้างความมั่นใจของประชาชนต่อการมารับบริการฉีดวัคซีน

แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ

การดูแลผู้สูงอายุเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มอายุยืนยาวขึ้น เช่นกัน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี การดูแลผู้สูงอายุที่มีขั้นตอนห่วงโซ่อย่างต่อเนื่อง เช่น ในระบบมหภาคที่ได้มาจาก กำหนดให้มีข้อกำหนด จัดตั้งองค์กรเฉพาะด้าน จัดอบรมบุคลากรเฉพาะทาง จัดอบรมอาสาสมัครดูแลชุมชน มีระบบส่งต่อจากอาสาสมัครดูแลญาติผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุ และญาติผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุดูแลผู้สูงอายุ จุดประสงค์สำคัญที่สุดในการดูแลผู้สูงอายุ ก็คือ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตแต่ละวันอย่างมีความสุขมีอิสระที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพตามที่ตนต้องการ ถึงแม้สภาพร่างกายจะเสื่อมถอยไปและมีโรคเรื้อรังต่างๆ อยู่ก็ตาม ดังนั้น จะต้องปรับการดูแลให้เหมาะสมโดยหลักสำคัญ คือ ต้องให้ผู้สูงอายุ

เหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด และมีความสุขกายสบายใจในบั้นปลายของชีวิต ดังคำที่ว่า “เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลาน” (โยธิน แสงดี และคณะ, อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สีตา และสุชาดา ทวีสิทธิ์, 2552 : 86) การดูแลผู้สูงอายุมีลักษณะ ความต้องการที่แตกต่างกันออกไป โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ (สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ, 2550 : 74) ได้แก่

1) การดูแลภายในครอบครัว คือ การให้ความดูแลเอาใจใส่แก่ผู้สูงอายุในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการให้อาหารเสื้อผ้า จัดที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ รักษาพยาบาล รวมทั้งการให้เงิน การดูแลเอาใจใส่ทั้งด้านร่างกายจิตใจเป็นต้น

2) การดูแลในสถาบัน แยกเป็นการดูแลในสถานสงเคราะห์ และการดูแลในสถานพยาบาลหรือสถานที่รับดูแลเฉพาะผู้สูงอายุ

3) การดูแลโดยชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนเกิดการแก้ไขปัญหา ระดมความร่วมมือและพัฒนารูปแบบต่างๆ ให้แก่สมาชิกในชุมชนของตนระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันทางสังคมต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบและลักษณะบริการแตกต่างกัน

4) การดูแลในสถานการณ์พิเศษ

หลักสำคัญของการดูแลผู้สูงอายุด้วยตัวผู้สูงอายุเอง ก็คือ ต้องให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด และมีความสุขกายสบายใจในบั้นปลายของชีวิต ดังคำที่ว่า “เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลาน” การดูแลผู้สูงอายุด้วยตัวผู้สูงอายุเอง หมายถึง จะทำอะไรให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ ผู้สูงอายุที่มีความสุขความพอใจตามอัตภาพ สามารถทำประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อชุมชน และต่อสังคมคือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุจำนวน 3 ประการ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อง และคณะ, 2554 : 222-228)

1) การมีสุขภาพดี หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา โดยเชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ประกอบด้วย สุขภาพกายที่ดี สุขภาพจิตที่ดี สุขภาพทางสังคมที่ดี และสุขภาพทางปัญญาที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องเน้นที่จะทำให้ร่างกายอยู่ในสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ร่วมกับส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ตามที่สภาพร่างกาย จิตใจ และเวลาเอื้ออำนวย โดยยึดหลัก 11 อ. เพื่อสุขภาพกายใจที่ดี คือ อาหาร ออกกำลังกาย อนามัย อุจจาระ/ปัสสาวะ อากาศ (แสง) อาทิตย์ อารมณ์ อติเรก อนาคต อบอุ่น และอุบัติเหตุ ดังนั้น การดูแลผู้สูงอายุจะต้องปรับการดูแลให้เหมาะสมตามสภาพปัญหาที่แตกต่างกันหรือการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เท่ากัน โดยขึ้นอยู่กับสุขภาพและการใช้ชีวิตในวัยที่ผ่านมา

2) การร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน คือ มีส่วนร่วมในการประกอบกิจการงานต่างๆ ตามอัตภาพ โดยยังประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อผู้อื่นสมเป็นสัตว์บุรุษ (คนดี) กล่าวคือ ต้องเตรียมตัวเตรียมใจยอมรับ

สภาพการณ์ในชีวิต ควรจะหางานอดิเรกหรือกิจกรรมต่างๆ ทำเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การอ่าน เขียนหนังสือ ทำบุญทำทาน ออกกำลังกาย การรดน้ำต้นไม้ และเก็บกวาดบ้าน เป็นต้น

3) มีความมั่นคงในชีวิต หมายถึง มีหลักประกันในชีวิตหรือความมั่นคง 3 เรื่อง ประกอบด้วย

3.1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คือ มีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน มีการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จะต้องรู้จักเก็บหอมรอมริบตั้งแต่วัยหนุ่มสาว เพื่อจะได้มีไว้ใช้อนาคต ทั้งยามปกติ ยามชรา และยามเจ็บป่วย

3.2) ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน คือ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ไปไหนมาไหนไม่มีใครมาทำร้ายรวมไปถึงอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่เป็นส่วนตัว บรรยากาศดี และมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น

3.3) ความมั่นคงในครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม คือ มีครอบครัวที่ดี อยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข เมื่อครอบครัวดีร่มเย็นเป็นสุข ชุมชนก็จะดีร่มเย็นเป็นสุข เมื่อชุมชนดีร่มเย็นเป็นสุข ประเทศชาติก็ดีร่มเย็นเป็นสุขเช่นกัน รวมไปถึงการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยเพื่อที่จะนำไปสู่การได้รับค้ำยกย่องและสรรเสริญจากสังคมโดยรวม สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่เป็นสุข

นอกจากนี้แล้วหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้กำหนดมาตรการ แผนงาน และนโยบายต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุและครอบครัว ตั้งแต่การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล บริการประกันสังคม สวัสดิการการรักษาพยาบาลของภาคราชการ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และการประกันกับบริษัทเอกชน นอกจากนี้แล้ว ยังได้กล่าวถึงสวัสดิการด้านการศึกษา อาชีพ และบริการสังคม ไม่ว่าจะเป็นการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาระดับอุดมศึกษา การฝึกอาชีพ การกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ ศูนย์บริการผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการในที่สาธารณะ และการลดหย่อนค่าโดยสารขนส่งมวลชน ที่เห็นได้อย่างชัดเจน ก็คือ กระทรวงสาธารณสุขได้จัดสวัสดิการด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีสิทธิรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลในสถานพยาบาลที่ระบุไว้ ตามระเบียบว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2535 แต่ผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวและอาการเจ็บป่วยเรื้อรังต่างๆ ก็จำเป็นต้องเข้ารับบริการรักษาพยาบาลในสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุทางตรง ก็คือ ค่ายา ค่าตรวจบริการทางการแพทย์ ค่าอาหาร และค่าเดินทางของผู้ป่วย โดยค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการรักษาผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเป็นเงิน 7,040 บาทต่อคนต่อปี มีผู้ป่วยเฉลี่ยปีละ 1.05 ล้านคน รวมเป็นงบประมาณที่ใช้กว่า 8,000 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ยังไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายทางอ้อม คือ ค่าใช้จ่ายของญาติที่พาผู้สูงอายุไปรักษา รวมถึงการสูญเสียรายได้ของผู้สูงอายุและญาติ (สายฤดี วรภิโกคาทร และคณะ, 2550 : 74)

ในปัจจุบันการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็น การเข้าถึงระบบบริการ การดูแลอย่างต่อเนื่อง การบริการแบบผสมผสาน การดูแลแบบองค์รวม การประสานการดูแล และการเสริมพลังชุมชนหรือเรียกว่า การดูแลผู้สูงอายุโดยการสร้างเสริมครอบครัวให้เข้มแข็งและการสนับสนุนจากท้องถิ่นและชุมชน การสนับสนุนศักยภาพผู้สูงอายุและการดูแลต่อเนื่องทั้งในแง่ระบบและผู้ดูแลการมีนโยบายชุมชนเข้มแข็ง และการจัดบริการ เฉพาะในกลุ่มด้อยโอกาสโดยชุมชน ระยะหลังที่ได้มีแนวคิดกระจายงานด้านต่างๆ ให้อยู่ภายใต้การบริหาร จัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนให้มากที่สุด อาทิ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน โดยพัฒนารูปแบบบริการสุขภาพและ สวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุเชิงบูรณาการ ที่เน้นดำเนินงาน 4 เรื่อง คือ สร้างรูปแบบการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ผู้สูงอายุ จัดระบบบริการแก้ไขปัญหาโรคตาฟุ้งฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุที่ป่วย และให้บริการผู้สูงอายุเคลื่อนที่ โดยชุมชนเป็นเจ้าภาพแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการร่วมกัน ในบางชุมชนที่มีระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดี ก็จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีการดูแลที่ดีด้วย ได้แก่ ชุมชนเข้มแข็งและมีระบบสนับสนุนที่ดี การมีทุนทาง สังคม การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการบทบาทในชุมชน และการมีฐานข้อมูลในชุมชน โดยกลวิธีการจัดการของชุมชนที่มีต่อการดูแลผู้สูงอายุ ก็คือ มีบริการด้านสุขภาพและบริการด้านสังคมที่มี ประสิทธิภาพ และมีการเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง (นาริรัตน์ จิตรมนตรี, วิไลวรรณ ทองเจริญ, และสาวิตรี ทยานศิลป์, 2552 : 35) ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- 1) บริการด้านสุขภาพ ที่ดำเนินการโดยพยาบาลร่วมกับ อสส./อสม. ดูแลผู้สูงอายุครอบคลุมทั้ง การคัดกรองโรค ควบคุมอาการของโรค และฟื้นฟูสุขภาพ เป็นการให้บริการเชิงรุก เช่น วัดความดัน เจาะเลือด ตรวจน้ำตาล และนำยารักษาโรคไปให้ที่บ้าน เป็นต้น
- 2) บริการด้านสังคม โดยมี อสส./อสม. เป็นบุคลากรที่สำคัญในการประสานการดูแลด้านปัจจัยสี่ รวมทั้งช่วยเหลือเมื่อเสียชีวิต และประเมินความต้องการของผู้สูงอายุ ก่อนประสานขอการสนับสนุนปัจจัย ต่างๆ จากองค์กรภาครัฐและเอกชน

แต่เนื่องจากในปัจจุบันเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีการแพร่ ระบาดในวงกว้างนั้น ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคและส่งผลต่อการเกิดอาการอย่างรุนแรงมากกว่า กลุ่มวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดัน โรคระบบทางเดินหายใจ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคได้ง่าย นายแพทย์วชิระ เพ็งจันทร์ อธิบดีกรมอนามัย เผยว่า สังคมไทย เป็นสังคมผู้สูงอายุซึ่งมีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยร้อยละ 95 ของผู้สูงอายุมีความ เจ็บป่วยด้วยโรคและปัญหาสุขภาพ มีเพียงร้อยละ 5 ที่มีสุขภาพแข็งแรง ผู้สูงอายุ 1 ใน 2 คน อ้วน และเป็น โรคอ้วน และมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์เพียงร้อยละ 46 ผู้สูงอายุอยู่คนเดียว จำนวน 6 แสนคน หรือ ร้อยละ 7.7 อยู่ลำพังกับคู่สมรส จำนวน 1.3 ล้านคน หรือร้อยละ 16 ในปี 2555 ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมี

แนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี 2553 พบร้อยละ 19.7 และจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 58.3 ในปี 2583 และ ในปี 2553 องค์การโรคอัลไซเมอร์ระหว่างประเทศ (Alzheimer's Disease International : ADI) ได้ประเมินว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคสมองเสื่อมทั่วโลกมากกว่า 35 ล้านคน อยู่ในเอเชียอาคเนย์ 2.4 ล้านคน ส่วนในประเทศไทย จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 ปี 2557 โดยสำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข พบว่า มีผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป มีภาวะสมองเสื่อม ร้อยละ 8.1 โดยพบในผู้สูงอายุชายร้อยละ 6.8 ผู้สูงอายุหญิงร้อยละ 9.2 หรือเท่ากับผู้สูงอายุวัยเกิน 60 ปี ทุกๆ 12 คน จะพบเป็นโรคสมองเสื่อม 1 คน ดังนั้น กรมอนามัยตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไข ปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุ ตั้งเป้าหมายให้คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดในอีก 20 ปีข้างหน้าอยู่ที่ 85 ปี และต้องอยู่อย่างมีสุขภาพดีไม่น้อยกว่า 75 ปี (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์)

จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง จึงเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคและอาจส่งผลกระทบต่ออาการอย่างรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ดังนั้น การดูแลผู้สูงอายุทั้งจากตนเอง จากญาติพี่น้อง หรือผู้อาศัยร่วมในครอบครัวเดียวกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่ด้วยความจำเป็นต้องออกไปนอกบ้านเพื่อทำงาน หรือไปหาซื้อของกินของใช้เข้ามาในบ้าน จึงมีโอกาสนำเชื้อจากภายนอกมาสู่ผู้สูงอายุ อีกทั้งการจำกัดบริเวณให้ผู้สูงอายุอยู่แต่ในบ้านเป็นเวลานานติดต่อกันหลายเดือน อาจส่งผลให้สภาพร่างกาย และสมองของผู้สูงอายุ ถดถอยลง จนเกิดภาวะพึ่งพิงในระยะยาว รวมทั้งเกิดความเครียด ทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อทั้งครอบครัว ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะไม่พึงประสงค์ดังกล่าว

แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19

ในช่วงสถานการณ์โควิดการดูแลผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงมากที่สุด หากติดแล้วก็มีอาการที่รุนแรง โดยศูนย์วิทยาการเวชศาสตร์ผู้สูงอายุระดับชาติ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้สรุปอาการของโรคโควิด - 19 ไว้ว่า เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ซึ่งเป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลัน ส่วนมากเริ่มมีอาการหลังการได้รับเชื้อ 2-7 วัน และอาการไข้ อุณหภูมิกายวัดทางปากตั้งแต่ 37.5 องศาเซลเซียสขึ้นไป ผู้สูงอายุที่เปราะบางอาจใช้เกณฑ์ 37.2 องศาเซลเซียส แต่โดยทั่วไปมักวัดอุณหภูมิด้วยเทอร์โมมิเตอร์แบบดิจิทัลทางช่องหูใช้เกณฑ์ 38 องศาเซลเซียสหรือบริเวณหน้าผาก ใช้เกณฑ์ 37.2 องศาเซลเซียส อย่างไรก็ตามอาจไม่มีไข้ได้ครั้งหนึ่งในคนที่ติดเชื้อในช่วงแรก ส่วนอาการระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ เจ็บคอ มีเสมหะ หอบเหนื่อย พบอาการอ่อนเพลีย ปวดศีรษะ หรือปวดเมื่อยตามตัวร่วมด้วย ส่วนใหญ่มีอาการเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 80 หายได้เอง ส่วนน้อยต้องรับไว้รักษาตัวในไอซียู ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจร้อยละ 2-3 และเสียชีวิตร้อยละ 1-2 ซึ่งผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีโรคร่วม เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคปอด เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีอาการรุนแรงกว่า ร้อยละ 10-30 อาจต้องรับไว้รักษาตัว

ในเอเชีย พบอัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 4-11 ในผู้ที่อายุ 65-84 ปี และร้อยละ 10-27 ในผู้ที่อายุ 85 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุอาจมีอาการที่ไม่ตรงไปตรงมาเมื่อมีความเจ็บป่วย ข้อสังเกต คือ อ่อนเพลีย ซึมลง สับสนเฉียบพลัน เบื่ออาหาร หรือรับอาหารทางสายยางไม่ได้ ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองลดลงอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุนั้นมีความเสี่ยงสูง แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์) ควรดำเนินการดังนี้

1) ญาติที่ไม่ใช่ผู้ดูแลหลัก และคนรู้จัก ผู้ที่เสี่ยงติดเชื้อ เช่น มีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่ได้รับการยืนยันว่าติดเชื้อโควิด-19 หรือผู้เดินทางกลับจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือแหล่งที่มีการติดเชื้อในชุมชนในวงกว้างทุกรายต้องแยกตัวออกจากผู้อื่น และไม่เข้าไปใกล้ชิดหรือสัมผัสผู้สูงอายุอย่างเด็ดขาด โดยให้สังเกตอาการอย่างน้อย 14 วัน ห้ามไม่ให้ผู้ที่มีไข้ตัวร้อน หรือมีอาการผิดปกติทางระบบทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ไอ เจ็บคอมีน้ำมูก หายใจเร็ว หายใจเหนื่อย หายใจลำบากเข้าเยี่ยมผู้สูงอายุโดยเด็ดขาด

2) งด/ลดการมาเยี่ยมจากคนนอกบ้านให้น้อยที่สุด โดยแนะนำให้ใช้การเยี่ยมทางโทรศัพท์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ แทน ในขณะที่เข้าเยี่ยมผู้สูงอายุ ต้องใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าทุกครั้ง ลดการเข้าใกล้หรือสัมผัสกับผู้สูงอายุลงเหลือเท่าที่จำเป็น โดยรักษาระยะห่างอย่างน้อย 2 เมตร

3) ผู้ดูแลหลักของผู้สูงอายุและตัวผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีผู้ดูแลหลักคนเดียว โดยเลือกคนที่สามารถอยู่บ้านได้มากและมีไม่มีความจำเป็นที่ต้องออกไปนอกบ้าน การสลับสับเปลี่ยนผู้ดูแลหลักได้แต่ไม่ควรเปลี่ยนบ่อย และต้องแน่ใจว่าผู้จะมาเป็นผู้ดูแลหลัก คนใหม่ต้องไม่ใช่ผู้ที่เสี่ยงติดเชื้อมาก่อนที่ได้กล่าวมาแล้ว ระหว่างมีการระบาดทั้งผู้ดูแลหลักและผู้สูงอายุควรเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านให้มากที่สุด

4) หากผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลต้องออกนอกบ้าน ควรเลือกเวลาออกจากบ้านที่ไม่เจอกับความแออัด หลีกเลี่ยงการใช้ขนส่งสาธารณะและการไปในที่แออัด ต้องรีบทำธุระให้เสร็จโดยเร็ว ให้สวมหน้ากากอนามัยหรือ หน้ากากผ้าทุกครั้งพกแอลกอฮอล์เจลไปด้วยโดยทำความสะอาดมือทุกครั้งหลังจับสิ่งของและก่อนเข้าบ้าน ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลเมื่อกลับถึงบ้านควรอาบน้ำสระผมทำความสะอาดร่างกายและของใช้ที่ติดตัวกลับมาจากนอกบ้าน เปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ทันที ก่อนไปสัมผัสใกล้ชิดกับผู้สูงอายุคนอื่นๆ หากผู้สูงอายุต้องไปพบแพทย์ตามนัด

5) หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารร่วมกัน แต่หากมีการมาร่วมรับประทานอาหารด้วยกันควรแยกรับประทานอาหารของตนเองไม่รับประทานอาหารร่วมสำหรับ หรือใช้ภาชนะเดียวกัน หรือใช้ช้อนกลางร่วมกัน ผู้สูงอายุควรแยกห้องพักและของใช้ส่วนตัว หากแยกห้องไม่ได้ ควรแยกบริเวณที่นอนให้ห่างจากคนอื่นมากที่สุด ที่พักอาศัยและห้องพักควรเปิดหน้าต่างให้อากาศถ่ายเท ไม่ควรนอนร่วมกันในห้องปิดที่ใช้เครื่องปรับอากาศ หมั่นทำความสะอาดพื้นผิวที่ถูกสัมผัสบ่อยๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อต่างๆ เช่น แอลกอฮอล์ 70%, แอลกอฮอล์เจล sodium hypochlorite (น้ำยาซักผ้าขาว) หรือ chloroxylonol หรือ hydrogen peroxide

เช็ดตามสวิตช์ไฟ ลูกบิดหรือมือจับประตู โต๊ะ ราวจับ รีโมท โทรศัพท์ พื้น โถส้วม ปุ่มกดน้ำชักโครก ก๊อกน้ำ ระวัง พัดตกหล่นโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่เปียกน้ำหรือพื้นลื่นที่เป็นผิวมัน

แต่เนื่องด้วยการจำกัดบริเวณให้ผู้สูงอายุอยู่แต่ในบ้านเป็นเวลานานติดต่อกันหลายเดือน อาจส่งผลให้สภาพร่างกายและสมองของผู้สูงอายุถดถอยลง จนเกิดภาวะพึ่งพิงในระยะยาว รวมทั้งเกิดความเครียดนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะไม่พึ่งประสงค์ดังกล่าว แนวทางดูแลผู้สูงอายุเพื่อไม่ให้เกิดการถดถอยของร่างกาย สมอง และ เกิดความเครียดระหว่างที่ผู้สูงอายุต้องเก็บตัวอยู่กับบ้าน โดยยึดหลัก 5 อ. ได้แก่ อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ เอนกายพักผ่อน ออกห่างสังคมนอกบ้าน (กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : ออนไลน์) ดังนี้

1) อาหาร รับประทานอาหารที่สะอาดถูกสุขลักษณะปรุงสุกใหม่ๆ ไม่รับประทานอาหารที่หวานหรือเค็มเกินไป เน้นอาหารที่มีโปรตีนสูง เสริมภูมิคุ้มกัน และควรรับประทานอาหารที่หลากหลายครบ 5 หมู่ เพื่อให้ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนตามความต้องการของร่างกายและสมอง ผู้สูงอายุมักมีปัญหาสุขภาพในช่องปากซึ่งส่งผลต่อการรับประทานอาหาร เพื่อลดความเสี่ยงที่ต้องออกมาพบทันตแพทย์ในช่วงวิกฤตนี้ ขอแนะนำให้ผู้สูงอายุให้รักษาสุขภาพช่องปากโดยใช้สูตร 2-2-2 ได้แก่การแปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง แปรงฟันนานอย่างน้อย 2 นาที และ ไม่รับประทานอาหารหลังการแปรงฟัน 2 ชั่วโมง หากมีฟันปลอมให้ถอดฟันปลอมออกล้างหลังรับประทานอาหารและก่อนเข้านอน เพื่อไม่ให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค หลีกเลี่ยงอาหารแข็งหรือเหนียว

2) ออกกำลังกาย ชวนผู้สูงอายุออกกำลังกายด้วยท่าง่ายๆ เช่น การเดิน หรือแกว่งแขนออกกำลังภายในบ้านอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30-60 นาที หรือเท่าที่ทำได้ตามสภาพของผู้สูงอายุ

3) อารมณ์หยุดรับข่าวสารที่มากเกินไป โดยจำกัดการติดตามข้อมูลประมาณวันละ 2 ครั้ง ในตอนเช้าและตอนเย็นหรือตอนกลางคืน เพื่อป้องกันภาวะวิตกกังวลจากการรับข่าวสารมากเกินไปไม่ควรกังวลหรือตระหนกกับข่าวร้ายให้มาก ผู้สูงอายุคือผู้ที่ผ่านความยากลำบากและโรคร้ายแรงต่างๆมาแล้ว ท่านจะเป็นผู้ให้หลักคิดแก่ลูกหลานได้ปรึกษาผู้รู้ใจหรือไว้ใจได้ เช่น ครอบครัว ลูกหลาน ญาติ เพื่อนๆ เพื่อระบายความไม่สบายใจ ความกังวลและความกลัวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การทำกิจกรรมที่ผู้สูงอายุชื่นชอบ มีความถนัด มีความภูมิใจ เช่น ทำอาหาร เล่นดนตรี วาดรูป อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ปลูกต้นไม้ ทำสวน ฯลฯ หัวใจสำคัญที่สุด คือ ต้องรู้ก่อนว่าผู้สูงอายุในบ้านของเราชอบอะไร แล้วหากิจกรรมที่สอดคล้องกับที่เขาชื่นชอบสร้างความสุขให้ตนเองและสมาชิกในครอบครัว ทำสิ่งที่เพลิดเพลินและมีความสุข พูดคุยเรื่องที่ทำให้มีความสุข สนุกสนาน ดูรูปภาพที่เป็นความสุขของครอบครัวหากยังไม่ได้ผล ใช้เทคนิคจัดการความเครียด เช่น การฝึกหายใจคลายเครียด การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การนวดคลายเครียดด้วยตนเอง (สามารถติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.thaimentalhealth.com) หลีกเลี่ยงการดื่มสุรา ยาเสพติดโทรปรึกษาสายด่วนกรมสุขภาพจิต โทร.1323 ถ้าพบว่ามีความผิดปกติด้านอารมณ์ หงุดหงิด ฉุนเฉียว โกรธง่าย สมาธิไม่ดี มี

ความคิดในแง่ลบ หมกมุ่นแต่เรื่องการระบาด และกลัวว่าตนเองจะติดเชื้อ นอนไม่หลับ ต้องพึ่งเหล้า บุหรี่ ยา และยาเสพติดมากขึ้น

4) เอนกายพักผ่อนผู้สูงอายุต้องพักผ่อนให้เพียงพอ การนอนสำคัญมาก ควรให้นอนประมาณไม่เกิน 3 ทุ่ม เพื่อให้พักผ่อนได้เต็มที่ยาวนาน นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ 7-9 ชั่วโมง/วัน

5) ออกห่างสังคมนอกบ้านระหว่างมีการระบาดซึ่งในขณะนี้ทางรัฐบาลได้ขอความร่วมมือให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งผู้สูงอายุ งดเที่ยวในบ้านให้มากที่สุด เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อ ทั้งผู้สูงอายุและผู้ดูแลควรกักตัวอยู่แต่ในบ้านให้มากที่สุดแต่ญาติหรือผู้ดูแลที่ยังต้องออกไปนอกบ้านด้วย เหตุผลความจำเป็นต่างๆ ไม่ควรเข้าไปคลุกคลีกับผู้สูงอายุ รักษาระยะห่างอย่างน้อย 2 เมตร และควรใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าทุกครั้งเข้าไปพูดคุยกับผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ ผู้ดูแลผู้สูงอายุควรสังเกตว่าผู้สูงอายุผิดปกติ เช่น หายใจเร็ว หอบ อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร หรือรับประทานอาหารทางสายทางไม่ได้ ซึมสับสนเฉียบพลัน ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองลดลงอย่างรวดเร็ว หากพบอาการเหล่านี้ควรรีบปรึกษาแพทย์ โดยสามารถโทรปรึกษาได้ที่โรงพยาบาลที่ดูแลผู้สูงอายุเป็นประจำ หรือสายด่วนของกรมการแพทย์ 1668 และ สายด่วน 1669 เพื่อขอรับการช่วยเหลือโดยเร็วที่สุด

กล่าวโดยสรุป การดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงมากที่สุด หากติดแล้วก็จะมีอาการที่รุนแรง ผู้เขียนขอสรุปแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนี้

1) หลีกเลี่ยงการเดินทางไปในสถานที่ที่มีคนแออัด รักษาระยะห่าง (social distancing) จากผู้ติดเชื้อ 2 เมตร หรือราว 2 ช่วงแขน

2) ดูแลสุขภาพให้แข็งแรง รับประทานอาหารประจำวันให้สม่ำเสมอ โดยใช้หลัก 4 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย เอนกายพักผ่อน ออกห่างสังคมแออัด

3) ปิดปากปิดจมูกเวลาไอจาม สวมหน้ากากอนามัย ในกรณีมีอาการไข้หวัด ไอจาม อยู่ในที่ที่มีคนแออัด ไปโรงพยาบาลหรือสถานที่เสี่ยงหรือใกล้ชิดผู้สูงอายุ ไม่เอามือสัมผัสหน้า จมูก ปาก

4) ทำความสะอาดมือบ่อยๆ โดยล้างมือด้วยสบู่ อย่างน้อยฟอกให้ทั่วมือเป็นเวลา 20 วินาที โดยเฉพาะตามง่ามมือ ซอกเล็บ และเส้นลายมือ ที่มักจะฟอกไม่สะอาด และทำให้มือแห้ง 10 วินาที อาจใช้แอลกอฮอล์เจล ที่มีแอลกอฮอล์ 70% โดยควรสังเกตวันหมดอายุ และหากเปิดทิ้งไว้นานแอลกอฮอล์อาจระเหย ทำให้เปอร์เซ็นต์แอลกอฮอล์ลดลง ทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านให้บ่อยขึ้น เนื่องจากเชื้อไวรัสอยู่บนพื้นผิวได้นานหลายวัน

5) ผ่อนคลายความเครียด หากควบคุมโรคประจำตัวได้ดี อาจขออนุญาตแพทย์ที่ดูแล รักษา และเลื่อนนัดหมายให้นานกว่าปกติ เพื่อลดการไปโรงพยาบาล

6) ดูแลผู้สูงอายุเพื่อไม่ให้เกิดการถดถอยของร่างกาย สมอง และ เกิดความเครียดระหว่างที่ผู้สูงอายุต้องเก็บตัวอยู่กับบ้าน โดยยึดหลัก 5 อ. ได้แก่ อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ เอนกายพักผ่อน ออกห่างสังคมนอกบ้าน

สรุป

จากสภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีการแพร่ระบาดในวงกว้างนั้น ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคและส่งผลต่อการเกิดอาการอย่างรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดัน โรคระบบทางเดินหายใจ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคได้ง่าย และมีสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันลดลงตามวัยโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวมีร่างกายที่เสื่อมถอยไปตามอายุจึงมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพและต้องการการดูแลที่มากกว่าและแม้ว่าผู้สูงอายุจะไม่ได้ออกไปสถานที่เสี่ยง แต่คนในบ้านก็สามารถนำเชื้อเข้ามาสู่ผู้สูงอายุได้หากไม่ดูแลตัวเองอย่างถูกวิธี บุตรหลานที่ไปทำงานนอกบ้านจึงควรเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัดเพื่อป้องกันการติดและนำเชื้อเข้าบ้าน รวมทั้งควรอาบน้ำเมื่อกลับถึงบ้านหรือก่อนเข้าหาผู้สูงอายุ และหากเดินทางกลับจากพื้นที่เสี่ยง ควรสังเกตอาการตัวเอง หากมีไข้ ไอจาม ให้ไปพบแพทย์เพื่อตรวจวินิจฉัย และควรแยกตัวเองเพื่อสังเกตอาการ

แนวทางการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงในช่วงสถานการณ์ covid-19 ในด้านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวผู้สูงอายุเอง ได้แก่ การดูแลสุขภาพในชีวิตประจำวันทั้งในด้านอาหาร การออกกำลังกาย ด้านอารมณ์ และพักผ่อนให้เพียงพอ ซึ่งนอกจากการดูแลสุขภาพกายและใจแล้ว ยังต้องมีการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid-19 ได้ด้วยการหมั่นล้างมือบ่อยๆ โดยเฉพาะก่อนรับประทานอาหาร และใช้ช้อนกลางส่วนตัว ควรสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยทุกครั้งหากจำเป็นต้องออกนอกบ้าน ลดการสัมผัสของผู้อื่น ไม่ใช่ใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก เพราะการแพร่กระจายของโรคเกิดจากคนสู่คน ผ่านทางละอองเสมหะ น้ำมูก น้ำลาย เมื่อผู้ป่วยไอ หรือจาม ซึ่งจะมีการรับเชื้อเข้าสู่ร่างกายด้วยการสัมผัสพื้นผิวหรือวัตถุเหล่านั้น แล้วมาสัมผัสใบหน้า ขี้ตา จมูก ปาก หรือรับเชื้อโดยตรงจากการหายใจ เอาละอองของผู้ป่วยเข้าไป ควรลดกิจกรรมทางสังคม เช่น งานเลี้ยง งานบุญ งานแต่ง งานศพ การพบปะสังสรรค์ร่วมวงรับประทานอาหาร เว้นระยะห่างอย่างน้อย 2 เมตร ลดการเดินทางที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะสถานที่เสี่ยงที่มีคนรวมกันเป็นจำนวนมากใช้ช่องทางออนไลน์หรือโทรศัพท์พูดคุยกับบุตรหลาน และรีบเข้ารับวัคซีนตามสิทธิของตนเองให้เร็วที่สุด

สำหรับแนวทางของรัฐบาลนั้น ควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวิธีการดูแลตนเองในการป้องกันและควบคุมโรค covid-19 มีอุปกรณ์ในการตรวจวัดอุณหภูมิประจำอยู่ทุกจุดที่มีการติดต่อกับบุคคล มีหน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์แจกจ่ายให้ประชาชนอย่างทั่วถึง และจัดบริการฉีดวัคซีนให้กับประชาชนทุกคนอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง อันได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และผู้ที่มีภาวะอ้วน รวมทั้งสื่อสารให้ประชาชนยกระดับมาตรการป้องกันโรค สวมใส่หน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าตลอดเวลาที่ออกนอกบ้าน

ทำงานที่บ้าน (work from home) ให้มากที่สุด ซึ่งหากทุกคนมีความรับผิดชอบในการดูแลตนเอง และกระทำอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สำหรับประเภทกิจการและกิจกรรม กลุ่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานสถานการณ์โควิด - 19 ฉบับที่ 538 วันที่ 24 มิถุนายน 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no538-240664.pdf>
- เกรียงศักดิ์ ช่อเลื่อม และคณะ. (2554). พินิจ “คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุไทย”. วารสารควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 37 (3), 222-228.
- ชาย โพธิ์สีดา และสุชาดา ทวีสิทธิ์. (2552). ครอบครัวไทยในสถานการณ์เปลี่ยนผ่านทางสังคมและประชากร. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุลา.
- ดลพร รุจิรวงศ์. (2564). COVID-19: พลิกมุมคิด...วิกฤต หรือ โอกาส. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/Covid-19-cover-story>.
- นาริรัตน์ จิตรมนตรี, วิไลวรรณ ทองเจริญ และสาวิตรี ทยานศิลป์ (2552). รายงานการวิจัยตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร. คณะพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บรรคม ลีระพันธ์ และคณะ. (2563). การพัฒนาแบบจำลองบูรณาการระบบการแก้ไขปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สายฤดี วรกิจโกคาทร และคณะ. (2550). ระบบการดูแลของผู้สูงอายุ ปรับแนวคิดร่วมชีวิตผู้สูงอายุ : การทบทวนแนวคิดและองค์ความรู้เบื้องต้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

World Health Organization Thailand. (2564). โรคโควิด 19 คืออะไร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/update-28-covid-19-what-we-know---june2020---thai.pdf>.

หลักธรรมาภิบาลกระบวนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่
ภายใต้สถานการณ์โควิด 19
Good Governance with New Public Management procedure
under the situation of covid 19

พีรพงษ์ แสงแก้ว และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Peerapong Sangkaew and Kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: aoomhoyjung@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลภายใต้สถานการณ์โควิด 19 พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีการนำมาใช้เป็นหลักการสำคัญในการจัดระบบการบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีลักษณะเป็นพลวัตมากขึ้นรวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพของระบบการบริหารภาครัฐในการตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ด้วยการบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาล เป็นการปรับวิธีคิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ โดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคนทุกฝ่ายในประเทศ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนานำพาแผ่นดินนี้ไปสู่ความมั่นคงความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล; การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่; สถานการณ์โควิด 19

Abstracts

This academic article is aimed at the New Public Management procedure according to the principles of good governance. It was found that the principles of good governance have been applied as an important principle in organizing the administration of the public, private and civil society sectors. To be able to respond to the needs of people with a more dynamic nature and to increase the capacity of the public administration system to respond to the public interest is essential. Transformation of new government management by integrating with good governance principles is a way of thinking The new method of government administration in Thailand is a whole new system. By defining the intention of the land for everyone in the

* วันที่รับบทความ: 9 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 3 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 4 สิงหาคม 2564

Received: July 9, 2021; Revised: August 3, 2021; Accepted: August 4, 2021

country to think together, do together, manage together. Together, take responsibility, solve problems, develop and lead this land towards stability, peace, peace, sustainable development and advancement.

Keywords: Good Governance; New Public Management; Situation of covid 19

บทนำ

การบริหารจัดการในภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญกับระบบคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจากการบริหารและการจัดการทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนประสบกับภาวะวิกฤติ อันเกิดจากการทุจริตที่ระบอบออกไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ความไม่รับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม คำนึงแต่ประโยชน์ของตนเอง และพวกพ้อง และด้วยในสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 ที่เริ่มมาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ปีที่แล้ว ก่อให้เกิดความกังวลกับประชาชนไทย ทั้งความกังวลจากการติดโรคและความกังวลจากผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะตามมา

การบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐ (Good Governance) หรือบางที่เรียกกันว่าธรรมาภิบาลนั้น จะช่วยกระตุ้นให้ภาครัฐ และภาคเอกชนยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมรวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม ถ้าการควบคุมย่อนหรือหน่วยงานในภาครัฐมีส่วนรู้เห็นเป็นใจกับการทุจริตหรือการเอารัดเอาเปรียบสังคม และผู้บริโภครองธุรกิจเอกชนหรือมีการร่วมมือกันระหว่างคนในภาครัฐกับในภาคเอกชนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบแล้วจะเป็นอุปสรรคซึ่งทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมในการทำธุรกิจเป็นไปได้ลำบาก (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557 : 1) การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า เป็นความสอดคล้องกับความรู้สึกรู้สึกและความต้องการของสาธารณชน และสาธารณชนก็มีความคาดหวังให้ทุกภาคส่วนมีการปฏิบัติอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงแต่กระแสนิยมเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2549 : 231) ทั้งนี้ ยังเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ด้วยการศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้นๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วม รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

สถานการณ์โควิด 19

หลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีน รายงานว่าพบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่ไม่ทราบสาเหตุเป็นครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น เมืองเอกของมณฑลหูเป่ย์ ทางตอนกลางของสาธารณรัฐประชาชนจีน กระทรวงสาธารณสุขของไทยจึงเริ่มวางระบบการคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศ จนพบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อโควิด-19 รายแรกในประเทศไทยและนับเป็นรายแรกนอกประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 พบผู้ติดเชื้อประปรายจากผู้เดินทางมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนแทบทั้งสิ้น ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ประเทศไทย รายงานพบผู้ป่วยติดเชื้อที่ไม่เคยมีประวัติการเดินทางไปต่างประเทศรายแรก เป็นคนขับแท็กซี่ที่เคยรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์นี้เองได้มีประเด็นที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลมากขึ้น ต้นกำเนิดของไวรัส หรืออาจมีบทบาทในการขยายวงของการระบาดในระยะเริ่มแรก โรคโควิด-19 นี้โดยหลักแล้ว แพร่จากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจมูกหรือปากซึ่งขับออกมาเมื่อผู้ป่วย ไอหรือจาม เราได้รับเชื้อได้จากการหายใจเอาฝอยละอองเข้าไปจากผู้ป่วย หรือจากการเอามือไปจับพื้นผิวที่มีละอองเหล่านั้นแล้วมาจับตามใบหน้า ระยะเวลา นับจากการติดเชื้อและการแสดงอาการ (ระยะฟักตัว) มีตั้งแต่ 1-14 วัน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5-6 วัน เกิน 97% ของผู้ป่วยเริ่มมีอาการภายใน 14 วัน จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงเริ่มต้นประเทศไทย โดยกรมควบคุมโรคได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) ตั้งแต่ 4 มกราคม 2563 เพื่อตอบโต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หลังจากที่ประเทศจีนประกาศพบผู้ป่วยเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 และเริ่มคัดกรองหาผู้ติดเชื้อที่ช่องทางเข้าออกประเทศ พบผู้ติดเชื้อ รายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 ภายในเวลา 2 สัปดาห์ หลังจากมีรายงานการระบาดในประเทศจีน การติดเชื้อในช่วงแรกของประเทศไทยนั้นเป็นผู้เดินทางมาจากต่างประเทศแล้วจึงค่อย ๆ พบผู้ติดเชื้อชาวไทยในระยะเวลาต่อมา การระบาดในระลอกแรกนั้นอยู่ในช่วงเดือน มีนาคม-เมษายน 2563 สามารถควบคุมโรคได้ภายใน 2 เดือน โดยผู้ติดเชื้อที่พบหลังจากเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย เป็นผู้ติดเชื้อที่ได้รับการดูแลในสถานที่กักกันของรัฐ (State Quarantine) และไม่พบการติดเชื้อในประเทศเป็นเวลานานกว่า 100 วัน (กรมควบคุมโรค, 2564 : 64)

จนในการระบาดระลอกใหม่ในประเทศไทย มีรูปแบบการระบาดแตกต่างจากการระบาดในระลอกแรกเป็นการระบาดในกลุ่มคนไทย เชื้อสายพันธุ์ใหม่ คือ สายพันธุ์ G614 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่พบในสหภาพพม่า เมื่อเดือนธันวาคม 2563 ตรวจพบคนไทยติดเชื้อรายแรกและแพร่เชื้อจากตลาดกลางกุ้ง ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ขายอาหารทะเล จังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งจากการลักลอบเข้าเมืองของกลุ่มคนที่ไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้าน และมีการติดเชื้อจากประชาชนที่เข้าไปรับบริการในสถานบันเทิง จนเป็นเหตุและทำให้เกิดการระบาดเป็นหลายกลุ่มใหญ่และเริ่มกระจายไปหลายจังหวัด เช่น นนทบุรี ระยอง ชลบุรี จันทบุรี พิจิตร โลก นครสวรรค์ เป็นต้น โดยเกิดในกลุ่มคนไทยที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น รับประทานอาหาร เล่นพนัน สังสรรค์ เทศกาลปีใหม่

เทศกาลสงกรานต์ และอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้ติดเชื้อที่เป็นผู้สัมผัสกับผู้ติดเชื้อยืนยันรายก่อนหน้านี้ทั้งที่สามารถระบุได้และระบุไม่ได้ซึ่งทำให้การแพร่กระจายของเชื้อเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2564 ประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2,230 ราย มาจากเรือนจำ 77 ราย ผู้ป่วยสะสมของการระบาดทั้งหมด 162,022 ราย โดยมีผู้เสียชีวิตเพิ่มอีก 38 ราย ทำให้การระบาดระลอกใหม่ตั้งแต่เดือนเมษายน 2564 มียอดผู้เสียชีวิตสะสม 975 ราย (กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : ออนไลน์)

หลักธรรมาภิบาล

“หลักธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Good Governance ซึ่งหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสำหรับหน่วยงานราชการ โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการให้บริการประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นแนวทางปฏิบัติราชการโดยให้หน่วยงานราชการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไปใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2549 : 231) ดังนี้

1) หลักการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน (Equity) และเป็นการเปิดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรอย่างชอบธรรม ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเสรีภาพ แก่สาธารณชนในการแสดงความคิดเห็นคุณลักษณะสำคัญ คือ การมีรูปแบบการปกครอง และบริหารงานที่มีการกระจายอำนาจ (Decentralization)

2) หลักความสุจริตและโปร่งใส (Honesty and Transparency) คือ เป็นกลไกในการบริหารเพื่อให้มีความสุจริต โปร่งใส ให้ยอมรับ กฎ กติกา ในการดำเนินงานอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงซึ่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีและเป็นธรรมตั้งอยู่บนพื้นฐานอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ

3) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) คือ เป็นความรับผิดชอบในบทบาทภาระหน้าที่ต่อสาธารณชนด้วยการจัดองค์กร กำหนดกฎเกณฑ์ให้เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในสังคมอย่างเป็นธรรม

4) หลักกลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) คือ กลไกที่รัฐบาลหรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารประเทศที่มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยรวมไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งแต่จะต้องเป็นรัฐบาลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนว่ามีความสุจริตความเที่ยงธรรม และมีความสามารถที่จะบริหารประเทศได้

5) หลักเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจน (Fair Legal Framework and Predictability) คือ กฎหมายที่ยุติธรรมสำหรับประชาชนในสังคม ซึ่งกฎหมายมีบังคับใช้และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) คือ กลไกในการดำเนินงานในการจัดกระบวนการทำงาน การจัดองค์กร และการจัดสรรบุคลากร เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่างๆ อย่างคุ้มค่า เหมาะสม

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557 : 20-26) ได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล ที่หน่วยงานราชการต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และการบริหารงานในองค์กร ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักคุณธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรือตามอำนาจของตัวบุคคล

2. หลักนิติธรรม ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สะดวก เป็นจริง ทันการณ์ ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศในด้านต่างๆ เช่น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการร่วมตรวจสอบและร่วมรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เป็นการสร้างกลไกให้มีผู้รับผิดชอบตระหนักในหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเองมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น

นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังเป็นกระบวนการตัดสินใจทางการบริหารทั้งภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ได้เสนอองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ 8 ประการ (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557 : 16-18) คือ

1) ความรับผิดชอบ รับการตรวจสอบต่อสาธารณะเป็นหลักการที่สำคัญที่องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีการตรวจสอบและสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลธรรมาภิบาล กระบวนการที่หน่วยงาน ใช้ประโยชน์ของทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่า

3) ความเป็นธรรมในสังคมและการคำนึงถึงส่วนรวม เพื่อให้เกิดความผาสุกของสมาชิกในสังคม กระบวนการตัดสินใจต้องสร้างหลักประกันในเรื่องความเป็นธรรมในสังคม

4) การยึดมั่นฉันทามติ หมายถึง การมีข้อสรุปร่วมกันและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย ธรรมาภิบาลให้ความสำคัญกับฉันทามติของผู้แสดงบทบาทที่หลากหลายในสังคมสร้างความสมานฉันท์ประสานระหว่างกลุ่มประโยชน์ต่างๆ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปร่วมกันและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายทั้งชุมชน สังคม และประเทศชาติ

5) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของธรรมาภิบาล เพื่อสร้างหลักประกันว่าทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามผลและร่วมรับผลประโยชน์จากการตัดสินใจ

6) การสนองตอบความต้องการธรรมาภิบาลจำเป็นต้องมีสถาบันและกระบวนการที่สนองตอบความต้องการของประชาชน มีกลไกที่กำหนดกรอบด้านการปฏิบัติและกรอบด้านเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

7) หลักนิติธรรม (Rule of law) หมายถึง การมีกรอบกฎหมายที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย (Fair legal frameworks) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่มีมาตรฐานเชิงซ้อน ดูแลให้การปฏิบัติเป็นไปตามกรอบของกฎหมาย ใช้กฎหมายไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

8) หลักความโปร่งใส ธรรมาภิบาลสะท้อนถึงการตัดสินใจที่โปร่งใส มีการดำเนินการเป็นไปตามกรอบ กติกาที่ได้รับความเห็นชอบเป็นไปโดยเปิดเผยมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

กล่าวโดยสรุป หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นกลไกสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน สามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ที่จะปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และแสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อผลที่กระทำและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการปฏิบัติงานภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ดีมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ระบบการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิมที่ผ่านมาตามกรอบระบบราชการของ Max Weber ได้เน้นให้ความสำคัญต่อโครงสร้างสายการบังคับบัญชาสั่งการตามลำดับขั้นที่ชัดเจนและแน่นอนมีการแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญชำนาญการสร้างความมั่นคงแน่นอนให้อำชีพการรับราชการ การปฏิบัติงานเป็นไปตาม

กฎระเบียบและแบบแผนมาตรฐานกลางที่วางไว้ล่วงหน้าอย่างเคร่งครัด เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมกันและไม่คำนึงถึงตัวบุคคลในการให้บริการประชาชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยุติธรรม สามารถควบคุมดุลยพินิจและทุจริตประพฤติมิชอบ ป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองและระบบอุปถัมภ์นับตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ได้เกิดความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทัศน์ รูปแบบและวิธีการบริหารงานภาครัฐของประเทศต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมหรือตัวแบบประเพณีนิยมอย่างสิ้นเชิง สาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวว่าเป็นผลมาจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ สภาพการแข่งขันระหว่างประเทศ วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ กระแสแนวความคิดแบบอนุรักษนิยม (การลดบทบาท และการลดขนาดของภาครัฐ) การเติบโตและความเข้มแข็งของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรประชาสังคม รวมทั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและความไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลและระบบราชการรัฐแต่ละด้าน (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557 : 53)

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ การนำเอาวิธีการของเอกชนมาใช้ในการจัดการภาครัฐ โดยเน้นการใช้มืออาชีพมาจัดการ มีหลักการบริหารที่เน้นผลผลิตและผลลัพธ์ มีโครงสร้างองค์การที่เล็กกะทัดรัด และแบนราบ ทำให้มีความคล่องตัว มีความเป็นอิสระสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความแตกต่างจากการแนวเก่า คือ การบริหารภาครัฐแนวเก่ามีโครงสร้างการจัดองค์การที่ใหญ่ มีสายงานเป็นลำดับชั้นบังคับบัญชา มีการยึดกฎระเบียบเป็นหลักในการปฏิบัติงาน และมีการรวมศูนย์อำนาจการบริหาร New Public Management: NPM สาระหลักสำคัญของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ มาจากแนวคิดหลัก 4 เรื่องด้วยกัน คือ

1. **Good Governance** หรือการปกครองที่ดี คือ การดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างเปิดเผยคณาได้ และเห็นแจ้ง ซึ่งก็คือกระบวนการที่โปร่งใส การมีระบบราชการที่สำนึกในจิตวิญญาณแห่งอาชีพ การมีรัฐบาลที่เป็นฝ่ายบริหารที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำของตนเอง และมีประชาสังคมที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และทั้งหมดนี้ต้องเคารพต่อการปกครองโดยหลักนิติธรรม

2. **Managerialism** หรือ ลัทธิการจัดการ เน้นความจำเป็นของการใช้วิธีการจัดการแบบเอกชนมาใช้กับภาครัฐในเรื่องการเงิน บุคลากร เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า

3. **Entrepreneurial Governance** หรือรัฐบาลเชิงผู้ประกอบการ โดยรัฐต้องปรับลดบทบาทภารกิจของรัฐ ให้อำนาจกับประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบ ต่าง ๆ ใช้หลักการเทียบเคียงกับหน่วยงานอื่น กำหนดพันธกิจ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ การนำองค์กรที่ชัดเจน มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อลูกค้า ลูกค้าคือพระเจ้า มีแนวคิดเชิงบูรณาการป้องกันปัญหาดีกว่าตามแก้ไข เน้นการกระจายอำนาจความรับผิดชอบตามความสำคัญของงาน

4. **Post-Bureaucratic Organization** แนวคิดที่มาจากการจัดองค์การหลังระบบราชการ คือรัฐต้องกระจายอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติ มีผลลัพธ์เป็นเป้าหมาย รู้จักรับผิดชอบเป้าหมายองค์การ ลูกค้ากำหนด

ขอบเขตงาน ต้องทำงานเชิงรุก มีคำตอบที่หลากหลาย พร้อมให้ความสำคัญกับผู้ชำนาญการ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ ใช้การเปลี่ยนแปลงให้เป็นโอกาส ให้รางวัลแก่กลุ่ม และประเมินผลงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นการให้มีการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์และวิธีการบริหารงานภาครัฐไปจากเดิมที่ทำให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (input) และอาศัยกฎระเบียบเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริต และเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของผลผลิต และผลลัพธ์ และความคุ้มค่าของเงิน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น สาระสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (Bryson, 1988 : 34) สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ มีลักษณะของความเป็นสากลสภาพหรือไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชนและการบริหารงานภาครัฐ

2. ปรับเปลี่ยนการให้น้ำหนักความสำคัญไปจากเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า) และกฎระเบียบเป็นเรื่องของการควบคุมผลผลิตและผลลัพธ์หรือปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการรับผิดชอบต่อการบริหารไปสู่การรับผิดชอบต่อผลลัพธ์

3. ให้ความสำคัญต่อเรื่องของการจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย

4. ถ่ายโอนอำนาจการควบคุมของหน่วยงานกลาง เพื่อให้อิสระและความคล่องตัวแก่ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน

5. ปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ โดยเฉพาะการแยกส่วนระหว่างภารกิจงานเชิงพาณิชย์และไม่เชิงพาณิชย์ (กำกับดูแลควบคุม) ภารกิจงานเชิงนโยบายและการให้บริการออกจากกันอย่างเด็ดขาด

6. เน้นการแปรรูปกิจการของรัฐให้เป็นเอกชนและให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอกหรือรวมทั้งการประยุกต์ใช้วิธีการจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงาน เพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

7. ปรับเปลี่ยนรูปแบบสัญญาจ้างบุคลากรของภาครัฐให้มีลักษณะเป็นระยะสั้นและกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจนสามารถตรวจสอบได้

8. ใช้หลักการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชน เช่นการวางแผนกลยุทธ์ และแผนธุรกิจ การทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นชั่วคราว/เฉพาะกิจ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

9. มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลตอบแทนในรูปของตัวเงินมากขึ้น
10. สร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณโดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) เป็นการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานภาครัฐไปสู่การบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result) เป็นเป้าหมายหลัก เพื่อผลประโยชน์สาธารณะของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด โดยใช้วิธีการบริหารจัดการองค์กร เช่น ปรับบทบาท ภารกิจ การมุ่งเน้นผลงาน เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงานขององค์กร จากนั้นจึงใช้หลักการบริหารแบบเอกชนที่มุ่งเน้นลูกค้า คุณภาพการบริการ และเพิ่มผลผลิต เพื่อยกระดับผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้นและสุดท้ายใช้หลักการแข่งขัน เพื่อไม่ให้องค์กรอยู่กับที่ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยมีเป้าหมายพัฒนาองค์กรให้เป็น “องค์กรที่มีผลสัมฤทธิ์สูง” โดยต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภาครัฐมาปรับใช้ (Hughnes, 1994 : 69-77) ได้แสดงทรรศนะการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ดังนี้

1. เน้นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยการกำหนดกลยุทธ์เป้าหมายที่ต้องการบรรลุ การจัดการกลไกองค์กรให้สอดคล้องตามผลงานและโครงการได้มีการจัดสรรงบประมาณ ให้มีการดำเนินการผลงานและติดตามประเมินผลงาน
2. การปรับเปลี่ยนในปัจจัยนำเข้าทั้งเรื่องทรัพยากรบุคคลในเรื่องการจ้างงานระยะสั้น วางระบบการจูงใจใหม่ให้สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน ระบบงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการใช้จ่าย แต่เข้มงวดในการใช้จ่าย และระบบเทคโนโลยี
3. การลดขนาดของส่วนราชการ แจกแจงภาระหน้าที่ของรัฐใหม่ว่าจะใครควรจัดดำเนินการเองและควรจัดสรรให้ภาคส่วนอื่นเข้ามารับผิดชอบแทน ด้วยการส่งเสริมการแข่งขัน แยกแยกหน่วยงานย่อยให้ย้ายแก่การจัดการ การแปรรูปกิจการสาธารณะและใช้วิธีการจ้างเหมา
4. การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและนักบริหารให้มีความใกล้ชิดมากขึ้น นักบริหารต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองในกระบวนการบริหารจัดการมากขึ้น และขณะเดียวกันต้องรับผิดชอบต่อผู้รับบริการสาธารณะคือประชาชนโดยตรง ต่อประเด็นนี้เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการสาธารณะและเป็นการเพิ่มภาระรับผิดชอบให้กับนักบริหารมากกว่าแนวคิดการบริหารรัฐกิจแบบดั้งเดิม

โดยมีหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงเป็นการเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นระเบียบและขั้นตอนไปสู่การบริหารแบบใหม่ซึ่งเน้นผลสำเร็จและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งใช้เทคนิคและวิธีการของเอกชนมาปรับปรุงการทำงาน มีหลักสำคัญ 7 ประการ (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2556 : 10-11) คือ

1. จัดการโดยนักวิชาชีพที่ชำนาญการ ให้ผู้จัดการมืออาชีพได้จัดการด้วยตัวเอง ด้วยความชำนาญ โปร่งใส และมีความสามารถในการใช้ดุลพินิจเหตุผลก็เพราะเมื่อมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แล้ว ก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อตรวจสอบจากภายนอก

2. มีมาตรฐานและการวัดผลงานที่ชัดเจน ภาครัฐจึง ต้องมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของผลงาน และการตรวจสอบจะมีได้ก็ต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

3. เน้นการควบคุมผลผลิตที่มากขึ้นการใช้ทรัพยากรต้องเป็นไป ตามผลงานที่วัดได้ เพราะเน้น ผลสำเร็จมากกว่าระเบียบวิธี

4. แยกหน่วยงานภาครัฐออกเป็นหน่วยย่อยๆ การแยกหน่วยงานใหญ่ออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ ตามลักษณะสินค้าและบริการที่ผลิต ให้เงินสนับสนุนแยกกัน และติดต่อกันอย่างเป็นอิสระ

5. เปลี่ยนภาครัฐให้แข่งขันกันมากขึ้น เป็นการ เปลี่ยนวิธีทำงานไปเป็นการจ้างเหมาและประมูล เหตุผลก็เพื่อให้ฝ่ายที่เป็นปรปักษ์กันเป็นคู่แข่ง สำคัญที่จะทำให้ต้นทุนต่ำและมาตรฐานสูงขึ้น

6. เน้นการจัดการตามแบบภาคเอกชน เปลี่ยนวิธีการแบบข้าราชการไปเป็นการยืดหยุ่นในการ จ้างและให้รางวัล

7. เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด วิธีนี้อาจทำได้ เช่น การตัดค่าใช้จ่าย เพิ่มวินัย การทำงาน หยุดยั้งการเรียกร้องของสหภาพ แรงงาน จำกัดต้นทุนการปฏิบัติ เหตุผลก็เพราะต้องการตรวจสอบ ความต้องการใช้ทรัพยากรของภาครัฐ และ “ทำงานมากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรน้อยลง”

กระแสการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่เริ่มต้นมาจากความพยายามของนักวิชาการในการอธิบายถึง คุณลักษณะหรือปรากฏการณ์อันเกี่ยวกับการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 และต้นทศวรรษ 1990 ของบรรดากลุ่มประเทศเวสมินสเตอร์ โดยเฉพาะอังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย และ นิวซีแลนด์ (รวมถึงรัฐบาลในระดับท้องถิ่นและมลรัฐของสหรัฐอเมริกา) ที่ในบางครั้งอาจจะมีการเรียกชื่อที่ แตกต่างกันไปอยู่บ้าง แนวความคิดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความ เป็นสากลของทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในแง่ของการบริหาร รัฐกิจและการบริหารธุรกิจซึ่งเป็นกระแสแนวความคิดที่สอดคล้องกับรัฐประศาสนศาสตร์แบบคลาสสิกที่เน้น แยกการเมืองออกจากการบริหารงาน และหลักวิทยาศาสตร์การจัดการ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการ ประหยัด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีสาระสำคัญ คือ การสร้างการบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ลดการควบคุมชุมชนจากทางเทศบาล ให้ความสำคัญกับผลการปฏิบัติงาน ปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และเสริมสร้างวินัยการใช้จ่าย งบประมาณ

การบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล

หลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ในการปฏิรูประบบราชการไทย เป็นการมุ่งสู่ทิศทางที่จะปรับปรุงการจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานโดยยึดหลักการเน้นผู้รับบริการจากรัฐ เน้นการปรับลดบทบาทภารกิจ การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานของภาครัฐ และปรับวิธีการบริหารกำลังคนให้สามารถเทียบเคียงได้กับเอกชน ความสำเร็จของการปรับใช้หลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายในภาคราชการในการทำความเข้าใจและปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดและวิธีการทำงานให้ไปสู่เป้าประสงค์ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับประชาชน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงการจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ในรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM) ที่มุ่งเน้นปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานภาครัฐไปสู่การทำงานเพื่อประชาชน มีการวัดผลผลิตอย่างเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใส ในการตัดสินใจ มีวิธีการทำงานที่มีความรวดเร็วและคล่องตัว สนองต่อการให้บริการสาธารณะต่อสังคมและประชาชน ซึ่งการบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล โดยต้องให้ความสำคัญภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 15 ประการ คือ

ประการที่ 1 ส่งเสริมให้บุคลากรในภาครัฐมีเป้าหมาย เห็นถึงความสำคัญของประชาชนและประเทศชาติ เพื่อส่งผลให้การบริหารภาครัฐอย่างจริงจังมากขึ้นโดยมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความรวดเร็ว และประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณมีความคุ้มค่ามากขึ้นซึ่งวัดได้จากความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ

ประการที่ 2 ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐให้ความสำคัญกับผลสำเร็จหรือผลงานมากกว่าการทำเสร็จ เหมือนเช่นที่ผ่านมาในอดีตการให้ความสำคัญกับผลสำเร็จหรือผลงานทำให้มีความคุ้มค่ามากขึ้นโดยมีการประเมินผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประการที่ 3 ช่วยให้ระบบการบริหารภาครัฐมีความโปร่งใสตรวจสอบได้มากขึ้นโดยมีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบของภาครัฐให้รัดกุมและเปิดเผยต่อสาธารณะให้รับรู้กันทั่วไปเช่น การมีกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ การมีกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามฮั้วประมูลงานของภาครัฐ เป็นต้น รวมถึงมีองค์กรอิสระในการกำกับ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของภาครัฐ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

ประการที่ 4 ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐมีความตระหนักถึงความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) ต่อประชาชนและองค์กรมากขึ้น ซึ่งความสำนึกรับผิดชอบมีส่วนทำให้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐมีการระมัดระวังการกระทำที่มีผลต่อสาธารณะหรือประชาชนมากขึ้น และหากเกิดข้อผิดพลาดขึ้นก็ต้องพร้อมที่จะรับผลของการกระทำนั้นโดยไม่หลบเลี่ยงหรือโยนความผิดให้บุคคลอื่นหรือนิ่งเฉย

ประการที่ 5 ช่วยทำให้ระบบราชการเป็นระบบเปิดและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางมีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐอย่างหลากหลายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีช่องทางในการร้องเรียนการเสนอความคิดเห็นผ่านทางช่องทางต่างๆ ของรัฐอีกด้วย

ประการที่ 6 ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรภาครัฐยึดกฎหมายเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าการใช้ดุลพินิจหรือตามอำเภอใจ โดยมีการวางมาตรฐานการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจหรือแต่ละงานไว้ชัดเจนทำให้การใช้กฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนอาจลดลงไป

ประการที่ 7 ทำให้ระบบบริหารภาครัฐเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้นส่งผลให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น โดยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

ประการที่ 8 ทำให้บุคลากรภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้ให้บริการประชาชนมิใช่เจ้านายของประชาชนหรือผู้มีสถานภาพที่เหนือกว่าประชาชน

ประการที่ 9 ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้มากขึ้นเนื่องจากระบบราชการได้เปิดกว้างมากขึ้นอันเป็นผลมาจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

ประการที่ 10 ทำให้ประชาชนมีความตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของพลเมืองมากขึ้นหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐและแหล่งอื่นๆ มากขึ้น และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม

ประการที่ 11 ทำให้ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็วมากขึ้นอันเป็นผลมาจากการปรับรื้อกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ทำให้มีการลดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการลงไปมาก และภาครัฐได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเช่น การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตลอดเวลา

ประการที่ 12 ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของระบบบริหารภาครัฐโดยเฉพาะประเด็นการคอร์รัปชัน การใช้อำนาจไม่เป็นธรรมเนื่องจากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักมากขึ้นรวมถึงมีการใช้สิทธิพลเมืองในการเรียกร้อง ร้องเรียน และฟ้องร้องต่อศาลในกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิ

ประการ 13 ทำให้การบริหารกิจการธุรกิจได้รับความสะดวกรวดเร็วมากขึ้นส่งผลให้การแข่งขันเชิงธุรกิจดำเนินไปได้ด้วยดี

ประการที่ 14 ทำให้ต้นทุนทางธุรกิจเป็นไปตามต้นทุนที่แท้จริงเนื่องจากภาครัฐมีความโปร่งใสในการดำเนินงานมากขึ้น มีการเรียกเก็บผลประโยชน์น้อยลง

ประการที่ 15 ทำให้ประเทศชาติสามารถแข่งขันทางธุรกิจในเวทีการค้าโลกได้อย่างไม่เสียเปรียบ โดยมีการบริหารภาครัฐเป็นตัวสนับสนุนเอื้ออำนวยเคียงคู่กับภาคธุรกิจเอกชน

กล่าวได้ว่า การบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลมีเหตุผลหลักที่สำคัญจากปัญหาของระบบราชการไทยที่มีหลายประการและสั่งสมมานาน และกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และทั่วถึง เป็นธรรมการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายใต้ปัจจัยด้านต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อมของประเทศ ความต้องการและความคาดหวังต่อการได้รับบริการจากภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนการมุ่งแก้ไข ปัญหาที่ สั่งสมมาของระบบราชการไทยในเรื่องโครงสร้างนวัตกรรมการ กฎหมาย กฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรค และ ข้ำซ้อนไม่ทันสมัย ทั้งนี้ได้กำหนดแผนกลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาระบบราชการ

สรุป

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดีเพราะมีการปรับวิธีคิด วิธีการบริหาร ราชการของ ประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ โดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคนทุกฝ่ายในประเทศ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนานำพาแผ่นดินนี้ไปสู่ความมั่นคงความสงบ สันติ สุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกลดังพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชที่ว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" หลักธรรมาภิบาลจึงตั้งอยู่ บนรากฐานของความถูกต้อง ดีงาม มั่นคง หรือธรรมาธิปไตยที่มุ่งให้ประชาชน สังคมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การบริหารจัดการการบริหารในทุกระดับ ปรับ วัฒนธรรมขององค์การภาครัฐใหม่เพราะระบบราชการที่แข็งตัวเกินไปทำให้ไม่มีประสิทธิภาพและขาด ความชอบธรรม กฎเกณฑ์เข้มงวด ช่องทางการสื่อสารขาดตอน รัฐไม่สามารถสนองตอบความต้องการของ ประชาชนส่วนใหญ่ได้ถูกต้อง ทำให้เกิดความขัดแย้ง ช่วงชิงอำนาจและความล้มเหลวของระบบราชการและ รัฐบาลจึงทำให้ความคิดเกี่ยวกับ Government เปลี่ยนไปกลับกลายมาเป็น Governance ที่ทุกภาคส่วน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ด้วยการปฏิรูปบทบาทหน้าที่โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงาน/กลไกการบริหารให้สามารถบริหารทรัพยากรของสังคมโปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีสมรรถนะสูงในการนำบริการที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดย จะต้องมีการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้ทำงานโดยยึดถือประชาชนเป็น ศูนย์กลาง และสามารถร่วมทำงานกับภาคประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่นและเป็นมิตร มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีและทำนุบำรุงรักษาให้ ดีขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2564). *แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการปฏิบัติตามมาตรการผ่อนปรนกิจการและกิจกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 สำหรับประเภทกิจการและกิจกรรม กลุ่มที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานสถานการณ์โควิด - 19 ฉบับที่ 515 วันที่ 1 มิถุนายน 2564. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/situation.php>.
- รัชยา ภักดีจิตต์. (2557). *ธรรมาภิบาล เพื่อการบริหารภาครัฐแลภาคเอกชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2549). *โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท*. กรุงเทพมหานคร: ดอกเบญจ.
- Bryson, J. M. (1988). *Strategic Planning for Public and Non-Profit Organizations*. San Francisco: Jossey-Bass Publisher.
- Hughes, B. B. (1994). *Continuity and Change in World Politics: The Clash of Perspectives*. (2nd ed). Englewood Cliffs NJ : Prentice-Hall.

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัย Participatory Management to Cope with and Solve Flooding Problems

ศุภวิชญ์ มีศิริพันธุ์ และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Supawit Meesiripan and kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : SupawitM18@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัย ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ให้ความสำคัญถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัย คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของชุมชนและระหว่างชุมชน และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในระหว่างองค์กรชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกันด้วยการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อจัดการทรัพยากรในพื้นที่ การจัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างกลุ่ม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และการเยี่ยมเยียนเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ด้วยการสร้างความชัดเจนในการมีส่วนร่วม โดยการจัดระบบการดำเนินการแก้ไขและรับมือต่อปัญหาน้ำท่วม ด้วยมีกลไกการจัดการอย่างเป็นระบบบนเป้าหมายการทำงานร่วมกัน เพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัยอันจะเกิดขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การมีส่วนร่วม; การรับมือและแก้ไข; ปัญหาอุทกภัย

Abstracts

This academic article aims to study the process of natural resource management in the area with participative measures to cope with and solve flood problems. The results of the analysis revealed that Participatory management strengthens the community. Emphasis is placed on the participatory process of natural resource management in the area in order to cope with and solve flood problems, i.e. participation in community and inter-community flood management to cope with and solve flood problems. and participation in the management to cope with and solve flooding problems among community organizations. public and private sectors Unite goals, directions, and develop a collaborative integration plan by creating a collaborative integration plan to manage local resources Establishment of an inter-group

* วันที่รับบทความ: 30 มิถุนายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 4 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 5 สิงหาคม 2564

Received: June 30, 2021; Revised: August 4, 2021; Accepted: August 5, 2021

working group mechanism Organizing various activities together and visiting to encourage each other by creating clarity in participation by organizing a system of corrective actions and coping with flood problems with a systematic management mechanism based on collaborative goals in order to cope and solve flooding problems that will occur in the future

Keywords: Management; Participation; Coping and Edit; Flood Problem

บทนำ

น้ำ เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิต ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาโลกได้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะภัยพิบัติจากน้ำมากขึ้น ภัยที่เกิดจากน้ำมีหลายรูปแบบ อุทกภัยหรือน้ำท่วมเป็นภัยที่เกิดจากน้ำรูปแบบหนึ่งสร้างความเสียหายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จากสถานการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมา โดยเฉพาะช่วงปลายปี พ.ศ.2553 เกิดอุทกภัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้นปีพ.ศ. 2554 อุทกภัยและแผ่นดินเลื่อนในพื้นที่ หลายจังหวัดของภาคใต้และที่รุนแรงที่สุดในรอบ 50 ปี คือ อุทกภัยที่เกิดขึ้นในภาคกลางและกรุงเทพฯ ในช่วงปี 2554 เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วอาจสรุปได้ว่าทุกภูมิภาคของประเทศไทยมีประสบการณ์ในการเกิดน้ำท่วม ผลกระทบจากน้ำท่วมส่งผลโดยตรงแก่ ชีวิตผู้คน ทรัพย์สิน อาคาร บ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตรและสัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ สภาวะทางธรรมชาติสภาพทางมนุษยสังคม เช่น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์ ความเป็นอยู่สุขภาพและโรคภัย การพัฒนามนุษย์และสภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง เป็นต้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ความเสียหายและสูญเสียที่ตามมาเกินกว่าจะคาดคะเนได้ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2552 : 5)

ทั้งนี้ปัญหาอุทกภัยหรือน้ำท่วมเป็นปัญหาที่ประชาชนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่ภาคประชาชนกับขาดความตระหนัก ไม่เห็นความสำคัญ นอกจากนี้ยังไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความต้องการใช้กับปริมาณที่จำเป็นต้องคงอยู่เพื่อรักษาระบบนิเวศ การสูญเสียพื้นที่ต้นน้ำไปเป็นพื้นที่การเกษตรหรือที่อยู่อาศัย หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เมื่อเกิดฝนตกหนักจึงส่งผลให้เกิดอุทกภัย และเกิดความสูญเสียอย่างหนักตามมาด้วย (สัจจา บรรจงศิริ และคณะ, 2556 : 23-25) ทุกภาคจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ และยังเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ให้ปัญหาบรรเทาหรือกำจัดจนหมดสิ้นไป เป้าหมายเพื่อให้ทุกๆ สิ่งในสังคม ทั้งคน สัตว์และพืช มีการดำเนินชีวิตที่ดี มีความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมีน้ำใช้อย่างยั่งยืนและทั่วถึง เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดตามศักยภาพทรัพยากรน้ำอย่างเสมอภาคและยั่งยืน (ธีรยุทธ อุดมพร, 2551 : 34)

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการ เพื่อรับมือและแก้ไขปัญหอุทกภัย ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของปัญหอุทกภัย ทั้งยังเป็นการเตรียมการก่อนการเกิดปัญหอุทกภัย การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับมือปัญหอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น

ปัญหอุทกภัย

คำว่า “อุทกภัย” เป็นเหตุการณ์ที่เกิดจาก น้ำ ซึ่งมีสาเหตุจากมีปริมาณน้ำฝนมากจนทำให้มีปริมาณน้ำส่วนเกินมาเติมปริมาณน้ำผิวดินที่มีอยู่ตามสภาพปกติจนเกินขีดความสามารถการระบายน้ำของแม่น้ำลำคลอง และยังมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ โดยการปิดกั้นการไหลของน้ำตามธรรมชาติทั้งเจตนาและไม่เจตนา จนเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งแวดล้อม การเกิดอุทกภัยหรือภัยอันตรายที่เกิดจากน้ำท่วมนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี (กรมทรัพยากรน้ำ, 2552 : 7) คือ

1) อุทกภัยอันเกิดจากธรรมชาติ (Natural Disaster) ภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมีสาเหตุการเกิดที่แตกต่างกัน เช่น การเกิดฝนตกหนักสำหรับฝนในประเทศไทยที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติส่วนใหญ่มาจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พายุที่เกิดในทะเลจีนใต้และย่านมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งเป็นพายุที่พัดมาทางทิศตะวันออกเฉียงของประเทศ ได้แก่ พายุไต้ฝุ่น พายุโซนร้อน และพายุดีเปรชชัน และฝนที่นำมาโดยพายุหมุนซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวในอ่าวเบงกอลแล้วพัดผ่านเข้ามาตามแนวทิศตะวันตกของประเทศในบางปี เช่น พายุไซโคลน พายุที่นำฝนปริมาณมากเข้าตกในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศจนเกิดน้ำท่วมใหญ่หรือเกิดอุทกภัยในแต่ละปีได้แก่พายุจรที่พัดมาทางทิศตะวันออกเฉียงผ่านประเทศไทยในทุกภาคเมื่อได้รับฝนตกหนักเนื่องจากอิทธิพลของพายุจรแต่ละประเภทตกลงแล้วจะเกิดน้ำไหลมาบนผิวดินลงสู่ลำธารและแม่น้ำปริมาณมากถึงกับเกิดอุทกภัยอย่างรุนแรงในแต่ละปี น้ำทะเลหนุนโดยทั่วไปพื้นที่ราบลุ่มตามบริเวณสองฝั่งแม่น้ำที่อยู่ห่างจากปากอ่าวหรือทะเลไม่ไกลนักระดับน้ำในแม่น้ำบริเวณนั้นมักจะอยู่ในอิทธิพลน้ำขึ้น-น้ำลงอันเนื่องมาจากระดับน้ำทะเลหนุนตลอดเวลา เมื่อน้ำที่ไหลหลากลงมาตามแม่น้ำคราวใดมีปริมาณมากและตรงกับฤดูกาลหรือช่วงเวลาที่ระดับน้ำทะเลหนุนสูงเกินกว่าปกติก็จะทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วมและอุทกภัย

2) อุทกภัยอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Manmade Disaster) ภัยพิบัติอุทกภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การบุกรุกแผ้วถางป่าไม้อันเป็นทรัพยากรหลักในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทั่วไปเพื่อนำที่ดินมาใช้ในการเกษตร การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต อาทิพื้นที่ป่าไม้เปลี่ยนเป็นชุมชน พื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นเขตอุตสาหกรรมและหมู่บ้านจัดสรรทำให้ พื้นที่รองรับน้ำท่วมตามธรรมชาติหรือแก้มลิงซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีไม่เพียงพอที่จะรองรับปริมาณน้ำ จำนวนมากได้ การบริหารจัดการน้ำด้านการพัฒนาแหล่งน้ำศักยภาพของโครงการ

พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเก็บกักน้ำช่วงน้ำหลากไม่เพียงพอและไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำหลากปริมาณมากกว่าค่าปกติได้นอกจากนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการน้ำไม่สามารถใช้การได้ตามต้องการในช่วงเวลาน้ำหลากและไม่เพียงพอต่อความต้องการ อาทิ ประตุน้ำอาคารบังคับน้ำและเครื่องสูบน้ำ การขยายตัวของชุมชนและเศรษฐกิจการสร้างชุมชนบนพื้นที่น้ำท่วมขังในอดีตรวมถึงการขยายตัวของชุมชนมีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคถนนรูกล้าและกีดขวางทางน้ำและการไหลของน้ำตามธรรมชาติเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้น้ำไหลไม่สะดวกระดับน้ำจึงเอ่อล้นสูงขึ้นแล้วไหลไปท่วมพื้นที่ต่างๆ

กล่าวได้ว่า ปัญหาอุทกภัยหรือน้ำท่วมถือเป็นภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายต่อประเทศไทยมากที่สุด ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน บริเวณที่ราบลุ่ม ที่ลาดเชิงเขา ที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยในหลายรูปแบบ **น้ำท่วมขัง/น้ำล้นตลิ่ง** ซึ่งเป็นสภาวะน้ำท่วมหรือสภาวะน้ำล้นตลิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การระบายน้ำเป็นไปได้ช้าซึ่งเป็นผลจากการเกิดฝนตกหนัก ในบริเวณนั้นๆ เป็นเวลานานติดต่อกันหลายวัน โดยจะเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบลุ่มริมแม่น้ำและชุมชนเมืองใหญ่ๆ และน้ำท่วมขังส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณท้ายน้ำ และแผ่ขยายเป็นบริเวณกว้างจึงทำให้ไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน หรือ **น้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก** เป็นสภาวะน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในพื้นที่เนื่องจากฝนตกหนักในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีความชันมากและมีคุณสมบัติในการกักเก็บน้ำหรือตื้นน้ำน้อย เช่น บริเวณต้นน้ำซึ่งมีความชันของพื้นที่ที่ป่าถูกทำลายทำให้เก็บกักน้ำหรือการตื้นน้ำน้อยลงหรืออาจเกิดจากสาเหตุอื่นๆ เช่น เขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำพังทลายน้ำท่วมฉับพลันมักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนักและมักเกิดขึ้นในบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาซึ่งอาจจะไม่มีฝนตกหนักในบริเวณนั้นมาก่อนเลยแต่มีฝนตกหนักมากบริเวณต้นน้ำทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันมีความรุนแรงและเคลื่อนที่ด้วยความเร็วมากโอกาสที่จะป้องกันและหลบหนีจึงมีน้อย

การบริหารการจัดการ

การบริหารการจัดการเป็นการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำการแนะแนวและการกระตุ้นความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กรและยังรวมไปถึงการให้กำลังใจการสื่อสารการวางแผนและการจัดการ ทั้งนี้คำว่า “การบริหารจัดการ” และ “การจัดการ” มีความหมายแตกต่างกัน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545 : 18-19) ดังนี้

คำว่า “การบริหาร” (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูงเป็นคำนิยามใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการและคำว่า “ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐหรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไรการบริหารคือ กลุ่มของกิจกรรมประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรือการอำนวยความสะดวก

การควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (6 M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

คำว่า “การจัดการ” (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (Business management) ส่วนคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) จะหมายถึงบุคคลในองค์กรซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร

การบริหารงานในทุกองค์การไม่ว่าจะขนาดเล็กขนาดกลางขนาดใหญ่จำเป็นต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐานหรือองค์ประกอบหรือทรัพยากรทางการบริหารโดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ “4M” ดังนี้ 1) คน (Man) ได้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันทำงาน 2) เงิน (Money) ได้แก่งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกส่วนขององค์การ 3) วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ 4) การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร การบริหารจัดการจึงเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษาการอุตสาหกรรมหรือองค์กรของรัฐประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ (Halpin, Andrew, 1966 : 61) คือ

1) งาน (Task) หมายถึง งานที่ต้องทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ขององค์กรใดปราศจากงานหรือภารกิจที่ต้องกระทำแล้วองค์กรนั้นก็ไม่มีคามจำเป็นหรือมีเหตุที่จะดำรงอยู่อีกต่อไป

2) องค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organization) หมายถึง กลุ่มชนิดพิเศษเป็นกลุ่มสังคมที่ประกอบด้วยผู้นำและสมาชิกของกลุ่มซึ่งสมาชิกขององค์กรต่างก็มีหน้าที่รับผิดชอบมีบทบาทที่คาดหวังหรือที่กำหนดเอาไว้แตกต่างกันออกไปโดยสมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

3) กลุ่มผู้ร่วมงาน (Work Groups) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งตามที่ระบุไว้ขององค์กรหนึ่งอาจมีผู้ร่วมงานกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มก็ได้

4) ผู้นำ (Leaders) หมายถึง ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จขององค์กรในองค์กรหนึ่งอาจจะมีผู้บริหารหลายระดับทำหน้าที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มย่อยในองค์กรก็ได้ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างก็มีส่วนร่วมรับผิดชอบการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร

กล่าวได้ว่า ปัจจัยขั้นพื้นฐานในการบริหารการจัดการเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำมาสู่กระบวนการของการบริหารงานในแต่ละองค์การเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ คือ 1) คน ได้แก่ ผู้นำและกลุ่มบุคคลที่ถูกต้องตั้งให้เป็นองค์กรที่เป็นทางการโดยสมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน 2) เงิน ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนขององค์การ 3) วัสดุสิ่งของ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ 4) การจัดการ ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหารซึ่งทุก

ส่วนจะต้องเกี่ยวพันหรือสนับสนุนซึ่งกันและกันแต่ถ้าจะพิจารณาในแต่ละประการแล้ว “คน” นับได้ว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดเพราะคนเป็นผู้ใช้หรือบริหารเงินวัสดุสิ่งของและการดำเนินงานทุกอย่างในองค์การ

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมสองทาง ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็น การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม การมีส่วนร่วมมีความสมเหตุสมผลและชอบธรรมก็ต้องนำไปปฏิบัติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าการตัดสินใจนั้นไม่เหมาะสม ขัดกับการตัดสินใจของการมีส่วนร่วม ก็จะต้องอธิบายได้โดยมี มาตรฐานแห่งความชอบธรรมที่จะเลือกตัดสินใจเช่นนั้น โดยที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ หลักการสำคัญ 4 ประการของการมีส่วนร่วม (วิภาส ทองสุทธิ, 2551 : 173-174) ดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง รวมไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ เป็นต้น

3) ระดับการวางแผนร่วมกัน และการตัดสินใจเป็นระดับขั้นสูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจ และวางแผนเตรียมโครงการ และเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ระดับนี้มักใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่นการใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้อง การใช้อนุญาโตตุลาการเพื่อแก้ไขปัญหาคัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอม เป็นต้น

4) ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน เป็นระดับขั้นที่สูงที่สุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับ

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้มีการพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการพัฒนาในรูปแบบใหม่จึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ นักพัฒนาปรับเปลี่ยนแนวคิดและบทบาทของตนในการเป็นผู้กระตุ้นและดึงศักยภาพของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาให้มากขึ้น ด้วยประสบการณ์ของการพัฒนาที่ผ่านมาเป็นส่วนช่วยให้มองเห็นการนำแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่สำคัญ ทำให้มองเห็นได้ชัดเจนว่าความหมายของการพัฒนาไม่ว่าจะกว้างขวางครอบคลุมเพียงใด จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาหมายถึงการเพิ่มพูนการอยู่ดีกินดีของพลเมืองทั้งหมดโดยอาศัยการมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ในกระบวนการพัฒนาและกระจายผลประโยชน์ได้อย่างยุติธรรม การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตโดยถ้วนหน้า โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น (Cohen John M. & Norman T. Uphoff, 1980 : 214-222) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ : ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน : จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ : ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น และผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล : การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

การมีส่วนร่วมจะต้องอาศัยความร่วมมือของทั้ง 2 ฝ่าย นั่นคือ ทั้งฝ่ายรัฐและประชาชน สำหรับความร่วมมือในที่นี้คือรัฐต้องให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมพิจารณาตัดสินใจว่าจะให้มีหรือไม่ รัฐจะยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับใดได้

บ้างและประชาชนพึงพอใจในระดับการมีส่วนร่วมที่รัฐให้เพียงใด เหล่านี้จึงต้องพิจารณาโดยยึดเอาระดับของการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอาจแยกออกเป็น 5 ระดับ (สุณีย์ มัลลิกะมายล์, 2545 : 56-62) คือ

ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ หมายถึง รัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมแก่ประชาชนเมื่อรัฐมีความคิดริเริ่มมีนโยบายที่จะให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนหรือให้สิทธิแก่ประชาชนนั้นนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะบอกถึงโครงการหรือกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น ความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ รวมถึงการดำเนินการและมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อการพัฒนาอีกด้วย การร่วมรับรู้ในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อาจจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างชัดเจน รวมตลอดไปจนถึงข้อมูลข่าวสารที่ได้รับนั้นหากมีความไม่ชัดเจน ถูกต้องครบถ้วนแล้ว อาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่อาจถึงขั้นรุนแรงได้

ระดับที่ 2 ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น หมายถึง เมื่อประชาชนได้ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐแล้ว ประชาชนก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็น และความต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น พร้อมร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม หรือหน่วยงานหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจจะได้นำไปใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป

ระดับที่ 3 ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ หมายถึง ร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรม การเลือกพื้นที่ที่ตั้งโครงการ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะตั้งโครงการควรจะมีส่วนร่วมพิจารณาหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการตั้งในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้ในความถูกต้องแล้วมีความสำคัญมาก เนื่องจากประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา ตัดสินใจ จนถึงการเลือกพื้นที่ตั้งโครงการเป็นเจ้าของที่ซึ่งได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงมากกว่าประชาชนอื่นๆ

ระดับที่ 4 ร่วมดำเนินการ หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือร่วมปฏิบัติงานเอง ในระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจจะทำได้ในทุกประเภทของโครงการ เช่น หากเป็นโครงการที่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน ผู้ชำนาญการ หรือใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแล้วบางครั้งเป็นความยุ่งยากที่จะให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้ แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้าร่วมกิจกรรมได้หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนถือหุ้นก็ย่อมถือว่ามีร่วมดำเนินการได้

ระดับที่ 5 ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนจะทำหน้าที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัยการดำเนินการโครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงทีก่อนที่จะมีผลร้ายเกิดขึ้น

และเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมแล้วก็ต้องมีการประเมินผลว่าการดำเนินการนั้นๆ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดและการดำเนินการเป็นอย่างไรเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพิจารณานำเอามาตรการที่เหมาะสมมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาเมืองและชนบท โดยมีลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรณทิพย์ เพชรมาก, 2551 : 53) ได้แก่

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบเพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางการกระจายข่าวสารข้อมูลไปยังประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเข้าใจ และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกการตัดสินใจ

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายวิธีการ เช่น การประชุมระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ (Technical Meeting)

4) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีความชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนของโครงการ การประชาคมและคณะกรรมการจัดประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และมีการแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบอย่างชัดเจน

5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจการตัดสินใจ

6) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันและแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและการป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้

หลักเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายประการ และประชาชนสามารถใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปแบบของปัจเจกหรือในรูปแบบกลุ่มองค์กร ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสในการแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเอง หากประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกระดับแล้วย่อมถือว่าการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนย่อมต้องคำนึงถึงประเภทโครงการหรือกิจกรรม กระบวนการดำเนินงานช่วงเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วม ระดับของการมีส่วนร่วมองค์กรหรือกลุ่มบุคคลหรือปัจเจกบุคคลที่มีส่วนร่วมและกฎหมายรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัย

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ให้ความสำคัญถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสร้างศักยภาพของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างมีระบบ ให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบ กระบวนการดำเนินกิจกรรมทั้งของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน หรือเอกชน ที่เข้ามาเป็นเครือข่ายในการรับมือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอุทกภัยจะเกิดประสิทธิภาพได้สิ่งสำคัญในการลดความเสี่ยง ความสูญเสียจะสามารถเกิดขึ้นได้โดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เข้ามาส่งเสริมสร้างองค์ความรู้ต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชน คือ 1) การสร้างความรู้ให้ประชาชนเข้าใจบริบทของพื้นที่ของตนเองในการจัดการและเผชิญกับความเสี่ยงกับอุทกภัย 2) สร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังการเตือนภัยที่ดีในชุมชน โดยประสานข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น สถานีอุตุนิยมวิทยา หรือ ช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรศัพท์หรือ สื่อสังคมออนไลน์ 3) การชักจูงการให้ความช่วยเหลือ การอพยพ เมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นในพื้นที่ โดยการจัดการอพยพบุคคลที่มีความเสี่ยงก่อน เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง เด็กที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง 4) ประชาชนร่วมมือกันในการจัดการพื้นที่ บุณยะเมื่อพ้นการเกิดอุทกภัยไปแล้ว โดยร่วมกับหน่วยงานราชการ จิตอาสา หรือ ภาคเอกชนอื่นๆ (สัจจา บรรจงศิริ และคณะ, 2556 : 65)

ผู้เขียนสรุปข้อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย 2 แนวทางเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ คือ

1. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาอุทกภัยของชุมชนและระหว่างชุมชน

1.1 การสร้างความตระหนักให้กับชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญ ทศณคติที่ดี ให้มีความตระหนักต่อปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขและรับมือในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยวิธีการต่อไปนี้

1.1.1 การปลูกฝังความรู้สึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในพื้นที่สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องโดยการให้การศึกษาผ่านช่องทางต่างๆ เริ่มตั้งแต่ในระดับครัวเรือนมีการปฏิบัติให้ทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความตระหนัก รู้และเข้าใจในด้านทรัพยากร มีเจตคติที่ดี มีความสามารถในการประเมินผลและมีส่วนร่วมรับผิดชอบทรัพยากรร่วมกัน รู้จักบริโภคอย่างสร้างสรรค์ รู้จักการอนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

1.1.2 การออกกฎข้อบังคับของชุมชนที่จะเป็นกรอบในการปฏิบัติและดำเนินการต่างๆ ของคน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนจำเป็นจะต้องใช้ได้จริงเป็นรูปธรรมอย่างยุติธรรมไม่ลำเอียง

1.1.3 การใช้จารีตประเพณีและความเชื่อเพื่อการอนุรักษ์ เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่จะมีความผูกพันกับธรรมชาติ ซึ่งจารีตประเพณีและความเชื่อของคนไทย โดยเฉพาะในชนบทยังคงมีอยู่มาก หน่วยงานราชการควรส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับจารีตประเพณีและความเชื่อเหล่านี้ให้คงอยู่ตลอดไป ทำให้คนในชุมชนไปมาหาสู่โดยจารีตประเพณีและความเชื่อเป็นเครื่องมือนำมาใช้ทำให้คนในชุมชนต่างมาร่วมกันก่อเกิดความสนิทสนมรักใคร่กลมเกลียวกัน

1.1.4 การใช้กิจกรรมวันสำคัญในการรณรงค์เสริมสร้างและพัฒนา โดยมีหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ประสานและอำนวยความสะดวกให้เกิดกิจกรรม เช่น การสร้างฝายในวันสำคัญ การเก็บผักตบชวาในวันแม่ การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ การบวชป่าวันสำคัญทางศาสนา การปลูกต้นไม้ในวันเกิด เป็นต้น

1.1.5 การจัดทำข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรน้ำในท้องถิ่นและกำหนดแนวทางการใช้การพัฒนา โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมและจัดทำข้อมูลตลอดจนการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดพฤติกรรมในการเสริมสร้างอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคต

1.1.6 การทำวิจัยชุมชน กระบวนการวิจัยชุมชนเป็นกระบวนการสร้างความรู้ ความตระหนัก เจตคติ และพฤติกรรมที่ดีให้แก่คนในชุมชนได้ดี เพราะชุมชนได้ร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา การประเมินผลการแก้ปัญหา และการสรุปผลการแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนรู้และเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนร่วมกัน เช่น การวิจัยเชิงสำรวจทรัพยากรน้ำในชุมชน การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรน้ำ การวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรน้ำชุมชน เป็นต้น

1.2 การจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อจัดการทรัพยากร ตั้งแต่ระดับกลุ่มชุมชน โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่ม เนื่องจากชุมชนมีข้อมูลความเป็นมาของแหล่งน้ำและทิศทางน้ำในชุมชนตนเอง จากนั้นขยายสู่ชุมชนอื่น รวมกันเป็นเครือข่ายจนขนาดครอบคลุมทั้งตำบล เนื่องจากการจัดการใดๆในทรัพยากรน้ำจากที่หนึ่งจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นที่อยู่ในสายน้ำเดียวกัน โดยมีหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการทำแผนการจัดการน้ำของชุมชน

1.3 การจัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อการประสานประโยชน์และลดความขัดแย้ง

1.4 การจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้งและหวาดระแวง ทุกภาคส่วนมีการประสานงานรับทราบหน้าที่ของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อกัน และเกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ การจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เช่น การประชุมเครือข่าย กิจกรรมการรณรงค์การใช้น้ำ กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมกำจัดผักตบชวา การจัดเวทีพบปะกันสม่ำเสมอการเชื่อมโยงกิจกรรมการจัดการน้ำกับกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ ในชุมชน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับการแลกเปลี่ยนผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิการเสริมทรัพยากรและแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน เป็นต้น

1.5 การเยี่ยมเยียนเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เป็นการให้กำลังใจในขณะเดียวกันได้เรียนรู้ปัญหาของของเพื่อนสมาชิกและหาทางออกเพื่อลดความขัดแย้ง เช่นกรณีการทำคันดินกันน้ำตั้งแต่ต้นสาย เป็นต้น นอกจากนี้การเยี่ยมเยียนทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวิธีการจัดการทรัพยากรน้ำต่างๆ ของแต่ละชุมชน เป็นต้น

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหายุทธภัยในระหว่างองค์กรชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน

2.1 กำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อการจัดการพื้นที่ในการรับมือและแก้ไขปัญหายุทธภัย โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการทำแผน และนำแผนที่จัดทำขึ้นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับภารกิจไปกำหนดเป็นแผนงานของหน่วยงาน

2.2 การสร้างความชัดเจนในบทบาทภารกิจขององค์กรต่างๆ บนเป้าหมายการทำงานร่วมกัน เพื่อลดความขัดแย้ง ความซ้ำซ้อน การสนับสนุนและเสริมงานซึ่งกันและกัน

2.3 การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในคณะกรรมการหรือคณะทำงานในโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น การจัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างกลุ่มต่างๆ การดำเนินการในลักษณะนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการหรือหน่วยงานตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการ ร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางนโยบายและแผนงาน ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่และร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผลโครงการในการกำหนดบทบาทหน้าที่และควบคุมสั่งการ

2.4 การจัดเวทีพูดคุยเสวนาสมาเสมอทั้งเวทีที่เป็นทางการ เช่น การประชุมคณะกรรมการน้ำ การประชุมคณะกรรมการศูนย์รวมน้ำ เป็นต้นหรือเวทีแบบไม่เป็นทางการ เช่น เวทีชุมชนของแต่ละกลุ่ม เวทีเสวนาทางออกของชุมชน เป็นต้น

2.5 การจัดระบบติดตามเยี่ยมพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่ร่วมกัน นอกจากเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในขณะเดียวกันได้เรียนรู้ปัญหาและข้อจำกัดของชุมชนและหาทางออกเพื่อลดความขัดแย้ง ชุมชนเกิดความไว้วางใจในหน่วยงานคลายความหวาดระแวงในการเข้ามาทำงานในชุมชนของหน่วยงาน เป็นต้น

2.6 การจัดระบบประเมินผลการจัดการโครงการต่างๆของภาครัฐแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งผลสัมฤทธิ์ของโครงการ การบรรลุวัตถุประสงค์ และผลกระทบ

2.7 การออกแบบการเชื่อมโยงข้อมูลที่ประชาชนสามารถเข้าใจง่าย และเข้าถึงได้ตลอดจนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักเพื่อให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

2.8 การสนับสนุนหน่วยเลขานุการ หน่วยจัดการ เชื่อมโยงให้สามารถทำงานได้ซึ่งต้องเป็นหน่วยงานที่ชัดเจนในการเชื่อมประสานงานงาน

2.9 การให้ความสำคัญกับปัญหา การผลักดัน ขับเคลื่อนการจัดการร่วมระหว่างกัน ปัญหาที่ชุมชนได้เคยเสนอมานั้นจะต้องทำอย่างจริงจัง แม้จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ต้องมาแลกเปลี่ยนกันในระดับเครือข่ายเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง

2.10 การมีผู้เชื่อมประสานเป็นท้องถิ่นในการเชื่อมงานการจัดการต่างๆ เช่น กรรมการหมู่บ้านกรรมการของตำบล ซึ่งต้องมีกลไกการทำงานร่วมกันในการเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงาน/องค์กรในระดับนโยบาย

2.11 การมีกลไกการจัดการคณะกรรมการให้มีตัวแทนคณะกรรมการพิจารณาเรื่องสัดส่วนของคณะกรรมการที่มาจากภาคประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสมโดยต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน

สรุป

ปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาด้านภัยพิบัติธรรมชาติที่มีความสำคัญ นอกจากจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการรับมือกับปัญหาแล้ว สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญในการรับมือกับปัญหาอีกด้าน คือ ประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับมือกับปัญหาอุทกภัยโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) จะทำให้ประชาชนมีบทบาทต่อการรับมือกับปัญหาอุทกภัย มีโอกาสที่จะทำให้อุทกภัยสูญเสียด้านชีวิต และทรัพย์สินน้อยลง ประชาชนจะสามารถจัดการกับปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยควรดำเนินการตามแนวทาง 2 แนวทาง คือ 1. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหามลพิษของชุมชนและระหว่างชุมชน ดำเนินการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อจัดการทรัพยากรในพื้นที่ การจัดตั้งกลไกคณะทำงานร่วมระหว่างกลุ่ม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และการเยี่ยมเยียนเพื่อให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหามลพิษในระหว่างองค์กรชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และการจัดทำแผนบูรณาการการทำงานร่วมกัน สร้างความชัดเจนในการมีส่วนร่วม โดยการจัดระบบการดำเนินการแก้ไขและรับมือต่อปัญหาน้ำท่วม ด้วยมีกลไกการจัดการอย่างเป็นระบบบนเป้าหมายการทำงานร่วมกัน เพื่อรับมือและแก้ไขปัญหามลพิษอันจะเกิดขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2552). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ธีรยุทธ อุดมพร (2551). *การจัดการทรัพยากรน้ำท้องถิ่นอย่างยั่งยืนของกลุ่มน้ำสงครามโดยใช้จัดทำแผนปฏิบัติการ 21*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, และพรรณทิพย์ เพชรมาท. (2551). *การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- วิภาส ทองสุทธิ. (2551). *การบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: อินทภาษ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการ (ฉบับสมบูรณ์) (Organization and Management)*. กรุงเทพมหานคร: Diamond in Business World.

- สัจจา บรรจงศิริ และคณะ. (2556). *การขับเคลื่อนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสานของประเทศสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำวัง*. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สุนีย์ มัลลิกะมาส. (2545). *รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen John M. & Norman T. Uphoff. (1980). "Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity". *World Development*. May : 214-222.
- Halpin, Andrew. (1966). *Theory and Research in Administration*. New York: Mcmillan Company.

การวิเคราะห์แบบเรียนประถม ก กา ฉบับเจ้าหมื่นศรีศรีรักษ์
(หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) รวบรวม
**An Analysis of Prathom Ko Kaa Thai Textbook Collections of
Chao Muan Srisorarak (M.R. Chit sudasna)**

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ และ ธัญยการต์ บุ่งทอง

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Passapong Pewporchai and Thunyakarn Bongtong
Ubon Ratchathani University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: bhasabong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอภาษาไทยในแบบเรียนประถม ก กา ฉบับรวบรวมโดยเจ้าหมื่นศรีศรีรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) และมีระเบียบวิธีการศึกษาโดยวิเคราะห์เนื้อหา แบบเรียนประถม ก กา ฉบับหมื่นศรีศรีรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) รวบรวมขึ้นใน ร.ศ. 125 และตีพิมพ์เป็นแบบเรียนหลวงสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับการอนุมัติจากกรมศึกษาธิการเพื่อใช้ประกอบการสอนหนังสือแก่ศิษย์ตามวัดทั่วไปคือเป็นแบบเรียนสำหรับผู้เริ่มเรียน หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเนื้อหาทั้งหมดในแบบเรียนประถม ก กา ฉบับเดิม นำมาดัดแปลงและสรุปสาระสำคัญอันเป็นพื้นฐานซึ่งผู้เรียน โดยตีพิมพ์ไว้ในหนังสือเล่มเดียว ในส่วนเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ผู้แต่งได้เรียบเรียงเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและง่ายแก่การจำ ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการอ่านออกเขียนได้ต่อไป

คำสำคัญ: แบบเรียนหนังสือไทย; แบบเรียนหลวง; ประถม ก กา; หมื่นศรีศรีรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์)

Abstracts

The objective of this article was to study contents in Prathom Ko Kaa Thai textbook by content analysis. Prathom Ko Kaa Thai Textbook of Chao Muan Srisorarak (M.R. Chit sudasna) was collected and published in Chakri Dynasty year 125 (2449 B.E.) as royal textbooks for monks. The collection of textbook was authorized by Department of Education as teaching materials provided to beginning learners in temples in general. This collection of the textbooks compiled all contents of the previous versions of the Prathom Ko Kaa and then adjusted and summarized key contents. The added contents were published within the same book. In terms of content presentation, the textbooks focused on word spelling, word forming.

* วันที่รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 6 สิงหาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 8 สิงหาคม 2564

Received: July 18, 2021; Revised: August 6, 2021; Accepted: August 8, 2021

The textbooks were orderly composed as to ease memorization and understanding which were imperative basis for reading and writing competence.

Keywords: Thai Textbook; Prathom Ko Kaa; Reading; Writing

บทนำ

หลักฐานหนึ่งที่สามารถระบุพัฒนาการทางด้านการศึกษาของไทยได้ชัดเจนที่สุด คือแบบเรียนหรือหนังสือที่ใช้ในการสอนแต่ละยุคสมัย โดยสามารถตีความจากเนื้อหาได้ว่าผู้แต่งมีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยและเนื้อหาที่มีความง่ายมาจนน้อยเพียงใดสำหรับเด็กแต่ละระดับชั้นที่จะใช้เป็นสื่อประกอบการสอน การศึกษาของไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยซึ่งยังไม่พบหลักฐานว่ามีการใช้แบบเรียนประเภทใดในการสอน เพราะยุคสมัยนี้ค้นพบหลักฐานว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยหรือลายสือไทยขึ้นมาเป็นครั้งแรก ดังข้อความที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ส่งผลให้อักษรศาสตร์มีความรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก แต่ในสมัยนี้จะไม่มียุคสมัยประเภทแบบเรียนหรือตำราให้ศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นวรรณกรรมในศิลาจารึกหลักต่าง ๆ เพราะอักษรไทยในสมัยนี้มีใช้ไม่มากนัก ต่อมาในยุคสมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏหลักฐานแบบเรียนเล่มแรกของไทย ชื่อหนังสือจินตามณี ฉบับพระโหราธิบดีเป็นผู้แต่ง ซึ่งถูกใช้เป็นแบบเรียนแม่บทแก่แบบเรียนสมัยอื่น ๆ เนื้อหาในหนังสือจินตามณี เริ่มต้นบทด้วยการให้ความรู้ธิบายคำศัพท์และให้ความหมายซึ่งเรียกว่า อักษรศัพท์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำศัพท์และอธิบายเพิ่มเติม ต่อมาหนังสือจินตามณีปรากฏหลายสำนวน ซึ่งฉบับที่พิมพ์นั้นก็มียุคสมัยฉบับด้วยกัน เช่น จินตามณี เล่ม 1 ฉบับกรมศิลปากร จินตามณี เล่ม 2 ฉบับกรมหลวงวงศาธิราชสนิท จินตามณีฉบับพิมพ์ของหมอบรัดเลย์ จินตามณีฉบับสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ จินตามณีฉบับความแปลก จินตามณีฉบับความพ้อง เป็นต้น และเลิกใช้เป็นแบบเรียนหลังจากพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้แต่งหนังสือแบบเรียนหลวงขึ้นมาใช้แทนในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนหน้าการปฏิรูปการศึกษา ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พบว่ามีการแต่งแบบเรียนขึ้นมาใหม่หลายเล่ม เช่น ประถมมาลา แต่งโดยพระเทพโมฬี (ผึ่ง) ประถมจินตามณี เล่ม 1 (ฉบับพระโหราธิบดี) ประถมจินตามณี เล่ม 2 (ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงวงศาธิราชสนิท) สุนันทกุมาร ประถม ก กา และประถม ก กา หัดอ่าน (ธวัช ปุณโณทก, 2542 : 5-14)

ประถม ก กา เป็นแบบเรียนไม่ปรากฏนามผู้แต่งหรือหลักฐานว่าผู้ใดมีส่วนเกี่ยวข้องกับหนังสือนี้ แต่น่าจะแต่งขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกับแบบเรียนประถมมาลาของพระเทพโมฬี คือช่วงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะชื่อของแบบเรียนในช่วงเวลานี้นิยมขึ้นต้นคำว่าประถม

ด้านเนื้อหาในหนังสือประถม ก กา นิยะดา เหล่าสุนทร (2552 : 94) อธิบายว่า “ประถม ก กา เป็นแบบเรียนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่ยังรักษาขนบของการแต่งแบบเรียนในช่วงแรกนี้ คือเริ่มจากการแจกรูปพยัญชนะ สระเป็นตอน และตามมาตราตัวสะกด แต่ละตอนจะมีแบบฝึกเป็นกาพย์ยานีใช้คำสามัญง่าย มาผูกเป็นคำประพันธ์ที่สนุกสนาน เนื้อหาของคำประพันธ์พรรณนาถึงธรรมชาติรอบ ๆ ตัวผู้เรียน”

ส่วนเบญจวรรณ สุนทรากุล (2559 : 13) กล่าวว่า “หนังสือประถม ก กา นี้ เป็นแบบเรียนว่าด้วยกฎเกณฑ์ในการอ่านและการเขียน เมื่อนักเรียนรู้กฎเกณฑ์แล้วก็ต้องอ่านหนังสือสำหรับฝึกอ่านให้คล่องแคล่ว หนังสือที่ใช้สำหรับฝึกอ่านให้คล่องนี้ คือ หนังสือประถม ก กา หัดอ่าน แต่งเป็นกาพย์เพื่อให้ นักเรียนได้รับการสะกดการันต์เป็นคำ ๆ ไป โดยนำเอาคำของแต่ละแม่มารวมไว้เป็นบท ๆ ไป”

จากเนื้อหาในหนังสือประถม ก กา ข้างต้น พบว่ามีลักษณะเนื้อหาเน้นวิธีการสอนเป็นพื้นฐานสำหรับผู้หัดอ่านหนังสือ หรือเป็นแบบเรียนแก่ผู้เริ่มต้นหัดอ่านเขียน ดังที่ ธวัช ปุณโณทก (2542 : 83-84) กล่าวถึงการศึกษาเนื้อหาในหนังสือประถม ก กา ว่า

“... หนังสือประถม ก กา เป็นแบบเรียนที่ปรับปรุงให้ง่ายกว่าจินตามณี และเหมาะที่จะใช้เป็นแบบเรียนสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน-เขียน เป็นแบบเรียนขั้นมูลฐาน เพื่อให้เด็กนักเรียนจดจำตัวอักษร และอักขรวิธี นอกจากนี้ยังเน้นเฉพาะส่วนที่มีความจำเป็นสำหรับผู้เริ่มหัดอ่านหนังสือจริง ๆ ผู้เรียบเรียงพยายามที่จะให้รายละเอียดในการฝึกหัดอ่านอย่างมาก ฉะนั้นการเน้นส่วนที่ผันอักษร (แจกลูกตัวสะกด) และวรรณยุกต์นั้น ก็เพื่อที่จะให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะในการฝึกอ่านออกเสียง ซึ่งก่อนจะมีแบบเรียนประถม ก กา ครูผู้สอนจะต้องเขียนบนกระดานดำให้นักเรียนได้ฝึกอ่าน ที่เรียกกันว่าเรียน “นโม ก.ข.” นั่นเอง การที่มีแบบเรียนเช่นนี้ทำให้เด็กมีโอกาสฝึกทักษะการอ่านด้วยตนเองมากขึ้น...”

ในภายหลังหนังสือประถม ก กา พบหลักฐานว่ามีผู้แต่งขึ้นหลายฉบับด้วยกัน หนึ่งในนั้นก็คือ หนังสือประถม ก กา ฉบับรวบรวมโดยเจ้าหมื่นศรีศรีรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) แต่งเมื่อ ร.ศ. 125 หรือในปี พ.ศ. 2449 เพื่อใช้เป็นแบบเรียนชั้นมูลศึกษาสำหรับพระภิกษุสงฆ์ใช้ในการสอนศิษย์หรือสามเณรตามวัดวาอารามทั่วไป ดังที่ปรากฏในคำนำของกรมศึกษาธิการ ความว่า “หนังสือ เจ้าหมื่นศรีศรีรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร) เป็นผู้รวบรวมขึ้นโดยอนุมัติของกรมศึกษาธิการ เพื่อประสงค์จะให้แบบเรียนสำหรับชั้นมูลศึกษา ครั้นสำเร็จแล้วได้นำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ขึ้นเป็นแบบเรียนหลวงสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่จะใช้สอนศิษย์ในชั้นมูลศึกษาตามวัดทั่วไป” โดยยึดเนื้อหาเดิมเป็นหลักแล้วมาเรียบเรียงให้ง่ายขึ้น ประถม ก กา ฉบับรวบรวมนี้ไม่มีข้อมูลระบุไว้ว่ารวบรวมจากหนังสือเล่มใด แต่หากพิจารณาจากชื่อเรื่องและแบบฝึกอ่าน หรือเนื้อหาในหนังสือเรียนเล่มนี้เรียกว่า “คำเทียบแม่ ก กา” นำมาจากประถม

ก กา ดังนั้นจึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าประถม ก กา เป็นแบบฉบับแก่ประถม ก กา ฉบับรวบรวมโดยเจ้าหมื่นศรีสรักษ์

ทั้งนี้ แบบเรียนหนังสือไทย ประถม ก กา ฉบับรวบรวมโดยหมื่นศรีสรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตรสุทัศน์) ที่ใช้เป็นแบบเรียนในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ มีประวัติและความเป็นมาที่แน่ชัดไม่มากนัก ดังนั้นบทความนี้จึงขอมุ่งการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหาในแบบเรียนหนังสือไทยประถม ก กา เล่มนี้ เพื่อให้ทราบถึงวิธีการนำเสนอของผู้แต่งและพัฒนาการของแบบเรียนไทยในยุคสมัยที่ได้อธิบายมาข้างต้น

การนำเสนอเนื้อหาในประถม ก กา ฉบับเจ้าหมื่นศรีสรักษ์

แบบเรียนประถม ก กา ฉบับของ หมื่นศรีสรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) รวบรวม เป็นแบบเรียนใช้สอนในชั้นมูลศึกษา เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาในปัจจุบัน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการเรียนพยัญชนะ การเรียนสระ ไตรยางศ์หรืออักษรสามหมู่ การจำแนกอักษรตามเสียง การแจกลูกแม่ ก กา การผันอักษรสูง กลาง ต่ำ รู้จักอักษรนำ อักษรกล้ำ เรียนการเทียบมาตราตัวสะกดและการแจกลูกมาตราตัวสะกดในแม่กก กง กต กน กบ กม เกย (เกอว) ส่วนที่สองเป็นแบบหัดอ่านและเพิ่มเติมเนื้อหาที่ควรรู้ สระ ฤ ฦ ฦ ฎ การอ่านออกเสียงแต่ไม่ปรากฏรูป หมวดคำตาย การใช้ ฌ นำแทน ห การใช้ตัว ร ผัน คำที่ถูกกำหนดให้ใช้ไม้ยมาน คำกรันต์ คำที่ต้องอ่านออกเสียงตัวสะกดด้วย และ ร หัน โดยจะแทรกแบบหัดอ่านในส่วนที่สองเข้ากับการวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนแรกเป็นบางส่วน เพื่อประกอบการยกตัวอย่างให้เห็นภาพและเข้าใจรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

1. การเรียนพยัญชนะ

แบบเรียนประถม ก กา แบ่งพยัญชนะทั้ง 44 ตัว ออกเป็น 6 ตอน ตามฐานที่เกิดของอักษร โดยเรียกเป็น ตอน ก ตอน จ ตอน ฎ ตอน ด ตอน บ และ ตอน ย เพื่อให้ง่ายแก่การจำด้วยตัวพยัญชนะที่มีการออกเสียงใกล้เคียงกัน ดังนี้

ตอน ก คือ ก ข ข ค ค ฌ ง	มีพยัญชนะ 7 ตัว
ตอน จ คือ จ ฉ ช ช ฌ ญ	มีพยัญชนะ 6 ตัว
ตอน ฎ คือ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ	มีพยัญชนะ 6 ตัว
ตอน ด คือ ด ต ถ ท ธ น	มีพยัญชนะ 6 ตัว
ตอน บ คือ บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม	มีพยัญชนะ 7 ตัว
ตอน ย คือ ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ	มีพยัญชนะ 11 ตัว

สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ (2562 : 34-62) กล่าวว่า การจำแนกอักษรออกเป็นตอนๆ แบบนี้ ตรงกับการจำแนกพยัญชนะตามแบบอย่างของไวยากรณ์ภาษาบาลีและสันสกฤต ที่จำแนกอักษรออกเป็นวรรค 5 วรรค และอวรรค 1 วรรค

2. การเรียนสระ

มี 16 ตัว ได้แก่ ออ อา อิ อี อือ อุ ู เอ แอ โอ ใ โอ เอา อำ อะ และเพิ่มสระภาษาสันสกฤตเข้ามา 4 ตัว ได้แก่ ฤ ฦ ฦ ฤ รวมทั้งหมด 20 ตัว จะเห็นได้ว่า การเรียงสระในสมัยก่อนจะเริ่มจาก ออ มาก่อน อะ แต่แบบเรียนในปัจจุบันจะเริ่มจาก อะ มาก่อน ออ

ข้อสังเกต

- คำที่ใช้สระออ เมื่อไม่มีตัวสะกดตามท้ายให้คงรูป อ. ไว้ เช่น กอไม้ ก่ออิฐ ไก่ก้อ ส่วนคำที่มีตัวสะกดตามท้ายไม่ต้องเติมรูปสระออ ให้ออกกึ่งเสียง เช่น เสนาบดี อธิบัติ เป็นต้น
- คำที่ใช้สระอือ เมื่อไม่มีตัวสะกดตามท้ายให้คงรูป อ. ไว้ เช่น คือ มือ ชื่อ ชื่อ มื้อ ยื้อ ตื้อ รื้อ เป็นต้น

3. ไตรยางศ์ อักษร 3 หมู่

แบบเรียนประถม ก กา แจกพยัญชนะทั้ง 44 ตัว ออกเป็นอักษรกลาง สูง ต่ำ หรือที่เรียกว่าอักษรสามหมู่ ดังนี้

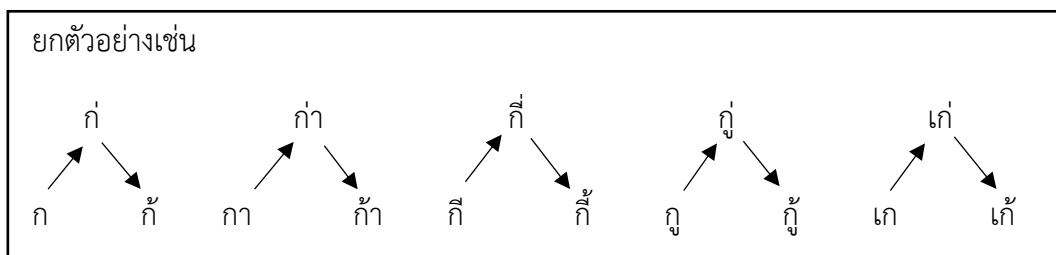
อักษรกลาง	9	ตัว คือ	ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ
อักษรสูง	11	ตัว คือ	ข ข ฌ ฐ ถ ผ ฝ ศ ช ส ห
อักษรต่ำ	24	ตัว คือ	ค ค ฌ ง ช ช ฌ ญ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ฬ ฮ

พยัญชนะทั้ง ๓ หมู่นี้เรียกว่า ไตรยางศ์ ในการแจกลูกแม่ ก กา คือคำที่ไม่มีตัวสะกดให้ออกเสียงตามอักษรกลาง สูง ต่ำ ยกตัวอย่างเช่น ก กา กิ กี่ กี้ กี่ กุ ภู และ ข ขา คิ ขี คี ขี ขุ ภู เป็นต้น จะสังเกตได้ว่า คำข้างต้นมีเสียงหนักเบาต่างกันแต่คำหน้าสองตัวคือ ก กา และ ข ขา มีเสียงเบาเท่ากันของสระอู และสระอา ส่วนตัวอักษรอื่น ๆ ก็มีการแจกลูกแบบเดียวกันและให้ออกเสียงหนักเบาถูกต้องเช่นนี้ทุกตัว

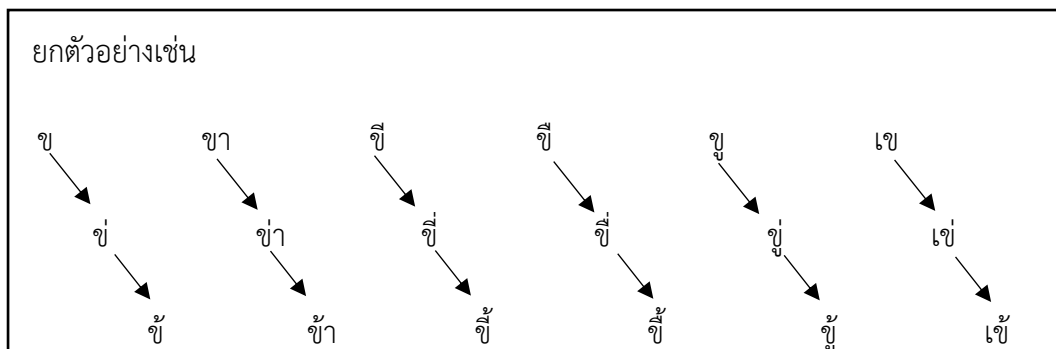
4. การผันอักษร

วรรณยุกต์ที่ใช้ในการผันอักษร 3 หมู่ คือ ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา แต่ละหมู่จะมีวิธีการผันและรูปการอ่านที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

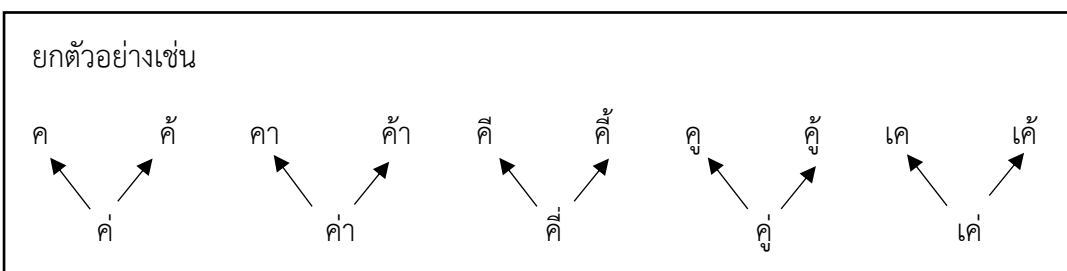
อักษรกลางมีพยัญชนะ 9 ตัว คือ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ ผันด้วยวรรณยุกต์ ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา ด้วยวิธีการผันขึ้นลงตามเสียงสูงและเสียงต่ำคล้ายรูปหน้าจั่วโดยมีเสียงสามัญเป็นเสียงตั้งต้น

อักษรสูงมีพยัญชนะ 11 ตัว คือ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห ผันด้วยวรรณยุกต์ ไม้เอก ไม้โท มีวิธีการผันขึ้นลงตามเสียงไม้เอกไม้โทคล้ายรูปหางโคโดยยึดตัวแรก เสียงสามัญเป็นเสียงสูง และไล่จากเสียงเอก ลงมาเสียงโท

อักษรต่ำมีพยัญชนะ 24 ตัว คือ ค ฅ ฆ ง ช ฌ ญ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ฬ ฮ ผันด้วยวรรณยุกต์ ไม้เอก ไม้โท มีวิธีการผันขึ้นลงตามเสียงสูงและเสียงต่ำคล้ายรูปงาญชร เสียงสามัญเป็นเสียงกลาง เสียงเอกจะมีเสียงต่ำและเสียงโทจะมีเสียงขึ้น จะเห็นได้ว่าการผันจะสลับกับอักษรกลาง

5. การเรียนอักษรนำ

อักษรนำ คือ การนำพยัญชนะ 2 ตัวมาประสมเข้ากับสระตัวเดียวกัน ในหนังสือประถม ก กา ปรากฏการอ่านออกเสียง 2 แบบ คือ อ่านออกเสียงสองพยางค์และอ่านออกเสียงพยางค์เดียว ดังนี้

1) อ่านออกเสียงสองพยางค์ คือ อักษรสูงนำอักษรต่ำที่ไม่มีอักษรสูงเป็นคู่กัน (อักษรเดี่ยว) ได้แก่ ญ ย ฦ น ม ร ล ฬ ว โดยอ่านพยางค์หน้าออกเสียงกึ่งสระอะ พยางค์หลังอ่านออกเสียงตามสระที่ประสมคู่กับ ห นำ เช่น แสม อ่านว่า สะ-แหม , สมอ อ่านว่า สะ-หมอ , ฦ นำ อ่านว่า ฉะ-หนำ , สง่า อ่านว่า สะ-หง่า และอักษรกลางนำอักษรต่ำ อ่านออกเสียงเหมือนกันกับตัวอย่างข้างต้น เช่น เต่าตนุ อ่านว่า เต่า-ตะ-หนู

2) อ่านออกเสียงพยางค์เดียว คือ ตัว ห นำ ซึ่ง ห เป็นอักษรสูง ฉะนั้นการอ่านออกเสียงจึงสูงตาม ห แต่จะไม่อ่านออกเสียง ห ด้วย เช่น ไหว ไหว้ ไหม ไหม้ ไหม้ ไหล ไหล่ เป็นต้น และการใช้ตัว อ นำแทน ห นำ อ่านออกเสียงเหมือนกัน มีทั้งหมด 4 คำ คือ อย่า อยู่ อย่าง อยาก

ยกตัวอย่างการหัดอ่านอักษรนำ เช่น

ทำขนัน ขนานหน้า ตันขนุน ด่านขนอน พระขนง อางขนาง รำแขนง แขนง
ไม้ บางโขนง พระขนอง ลายขนก เอกเขนก ขนดหาง สวนสองชนิด ขนบธรรมเนียม
ไม้ขนาบ ขนอบไว้ ขนม พระเขนย ขนายช้าง แขนะลาย

6. การเรียนอักษรกล้ำ

ประถม ก กา กล่าวถึงอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ มีบางตัว คือ ข ฉ ถ ผ ศ ษ ส ก จ ต ป ค ท พ ควบกับตัว ร ล ว อ่านออกเสียงประสมกับสระเป็นเสียงเดียวกัน มีการแจกลูกและผันด้วยวรรณยุกต์ ไม่เอก ไม่โท ไม่ตรี ไม่จัตวา ตามพยัญชนะตัวต้นที่ประสมกัน เช่น ขวา สวา จรา ปลา กล้ำ ไกล้ แปร์ ปร้า คว่าไขว่ โพล่เพล โพล่เพล้ เป็นต้น

ยกตัวอย่างการหัดอ่านอักษรกล้ำ เช่น

เกริ่นกราย โห่กราว กราวเขน เสียงกร้าว เข้าห้กกกริว โกรธกริ้ว ปักกรุย ดิน
แกร่ง เจริญกรวย เค็มกร่อย กรวยเชิง ซองกรวย เสียงเกรียว เล่นเกร่อ เกรอะไว้ กรอบ
เกราะ เสื่อเกราะ กริดกรอ

ประทับตรา ไตรตรา ตรวจตรา ตราชู ตริตรอง เมืองตรี ตรีโลก ตรีสกุล ชาตรี
ขังตรูไว้ โฉมตรู ศัตรู เข้าตรู เทรไป แตรสังข์ ผ้าไตร ไตรรัตน์ ไตรเพท ไตรตรีงษ์
ตราตรา ตระวัน ตระดก ตระนก

ข้อสังเกต

- คำสะกดที่เป็นคำควบกล้ำต้องอ่านออกเสียงด้วย เช่น สัตรู อ่านว่า สัด-ตรู , อัตรา อ่านว่า อัด-ตรา

7. คำเทียบแม่ ก กา และแม่อื่นๆ

ประณม ก กา กล่าวถึงคำเทียบมาตราตัวสะกดที่ผสมพยัญชนะอยู่ข้างหลัง มีทั้งหมด 8 แม่ ได้แก่ แม่ ก กา ไม่มีตัวสะกดตามท้าย แม่กก แม่กง แม่กต แม่กน แม่กบ แม่กม และแม่เกย ในหนังสือปรากฏการแจกลูกมาตราตัวสะกดในแม่ต่าง ๆ ดังนี้

1) แม่ ก กา ไม่มีตัวสะกดตามท้าย จะออกเสียงสูง กลาง ต่ำ ขึ้นอยู่กับการผสมสระและการผันวรรณยุกต์ ยกตัวอย่างการแจกลูกแม่ ก กา ในการผันสระ เช่น ก กา กิ กี่ กี้ กุ ฤ เก แก ไก โก โก เกา ก่า กะ เป็นต้น ยกตัวอย่างการแจกลูกแม่ ก กา ในการผันวรรณยุกต์ เช่น ก ก่ กั กั ก่า ก้า กัว กัว แก แก่ แก๊ แก้ เป็นต้น จะสังเกตเห็นว่าสระและวรรณยุกต์มีอิทธิพลต่อการออกเสียงสูง กลาง ต่ำ ในแม่ ก กา อย่างเห็นได้ชัด

2) แม่กก เป็นคำตายสะกดด้วย ก.ไก่ มีตัวพยัญชนะที่สามารถใช้แทนตัวสะกดในแม่กก คือ ก ข ค ฃ การผันวรรณยุกต์ใช้ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น กก กัก กาก กิก กีก กีก กุก ูกู เกก แกก โกก กอก กวก เกียก เกือก เกิก เกอก เป็นต้น

ตัวอย่างคำเทียบแม่กก

“ทีนี้จะว่ากก มีชื่อนกกระจอกเล็ก ว่าให้ลูกลูกเด็กๆ อย่าโยยกเหยกอุส่าห์นี้ก นกแสนนกกระสาแกรกรๆ มาเวลาตึก น้ำมากแล่นน้ำลึก แล่นน้ำหมึกแล่นน้ำ หมาก ปลาอุกปลาตุ๊กตัก แลปึกหลักปลาครกสาก ชักเสเอาเชือกลาก จะผูกจากให้จักตอก” เป็นต้น

3) แม่กง สะกดด้วย ง.งู สามารถผันตามเสียงอักษรสูง กลาง ต่ำ ดังที่กล่าวมาแล้วในการผันอักษร ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น กง กั๋ง กาง กิง กิ่ง กิ้ง กึง กุง กูง เกง แกง โกง กอง กวง เกียง เกือง เกิง เกอง เป็นต้น

ตัวอย่างคำเทียบแม่กง

“เรื่องกงจุจางแจ้ ลูกมะแว้งแดงฟักทอง ลูกตำลึงแลหนึ่งสอง ไม่กระบองแลกระบุง กระถางโองอ่างไห ทองแท่งใหญ่ใส่ไถ่ถุ้ง ยุงหนักต้องกางมุ้ง ไปเมืองกรุงรุงรุงนี้ หลังกอง นั้ยงอง ๆ เรียกพวกพ้องแลน้องพี่ บึงบางคลองกว้างรี เรียกว่าปี่มะโรงมะเส็ง ” เป็นต้น

4) แม่กต เป็นคำตาย สะกดด้วย ด.เด็ก ไม่ผันวรรณยุกต์ แต่มีตัวสะกดที่สามารถใช้แทนหลายตัวคือ จ ช ซ ฎ ฐ ฑ ฒ ด ต ถ ท ธ ศ ษ ส ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น กต กัด กาด กิด กัด กัด กุด กุต เกด แกต โกต กอด กวด เกียด เกือด เกิด เกอด เป็นต้น

ตัวอย่างคำเทียบแม่กต

“เรื่องกตกำหนดไว้ จัดขึ้นใหม่มิให้ผิด ยัดเยียดเบียดเสียดชิด เขาซื้ออิฐมาทำวัด ปลายลิตสลาดสด ทั้งปลากดแลปลากัด เม็ดผดไม้ก่งพัด แลพวกสัตว์พวกมนุษย์ ไข่เป็ด เจ็ดแปดใบ จัดแจงไว้จะให้บุตร ลูกกลางสาดแลมั่งคุด เม็ดละมุดแลพุทซา” เป็นต้น

5) แม่กน สะกดด้วย น.หนู สามารถผันตามเสียงสูง กลาง ต่ำ ดังที่กล่าวมาแล้วในการผันอักษร มี ตัวสะกดที่สามารถใช้แทน 6 ตัว คือ ญ ณ น ร ล พ เช่น เพียร ตาล บุญ ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น ขน ช้น ขาน ชิน ชิ่น ชิ้น ชั่น ขุน ชูน เชน แชน โชน ขอน ขวน เขียน เขียน ขื่น เขอน เป็นต้น

ตัวอย่างคำเทียบแม่กน

“อ่านกนจนสิ้นคำ ให้เพียรจำเหมือนคำกน แม้อ่านอย่าฉงน ห้าอย่างปนกะกนนั้น หมั่นเพียรเรียนอุส่าห์ให้รู้ว่าสารพัน เม็ดฝนบนสวรรค์ และพระจันทร์แลวันคืน คนญวน เขมรมอญ อยู่นครพันแสนหมื่น ขวนกันหมั่นตัดฟัน คนแตกตื่นไปซื้อหมัน” เป็นต้น

6) แม่กบ เป็นคำตาย สะกดด้วย บ.ป.ไม่ ไม่มีการผัน มีตัวสะกดที่สามารถใช้แทน คือ บ ป พ ฟ ภ เช่น ทัพ รูป ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น ขบ ขั้บ ขาบ ขิบ ขี๊บ ขี๊บ ขูบ ขูบ เขบ แหบ โขบ ขอบ ขวบ เขียบ เขือบ เขิบ เขอบ เป็นต้น

ตัวอย่างคำเทียบแม่กบ

“เล่ากบจบแบบฉบับ ครั้งนี้จะกลับ ประดับประดิดคิติกลอน นกกระจาบบาเคล้า เกสร คาบกลีบแฉลบจร ไปจับต้นบวบสวบสาบ เอาลอบดักกบพบตะขาบ กัดปวดปลาบๆ เลือดอาบแสบเจ็บเหน็บชา ผักปลาบผักตบตะขาบป่า หัดเย็บตะเข็บผ้า” เป็นต้น

7) แม่กม สะกดด้วย ม.ม้า ผันตามเสียงอักษรสูง กลาง ต่ำ ดังที่กล่าวมาแล้วในการผันอักษร ไม่สามารถใช้ตัวสะกดอื่นแทนได้ แต่บางคำใช้นฤศิตแทน ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น คม คัม คาม คิม คีม คื้ม คื้ม คุม คุ่ม เคม แคม โคม คอม ควม เคียม เคื่อม เคิม เคอม เป็นต้น

ตัวอย่างคำเทียบแม่กม

“เรื่องความนี้ในนามกม ชื่อว่ายาขม น้ำมนต์มัมสมมะขาม ขุนนางหนุ่มๆ นุ่งปอ ดุงาม ห่มผ้าข้อมคราม ไต่ถามข้อความตามธรรมเนียม เจ้ากรรมกันร่มนั่งพรมเจียม ดูหิมเสียม นั่งเยียมหน้าต่างข้างริม”

8) แม่เกย สะกดด้วย ย.ยักษ์ หรือเขียนเป็นแม่เกอย ในหนังสือเล่มนี้เป็นการนำเอามาตราตัวสะกดแม่เกอวในปัจจุบัน เข้ามาในมาตราตัวสะกดแม่เกอยด้วย กล่าวคือ ในมาตราตัวสะกดนี้สามารถสะกดได้ทั้ง ย. ยักษ์ และ ว.แหวน สลับกันตามการออกเสียง ยกตัวอย่างการแจกลูก เช่น เกย,เกอว ออกเสียงสะกดเป็น กัย กาย กาว กิว กิ้ว กีย กีย กุย กุย เกว แกว โกย กอย กวย เกียว เกือย เกีย เกียะ เกือ เกือะ เกอ เกอะ กัว กัวะ เกะ เกะ โกะ เกะ เป็นต้น ในมาตราตัวสะกดแม่เกยอักษรสูงและอักษรต่ำ จะผันวรรณยุกต์ได้แค่ไม้เอกและไม้โท ส่วนอักษรกลางจะผันวรรณยุกต์ได้ครบทั้งเสียง ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา และยกแต่ตัวที่มีสัญชนะนี้ (คำตาย) 8 ตัว คือ เกียะ เกือะ เกอะ กัวะ เกะ เกะ โกะ เกะ นอกเหนือจาก 8 ตัวนี้จะผันได้เพียง 5 คำตามการผันอักษร

ตัวอย่างคำเทียบแม่เกย

“อ่านจำคำเกย เด็กทั้งหลายเอ๋ย ดูให้ทั่วหน้า นกแก้วขนเขียว ตัวเดียวเอกา หัด
เจรจา คล้ายคนพูดกัน สัตว์เนื้อเสื่อร้าย สัตว์วิ่วสัตว์ควาย มากมายหลายพรรค ต้นกล้วย
แพงพวยอ้อย บุกกลอยกล้วยสั่น ดอกบัวห่มัน พืชพรรณเขาพะเพาะ” เป็นต้น

8. หมวดคำตาย

อักษรคำตายเป็นคำที่สังเกตได้จากการออกเสียงคำเป็นคำสั้นไม่ลากยาว เช่น กิน จุก จิก เป็นต้น จะ
อ่านออกเสียงสูงต่ำต่างกันตามมาตราตัวสะกด โดยผู้แต่งแบ่งหมวดคำตายออกเป็น 3 ส่วน คือ คำตายในแม่ ก
กา คำตายในแม่กก กต กบ และคำตายในแม่เกย ดังนี้

1) แม่ ก กา

จักขุ }	เขะชะ }	ดาบณะ }	บวมธุ }
ไฟคุ }	เจ้าคะ }	น้ำชะ }	นุ่นในกระช }
ถือทิจิ }	วัตถุ }	สะมะณะ }	หน่อผลิ }
น้ำกะทิ }	ตาปะทุ }	ลมปะทะ }	ผลัดใบพลิ }

อักษรคำที่ตัวสูงนำหน้าจะอ่านออกเสียงต่างกัน เช่นคำว่า

หงำหะ }	เพนตำหนิ }	ช่างสนะ }	สมุห์ }
เงอะงะ }	ชาญชำนิ }	ช่วยบุรณะ }	โกรธมุ }

คำที่ต้องผันด้วยวรรณยุกต์ให้อ่านออกเสียงต่างกัน เช่นคำว่า

จะแจ้ง }	เอะอะ }	โปะหน้า }	กลางเกาะ }
จริงหนาจ๊ะ }	ร้องอ๊ะ }	เรือโป๊ะ }	แล้วก็ }
โจ่งจ๊ะ }	เสียงอ๊ะ }		

2) แม่กก กต กบ ทั้งสามแม่นี้เป็นคำตายที่ไม่ใช้ผันทั่วไปและออกเสียงต่างกันตามอักษรสูงกลางต่ำ
ยกตัวอย่างคำในแม่กก เช่นคำว่า

ถ่มชาก	}	ไอชุก	}	ถูกโขก	}	ลักฉก	}
หวั่วเราะคาก	}	คลานคูก	}	พูนโคก	}	ต๋อยชน	}

ส่วนคำที่ผันด้วยวรรณยุกต์ให้อ่านออกเสียงต่างกัน เช่นคำว่า

เสือก	}	ต๋องกัก	}	หน้ากาก	}	หนูกูก	}
สามกัก	}	อ้วนมกัก	}	หวั่วเราะกัก	}	กูกูกู	}
	}	สีกัก	}	ดังกัก	}		}

ยกตัวอย่างคำในแม่กด เช่นคำว่า

คลองชุด	}	ค่อนข้างด	}	กบเขียด	}	ธงฉัตร	}
มั่งชุด	}	กิวคอด	}	ซึ้งเคียด	}	พุดไม้ขัด	}

แม่กดผันด้วยไม้โทและไม้ตรี เช่นคำว่า

ร้ายกาจ	}	สรว่มกอด	}	ดับปอด	}	บ่นออदๆ	}
ก๊าดเชิญ	}	เสื่อสก็อด	}	ดั่งป๊อด	}	คนซื้ออ๊อด	}

ยกตัวอย่างคำในแม่กบ เช่นคำว่า

จับแสบ	}	ปักเสียบ	}	ห้วยหุบ	}	ปลาไหลจูบ	}
กินแซบ	}	เจียบเซียบ	}	จรเข้ฮุบ	}	หอยจูบแจง	}

อักษรต่ำที่มีตัว ห นำหน้าในมาตราแม่กก กด กบ จะอ่านออกเสียงต่างกับอักษรต่ำ เช่นคำว่า

คลานหมอบ	}	ถ้วยหยก	}	ความหยาก	}	โหยกเหยก	}
หมายมอม	}	ฝ้ายก	}	ทุกซัยก	}	โยกเยก	}

3) แม่เกย มีอักษรสูงและอักษรต่ำออกเสียงต่างกัน เช่นคำว่า

หักดังเาะ	}	เาะเาะ	}	เที้ยวแสะ	}	สืบเสาะ	}
ปลุกเาะ	}	เลี้ยงเาะ	}	เอาเสียบแสะ	}	น้ำเาะ	}

อักษรต่ำที่มีตัว ห นำหน้าในแม่เกย จะอ่านออกเสียงสูงขึ้นต่างกัน เช่นคำว่า

งามเหมาะ }	เคี้ยวเหยอะ }	ทำหยาเหยอะ }	วิ่งเหราะ }
เบาเหมาะ }	หยาเหยอะ }	แยกแยะ }	ถั่วเราะ }

คำตายในอักษรกลางผันวรรณยุกต์ได้ไม่ตรีออกเสียงต่างกัน เช่นคำว่า

อีแปะ }	เอะอะ }	เป็นต้น
อาแปะ }	ร้องเอ๊ะ }	

หมวดคำตาย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

- คำตายในแม่ ก กา
- คำตายในแม่กก แม่กด และแม่กบ
- คำตายในแม่เกย

ข้อสังเกต

- อักษรคำตายจะมีเสียงสั้นไม่ลากยาว เช่น เจ้าคะ จะแจ้ง เอะอะ ถูกโขก โยกเยก เป็นต้น

9. ตัว ร แหก

ประณม ก กา กล่าวถึงการใช้ตัว ร คู่กับพยัญชนะตัว ท ตัว จ ตัว ศ ตัว ส โดยจะไม่อ่านออกเสียงตัว ร แต่จะออกเสียงพยัญชนะที่เป็นอักษรนำเท่านั้น โดยตัว ท กล้ากับตัว ร ให้เขียนคู่กันเป็น ทร มีข้อสังเกตคือ ไม่อ่านออกเสียง ท แต่ให้อ่านออกเสียง ช

ตัวอย่าง เช่นคำว่า

ทรุดโทรม	อ่านเป็น	ชุด-โซม	โรยทราย	อ่านเป็น	โรย-ทราย
ทรงทราบ	อ่านเป็น	ชง-خاب	พระทรง	อ่านเป็น	พระ-ชวง
ทรงกลด	อ่านเป็น	ชง-กลด	เสื่อทรุด	อ่านเป็น	เสื่อม-ชุด
สินทรัพย์	อ่านเป็น	สิน-ซัพ	อินทรีย์	อ่านเป็น	อิน-ชี เป็นต้น

ตัว จ กล้ากับตัว ร ให้เขียนคู่กันเป็น จร เช่นคำว่า จริง
ตัว ศ กล้ากับตัว ร ให้เขียนคู่กันเป็น ศร เช่นคำว่า ศรีสวัสดิ์ เศร้าโศก
ตัว ส กล้ากับตัว ร ให้เขียนคู่กันเป็น สร เช่นคำว่า สรวมเสื่อ สายสร้อย บ่อสระ สรงสนาน สรรเสริญ
กำสรด กำศรวณ ก่อสร้าง เสสร้าง ประเสริฐ ส่งเสริม ทรงพระศวร เป็นต้น

10. คำใช้ไม้ม้วน

ประณม ก กา กล่าวถึง คนโบราณได้กำหนดคำที่ใช้ไม้ม้วนไว้ 20 คำ ได้แก่ คำว่าไผ่ฝืน สมใจ ให้ทาน
ภายใน ผ้าใหม่ สดใส ใครไปมา จะใคร่ได้ ยองโย วังใด ของใช้ หลงไหล ใส่โคล้ หลึงสะไภ้ เปนไ้ ภายใ้
ผู้ใหญ่ ทางไกล มีใช้ ดอกแถมใบ

นอกจากนี้ยังมีการใช้ไม้ม้วนในคำที่มาจากภาษามคร โดยมีข้อสังเกตคือ คำในภาษามครมักมีตัว
ย สะกด เช่นคำว่า ไชยชนะ เมืองไทย อะสงไชย เป็นต้น

คำที่แผลงจากคำที่ใช้ไม้ม้วนและไม้ม้วนมาใช้ไม้หันอากาศแทน แต่ยังคงอ่านออกเสียงเป็นไม้ม้วน
หรือไม้มลาย โดยมีตัว ย เป็นตัวสะกด เช่นคำว่า พระวินัย ปัจฉัย พิศมัย วินิจฉัย เป็นต้น

กล่าวได้ว่า คำใช้ไม้ม้วนในประณม ก กา มีการกำหนดคำขึ้นใช้เฉพาะโดยคนโบราณ
ในสมัยนั้น และรับการใช้ไม้ม้วนมาจากภาษามคร ส่วนคำแผลงอ่านออกเสียงไม้ม้วนแต่เขียน
เป็นไม้หันอากาศแทน จะต้องตามท้ายตัวสะกดด้วย ย เสมอ

11. คำการันต์

ประณม ก กา กล่าวถึงคำการันต์ว่าเป็นตัวหนังสือที่มีไม้หันอากาศ (์) อยู่ข้างบนพยัญชนะท้าย
คำ โดยจะไม่อ่านออกเสียง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง เช่นคำว่า

พระสงฆ์ ประสงค์ หอยสังข์ พระองค์ พระหัตถ์ แก่นจันทร์ เป็นต้น

12. ร หัน

ประณม ก กา กล่าวถึง การสะกดด้วยตัว รร (2 ตัว) เรียกว่า ร หัน ให้อ่านออกเสียงไม้หันอากาศ หาก
ไม่มีตัวสะกดต่อท้าย ร หัน ให้เข้าใจว่าต้องสะกดตามด้วยแม่กน

ตัวอย่าง เช่นคำว่า			
สรร	อ่านว่า	สัน	
เลือกสรร	อ่านว่า	เลือก-สัน	
อัศจรรย์	อ่านว่า	อัค-สะ-จัน	
จักรพรรดิ	อ่านว่า	จัก-กะ-พัก	
อรรธกถา	อ่านว่า	อัค-กะ-กะ-ธา	เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้แต่งได้อธิบายว่า คำที่มีตัว ร และตัว ห นำหน้าตัวสะกด จะไม่อ่านออกเสียงตัว ร และตัว ห เช่นคำว่า มารค อ่านว่า มาก , นารถ อ่านว่า นาด , พรหม อ่านว่า พรหม , พราหมณ์ อ่านว่า พราม เป็นต้น ส่วนคำที่ต้องอ่านออกเสียงตัวสะกดด้วย กล่าวคือ เป็นคำที่ไม่ปรากฏพยัญชนะและสระแต่ให้อ่านออกเสียงสระอะ เช่นคำว่า กัลยา อ่านว่า กัน-ละ-ยา , เจริจา อ่านว่า เจ-ระ-จา , นพเก้า อ่านว่า นบ-พะ-เกา , บุชบา อ่านว่า บุค-สะ-บา , - เทศนา อ่านว่า เทค-สะ-หนา เป็นต้น และคำที่มีตัว ร สะกด แต่ให้อ่านออกเสียงเป็นตัว อ สะกด กล่าวคือ ตัว ร จะเป็นตัวสะกดในคำนั้นแต่จะอ่านออกเสียงตัว อ โดยที่ตัว อ ไม่ปรากฏรูปในคำนั้น เช่นคำว่า พร อ่านว่า พอน , ถาวร อ่านว่า ถา-วอน, สโมสร อ่านว่า สะ-โม-สอน , พระนคร อ่านว่า พระ-นะ-คอน , อาภรณ์ อ่านว่า อา-พอน. เป็นต้น

จากการวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอภาษาไทยในแบบเรียนประถม ก กา ฉบับรวบรวมโดยเจ้าหมื่นศรีสรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) สามารถสังเคราะห์เป็นแผนภาพได้ดังนี้

การนำเสนอเนื้อหาในแบบเรียนประถม ก กา ฉบับเจ้าหมื่นศรีสรักษ์	
1. การเรียนพยัญชนะ	พยัญชนะมีทั้งหมด 44 ตัว แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอน ก ตอน จ ตอน ฎ ตอน ด ตอน บ และตอน ย ซึ่งเป็นการจำแนกตามฐานที่เกิดของอักษร หรือ จำแนกตามการออกเสียงใกล้เคียงกัน เพื่อให้ผู้เรียนจดจำได้ง่าย
2. การเรียนสระ	สระมีทั้งหมด 20 ตัว (รวมสระในภาษาสันสกฤต 4 ตัว คือ ฤ ฦ ฦ ฦ) เริ่มต้นด้วยตัว ออ อา อิ อี อื อ้อ อุ ู เอ แอ ไอ โอ เอา อำ อะ และ ฤ

	ฤ ฦ ฎ มีการอธิบายข้อสังเกตคือ การใช้สระอและสระอี หากไม่มีตัวสะกดตามท้ายให้คงรูปอ และรูปอีไว้
3. ไตรยางศ์ อักษร 3 หมู่	ไตรยางศ์ คือการแจกพยัญชนะทั้ง 44 ตัว ออกเป็นอักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ เป็นการแจกลูกแม่ ก กา ที่ไม่มีตัวสะกดและให้ผู้เรียนฝึกอ่านออกเสียงตามอักษร 3 หมู่นี้
4. การผันอักษร	วรรณยุกต์ที่ใช้ในการผันอักษร ได้แก่ ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้การผันตามอักษร 3 หมู่ ซึ่งมีวิธีการผันและรูปการอ่านที่แตกต่างกัน คือ การผันอักษรกลาง จะต้องผันขึ้นลงตามเสียงสูงและเสียงต่ำคล้ายรูปหน้าจั่วโดยมีเสียงสามัญเป็นเสียงตั้งต้น การผันอักษรสูง จะต้องผันขึ้นลงตามเสียงไม้เอก ไม้โทคล้ายรูปหางโคโดยยึดตัวแรก เสียงสามัญเป็นเสียงสูง และไล่จากเสียงเอก ลงมาเสียงโท และการผันอักษรต่ำ จะต้องผันขึ้นลงตามเสียงสูงและเสียงต่ำ คล้ายรูปงาทุยเสียงสามัญเป็นเสียงกลาง เสียงเอกจะมีเสียงต่ำและเสียงโท จะมีเสียงขึ้น ซึ่งเป็นการผันสลับกับอักษรกลาง
5. การเรียนอักษรนำ	อักษรนำ คือการประสมพยัญชนะ 2 ตัว เข้ากับสระตัวเดียวกัน มีการอ่านออกเสียง 2 แบบ คือ อ่านออกเสียงสองพยางค์และอ่านออกเสียงพยางค์เดียว
6. การเรียนอักษรกล้ำ	อักษรกล้ำ คือ ตัว ร ล ว ออกเสียงควบกล้ำกับอักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ คือ ข ฉ ถ ผ ศ ษ ส ก จ ต ป ค ท พ ผู้เรียนจะต้องอ่านออกเสียงประสมกับสระและวรรณยุกต์ไม้เอก ไม้โท ไม้ตรี ไม้จัตวา ตามพยัญชนะตัวต้นที่ประสมกัน
7. คำเทียบแม่ ก กา และแม่ อื่น ๆ	ประณม ก กา สอนคำเทียบแม่ ก กา และแม่อื่น ๆ กล่าวคือ เป็นการสอนคำเทียบมาตราตัวสะกดที่ผสมพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ซึ่งผู้เรียนจะต้องฝึก

	อ่านทั้งหมด ได้แก่ แม่ ก กา ไม่มีตัวสะกดตามท้าย แม่กก แม่กง แม่กด แม่กน แม่กบ แม่กม และแม่เกย
8. หมวดคำตาย	อักษรคำตายจะมีเสียงสั้นไม่ลากยาว แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ คำตายในแม่ ก กา คำตายในแม่กก กด กบ และคำตายในแม่เกย
9. ตัว ร แหก	การใช้ตัว ร คู่กับพยัญชนะตัว ท ตัว จ ตัว ศ ตัว ส โดยจะไม่อ่านออกเสียงตัว ร แต่จะออกเสียงพยัญชนะที่เป็นอักษรนำเท่านั้น โดยตัว ท กล้ากับตัว ร ให้เขียนคู่กันเป็น ทร มีข้อสังเกตคือ ไม่อ่านออกเสียง ท แต่ให้อ่านออกเป็นเสียง ซ
10. คำใช้ไม้ม้วน	คำใช้ไม้ม้วนในประณม ก กา มีการกำหนดคำขึ้นใช้เฉพาะโดยคนโบราณในสมัยนั้น และรับการใช้ไม้ม้วนมาจากภาษามคธ ส่วนคำแผลงอ่านออกเสียงไม้ม้วน แต่เขียนเป็นไม้หันอากาศแทน จะต้องตามท้ายตัวสะกดด้วย ย เสมอ
11. คำการันต์	คำการันต์เป็นตัวหนังสือที่มีไม้ทัณฑฆาต (̣) อยู่ข้างบนพยัญชนะท้ายคำ โดยจะไม่อ่านออกเสียง
12. ร หัน	การสะกดด้วยตัว รร (2 ตัว) เรียกว่า ร หัน ให้อ่านออกเสียงไม้หันอากาศ หากไม่มีตัวสะกดต่อท้าย ร หัน ให้เข้าใจว่าต้องสะกดตามด้วยแม่กน

สรุป

แบบเรียนหนังสือไทย ประณม ก กา ฉบับหมื่นศรีสรรักษ์ (หม่อมราชวงศ์จิตร สุทัศน์) แต่งขึ้นใน ร.ศ. 125 และตีพิมพ์เป็นแบบเรียนหลวงสำหรับพระภิกษุสงฆ์เพื่อใช้ประกอบการสอนหนังสือแก่ศิษย์ตามวัดทั่วไป เป็นแบบเรียนสำหรับชั้นมูลศึกษา รวบรวมเนื้อหาทั้งหมดในแบบเรียนประณม ก กา ฉบับเดิมนำมาดัดแปลง และสรุปสาระส่วนสำคัญอันเป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนชั้นมูลศึกษาควรรู้ ให้เป็นเนื้อหาในเล่มเดียวกัน โดยรวบรวมเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและง่ายแก่การจำ ได้แก่ การจำแนกพยัญชนะและสระ การจำแนกอักษรตามเสียง การแจกลูกมาตราตัวสะกดต่าง ๆ การผันอักษร อักษรนำ อักษรกล้ำ สระ ฤ ฦ ฤ

ภ หมดคำตาย การใช้ อ นำแทน ห นำ การใช้ตัว ร ผัน การใช้ ร หัน คำการันต์ คำที่ต้องออกเสียงตัวสะกด และคำที่ถูกกำหนดให้ใช้ไม้ยมก คือเป็นแบบเรียนชั้นมูลศึกษาในยุคอดีตที่ใช้หลักของการสะกดคำแจกลูก และเรียบเรียงจากง่ายไปสู่ยาก เพื่อเป็นพื้นฐานการอ่านเขียนสำหรับผู้เริ่มเรียน ซึ่งในที่นี่คือพระภิกษุสงฆ์และลูกศิษย์วัดนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- ธวัช ปุณโณทก. (2542). *วิวัฒนาการหนังสือแบบเรียนไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2552). *วัฒนาการของแบบเรียนภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: ลายคำ.
- เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล. (2559). *วิวัฒนาการแบบเรียนไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ. (2562). วิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย อักษรนิติ. *วารสารวิชาการ วิจิตรวรรณสาร*. 3 (2), 34-62.

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน Community-Based Cultural Tourism Management

กฤษณะ เนียมหอม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kritsana Niamhom and Kampanart Wongwatthanaphong

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : kritsanaa4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้เพื่อศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการหรือสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้คนในท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีการจัดการทรัพยากรชุมชนเป็นผู้นำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยตนเองผ่านกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนรวมกัน และการกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำหลักของ CBT คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ ให้สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและระบบนิเวศในพื้นที่นั้น และเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว; วัฒนธรรม; ชุมชน

Abstracts

This academic article to study the process of cultural tourism management by the community found that cultural tourism management must be able to meet the needs or satisfaction of tourists and local people. by allowing the community to manage community resources to determine the direction of the process and self-tourism model through the process of building a network of cooperation combined planning and defining tools to develop cultural tourism and adopting CBT's core principles are natural resources and culture, community organization, management and learning. to be able to maintain the cultural identity of the locality and the ecosystem in that area and to conserve natural resources and to encourage or support continuity in conservation work both in terms of nature and culture.

Keywords: Tourism Management; Culture; Community

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวสูง มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทั้งในด้านของทรัพยากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สร้างความประทับใจในเรื่องของความงาม ความเป็นธรรมชาติ ตลอดจนมีแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา อันแสดงถึงอารยธรรมความเจริญของท้องถิ่นนั้นๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างภาพลักษณ์และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดความนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (พจนา บุญคุ้ม, 2557 : 23) วัฒนธรรมถือเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยแสดงออกในรูปแบบวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาศิลปะการแสดง เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรม เอกลักษณ์ของความเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้านวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ท่องเที่ยวอย่างี่ต่าง ๆ และส่งผลให้การท่องเที่ยวเกิดการขยายตัว การดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีสภาพสมบูรณ์และคงอยู่อย่างยาวนาน เป็นเสมือนการรักษาอารยธรรมและความรุ่งเรืองของชาติเอาไว้ ซึ่งการรักษาทรัพยากรเหล่านี้ให้คงอยู่อย่างยาวนาน จำเป็นต้องมีการอนุรักษ์และพัฒนาควบคู่กันไป (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2546 : 25)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืนนอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นการแสดงถึงความภูมิใจของประเทศ ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และเพื่อเป็นการส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ทรงคุณค่าและสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของทรัพยากรธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นไว้ได้ (เลกิงศักดิ์ ชัยชาญ, 2556 : 56) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 15) ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การเดินทางท่องเที่ยวไปยัง แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์

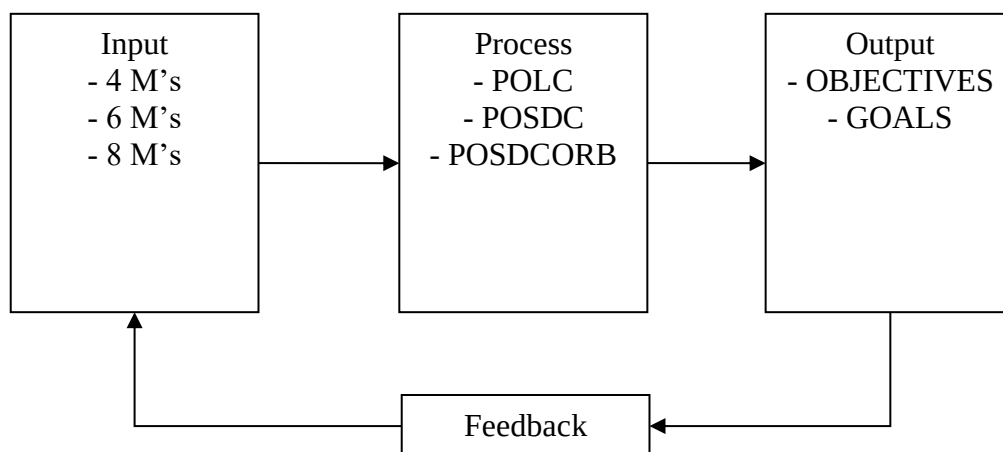
2. การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม

การให้ชุมชนดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยการรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ และเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย

หลักการจัดการ

การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนตามลำดับ เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด โดยใคร นอกจากจะเป็นการลดความไม่แน่นอนแล้ว ยังทำให้สมาชิกในองค์กรมีความมั่นใจในการทำงานทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับการทำงานที่ดีไม่ควรมีลักษณะตายตัวต้องยืดหยุ่น ได้ตามสถานการณ์อาจมีการปรับปรุงแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนลำดับการทำงานได้เสมอส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้นด้วย ซึ่งกระบวนการจัดการเป็นกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545 : 211) คือ

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการ

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545 : 211)

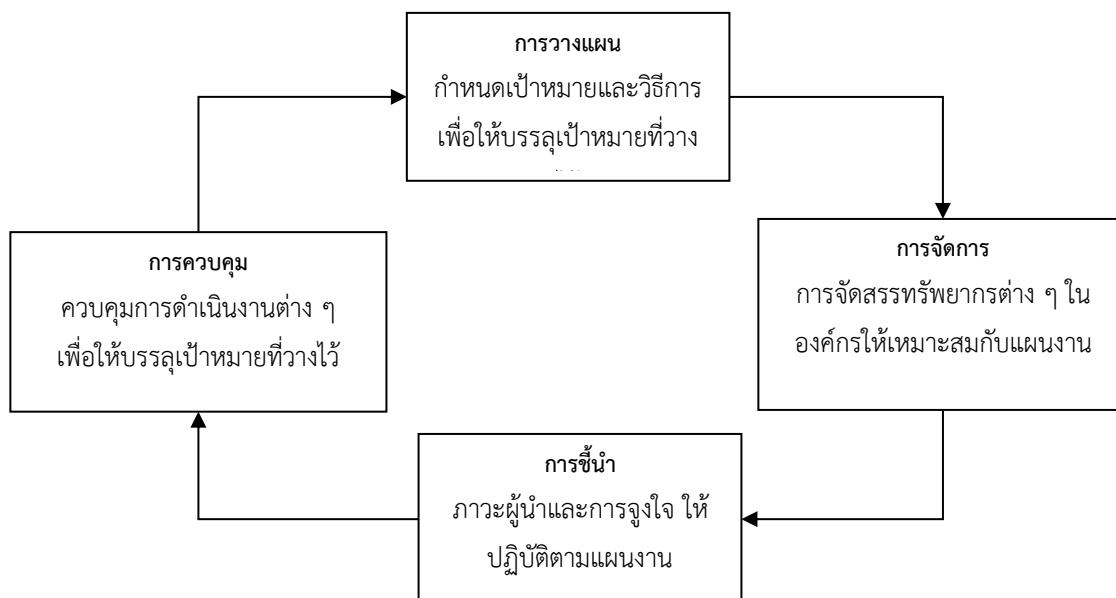
Input คือ ทรัพยากรทางการบริหาร (Management resources) อันได้แก่ 4 M's ประกอบด้วย ดังนี้คือ คน (Man), เงิน (Money), วัสดุดิบ (Material) และวิธีการ/จัดการ (Method/Management) ถูกนำเข้าไปในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตและพัฒนา ก้าวหน้าไปพร้อมกับอุตสาหกรรมการผลิต และการบริการที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ทรัพยากร เพียง 4 ประการเริ่มไม่เพียงพอสำหรับเป้าหมาย จึงได้เพิ่มขึ้นอีก 2 M's เป็น 6M's ได้แก่ เครื่องจักรกล (Machine) และการตลาด (Market) ในขณะเดียวกันการทำงานที่มองเห็นถึงความสำคัญ หรือคุณค่าของจิตใจของผู้ปฏิบัติงานที่มากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของคนงานมากขึ้น จึงเพิ่มขวัญกำลังใจ (Morale) เข้าไปเป็น 7 M's และเมื่อโลกก้าว เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบบการสื่อสารไร้พรมแดนที่ติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เครือข่ายครอบคลุมทั่วโลกทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วใคร่รู้หรือไม่มีข้อมูลย่อมเสียเปรียบในเชิงธุรกิจจึงได้เพิ่ม ข้อมูลข่าวสาร (Message) เข้าไปในทรัพยากรกระบวนการผลิต รวมเป็น 8M's ซึ่ง เป็นทรัพยากรเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่ระบบอุตสาหกรรมผลิตการจัดจำหน่าย และการบริการยังคงพัฒนาและก้าวไปไม่หยุดยั้ง

Process คือ หน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่ผู้บริหารต้องกระทำในปัจจุบันมีหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ POLC การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งมีพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่สมัยของฟาโยล์ (Fayol) ที่เห็นว่าหน้าที่การจัดการ ประกอบด้วย POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ต่อมาลูกและเออร์วิค

(Gulick and Urwick) เห็นว่ากระบวนการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing), การประสานงาน (Coordinating) การรายงานผล (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งนิยมเรียกว่า POCD CORB ครึ่งเมื่อคุนตซ์ (Koontz) มีความคิดเห็นว่าหน้าที่ทางการจัดการ คือ POSDC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งเป็นแนวคิดของเขาเปลี่ยนแปลงไปชัดเจน โดยคุนตซ์ และเวียร์ริช (Koontz and Weihrich) เขียนตำราใช้ชื่อว่า Management ร่วมกันและเปลี่ยนหน้าที่ทางการจัดการจากตัว D (Directing) เป็น L (Leading) พัฒนาด้านแนวคิดดังกล่าวยังคงก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง บางทีในยุคหน้าเราอาจเห็นหน้าที่การจัดการที่เหลืออักษรเพียงตัวเดียว หรือสองตัวเท่านั้นก็ได้ ดังนั้นอาจสรุปหน้าที่หรือกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางการจัดการได้ว่าเป็น เครื่องมือที่ใช้กระบวนการ (Process) แปรรูปทรัพยากรที่นำเข้าไปเป็นผลผลิตตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์การต่อไป

Output คือ เป้าหมาย (Goals) หรือ วัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การที่น่าออกมาจากกระบวนการแปรรูปในขั้นตอนที่สอง เป้าหมายขององค์การสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ องค์การที่มีเป้าหมายที่มุ่งแสวงหากำไร (Profit) และองค์การมีเป้าหมายไม่มุ่งแสวงหากำไร (Non-profit) หรืออาจแบ่งเป็นองค์การที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้ากับองค์การ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการ (Services) ก็ได้

การจัดการจึงเป็นการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางการจัดการ ซึ่งรวมถึงกิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การชี้นำ และการควบคุม นอกจากนี้ กิจกรรมการจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพ

ภาพที่ 2 กิจกรรมหลักในการจัดการ

กล่าวได้ว่า การจัดการเป็นการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงาน หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หน่วยงาน องค์กร และชุมชนได้กำหนดไว้ โดยผ่านกระบวนการวางแผน การจัดการ การชี้นำ และการควบคุม เพื่อทำงานรวมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ถึงวิถีการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ที่มีมานานแล้ว และที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้วัฒนธรรมเป็นวัตถุดิบ หรือใช้วัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความสำคัญกับวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะสนใจวิถีชีวิต มรดก วัฒนธรรม ศิลปะ อุทยานธรรมชาติ และกิจกรรมนันทนาการของชุมชน ท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ ศิลปะ มหกรรมและงานแสดงสินค้า หัตถกรรม พิพิธภัณฑ์ทุกประเภท ศิลปะการแสดงและทัศนศิลป์ตลอดจนแหล่งมรดกต่าง ๆ (พยอม ธรรมบุตร, 2549 : 1) เพื่อพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มี

ความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ หลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งพัฒนา, 2548 : 286)

- 1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น
- 2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิด ความรัก ห่วง แห่น รักษา และดึงดูดชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย
- 3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลินพร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 4) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพใน วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ถึงวิถีการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ เทศกาลงานประเพณีต่างๆ ที่มีมานานแล้วหรือที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือเป็นการท่องเที่ยวที่ใช่วัฒนธรรมในชุมชนและท้องถิ่นเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community base sustainable tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน ในช่วง 2 - 3 ปี ที่ผ่านมาคำว่า "Community-based Tourism : CBT" การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายๆความหมาย ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี "ชุมชน" เป็นส่วนประกอบสำคัญ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551 : 151) ที่ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน ให้ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์, 2550 : 121) ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีการผลิตที่พึ่งมาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์

2) ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย รู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3) ด้านการจัดการ มีกฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเมืองครหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

4) ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างกับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการจัดการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้านอีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น ๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเป็นสร้างเอกลักษณ์ให้ชุมชนด้านการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประดิษฐ์ และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เทศกาลประเพณี ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในชุมชนนั้น ได้จำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Product Sales) เช่น สินค้าหัตถกรรมอาหารประจำวัน ได้แสดงกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Shows) เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้านการแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน และเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (Village Based Activities) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวซึ่งชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมการพักค้างแรมในหมู่บ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนั้น

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน

ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ เพราะขาดการจัดการที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวคือ หน่วยงานต่างๆ และชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทที่ไม่สมดุลในการวางแผน การบริหารงาน และการตลาดทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยว

จำนวนมากได้รับการพัฒนาไปตามนโยบายของรัฐ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐมักมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน และดำเนินงาน ในขณะที่ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมน้อยมาก จึงทำให้ไม่เข้าใจแผนและวิธีการพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยเหตุนี้ การมีส่วนร่วมอย่างสมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ เพื่อความยั่งยืน ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มต้องครอบคลุมเรื่องการวางแผน และการกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน ซึ่งแต่ละประเด็นจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันอย่างเป็นวงจร โดยต้องดำเนินการจัดการตามกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นโยบายทางการท่องเที่ยวกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองท้องถิ่นจากนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือนักการเมืองท้องถิ่นจะนำนโยบายดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดแผนพัฒนาต่างๆ ซึ่งจะถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติระดับท้องถิ่นในท้ายที่สุด กระบวนการดังกล่าวเป็นการกำหนดนโยบายแบบเบื่องบนสู่เบื้องล่าง (Top-Bottom) โดยผู้ปฏิบัติและคนท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแนวทาง หรือแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบกับงบประมาณและข้อมูลสำคัญต่างๆ จัดทำขึ้นในระดับชาติไม่ใช่ระดับท้องถิ่น ผลที่ตามมาคือผู้ปฏิบัติและคนท้องถิ่นในชุมชนอาจมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกับผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายและแผน ความไม่เข้าใจทำให้ชุมชนไม่สามารถจัดการกับการท่องเที่ยวที่โตขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ของตนได้ ด้วยเหตุนี้การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงต้องส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุม 4 ประเด็น (Fitts & Lei, 2000 : 9-10) ความร่วมมือดังนี้

1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรและกลุ่มคนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้วยการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตลาด องค์กรและกลุ่มคนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว นักการเมืองท้องถิ่น นักการศึกษา คนท้องถิ่นที่พำนักอาศัยในชุมชนธุรกิจ โรงแรมและร้านอาหาร ธุรกิจจัดนำเที่ยว สมาคมการท่องเที่ยว หอการค้า เจ้าของร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมท้องถิ่น นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้จัดการการขนส่งท้องถิ่นทั้งที่เป็นของภาครัฐและเอกชน เกษตรกร ผู้จัดการประชุมและสัมมนา และผู้บริหารหรือผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

2) ระบุอย่างชัดเจนว่าองค์กรและกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีหน้าที่ บทบาท และขอบเขตการจัดการ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในด้านอำนาจและกระบวนการการทำงาน นอกจากนี้ทุกฝ่ายต้องตกลงร่วมกันว่าต้องคำนึงถึงผลได้และผลเสียของคนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก เพราะหากเกิดภาวะวิกฤติ คนกลุ่มนี้จะเป็นผู้เผชิญปัญหาและได้รับโดยตรง

3) องค์กรและกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องตัดสินใจร่วมกันว่าจะใช้มรดกทางวัฒนธรรมใดของชุมชน เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และกำหนดลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ในทิศทางความยั่งยืน

อย่างชัดเจน เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์หรือคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่น เพิ่มพูนคุณค่าประสบการณ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว ให้ความรู้และส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วม คำนึงถึงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินกิจกรรมการตลาดที่สอดคล้องกับหลักการของการอนุรักษ์

4) องค์กรและกลุ่มคนทุกฝ่ายต้องสนใจและดำเนินงานร่วมกันในการวางแผน และกำหนดเครื่องมือในการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานซึ่งต้องประชาสัมพันธ์หรือถ่ายทอดผลการดำเนินงานให้แก่ทุกกลุ่มทราบอย่างชัดเจนและโปร่งใสในทางปฏิบัติ นั้นความร่วมมือทั้ง 4 ประเด็นข้างต้นอาจไม่มีประสิทธิภาพ หากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องไม่เต็มใจหรือไม่เข้าใจประเด็นความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้น หน่วยงานหรือบุคคลที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือจึงจำเป็นต้องมีเทคนิคที่เป็นรูปธรรมในการสร้างความร่วมมือ ซึ่งเทคนิคของ Peterson & Luthans (2003 : 26-28) เป็นเทคนิคหนึ่งประเทศสมาชิกใน UNESCO นำไปประยุกต์ใช้ในการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามรดกของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิค ดังนี้

4.1 แสดง “ความเชื่อมั่น” ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเห็น โดยเริ่มต้นจากผู้ประสานงานจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทุกกลุ่มตั้งแต่เริ่มประสานงาน ให้ความเท่าเทียมกันกับทุกกลุ่ม ไม่แบ่งพวกและดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง

4.2 ใช้วิธีที่หลากหลายในการเข้าถึงและประสานงานกับทุกกลุ่ม ได้แก่ เข้าไปสังเกตและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ กับคนในชุมชน ใช้วิธีการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการซึ่งจะทำให้ทุกกลุ่มกล้าแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตน และใช้การระดมสมองเพื่อให้ได้เสียงข้างมาก

4.3 ชี้แจงผลดีและผลเสียที่ชุมชนจะได้รับจากการใช้มรดกทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว และให้ทุกกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ตนเองต้องการ รวมทั้งร่วมกันระบุปัญหาและหนทางแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้น จากนั้นกำหนดแผนและเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา

4.4 จัดหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นกลางและความชำนาญในการให้คำปรึกษาหรืออบรมคนท้องถิ่นให้เข้าใจวิธีการในการวางแผน การจัดการหรือการบริหารงาน และการตลาดการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้านเป็นการให้โอกาสแก่คนท้องถิ่นในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ และความหวาดระแวงที่ต้องนำมรดกทางวัฒนธรรมไปใช้เป็นประโยชน์ทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ทำให้ชุมชนตระหนักถึงจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคที่ต้องเผชิญซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนบูรณาการประสบการณ์และความเชี่ยวชาญท้องถิ่นร่วมกับวิทยาการจากนอกพื้นที่เพื่อวางแผนและกำหนดเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 2 การวางแผนรวมกัน การให้ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน จะช่วยลดการต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หน่วยงานและกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาท รวมทั้งเพิ่มความต้านทานต่อแรงกดดันหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการในการสรรหาและกำหนดแนวทาง รวมทั้งวิธีการที่จะควบคุมและพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และการที่ทุกฝ่ายร่วมกันคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบว่าจะทำอะไรทำเพื่ออะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใช้งบประมาณเท่าไร จะช่วยให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและมีทิศทางที่ชัดเจนและตรงกันในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นการวางแผนโดยชุมชนมีส่วนร่วมจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วางแผนผู้ปฏิบัติ หน่วยงานต่างๆ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนจำเป็นต้องมาประชุมหรือทำการปรึกษาหารือเพื่อแสดงความคิดเห็นและการยอมรับ รวมทั้งทำการตกลงและความเข้าใจร่วมกันภายใต้คำแนะนำและคำปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญ แม้ว่าแผนพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายละเอียดมากเพื่อนักปฏิบัติจะได้ดำเนินการตามที่วางแผนกำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง แต่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมนั้นจำเป็นต้องเข้าใจได้ง่ายและอาจประกอบด้วยประเด็นเพียงไม่กี่ประเด็นแต่สำคัญและชัดเจนเพียงพอที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มสามารถปฏิบัติตามได้ในทิศทางเดียวกัน

กลยุทธ์ที่ 3 การกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานตามแผน และติดตามผลการดำเนินงานโดยตลอด แต่หากเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความถนัดของชุมชนก็จะมีผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่บรรลุวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงควรกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยด้านการพัฒนาการตลาดวัฒนธรรม ซึ่งต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถในการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน นอกจากนี้ เครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีความชัดเจนและหลากหลายซึ่งควรประกอบด้วย 5 เครื่องมือ ได้แก่ การกำหนดตัวชี้วัดระดับการพัฒนา การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด หากเครื่องมือมีความชัดเจน หลากหลาย และสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ก็จะก่อให้เกิดโอกาสสูงสุดที่จะบรรลุวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นอกจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนตามกลยุทธ์ทั้ง 3 คือ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กลยุทธ์ที่ 2 การวางแผนรวมกัน และกลยุทธ์ที่ 3 การกำหนดเครื่องมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และยังต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการให้ความ

ร่วมมือ และประสานงานกับหน่วยงานภายนอกช่วยกันดูแลทั้งทางด้านวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี มรดกทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตามหลักหลักของ CBT คือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์การชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ ดังนี้

1) การสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน คือ “ความอยู่รอดของชุมชนขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรธรรมชาติวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงผูกพันกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า” การนำ CBT มาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ทั้งการสร้างภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร สื่อสารปัญหาความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรให้คนภายนอกได้รับทราบ สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ จัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาชุมชน สร้างความร่วมมือของหน่วยงานในการทำงานเป็นพันธมิตรร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) การสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น คือ “วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึง อัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง” การนำ CBT มาเป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบ้านในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้ ทำให้เกิดการสืบค้น ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้ให้ผู้มาเยือนตลอดจนมีแนวทางปฏิบัติตัวสำหรับนักท่องเที่ยว การที่มีนักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมคนท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และมีชีวิตชีวาในการนำเสนอข้อมูล สามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตน สร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเยือน และทำให้เขาเหล่านั้นเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง

3) การสนับสนุนการพัฒนาคน คือ “ความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ของตน ความร่วมมือและความสามัคคีของคนในชุมชน การมีพื้นที่ทางสังคมได้รับการยอมรับจากคนภายนอก เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชุมชน” การนำ CBT มาช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มเติมความรู้ใหม่ให้กับสมาชิกในชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนภายนอก มีความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนในการนำเสนอ “ปัญหาและความต้องการ” กับหน่วยงานภายนอก นำเสนอประสบการณ์และความสำเร็จในการพัฒนากับคนและหน่วยงานที่มาศึกษา ดูงาน นอกจากเป็นการพัฒนา “คนใน” แล้วยังให้การศึกษาแก่ “คนนอก” ด้วย

4) การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตคนท้องถิ่น คือ “การท่องเที่ยวเป็นการดึงคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชน แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน คือ วิถีชีวิตที่แตกต่าง และวัฒนธรรมดั้งเดิม จุดดึงดูดคือวิถีที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริม ที่สามารถนำรายได้นั้นไปปรับปรุงที่อยู่อาศัย การออมทรัพย์ไว้ใช้ยามขาดแคลน เจ็บป่วย หรือเป็นทุนการศึกษาให้กับลูกหลาน โดยที่ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีดั้งเดิมหรือเป็นการสร้างทางเลือกเรื่องรายได้ให้กับบางครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงานให้กับคนในชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเรื่องความสะอาด และสุขอนามัย นอกจากนี้ เมื่อชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักก็จะมีหน่วยงานลงไปสนับสนุนเรื่องอุปโภคบริโภค” การที่การท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมทำให้ชาวบ้านไม่คิดพึ่งพารายได้หลักจากการท่องเที่ยว และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติต่อเนื่องไม่ว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวหรือไม่ก็ตาม

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆ ล้วนมีจุดมุ่งเน้นในทำนองเดียวกันคือ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงดลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกตเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณีขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน”จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน จึงมีผลให้มรดกทางวัฒนธรรมทั้งหมดของชุมชนใดชุมชนหนึ่งกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับ “กลุ่มคนในชุมชน” และ “ลักษณะทางสังคมเฉพาะกลุ่ม” ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม ธรรมเนียมปฏิบัติ และวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละวันซึ่งมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น ไม่ว่าอัตลักษณ์นั้นเป็นของดั้งเดิม หรือเป็นอัตลักษณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมีความหลากหลายเป็นทั้งสิ่งที่จับต้องได้ เช่น สถานที่สำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ฯลฯ และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ค่านิยม วิถีการดำเนินชีวิต ฯลฯ นอกจากนี้เป็นทั้งของดั้งเดิม เช่น งานแสดงพื้นบ้าน อาหารท้องถิ่น ฯลฯ หรือ ของร่วมสมัย อย่างเช่น ศิลปะร่วมสมัย อาหารผสมผสาน ฯลฯ วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของการท่องเที่ยวนานาชาติหรือจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความจำเป็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเร่งด่วน การที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่นิยมและเติบโตอย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ มีผลให้นักท่องเที่ยวนานาชาติมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป

คือ ต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิม (Indigenusness) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ของชุมชนท้องถิ่น มากยิ่งขึ้นรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศด้วย

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551). *การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กระบวนทัศน์ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2550). *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2546). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2556). *การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (รายงานการวิจัย). ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนด์ ดีไซน์.
- พจนา บุญคุ้ม. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มภาคกลางตอนล่าง*. ปรินญาปรัชญาดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). *หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- Fitts, R. A. & Lei, D. (2000). *Strategic Management : Building and Sustaining Competitive Advantage*. (2nd ed). U.S.A.: South-Western.
- Peterson, S. J., & Luthans, F. (2003). The Positive impact and Development of Hopeful Leaders. *Journal of Leadership and Organizational Development*. 24, 26-31.

การบริหารจัดการวัดต่อสถานการณ์โควิด 19

Measurement Management in the COVID-19 Situation

พระพิพิธพัชรโธม (อำนวยการ อินทวณโณ) และ มะลิ ทิพย์ประจง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

Phra Phiphit Patcharodom (Amnuai Inthawano) and Mali Thippajong
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phetchaburi Monastic College, Thailand
Corresponding Author, E-mail : thippajongmali@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการวัดนั้น กรมการศาสนา ได้ให้ความหมายของการบริหารวัด ไว้ว่า การบริหารวัด หมายถึง การปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และ ข้าราชการผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้อยู่ในศีลธรรมอันดี และดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ ของวัด ให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด และพระธรรมกิตติวงศ์ ได้กล่าวว่า การ บริหารวัด หมายถึง การจัดการงาน เงิน คน วัสดุ แผนงานเพื่อให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นไป อย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยบุคคลเป็นผู้สร้างงาน ทำงาน และแก้ไขงาน การบริหาร หมายถึง การดำเนินการบริหารและปกครอง ภิกษุสงฆ์ สามเณรและศิษย์วัด ให้สอดคล้องกับระบบการพัฒนาวัดที่เอื้อต่อการเผยแผ่ศาสนาธรรมแก่ชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; วัด; สถานการณ์โควิด 19

Abstracts

temple administration, the Department of Religious Affairs has given the meaning of temple administration that temple administration means governing, commanding, supervising, advising and teaching monks, novices and lay people in the temple. to be orderly and in good morals and carry out various activities and projects of the temple to be successful with the highest efficiency and Phra Thammakittiwong said that the administration of the temple Refers to the management of work, money, people, materials, plans for the smooth operation of the temple, benefiting society. The person is the creator of the work, working and editing the work. Administration means the administration and administration of monks, novices and temple students. in accordance with the temple development system that facilitates the propagation of religion to the community

Keywords: Management, Measure, Situation of Covid 19

* วันที่รับบทความ: 29 กรกฎาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 30 สิงหาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 6 กันยายน 2564

Received: July 29, 2021; Revised: August 30, 2021; Accepted: September 6, 2021

บทนำ

การบริหารเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบันเพราะการทำงานจะประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว นั้น ก็เพราะนักบริหารมีเทคนิคและวิธีการทำงานไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะการบริหารวัดซึ่งเป็นศาสนสถานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน การบริหาร วัดอย่างเป็นระเบียบจะส่งผลให้ร่มรื่นน่าอยู่ นำเข้าไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา รวมทั้งเป็น แบบอย่างแก่ประชาชนที่เข้าไปสัมผัสพบเห็น ดังนั้น การบริหารวัดจึงมีความสำคัญ และการบริหาร วัดให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่ง พระพุทธศาสนาโดยมีกรอบในการนำเสนอประกอบด้วย แนวคิดและรูปแบบการบริหารจัดการวัด ในทางพระพุทธศาสนา แนวทางการปฏิบัติเพื่อการบริหารจัดการวัดที่ดี และเพื่อนำเสนอ ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา (พระธรรมกิตติวงศ์, 2541 : 152) สช. ปฏิบัติการสานพลังเครือข่ายร่วมกับพระสงฆ์ทั่วประเทศรับมือวิกฤตโควิด19 ด้านพระสงฆ์ชุดตัวอย่างกิจกรรมที่วัดมีบทบาทดูแลชุมชน สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ร่วมกับมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และภาคีเครือข่าย จัดเวที ‘รวมพลังพลเมืองตื่นรู้ ช่วยชาติกู้ภัยโควิด19 “ธรรมนูญสงฆ์ รวมพลังบรรพชีวินสู้วิกฤตโควิด19” ถวายทอดสวดผ่านสถานีวิทยุโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนา เฉลิมพระเกียรติฯ วัดยานนาวา เมื่อวันที่ 28 เมษายน ที่ผ่านมามีสมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคมและประธานกรรมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ สัมมนาเทวียกเลิกการเสวนา กล่าวว่ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกทรงมีพระดำริว่า “วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณ トラวจจนถึงวันนี้ วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบากดำเนินภารกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่นับแต่อดีตกาล” โดยคณะสงฆ์ทั่วประเทศได้สนองพระดำริดำเนินการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยปฏิบัติตามมาตรการมตมหาเถรสมาคมและประกาศกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด รวมทั้งพระสงฆ์ไทยในต่างประเทศก็ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบความยากลำบากด้วยเช่นกัน “การแพร่ระบาดของไวรัสในครั้งนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบทางสังคมเป็นอย่างมาก พระสงฆ์และประชาชนตระหนักในเรื่องของสุขภาพมากขึ้น วัดมีการจัดระบบเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ประชาชนห่วงใยใส่ใจสุขภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นความมั่นคงอย่างหนึ่งของชีวิตนอกเหนือจากการประกอบสัมมาชีพ เลขาธิการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมกล่าวถึงปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตว่า ปัจจุบันวัดทั่วประเทศโดยเฉพาะวัดที่มีศักยภาพได้เริ่มจัดตั้งโรงพยาบาลเพื่อช่วยเหลือชุมชนที่เขตวัดนั้นตั้งอยู่ คำว่า ‘ธรรม’ กับ ‘ทาน’ จึงเกิดขึ้นพร้อมกัน ธรรมคือความเมตตาปรารถนาดี ทานคือการแบ่งปันกัน โดยพระสงฆ์ได้นำธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์มาใช้ประกาศให้พื้นที่วัดเป็นพื้นที่ที่พระสงฆ์จะดูแลพระสงฆ์ด้วยกันเองตามธรรมวินัย ซึ่งพระต้องมีความเข้าใจที่

ถูกต้องร่วมกันเกี่ยวกับการระบาด นอกจากนี้พระสงฆ์ยังให้ข้อมูลและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว โดยเฉพาะการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distance) แก่ประชาชนขณะที่ญาติโยมก็ดูแลพระสงฆ์ตามหลักธรรมวินัยด้วยเช่นกัน “โควิด19 คงจะมีต่อไปอีกระยะหนึ่งซึ่งยาวนานพอสมควร ถึงแม้ขณะนี้จะมีแนวโน้มลดลงก็ตามการขับเคลื่อนความร่วมมือด้วยพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) จะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งในระยะยาวได้” ด้านสิ่งที่น่ากลัวคือถ้าคนติดโควิดเพิ่มขึ้นเร็วเกินกว่าที่ระบบสาธารณสุขจะรองรับได้ จะทำให้อัตราการตายสูง “โรคนี้จะอยู่กับเราไปอีกระยะหนึ่ง วัคซีนเป็นความหวังมาก แต่ต้องมีการทดลอง 3 ระยะหนึ่งได้ผลในการทดลอง สองต้องทดลองเรื่องความปลอดภัย สามต้องฉีดคนจำนวนมากเพื่อพิสูจน์ว่าป้องกันได้จริงไหม ซึ่งกว่าจะได้วัคซีนใช้ก็คงปลายปีนี้ ระหว่างนี้จึงต้องควบคุมโรคไม่ให้อยู่ระดับสูงเกินไป” สำหรับธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติที่กำลังขับเคลื่อน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์นี้ได้ 3 เรื่องหลักคือ

- 1.พระสงฆ์ต้องเข้าใจว่าโควิด 19 มีวิธีป้องกันอย่างไร
- 2.ญาติโยมที่ถวายอาหารสิ่งของต้องไม่เอาเชื้อไปแพร่ให้พระ ทุกขั้นตอนต้องสะอาด
- 3.พระเป็นเสาหลักของสังคม ช่วยให้ความรู้ อบรมแนวทางปฏิบัติให้ประชาชนได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน/ส่วนราชการ ได้แก่ วัดเป็นศูนย์กลางการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และส่วนราชการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ต่างๆ แนวทางการบริหารจัดการวัดที่ได้นำเสนอมาข้างต้นเป็นไปตามกรอบของสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ อย่างไรก็ตามวัดแต่ละวัดย่อมมีข้อจำกัดในด้านของทรัพยากรต่างๆ ผู้นำควรประเมินความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและจัดกิจกรรมตามกำลังความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาและเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา การสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป โดยที่หลักการ สาธารณสงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมใน รูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศการ ถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสงเคราะห์ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยม บริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การให้ ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การ สาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยหรือการบำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ต่างๆ การดำเนินการด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

การให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ด้านต่างๆ แก่ประชาชน ได้แก่ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ การระงับข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งของชาวบ้าน การดำเนินการด้านการสาธารณสุข สงเคราะห์อื่นๆ

การมีส่วนร่วมหรือสนับสนุน ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้แก่ การอำนวยความสะดวก สะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่างๆ การจัดตั้งมูลนิธิหรือกองทุนเพื่อการกุศล การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน การให้ความร่วมมือกับทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ

การสร้างเครือข่าย/แนวร่วม/อาสาสมัคร/จิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ วัดสร้างเครือข่าย การดำเนินงานด้านสาธารณะกับองค์กรต่างๆ วัดส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีจิตอาสา เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดจัดให้มีอาสาสมัคร/แนวร่วมในการทอดสวดดูแลและพิทักษ์พระพุทธศาสนา

กลยุทธ์ในการบริหาร วัดเรียกว่า “ปัญจบริหาร” ประกอบด้วย

- 1) กลยุทธ์การถือธรรมเป็นใหญ่
- 2) กลยุทธ์การป้องกัน ความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง
- 3) กลยุทธ์ปฏิบัติหน้าที่ศีลธรรม
- 4) กลยุทธ์การทำงานที่ดีให้ สำเร็จความประสงค์ และ
- 5) กลยุทธ์การสงเคราะห์สิ่งอันเป็นความเอื้อเพื่อเกื้อกูล และเมื่อนำมา ผสานร่วมกันกับการบริหารงานทั้ง 6 ด้าน ทำให้สามารถนำเสนอแผนภาพพุทธศาสตร์ในการ บริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาได้ (พระอานวย หมอกเมฆ, 2556 : 207)

สรุป

การสร้างวัดมีมาแต่โบราณกาล เมื่อประชาชนมีจิตศรัทธาในบวรพุทธศาสนา ได้อพยพไป ตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด ก็มักจะสร้างวัดขึ้นแล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปพำนักเพื่อบำเพ็ญบุญกุศลประกอบ ศาสนกิจ ตามประเพณีที่ สืบต่อกันมา ในอดีตวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถาน ศึกษาอบรม ให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพ ตำราแพทย์แผนไทย และศิลปกรรมแขนงต่างๆ เป็นสถานที่ ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของ ประชาชน ดังนั้น วัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่งในการสืบทอด พระพุทธศาสนาตลอดมา จึงถือได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน ปัจจุบันการสร้างวัด ตั้งวัดจะต้องดำเนินการให้ ถูกต้องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อการสร้างวัดตั้งวัดได้เสร็จสิ้นได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้อง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ขึ้นทะเบียนไว้ในทะเบียนวัด ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าวัดนั้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ทำนุบำรุงรักษา วัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ในการนี้ต้องดูแลบริหารกิจการ

ภายในวัดอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การปฏิบัติ และอื่นๆ ให้มีความก้าวหน้า ถูกต้อง เป็นระเบียบ เพื่อให้ วัดเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่างๆ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป แนวทางการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ กำหนดกรอบในการพัฒนาจำแนกตามด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

การปกครอง หมายถึง การดูแล ค้ำครอง บริหาร โดยที่หลักการปกครอง เป็นภารกิจที่ วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติ ตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้ง แต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้า คณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์ ในการอุปสมบทกุลบุตร การดำเนินการบริหารจัดการด้านการปกครองมีแนวทางการ

การบริหารจัดการวัดที่ดีนั้นจะต้องมีการร่วมมือจากบุคคลต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการ เช่น ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มาอาศัยในวัด เพื่อดำเนินกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เช่น พระภิกษุ ประชาชนจากต่างถิ่นมาขอพักอาศัยเพื่อการศึกษา จะต้องมีการตรวจสอบประวัติ และมีการจัดทำประวัติ เป็นต้น นอกจากนี้ในการบริหารจัดการจะ ต้องมอบหมายหน้าที่ให้สอดคล้องกับความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล และสนับสนุนให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม โดยที่หลักการศาสนศึกษา เป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมของ คณะสงฆ์ทั้ง แผนกธรรม-บาลี แผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจ ด้านนี้ครอบคลุมถึงการ ที่พระภิกษุทำหน้าที่ เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรม-บาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม-บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียน ในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษา แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการ ศึกษาพระปริยัติธรรม

การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไปทำให้ขยาย กว้างขวางออกไป โดยที่หลักการ เผยแผ่ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัดและ นอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการ

ที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นใน วัด กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใดๆ ของพระภิกษุใน พระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด นอกวัด ชื่อว่า ภารกิจด้านการ เผยแผ่ทั้งสิ้น ปัจจุบันการเผยแผ่ ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2550 การดำ เนินการด้านการเผยแผ่ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554 : 175)

การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายใน วัด โดยที่ หลักการดำเนินการสาธารณูปการ เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุดำเนินการเกี่ยวกับการ พัฒนาวัด ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขต สังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ภารกิจ ด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแล รักษา ถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การ สร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลา การเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมารุ การจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดี การจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัดเพื่อรองรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งแต่ ละวัดก็ให้ความสำคัญเพื่อเป็นการสงเคราะห์และอนุเคราะห์แก่ประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว

การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป โดยที่หลักการ สาธารณ สงเคราะห์ เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมใน รูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรม วินัย ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การ ถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัด ฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสงเคราะห์ ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การ บริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยม บริจาคทรัพย์จัดสร้างโรงพยาบาล การให้ ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชน ด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การ สาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัยหรือการ บำเพ็ญ สาธารณประโยชน์ต่างๆให้เกิดความเหมาะสมของแต่ละวัดต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- พระอานวย หมอกเมฆ. (2556). *กลยุทธ์การบริหารวัดในพระพุทธศาสนาสำหรับเจ้าอาวาสวัด ราษฎร์ในเขต หนเหนือ ภาค 4*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร อุดมศึกษา. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยภาคกลาง.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2541). *“พระสงฆ์กับกรมการศาสนา”*. ใน *กรมการศาสนาสู่ทศวรรษแห่ง การพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน*. กรุงเทพมหานคร: กองพุทธ ศาสนสถาน

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับกิจกรรมพหุปัญญา Creative-Based Learning Management and Multiple Intelligence Activities

สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Siripat Jetsadawiroj

Ramkhamhaeng University, Thailand.

E-mail: siri4159p@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนี้ มีการพัฒนารูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเป็นหลัก ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาและปรับตัวเองให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ การคิด การสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น ใฝ่เรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของตนที่มีอยู่ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBI) ซึ่งมี 5 ขั้นตอน เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงเป้าหมายนั้น และเมื่อได้นำการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งกล่าวถึงความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลายมาใช้ประกอบกันในการจัดกิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอน จะช่วยทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนอย่างเต็มที่ประกอบกับได้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ และความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลายได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะเหล่านั้นติดตัวไปใช้ในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน; กิจกรรมพหุปัญญา

Abstracts

Current learning management, learning methods of learners are mainly focus on the practice. Learners need to develop and adjust themselves to be skilled in acquiring knowledge, thinking, and creativity, enthusiastic, eager to learn, develop their existing potential toward to the current situation. Creative-Based Learning (CBI), which has 5 steps is a learning process that helps to develop learners to reach the goals, and when the teachers organized the activities of the theory of multiple intelligences which consist of various intellectual abilities to be used together in the activities of all 5 steps, it will get more successful in learning management. The learners will be able to learn and develop various skills and intellectual abilities in more comprehensive manners. It will make the learners can apply those knowledge and skills for their lives as well.

* วันที่รับบทความ: 22 กันยายน 2564; วันที่แก้ไขบทความ 25 กันยายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 26 กันยายน 2564

Received: September 22, 2021; Revised: September 25, 2021; Accepted: September 26, 2021

Keywords: Creativity-based Learning Management; Multiple Intelligence Activities

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนี้มีการพัฒนารูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนใหม่ ๆ มากขึ้น เน้นการลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเป็นหลัก มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีลักษณะใหม่ที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันที่มีการเปล่งไปอย่างไม่หยุดยั้ง ผู้เรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ เป็นวัฒนธรรมของการสร้างหรือคิดอะไรใหม่ ๆ ขึ้นมา และที่สำคัญต้องพัฒนาตนเป็น “นวัตกรรม” (Innovator) ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ มั่นใจในตนเอง แสวงหาความรู้ กระตือรือร้นในความรู้ คิดสร้างสรรค์ในการเป็นผู้ผลิต มุ่งเน้นความเป็นเลิศ อดทนทำงานหนัก ทำงานเป็นทีม รับผิดชอบต่อส่วนรวม คำนึงถึงสังคมและมีคุณธรรม (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2560 : 45-46) อีกทั้งปรับระบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ใฝ่เรียนรู้ ตลอดจนศักยภาพของคนที่อยู่ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศชาติในศตวรรษที่ 21 การที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะตามที่ต้องการนี้ได้ นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีกลยุทธ์หรือวิธีการปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสม จากประสบการณ์การสอนของผู้เขียนพบว่า การเรียนรู้หนึ่งที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based Learning) (วิริยะ ฤชชัยพานิชย์, 2558 : 23-38) โดยที่ผู้เขียนได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนการเรียนวิชา CEE2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ระดับมากที่สุดทุกด้าน (สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2560 ก : 1) ได้แก่ ด้านกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ($\bar{X}$ = 4.86) ด้านบรรยากาศภายในห้องเรียน ($\bar{X}$ = 4.93) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.98) และด้านทักษะต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.91) (สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2560 ข : 118)

ผู้เขียนได้นำการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานนี้ ไปใช้จัดกิจกรรมสอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกการประถมศึกษาในกระบวนการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ และได้เพิ่มเติมกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่ระบุไว้ คือ เพิ่มเติมปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งนักศึกษาได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า อยากให้มีการนำเสนอผลงานกลุ่มมากขึ้นและครบทุกคนเพื่อฝึกทักษะการพูด ควรมีเกมแข่งขันให้มากขึ้น และมีการทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อนักศึกษาจะได้เกิดแนวความคิดในการสร้างสรรค์มากขึ้น ผู้เขียนจึงมีความคิดเพิ่มเติมว่า การสอนตามขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานทั้ง 5 ขั้นตอนนั้น น่าจะมีกิจกรรมต่าง ๆ สอดแทรก ผสมผสานเพิ่มเติมเข้าไปตามบริบทและความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมตามรายวิชานั้น ๆ อีก จะทำให้ประสบความสำเร็จในการสอนมากขึ้น ผู้เขียนจึงได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมกิจกรรมตามประสบการณ์ของผู้เขียน โดยได้นำกิจกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการ

สอนตามความเหมาะสม ซึ่งมีกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ได้ผลดีเป็นอย่างดี คือ การจัดกิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) โดย Gardner (1999 : online) เป็นทฤษฎีที่มีกล่าวถึงความ

สามารถทางสติปัญญาที่หลากหลายของคนซึ่งมีอย่างน้อย 8 ด้าน และมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย สามารถนำมาใช้ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานได้เป็นอย่างดี

ในบทความเรื่องนี้ ผู้เขียนขอเสนอเนื้อหาเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ทฤษฎีพหุปัญญา (MI) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานผสมผสานกับกิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญา ซึ่งเป็นการผสมผสานกิจกรรมตามความเหมาะสมของบริบทและเนื้อหา

การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)

(วิริยะ ฤชชัยพานิชย์, 2558 : 23-38) ได้สรุป การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based Learning : CBL) ไว้ดังนี้คือ การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่กระตุ้นความอยากรู้ เปิดโอกาสให้ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล แยกแยะและนำมาสร้างเป็นความรู้ มีการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิด ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการสื่อสาร

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

การสอนตามแนวทางการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ได้จัดรูปแบบการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเรียน อยากค้นหาคำตอบ วิธีการกระตุ้นผู้เรียนมีหลากหลาย เช่น การใช้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน หรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ใช้สื่อมัลติมีเดีย มีทั้งรูปภาพ เสียง ข้อความต่าง ๆ และอาจใช้เกมหรือกิจกรรมง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนหรือมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะจัดการเรียนการสอน จะส่งผลให้ผู้เรียนอยากหาคำตอบในเนื้อหาที่จะเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ เป็นการตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจ โดยจะให้ผู้เรียนค้นหาปัญหาที่ตนเองสงสัยและสนใจในบทเรียน แล้วจึงทำการแบ่งกลุ่มตามความสนใจตามจำนวนปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน สมาชิกของแต่ละกลุ่มจะมีความพอใจเพราะเกิดความ “อยากรู้” และดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ค้นคว้าและคิด ขั้นนี้จะให้ผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ผู้สอนคอยให้คำปรึกษาตามกลุ่มในเวลาที่มีปัญหา และตอบคำถามด้วยคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ผู้สอน

จะเป็นแหล่งข้อมูลและสามารถแนะนำผู้เรียนให้หาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักเลือกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง สิ่งที่ได้จากขั้นตอนนี้เป็นทักษะการคิดและค้นคว้าหาคำตอบที่หลากหลาย

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ ผู้เรียนจะนำเสนอผลงานที่ตนได้ศึกษาค้นคว้าและคิดออกมา ผู้สอนจะให้ผู้เรียนนำเสนอตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่มีการแทรกแซงหรือแสดงความคิดเห็นหรือซักถามใดใด เมื่อจบการนำเสนอจะเปิดประเด็นให้มีการซักถาม ให้ผู้เรียนตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ตนเองได้ค้นคว้าหามา และมีข้อมูลเพื่อตอบผู้ซักถามให้ถูกต้อง ผู้สอนจะคอยควบคุมคำถามและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ให้อยู่ในประเด็น และเป็นผู้สร้างบรรยากาศของการซักถามเพื่อนำไปสู่การต่อยอดความรู้ใหม่ ๆ ที่ไกลกว่าเนื้อหาเดิม

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล เป็นขั้นการประเมินผลกิจกรรมทั้งหมดที่ผู้เรียนได้ทำมา ประเมินผลทั้งด้านความรู้ (Knowledge) โดยการทำ-แบบทดสอบหรือทำแบบฝึกหัดต่าง ๆ ด้านทักษะ/กระบวนการ (Skill/Process) เป็นการประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว การนำเสนอ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude/Attribute) โดยประเมินคุณลักษณะที่ผู้สอนอยากให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

จากขั้นตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนที่ชัดเจนอย่างเป็นระบบ เป็นการเรียนแบบแบ่งปันร่วมมือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่าง ๆ มีความชำนาญตามความถนัดของแต่ละคน มีปัญหาเป็นจุดประกายเริ่มต้นในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้แบบเพื่อนเป็นการให้โอกาสผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและในหมู่ผู้เรียนด้วยกัน ได้ฝึกทักษะต่างๆ ตลอดจนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการวัดและประเมินผลตามเป้าหมายการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านอย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วน และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานทุกขั้นตอนนี้ จะสามารถนำการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีปัญหา มาผสมผสาน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญาหลากหลาย และเกิดทักษะด้านต่าง ๆ ที่สูงขึ้น อันจะส่งผลดีให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ติดตัวไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีพหุปัญญา

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner, 1999 : online) ผู้ก่อตั้งทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ได้สรุปว่า พหุปัญญา หมายถึง สติปัญญาหรือความสามารถของสมองที่มีอยู่หลากหลายด้านของมนุษย์ ซึ่งแต่ละคนจะมีปัญญาหรือความฉลาดหลายด้านในการแสดงความสามารถหรือศักยภาพด้าน ต่าง ๆ ออกมา เป็นความสามารถของมนุษย์ที่จะค้นหาปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหา รวมไปถึงความสามารถในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ สติปัญญาหรือความฉลาดของมนุษย์หลายด้านเหล่านี้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านใดบ้าง แต่ละด้านก็มีอิสระในการพัฒนาตัวของมันเองให้เจริญงอกงาม มีความสอดคล้องกัน บูรณาการเข้าด้วยกัน เติบโตซึ่งกันและกัน แล้วแสดงออกมาเป็นความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นความสามารถหรือเอกลักษณ์ทางสติปัญญาของมนุษย์แต่ละคน โดยจะแสดงออกเป็นจุดเด่นหรือจุดด้อยตามความแตกต่างและลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลและจะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถรอบด้าน (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2560 : ออนไลน์)

ทฤษฎีพหุปัญญานี้ มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องของเขาวัวปัญญา หรือความฉลาดของมนุษย์สองประการ คือ ประการแรก ความฉลาดของมนุษย์ไม่ได้มีเพียงเรื่องของภาษาหรือคณิตศาสตร์ แต่มีความหลากหลายไม่ต่ำกว่า 8 ด้าน ซึ่งความหลากหลายนี้มีการผสมผสานกัน และนำมาสู่แบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ประการที่สอง ความฉลาดของมนุษย์นั้นไม่ใช่สิ่งที่คงที่หรือคงไว้ในระดับนั้นตั้งแต่เกิด แต่สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้หากได้รับการส่งเสริมในการเรียนรู้ที่เหมาะสม (นรรีชต์ ฝันเชียร, 2563 : ออนไลน์)

ทฤษฎีพหุปัญญา Cherry, K. (2021 : online) และ Kurt, S. (2020 : online) ได้สรุป ว่า โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ แบ่งสติปัญญาที่หลากหลายของคนนั้น ออกเป็นอย่างน้อยได้ 8 ด้าน ได้แก่

1. สติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาถ้อยคำ และภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน สามารถสื่อภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ สามารถใช้ไวยากรณ์หรือโครงสร้างของภาษา เสียงของภาษา ความหมายของภาษา และมีทิศทางปฏิบัติในการใช้ภาษารูปแบบต่าง ๆ สามารถจดจำคำและตัวอักษรต่าง ๆ ได้ดี รวมถึงการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อื่นดำเนินการ และการใช้ภาษาเพื่อช่วยจดจำข้อมูล

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านภาษา เช่น การฟังเรื่องราวต่างๆ หรือนิทาน ฟังการนำเสนอผลงาน ฟังฟังเทป การพูดหน้าชั้นเรียน พูดคุยสนทนาเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ การเล่าเรื่องหรือนิทาน การอภิปราย การโต้เถียง การกล่าวสุนทรพจน์ การพูดแสดงความรู้สึก การโต้เถียง การให้เหตุผล การสัมภาษณ์ การระดมความคิด การบันทึกเสียงพูด การวิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ การเขียน

เรียงความ การเขียนรายงาน การเขียนแสดงความคิดเห็น การใช้สัญลักษณ์ การใช้อินเทอร์เน็ต การทำวิจัย การเขียนสรุป การเขียนเรื่องราวต่างๆ หรือเรื่องขบขัน การเขียนบทความลงในวารสาร ผลิตวารสารในชั้นเรียน การแต่งประพันธ์ การเรียนรู้ผ่านการอ่านหนังสือ นิทาน บทความ บทกลอน การอ่านแผ่นพิมพ์ คอมพิวเตอร์ การอ่านนิทาน/นิยาย การอ่านหนังสือสารคดี การอ่านหนังสือพิมพ์ การอ่านวารสาร การอ่านหนังสือทั่วไป การอ่านอัตชีวประวัติ เล่นเกมปริศนาคำทาย เล่นเกมอักษรไขว้ เกมที่เกี่ยวกับชื่อสถานที่ เกมสะกดคำ และเกมทำท่าเลียนแบบคำศัพท์ เป็นต้น

2. สติปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical–Mathematical Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการใช้ตัวเลขและการใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความสามารถในการใช้รูปแบบเชิงตรรกะและความสัมพันธ์ ความสามารถในการคิดแบบมีเหตุและผล การคิดเชิงนามธรรม การคิดคาดการณ์ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์มีการทำงานอย่างเป็นระเบียบแบบแผน มีความคิดเป็นเหตุเป็นผล

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ เช่น เกมเกี่ยวกับตัวเลข กิจกรรมการทดลอง การทำโครงงานวิทยาศาสตร์ การแก้โจทย์ปัญหา ฝึกทักษะในการคิดคำนวณ การแก้สมการ การคิดคำนวณ การเล่นเกม การคิดเลขเศษส่วน การจำแนกและการจัดหมวดหมู่ การทายปัญหา การทำเค้าโครงเรื่องย่อ การจัดลำดับเหตุการณ์ การสร้างภาพ/ลวดลายต่าง ๆ การหาเหตุและผล การหาข้อแตกต่าง เล่นเกมคณิตศาสตร์จากเครื่องคอมพิวเตอร์ การแปลและวิเคราะห์ข้อมูล การให้เหตุผล ทำการทดลอง การคาดคะเน การให้ทำงานผสมผสานระหว่างคณิตศาสตร์กับการจัดระบบในหัวข้อต่างๆ การทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับการคำนวณ การทำตารางต่าง ๆ การถามคำถามแบบโสกราตีส กระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ การสรุปผล การทำโครงงาน และการทำงานประดิษฐ์ เป็นต้น

3. สติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual–Spatial Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้โลกเชิงภาพอย่างแม่นยำและดำเนินการเปลี่ยนแปลงตามการรับรู้เหล่านั้น มีความเข้าใจในสี เส้น รูปร่าง รูปแบบ พื้นที่ ทิศทางและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้ มีความชื่นชอบในกิจกรรมศิลปะ การคิดจินตนาการ ชอบขีดเขียน มีมุมมองทางศิลปะที่ดี ชอบแสดงออกเป็นภาพวาดมากกว่าตัวอักษร

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ เช่น การใช้กิจกรรมศิลปะ การถ่ายภาพ การคิดเป็นภาพ การสังเกตภาพ การวาดภาพด้วยวิธีการต่างๆ การเรียนด้วยภาพ การใช้ภาพโปสเตอร์ การเขียนบันทึกไดอารี่ การทำ Mind Mapping การเขียนการ์ตูน การสร้างสัญลักษณ์ การเขียนแผนที่/แผนภูมิ การต่อภาพ การทำป้ายนิเทศ การใช้สัญลักษณ์ การสร้างรูปจำลอง การปะติดภาพกระดาษ การทำโมบายล์ การแกะสลัก การทำงานผสมผสานระหว่างงานทางศิลปะกับวิชาต่าง ๆ การทำกิจกรรมต่างๆ

ที่เกี่ยวกับการเห็น การเรียนรู้โดยใช้การกระตุ้นจากสิ่งรอบข้าง การเล่นเกม การใช้ท่าทาง การเปลี่ยนแปลงหรือจัดห้องใหม่เพื่อให้มีการฝึกความรับรู้แบบต่าง ๆ การเล่นเกม การดูวิดีโอ และการจัดทัศนศึกษา เป็นต้น

4. สติปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence) หมายถึง ความเชี่ยวชาญในการใช้ร่างกายทั้งหมดเพื่อแสดงความคิดและความรู้สึก สามารถใช้มือหรือท่าทางในการผลิตหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ มีทักษะในการเคลื่อนไหวที่ดี มีความกระตือรือร้น มีความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น และความรวดเร็ว อีกทั้งมีความสามารถทางประสาทสัมผัส ชอบออกกำลังกาย ชอบแสดงท่าทาง และสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว เช่น การทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนไหวและลงมือปฏิบัติจริง การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ภาษาท่าทาง การเต้นรำ การฟ้อนรำ การแสดงละคร การแสดงท่าทาง/ละครใบ้ การแสดงท่าทางประกอบเพลง การแสดงบทบาทสมมติ การทัศนศึกษา การทำงานในห้องทดลอง การสัมภาษณ์ การเล่นเกม การเล่นเกม การทำกิจกรรมกลางแจ้ง การแสดงออกบนใบหน้า การทำงานหัตถกรรมต่าง ๆ การสร้างสถานการณ์จำลอง การเผชิญสถานการณ์ การทำงานกลุ่ม การจัดนิทรรศการหรือโครงการ การทำงานประดิษฐ์ การทำกิจกรรมกลางแจ้ง และการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ เป็นต้น

5. สติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการซึมซับและเข้าถึงสุนทรียะทางดนตรี การแสดงออก แยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้ดี มีความไวต่อจังหวะ ระดับเสียงหรือทำนอง ชอบร้องรำทำเพลง สามารถแต่งเพลงและเล่นเครื่องดนตรีได้ดี ทำงานและจดจำเนื้อหาต่าง ๆ ได้ดีเมื่ออยู่ท่ามกลางเสียงดนตรี

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านดนตรี เช่น การแต่งเพลง การเรียนรู้ผ่านบทเพลงและจังหวะ การเล่น/ร้องรำทำเพลง การร้องเพลงประสานเสียง การชมดนตรีหรือคอนเสิร์ต การแสดงบนเวที การเล่น/การใช้เครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ การทำจังหวะ/เคาะจังหวะ การวิเคราะห์ดนตรี การเต้นตามจังหวะเพลง การสวดมนต์ การอ่านทำนองเสนาะ การใช้ดนตรีเพื่อเปลี่ยนแปลงอารมณ์ และการทำเสียงเลียนแบบสัตว์หรือธรรมชาติ เป็นต้น

6. สติปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และเจตนาที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน มีความไวในการสังเกต สีนัย ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม มีทักษะในการจูงใจคน พุดจาสนทนากับผู้อื่นได้ดี สร้างมิตรภาพได้ง่าย รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถเจรจาต่อรอง ลดความขัดแย้ง ชอบการมีส่วนร่วมในกลุ่ม และเป็นปัญญาด้านที่จำเป็นต้องมีอยู่ในบุคคลทุกคน

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ เช่น การทำโครงงานเป็นกลุ่ม การทำงานกลุ่ม การทำแผนภูมิ การสังเกต การปฏิสังสรรค์ การสนทนาสองคน/หลายคน การโต้ว่าที่ การสื่อสาร การวาดจิตรกรรมฝาผนัง การเล่นเกม การเล่นเกม การทำกิจกรรมนันทนาการ การแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ แก่ผู้อื่น การฝึกทักษะด้านการติดต่อและการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การสนทนา/ปรึกษาหารือ การสัมภาษณ์ การจัดงานรื่นเริง การสำรวจความคิดเห็น การใช้กิจกรรมทางสังคมในบทเรียนในวิชาต่าง ๆ การพูดคุย/ตอบคำถามที่ตั้งไว้ การเรียนรู้โดยการให้บริการผู้อื่น การฝึกให้คำแนะนำผู้อื่น และการฝึกใช้เหตุผลในสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น

7. สติปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) หมายถึง การมีความสามารถในการเข้าใจตนเอง การปรับตัวบนพื้นฐานของความรู้ด้านต่าง ๆ การรู้จักแข็งและข้อจำกัดของตนเอง การรับรู้ถึงอารมณ์ภายในตนเอง ความตั้งใจ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง แรงจูงใจ ความปรารถนา การมีวินัยในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีจินตนาการและความคิดที่เป็นอิสระ และชอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง เช่น การศึกษารายบุคคล การให้อิสระในการทำงานเพียงลำพัง การส่งเสริมให้รู้จักนับถือตัวเอง การเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง การอ่านวารสาร การนั่งสมาธิ การประเมินตนเอง การเขียนบันทึก/ไดอารี่ การคิดบทพวน การคัดลอกข้อความ/คำคม/คำกล่าวเกี่ยวกับตนเอง การเขียนคำประพันธ์ การแปลความ การคิดฉันทลักษณ์ การสร้างกรอบความคิด การวางแผนเป้าหมาย การแสดงความรู้สึกของตนเอง การสำรวจตนเองทั้งด้านความรู้สึก อารมณ์และความคิด การทำกิจกรรมพัฒนาตนเอง การทำบันทึกย่อเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การฝึกการฟังและคิด การวิจารณ์หรือเขียนแสดงประสบการณ์ของตนเอง การเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง การฝึกให้เชื่อมั่นในตนเอง การฝึกหัดตั้งคำถาม การร่วมทำงานกลุ่ม การเป็นผู้นำและผู้ตาม การเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้เพื่อนฟัง การร่วมสร้างสถานการณ์จำลองและเผชิญสถานการณ์ เป็นต้น

8. สติปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มีความรักและสนใจเรื่องต่าง ๆ ของธรรมชาติ เลี้ยงสัตว์ สิ่งมีชีวิตและดินฟ้าอากาศ เป็นนักอนุรักษ์ และปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติได้ดี

ตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ เช่น การทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การศึกษาพืชและต้นไม้ต่าง ๆ การปลูกผัก การปลูกต้นไม้ สวนสมุนไพร การเลี้ยงสัตว์ การดูนก/เลี้ยงนก การเลี้ยงปลา การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศน์ การจัดสวนขวด/สวนถาด การสำรวจธรรมชาติ การเดินชมธรรมชาติ/การเดินป่า การสำรวจสถานที่ การศึกษาระบบนิเวศ การพยากรณ์อากาศ การประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ การรณรงค์ในเรื่องสิ่งแวดล้อม การทัศนศึกษา การศึกษาภาคสนาม

การถ่ายรูป การทำกิจกรรมนอกค่าย การศึกษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เป็นต้น

จากบทสรุปของทฤษฎีปัญหาและตัวอย่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสติปัญญาด้านต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า คนเราทุกคนโดยทั่วไปล้วนมีสติปัญญาที่หลากหลายเป็นคุณสมบัติที่มีคุณค่าติดตัวอยู่แล้วทั้งสิ้น เพียงแต่สติปัญญาแต่ละด้านนั้นบุคคลมีไม่เท่ากัน และความสามารถในการนำออกมาใช้ประโยชน์ก็แตกต่างกัน ด้วยมีผลมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว จิตใจ อารมณ์ ความรู้ ประสบการณ์ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความจำเป็น และโอกาสในการเผชิญสถานการณ์ เป็นต้น จึงทำให้เห็นได้ว่าบุคคลมีทักษะหรือความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป และถึงแม้บุคคลจะอยู่ในสถานการณ์หรือปัญหาเดียวกัน ก็จะมีแนวทางการดำเนินชีวิตหรือการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไปด้วย และความสามารถในด้านต่าง ๆ เหล่านี้สมควรที่จะได้รับการฝึกให้มากที่สุดตั้งแต่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ดังนั้น สถานศึกษาทุกระดับจึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่สุดที่จะพัฒนาหล่อหลอม ปลุกฝังและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลายเหล่านี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ตามความเหมาะสมของผู้เรียน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมอย่างหลากหลาย ผู้เขียนจึงได้รวบรวมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามสติปัญญาด้านต่าง ๆ ตามประสบการณ์มานำเสนอไว้เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จะได้แนวความคิดไปจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้รู้ เข้าใจ และพัฒนาความสามารถของตนเอง ผู้เรียนจะสามารถเรียนได้ดีขึ้น ได้เสริมความมั่นใจของตนเองซึ่งจะช่วยให้เขากลับทำงานที่ยากและท้าทายมากขึ้นกว่าเดิม เกิดการเข้าใจและจดจำบทเรียนที่ผ่านการฝึกด้วยสติปัญญาที่หลากหลายช่องทาง และเพื่อเป็นแนวทางแก่บุคคลทั่วไปในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนในอนาคต

แนวทางการจัดกิจกรรม

ในการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับทฤษฎีปัญหา ผู้เขียนขอแนะนำแนวทางดังนี้

1. ผู้สอนควรแนะนำขั้นตอนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานทั้ง 5 ขั้นตอน และรายละเอียดของทฤษฎีปัญหาให้ผู้เรียนได้ทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพื่อที่เวลาผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานโดยสอดคล้องกิจกรรมตามทฤษฎีปัญหาแล้วกิจกรรมจะได้ดำเนินไปได้ด้วยดี

2. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานทั้ง 5 ขั้นตอนไปที่ละขั้น และแนะนำให้ผู้เรียนนำกิจกรรมตามแนวทฤษฎีปัญหาทั้ง 8 ด้านเข้าไปจัดเสริม เพิ่มเติม ปฏิบัติทั้งเป็นงานเดี่ยวและงานกลุ่มตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและบริบทตามสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อม

3. ในการสอนแต่ละครั้งผู้สอนควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่า จะเรียนรู้เรื่องอะไร เพื่อที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสเตรียมตัว กิจกรรม และหาแนวทางในการศึกษาค้นคว้ามาเตรียมไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปได้อย่างราบรื่น รวดเร็ว และประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

สำหรับตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่าง เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” มีจำนวนผู้เรียนประมาณ 25-30 คน ควรใช้เวลาสอนประมาณ 90-120 นาที มีแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 5 ขั้นตอน แล้วผสมผสานหรือสอดแทรกกิจกรรมพหุปัญญาเข้าไปในทุกขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ

เพื่อให้ผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเรียน อยากค้นหาคำตอบ มีวิธีการกระตุ้นผู้เรียนที่หลากหลาย กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติและสอดแทรกพหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 6, 7 และ 8 ได้แก่

1. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นการทบทวนเพื่อให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 6, 7)

2. ผู้สอนถามผู้เรียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เช่นใครเคยรู้จัก เคยได้ยินหรือได้เคยปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้าง ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันพูดคุยตามประสบการณ์ของตน ใช้การอภิปรายแบบเปิดในห้องเรียน หลังจากนั้นผู้สอนแนะนำ “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยใช้สื่อ ppt และวิดีโอสั้น ๆ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคนที่ปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผู้สอนนำมาจากในยูทูบ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำเร็จของบุคคลในวิดีโอแล้วเกิดความอยากรู้อยากเห็นเพิ่มเติมในเรื่องนี้ เช่น เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ประวัติความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ พระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแนวทางการดำรงชีวิต เป็นต้น (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 6, 7, 8)

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ

เมื่อผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเรียน อยากค้นหาคำตอบ ที่ผู้สอนกระตุ้นผู้เรียนให้ตั้งปัญหาที่เกิดจากความสนใจและความอยากรู้ ตามวิธีการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 แล้ว นำไปดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติในขั้นตอนที่ 2 และสอดแทรกพหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 6 และ 7 ได้แก่

1. ให้ผู้เรียนนำประเด็นปัญหาที่อยากรู้ อยากเรียน อยากค้นหาคำตอบทั้งหมดในขั้นที่ 1 มาสรุปเป็นประเด็นปัญหาหลักๆ หรือคำถามที่ต้องการคำตอบอีกที เพื่อไม่ให้ประเด็นปลีกย่อยมากนัก ซึ่งปัญหาเหล่านี้ผู้เรียนอาจจะจัดกลุ่มโดยนำปัญหาบางประเด็นมารวมกันหรืออาจคิดปัญหาขึ้นมาเพิ่มใหม่ก็ได้ จนได้จำนวนประเด็นหรือหัวข้อที่เหมาะสม (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 6, 7)

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจในประเด็นปัญหา จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่พอเหมาะอาจมีประมาณ 4-5 คน แต่ละกลุ่มเลือกประเด็นปัญหาตามความสนใจจนครบทุกประเด็น ในขั้นนี้สมาชิกแต่ละกลุ่มจะมีความพอใจ เพราะเกิดความ “อยากรู้” และดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง สำหรับขั้นนี้อาจพบปัญหาอยู่บ้างคือ กลุ่มเลือกประเด็นปัญหาตรงกัน อาจให้เลือกประเด็นที่สนใจรองลงไป (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7)

ขั้นตอนที่ 3 ค้นคว้าและคิด

เมื่อผู้เรียนแบ่งกลุ่มและมีประเด็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบเรียบร้อยแล้ว จะให้เวลาผู้เรียน ค้นคว้าและคิดในขั้นตอนนี้ เช่น 1) การวางแผนการทำงานกลุ่ม 2) วิธีการค้นคว้าและแหล่งการเรียนรู้ในการหาข้อมูล 3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล 4) วิธีการนำเสนอข้อมูล และ 5) วิธีการตอบคำถามถ้ามีผู้ซักถามข้อมูลเพิ่มเติม ในขั้นนี้จะพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ผู้สอน จะใช้การเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวก เสริมสร้างการมีส่วนร่วมโดยการรับรู้และส่งเสริมการกระทำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความมั่นใจในความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกันนี้จะช่วยลดการแข่งขันในห้องเรียนและสนุกสนานมากขึ้น การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติในขั้นนี้จะสอดแทรกพหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 ได้แก่

1. ผู้เรียนเข้ากลุ่มทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม ปรึกษาหารือถึงประเด็นหลักและแยกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการหาข้อมูลและครอบคลุมประเด็นได้มากขึ้น ขั้นนี้เป็นกิจกรรมง่าย ๆ ที่เหมาะกับ ผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะจัดการเรียนการสอน จะส่งผลให้ผู้เรียนอยากหาคำตอบในเนื้อหาที่จะเรียน ทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ นี้ทุกกลุ่มได้รับการคาดหวังให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อค้นหาวิธีแก้ปัญหา (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 4, 6, 7)

2. กลุ่มผู้เรียนแบ่งหัวข้อย่อยกันค้นคว้า คิดหาวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่จะค้นคว้าหาข้อมูลคำตอบที่ต้องการ ว่าหาความรู้ได้จากที่ไหนบ้าง ด้วยวิธีการใดบ้าง ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีความเห็นว่าค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการสรุปและเขียนลงในกระดาษ เนื่องจากในห้องเรียนไม่มีเครื่องปริ้นท์เอกสาร แล้วนำข้อสรุปต่าง ๆ มารวมกัน ร่วมกันอ่าน วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปประเด็นสำคัญเป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจนตามหัวข้อย่อยที่รับผิดชอบภายใต้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” แล้วอภิปรายทำความเข้าใจร่วมกันภายในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เช่น การระดมสมอง จะสามารถเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7 และ 8)

3. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มต้องร่วมกันคิดสร้างสรรค์ หาวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ว่าจะนำเสนอด้วยวิธีใด เช่น การ อภิปราย การเล่าเรื่อง การเสวนา การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการนำเสนอ เช่น powerpoint เพลง คลิป โปสเตอร์ รูปภาพ ฯลฯ แต่ละกลุ่มจะใช้วิธีนำเสนอที่รูปแบบก็ได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาและเวลาที่กำหนด ทักษะในการคิด ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะ

ในการนำเสนอ การทำงานเป็นกลุ่มและทักษะในการบริหารเวลา (ศิริญาพร ปรีชา, 2558 : 16) ฉะนั้นในขั้นตอนนี้ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดกิจกรรมนำเสนอที่หลากหลาย (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8)

4. ในขณะที่ผู้เรียนค้นหาคำตอบและวิธีการนำเสนอองค์ความรู้นั้น ผู้สอนจะคอยให้คำปรึกษาได้หาก กลุ่มผู้เรียนมีปัญหา แต่จะตอบคำถามด้วยคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยตัวเองและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดเพิ่มเติม ผู้สอนเองจะเป็นแหล่งข้อมูลและสามารถแนะนำผู้เรียนให้หาความรู้จากแหล่ง ต่างๆ และรู้จักเลือกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนจะสนุกไปกับค้นคว้าและการเรียนรู้ต่างๆ สิ่งที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ ทักษะการคิดและค้นคว้าหาคำตอบที่ถูกต้องและเหมาะสม (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 6, 7 และ 8)

5. ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้และซักซ้อมวิธีการนำเสนอผลงานของกลุ่มตน และเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับ ตอบคำถามเพื่อนร่วมห้องที่อาจจะมีคำถามหลังจากนำเสนอผลงานเสร็จแล้ว ซึ่งจะเป็นช่วงเวลาที่ต้องใช้ทักษะ การสื่อสาร ปฏิภาณไหวพริบ ความรวดเร็วในการคิดคำตอบอย่างเป็นเหตุเป็นผล และถูกต้องตามองค์ความรู้ (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 5, 6, 7 และ 8)

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอ

หลังจากที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกัน วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปประเด็นสำคัญที่ได้เรียนรู้ จากการค้นคว้าเป็นองค์ความรู้ตามหัวข้อย่อยที่รับผิดชอบภายใต้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” แล้ว ผู้เรียนทุก กลุ่มจะต้องนำเสนอผลงานที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาแก่ผู้เรียนในห้อง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติในขั้นตอนนี้ จะ สอดแทรกพหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 ได้แก่

1. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน ซึ่งในการนำเสนอผลงานกลุ่มนั้น อาจจะมีวิธีการเลือกกลุ่มในการ นำเสนอได้หลายแบบ เช่น ให้กลุ่มผู้เรียนอาสาสมัครออกมานำเสนอ จับสลากก่อนหลัง หรือวิธีอื่น แต่สำหรับ เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” นี้อาจจะให้กลุ่มผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานเรียงลำดับตามความเหมาะสมของ หัวข้อเรื่อง เพื่อให้เนื้อหาเรียงไปลำดับ ง่ายต่อการเข้าใจของผู้ฟัง โดยผู้สอนอาจเป็นผู้บอกลำดับหรือให้ผู้เรียน ร่วมกันคิดว่าหัวข้อเรื่องใดควรนำเสนอก่อนหรือหลัง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดมากขึ้น หลังจากนั้น ก็ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานทีละกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8)

2. ในการนำเสนอผลงานเป็นการนำเสนออย่างสร้างสรรค์ ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอตั้งแต่ต้นจนจบจะไม่มี การแทรกแซงหรือแสดงความคิดเห็นหรือซักถามใดๆ และเมื่อจบการนำเสนอผู้สอนจะเป็นผู้เปิดประเด็นให้มีการ ซักถาม หรือมีการเพิ่มเติมบางประเด็นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจากผู้ฟัง ผู้สอนจะคอยดูแล พิจารณาคำถามและ ข้อคิดเห็นต่างๆ ให้อยู่ในประเด็น เป็นผู้สร้างบรรยากาศในการซักถาม ซึ่งจะเป็นการต่อยอดไปสู่ความรู้ให้ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 3, 6, 7)

3. การนำเสนอองานกลุ่มนี้ ควรให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีบทบาทในการนำเสนอ เพื่อฝึกความกล้าใน การแสดงออก ความรับผิดชอบ การมีวินัย ความสามัคคี และจะสามารถเข้าใจองค์ความรู้ของทุกกลุ่มได้ดี

ผู้สอนควรเน้นผู้เรียนว่าขณะที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนำเสนอ ผู้เรียนคนอื่น ๆ ควรตั้งใจฟังและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กลุ่มนำเสนอเชิญชวนให้ร่วมกิจกรรม ขณะเดียวกันผู้สอนก็สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและประเมินการทำงานกลุ่มทุกขั้นตอนแล้วบันทึกผลไว้ทุกอย่างด้วย

5. สำหรับขั้นการนำเสนอผลงานนี้ ภายในห้องเรียนควรจัดบรรยากาศให้ดี มีเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ บริการให้แก่ผู้เรียน (อนรรฆ สมพงษ์ และลดาวัลย์ มะลิไทย. (2560 : 16) เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ จอโปรเจคเตอร์ ไมโครโฟน แผ่นกระดานไวท์บอร์ด ปากกาไวท์บอร์ด ขาดังสำหรับแขวนหรือติดภาพ กระดาษแข็ง กระดาษสี เทปขาว ปากกาสีเมจิก กรรไกร ฯลฯ เพื่อช่วยสนับสนุนให้การนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่มให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยให้ผู้ฟังสามารถฟัง ดู และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้นด้วย

6. หลังจากที่ทุกกลุ่มได้นำเสนอผลงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไปหรือส่วนที่จะช่วยทำให้บทเรียนมีความสมบูรณ์มากขึ้น (พหุปัญญาด้านที่ 1, 2, 6, 7)

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล

ในการประเมินผลผู้เรียนนั้น จะทำการประเมินตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-4 อย่างไม่เป็นทางการ ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมพหุปัญญาผสมผสานกันทั้ง 8 ด้าน สำหรับการประเมินผู้สอนจะประเมินผู้เรียนเป็น 2 ระยะ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นการประเมินผู้เรียน 2 ด้าน คือ การประเมินด้านทักษะ/กระบวนการ (Skill/Process) และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude/Attribute) จะใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติ (performance assessment) เป็นส่วนใหญ่ ใช้การสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติตนของผู้เรียนทั้งห้องโดยองค์รวม เริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 1-4 ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้เรียนในการทำงานกลุ่ม ผู้สอนจะสังเกตผู้เรียนทุกคน เช่น ความสนใจร่วมปฏิบัติกิจกรรม กระตือรือร้น การแสดงออก การแสดงความคิดเห็น ความรับผิดชอบ การมีวินัย ความสามัคคี การเป็นผู้นำและผู้ตาม เป็นต้น โดยสังเกตผู้เรียนทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มแล้วเขียนบันทึกไว้ ในการประเมินระยะที่ 1 นี้ผู้สอนจะต้องตั้งประเด็นการประเมินไว้ว่าจะสังเกตอะไร ด้านใดบ้าง แล้วจดบันทึกไว้ขณะที่ผู้เรียนเข้ากลุ่มในขั้นที่ 3 หรืออาจจะให้คะแนนการปฏิบัติเป็นรายกลุ่มตามความเหมาะสมก็ได้ซึ่งผู้สอนสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ และนอกจากนี้สามารถให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย เช่น ให้คะแนนกลุ่มอื่นในการนำเสนอผลงานในประเด็นต่าง ๆ ให้คะแนนกลุ่มของตนเองในการร่วมมือกันทำงานทุกขั้นตอนและความสำเร็จของผลงาน

ระยะที่ 2 เมื่อผู้เรียนทุกกลุ่มได้นำเสนอผลงานและร่วมกันสรุปสาระสำคัญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนจะดำเนินการประเมินผลผู้เรียนด้านความรู้ (Knowledge) เป็นการประเมินรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดเป็นการเขียนอธิบายเพื่อตอบคำถามตามเนื้อหาที่เรียน การแสดงความคิดเห็น การเชื่อมโยงองค์

ความรู้กับความคิดของแต่ละคนในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถวาดรูปภาพ ทำ mind mapping แผนผัง โครงร่างหรืออื่น ๆ ประกอบการตอบคำถามได้ตามอัธยาศัย ส่วนการให้คะแนนการตอบคำถามจะพิจารณาตามประเด็นคำถาม แล้วให้เป็นคะแนนโดยผู้สอนสามารถตั้งเกณฑ์คะแนนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

สำหรับการประเมินผลทั้ง 2 ระยะนี้ ผู้สอนควรแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบก่อนการเรียนครั้งต่อไป เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำผลการประเมินไปพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

จากตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” นี้จะเห็นได้ว่า สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยตัวเอง ได้คิดสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานหลายอย่าง และการสอดแทรกกิจกรรมตามทฤษฎีพหุปัญญาก็สามารถช่วยเสริมทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ใน 5 ขั้นตอนมีความหลากหลาย น่าสนใจยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะมีทักษะและความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลายติดตัวไปใช้ในการดำรงชีวิตมากมาย อีกทั้งผู้สอนจะมีแนวทางในการแนะนำผู้เรียนให้ปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

สรุป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จะเห็นได้ว่า 5 ขั้นตอนนั้นมีการดำเนินไปอย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับการสอนเนื้อเรื่องที่มีเนื้อหาสำหรับให้ผู้เรียนค้นคว้าศึกษาจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายเองได้ โดยมีปัญหาเป็นตัวจุดประกายเริ่มต้นปฏิบัติกิจกรรมและมีผู้สอนเป็นผู้คอยดูแล ให้คำแนะนำ ผู้เรียนมีการแบ่งปันและร่วมมือ ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการคิดอื่น ๆ อีกหลายแบบ แต่อาจจะทำได้ไม่มากนักสำหรับผู้เรียนชั้นเล็ก ๆ เพราะผู้เรียนมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติหลายขั้นตอน และการนำกิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาทั้ง 8 ด้านมาผสมผสาน สอดแทรกเข้าไปในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ยิ่งทำให้ผู้เรียนคิดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการวัดและประเมินผลตามเป้าหมายการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ด้าน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานผสมผสานกับกิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา จึงเป็นการประยุกต์ใช้วิธีการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจสามารถนำไปใช้สอนผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย หากผู้สอนได้ใช้วิธีการสอนแบบนี้สม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ หลายด้านที่ติดตัวไป จะเป็นกุญแจสำคัญในการดำเนินชีวิตและอาจเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2560). ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.happyhomeclinic.com/Download/article/a01-multiple%20intelligence.pdf>.
- นรรักษ์ ฝันเชียร. (2563). ทฤษฎีพหุปัญญาสู่การเข้าถึงอัจฉริยภาพของนักเรียนทุกคน. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/78233/-blog-teaartedu-teaart->.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity-based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1 (2), 23-38.
- ศิริญาพร ปรีชา. (2558). การประยุกต์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการการเรียนรู้เชิงรุก “นวัตกรรมการเรียนรู้”*. 14-15 พฤษภาคม 2558. สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. ม.ป.ท.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2560). การศึกษาเพื่อประเทศไทย. *วารสารรามคำแหงฉบับศึกษาศาสตร์*. 1 (1), 41-49.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2560 ก). กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ในกระบวนการวิชา CEE2205 ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 32 (2), 1-8.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2560 ข). กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ในกระบวนการวิชา CEE2205 ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนรรฆ สมพงษ์ และลดาวัลย์ มะลิไทย. (2560). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning: CBL) ในรายวิชาการศึกษาเอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.slideshare.net/EmmyNichanan/cbl-77494336>.
- Cherry, K. (2021). Gardner's Theory of Multiple Intelligences. (2nd ed.). *Online*. Retrieved August 30, 2021. from: <https://www.verywellmind.com/gardners-theory-of-multiple-intelligences-2795161>
- Kurt, S. (2020). Theory of Multiple Intelligences – Gardner," in Educational Technology, December 19, 2020. *Online*. Retrieved July 10, 2021. from: <https://educationaltechnology.net/theory-of-multiple-intelligences-gardner/>.
- Gardner, H. (1999). Intelligence Reframed: Multiple Intelligences For The 21st Century. *Online*. Retrieved July 10, 2021. from : <https://www.amazon.com/Intelligence-Reframed-Multiple-IntelligencesCentury/dp/0465026109%3FSubscriptionId%3DAKIAIXFKFJI6IH6DO5KQ%26tag%3Dkirkus20%26linkCode%3Dxm2%26camp%3D2025%26creative%3D165953%26creativeASIN%3D0465026109>.

การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา

The Integration of the Sappurisadhamma in Educational Administration of Schools

พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยาวิชัย),

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และ วรกฤต เกื่อนช้าง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Phramahaprayut Payutto (Yawichai),

Phrakhrusrisuthamniwit and Worrakrit Thuanchang

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Prayut1990_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมในการบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาผลการวิเคราะห์พบว่า การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาหรือในการบริหารภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการการบริหารงบประมาณการบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป การนำหลักสัปปุริสธรรมมาบูรณาการกับการบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน จะส่งผลให้บุคคลไปสู่ความมีคุณค่าอย่างแท้จริง เป็นคนสมบูรณ์แบบเป็นคนดีแท้ เป็นบุคคลที่น่าคบหาสมาคมด้วยเป็นอย่างยิ่ง นำพาประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวมสามารถนำหมู่ชน สังคม และประเทศชาติไปสู่ความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าตลอดไป

คำสำคัญ: หลักสัปปุริสธรรม; การบูรณาการ; การจัดการศึกษา; สถานศึกษา

Abstracts

The objective of this journal was to study the integration of the Sappurisadhamma (virtue of the righteous) in the educational administration of the schools. The result of the analysis found that the integration of the Sappurisadhamma in the educational administration of the schools in 4 aspects: the academic administration, the budgeting administration, the personnel administration and the general administration would make the people to the perfect people, make the advantages to themselves and the society, and lead the people, the society and the nation to the peace and the progress.

Keywords: Sappurisadhamma; Integration; Educational Administration; School

บทนำ

การบริหารเป็นศาสตร์ที่มีองค์ประกอบของความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ที่นำมาจากศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหาร (Administration) เป็นการบริหารงานภาครัฐ ส่วนการจัดการ (Management) เป็นบริหารงานขององค์กรแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลแล้วการบริหารจัดการเป็นทั้งศิลป์ (Art) ที่ทักษะและความรู้ที่แต่ละคนได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดหมายจุดใดจุดหมายหนึ่ง โดยทักษะความรู้ที่พัฒนาขึ้นมาอาจเกิดจากการฝึกฝนหรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความชำนาญ หรือได้รับการพัฒนาทักษะทางการบริหารมาเป็นอย่างดี (วิโรจน์ สารรัตน์, 2553 : 3) ในการบริหารจัดการเชิงพุทธมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์การทุกหน่วยงาน ด้วยเหตุที่ว่าสังคมปัจจุบันตกอยู่ภายในอำนาจเงินตรา โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำ นักการเมือง นักธุรกิจ แม้แต่พระสงฆ์องค์เจ้า ยังเชื่ออำนาจวัตถุนิยม เมื่อเป็นเช่นนั้น ส่งผลให้เกิดคู่แข่งกันเพื่อเอาชนะ สำหรับการบริหารเชิงพุทธเน้นการแสวงหาตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา เป็นแนวทางให้สังคมเกิดความพอเพียง เป็นพื้นฐานแห่งความสันติสุข (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2553 : 23) ปัญหาความวุ่นวายในสังคมไทยที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เป็นผลมาจากการยึดมั่นถือมั่นในอัตตารัตนัตถิยาเกินไป นอกจากนั้นแล้ว แนวทางการบริหารจัดการเชิงพุทธได้รับความคาดหวังว่า เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาความสับสนวุ่นวายของสังคมได้ สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าสังคมไทยได้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้น หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต การทำมาหากิน ค่านิยมและพิธีกรรม ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมมาโดยตลอด (กมล ฉายะวัฒนะ, 2554 : 14) ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงเป็นการจัดแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริง โดยอาศัยปัจจัย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ การนำหลักสัปปุริสธรรมมาบูรณาการในการการบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการบริหารงานของผู้บริหารต่อบุคลากรในองค์กรให้เกิดประสิทธิผลสำเร็จได้อย่างดีมีคุณภาพ

หลักสัปปุริสธรรม

หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมของคนดีคือผู้ประพฤติปฏิบัติชอบจะก่อให้เกิดผลสำเร็จ พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงอัมมัญญสูตรว่า (องค.สตตก. (ไทย) 23/68/146) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรมนี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็นเนื่อบานบุญอันยอดเยี่ยมของโลก สัปปุริสธรรมได้แก่อะไรบ้าง กล่าวคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ คือ อัมมัญญ อตถัญญ อตตัญญ มัตตัญญ กาลัญญ ปริสสัญญ และปุคคลัญญ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอัมมัญญบุคคล หมายถึงผู้รู้ธรรม เป็นคุณสมบัติประการที่ 1 ในคุณสมบัติ 7 ประการของภิกษุ ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม 7 ประการ ย่อมเป็นผู้ควรของการคำนับ นับถือ ยกย่องของบุคคลทั้งหลาย ถือเป็นผู้มีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ คุณสมบัติ

1) ธัมมัญญ หมายถึงเป็นผู้รู้ธรรมอันเป็นคำสอนที่สำคัญ คือ สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัပ္พภูตธรรม เวทัลลสะ

2) อัตถัญญ หมายถึงเป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต กล่าวคือเป็นผู้รู้จักมุ่งหมายและรู้จักผล ผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์และตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3) อุตตัญญ หมายถึงเป็นผู้รู้จักตน มีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา และปฏิภาณเท่าใด

4) มัตตัญญ หมายถึงเป็นผู้รู้ประมาณในการรับปัจจัยกล่าวคือเป็นผู้รู้จักความพอดี ตามหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทาและหลักสันโดษ

5) กาลัญญ หมายถึงเป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะประกอบกิจการงานต่างๆ อย่างถูกต้อง

6) ปริสสัญญ หมายถึงเป็นผู้รู้จักวิธีการเข้าหาประชุมชน กล่าวคือเป็นผู้รู้จักชุมชนหรือสังคมอย่างถูกต้อง และเข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในชุมชน

7) บุคคลัญญ หมายถึงการรู้บุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง ควรจะปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้อง ผู้นำที่ดีย่อมต้องรู้บุคคล รู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมาย

หลักสัปปุริสธรรม 7 หรือธรรมของสัตบุรุษ หมายถึง ธรรมที่จะทำให้บุคคลให้เป็นคนดี และเพราะธรรมนั้นสัตบุรุษทั้งหลายได้ประพาสสืบต่อกันมา จึงเรียกว่า ธรรมของสัตบุรุษ คำว่า สัตบุรุษที่ใช้ในภาษาบาลีมีใช้ 2 ศัพท์ คือ สปปุริส และ สนต สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงวิเคราะห์ศัพท์ว่า สปปุริส ว่า สนโต ปุริโส สปปุริโส แปลว่า บุรุษผู้สงบแล้ว ชื่อว่าสัตบุรุษสาระสำคัญของหลักสัปปุริสธรรม (พระถนิตวาทมน (บุตรสวัสดิ์), 2551 : 76-88) ดังนี้

1) ธัมมัญญตา คือ รู้จักเหตุรู้หลักการรู้งานรู้หน้าที่รู้กติกาที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน กล่าวคือผู้นำนั้นจะต้องรู้จักเหตุรู้หลักการรู้กฎกติกาเหล่านี้ให้ชัดเจนเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่าธัมมัญญตา หมายถึงการรู้ธรรมดังความที่ปรากฏในธัมมัญญสูตรว่าภิกษุที่เป็นผู้รู้เหตุรู้เรื่องนวัคส์ตฤศาสน์คือคำสั่งสอนพระศาสดาอันเป็นศาสนธรรมมีองค์ประกอบอยู่ 9 ประการหรือที่เรียกว่ารู้ธรรมคำสั่งสอนในพระไตรปิฎก คือหลักปรีชาธรรมนั้นเองซึ่งได้แก่การรู้เรื่องของพระสูตรพระวินัยและพระอภิธรรมเป็นต้นอันเป็นเหตุแห่งความเจริญในการปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของการศึกษาพระธรรมวินัยภิกษุรูปใดมีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนดังกล่าวมาแล้วนี้ภิกษุนั้นชื่อว่าเป็นผู้รู้จักธรรมหรือเหตุแห่งความเจริญหลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนที่สำคัญคือนวัคส์ตฤศาสน์ 9 ประการ (อง.สตุตท. (ไทย) 23/68/143-146) ได้แก่

- 1) สุตตะคือพระสูตรต่างๆ
- 2) เคยยะคือพระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา
- 3) เวยยาकरणะคือพระอภิธรรมทั้งหมด
- 4) คาถาคือพระธรรมบทเถรคาถาเถรีคาถา
- 5) อุทานคือพระสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยความโสมนัส
- 6) อิติวุตตะกะคือพระสูตรที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “สมจริงดังคำที่พระองค์ตรัสไว้”
- 7) ชาดกคือพระสูตรที่แสดงเรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า
- 8) อัปภูตธรรมคือพระสูตรที่ประกอบด้วยปาฏิหาริย์
- 9) เวทลลสะคือพระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่งๆขึ้นไปเป็น

ต้น

2) อัตถัญญตา คือ รู้จุดหมายรู้ความมุ่งหมายและรู้จักผลกล่าวคือผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักจุดหมายหรือเป้าหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติเข้าใจวัตถุประสงค์องค์รวมว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไรเพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้นพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่าอัตถัญญตาคือความเป็นผู้รู้สรรพรู้จุดหมายรู้ประโยชน์

3) อัตตัญญตา คือ รู้ตนรู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติมีความสามารถอย่างไรและต้องรู้จักพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอผู้นำที่ดีนั้นจะต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอว่าตนเองมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรแล้วดำเนินการปรับปรุงจุดอ่อนของตนในขณะเดียวกันก็พัฒนาจุดแข็งของตนให้ดีขึ้นเรียกว่าผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงเปลี่ยนแปลงแห่งโลกอย่างแท้จริงเพื่อให้สามารถนำพามวลชนและองค์กรไปสู่จุดหมายได้ตามเป้าหมายที่วางไว้พระพุทธศาสนาได้กล่าวว่าอัตตัญญตาหมายถึงการรู้จักตนเกี่ยวกับศรัทธาศีลจาคะสุตะปัญญาเป็นต้น

4) มัตตัญญตา คือ รู้จักประมาณรู้จักความพอดีกล่าวคือต้องรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงานในเรื่องต่างๆดังนั้นผู้นำที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอเหมาะพอควรในการที่จะทำกิจการทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวว่ามัตตัญญตาหมายถึงรู้ประมาณในการรับปัจจัย

4

5) กาลัญญตา คือ รู้จักเวลารู้จักเวลาที่ควรประกอบกิจการงานต่างๆหรือทำงานให้ทันกับเวลาเหมาะกับเวลาและรู้คุณค่าของเวลาผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นผู้รู้จักการบริหารเวลาหรือวางแผนให้เหมาะสมกับเวลาอย่างถูกต้องในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงกาลัญญตาไว้ว่าการรู้จักแนวปฏิบัติอันเหมาะสมกับกาลเทศะ

6) ปริสัญญุตาคือผู้ชุมชนรู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวางจากสังคมโลกสังคมประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไรมีปัญหายังไรจะสามารถเข้าใจความต้องการของสังคมนั้นได้ถูกต้องหรือแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุดนอกจากนี้ยังต้องรู้เข้าใจระเบียบกฎเกณฑ์วัฒนธรรมประเพณีของสังคมนั้นๆได้อย่างถูกต้องเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างเหมาะสมดังนั้นผู้นำที่ดีจะต้องรู้เข้าใจสังคมอย่างถูกต้องเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่างๆของสังคมนั้นๆได้อย่างถูกต้องจะสามารถนำความสงบสุขสันติสุขความก้าวหน้ามาสู่มวลชนหมู่คณะและสังคมได้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวปริสัญญุตามาหมายถึงการรู้จักบริษัทและแนวปฏิบัติของบริษัท

7) บุคคลปรัปริญุตาคือการรู้บุคคลรู้ประเภทของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับด้วยรู้ว่าควรจะทำปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผลอย่างไรดังนั้นผู้นำที่ดีย่อมต้องรู้บุคคลรู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงานในการบริหารงานทุกๆด้านเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนตลอดจนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับหมู่คณะและองค์กรได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงบุคคลปรัปริญุตาคือการรู้บุคคลและลักษณะความต้องการของบุคคล

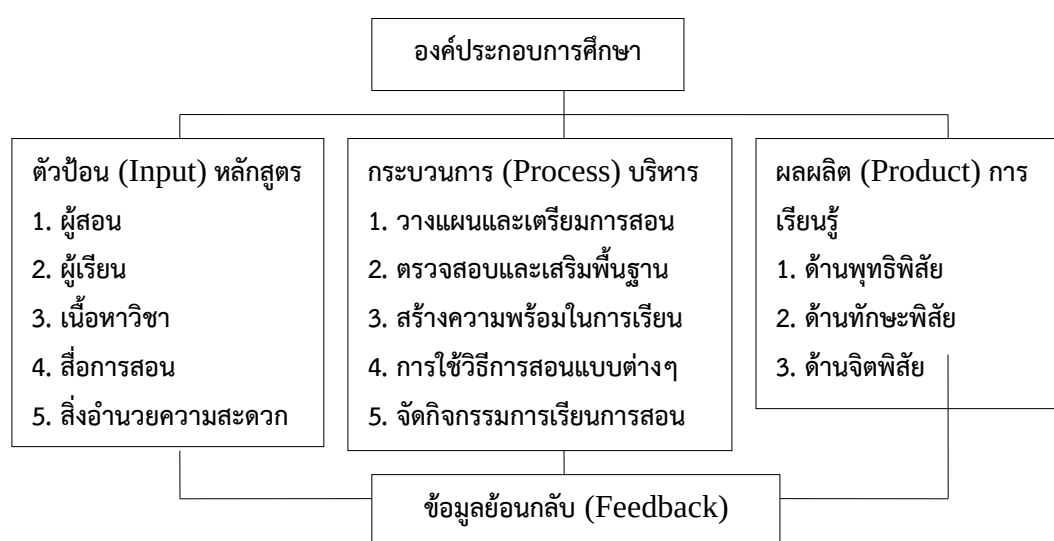
สรุปได้ว่า หลักสัปปุริสธรรม คุณธรรมที่สำคัญสำหรับสัปปุริสชน หรือ คนดีและเป็นคุณธรรมสำคัญของผู้นำที่สมบูรณ์แบบด้วย คุณธรรมทั้ง 7 ประการ คือ อัมมัญญตา ผู้รู้จักเหตุอัตถัญญตา ผู้รู้จักผล อัตถัญญตา ผู้รู้จักตนมัตถัญญตา ผู้รู้จักประมาณกาลัญญตา ผู้รู้จักกาลเวลาปริสัญญุตตา ผู้รู้จักชุมชน และบุคคลัญญตา ผู้รู้จักบุคคล หลักทั้ง 7 นี้ย่อมนำบุคคลนั้นไปสู่ความมีคุณค่าอย่างแท้จริง เรียกได้ว่าเป็นคนสมบูรณ์แบบเป็นคนดีแท้ เป็นบุคคลที่น่าคบหาสมาคมด้วยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการกระทำหรือพฤติกรรมของเขา มีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาด นำพาประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวม สามารถนำหมู่ชนสังคม และประเทศชาติไปสู่ความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าตลอดไป

การจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การเรียนการสอน คือการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของครูผู้สอน ในการถ่ายทอดความรู้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรม เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความสามารถด้านอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ องค์ประกอบการสอนประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการ และการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน และการประเมินผล การสอน นอกจากนั้น การสอนจะดำเนินไปด้วยดีโดยคำนึงถึงองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนอย่างมี

ระบบดังนี้ ตัวป้อน คือหลักสูตร ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา สื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นต้น กระบวนการ หมายถึงกระบวนการจัดการสอนเป็นการวางแผนและการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการสอน ผลผลิต เป็นผลสมบูรณ์ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปทางที่ปรารถนาของผู้เรียน เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 54)

การเรียนการสอนเป็นการให้บุคคลได้รับความรู้ ได้ใช้ประโยชน์จากโอกาสที่ได้มีความสัมพันธ์กันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน รวมทั้งเพื่อเป็นแหล่งของข้อมูลให้กับผู้เรียน ซึ่งให้เห็นถึงประสบการณ์ที่ได้รับ เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการศึกษามีโอกาสรับประสบการณ์นั้น เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างกัน ได้มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันหรือต่างกัน ได้มีโอกาสที่จะเรียนร่วมกัน เพื่อให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่มได้ใช้เวลา วัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนหรือกลุ่มได้ตีความหมายและประเมินผลร่วมกัน เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนได้เข้าถึงคุณค่าทักษะและประสบการณ์ที่ได้รับสรุปได้ตามแผนภาพ

ภาพที่1 องค์ประกอบการศึกษา

ที่มา : ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 55)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555 : 65) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ครูผู้สอนว่า ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการศึกษาด้วยตนเองให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งเอื้ออำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เช่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปะทะสัมพันธ์กับประเด็นปัญหาของสังคมด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเห็นบริบทของปัญหา และความรู้ที่จำเป็นในการแก้ปัญหา รวมถึงช่องทางการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน แนะนำ ถามให้คิด เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบ หรือสร้างความรู้ความ

เข้าใจได้ด้วยตนเอง สร้างแรงจูงใจช่วยให้ผู้เรียนคิดค้นต่อไปฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นผู้ชี้แนะ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดมากกว่าการบอกความรู้ร่วมประเมินผู้เรียน ใช้คำถามกระตุ้นการสะท้อนคิด จัดบรรยากาศ ที่ผู้เรียนรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ที่จะเรียนรู้และลงมือปฏิบัติและได้กำหนดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาหรือภารกิจการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน

1) **การบริหารวิชาการ** เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีความอิสระ คล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการมีอยู่ 12 ประการ คือ (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การวัดผลประเมินผล (4) งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (๖) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (7) การนิเทศการศึกษา (8) การแนะแนวการศึกษา (9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน (11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น (12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบัน

2) **การบริหารงบประมาณ** มุ่งเน้นความเป็นอิสระของการบริหารจัดการที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้ จากบริการมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน และมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานงบประมาณมี ๗ ประการ ได้แก่ (1) การจัดทำแผนและเสนอของบประมาณประกอบด้วย การวิเคราะห์ และพัฒนานโยบายทางการศึกษา การทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา และการวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอขอของบประมาณ (2) การจัดสรรงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา การเบิกจ่ายและอนุมัติงบประมาณ และการโอนเงินงบประมาณ (3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินการ ประกอบด้วย การตรวจสอบการใช้เงินและผลการดำเนินการประกอบด้วย การตรวจสอบการใช้เงินและผลการดำเนินการ และการประเมินผล การใช้เงินและผลการดำเนินงาน (4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษาประกอบด้วย การจัดทรัพยากร การระดมทรัพยากร การจัดหารายได้ และผลประโยชน์ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และกองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา (5) การบริหารการเงิน ประกอบด้วย การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การนำส่งเงิน และการกักเงินไว้เบิกเหลื่อมปี (6) การบริหารบัญชี ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีการเงิน การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน และ

การจัดทำและการจัดหาแบบพิมพ์ ทะเบียนและรายงาน (7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ประกอบด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา การจัดหาวัสดุ การกำหนดรูปแบบการรายงานหรือคุณลักษณะเฉพาะ จัดซื้อ จัดจ้าง การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3) การบริหารบุคคล มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาอย่างคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่อง ชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานบุคคล มี 5 ประการ ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง ประกอบด้วยการวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่ง การขอย้ายตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาและวิทยฐานะวิชาชีพครู การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ประกอบด้วยการดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการกรณีได้รับมอบอำนาจ การบรรจุกลับเข้ารับราชการ และการรักษาราชการแทน และการรักษาการในตำแหน่ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการพัฒนาข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา การเพิ่ม ค่าจ้างลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีถือจ่ายเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินตอบแทนอื่น งานทะเบียนประวัติ งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการขอหนังสือรับรอง วินัยและการรักษาวินัย ประกอบด้วยกรณีวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรง การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ และการเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย การออกจากราชการประกอบด้วย การลาออกจากราชการ ประกอบด้วยการลาออกจากราชการกรณีไม่ผ่านการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด การออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป การให้ออกจากราชการไว้ก่อน การให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนานหรือเหตุทดแทน กรณีที่มีมลทินมัวหมอง และกรณีได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล

4) การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารองค์การให้บริการการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุน การอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และมีขอบข่าย และภารกิจการบริหารงานทั่วไป 19 ประการ ได้แก่ (1) การดำเนินงานธุรการ (5) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) งานพัฒนาระบบและเครือข่ายสารสนเทศ (4) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา (5) การจัดระบบบริหาร (6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ (7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ

งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป (8) การดูแลอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อม (9) การจัดทำสำมะโนนักเรียน (10) การรับนักเรียน (11) การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย (12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (13) งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน (14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา (15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา (16) งานประสานงานราชการเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น (17) การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน (18) งานบริการสาธารณะ (19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนเป็นปัจจัยมีความสำคัญอย่างหนึ่งก็คือการพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอน ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญ เนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้กับเด็กและเยาวชน เป็นการเตรียมพลเมืองของชาติให้เป็นคนมีคุณภาพ แนวคิดการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นปัจจัยที่มีความสำคัญก็คือการเรียนการสอนของครู ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา ตลอดจนปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการศึกษาทั้งปวง วัตถุประสงค์การเรียนการสอนประกอบด้วยครูผู้สอน ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการสอน เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน การสอบวัดและประเมินผลเป็น กระบวนการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำ ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การบูรณาหลักสัปปุริสธรรมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของรัฐบาลในการบริหารประเทศ หลักการจัดการศึกษาควรจะจัดการศึกษาให้มีโครงสร้างตามกฎระเบียบราชการ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามกระบวนการจัดองค์การ การบริหารการศึกษาต้องมีกระบวนการบริหารซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ทั้งบุคลากร ได้แก่ ครู นักเรียน ภารโรง ด้านงบประมาณ ได้แก่ เงินบำรุงการศึกษา เงินที่ได้จากงบประมาณ ค่าวัสดุอุปกรณ์ และต้องมีกฎหมายระเบียบต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติ ดังนั้น การบริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างมีระบบและเป็นระเบียบและมีกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างดีตามกระบวนการของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาหรือภารกิจการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ

1) การบริหารวิชาการ เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีความอิสระคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและ

กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2) การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระของการบริหารจัดการที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้ จากบริการมาใช้บริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

3) การบริหารบุคคล มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของ สถานศึกษาอย่างคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการ พัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่อง ชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) การบริหารทั่วไป เพื่อการจัดการระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตาม มาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ บทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการ อำนวยการ ความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงาน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มี วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยการให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผล วนของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การ สนับสนุนการจัดการศึกษา

การนำหลักสัปปุริสธรรมมาบูรณาในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาใน สถานศึกษาหรือภารกิจการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป ไม่ให้เกิดความเดือดร้อน วุ่นวาย เสียหายอันเป็นหลักสำคัญที่จะ ประคับประคอง ส่งเสริมการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้นบรรลุผล เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งเมื่อนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาบูรณาการในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักธรรม ของสัตบุรุษเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการบริหารงานในองค์กรในต่างๆ เป็นหลักธรรมที่สร้างความเจริญความ สามัคคีในองค์กรเป็นแรงจูงใจในการทำงาน และส่งผลให้งานนั้นมีคุณภาพเกิดขึ้น (พระณัฏ วฑฒโน (บุตร สวัสดิ์), 2551 : 76-88) ดังนี้

1) อัมมัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุคือรู้ความจริง รู้หลักการรู้กฎเกณฑ์รู้กฎแห่งธรรมได้รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลและรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผลรวม ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การบริหารจัดการในสถานศึกษาของผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติว่าสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไปเป็นธรรมดา โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการสถานศึกษา

2) อัถถัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักผลหรือความมุ่งหมาย ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และรู้ถึงประโยชน์ของสถานศึกษาที่นำไปสู่ความมั่นคงและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อองค์กร การมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ

3) อัถตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้นโดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไร และเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การรู้จักสถานศึกษาที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไรและรู้จักการปรับปรุงสถานศึกษาให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบรวมทั้งการบริหารความแตกต่างที่จะทำให้สถานศึกษาเป็นเลิศมีประสิทธิภาพ

4) มัตตัญญาตาความเป็นผู้รู้จักประมาณคือความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การบริหารการเงินหรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์การขีดความสามารถขององค์การ ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษารวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบ และรู้จักประมาณขีดความสามารถของสถานศึกษา

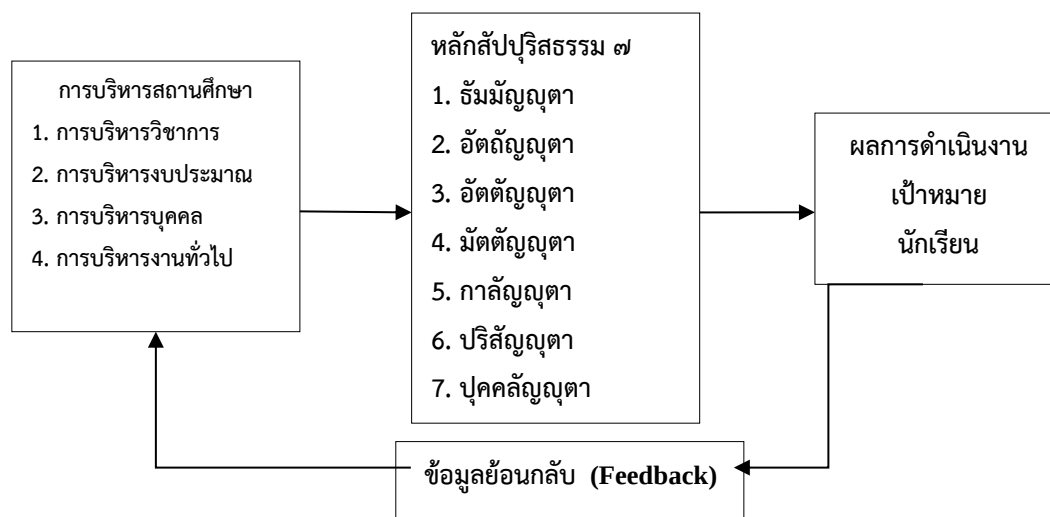
5) กาลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักกาลคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการประกอบกิจ ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การบริหารจัดการจะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสของสถานศึกษาจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆว่าควรจะดำเนินการอย่างไรอะไรควรทำอะไรควรกระทำเวลาใดควรขยายกิจการหรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

6) ปริสสัญญาตา ความเป็นผู้รู้จัก ชุมชน ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า รู้ரியาก็จะประพฤติต่อชุมชนนั้นว่า ควรจะดำเนินการอย่างไรการบริหารจัดการจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับสถานศึกษาต่างๆทั้งที่เป็นพันธมิตรและคู่แข่ง การสร้างสรรค์หรือการประสานงานกับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อสถานศึกษาก็คือเข้าถึงเข้าใจและพัฒนาเป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณะชนจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา

7) ปุคคัลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอรรถาศัยความสามารถและคุณธรรมตลอดถึงรู้ในความสามารถของบุคคลและใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการในการรู้บุคคลเปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาและ

บริหารบุคคลในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและรักดีต่อสถานศึกษามีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรมและเสมอภาคให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรีรวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน

กล่าวได้ว่า การบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาหรือในการบริหารภารกิจของสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านนั้น เป็นกระบวนการในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นที่กระบวนการโดยให้นักเรียนเกิดทักษะในการรวบรวมแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่างๆ รู้วิธีการประเมินผล รู้จักเลือกและตัดสินใจ ได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูจะต้องใช้วิธีสอนต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบทเรียน โดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการสอนตามกระบวนการเผชิญสถานการณ์เพื่อให้เด็กสามารถแก้ไขปัญหาตามหลักสัปปริสธรรม 7 เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีต้องมีการบริหารงานไม่ให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย เสียหายอันเป็นหลักสำคัญที่จะประคับประคอง ส่งเสริมหลักการและหลักวิชาการให้เป็นไปเพื่อคุณประโยชน์และความสุขทั้งแก่ตน แก่คน แก่งาน และองค์การดังนั้นการบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งจะส่งผลต่อให้ผู้บริหารและครู ได้การออกแบบการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเป็นอรรถสัมพันธ์ บูรณาการให้เกิดความคิดรวบยอดใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนลงมือเรียนรู้ด้วยสมาธิและการพิจารณาตนเอง การเรียนรู้ความคิดรวบยอด ในสาระการเรียนรู้ที่กำหนดฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ด้วยการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกฝนให้เกิดสติ สมาธิอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไปสามารถสรุปการบูรณาการหลักสัปปริสธรรมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ตามแผนภาพ

ภาพที่ 2 การบูรณาการหลักสัปปริสธรรมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

สรุป

การบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหาร การเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เป็นหลักธรรมของคนดี คือผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ เป็นหลักธรรมสร้างความสัมพันธ์ระดับผู้บริหารต่อบุคลากรผู้อยู่ในองค์กรให้เกิดความสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างดีมีคุณภาพ ซึ่งสัปปริสธรรม บุคคลทุกระดับสามารถนำประยุกต์ใช้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีหลักการให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพการงาน การศึกษา การทำธุรกิจทุกชนิด อันจะเป็นหนทางนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเงิน การบรรลุผลประโยชน์การเรียนการสอนธรรมศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมของคนดีคือผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบจะก่อให้เกิดผลสำเร็จ ผู้บริหารควรจะมีคุณสมบัติตามหลักสัปปริสธรรม เป็นผู้วิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานดี เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูงและกล้าตัดสินใจมีคุณธรรมจริยธรรมเห็นประโยชน์ส่วนรวมจักความพอเหมาะพอดี รู้จักคุณค่าของเวลามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเข้าใจเหตุการณ์โลก

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาหรือในการบริหารภารกิจของสถานศึกษา ทั้ง 4 กล่าว คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องมีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหารงาน สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้งที่มีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอรอบรู้ทั้งด้านการศึกษาความรับผิดชอบต่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบใช้นวัตกรรมทางการบริหารคำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ต้องเข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมในหน่วยงานมีความรู้ระบบงบประมาณเข้าใจระเบียบคลัง วัสดุการเงินมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลหมั่นตรวจสอบการใช้งบประมาณอยู่เสมอรายงานการเงินอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการบริหารบุคคลเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ต้องมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล เป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์ขัน เป็นนักประชาธิปไตย ประนีประนอมอดทน อดกลั้นเป็นนักพูดที่ดีมีความสามารถในการประสานงานมีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงานกล้าตัดสินใจมุ่งมั่นพัฒนาองค์กร 4) ด้านการบริหารทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ต้องเป็นนักวางแผนและกำหนดนโยบายที่ดี เป็นผู้ตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการที่ดี มีความรู้และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารรู้จักมอบอำนาจและความรับผิดชอบต่อผู้ที่เหมาะสมมีความคล่องแคล่ว ว่องไวและตื่นตัวอยู่เสมอมีความรับผิดชอบต่องานสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค กำกับ ติดตามและประเมินผล

การบูรณาหลักสัปปริสธรรมการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ด้วยความรอบคอบและเหมาะสม การวางนโยบาย แผนงานควบคุมสั่งการ บริหารให้กิจการงานต่างๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เน้นพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ มีความก้าวหน้า อย่างสม่ำเสมอ เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำรงอยู่ได้ตลอดไปในอนาคต การ ประสานงานและร่วมงานกับผู้ปฏิบัติงานได้อย่างดี ตลอดจนปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม เป็น แบบอย่างที่ดีของคนทั้งหลายและเป็นตัวแทนของสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั้งหลายทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา การมอบหมายงานให้บุคคลต่างๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม และพัฒนาบุคลากรให้มี ความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างทีมงานที่ดี การแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำงานได้อย่างถูกต้องตาม สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ฉายะวัฒน์.(2554). *การบริหารคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการ พิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมฯ.
- พระณัฏ วฑฒโน (บุตรสวัสดิ์).(2551). *การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7*. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์สารรัตน์. (2553). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2553). *ศาสนากับการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์.

การบันทึกกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นภายใต้ TFRS พ.ศ. 2563
**Journal Entries for the Other Comprehensive Income
under TFRS B.E. 2563**

สุชาติ เหล่าปรีดา¹ และ สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง¹, บริษัทหลักทรัพย์จัดการเอเชียเวลท์ จำกัด²

Suchart Laopreeda¹ and Somsak Pratomsrimek²

Ramkhamhaeng University, Thailand¹, Asia Wealth Assets Management Co., Ltd.²

Corresponding Author, E-mail: suchart.la@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย มุ่งเน้นการสะท้อนมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินในรายงานทางการเงินประจำปีของกิจการเพื่อเพิ่มคุณค่าในการตัดสินใจแก่ผู้ใช้งบการเงิน หลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับรู้ผลกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการวัดมูลค่าบางรายการเข้ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ซึ่งบทความนี้จะแสดงตัวอย่างรายการพร้อมทั้งวิธีการบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องของกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นทั้ง 10 รายการภายใต้มาตรฐานการรายงานทางการเงินไทยฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2563⁺

คำสำคัญ: กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น; การบัญชีมูลค่ายุติธรรม; มาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย

Abstracts

Currently, the Thai Financial Reporting Standards (TFRS) Focuses on reflecting the fair value of assets and liabilities into the corporate financial reports to enhance decision-making value for users of financial statements. The Generally accepted accounting principles have established rules for recognizing some unrealized gains or loss in the Other Comprehensive Income (OCI). This article presents examples of transactions and related accounting methods of the 10 OCI under the revised Thai Financial Reporting Standards A.D. 2020.

Keyword: Other Comprehensive Income; Fair Value Accounting; Thai Financial Reporting Standards

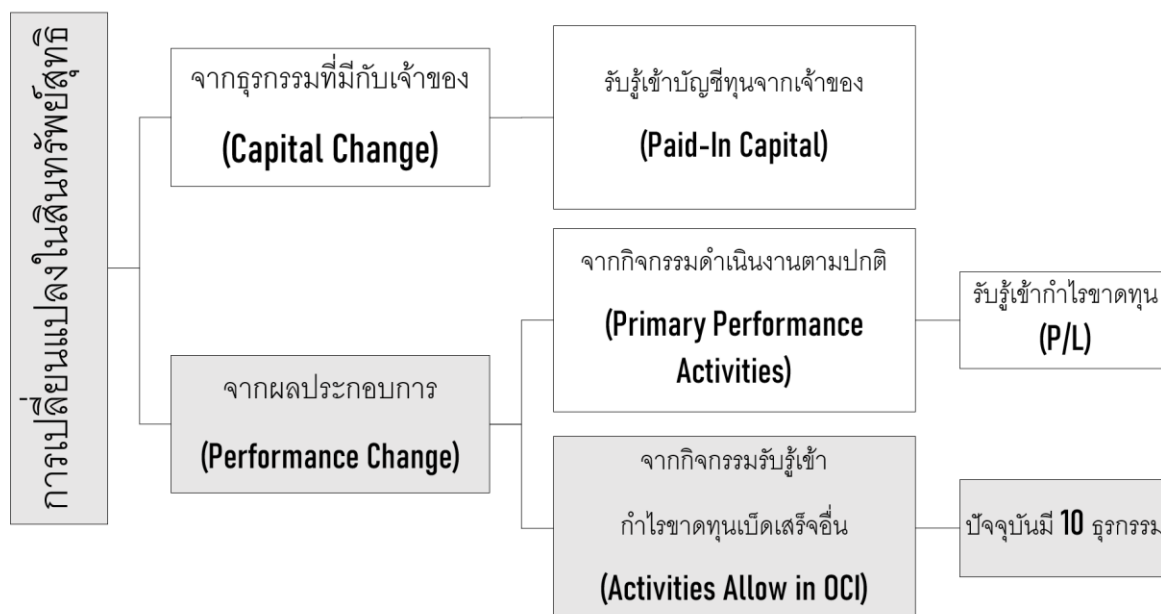
⁺ วันที่รับบทความ: 28 ตุลาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 15 พฤศจิกายน 2564; วันที่ตอบรับบทความ: 16 พฤศจิกายน 2564

Received: October 28, 2021; Revised: November 15, 2021; Accepted: November 16, 2021

บทนำ

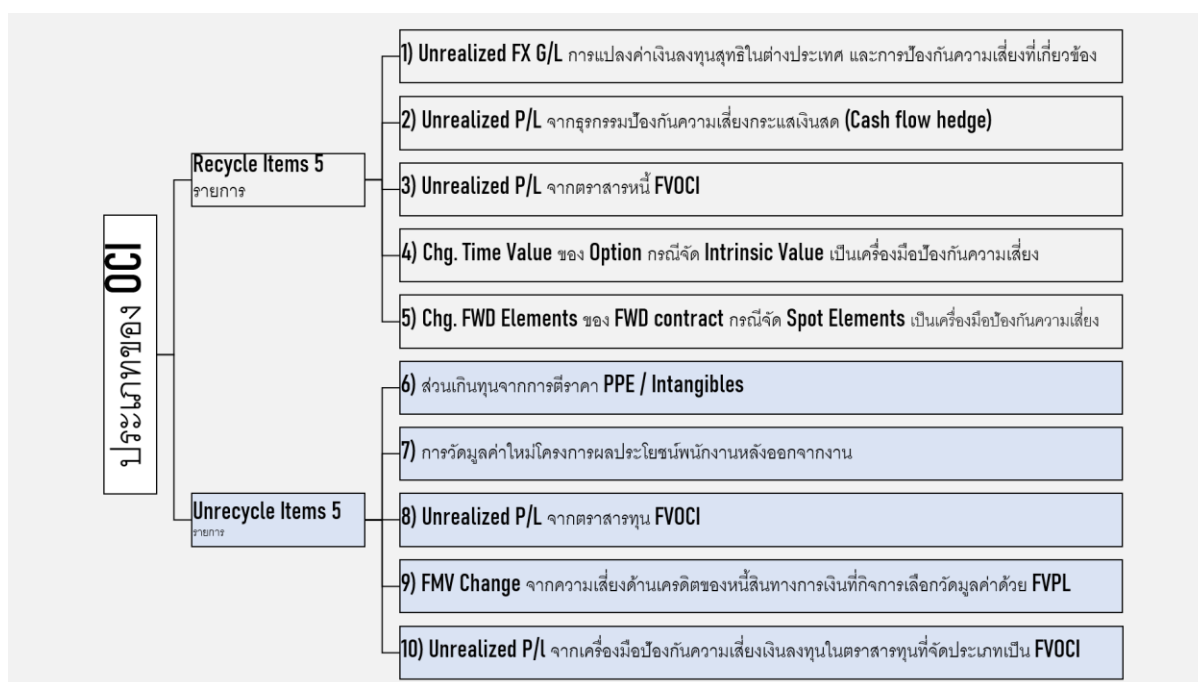
ปัจจุบันมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทย (Thai Financial Reporting Standards – TFRS) มุ่งเน้นการสะท้อนมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน โดยมูลค่ายุติธรรม (fair value) คือ “ราคาที่จะได้รับเมื่อขายสินทรัพย์ หรือเป็นราคาที่จ่ายในการโอนหนี้สิน สำหรับรายการปกติระหว่างผู้มีส่วนร่วมในตลาด ณ วันที่มีการวัดมูลค่า” หากมีการนำเสนออย่างเหมาะสมย่อมให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจแก่ผู้ใช้งบการเงินของหน่วยงานธุรกิจที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ได้ดีกว่างบการเงินตามราคาทุนเดิม (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 1-30)

ในการดำเนินธุรกิจจะมีความเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้เป็นเจ้าของ 2 ประเภท คือ 1) จาการายการกับผู้เป็นเจ้าของ (เช่นการเพิ่มทุน หรือการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ และ 2) จาการายการที่ไม่ได้เกิดกับผู้เป็นเจ้าของ คือ กำไรขาดทุน (Profit and Loss – P/L) ซึ่งเป็นการรับรู้ผลเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินที่เกิดจากกิจกรรมตามปกติ (primary activities) และ กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income – OCI) ซึ่งเป็นการรับรู้ผลเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินที่ยังไม่เกิดขึ้น (Unrealized Gain / Loss) เฉพาะรายการที่ TFRS กำหนดให้ต้องไม่รับรู้หรือให้ทางเลือกให้ไม่ต้องรับรู้เข้ากำไรขาดทุน โดยปัจจุบัน OCI มี 10 รายการ ดังที่แสดงในรูปที่ 1

แผนภาพที่ 1 การรับรู้ผลเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ

ในการรับรู้ผลเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์สุทธิเข้า OCI นั้นถือเป็นการแสดงผลค่าเพิ่มของกิจการให้นักลงทุนได้เห็น ซึ่งหากธุรกรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนมือหรือขายออกไป หากกลับรายการ OCI เข้ากำไรขาดทุนอาจมองได้ว่าเป็นการแสดงผลเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์สุทธิซ้ำอีกครั้งหนึ่งด้วยเหตุนี้ TFRS จึงค่อนข้างระวังเรื่องการกลับรายการเข้ากำไรขาดทุน (ซึ่งในที่นี้ขอใช้คำศัพท์ที่ใช้กันทั่วไปคือ Recycle Item) ด้วยเหตุนี้ OCI 10 รายการจึงมีเพียง 5 รายการเท่านั้นที่สามารถ Recycle เข้ากำไรขาดทุนเมื่อเกิดรายการนั้นขึ้น (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 1)

รูปที่ 2 กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น 10 รายการ

สำหรับบทความนี้จะแสดงตัวอย่างการบันทึกบัญชี OCI ทั้ง 10 รายการโดยนำเสนอด้วยกระดานทำการ

ตัวอย่างการบันทึกบัญชีกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นทั้ง 10 รายการ

OCI รายการที่ 1 Unrealized FX G/L การแปลงค่าเงินลงทุนสุทธิในต่างประเทศ และการป้องกันความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง (Recycle Item)

ต้นปี 25x0 บริษัทไทย ลงทุนบริษัทย่อยในจีน 100 ล้านบาท เพื่อป้องกันความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยน บริษัทไทยจึงกู้เงินหยวนเพื่อลงทุน โดยอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันลงทุน เท่ากับ 5 บาท : 1 หยวน ต่อมาสิ้นปี 25x0 เงินหยวนอ่อนค่าเหลือ 4 บาท : 1 หยวน

หากกิจการปรับใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยงตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน กิจการจะบันทึกบัญชีดังนี้

		หน่วย: ล้านบาท		
		งลท. (หยวน)	เงินกู้ (หยวน)	FX translation (OCI)
กรณีปรับใช้ Hedge Accounting ตาม TFRS 9				FX Gain/Loss (P/L)
1/1/x0	ลงทุนในบ.ย่อยจีน	500 dr.	500 cr.	
31/12/x0	แปลงค่า งลท.ในจีน	100 cr.		100 dr.
31/12/x0	ปรับมูลค่าหนี้สินเงินกู้หยวน		100 dr.	100 cr.
31/12/x0	สุทธิ	400 dr.	400 cr.	-

โดย ณ สิ้นรอบรายงาน กิจการต้องแปลงค่าเงินลงทุนในต่างประเทศให้เป็นสกุลเงินดำเนินงาน (TAS 21) ซึ่งสมมติว่าสินทรัพย์สุทธิของกิจการมีจำนวนเท่าเดิม คือ 100 ล้านบาท กิจการจึงมีผลขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นที่ต้องรับรู้เข้า OCI จำนวน 100 ล้านบาท

ในส่วนหนี้เงินกู้ ถ้ากิจการไม่ปรับใช้ Hedge Accounting กิจการจะต้องปรับผลต่างอัตราแลกเปลี่ยนด้านหนี้สินเข้า P/L จำนวน 100 ล้านบาท ซึ่งจะเกิด Accounting Mismatched เนื่องจากผลขาดทุนจากการปรับมูลค่าด้านสินทรัพย์รับรู้เข้า OCI แต่ผลกำไรจากการปรับมูลค่าด้านหนี้สินกลับรับรู้เข้า P/L

ด้วยเหตุนี้ Hedge Accounting ตาม TFRS 9 จึงเปิดทางเลือกหากกิจการไม่ต้องการให้เกิด Accounting Mismatch โดยปรับผลต่างอัตราแลกเปลี่ยนด้านหนี้สินเข้าไปจับคู่กับผลต่างแปลงค่าการดำเนินงานในต่างประเทศใน OCI จึงทำให้ $OCI = +100 - 100 = 0$ และไม่ต้องแสดงผลกำไรขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ที่เกิดจากการกู้เงินต่างประเทศในงบกำไรขาดทุน

ทั้งนี้ ก็การอาจใช้อนุพันธ์ทางการเงิน ได้แก่ Cross Currency Interest Rate Swap (CCIRS) ในการป้องกันความเสี่ยงข้างต้น ซึ่งก็ต้องรับรู้ผลต่างของตราสารอนุพันธ์ดังกล่าวเข้า OCI เช่นกัน หากเข้าเงื่อนไขของ Hedge Accounting ตาม TFRS 9 (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 21)

OCI รายการที่ 2: Unrealized P/L จากธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด (Recycle Item)

31/12/x6 กู้เงิน 2 ล้านบาท 5 ปี ดอกเบี้ย MLR จ่ายปีละ 2 ครั้ง เพื่อป้องกันความเสี่ยง บริษัทจึงทำสัญญาแลกอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Swap) โดยแปลงดอกเบี้ยจากลอยตัวเป็นคงที่ จ่ายคงที่ 7% รับ ผันแปร MLR ปีละ 2 ครั้ง

คู่สัญญาของบริษัทคือสถาบันการเงิน ซึ่งได้คำนวณมูลค่ายุติธรรมของสัญญาแลกอัตราดอกเบี้ยดังกล่าว ณ 30/6/25x7 และ 31/12/25x7 เท่ากับ 38,000 บาท และ 34,000 บาทตามลำดับ

โดยอัตราดอกเบี้ย 31/12/25x6, 30/6/25x7, และ 31/12/25x7 เท่ากับ 7%, 7.5%, 7.5% ตามลำดับ

หน่วย: พัน
บาท

รายการ	เงินสด (A)	หนี้เงินกู้ (L)	ดบ. จ่าย (P/L)	SWAP P (A)	Cash flow Hedg e - IRS (OCI)	SWAP G/L (P/L)
31/12/x6 กู้เงิน	2,000 dr.	2,000 cr.				
30/6/x7 จ่ายดอกเบี้ยให้ lender (2m x 7.5% x 6/12)	75 cr.		75 dr.			
30/6/x7 รับส่วนต่าง ดบ.จาก สัญญา swap (2m x 0.5% x 6/12)	5 dr.		5 cr.			
30/6/x7 ปรับมูลค่ายุติธรรม swap				38 dr.	38 cr.	
31/12/x7 จ่ายดอกเบี้ยให้ lender (2m x 7.5% x 6/12)	75 cr.		75 dr.			
31/12/x7 รับส่วนต่าง ดบ.จาก สัญญา	5 dr.		5 cr.			

swap (2m x 0.5% x 6/12)						
31/12/x 7	ปรับมูลค่ายุติธรรม swap (34,000 - 38,000)			4 cr.	4 dr.	
รวม		1,860 dr.	2,000 cr.	140 dr.	34 dr.	34 cr.
						-

ตัวอย่างที่ 2 นี้ เป็นธุรกรรมป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด (Cash flow hedge) ตาม TFRS 9 ซึ่งเป็นรายการ recycle item โดยจากโจทย์เป็นการแลกอัตราดอกเบี้ยจาก Float เป็น Fixed (Float to Fixed Interest Rate Swap)

ผลของสัญญา Swap จะทำให้กิจการจ่ายดอกเบี้ยแบบคงที่ 7% จากเดิมที่จ่ายแบบลอยตัวที่ MLR% ตามการคำนวณดังนี้

- จ่าย lender MLR + รับจาก Swap MLR - จ่าย Fixed ให้ Swap 7% = - จ่าย Fixed 7%

ทั้งนี้ เมื่ออัตราดอกเบี้ยตลาดเพิ่มขึ้น 0.5% ทำให้กิจการประหยัดดอกเบี้ยไปได้ 0.5% ดังนี้

-จ่าย Lender 7.5% + รับจาก Swap 7.5% - จ่าย Fixed ให้ Swap 7% = - จ่าย Fixed 7%

โดยระหว่างกิจการกับคู่สัญญา Swap จะเป็นการจ่ายยอดสุทธิ $(-7\% + 7.5\%) = 0.5\%$ ดังนั้น กิจการจึงจ่ายดังนี้

-7.5% ให้ lender + 0.5% จากสัญญา Swap = -7% สุทธิ

ซึ่งสัญญา Swap ยังเหลืออีก 4 ปี ส่วนต่างดอกเบี้ย 0.5% นี้จึงทำให้สัญญา swap เป็นบวก 38,000 ตอนกลางปี และเป็นบวกน้อยลงเหลือ 34,000 ตอนสิ้นปี (เนื่องจากเวลาสัญญาที่สั้นลง)

เมื่อกิจการปรับใช้ Hedge Accounting ตาม TFRS 9 กิจการต้องวัดมูลค่าสัญญา swap เป็นสินทรัพย์ เข้า OCI ซึ่งมูลค่าของสัญญา swap จะไม่ไปรบกวนการแสดงผลการดำเนินงานใน P/L และจะค่อยๆ กลับรายการ (reverse) ออกเมื่อมูลค่าสัญญาลดลง ดังที่เราจะเห็นได้จาก FMV ของสัญญา swap ลดลง 4,000 บาท

นี่จึงเป็นเหตุผลให้ TFRS 9 อนุญาตให้กิจการสามารถ "เลือก" ใช้ hedge accounting เพื่อลดผลกระทบจากการปรับมูลค่ายุติธรรมของสัญญา swap ซึ่งธุรกรรมนี้ถือเป็น "การป้องกันความเสี่ยงกระแสเงินสด (cash flow hedge)" (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 32)

OCI รายการที่ 3: Unrealized P/L จากตราสารหนี้ FVOCI (recycle item)

1/1/25x1 กิจการซื้อหุ้นกู้ในราคาตามมูลค่า 1,000 บาท ดอกเบี้ยหน้าหุ้นกู้ 5% ซึ่งเท่ากับอัตราดอกเบี้ยตลาด จ่ายดอกเบี้ยทุกสิ้นปี ต่อมา 31/12/x1 หุ้นกู้มีราคาตลาด 1,050 บาท และวันที่ 31/12/x2 หลังรับดอกเบี้ย กิจการขายหุ้นกู้นี้ดังกล่าวออกไปในราคา 1,080 บาท โดยกิจการจัดประเภทเงินลงทุนดังกล่าวเป็น FVOCI

หน่วย:
บาท

กรณี FVOCI		เงินลงทุน FVOCI (A)	เงินสด (A)	ดบ.รับ (P/L)	ผล กำไรที่ ยังไม่ เกิด (OCI)	ผลกำไร จากเงิน ลงทุน (P/L)
1/1/x1	ลงทุนในหุ้นกู้	1,000 dr.	1,000 cr.			
31/12/x1						
1	รับดอกเบี้ยหุ้นกู้ (1,000 × 5%)		50 dr.	50 cr.		
31/12/x1	ปรับมูลค่ายุติธรรม (1,050 - 1,000)	50 dr.			50 cr.	
31/12/x2						
2	รับดอกเบี้ยหุ้นกู้ (1,000 × 5%)		50 dr.	50 cr.		
31/12/x2	ปรับมูลค่ายุติธรรม (1,080 - 1,050)	30 dr.			30 cr.	
31/12/x2	ขายหุ้นกู้	1,080 cr.	1,080 dr.			

31/12/x					
2	กลับรายการ OCI เข้า P/L			80 dr.	80 cr.
	รวม	0 dr.	180 dr.	100 cr.	0 dr.
					80 cr.

หากกิจการวัดมูลค่าเงินลงทุนในตราสารหนี้ด้วย FVOCI กิจการต้องรับรู้ดอกเบี้ยจากเงินลงทุนในตราสารหนี้เข้า P/L แต่กิจการต้องปรับมูลค่ายุติธรรมตอนสิ้นรอบรายงานเข้า OCI และเมื่อกิจการขายเงินลงทุนออกไป จะต้องปรับ OCI ที่มีทั้งหมด ซึ่งในกรณีนี้เท่ากับ 80 บาท เข้า P/L เนื่องจากถือเป็น “Recycle Item”

ทั้งนี้ การบันทึกบัญชีข้างต้นไม่ต่างจากการบันทึกบัญชี “หลักทรัพย์เพื่อขาย” ตาม TAS 105 ที่ถูกยกเลิกไปหลังจากที่บังคับใช้ TFRS 9 นั่นเอง

OCI รายการที่ 4: Chg. Time Value ของ Option กรณี Intrinsic Value เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง

บ. X ป้องกันความเสี่ยงยอดขายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในวันที่ 30/9/25x4 ดังนี้

- 1 มกราคม 25x4 ซื้อ Put Option ที่จะขายเหล็ก 1,000 กก. ในราคา 50 บาท / กก. ซึ่ง option หมดอายุ 30/9/25x4 (สมมติว่าการป้องกันความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ 100%) โดยราคาซื้อขายทันที (spot) เหล็กในวันที่ 1 มกราคม 25x4 เท่ากับ 50 บาท / กก. บริษัท X จ่ายค่า put option 2,000 บาท ซึ่ง time value ของ option ในวันนี้เท่ากับ 2,000 บาท (Intrinsic value ของ option = 0)
- 1 มีนาคม 25x4 มูลค่ายุติธรรมของ option = 5,000 บาท สปอตเหล็ก 46 บาท / กก. Intrinsic Value ของ option จึงเท่ากับ 4,000 บาท $(50 - 46) \times 1,000$ กก.) และ Time Value ของ option เท่ากับ 1,000 บาท $(5,000 - 4,000)$
- ต่อมา 30/9/25x4 มูลค่ายุติธรรมของ option = 10,000 บาท ราคาสปอตเหล็ก 40 บาท / กก. และ Time Value ของ option เท่ากับ 0 บาท โดย กิจการขายเหล็ก 1,000 กก. @40 บาท

						หน่วย:
						บาท
	<u>Option</u>	<u>เงินสด</u>	<u>OCI-Option</u>	<u>OCI-Option</u>	<u>ลูกหนี้</u>	
	<u>(A)</u>	<u>(A)</u>	<u>time value</u>	<u>cash</u>	<u>การค้า</u>	
			<u>reserve</u>	<u>flow</u>	<u>(A)</u>	<u>ขาย (R)</u>

			<u>hedge reserve</u>		
1/1/x4	ซื้อ Put option	2,000 dr. 2,000 cr.			
1/3/x4	ปรับมูลค่า ยุติธรรม Option	3,000 dr.	1,000 dr.	4,000 cr.	
30/9/x 4	ขายที่ราคาตลาด			40,000 dr.	40,000 cr.
30/9/x 4	ปรับมูลค่า ยุติธรรม Option	5,000 dr.	1,000 dr.	6,000 cr.	
30/9/x 4	กลับรายการ Option เป็น รายได้		2,000 cr.	10,000 dr.	8,000 cr.
30/9/x 4	ใช้สิทธิ์ Put option	10,000 cr. 10,000 dr.			
	รวม	0 dr. 8,000 dr.	0 dr.	0 dr.	40,000 dr. 48,000 cr.

การที่บริษัท x ซื้อ put option ราคา 2,000 บาทเพื่อให้ได้สิทธิ์ที่จะขายเหล็กในราคา กก. ละ 50 บาท จำนวน 1,000 กิโลกรัม ซึ่งโดยหลักการเปรียบได้กับการซื้อประกันโดยจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 2,000 บาท ทั้งนี้ Option นี้จะมีค่าก็ต่อเมื่อราคาเหล็กลดต่ำกว่า 50 บาท สมมติว่า 1/3/x4 ราคาเหล็กเหลือ 46 บาท มูลค่าภายใน (intrinsic value) ของ Option จะเท่ากับ $50 - 46 = 4$ บาทต่อ กก. ถ้า 1,000 กก. ก็จะเท่ากับ 4,000 บาท แต่ว่า FMV ที่ซื้อขายในราคา 5,000 บาท จึงทำให้ time value ของ option = 1,000 บาท ซึ่ง time value ที่ว่านี้ก็คือ “OCI รายการที่ 4 ที่เป็น recycle item”

OCI รายการที่ 5) Chg. FWD Elements ของ FWD contract กรณีจัด Spot Elements เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยง

1/4/64 กิจการกู้เงินตราต่างประเทศ FCU 30 อัตราดอกเบี้ย 4.5% ต่อปี แล้วแลกเป็นเงินบาท ในอัตรา 1 FCU: 71 บาท เพื่อบริหารความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยน กิจการจึงทำสัญญาล่วงหน้า (Forward Contract) โดยซื้อ FCU 30 ที่จะครบกำหนดพร้อมวันคืนเงินต้นในอัตรา FWD 73.50 บาท ธุรกิจนี้จึงทำให้มี FWD Element 2.50 บาท และ Spot Element 71 บาท : 1FCU) โดยอัตราแลกเปลี่ยน Spot ณ วันที่ 1/4/64, 31/12/64, และ 31/3/65 ต่อ 1 FCU เท่ากับ 71 บาท, 73.2 บาท และ 74.2 บาทตามลำดับ และในส่วนอัตรา FWD สิ้นสุด 31/3/65 ของวันที่ 1/4/64, 31/12/64, และ 31/3/65 ต่อ 1 FCU เท่ากับ 73.50 บาท, 74 บาท และ 74.2 บาทตามลำดับ

วันที่	รายละเอียด (หน่วย: บาท)	เงินสด (A)	เครื่องมือ ทางการเงิน - Fwd Contract (A)	หนี้ เงินกู้(L)	ดท. ทางกา รเงิน (P/L)	OCI- FX Fwd element reserve	OCI- Spot Element cash flow hedge reserve
1/4/64	ทำสัญญา fwd (memorandum)						
1/4/64	กู้เงิน (30FCU x 71 THB)	2,130 dr.		2,130 cr.			
31/12/ 64	ปรับ FMV หนี้สิน (30FCU x (73.2-71))			66 cr.			66 dr.
31/12/ 64	ปรับ FMV สัญญา FX Fwd		15 dr.			51 dr.	66 cr.

วันที่	รายละเอียด (หน่วย: บาท)	เงินสด (A)	เครื่องมือ ทางการเงิน - Fwd Contract (A)	หนี้ เงินกู้(L)	ดท. ทางกา รเงิน (P/L)	OCI- FX Fwd element reserve	OCI- Spot Element cash flow hedge reserve
31/12/ 64	ตัดจ่าย Fwd Element reserve เข้า P/L ตาม เวลา (73.5 - 71) x 30 FCU x 9/12 เดือน				56 dr.	56 cr.	
31/3/6 5	ปรับ FMV หนี้สิน (30FCU x (74.2- 73.2))			30 cr.			30 dr.
31/3/6 5	ปรับ FMV สัญญา FX Fwd		6 dr.			24 dr.	30 cr.

31/3/6	ตัดจ่าย Fwd Element					
5	reserve เข้า P/Lตามเวลา (73.5 - 71) x 30FCU x 3/12 เดือน			19 dr.	19 cr.	
31/3/6	จ่ายดอกเบี้ย					
5	(74.2 x 30FCU x 4.5%)	100 cr.		100 dr.		
31/3/6	ชำระคืนต้น (74.2 x 30FCU)	2,226 cr.		2,226 dr.		
31/3/6	ชำระรายการกับคู่สัญญา FWD	21 dr.	21 cr.			
	รวม	175 cr.	0 dr.	0 dr.	175 dr.	0 dr. 0 dr.

ธุรกรรมนี้ส่งผลให้ต้นทุนทางการเงินของบริษัทเท่ากับ Fwd Element + ดอกเบี้ยตามสัญญา โดยเงินต้นถูกป้องกันความเสี่ยงครบถ้วน จึงเข้าเงื่อนไขที่จะใช้การบัญชีป้องกันความเสี่ยง โดย Fwd Element = $30\text{FCU} \times (73.50 - 71) = 75$ บาท ซึ่งต้องทยอยตัดจ่ายตลอดอายุสัญญา คือ 1 ปี โดยการบันทึกบัญชีจะเป็นไปตามตาราง

ทั้งนี้บัญชี "OCI-FX Fwd element reserve" รายการที่ 5 เป็น Recycle Item ที่ถูกทยอยตัดจ่ายเข้าต้นทุนทางการเงินใน P/L ตลอดอายุสัญญา

OCI รายการที่ 6) ส่วนเกินทุนจากการตีราคา PPE / Intangibles (Unrecycled Item)

1/1/x1 ซื้อเครื่องพิมพ์ 150,000 บาท อายุการใช้งาน 6 ปี ไม่มีมูลค่าคงเหลือ ราคาประเมินสิ้นปี x2 เท่ากับ 130,000 บาท และสิ้นปี x3 เท่ากับ 125,000 บาท กิจการตีราคา PPE เพิ่มโดยปรับลดค่าเสื่อมราคาสะสม

วันที่				ค่าเสื่อม		OCI- ส่วนเกิน ทุนจาก	กำไร
รายละเอียด (หน่วย: บาท)		เงินสด	อุปกรณ์	ราคา สะสม	ค่าเสื่อม ราคา (P/L)		
		(A)	(A)	(A)		การตี ราคา PPE	กำไร สะสม (R/E)
1/1/x1	ซื้ออุปกรณ์	150,000 cr.	150,000 dr.				

31/12/x	ตัดค่าเสื่อม					
1	(150,000 / 6 ปี)		25,000 cr.	25,000 dr.		
31/12/x	ตัดค่าเสื่อม					
2	(150,000 / 6 ปี)		25,000 cr.	25,000 dr.		
31/12/x	ล้างค่าเสื่อมสะสม					
2	กับสินทรัพย์	50,000 cr.	50,000 dr.			
31/12/x	ตีราคาสินทรัพย์					
2	เพิ่ม (130,000 - 100,000)	30,000 dr.			30,000 cr.	
31/12/x	ตัดค่าเสื่อม					
3	(130,000 / 4 ปี)		32,500 cr.	32,500 dr.		
31/12/x	ตัดรายการ OCI					
3	เข้า R/E (30,000 / 4)				7,500 dr.	7,500 cr.
31/12/x	ล้างค่าเสื่อมสะสม					
3	กับสินทรัพย์	32,500 cr.	32,500 dr.			
31/12/x	ตีราคาสินทรัพย์					
3	เพิ่ม (125,000 - 97,500)	27,500 dr.			27,500 cr.	
	รวม	150,000 cr.	125,000 dr.	0 dr.	82,500 dr.	50,000 cr.
						7,500 cr.

ธุรกรรมการตีราคาที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ รวมถึงสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเป็นธุรกรรมที่นักบัญชีน่าจะคุ้นเคยเพราะมีผลบังคับมาแล้วหลายสิบปี โดยถือเป็น Unrecycled item ซึ่งการบันทึกบัญชีจะเป็นไปตามตารางข้างต้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า การตีราคา PPE ที่เสื่อมค่าได้มากไม่ได้รับความนิยจากผู้ประกอบการ เนื่องจากหลังจากตีราคาเพิ่ม กิจการจะต้องรับรู้ค่าเสื่อมราคาเพิ่มขึ้นนั่นเอง โดยจากการบันทึกบัญชีที่ก่อนตีราคากิจการจะรับรู้ค่าเสื่อมราคาปีละ 25,000 บาท แต่หลังจากตีเพิ่มค่าเสื่อมราคาเพิ่มขึ้นเป็น 32,500 บาท (สภานิติบัญญัติในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 16)

OCI รายการที่ 7) การวัดมูลค่าใหม่โครงการผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงาน (uncycled item)

กิจการ A มีการประมาณการโครงการผลประโยชน์พนักงานปี 25x2 ดังนี้:

- ภาระผูกพัน 1/1/x2 จำนวน 2,000 บาท
- ต้นทุนบริการโดยพนักงาน 250 บาท
- จ่ายผลประโยชน์พนักงาน 300 บาท
- ภาระผูกพันโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานตามรายงานนักคณิตศาสตร์ประกันภัย 31/12/x2 จำนวน 2,800 บาท
- อัตราคิดลดภาระผูกพันผลประโยชน์พนักงานที่เหมาะสมคือ 10%

รายการ	คชจ.ผพย.		OCI: ผลกระทบ จากการวัด มูลค่าใหม่	ปมก.ภาระ ผูกพัน ผพย.พนง. (L)
	พนง. (P/L)	เงินสด (A)		
ยอดคงเหลือ 31/12/25x1				2,000 cr.
ต้นทุนบริการปัจจุบัน	250 dr.			250 cr.
ต้นทุนดอกเบี้ย (10%)	200 dr.			200 cr.
ผลประโยชน์ที่จ่ายให้กับพนักงาน		300 cr.		300 dr.
ยอดคงเหลือ ณ 31/12/25x2 ก่อนปรับปรุงฯ	450 dr.	300 cr.	0 dr.	2,150 cr.
ปรับปรุงภาระผูกพัน ผพย. พนง. เพิ่มขึ้นจากการคาดการณ์ของนักคณิตศาสตร์ ประกันภัย			650 dr.	650 cr.
ยอดคงเหลือในงบแสดงฐานะการเงิน ณ 31/12/25x2			650 dr.	2,800 cr.

กิจการต้องบันทึกบัญชีความเคลื่อนไหวของภาระผูกพันผลประโยชน์พนักงาน โดยต้นทุนบริการในอดีตและปัจจุบันที่พนักงานทำให้กิจการย่อมทำให้ภาระผูกพันที่ต้องจ่ายเมื่อพนักงานออกจากงานเพิ่มขึ้น กิจการจึงต้องตั้งหนี้เพิ่มขึ้นคู่กับค่าใช้จ่ายเข้า P/L

ณ สิ้นรอบรายงาน เมื่อกิจการว่าจ้างนักคณิตศาสตร์ประกันภัยมาปรับมูลค่าภาระผูกพันให้เป็นปัจจุบัน หากยอดเงินที่ปรับปรุงแตกต่างจากที่บันทึกในสมุดบัญชีของกิจการ กิจการจะต้องปรับมูลค่าภาระผูกพันผลประโยชน์พนักงานให้ถูกต้อง และรับรู้ผลต่างดังกล่าวเข้า OCI โดย TAS 19 กำหนดให้กิจการไม่ต้องปรับ OCI รายการนี้เข้า P/L แต่จะปล่อยไว้ใน “องค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น”

OCI รายการที่ 8 Unrealized P/L จากตราสารทุน FVOCI (Unrecycled Item)

1/1/x1 กิจการลงทุนซื้อหุ้นสามัญ 1,000 บาท จ่ายค่าคอมมิสชั่น 20 บาท 1/8/25x1 ได้รับเงินปันผล 100 บาท ต่อมา 31/12/x1 เงินลงทุนดังกล่าวมีราคาตลาด 1,200 บาท และ 1/5/25x2 กิจการได้ขายเงินลงทุนดังกล่าวในราคา 1,500 บาท จ่ายค่าคอมมิสชั่น 30 บาท ถ้ากิจการจัดประเภทเงินลงทุนดังกล่าวเป็น FVOCI

		เงินลงทุน		เงินปันผลรับ	ผลกำไรที่ยังไม่เกิด (OCI)	หน่วย: บาท	ผลกำไรสุทธิ (R/E)
รายการ		FVOCI (A)	เงินสด (A)			ผลกำไรสุทธิ (P/L)	
-	รายการ						
1/1/x1	ลงทุนในหุ้นสามัญ	1,000 dr.	1,000 cr.				
1/1/x1	จ่ายค่าคอมมิสชั่น	20 dr.	20 cr.				
1/8/x1	รับเงินปันผล		100 dr.	100 cr.			
31/12/x1	ปรับมูลค่ายุติธรรม (1,200 - 1,020)	180 dr.			180 cr.		
1/5/x2	ขายเงินลงทุน (1,470 - 1,200)	1,200 cr.	1,470 dr.		270 cr.		
1/5/x2	กลับรายการ OCI เข้า R/E				450 dr.		450 cr.
รวม		0 dr.	550 dr.	100 cr.	0 dr.	-	450 cr.

หากกิจการลงทุนในตราสารทุนและเลือกวัดมูลค่าเงินลงทุนดังกล่าวด้วย FVOCI กิจการต้องรับรู้ผลต่างจากการปรับ FMV เข้า OCI แต่เมื่อขายออกต้องกลับรายการ OCI เข้ากำไรสะสม (ต่างจากเงินลงทุนในตราสารหนี้ตามรายการที่ 3 ต้องปรับ OCI เข้า P/L) ตามการบันทึกบัญชีข้างต้น (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 9)

OCI รายการที่ 9 FMV Change จากความเสี่ยงด้านเครดิตของหนี้สินทางการเงินที่กิจการเลือกวัดมูลค่าด้วย FVPL (Unrecycled Item)

1/1/x1 กิจการออกหุ้นกู้มูลค่า 1,000 ล้านบาทในราคา Par จ่ายดอกเบี้ย 5% ทุก 31/12 โดยได้รับเครดิตเรตติ้ง A ณ วันที่ออกหุ้นกู้ โดยต่อมา ณ วันสิ้นรอบ 31/12/x1 หุ้นกู้ของบริษัทมี FMV 850 ล้านบาท ซึ่งปัจจัยสำคัญหนึ่งเป็นเพราะเครดิตเรตติ้งของบริษัทลดลงเหลือ BBB- ส่งผลให้ FMV หุ้นกู้ลดลง 100 ล้านบาท และลดลงจากปัจจัยอื่น 50 ล้านบาท ให้บันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้อง

รายการ	เงินสด(A)	หนี้สิน ทางการเงิน วัดค่าด้วย FVPL (L)	หนี้สิน ทางการเงิน ต้นทุน ทาง การเงิน (P/L)	ผล กำไร ขาดทุน จาก การวัด FMV หนี้สิน (P/L)	OCI : FMV Chg. จากความ เสี่ยงด้าน เครดิต ของ Fin.Lia. FVPL
1/1/x1 ออกหุ้นกู้	1,000 dr.	1,000 cr.			
31/12/x1 จ่ายดอกเบี้ยหุ้นกู้ (5% × 1,000)	50 cr.		50 dr.		
31/12/x1 วัด FMV ของเจ้าหนี้หุ้นกู้		150 dr.		50 cr.	100 cr.
31/12/x1 ยอดคงเหลือ	950 dr.	850 cr.	50 dr.	50 cr.	100 cr.

IFRS 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงินได้เปิดทางเลือกในการวัดมูลค่ายุติธรรมของหนี้สินทางการเงินเข้า P/L ได้ (Fair Value Option) อย่างไรก็ตาม หากกิจการรับรู้มูลค่าที่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากระดับเครดิตที่ดีขึ้นหรือแย่ลงเข้า P/L ย่อมทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการถูกบิดเบือนอย่างมีสาระสำคัญ เนื่องจากหากระดับเครดิตของบริษัทแย่ลง ราคาตลาดของหนี้สินหุ้นกู้ของบริษัทย่อมลดลงตาม หากรับรู้มูลค่ายุติธรรมที่ลดลงเข้า P/L

ย่อมหมายถึงการที่บริษัทรับรู้กำไรจากการบริหารงานที่ผิดพลาด ซึ่งอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการ

ด้วยเหตุนี้ TFRS 9 จึงกำหนดให้กิจการรับรู้ FMV ของหนี้สินทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากระดับเครดิตเข้า OCI ส่วนที่เปลี่ยนเพราะเหตุผลอื่นนั้นกิจการต้องรับรู้เข้า P/L ดังที่บันทึกบัญชีข้างต้น (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 9)

OCI รายการที่ 10 Unrealized P/L จากเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงเงินลงทุนในตราสารทุนที่จัดประเภทเป็น FVOCI (unrecycled Item)

1/1/x1 บริษัท เอ จำกัด ลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทบี จำกัด 10,000 หุ้น @8 บาท โดยจัดประเภทเป็น FVOCI เพื่อบริหารความเสี่ยง บริษัทเอ จำกัดจึงซื้อตราสารอนุพันธ์ Total Return Swap (TRS) โดยที่เอต้องจ่ายส่วนต่างราคาหุ้นที่สูงกว่า 8 บาทให้กับคู่สัญญา TRS ส่วนคู่สัญญาก็จะต้องจ่ายส่วนต่างราคาหุ้นที่ต่ำกว่า 8 บาทในอีก 3 ปีข้างหน้า + ผลต่างปีละ 400 บาทที่ต้องจ่ายให้กับเอ ราคาหุ้น ณ สิ้นปี x1, x2, x3 เท่ากับ 12 บาท 7 บาท และ 6 บาทตามลำดับ ส่วน FMV ของ TRS ณ สิ้นปี x1, x2, x3 (ไม่รวมผลต่าง 400 บาทต่อปี) -39,500 บาท, 10,600 บาท และ 20,400 บาทตามลำดับ

รายการ	เงินสด (A)	งลท.ใน ตราสาร ทุน FVOCI (A)	ตราสาร อนุพันธ์: สัญญา TRS (A/L)	OCI : G/Lที่ยัง ไม่เกิด จากตรา สารทุน FVOCI	OCI: FV hedge ตราสาร ทุน FVOCI	กำไร สะสม (R/E)
1/1/x1 ลงทุนในหุ้นสามัญ (10,000 × 8)	80,000 cr.	80,000 dr.				
31/12/ ปรับ FMV หุ้น x1 สามัญ (10,000 × (12-8))		40,000 dr.		40,000 cr.		
31/12/ ปรับ FMV สัญญา x1 TRS (400 - 39,500)			39,100 cr.		39,100 dr.	

31/12/	ปรับ FMV หุ่น						
x2	สามัญ						
	(10,000 × (7-12))		50,000		50,000		
			cr.		dr.		
31/12/	ปรับ FMV สัญญา						
x2	TRS						
	(10,600+400-(-			50,100		50,100	
	39100))			dr.		cr.	
31/12/	ปรับ FMV หุ่น						
x3	สามัญ		10,000		10,000		
	(10,000 × (6-7))		cr.		dr.		
31/12/	ปรับ FMV สัญญา						
x3	TRS						
	(20,400+400-			10,200		10,200	
	10,600)			dr.		cr.	
31/12/	รับชำระเงินจาก	21,200		21,200			
x3	คู่สัญญา TRS	dr.		cr.			
31/12/	ปิด OCI ที่เกี่ยวข้อง				20,000	21,200	1,200
x3	จากธุรกรรมเข้า R/E				cr.	dr.	cr.
31/12/							
x3	ยอดคงเหลือ	58,800	60,000	0 dr.	0 dr.	0 dr.	1,200
		cr.	dr.				cr.

กิจการลงทุนในตราสารทุนที่จัดประเภทเป็น FVOCI ซึ่งผลต่างจาก Hedged Item (เงินลงทุนในหลักทรัพย์) ถูกรับรู้เข้า OCI เพื่อบริหารความเสี่ยง หากกิจการซื้ออนุพันธ์ที่ให้ผลตอบแทนตรงกันข้ามกับหลักทรัพย์ที่ลงทุนไว้และเข้าใจของการบัญชีป้องกันความเสี่ยงตาม TFRS 9 กิจการก็ต้องรับรู้ผลต่างของอนุพันธ์ดังกล่าวไว้ที่ OCI เช่นเดียวกับ hedged item ซึ่งเมื่อหักกลับกันอาจเหลือผลต่างเล็กน้อย โดย OCI รายการนี้ถือเป็น unrecycled Item ที่เมื่อธุรกรรมจบลงจะต้องปิดผลต่างเข้า R/E ตามการบันทึกบัญชีข้างต้น(สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563 : 9)

สรุป

จากตัวอย่างการบันทึกผลเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิจำนวน 10 รายการที่ต้องรับรู้เข้ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (OCI) จะช่วยลดการไม่จับคู่กันทางการบัญชี (Accounting Mismatched) ซึ่งนักบัญชีต้องทำความเข้าใจเพื่อให้การจัดทำรายงานทางการเงินถูกต้องตามที่ควร สอดคล้องกับหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปที่กำหนดไว้ใน TFRS ที่มีผลบังคับใช้ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2563)*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน (ปรับปรุง 2563)*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 (ปรับปรุง 2563) เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 21 เรื่อง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (ปรับปรุง 2563)*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 เรื่อง การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 38 (ปรับปรุง 2563) เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตน*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 40 (ปรับปรุง 2563) เรื่อง อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). *มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการอย่าง ชุ่มชื้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็น นักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็น ประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.3 บทความทางวิชาการ (Academic Articles) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่นเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ใน Journal of Roi Kaensarn Acadami ให้ผู้เขียนทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลด Template บทความวิจัย หรือ Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ Template บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการเขียนบทความวารสาร โดย สามารถดาวน์โหลดได้ดังนี้

2.1.1 Template บทความวิจัย (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.docx)

2.1.2 Template บทความวิชาการ บทความพิเศษ (.pdf) ตัวอย่างบทความ (.docx)

2.2 ให้ผู้เขียนบทความดาวน์โหลดหนังสือรับรองก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Roi Kaensarn Acadami โดยสามารถดาวน์โหลดได้ที่ (.pdf) และให้กรอกรายละเอียดให้ครบถ้วน พร้อมทั้ง บทความที่เขียนส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้าเว็บวารสารเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

2.3 รอเจ้าหน้าที่ติดต่อกลับตามเอกสารที่แนบของผู้เขียนบทความที่ส่งเข้า คิวอาร์โค้ด Line หน้า เว็บวารสาร เจ้าหน้าที่ส่งแบบ Google Form ให้ผู้เขียนดำเนินการตามแบบฟอร์มดังกล่าว

2.4 เจ้าหน้าที่แจ้งให้เข้าในระบบสมัครสมาชิกออนไลน์ของวารสารและ/หรือ (กรณีผู้สมัครแล้ว ต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 เช่นเดียวกัน) ถึงให้เข้าระบบได้ตามลิงค์นี้ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/user/register> (สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ระบบ Thaijo) เมื่อส่ง บทความเข้าระบบแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบและดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดทำบทความให้ ผู้เขียนบทความทราบตามลำดับต่อไป

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับภาษาไทย บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง ส่วนบทความภาษาอังกฤษให้ใช้แบบอักษร Times New Roman ขนาดอักษร 12 ในการจัดให้มีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดเอ 4 (A4) ระยะขอบกระดาษบน 1.5 นิ้ว, ล่าง 1 นิ้ว, ซ้าย/ขวา 1 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์สี่ โดย นับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

4.3 ชื่อผู้เขียน ตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วมหรือที่ปรึกษาทุกคน โดยเรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4 ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง เยื้องชิดฝั่งขวาของหน้ากระดาษ มี E – mail ที่ติดต่อในการส่งบทความได้

4.4 มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 500 คำต่อบทคัดย่อ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

4.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษรและหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้น ระยะพิมพ์ 0.5 ช่วงบรรทัด

4.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ใช้เป็นตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Network Organization) เป็นต้น

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย
- 3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

4) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ ข้อมูล

5) กรอบแนวคิดในการวิจัย

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่าง ชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ของ ผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อๆ แต่ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของ ตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงบรรณเท่านั้น เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้ เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและมีกรอบแนวคิด ผลสัมฤทธิ์ของบทความ

4) บทสรุป (Conclusion)

5) เอกสารอ้างอิง (References)

ตัวอย่างการจัดพิมพ์บทความ

←	1 นิ้ว	↑ ระบุหมายเลขไว้ด้านบนขวา (16 pt) 1. นิ้ว ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt) Articles English (14 pt) ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความ (16 pt) หน่วยงานต้นสังกัด (16 pt) Name - Surname of Article author (12 pt) Agency (12 pt) E-mail (12 pt) *****	→ 1 นิ้ว
บทคัดย่อ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน 350 คำ)			
.....			
คำสำคัญ : 3-5 คำ (16 pt) Abstract (14 pt) (12 pt ไม่เกิน 350 คำ).....			
.....			
Keywords : 3-5 words (12 pt) บทนำ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
เนื้อหาแต่ละประเด็น ตามแบบบทความวิชาการ/วิจัยและอื่นๆ (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
สรุป (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
เอกสารอ้างอิง (18 pt) (16 pt ไม่เกิน) แสดงเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ.....			
.....			
↓			

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียน บทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือ ภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

1. หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึงให้ใช้ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 15-16) หรือ Baruard, Chester L, (1938 : 50)

2. หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์ : เลขหน้า) เช่น (ขลิท ประภาวนนท์, 2545 : 19) หรือ (Chandler, Alfred D, 1962 : 42)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (ทองใส นามดี และวิทยา แสงทอง, 2556 : 20) หรือ (Chandler,Ralph C. and Plano Jack C, 1982 : 3)

3) กรณีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น คณะ เช่น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) เช่น (สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์ และคณะ, 2556 : 23) หรือ (Argyris et al.,1972 :9)

4) การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 6 ดังตัวอย่างนี้ (<http://www.apastyle.org>)

1) หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. เช่น

1.1) ขาววิทย์ เกษตรศิริ. (2543). 2475 การปฏิวัติสยาม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

1.2) Simon,Herbert A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.). New York: The Free Press.

2) บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ ปรากฏ บทความในวารสาร. เช่น

2.1) ฉลอง พัฒนา. (2556). การสร้างฐานความรู้ในการบริหารจัดการชุมชน. *วารสาร ปกครองท้องถิ่น*, 1(1), 52-67.

2.2) Jurkovich,R (1974). A Core Typology of Organization Environments. *Administrative Science Quarterly*, 19 (2), 380-394.

3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ระดับของงาน.หน่วยงานที่รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย

3.1สมพร เกษตรศิริ (2550). *การบริหารจัดการองค์กรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*.

วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

3.2 Jaffee,D. (2001). *The Development on New Generation of Thai Farmers to Propel Thai Economy* . Research Report. College : Thepsatri Rajabhat University.

4) แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี. แหล่งที่มา : Url
เช่น

พิรพล หาญพิชัยยุทธ. (2553). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *ออนไลน์*.สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2555. แหล่งที่มา <http://www.buddhismth.com/index.hp?y>.

BBC New. (2016). Etnical Alzheimers or Social Advocates solution. *Online*. Retrieved May 3, 2017. from : <http://www.bbc.com/2016/ WORLD>

5) รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม*. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น สมาน นิตดาทอง. (2550). การพัฒนาการเรียนรู้แห่งศาสตร์ทางการจัดการ. *เอกสารประกอบการประชุมการประชุมงานชุมชน*. 25 พฤศจิกายน 2550. โรงแรมณานิมิตร. กรุงเทพมหานคร: พิสดการพิมพ์.

Natthabhan, S. (2000). The Besuty of Wonmen in Theravada Philosophy. *Nebraska Symposium on Motivation : voll. 38. Perspectives on Motivation*. 18 July 2000. Lincoln. USA: University of Nebraska Prees.

6) พจนานุกรม

ชื่อหนังสือ. (ปีที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (2525). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน.

Shoter Oxford English dictionary. (2002). New York: Oxford University Press.

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้เขียนทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสาร พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้เขียนทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะใน Journal of Roi Kaensarn Acadami เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

8. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารพัฒนาระบบการจัดการ กรุณาติดต่อ “กองบรรณาธิการวารสาร” ศูนย์พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ บจก.พัฒนาเรียนรู้สมัยใหม่ เลขที่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี 41190

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/index>

E-mail: journal1990jmsd@gmail.com

9. กำหนดการออกวารสาร

- ฉบับที่ 1 มกราคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มกราคม)
- ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)
- ฉบับที่ 3 มีนาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)
- ฉบับที่ 4 เมษายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)
- ฉบับที่ 5 พฤษภาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤษภาคม)
- ฉบับที่ 6 มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
- ฉบับที่ 7 กรกฎาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กรกฎาคม)
- ฉบับที่ 8 สิงหาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)
- ฉบับที่ 9 กันยายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)
- ฉบับที่ 10 ตุลาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)
- ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 พฤศจิกายน)
- ฉบับที่ 12 ธันวาคม (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

10. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 300 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

11. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

ใบสมัครเป็นสมาชิก
Journal of Roi Kaensarn Acadami

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

E-Mail : โทรศัพท์ โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิก Journal of Roi Kaensarn Acadami

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท

() เล่มละ 300 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() อื่นๆ.....

โปรดนำส่ง Journal of Roi Kaensarn Acadami

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ มือถือ.....

โทรสาร.....E-Mail :

ลงชื่อ.....

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ.....

เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงบัญชีแล้ว.....

หนังสือรับรอง

ก่อนตีพิมพ์บทความใน Journal of Roi Kaensarn Acadami

เรียน บรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami

ตามที่ ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....
.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ใน Journal of Roi Kaensarn Acadami

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ (ถ้ามี) นี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และหรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม/ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการ Journal of Roi Kaensarn Acadami มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้ที่พนธออก จาก Journal of Roi Kaensarn Acadami ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้พนธทราบล่วงหน้า และผู้พนธทุกท่าน ขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้เขียนหลัก (ชื่อที่ 1)

ลงนามผู้เขียนร่วม (ชื่อที่ 2)

.....
(.....)

.....
(.....)

ข้อมูลติดต่อ (เฉพาะผู้เขียนหลัก)

Facebook :

ID : Line

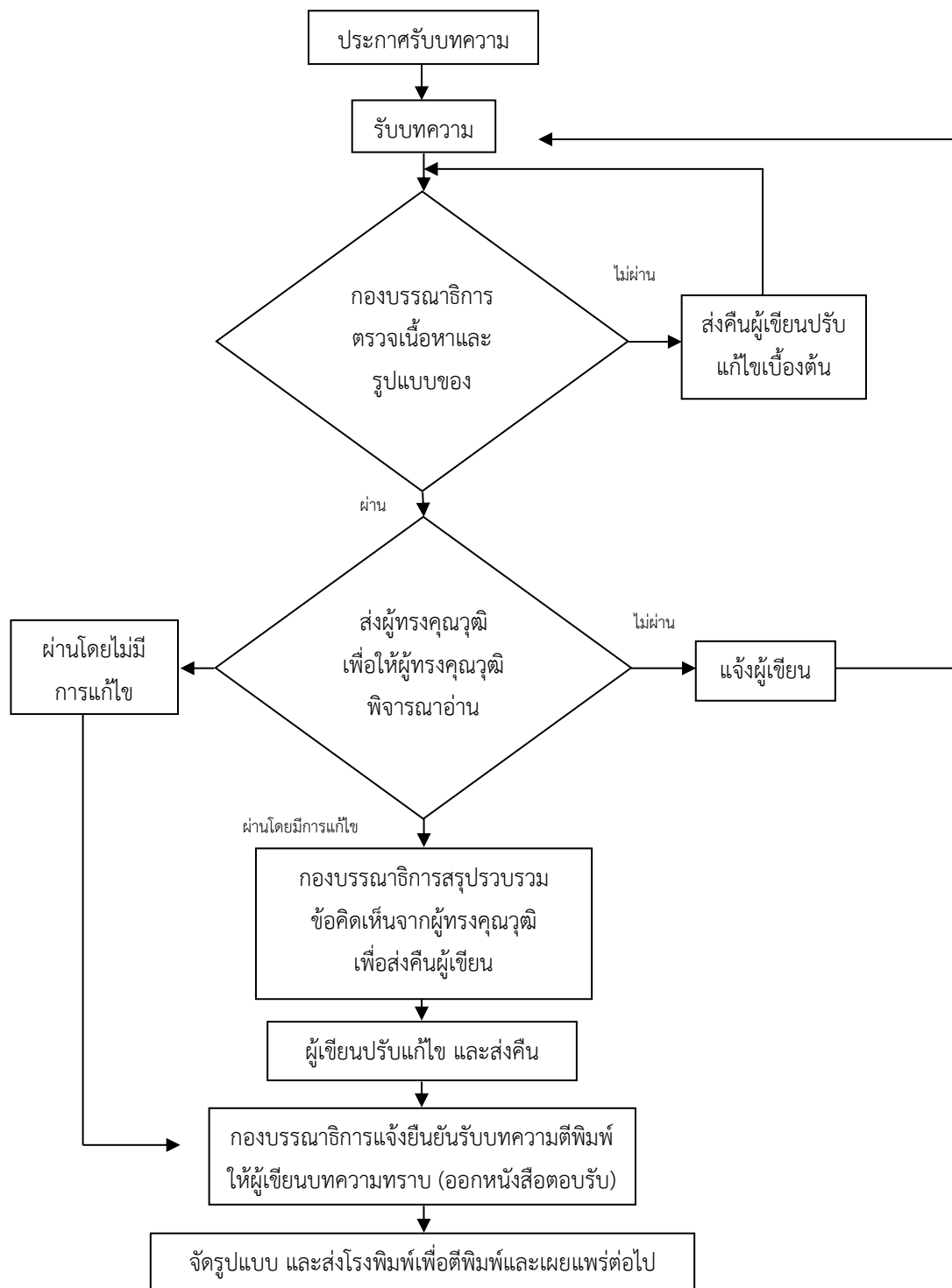
E : mail

เบอร์โทร

หมายเหตุ: ให้ผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้เขียนมากกว่า ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนาม 2
ข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้เขียนบทความทั้งหมด

รูปแบบการตีพิมพ์

Journal of Roi Kaensarn Acadami

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนักรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
4. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่า บทความที่ส่งมาพิจารณาไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย จะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

3. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
7. ผู้เขียนจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้เข้าถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงาน
ชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

Publication Ethics

Duties of Editors

1. The editor will assess the paper quality for publication and select only those passing through the reviewing process, in which the clarity of and congruence with the journal policy must be prioritized. The selected paper must contain a body of knowledge that reflects valuable perception and a theoretical framework derived from experiences or textual/research synthesis. A grounded theory or a conceptual model contributing to further research must be preferably included.

2. No information regarding the paper's author(s) or reviewers shall be revealed to irrelevant parties during the paper reviewing process.

3. The paper published formerly elsewhere must not be accepted by the editor for publication. Plagiarism must be scrutinized seriously by using the credible detecting software. The paper detected as bearing plagiarism must be frozen for further evaluation, the author(s) will be contacted to ask for explanation to support the editor's decision to accept or reject the said paper.

4. The editor must not bear any conflict of interest with the author(s) or the reviewer(s).

5. The editor must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

6. The editor must consider for publication only the paper conducted with valid methodology and yielding accurate findings, and the quality of which serves as the main indicator for publication.

7. In case the editor detects plagiarism or false data in the submitted paper and hence deciding for revocation with which the author(s) refuse(s) to comply, the editor has thus full rights and responsibility to proceed with the revocation process without the author(s)'s prior consent.

Duties of Authors

1. The author has to assure that his/her paper has not been previously published in nor simultaneously submitted to other journals.

2. The author shall not commit any degree of plagiarism in his/her paper.

3. The author shall produce his/her manuscript format in accordance with the 'guideline to authors' stated in the journal.

4. The author whose name listed in the paper shall contribute to paper production or research-related procedure.

5. All pictures, figures, or tables appearing in the paper must be cited properly with their source(s) accurately identified. The author(s) shall be solely liable to any legal suit, if any.

6. The author shall verify the accuracy of content and format in both 'in-text' citations and references, no citation(s) shall be made for unread references, and the proper number of citations is preferable.

7. The author is required to correct or rework on their paper in due time as assessed and advised by reviewers and the editorial board.

8. The author shall identify the source(s) of research fund (if any) as well as any applicable conflict of interest.

9. Findings must be presented in accordance with the acquired data. No exploitation (false summary, or distortion or biased selection of data/finding) shall be committed.

10. No reference shall be made to any revoked article unless the cited statement refers to that in the revocation procedures. A statement must be additionally provided in the said reference as ‘the revoked article’.

Duties of Reviewers

1. The reviewer must keep confidential of the submitted paper and avoid revealing a partial or all of the information of the said paper to irrelevant parties during the paper reviewing process.

2. Perceiving as having a conflict of interest with the paper’s author(s) that may inhibit his/her freedom of expression, the reviewer should notify the editor at once and deny taking part in the reviewing process of the said paper.

3. The reviewer should evaluate the paper that fits with their area of his/her expertise, by assessing the paper’s contribution to the discipline, quality of analysis, and intensity of literature review related to the topic of study. Advices should also be provided regarding the literature failed to be included by the author(s), and personal judgment without supportive evidences should not be used as a criterion for paper evaluation.

4. The reviewer must not claim a partial or all of the submitted paper as his/her own.

5. In case of the plagiarism detecting, the reviewer must notify the editor at once.

ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่

บกก.พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ 141 หมู่ 6 ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRkSA/index>

E-mail : journal1990jmsd@gmail.com

